

CONTENTS.

—oo—

	Page.
INTRODUCTION of the UMURA KOSHA.	1
BOOK I. CHAPTER I.	
SECT. I. HEAVEN, Gods, Demons ; their arms, ornaments, symbols or vehicles, and other attributes. Fire ; Air. Velocity. Eternity. Much.	1
SECT. II. Sky ; weather ; planets ; stars.	15
SECT. III. TIME ; its divisions. Phases of the moon ; eclipses.	24
SECT. IV. Sin ; virtue ; happiness. Destiny ; cause. Nature. INTELLECT ; reasoning ; knowledge. Senses ; tastes ; odours ; colours.	31
SECT. V. Speech. Language. Compositions. Modifications and circumstances of speech.	38
SECT. VI. SOUND.	44
SECT. VII. MUSIC ; notes, voices ; instruments. Dancing. Dramatic exhibition ; actors, gestures, passions. Indications of passion. Festival.	45
CHAPTER II.	
SECT. I. INTERNAL REGIONS ; holes ; darkness. SERPENTS ; poison.	56
SECT. II. HELL ; departed souls ; misery, pain.	59
SECT. III. SEAS ; WATER. Islands ; shores. Boats, ships. Fish. Lakes ; ponds, wells. Rivers. Aquatic plants.	60
BOOK II. CHAPTER I.	
EARTH, soil. Countries. Roads. Measures of distance.	73
CHAPTER II.	
TOWNS ; buildings, habitations.	77

CHAPTER III.

	page.
MOUNTAINS, rocks ; fountains, caves, mines. Minerals.	84

CHAPTER IV.

SECT. I. FORESTS. Groves : gardens, avenues. Trees, plants. Trunk ; root ; wood ; leaf ; fruit.	86
SECT. II. Trees of various kinds.	91
SECT. III. Plants, mostly medicinal, or with sensible qualities.	106
SECT. IV. Useful Plants.	112
SECT. V. Drugs and potherbs. Grasses and palms.	118

CHAPTER V

LIONS and other quadrupeds. Insects. Birds. Pairs, flocks, heaps.	137
--	-----

CHAPTER VI.

SECT. I. MAN. Woman. Characters, relations, circumstances of women. Kinsmen, relatives. Person, as thin, fat, &c. Freckles, moles.	137
SECT. II. Health. Medicine. Diseases. Diseased. Parts of the body.	150
SECT. III. Dress, ornaments, clothes, perfumes, garlands. Furniture.	164

CHAPTER VII.

Race. Tribe. Order. PRIEST. Characters and descriptions of priests ; their occupations and observances. Sacrifice ; its requisites. Alms ; worship ; austerity ; study. Hypocrisy. Marriage. Human pursuits, and objects.	175
--	-----

CHAPTER VIII.

SECT. I. MILITARY TRIBE. Kings ; ministers ; officers ; servants. Enemies ; allies. Requisites of government ; means of defence ; and of success. Revenue. Foresight. Insignia of Royalty.	191
---	-----

CONTENTS.

xvii
page.

SECT. II.	Camp ; army. Elephants ; horses. Chariots. Litters. Warriors. Arms and weapons. War. Slaughter. Funeral. Prison. Life.	199
-----------	---	-----

CHAPTER IX.

THIRD tribe. Professions. Husbandman. Field. Implements of husbandry. Corn, pulse, oil-seeds, &c. Granary. Kitchen. Vessels. Condiments. Prepared food. Dairy. Cattle. Traffick, weights and measures. Commodities.	220
--	-----

CHAPTER X.

FOURTH tribe. Mixed classes. Artisans. Jugglers. Dancers. Musicians. Hunters. Servants. Barbarians. Dogs. Hogs. Chase. Theft. Nets, snares, ropes. Loom. Pole for burden. Wrought leather. Tools. Art. Images. Wages. Spirituous liquor. Gaming	248
--	-----

BOOK'IN. CHAPTER I.

Epithets of persons.	259
---------------------------	-----

CHAPTER II.

Qualities of things.	272
---------------------------	-----

CHAPTER III.

Miscellaneous.	286
---------------------	-----

CHAPTER IV.

SECT. I. Homonymous words, Ending in क	298
SECT. II. .... —— in ख	304
SECT. III. .... —— in ग	ibid
SECT. IV. .... —— in घ	307
SECT. V. .... —— in ङ	ibid
SECT. VI. .... —— in ञ	308
SECT. VII. .... —— in ज	ibid
SECT. VIII. .... —— in झ	309
SECT. IX. .... —— in झ	310

				page.
SECT. X.	.....	Ending in त	.....	312
	.....	— in ण	.....	<i>ibid</i>
SECT. XI.	.....	— in ढ	.....	313
		— in ष	.....	314
SECT. XII.	.....	— in त्	.....	317
SECT. XIII.	.....	— in ष्	.....	325
SECT. XIV.	.....	— in द्	.....	<i>ibid</i>
SECT. XV.	.....	— in ध्	.....	328
SECT. XVI.	.....	— in न्	.....	330
SECT. XVII.	.....	— in प्	.....	337
SECT. XVIII.	.....	— in फ्	.....	338
SECT. XIX.	.....	— in भ्	.....	<i>ibid</i>
		— in व्	.....	339
		— in ञ्	.....	340
SECT. XX.	.....	— in श्	.....	342
SECT. XXI.	.....	— in च्	.....	346
SECT. XXII.	.....	— in ष्ठ्	.....	355
SECT. XXIII.	.....	— in ष्ठ॒	.....	359
SECT. XXIV.	.....	— in ष्ठ॑	.....	361
SECT. XXV.	.....	— in ष्ठ॒	.....	363
SECT. XXVI.	.....	— in ष्ठ॑	.....	366
SECT. XXVII.	.....	— in ष्ठ॒	.....	369
SECT. XXVIII.	Indeclinables (Hemonyms).	.....	.....	371

CHAPTER V.

Indeclinables (Synonyma).	.....	.....	376
---------------------------	-------	-------	-----

CHAPTER VI.*Genders.*

SECT. I.	Feminine.	.....	.....	.....	383
SECT. II.	Masculine.	.....	.....	.....	388
SECT. III.	Neuter.	.....	.....	.....	393
SECT. IV.	Masculine and Neuter.	.....	.....	.....	397
SECT. V.	Masculine and Feminine.	.....	.....	.....	399
SECT. VI.	Feminine and Neuter.	.....	.....	.....	400
SECT. VII.	Three genders.	.....	.....	.....	401
SECT. VIII.	Variation of gender.	.....	.....	.....	402

Digitized by Google

1958 द्वारा दिल्ली में दिल्ली विश्वविद्यालय द्वारा
दिन 4-15 प.म. शुक्र, लगानी, बॉर्डर
28 जून, 1958.

अमरकोषः ।

वस्य आनदयासिन्धोर्गाधस्यानधा गुणाः ।
सेव्यतामङ्गवेऽधीराः सु त्रिये चाच्छतावच ॥

ABBREVIATIONS EXPLAINED.

du.	...	Dual	द्विवचनम्.
pl.	...	Plural	वक्त्रवचनम्.
m.	...	Masculine	पुंलिङ्गम्.
f.	...	Feminine	स्त्रीलिङ्गम्.
n.	...	Neuter	क्लीवलिङ्गम्.
i.	...	Indeclinable	अव्ययम्.

2. अमरः निर्वरा^m देवास्^m तिदश्या^m विवृधाः^m लुराः^m
 3 m   4 m   m   5 m d

लुपर्वाणः लुमनसस् तिहिवेश्या दिवौकासः

1—व. 2—क. 3—व्या. 4—वस्. 5—कृ.

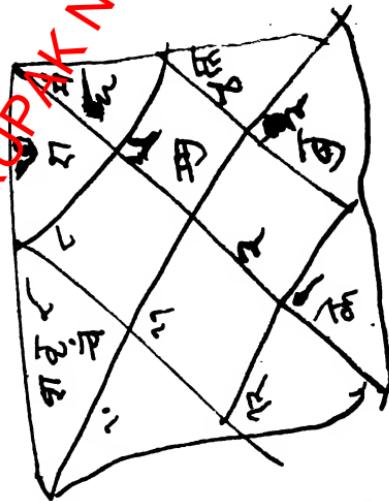
* द्यो and दिव् both fem. also neut. दिवं. b Or त्रिपिष्ठि
विविष्ठ. c A god, sing. अमरः. pl. अमराः. d दिवौकौ.

CONTENTS.

Sect.	X.	Ending in त	.....	.....	page.
SECT. XI.	.....	— in ए	.....	.....	<i>ibid</i>
SECT. XII.	.....	— in ड	.....	.....	313
SECT. XIII.	.....	— in घ	.....	.....	314
SECT. XIV.	.....	— in त	.....	.....	317
SECT. XV.	.....	— in घ	.....	.....	325
SECT. XVI.	.....	— in द	.....	.....	<i>ibid</i>
		— in घ	.....	.....	328

DR. R
Feminine
Masculine
Neuter
Masculine
Masculine
Feminine
Three gen.
Variation

~~तत्त्वमय वृच्छकालान्~~
~~लोला बुधन् च गहे पुरो ज्ञातः~~
~~प्रभु अलाहुर एवं द्विष्ट~~

1958 specimen.
1611 S. on Largo St. at Broad St.
Am. 4-15 P.M. Sun., Aug. 1, 1958, Lagan
28 N. grg.

अमरकोषः ।

वस्य ज्ञानदयासिन्धोरं गाधस्यानवा गुणाः ।
सेव्यतामङ्गये धीराः सु श्रिये चावृताय च ॥
~~समाहृत्यान्वितन्माणि संज्ञिसैः प्रतिसंस्कृतैः ।~~
सम्पूर्णम् अथते वर्गेन्द्रीमलिङ्गानुशासनम् ॥
प्रावश्ये रूपभेदेन साहचर्याङ्गान्वित ।
खीपुन्पुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषिभे फलित् ॥
भेदाख्यानाय न हन्ते! नैकमेवे! न सङ्करः ।
क्षतेऽति भिन्नलिङ्गानाम् उत्तानां क्रमाहृते ॥
त्रिलिङ्गां त्रिलिङ्गिति फलिमिथुने च हयोरिति ।
निविष्टलिङ्गं शेषार्द्धं वृन्तायादि न पूर्वभाक् ॥

BOOK I.

CHAP. I. SECT. I.

- ~~DR. RUE~~

  - स्वर् (अव्ययं) सर्ग नाक लिदिव विदशाखायाः Heaven.
 2 m f f a n b
 सुरलोके द्यो दिवौ (द्वे स्त्रियौ) (लीबे) लिविष्टपं
 m m m m m m m
  - अमरा निर्भरा देवास् विदशः विदुषाः सुराः Gods or deities. c
 3 m 4 m m 6 m d
 सुपर्णाणः सुमनसस् लिदिवेशः दिवौकसः:

^a यो and दिव् both fem. also neut. दिवं. ^b Or विष्णुपूर्ण, and विविष्टपूर्ण. ^c A god, sing. अमरः. pl. अमराः. ^d दिवोक्ता: or दिवोक्ताः (स).

m   1 m a   m   m

3. आदितेया दिविष्ठे हो लेखा अदितिनव्हनाः:

m   2 m b   m   m   3 m

आदित्या ऋभवे इसप्रा अमत्या अष्टतान्वसः:

m c   4 m   m   5 m

4. वर्हिमुखाः कठुभुजो गीर्वाण्या दानवारवः:

m   6 m n   d   f

दृन्दारका दैवतानि (पुंसि वा) दैवता (स्त्रियाम्)

m   m f   7 m   m   8 m   9 m

5. आदित्या विष्णु वसुक्षु तुषितां श्वरानिलाः:

12   m   1c   g m   8   3   7   4   40

महाराजिक साधाग्नि (च) बद्राग्नि (च गण्डेवताः)

22c   m   10 f   m i   11 s   m   m

6. विद्याघरे इश्वरे वच्च रुद्रा गन्धर्व किन्नराः:

m j   m   m   m   m

पिशाचो गुरुकाः पिशो भृतो (इमी देवदोन्याः)

m   m   m   m   12 m   m

7. असुरा दैत्य दैतेय इत्युच्चेन्द्रारि दानवाः:

m   m   m   m   13 m

शुक्रश्चित्या इतिसुताः पूर्वदेवाः सुरद्विष्णुः

m   m   m l   14 m   m

8. सुवृक्षः उग्नेये बुद्धो वर्षराजस् तथागतः:

Sets of divinities, e

Demi-gods,
& nymphs, h

Giants or
Titans, k

A Jina or
Buddha.

1—पद्. 2—प्रस्. 3—प्रस्. 4—ध्रुव्. 5—रि. 6—त. 7—पृष्.

8—चा.—. 9—च.—. 10—प्रसुरस्. 11—प्रस्. 12—द.—. 13—दित्.

14—राज.

^a दिक्षित् or इग्रष्ट and इग्रष्ट (दृ). ^b असुः or असूः. ^c वहि-
हृष्टः or वहिमुखः. ^d Mace. or neut. ^e Each consists of a speci-
fied number (see their names in other dictionaries.) *Adityas* 12. *Vive-
dēvas* 10. *Vasus* 8. *Tushitas* 36. *A'bhāswāras* 64. *Anilas* 49. *Ma-
hārājikas* 220. *Sadhyas* 12. *Rudras* 11. ^f Pl. विश्वे i.e. विश्वेदेवाः.
^g Also महाराजकः. ^h Of various classes and denominations, as *Vi-
dyādhara*s &c. ⁱ Likewise चाचः, fem. चाची and चाचिषी. ^j Also
पृष्णाचः. ^k A demon, sing. असुरः, pl. असराः. Likewise आसुरः.

^l Also असुः.

m   1 m   m   m   m

उमस्तभद्रोऽभगवान् मारजित् लोकजित् चिनः

m   m   2 m   m

9. पठभिष्ठोऽदशवत्तेऽहवादी विमावकः

m   m   3 m a   m

मुनीन्द्रः शीघ्रनः बासा मुनिः

4 m

शाक्षमुनिस् (त्रयः)

m c   m d   5 m

10. (स) ब्राह्मसिंहः सर्वार्थितिष्ठः शौक्षोदनिष्ठः (च सः) BUDD'HA. b

6 m   7 m   8 m

गौतमश्च(च)ऽक्षयन्धुश्च(च)मायादेवीष्टतश्च(च सः)

9 m f   10 m   m   11 m   m

11. ब्रह्मालभूः सुरव्येष्ठः परमेष्ठी चितामहः BRAHMA. e

m   m   12 m   m

हिरण्यगर्भोऽलोकेशः स्वरूपश्च चतुरामहः

13 m   14 m   15 m g   m h   m

12. धातारायोनि द्रुष्टिष्ठो विरिष्ठिः कमलासनः

16 m   m   17 m   18 m   19 m   m

खटा प्रवापतिवृत्तविधाता विष्णुस्तु विधिः

m   20 m j   m   m   21 m

13. विष्णुर्नारायणः शैष्ठो वैकुण्ठेऽविष्टरश्वाः VISHNU. i

m   m   m   m   m

दामोदरोऽलोकेशः केशवो माधवः स्वभूः

1—पत्. 2—दिन्. 3 शास्त्र. 4—सुनि. 5—दनि. 6—तम्.

7—वसु. 8—हत. 9—हनु. 10 चा—. 11—चिन्. 12—मृ.

13 चाह. 14 च—. 15 द्रु—. 16 च्छ. 17 वेष्ट. 18—द. 19—हृज.

20 ना—. 21—वस.

^a Likewise शाङिता (इ). ^b The founder of the religion named from him. ^c Also शाक्षः. ^d Likewise सर्वार्थः, and चितार्थः. ^e Providence, or the Creator. ^f Also ब्रह्मा. ^g Likewise हुष्टः, and हुष्टणः.

^h विरिष्ठः, विरिष्ठिः, विरष्ठः; and विरष्ठनः. ⁱ The pervaider and preserver ; identified by Hindu mythology with the hero *Krishna* a son of *Vasudeva*. ^j Likewise नरायणः.

14. हैत्यारिः पुरुषरीकाले^m गोविन्दे^m गरुडभजः^m

पीताम्बरे^m च्युतः आङ्गी^m विष्वक्सुनेऽ^{1 m} अमार्हमः^{ma m}
प्राच्छन्ति^{2 m} चतुर्भुजः^{3 m m}

15. उपेन्द्र इन्द्रावरणश्च चक्रपाणिश्च चतुर्भुजः^{m b m 4 mc m}

पश्चनाभे^m मधुरिपुर्वाङ्गुहेवस् विविक्षणः^{nd me m m}

16. देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोन्नमः^{5 m 6 m f m 7 m}

वनमाली वलिष्वंसी कंसारातिरघोषजः^{m 8 m m m g}

17. विष्णुभरः कैटभजिहृ शिवः श्रीवत्सलांकृतः^{m i}

VASUDEVA.^b 18. वसुदेवे^m (अस्य अनेक स एव) आनकदुन्दुभिः^{m k m m m m}

BALARA.^a 18. वसुभद्रः प्रसाम्यते^m वलुदेवे^m च्युताग्रजः^m

रेवतीरमण्ये रामः कामपाले^m हजारुधः^m
^m 9 m m 10 m 1 11 m

19. नीकाम्बरे^m दौहित्येयस् तालांके^m सुषली इच्छी^{m m m}
संकरणः श्रीरपाणिः कालिन्दीभेदने^m वलः

1 शार्ङ्गिन्. 2—राज. 3—जि. 4 वा—. 5—विन्. 6—सिन्.
7 वधोषज. 8—जित्. 9—वा. 10—विन्. 11 इविन्.

^a Also विष्वक्सुनेऽः. ^b Likewise पश्चनाभिः. ^c Also वासुदेवः, वासुः.
^d Likewise हैत्यारिनन्दनः. ^e Or शौरिः. ^f Also वलिष्वंसी. ^g Likewise
श्रीवत्सः. ^h Father of Krishn'a, and son of Anacadundubha. ⁱ Also
वनकदुन्दुभिः. And दुन्दुः. ^j Brother of Krishn'a. ^k Likewise वसुभद्रः.
And भद्रवद्धः. ^l Also सुषली or सुषली. ^m Likewise वसुदेवः.

20. मद्देवा मन्त्रयोः मारः प्रद्युम्नो भीनकेतनः ^{m m m m m} KĀMADĒVA.
 कन्दपे^m दृपकेऽनिङ्गः कामः पश्चशरः खारः ^{m m m m m m}
^{m b 1 m c m 2 m}
21. शब्दरारिम्नसिजः कुसुमेषुरनव्यजः ^{m d} ANIRUD'-
 पुष्पधन्वा रतिपर्तिम् करव्यज् आलभूः DHA. e
^{m f 4 m g m m}
22. ब्रह्मस्त्रविभकेतः (स्थाद्) उनिहस्त उषापति^{f f f f f} Lakshmi. i
 लक्ष्मीः पश्चालया पश्चा कमला श्री हस्तप्रिया^{f 5f f f f}
23. इन्द्रिया लोकमाता मा चौराविनया रमा
 (शंखो लक्ष्मीपते:) पाञ्चव्यश ^m (चक्रं) सुदर्शनः ^m *Kreishn'a's conch.*
His discus & missile weapon.
His mace.
24. कौमदकी (गदा)
 (स्फटो) अन्दकः ^m His sword.
- कौस्तुभेऽ (मणिः) His jewel.
- गदमान् गदडम् तास्यै वैनतेयः खगेष्वरः ^{6m 7m m m m m} The vehicle
 of Vishnu. k
25. नागान्तको विष्णुरथः सुपर्णः पञ्चगाशनः
- १ अ—. २ अनव्यज. ३—न्तन्. ४ दि—. ५—नाट. ६—न्तन्. ७—इ—.
^a Love or Cupid; son of Krishn'a. ^b Also शब्दरारिः, and सम्ब-
 रारिः, or संबरारिः. ^c Likewise लक्ष्मीः. ^d Also पुष्पधनुः (स).
^e Son of Pradyumna and husband of Ushā. ^f This and the following
 terms are titles both of Kāmadēva and Aniruddha. ^g Likewise लक्ष्मकेतुः
 or लक्ष्मकेतुः, and रिष्मकेतुः, or रिष्मकेतुः—रिष्मकेतनः. ^h Also लक्ष-
 पतिः. ⁱ The wife of Vishnu, and goddess of prosperity. ^j Likewise
 कौमादी, and कौपोदकी. ^k Variously described as a gigantic crane,
 a vulture, or an eagle.

१४. हैत्यारिः पुखुरीकाशो गोविन्दो गद्भजः

पीताम्बरेऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सुनेऽनाहम्
 m m 1m ma m

15. उपेन्द्र इन्द्रावरजश्च क्रपाणिश्चतुर्भवः

पश्चनाभे^m मधुरिपुर्वात्मदेवस्^m त्रिविक्रमः^m
~~त्रिविक्रमः~~

१६. देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः ~~पुरुषोन्नमः~~

वनमाली वलिष्वंसी कंसास्त्रिरधोक्षजः

17. ~~Suppose~~ ^{Suppose} the ~~area~~ ^{area} of a rectangle is m^2 square meters. If the width of the rectangle is m meters, then its length is m meters.

वसुहेवे! (अस्य जनकः स एव) आनकदुन्द्व

VASUDEVAH

BALARA'MA.j 18. बलभद्रः प्रलङ्घेदो बलादेवोऽस्यताग्रजः

~~मृत्यु~~ रेवतीरसामें दासः कासपाक्षे इलावधः:

~~रेवतीरमणे!~~ रामः कामपाले! हस्तासुधः

10. दीवार की लम्बाई 9 m है। इसके दोनों ओर से एक अलग अलग त्रिभुज की लम्बाई में विभाजित है। यदि एक त्रिभुज की लम्बाई 2 m है, तो दूसरे त्रिभुज की लम्बाई क्या है?

m m m

~~संक्षिप्तः सौरपाणिः कालिन्दीभेदने वसः~~

1 शार्किन्. 2—रज. 3—खि. 4 वा—. 5—खिन्. 6—सिन्.
7 खोखन्. 8—जितु. 9—व. 10—चितु. 11 हिनु.

^a Also विश्वकर्मणः. ^b Likewise पशुवाभिः. ^c Also वासुदेवः, वासुः.
^d Likewise दैवतीनमहिः. ^e Or रौष्टिः. ^f Also चक्रिष्ठंही. ^g Likewise
 चीवस्तुः. ^h Father of Krishn'a, and son of Anacadundubha. ⁱ Also
 वानकदुन्धभिः. And इन्द्रः. ^j Brother of Krishn'a. ^k Likewise अद्रवलः.
 And अद्रवस्तुः. ^l Also सुषस्ति or सुषस्ती. ^m Likewise वचस्तुः.

20. महनोऽमन्त्रयो भारः प्रद्युम्नोऽमीनकेतनः KA'MADE'VA.
a
- m m m m m m
कन्दपोऽहपके! इनङ्गः कामः पञ्चश्वरः भारः
m b 1 m c m 2 m
21. श्वरारिम्नसिजः कुलमेषुर्तन्यजः ANIRUD'
DHA. e
- 3 m d m m m
पुष्पधन्या रतिपतिम् करव्यज् आमभूः
m f 4 m g m m
22. ब्रह्मकूर्विश्वकेतः (स्थाह) इनिरुद्ध उषापति Lakshmi. i
- f f f f f f
लक्ष्मीः पश्चालया पश्चा कमला श्री हिंस्त्रिया
f 5 f f f f f
23. इन्दिरा लोकमाता भा शीरावित्तया रमा Kreishn'a's
conch.
- (शंखो लक्ष्मीपतेः) पाञ्चजन्यम्
(चक्रं) सुदर्शनः
24. कौमदकी (गदा) His discus
& missile
weapon.
- f j m
(चक्रो) लन्दकः
25. कौस्तुभो (मणिः) His mace.
- m
गदमान् गदाङ्गतास्यै वैनतेयः खगेष्वरः
26. नागान्तको विष्णुरथः सुपर्णः पञ्चगायनः The vehicle
of Vishn'u. k
- ¹ अ—. ² कर्तव्यज. ³—न्यन्. ⁴ पि—. ⁵—भाह. ⁶—त्वन्. ⁷—ष.
^a Love or Cupid; son of Kreishn'a. ^b Also श्वरारिः, and सम्ब-
रातिः, or संब्रातिः. ^c Likewise अमोकः. ^d Also पुष्पधन्यः (स).
^e Son of Pradyumna and husband of Ushá. ^f This and the following
terms are titles both of Kámadéva and Aniruddha. ^g Likewise अश्वकेतुः
or अश्वकेतुः, and रिष्मकेतुः, or रिष्मकेतुः—रिष्मकेतनः. ^h Also अष्टा-
पतिः. ⁱ The wife of Vishn'u, and goddess of prosperity. ^j Likewise
कौमादी, and कौपोदकी. ^k Variously described as a gigantic crane,
a vulture, or an eagle.

Siva. a

शंभुरौयः पशुपतिः शिवः नूसी महेश्वरः

26. ईश्वरः सर्वैर्इशानः शक्तरथं चन्द्रशेखरः

भूतेशः अखंपरधुर्गिरौयोऽगिरिशोऽचडः

27. बत्युच्छयः क्षत्तिवासा: पिनाकी प्रभव्याधिपः

उग्रः कपहीं श्रीकरणः शतिकरणः कपालभृत्

28. वामदेवो महादेवो विष्णुपरम्परा त्रिलोचनः

क्षमानुरेता: सर्वज्ञो धर्मार्थं नैःललोहितः

29. हरः क्षारहरो भर्गस व्याघ्रकस त्रिपुरान्तकः

गङ्गाधरोऽन्धकरितुः क्रतुधर्षसी दृष्टव्यः

30. बोमकेशो भवो भीमः स्वाणुरुद्र उमापतिः

कपहीं (अंजु जटाशूटः)

His braided hair. h

His bow.

His attendants.

The divine mothers. 1

पिनाकोऽजगर्व (घृषुः)

31. प्रत्ययाः (स्तुः पारिषदः)

ब्राह्मी त्वाद्यास्तु म.तरः)

1—विन्. 2—हर. 3—स. 4—किन्. 5—दिन्. 6—च. 7—तस्.
8 अंग. 9—जट. 10—सिन्. 11—स्वाणु.

^a The destroyer and reproducer. ^b Also शम्भुः. ^c Likewise शर्वः.
^d Also अखंपरधुर्गिरौयः. ^e Likewise क्षत्तिवासः (स.). ^f Also हीरः. ^g Likewise अर्घ्यः. ^h Rolled on his head. ⁱ Also अजगर्व, अजगर्व, अजगर्व, अजकार्व, and अजोकर्व. ^j Sing. प्रत्ययः. ^k This, which is likewise a name of SIVA's attendants, is variously written. Sing. पारिषदः पार्षदः, or पार्षयः. ^l Or energies of the gods, viz. Bráhmí, Mahéswari, Aindri, Váishnavi, Kaumári, Kauvéri or Chámundá, and Charchicá. ^m Also ब्रह्माणी.

	<i>विभूति भूतिरैश्वर्यम् (अस्तिमादिकमृष्टधा)</i>	Superhuman power. a
32.	<i>उमा कात्यायनी गौरी काली हैमवतीश्वरी</i>	BHA'WANI.c
	<i>शिवा भवानी बद्राणी सर्वाणी सर्वमङ्गला</i>	
33.	<i>अपणी पार्वती दुर्गी बडानी अपिलकामिका</i>	
	<i>विनायके विन्नराज देवातुर नणाधिपा:</i>	GAN'E'SA.j
34.	<i>(अप्य) कहम द्वेरम् लम्बोदर गजाननः</i>	
	<i>कार्भिकेचो महासेनः शरणान्ना बडाननः</i>	KA'BTI'KEYA. k
35.	<i>पार्वतीनन्दनः स्नन्दः सेनानीरग्नभू गु इः</i>	
	<i>बाल्लेवस् तारकचित् चिद्राष्टः शिखिवाहनः</i>	
36.	<i>षाष्ठ्यातुरः शक्तिवरः कमारः क्रोचदारणः</i>	
	<i>इन्द्रो महत्वान् अभ्या विष्णोजाः पाकशासनः</i>	INDRA.o

* Consisting in preternatural faculties of eight sorts (see the enumeration in other dictionaries), such as the power of assuming an imperceptible form &c. ^b This and the preceding term (विभूतिः) are by some considered to be here intended for names of ashes rubbed on the person of SIVA. ^c The wife of Siva and goddess of destruction. ^d Likewise गौरा. ^e Also काला. ^f Likewise देवरा. ^g Also शिषी. ^h Likewise चख्लः, चख्ली or चख्ला. ⁱ Also चमा. ^j The obviator of difficulties. ^k The god of war. ^l Likewise वरणान्ना. ^m Also चाल्लेव. ⁿ Likewise क्रोचदारणः. ^o Regent of the sky. ^p Also चवशान् (चतुः); some add चवचन्. ^q Likewise विष्णोजाः.

1 m a   m b   m   m
 37. इच्छवाः सुनाशीरः पुरद्वतः पुरन्दरः

^m   ^m   ^m   ^m   ^m
 निष्ठाले खर्षभः शकः शतमन्युहि॑ वसुतिः
 2 m c   m   3 m   m   4 m   5 m

38. स्त्रिमा गोदभिद् वज्री वासवे॒ दत्ता॒ दृष्टा॒
 m d   m   m   m
 वासोवितिः॒ सुरपति॒ वृलारतिः॒ वाच्येपतिः॒
 6 m   m   7 m   m

39. जग्मभेदी इरिहयः॒ स्वारान्॒ उचित्सुदृशः॒
 m   8 m   9 m   m
 संकन्दनो॒ दुष्प्रवन्स्॒ तुत्तवाण्॒ मेषवाहनः॒
 m   m   10 m

40. आखण्डलः॒ सहस्राक्षभुजास्॒

(तस्तु प्रिया)

SACHI. e

पुलोमजा॒ शवी॒ न्द्राणी॒

Indra's City.

12 f g
 (नगरी त्वं) मरावती॒

His horse.

41. (हव.)॒ उच्छः॒ अवाः॒

His chario-
teer.

(क्षते)॒ मातति॒

His grove or
garden.

नृ॒ न्दनं॒ (वनं॒)

His palace.

(स्थात् प्राप्तादेः)॒ वैक्यन्ते॒

JAYANTA. i

जयन्तः॒ पाकशासनिः॒

1—वस्.   2—वन्.   3—जित्.   4—इन्.   5—वन्.   6—दिव्.
 7—राज्.   8—वन्.   9—वाह्.   10—जस्.   11—ह—.   12—च—.
 13—वस्.

* Also इच्छवाः..   b Likewise शुनाशीरः and शुनाशीरः..   c Also शुब्रामा.   d Some add वासोवितिः..   e The wife of Indra.   f Likewise शविः, and सवी, or सविः..   g Also आमरा.   h Likewise उच्छः॒ उच्छः॒ (स्).   i Son of Indra.

m   1 m   2 m   3 m

42. ऐरावते। इच्छमातस्यै रावणाभ्युवज्ज्ञामः

Indra's elephant.

ऋदिनी वज्रम् (अस्त्री स्थात्) कुलिशं भिदुरं पविः: His thunder-bolt.

43. शतकोटिः सूरः शम्बो हन्त्रोक्तिरथनिर् (हयोः)

श्वोभवानं विमानो (अस्त्री) The car of *Indra*. f.

(नारदाद्वाः) सर्ववः: A divine sage. g.

44. (स्थात्) सुषर्मा हेवसुभा

पौत्रैषमध्यतं सुधा The food of the gods. h.

मन्द्वाकिनी विवद्वास्त्री सर्षपी उरदीर्घिका The river of heaven. j.

45. मेहः सुमेहः माश्री रत्नसातुः सुराख्यः:

The mountain *Sumeru*. 1

(पञ्चैते हेवतरवे) महारः पारिजातकः:

Five celestial trees. m.

46. सुम्मानः क्लृप्तदण्डः (च पुंचि वा) हरिचन्दनं

1—सूर.   2—ऐ.   3—सूर.   4—सूर.   5—पिं.   6—संगृ.   7—सूर.   8—द्वि.   9—हय.

* Also कुलीषं.   b Likewise भिदिर् and भिदुः.   ° Also सूरः (सू).

d Likewise शम्बः. And सम्बः or संबः.   ° Also वज्रनी, and वज्राधनिः.

f Or of any god.   g As *Nárada*, &c.   h Ambrosia and Nectar; or the food and drink which confer immortality.   i Likewise पौत्रैषं and पौत्रवं.   j The Ganges of the sky, suggested probably by the milky-way.

k Also स्वर्णदी.   l The extremity of the world's axis; where the gods abide.   m Severally named in the text.

SANATKU-
MARA. a

The Aswini.
d

Nymphs. f

Celestial
musicians. i

Fire.

m b m c

सनत्कुमारो वैधातः

m 1 m

स्वर्वद्यावृष्टिमीलुतौ

m e 2 m m 3 m

47. नासत्यावृष्टिनौ द्युवावृष्टिनेवौ (च तादुभौ)

4 f f g h

(विधां वज्ज्वलं) स्वरसः स्वर्वद्या (वृष्टिमीलुत्ताः)

m j 5 m k 6 m l

48. (हाहा इक्षुश्च वैवमाद्या) गन्धवृष्टिः (तिद्वौकसः)

m m m m m m m

अग्निवैष्णवानरो वक्षिवौ लिङ्गोलोऽ धनवृष्टयः

m m 7 m 8 m n

49. द्विपीटयोनिर्व्वलने असवेहास् तमूनपात्

9 m 10 m o 11 m m m

वहिः शुष्मा दात्यानकी शोचिकेण उष्मुक्षः

1 च—. 2 वृद्धिम. 3 चा—. 4 वृसरस. 5—छ. 6—अ. 7—दस्.
8—पात्. Or—पात्. 9 वहिः Or विहिः. 10—कृ. 11—क्षन्.

* The son of Brahmá, and eldest of the progenitors of mankind.
b Likewise सत्कुमार. c Also वैधातः. d Physicians of heaven, and twin sons of the sun by his wife Sanjnyá in the shape of a mare, or children of the constellation Aswini. One of the twins is named Násatya, and the other Dásra; but these terms, in the dual, designate both of them. Their patronymics are used in the singular, when either is singly intended. e Likewise गात्सिकयौ. f Celestial courtesans, as Urvasí, Kárbhá, Ménacá, Ghrítachi, Tilottamá, &c. g Likewise वृष्टेभ्या. h Also वृष्टसी and वृष्टसी. Quiristers of heaven, as Háhá, Húhú, Tumbura, Visvavasu, Chitrarataḥ, &c. i Likewise इष्टा; and इष्टाः (स). And Indec. हाहाः. k Also छुलुः and हाहाह्लुः. And Indec. इक्षुः. l Sing. गन्धसः. Also गन्धसः and गान्धसः. m One commentator makes the plural of this word विद्यानराः, but erroneously say others. n Or, according to a different etymology, तमूनपात् (त). And तमूनपाः (पा). o शुष्मन्, or वहिः शुष्मन्. Also शुष्मः (ह).

50. आश्रयाश्ये वृहङ्गातुः क्षत्यातुः पावकेऽन्तः

रोक्तिक्षेपे वाहुसवा शिखावान्! शुभुक्षयिः
 4 m   5 m   m   .   m

५१. विरस्तरेता शुतभग् दहने। उव्याहनः

सप्तश्चिर्द्वयाः पुनः शुक्रश्च चित्रभासु विभावसः ॥

३२. शुचिरपित्तं

पोर्वस् (त) वाढवे! वर्जवानलः Submarine
fire. c

(वक्षेहं यो) अङ्गलकीलावर्चित्ति शिक्षा (शियां) Flame. f

53. (विष) स्फुलिष्ठेऽग्निकण्ठः A spark.

सन्तापः संचरः (संसौ) A burn.

धर्मराजः पिटपति समवत्तीं परेतराट् YAMA. j

~~54~~ यदि एक वर्षाकालीन अम्बेडकर विधान सभा का आयोग ने

~~द्वातान्मि! द्वहमाता! द्वन्मि! द्वमराह्, द्व~~

1—**छि**, 2—**स्त्री**, 3—**आ**—, 4—**तम्**, 5—**भृत्**, 6—**स**
EX. —**पितृ**, 7—**नस्**, 8—**क्र**, 9—**च**—, 10—**वः**, 11—**चर्चि**,
12—**चिन्**, 13—**राज**, 14—**हृ**, 15—**राज**.

^a Likewise आशावाशः. ^b Also लक्षात्. ^c Likewise सुप्राप्तिः (प्रि).

^d Also द्वूनाः. ^e A being consisting of flame, but with a mare's head, sprung from the thighs of *Urva*, and was received by the ocean.

^f Masc. ज्वालः, fem. ज्वाला. ^g Fem. कीरा. ^h Also f. n. ज्विंः, (स).

¹ Fem. द्युखिका, neut.—ग. The regent of worlds below; or death, and judge of departed souls. Likewise द्युमिति.

and judge of departed souls. Likewise हृषीकारः

A giant or
ghost.

m m 1m m m a mb
55. रात्मसः कौशपः क्रमात् क्रवाहे १४४ प्राशरः

m m mc m
रात्मिक्षरे २५३ रात्मिक्षरः कर्वते निकषामजः

m d m me n 2n
59. वातुधानः पुखजने नैर्वते २६१ वातु रक्षसी

VARUNA. f

m g 4m m h 5m
प्रचेता वरणः पाशी वादसांपतिस्तिः

Air or wind.

m m m 6m m
57. असन सर्वने वायुभूतिरिष्टा उदागतिः

m i m 7m 8m
षुष्ठदहो गन्धवहे २७५ गन्धवासा निलाभुगाः

m m j 9m m k m
58. समीर मादत महज् अगतप्राण समीरसाः

10m m l m m m
नभस्त्रृ वात पद्मे पद्मान ग्रन्थनाः

Air inhaled.
m

m m 11m 12m m m
59. प्राणो १४४ उमानश् (चो)हान आनो (च वायवः

शरीरस्त्रृ इमे)

n n 13n m m
रंहस्त तरसी (तु) रवः स्त्रहः

Speed or velo-
city.

1 क्रमाहुः ३—रक्षस् ३—तस् ४ पाशिन् ५ च— ६—चन्
७ च— ८ च— ९—तु १०—तु ११—न् १२ च— १३ तरस्

* Or चन्द्रपः. * Or चाषिरः. ° Likewise कर्वतः. and कर्वतः. ^ Or आत्मवानः. • Also नैर्वतिः. † Or the regent of water. § Likewise चरसः. || Also चरपापतिः. † Or पृथिवी. ‡ Likewise चरसः. ^ Also अगत् (du. अगतो; or अगत्तो;) and प्राणः. † Likewise चातिः. m Five breaths, or air inhaled or emitted several ways, as breath, deglutition, &c. n Also रंहसः.

1 m a   n   n   n   n 2 n c n
 60. अवैः (इ) शीघ्रं त्वरितं लहु क्षिप्रम्‌रं दुतं
 "   "   "   3 n 4 n d

Quick, or
swiftly. b

स्त्वरं स्त्रलं दृष्ट्यम् विलक्षितमाश्च (च)

n f   n   5 n   n   6 n 7 n g
 61. सतते॒ इनारता॑शान्त सन्तता॑विरता॑निश्च
 "   8 n   9 n h

Eternal, or
continually.
e

गित्यानवरताजस्मः (इ)

m   m j

(इया) इतिशब्देभरः Much or ex-
cessive. i

10 n   11 n 12 n   n
 62. अतिवेष्ट ऋष्यात्वर्णातिमालेऽप्नादृ गिर्वास
 18 n   14 n   15 n   n   n k   16 n

तीव्रैकान्तनितान्तानि गाढ वाहु हठानि (च)

X   1   m

63. (कीवे) शीघ्राद्यस्त्वे स्थात् लिङ्गेण भेद्यगामि वत्

1 अव.   2 चर.   3 च—. 4 चा—. 5 च—. 6 च—. 7 चा—.
 8 च—. 9 च—. 10 च—. 11 च—. 12 च—. 13 तीव्र. 14 ए—.
 15—न. 16 दृढ.

^a Likewise अप्यनः. ^b These terms, used adverbially, are neuter ; but as adjectives, they agree in gender with the subject. Masc. शीघ्रः, fem. शीघ्रं, neut. शीघ्र. ^c Also Indec. चर. ^d Except this term, which properly should not be used as an adjective. ^e These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. ^f This is reckoned among indeclinables. ^g Except this, which properly should not be used as an adjective. ^h Except this also, which is never used as an adjective. This is also reckoned among indeclinables. ⁱ These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. ^j Except these two, which are invariably masculine ; but they are used adverbially in the second singular neuter. ^k This is indeclinable according to some. ^l They are neuter when used not as nouns ; consequently, as adverbs. ^m A various reading is भेद्यगामि, (used as an epithet or discriminative) instead of अत्यगामि, (used as a noun ; i.e. as an adjective.)

KUVE'RA. a. कुवेरस् द्वयम्बकसखोऽवज्ञराङ् गुस्त्रकेष्वरः
 1 m. m. 2 m. m.

64. मनुष्यधर्मा धनदेहा राजराजोऽधनाधिपः
 3 m. m. m. m.

किन्नररेशो वैश्ववणः पौलस्योऽनरवाहनः
 m. m. m. m.

65. वज्रैकपिङ्गैलविल अदीपुष्पदनभराः
 4 m b. 5 m c. 6 m d. m. 7 m.

The garden of
Kuréra.

(अस्त्राद्वानं) चैत्वरवंⁿ

m f

Nalakúvara.
 e

(पुत्रस्तु) नलकूपरः

Kailasa. g.

कैलासः (स्थानं)

Kuréra's
city.

अस्त्रका (पूर्)^f

His throne
and vehicle.

(विभानं तु) पुष्पकं^{mn}

His atten-
dants.

(स्थान) किन्नरः किंपुरुषस् तुरंगवहनोऽमयुः
 m. 8 m. m. m.

His treasure.

निधि (नरी) शेषविधि

Auriferous
gems. i

(भेदाः पश्चायकादयेऽनिधेः)^{n n}

1—८.

१—राजः.

३—वंकः.

४ वज्रः.

५ ए—.

६ ए—.

7—८.

८—ष.

^a The god of riches. ^b Also वज्रेश्वरः. ^c Likewise एकपिङ्गलः.

^d Also ऐषविषः, or ऐषविलः, and ऐषविल. ^e Son of Kuvéra. ^f The same term, in the dual, designates both the sons of KUVÉRA; named NALAKÚVARA, and MANIGRÍVA. ^g A bode of Kuvéra. ^h Also शेषविधि:

ⁱ See an enumeration of the other seven (for there are nine such fabulous genus) in other dictionaries.

SECTION II.

1. द्वो दिवौ (हे स्त्रियाव्) इन्द्रं व्योम पुष्करम् अरं
नभोः इत्तरीक्षं गगनम् नन्तं सुरवर्णं खं
The sky or atmosphere.
2. विषद् विष्णुपदं (वा तु पुंखः) काश विष्णवसी
दिवस् (तु) ककुत्सः काढः आशाश् (च) हरितश् (ता:) Space, region
or quarters. f
3. प्राच्याची प्रतीक्षस् (ता: पूर्व इत्तिष्ठ फलभाः) The several
quarters. h
(उत्तरा दिग्) उद्दीची (स्थाद्)
दिष्टं (त्रिषु दिवभवेद्) Situated or bearing. j
4. इन्द्रो वङ्गः पितृपति न चाची वरणो मरुत्
कुवेर ईशः (पतयः पूर्वीनां दिशां क्रमात्)
The regents of quarters and points. k

1 च—. 2—चन्. 3 चं—. 4—चस्. 5—लग्. 6—त्.
7 चा—. 8—चस्. 9 दिश्. 10 चकुम्. 11 चाचा. 12 हरित्.
13 ची—. 14 च—. 15—ची.

* See § i. v. A. ^a Or चाच्यं. ^b Likewise चर्व (अ.) ^c Or चन्तरीक्षं.
• Masc. विष्णवाः. Neut. विष्णवः. Also विष्णवसः—स; and indec. विष्णवसा. ^d A tract or quarter of the world; sing. दिक्, pl. दिशः. Or with the feminine termination दिशा, pl. दिशाः. ^e Nom. ककुप्. Also with the feminine termination ककुभाः. ^f In their order: namely, East, South, West, North. ^g Some read चाचाची for the South; restricting चाचाची to the region below. ^h Ex. पूर्वदिशः: eastern; fem—स्त्रा: neut.—स्त्रा. ⁱ In their order: E., S. E., S., S. W., W., N. W., N., N. E. Thus fire S. E. *Nairita* S. W. Air N. W. *Siva* N. E. From the regents, the points are denominated: as ऐन्द्र, East; चानेचो, South-east; चाच्या, South; &c.

Elephants, at
the points. a

5. ऐरावतः पुण्डरीको वामनः कुमदेऽच्छनः

" " " " " 1 m

पूष्पहन्तः सार्वभौमः सुप्रतीकश् (च हिन्दवाः)

f c f f 3f

Their females
b

6. (करिष्यो) इच्छसु कपिला पिङ्गलानुपमाः (क्रमात्)

f c f d f e f
ताम्बकणीं शुभ्रहन्ती (चाः) इच्छनामास्ती

Intermediate
point. f

7. (क्षीवाम्बद्धं त्वः) इपदिर्णं दिशोऽन्धं विदिक् (स्त्रिवाँ)

" " " f g

Included
space.

अभ्यन्तरं (त्वः) इत्तरात्

The sensible
horizon. h

m i m
चक्रवालं (तु) मण्डलं

m j m m m m m

A cloud.

8. अर्थं सेषो वारिवाहः सानयितु वृत्ताहकः

m 4m 5m m k m

घाराधरै जलधरस् तडित्यान् वारिदेऽच्छुभृत्

m m 6m l 7m m

9. घनं कौश्चित् सुदिर जलसुग्र धूमदोनवः

A succession
of clouds.

कादम्बिनीं भेषमाला

m f n

Belonging to
clouds.

(लिपु भेषमदे) इच्छिवं

1 चंद्रन्. 2—च. 3 च—. 4—चर. 5—चतु. 6—चृष्ट. 7—नि.

* Belonging to the several regents of them, respectively. ^b In the same order. ^c Also चक्रहन्तः. ^d Likewise शुभ्रहन्ती. ^e Also चक्रहा.

^f Or half quarter, as S. E. &c. ^g Likewise प्रदिक्. ^h Or any orb and circumference. ⁱ Or चक्रवालं. ^j Or चक्रृ. ^k Also चारिवर्तः.

^l Likewise चक्रभृत्, चक्रद, &c. ^m Properly this signifies a cloud of smoke : and ज्वेष्मदः is a visible exhalation.

- n   n   n   1 n b
10. रुचितं गर्जितं मेघनिष्ठैषि रसिता (दि च)   The rattling
                   f c   f   2f   3f   f   a
                   शंपा शतक्षहा क्राहिन्यैरावत्यः ज्ञाप्रभा   Lightning.
                   f   fd   f   f   f
11. तस्मित् सौदामिनी विद्युत् चम्पला चपला (अपि च)   A clap of
                   m f   g   thunder. e
                   सुर्जन्यु (वृत्तनिष्ठैषोः)   मेघव्योतिरसितः (DR.RUPAK MATH)
                   n   5 n   A flesh of
                   लक्ष्मिं लक्ष्मिं   lightning. h
12. इन्द्रासुखं लक्ष्मिं लक्ष्मिं (तदेव लक्ष्मिं लक्ष्मिं)   A rainbow.
                   f   n j   (तदेव लक्ष्मिं लक्ष्मिं)   इन्द्रासुखं लक्ष्मिं
                   लक्ष्मिं   (तदेव लक्ष्मिं लक्ष्मिं)   उन्भवितं
                   m   m   6 m   INDRA's bow
                   लक्ष्मिं   लक्ष्मिं   unbent. i
13. धारासम्यात् आसारः (सुताः)   Rain.
                   m k   1   धीकरे (सुक्षाःसुताः)   Drought.
                   धीकरे (सुक्षाःसुताः)   Thin rain.

1—त.   2—नी.   3 ऐ—ती.   4 इ—.   5—स्.   EX.—तुष.
 6 अ—.

* Or the grumbling of clouds.   b Including other synonyms, as ज्ञितं, &c.   Also शम्बा.   d Better सौदामिनी; Likewise सौदामी. * The noise attending a fall of thunder or stroke of lightning.   f Also सुर्जन्युः and विसूर्जन्युः; or विसूर्जन्योः.   g Or वृत्तनिष्ठैषः.   h Or the fire attending a stroke of lightning.   i When his bow is bent, its shadow appears as a rainbow ; when unbent, it is invisible to mortals. Some of the commentators have approached towards a true explanation of the rainbow ; saying that it proceeds from the rays of the sun, which are of various colours, and being dispersed by the air, appear in the sky.   j Likewise वृत्तन्यं.   k Or लीकरः.   l Or खृताः.

Hail.

A cloudy
day. aCovering or
disappearan-
ce. b

The moon.

The disk of
the sun or
moon.

A part.

Half.

l m   m f

वर्षेपिकास् (तु) करका

(मेषाच्छन्ने इङ्गि) दुर्हिनं

f   f   m   2 n

14. अन्तर्हा व्यवधा (पुंचि लु) नत्स्विरूपवारथं

n .   n   n c   3 n

अपिधान तिरोधान पिधानाच्छाद्यानि (च)

4 m   5 m d   m e   m   m f

15. हिमांशुश्च चन्द्रमाश्च चन्द्र इन्द्रः कुमुदवान्धवः

m   m   m   m g   m   m

विष्णुः सुधांशुः शुभांशुरोषवीष्णोः निश्चापतिः

m   m h   m   m

16. अङ्गो जैवात्कः सोमे ग्नीर्वगाङ्गः कलानिधिः
द्विजराजः शशधर्म नद्यवेशः चपाकरः

f

17. कला (तु घोरश्च भागे)

m n j   m f n

विष्णोः (ज्ञानी) मस्तुलं (विष्णु)

n   m n   m n   m

भित्तं उक्तल चरहे (वा पुंखु) इङ्गे!

इङ्ग (समे इङ्गके)

1—कृ. 2—च—. 3—चा—ज. 4—घु. 5—वस. 6—ओ—.

* Or obscured by clouds. ^a Or anything, which hides and withdraws from sight. ^c Also चाहर्म. and चहर्म. ^d Likewise चाः, (चस.) ^e Also चदः. ^f Likewise चुचदवसः. ^g Also घोमा, (जू.) ^h Likewise चशाङ्गः, चशकालङ्गः, and शशी, (जू.) ⁱ Or the sixteenth part of the moon's diameter ^j One author makes this fem. Also विष्णो.

18. चन्द्रिका कौमुदी शोत्सा Moonlight.

f a   *f*   *f*
m   *2m*   *n**n*   *3n*   *n b*
कलहास्तौ खाल्पनं (च) चिङ्गं खल्पा (च) लक्षणं

प्रसादस् (तु) प्रसवता Purity or brightness.

19. सुषमा (परमा शोभा) A spot or mark.

f   *f c*   *4f J*
5m   *6m*   *7m**n*   *n*
अवश्वायस् (तु) नीहारस् तुषारस् तुङ्हनं हिमं

शोभा कान्तिर्दृतिः क्वचिः Beauty or splendour.

20. प्रालेयं मिहिका (च!)

n
शीतं (गुणे) Ice and snow.

m f n c   *m f n*   *m f n*
m f n   *m f n*   *m f n*
(तदद्या.) सुषीमः शिशिरो जडः Cold or fri-

21. तुषारः शीतलः ज्वलतेरु हिमः (सप्तान्विङ्गिकाः)

m   *n*
ध्रुवः औत्तारपादः (स्थाइ) The polar star. f

*m h**m*
अगस्त्यः कुम्भसम्बवः Agastya. g

1—द. 2—चक्र. 3—चक्रन्. 4—ति. 5—य. 6—हार. 7—वार.

^a Also चन्द्रिका. ^b Likewise लक्षणं. ^c Also द्यूती, and छवी.
^d Or जहिका. ^e Likewise सुषीमः, and सुचीमः. ^f Or the north pole itself. In mythology, *Dhruva* is son of *Uttánapáda*, and consequently grandson of the first *Manu*. In Astronomy, *Uttánapáda*, is β Ursae minoris. ^g *Agastya* is regent of the star *Canopus*. ^h Also अगस्ति.

1 m a

22. मैत्रावरशिरः

His consort.

(स्त्रैव) लोपासुद्रा (सधर्मिणी)

n b 2 n n f f n c 3 f n d

A star.

नक्षत्रवृक्षं भं तारा तारका (पु) छु (वा खिवां)

Asterisms. c

23. दाक्षायण्ये (शिवनीत्याहि तारा)

4 f 5 f

The head of Aries.

अश्वहुग्नश्वनी

Stars in the Southern scale.

राधा विश्वासा

Stars in Cancer.

पुष्टे (तु) सिंह तिष्ठौ

The Dolphin.

6 f अविष्ट्या

24. (समा) घनिष्ठा

The wing of Pegasus.

(ल.) प्रौष्ठपदा भाद्रपदा: (खियः)

n h n 7 f

Orion.

ज्वगशीर्षे ज्वग्निरस् (तच्छिक्षेवा) ग्रहायणी

Stars in his head.

25. इत्यलाला (तच्छिरोदये तारका निवसन्ति याः)

8 f

The planet Jupiter. j

द्विष्टिः सुराचार्ये गीष्मतिर्धिष्मणो गुरुः

1—यि. 2—पूर्व. 3—उष्ट. 4—युक्त. 5—च—. 6—दा-

7—आ—. 8—पा. 9—धि—.

^a Likewise पर्वयिः. ^b Also नक्षत्रः. ^c Neut. तारकं. Likewise masc. तारः, and तारकः. ^d Neut. उष्ट, fem. उष्टः or उष्टी. ^e As 'winī and others, the longitude of which regulates the divisions of the zodiac. In mythology, they are nymphs, and daughters of Daksha. ^f Properly dual, as indicating two stars, which compose this constellation according to ancient authors. But astronomers now reckon four. ^g Also भद्रपदः. ^h Likewise masc. ज्वगशीर्षः, and fem. ज्वग्निराः (स). Also masc. ज्वगः.

ⁱ Also इत्यकाः. ^j Vrihaspati, the preceptor of the gods, son of Angiras. ^k Likewise गोपेतिः, गोपतिः, and गोपस्तिः.

26. जीवः आङ्गिरसो वाचस्पतिश् चित्रशिखरिहृषिः
^m ^{m a} ^{1 m} ^m

शुक्रोऽहैत्यगुरुः काष्ठु उशना भार्गवः कविः ^m ^m ^{2 m c} ^{m d} ^m Venus. b

27. अङ्गारकः कुञ्जो भौमो सौहिताङ्को महीसुतः ^m ^m ^m ^m ^m Mars. e

रौहिण्येऽपुरुषः सौम्यः ^m ^m ^m Mercury. f

(सन्मौ) शौरि शैवचरौ ^{m h} ^{m i} Saturn. g

28. तमस् (तु) राज्ञः सर्वायुः सैंहिकेयो विधुन्तुदः ^{n k} ^m ^m ^m ^m ^m The ascending node. j

(सर्वयोऽपुरीच्छिसुखाय्) चित्रशिखरिहृषिः ^m Ursa major. l

29. (राशीनामुद्देयो) लग्नं ⁿ Ascension. m

(ते तु भेषण्डादवः) Signs of the
Zodiac. n

क्षर क्षर्व्यार्थमादिलादशात्र दिवाकराः The Sun

1—ति. 2—वस. 3—च—न्. 4—आ—. 5—लन्. 6—र.

^a The patronymic in the plural, reverts to the original form अङ्गिरसः. ^b S'ukr or U'sanas, the preceptor of the giants, son of Bhrigu and regent of the planet Venus. ^c In the vocative sing. उशनः (उ) उशन, or उशः. ^d Likewise भूतुः. This and the patronymic, in the plural, make भूगवः. ^e According to mythology, the son of the earth. ^f Bud'ha, son of Soma, (or the moon) by Röhini (or the Hyades). ^g Sanī, the offspring of the sun by Ch'háyá. ^h Or more properly, सौरिः. Also शौरः. ⁱ Likewise शैविः. ^j Ráhá, son of Sinhiki. ^k Also masc. तमः, (तु.) ^l The seven principal stars in Ursa major are the seven sages; Marichi, Atri, Angiras, Pulastya, Pulaha, Kratu and Vasishthā. ^m The rising of the signs. ⁿ The sign (Rás i) are Arics, Taurus, &c. ^o Likewise शूरः.

m   1 m   m   m

30. भास्त्रराहस्यर वधु प्रभाकर विभाकराः
 2 m   m   m   m   3 m
 भास्त्र विवस्त् सप्ताश्च इतिद्वेष्ट्यारम्भयः

31. विकर्त्तनाकं मार्त्तण्ड मिहिरारुण्य पूषणः

7 m   m   8 m   m   m
 द्युमणिस् तरश्चिमि॑ तथा॒ चित्रभास्त्र॑ रोधन
 m   9 m   m   10 m c

32. विभावसुर्य॑ इपतिस् त्विवांपति॑ इपतिः

m   m   11 m   m d   12 m   m
 भागुहृंसः सहस्रांशुस् तस्मः सविता रविः

Three of the
sun's atten-
dants. e

33. माठरः पिङ्गलो॑ दण्डस् चण्डांशोः पारिपाञ्चिकाः)

m   m   m   m g   m
 चरम्भते॑ इश्वरो॑ इन्द्रः काम्यपिर्ण॑ रुद्रायजः
 14 m h   m   15 n   n

The dawn. f

34. परिवेषस् (ठ) परिधिर॑ पस्तुर्वक भण्डले

m 16 m   m 17 m   m f   m 18 m i

Halo.

किरणेष्व भयूखांशु गभस्ति॑ दृष्टि॑ भृष्णयः

A ray.

35. भास्त्रकरोमरीचिः॑ (सौपुंसये॑) ह॑ वितिः॑ (स्त्रियाम्)

1 च—.	2 त—.	3 च—शि॑.	4 च—.	5 च—.	6 पूषन्.
7—शि॑.	8—त्र.	9—ति॑.	10 च—.	11—गु.	12—त्र.
13—रुद्र.	14—ष.	15 च—.	16 उष.	17 चंगु.	18 धृष्णि॑.

* Also भास्त्रारुद्र, b Likewise चहिरः. c Also चहुःपतिः. d Likewise तापतः. * Severally named in the text. They are INDRA, YAMA, and FIRK, under other names : one placed on the left of the sun ; the two others on his right. f The charioteer of the sun. g Likewise भास्त्रपः. h Also परिवेषः. i Some read प्रश्चि॑.

f   1f   f   2ff a   3f   f   f   4f
 (स्युः) प्रभा रग्नैचि तिष्ठना भाश्चक्षवि द्युतिहीसवः: Light.

5 n   6 n
 36. रोचिः शोचिः (रुधे छावि)

m   m   m
 प्रकाशो द्योत् आतपः Sunshine. b

n   n   n   n   d
 कोश्यं कवोश्यं मन्दोश्यं कदुश्यं (विषु तहति) Warmth. c

7 n   n   n   f
 37. तिम्मं तीक्ष्णं स्वरं (तहन्)

f   f
 रुग्नहृष्टार मरीचिका Sultry vapour. g

1 रुध.   2 तिष्ठ.   3 भास.   4 दीप्ति.   5 रोचिस्.   6 शोचिस्.

- * Also masc. आः (अ) or आसः, (अ).   b Or any lustre and heat. Some interpret this, the converse of darkness. Others make the three terms of this article synonymous with the preceding eleven, as signifying light and illumination. They are distinguished from the article which precedes, as not immediately issuing from the sun.   c Or warm.   d When used as adjectives they vary with the gender.   e Or hot.   f These also when employed as adjectives, vary with the gender.   g Appearing at a distance like a sheet of water. The phenomenon called Mirage.

SECTION III.

	<i>m</i>	<i>m</i>	1 <i>m</i>	<i>m</i>
Time.	1. कालोः दिष्टे! (अथ) नेहा (पि) समये! (अथ)			
First lunar day. a				(अथ) पञ्चतिः <i>f b</i>
		2 <i>fc</i>		
	प्रतिपद् (हे इसे जीले)			
A lunar day.				3 <i>mfd</i>
			(तसद्वांस्) तिथये! (हयोः)	
A day.	2. घस्तोः दिनः इनी (वा त जीवे) दिवस वासरौ	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>m n</i>
		<i>m</i>	<i>n</i>	<i>m n g</i>
Morning.	प्रत्यये! इमुखं कल्यमृषः प्रत्यूषसी (चयि) n i			6 <i>n h</i>
	3. प्रभातं (च)			
Eve. j			(दिनान्ते तु) सायं <i>fk</i>	
Twilight.				सम्या पितृप्रस्तुः <i>f l</i> <i>f</i>

1 अमेषस्. 2—पद्. 3 तिथि. 4 अहन्. 5 उवस्. 6—पस्.

- a The beginning of the moon's increase or wane. b Or पञ्चती.
- c The thirtieth part of a lunation. d Also fem. तिथी. e Some write वाशरः, erroneously. f Likewise वाशं. g Also masc. उषः (स्.) and fem. उषा. h Likewise masc. प्रत्युषः (उ) and neut. प्रत्युषः (स्.) i Also भातं and विभातं. j Or the close of the day. k Masc. उषः. Indec. सायं. l Likewise सम्या.

m 1 m 2 m

प्राङ्गावराङ्ग अभाङ्गास् (विश्वनाथ)

Periods of
the day. a

(अष्ट) शब्दरी^{f b}

Night.

4. विश्वा विश्वीयनी रात्रिः वियामा चक्षदा चपा

विभावरी तमस्त्वौ रजनी वामिनी तमी

5. तमस्ता तमसी (रात्रिः)

A dark
night.

ब्रोतस्त्री (तमित्रात्प्रविता)

A moon-
light night.

(प्राणामिवर्तमानाहयुक्तायां निः) पश्चिमी

A night and
two days. k

6. गङ्गारातं (विश्वावह्रः)

A multitude
of nights.

प्रदोषात् रजनीमुखम्

Evening. l

गङ्गारात विश्वीयो (है)

Midnight.

(है) वाम प्रहरी (समै)

A watch. m

1—

2—

3—

4—

^a Forenoon, afternoon, and mid-day. The three turns of the day are collectively called विश्वनाथ, n. or विश्वनाथा, f. ^b Also शब्दरी. ^c Also रात्री. ^d Likewise विया. ^e Also तमस्त्वौ. ^f Likewise रात्रिः. ^g Also वामस्त्री. ^h Likewise तमिः, or तमा and तमी. ⁱ Some make this a part of the explanation. But it is one of the terms exhibited, according to others. It also signifies night in general. ^j This is interpreted by one author the night of full moon. ^k Or a day and two nights.

^l The beginning of night. The two first hours (*g'hatis*) after sunset.

^m The eighth part of the day.

D

The full and
change of
the moon. a

Last day of
the half
month.

Day of full
moon.

Moon a little
gibbous. d

Moon quite
full. e

Day of new
moon.

Moon a little
horned. h

Moon exact-
ly new. i

An eclipse.

Eclipsed.

^{m b}

7. (स) पर्वसुन्धिः (प्रतिपत्यच्छहस्तोर्यदकारम्)

^f
पचासौ (पच्छहस्तौ हे)

^{f c}
पौष्टिमासी (र) पूर्णिमा

8. (कलाहैने सा) कुमतिः

^{ff} (पूर्णे) राका (निशाकरे)
^{1 f} ^{m g} ^m
अमावास्या (ल) मावस्य दर्शः स्त्र्येन्दुसङ्गमः

9. (सा हटेन्दुः) सिनीवासी

^{f j}
(सा नटेन्दुकला) कुङ्कः

^m ^m
उपरागे ग्रहः

(राज्ञग्रस्ते त्विन्दौ च पुण्डि च)

— १ —

* The junction of the 15th and 1st of a half month, or the precise moment of the full or change of the moon. ^b Also पर्व and सुन्धिः.
* Likewise पूर्णवा, पूर्णिमासी, पूर्णिमासी, and पौष्टिमी. ^d That is, a fifteenth day of the moon's age, on which she rises one digit ($\frac{1}{16}$ th.) less than full. ^e A similar day; but on which she rises quite full. ^f Also चचावासी, चचावसी, चचावासी, चचावासी, and चचा. ^g Some add चद्यः. ^h That is, a thirtieth day of the moon's age, on which she rises visible. Or sets visible; the first lunar day having commenced, or the fourteenth of the dark half month being unfinished. ⁱ A similar day, but on which she rises invisible. ^j Also कुङ्कः.

10. सोपद्वोपरकौ (दायः)

^m ^{1 m}
उग्न्यत्यात उपाहितः A meteor. a
^{2 m}
(एकवेद्या) पुष्पवन्तौ (दिवाकर निशाकरौ) Sun & moon.
(अष्टादश निमेषास्त्र) काष्ठाः Sixteen thirds. b

^m
(तास्तु लिंशत्) चण्णः Eight seconds. c
Four minutes. d

^m ^m
(ते तु) सुहृत्तौ (हार्षणस्त्रियास्) An hour. e
^{3 m g}

12. (ते तु लिंशद्) होरातः A day. f

^m
(पद्मो पूर्वापरौ) शुक्र क्षण्णौ Light & dark fortnights. i
^{m k}

मास (सु तावधौ) A month. j

1 ए— 2—वत्, or चन्त्. 3 ए—.

a As a falling star, &c. also a comet. b Or thirtieth part of a *Kala* and measured by eighteen twinklings. c Or thirtieth part of a *Kshana*. a

d The three hundred and sixtieth part of the day. e The thirtieth part of the day ; containing twelve *Kshanas*. f A nycthemeron, containing thirty *Mukurtas*. g Some make this neuter : but erroneously. h Half a month, comprising fifteen days. i Respectively, from new moon to full, and from the opposition to the conjunction. j The twelfth part of a year ; comprising two *pakshas*, or thirty days. This is according to lunar time. But the same name is applicable to the solar and sidereal months. k Likewise चाः (सु).

A season. a	13. (हौ हौ मावादिमासौ स्वात्) चतु A half year. b	(सौ) द्वयं (द्विभिः)
A year. c	(अयने हे गतिहृष्ट द्विष्ठार्कस्त्वा) वस्त्रः Equinox.	14. (समराद्विद्वे वाले) विषुवद्विष्वेः (च तद्) A'grahayana. e
Pausha. h	मार्गशीर्ष सहा मार्गं आप्यात्मिक (च सः): m m m	15. पौषे तैव सहस्रौ (हौ) Magha. i
Phalguna. k	(स्वात्) तस्मैः फालुनिकः Chaitra. m	(ज्य) मारुणे (स्वात्) चैत्रे चैतिकोऽभ्यः

1 — 2—वद्. 3 सहस्. 4 तपस्.

The sixth part of a year, comprising two months, as *Mágha* and *Phálguná*. Properly the season consists of two solar months : but the term is also applicable to lunar time. ^b Or the sun's alternate journeys towards the tropics, measured by three seasons. ^c Consisting of the northern and southern tracts of the sun. ^d Also masc. विषुवाय्, and विषुपः. And विषुषः or विषुपः. ^e Month in which the moon is full, nearly in the longitude of Orion's head. ^f Likewise ज्यः (स्.) ^g Also आप्यात्मिकः. ^h Near γ and δ of Cancer. ⁱ Near the lion's heart. ^j Some add तपः (—४). ^k Near the lion's tail. ^l Also चैतिकः. ^m Near the virgin's spike.

16. वैशाखे माघेऽ राजेऽ

Vais'āk'ha. a

ज्येष्ठे शुक्रः

Jyaish'tha. b

शुचि (खडवम्) A'shād'ha. d

आषाढे

आवणे (तु स्थान्) अवाः आवस्तिक (वर्णः) Sravan'a. f

17. (सु) नृभस्त्र प्रौष्टपद भाद्र भाद्रपदाः (उग्नाः) Bhadra. g

(स्वाहा) श्विन् श्वेऽ (श्वा) श्वहेऽ (श्वि) A'svina. h

(सात्) कार्त्तिके Kārttika. k

18. वाडलोऽर्जी वार्षिकिकोः

हेतवाः winter. l

शिशिरेऽ (शिशिवास) Cold season. n

वसन्ते पुष्पसम्बुद्धरभिर्

Spring. o

शीशु उषवाः

Hot season. p

१ नवम्

३ चा—.

५ अस्त्रं

५—शि.

• Month in which the moon is full near the southern scale. ^a Near the scorpion. ^c Likewise ज्येष्ठः. ^d Near the bow of Sagittarius.

• Also वाडः, वापदः, and वावाडः. ¹ Nearly in the longitude of the eagle. ^g Nearly in the longitude of the wing of Pegasus. ^h Near the head of Aries. ⁱ Likewise ईषः. ^j Also उच्चवृशः. ^k Near the Pleiades. ^l Comprising A'grahāyan'a and Pausha. ^m Likewise उषेष and (४). ⁿ Including Māgha and Phālgun'a. ^o Consisting of Chaitra and Vais'āk'ha. ^p Comprehending Jyaish'tha and A'shād'ha.

^q Or उषवाः. Also उषा, or उषा (३).

		^m 19. निहावृ उच्चोपगम् उच्चू उच्चागमस् तपः	^m ^{2 f d}	^m ^{f e}	^{m 1 m a} ^{3 f g}	^{m b} ^h
Bains. c		(स्थियां) प्राट् (स्थियां भूजिं) वर्षा				
Sultry sea- son. f					(चथ) शरत् (स्थियाम्)	
A year.		20. (षड्मी चतवः पुंसि मार्गदीनां सुगैः क्रमात्)	^{4 m} ^{m i m j}	^{5 m m n} ^{6 f k}	^{7 h} ^{f l}	
A patriarchal day. m		संवत्सरे वत्सरे इव्दे चायनो (स्थिया) शरत् समाः				
A day of the gods. n		21. (मासेन स्वाद्) इहोरात्रः पैत्रे (वर्षा) दैवतः				
A day of Brahma. o		(दैवे सुगसहके हे) व्राणः				
A kalpa. p				कल्पौ (तौ चृणाम्)	^{7 m}	
A manwan- tara. q		22. मन्वन्तरं (तौ दिवानां सुगामामेकसप्ततिः)	ⁿ ^{m r m m s m n}			
A destruction of the world.		संवर्तः प्रशयः कश्यः चयः कल्पान्त (इत्यपि)				

1—८. २—९. ३—१०. ४ चतु. ५ चत्त. ६—७. ८ कल्प.

^a Likewise चत्तोपगमः, चत्तः, and चत्तागमः. Or चत्तोगमः, &c. and चत्तोगमः, &c. ^b Also तपः (सु). ^c Containing *S'rávan* a and *Bhádra*. ^d Likewise प्राटा. ^e Restricted to the plural. ^f Answering to *A'swina* and *Kártika*. ^g Also शरदा. ^h These six seasons severally correspond to two months each, in the same order. ⁱ Also चंपवरः. ^j Likewise परिचत्तरः, and चतुष्पत्तरः. But in the quinquennial cycle these are names of different years. ^k Also शारदः. ^l Some restrict this to the plural. ^m Or a month of mortals. ⁿ Or year of mortals. ^o Or 2000 *yugas* of the gods : that is, 1000 *yugas* constitute *Brahma's* day, and his night contains as many. ^p The same grand period, or 432,000,000, years of mortals, measuring the duration of the world ; and as many, the interval until its renovation. ^q Or a grand period containing seventy-one *yugas* of the gods. ^r Also संवत्सः. Likewise परिचत्तरः. ^s Also विकल्प.

SECTION IV.

- m n . 1 m n a n . n*
1. (अस्त्री) पर्वं (पुमान्) पाप्मा पापं किञ्चिष्ठ कल्पतम् Sin.
n . n 2n 3n 4n n n
 कल्पतं वजिनेनाऽवमं हो दुरित दुष्कलतम्
m n n b 5n' n m
2. (स्थाद्) धर्मं (मृद्धियां) पुरुषं व्रेयसी सुखातं उषः
6f d f m m m 7m m
 सुत् प्रीतिः प्रभद्वा र्हषः प्रभोदाभोह संमद्वाः
8m 9me 10n nf g nh Virtue or
moral merit.
3. (स्थाद्) नन्दयुरानन्दं शर्म्म शात् सुखानि (च)
n n n ni n n
 श्वः व्रेयसं शिवं भद्रं कल्पाणं मातृतं शुभम् Happy, well,
or right.
4. भावुकं भविकं भव्यं कुशलं लोकं (नृस्तियाम्)
n k
- भव्यं (च!)

1

(इथं विषु इति पापं पुरुषं सुखादि च)

- 1 पाप्मन्. 2 एनस्. 3 व्रव. 4 चंडस्. or चंदस्. 5 व्रेयस्.
 6 चहु. 7 आ—. 8 व्राया—. 9 व्रा—. 10 शर्म्मन्.

^a Used as an epithet, this word varies with the gender of the subject. ^b As an adjective, this likewise varies with gender of the subject. ^c Some restrict the seven terms in the first line, as signifying the actual sensation or mental affection of pleasure; and the other five, as importing pleasure in the abstract. ^d Likewise शुदा and शुदिता. ^e Also आवद्विः and वृन्दिः. ^f Also स्थातं. ^g Likewise कुशलं. ^h Used as epithets, this and the following words vary with the gender of the subject. ⁱ Fem. कल्पाणी. ^j Also कुशलं. and कुशलं. ^k These adjectives are restricted to the genders stated in the text, when employed as substantives to denote the abstract quality. ^l The three nouns here specified, with those which follow them respectively, or with such only as follow the last of them, being used as adjectives, agree in gender with the subject.

Excellence,
or happiness.

Good luck,
or favourable
fortune.

Destiny, or
luck.

A cause.

A primary
cause.

The soul.

Nature. e

State or con-
dition. f

Qualities of
nature. g

Birth or pro-
duction.

f f m n l m m s

5. मतहिका मतस्त्रिका प्रवास्तुहराहजो
(प्रशस्तावाचकाभ्यम् त्य)

2 m इः (शुभावहेऽविधिः)

m s b m m m f m
6. हैवं द्विष्टं भगवेवं भाष्यं (स्त्री) निवित्तिर्विधिः
" " n c " द्वेषु (नी) आरथं वीर्यं

" (निष्ठां त्वा) द्विकारणं

n 4 m m d
7. चेत्प्रथा आत्मा पुरुषः
" " f प्रधानं प्रकृतिः (स्त्रियाम्)

(विशेषः कालिको) उपस्था

n h 5 n i 6 n j
(गुणाः) सत्यं रजस् तमः

7 n n k f l 8 f 9 m
8. असुर्य गन्य असानि अनिदृत्यतिरङ्गवः

1 ए—. 2 अव—. 3 आ—. 4 आत्मन्. 5 रजस्. 6 तमः.

7—स्. 8 ए—. 9 व—.

- * In apposition, even as epithets, these do not vary in their gender.
 b Also दैवं. c Likewise आरथं. d Also पुरुषः. e The cause of the material world, or secondly the natural state of anything. f Any particular state, varying with the progress of time, as youth, &c.
 g Severally named in the text; first, the principle of existence or truth; secondly, that of foulness or passion; thirdly, that of darkness. The first enlightens, constitutes knowledge, and is the cause of truth. The second occasions coveting, and is the cause of pain. The third overpreads, and is the cause of error and illusion. These attributes and essential qualities of nature are according to the *Sankhya* philosophy. h Likewise दृष्टः. i Also masc. रजः (रज). j Likewise masc. तमः (तम). k Sing. असा or अस्त्रा. Also masc. असाः. l Or, असीः. Also masc. असि.

1 m   m   2 m   m   m   3 m

प्राणी (तु) चेतनेः अन्नी जन्म शब्द शरीरिणः

९. आतिर्जीवितं (च) सामान्यं

An animal or sentient being.

Kind or

अप्ति (स) उथगात्रिका

चिन्म (ठ) चेतोऽहव्यं सांत् हन् मानसं मनः

0. बुद्धि मनीषा विषया धीः प्रक्षा ये मुखी भृतः

प्रेक्षोपलब्धिग्य चित् सम्बित् प्रतिपत्ति चेतना:

11. (धीर्घारणावती) मेधा

संकल्प (कर्मभागसमूह)

चिन्ताभोगे! मनस्कारश्

वच्च संख्या विचारणा

12. अध्याशारस् तक् लक्षण

विचिकित्सा (तु) संशयः

*i Retentive intellect.
A resolve or act of determination.
Consciousness of pleasure or pain.*

*f Reflection or consideration. h Reasoning.
Doubt or uncertainty.*

^१ प्राणिन्.	^२ जनन्ति.	^३ —रित्.	^४ चेतस्.	^५ हृषी.
६ स—विष.	७ —.	८ —हृ.	९ —हृ.	१० —र.
११ —.				
Some make this masc. and neut. Or the terms in the first line signify intellect and the faculty of understanding ; and those in the second line signify comprehension, or the exercise of that faculty.				
Also प्राणा. ^c Likewise सेव्यवौ. ^d Also विकल्प. ^e The attention of the mind to its own sensations. Fixed attention and profound meditation, keeping the mind to one object, or continually returning to it ; and calling up a particular thought. For the terms are variously interpreted by the different commentators. ^f Likewise अविकारः.				
^g The act of a mind on a subject present to the thoughts ; the exercise of judgment. Or trying a thing by the test of proof ^h Also वैद्यन्, संचारन्, and विचारः. ⁱ Likewise अज्ञा.				

E

m m
संदेह वापरौ (चा)

Cartainty
or ascertain-
ment.

Heterodox
or heresy.

An injuri-
ous design.

A demon-
strated
truth.

Error or
mistake.

An agree-
ment.

True know-
ledge. d

Knowledge
of arts. f

Beatitude.
g

m m
(य स्त्रौ) निर्णय निच्यौ

f f
13. मिष्वादिनांसिकता

m n
व्यापादे शोषचिन्मनम्

m m
(स्त्रौ) चिह्नात राहातौ

f m
चाजितमि व्यामति भृमः

14 संविदागः प्रतिच्छानं नियमात्रव संश्वाः

m 4m m 5m
अद्वीकाराभ्युपगतं प्रतिश्वव समाधयः

15. (मोक्षेष्वी) चालं

n
(अन्यत्र) विच्छानं (शिल्पशास्त्रयोः)

f n 6n n 7n
मुक्तिः अवल्य निर्वाणं चेयोनिः चेयसावृतम्

1—ह. 2 आगू or आगुर. 3 चा—. 4 च—. 5—वि.

6 चेवस्. 7—.

- * The disbelief of heaven or a future world, or the denial of a God.
- † The meditating of harm, or wishing ill to another; or the attempt to injure.
- ‡ According to different etymologies, (the termination being either derivative or radical,) 2d. sing. and pl. आगूः or आगू, and आगूम् or आगूम्. But आगूः (र), आगूर्.
- § Or that which tends to exempt the soul from further transmigration.
- || Some make this interpretation, and भीः the word exhibited.
- ¶ Or any knowledge, bnt that of theology.
- || The delivery of the soul from body, and its exemption from further transmigration.

^m ^m
16. मोक्षात्पवर्गे।

1 n   2 f   3 f
(ज्या) ज्ञानम् विद्याहं मतिः (स्थियाम्) Spiritual
    ⁿ ^m ^m ^m ^{4 m} ignorance.
रूपं शब्दं गन्धं रसं स्पर्शं च (च)

Five ob-
jects of
sense. b

^m
विषया (वसी) An object
of sense. c

^m   5 m
17. नोचरा इन्द्रियार्थः (च)

ⁿ   6   7 n
इषीकं विद्योन्द्रियम् An organ
of sense.

ⁿ
कर्मन्द्रियं (तु पायादि) An organ
of action. d

ⁿ
(मनोनेत्रादि) धौन्द्रियम् An intel-
lectual or-
gan. e

18. तुवरस् (तु) कषायेऽ (इली) An astring-
ent taste.

^m   ^m ^m h
मधुरो लवणः कटुः Five other
tastes. g

^m 9 m i
तिक्तात्परश् (च) उसाः (पुंसि)

^j
(तदत्पुष्ट वहमी तिषु)

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 चर्य—. 5—थै. 6—यिन्.

7 दू—. 8 दू—. 9 चक्षु—.

- * Or belief of external appearances. ^b Severally named in the text; viz. colour, sound, odour, flavour, and contact. ^c Sing. विषयः. ^d Viz. the hand, the foot, the voice, the organ of generation, and the organ of excretion. ^e Viz. the mind, the eye, the ear, the nose, the tongue, and the skin. ^f Also दूरः or दुरः. ^g Severally stated in the text; viz. sweet, salt, pungent, bitter and sour. ^h Fem. कटुः or कटुः. ⁱ Also चक्षुः. ^j All these terms, signifying particular tastes, vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives.

A pleasing
scent. a

A fragran-
cy or per-
fume. b

A scent
spreading
far.

A perfume
or fragrant
substance.
d

A perfume
for the
mouth. g

An ill smell-
ing sub-
stance.

A smell
like that of
raw meat. j

White. l

19. (विमर्हीति) परिमला॒ (गन्धे जगमगोहरे॑)

आमोदः॑ (सोऽतिनिर्दीर्घी)

(वाच्चिङ्गतमागुणात्॑)

20. स्त्रमाकर्षी॑ (तु) निर्दीर्घी॑

स्त्रमिष्ठीशतपूर्णः॑

इष्टगन्धः॑ सुगन्धिः॑ (स्वादः॑)

आमोदी॑ सुखवासनः॑

21. पूतिगन्धिस्॑ (तु) दुर्बन्धा॑

विष्वं॑ (स्वादः॑) मनन्धि॑ (यत्॑)

22. शुक्ल शुभ्र शुचि॑ श्वेत विषद॑ श्वेत पारङ्गुराः॑

1—चिन्॑. 2—रिन्॑. 3—दिन्॑. 4—मि॑. 5—म्ब. 6 आ—॑.

^a Such as is extracted by rubbing fragrant substances. Ex. Blossoms of the Mimosa elengi. ^b A very delightful odour, and strong smell. Ex. Musk. ^c Used as adjectives, they agree in gender with the subject. This extends to the close of the section. ^d Ex. the flower of the Michelia champaca. Some restrict the two first terms, others the two last, to signify a fragrant substance; and the remaining terms, fragrance. ^e Fem. शुभ्री॑. ^f Fem. शुगन्धी॑. ^g Usually prepared in the form of a pill; or any fragrant drug so employed. Ex. Camphor.

^h Also शुभ्रवासनः॑. ⁱ Also दुर्बन्धी॑ (न्॑). ^j Or, according to some, like the smoke of a funeral pile. ^k Likewise विष्वं॑. ^l These and the following names of colours, when used as adjectives, agree in gender with the subject. ^m Fem. श्वेता॑ and श्वेता॑ or श्वेती॑. ⁿ Also विषद॑.

^{m m a m m b m m}
अवहातः सितेऽ नौरो वल्लोऽ चक्रोऽ र्जुनः

23. हरिषः पाण्डुरः पाण्डुर्

Yellowish
white.

^m
(दैश्यपाण्डुर) धूसरः Grey.

^{m m c 2m m m m m}
दृष्टे नीलासित श्वाम काळ श्वामल मेघका:

24. धीतो गौरोऽ हरिद्राभः

Yellow.

^{m d m m}
पलाशोऽ हरितोऽ हरित् Green.

^{m f m m g}
रोहितोऽ लोहितोऽ रक्तः

Red.

^{m i n}
शायः कोकणहस्तिः Crimson. h

25. (चक्रतरागस्य) रुचः

Dark red.
^j

^m
(चक्रतरक्तस्य) पाटकः Pale red or
pink. k

^m
श्वावः (स्वात) अपिश्ये!

Brown. l

^{m m m}
धूम धूमलौ द्वाष्पातोहिते Purple. m

1—एङ्गः.

2 अ—.

3 अ—.

- ^a Fem. सिता. ^b Likewise अवहातः. ^c Fem. नीला. ^d Also वल्लायः..
- ^e Fem. हरिता, or हरिषी. ^f Fem. रोहिता or रोहिषी, and लोहिता or लोहिनी. ^g Fem. रक्ता. ^h The colour of the red lotus. ⁱ Fem. शोभा or शोभी. ^j The colour of the dawn, or of madder. ^k The colour of carthamus. ^l Compounded of black and yellow; the colour of an ape.
- ^m Compounded of black and red; the colour of smoke.

Tawny.

m m m m a m b m c

कडारः कपिकः पिङ्ग विंगौ कटु पिङ्गलौ

Variegat-
ed.

m n m d m m l m e m f g

26. चितं किञ्चीर वासाव शवलैता (च) कर्वरे
(गुणे शुकाहवः पुंसि गुणिङ्गास्तु तद्विति)

SECTION V.

The god-
dess of
speech. h

f f f 2f i 3f j f k

1. ब्राह्मी(त) सरती भाषा गीर्वाण् वाणी सरसती

Voice or
speech.

m f n n n 4n

आषार्द्र उल्लिङ्गं पितं भाषितं वचनं वचः;

Ungram-
matical
language.

m 1 m

2. अपञ्जशोऽपशब्दः (साच्)

A word.

m m

(हाते) घट (कु) वाचकः

1 एत.   2 निर.   3 वाच.   4—स.

- Fem. पिंगौ. ^a Some read वचः. • Fem. विंगा. ^c Also कर्वीरः.
- Fem. एता or एती. ^d Also आर्द्रः. ^e The foregoing names of colours vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives.
- The same words are also synonymous with the following as denoting speech. ^f Likewise निरा. ^g Also वाचा. ^h Likewise वाचिः. ⁱ Some add अपञ्जशः.

3. (तिष्ठुवन्तचये) वाक्यं (क्रिया वा कारकान्विता) A sentence.
 श्रुतिः (स्वो) वेदः आन्वायस्
 १ f   २ n   ३ n
 लयीधर्मा (स्तु तद्विधिः)
 4. (क्रियां) चक्र साम यज्ञो
 (इति वेदास्त्रयः) लक्षण
 (शिक्षेत्यादि चुतेर्) इष्टम्
 ओङ्कार प्रणामै (समौ)
 ५. दृतिचासः पुराणं
 (चहास्त्रास्त्रय) खराः
 आन्वीक्षिकी दण्डनीति (सामेवद्याद्यशास्त्रयोः)
 ६. आख्यायिकेऽ (पलब्धार्थः)
 पुराणं पञ्चलक्षणं A Purāṇā.

Thd. Vēdas,
or any one
of them. a

The duty
enjoined
by them. b
Three
Vēdas. d

The aggre-
gate of
them.
A Vēddāga-
e

The sacred
name of
GOD. f

History. g

An accent.
h

Logic and
ethics. i

A tale. j

DRAUPATI DRUPADNATH JI

१ अष्ट.

२ साम्.

३ यच्छस्.

४ चंग.

५ —का.

^a The Indian scriptures and holy writ. ^b Chiefly the performance of sacrifices in the manner directed by the Vēdas. ^c Or धर्म, for the preceding term may belong to the synonyms of Vēda. ^d Severally named in the text. A science appendant on the Vēdas; viz. pronunciation, grammar, prosody, explanation of obscure terms, religious rites, or astronomy. ^e The syllable O'm. ^f Or a work recording former transactions, and containing traditions: heroic history. ^g Acute, grave, or circumflex. Sing. खराः. Pl. खराः. ^h Severally named in the text, and explained in the same order. Logic includes the Nyāya, Vais'ēshika and other schools of reasoning. ⁱ A true, or a probable story. ^k Or theogony, comprising past and future events, under five heads: the creation; the destruction and renovation of worlds; genealogy of gods and heroes; the reigns of Manus; and the transactions of their descendants.

A feigned story. a

(प्रवृत्तकल्पना) कथा

A riddle. b

प्रवृद्धिका प्रहेलिका

A code of laws.

7. शृति (सु) वर्गसंहिता

A compilation and abridgment.

समाहिति (सु) संग्रहः

A part of a stanza. e

समस्या (तु) समासार्था

A rumour. g

जिंवहन्ती अनश्चितिः

Tidings or intelligence.

8. वाचाप्रवृत्तिहृषान् उत्तरः (स्खाद्)

A name or appellation.

(अथा) रुद्यः

A call or summons.

आख्याते (च) अवधानं (च) नामधेयं (च) नाम (च)

Clamour. l

9. इतिराकरणान्

संह्रति (वृ उभिः छता)

A contest or law suit.

विवादा व्यवहारः (स्खाद्)

The exordium.

उपन्यास (सु) वाच्युत्तम्

1 आ—.

2 आद्या.

3 च—.

4—त्.

5—ति.

6 आ—.

7 आ—.

^a Whether founded in fact or not; for example, the poem entitled *Kádambari*. ^b Or intricate question. ^c Also प्रवृद्धिका and प्रवृद्धि or प्रवृद्धी. ^d Likewise प्रहेलिका. ^e Proposed as a trial of skill, to be completed. Or rather the verse or verses by which the stanza is completed. ^f Also समस्यार्था and असम्प्राप्य. ^g Whether true or false. ^h Also जिंवहन्ती. ⁱ Likewise fem. अभिधा, अभिस्था, संज्ञा, &c. ^j Also आकृतिः. ^k Likewise fem. आकारधा, and आकारसा. ^l Or citation by many at once. ^m Also अवृहरणः.

10. उपोहात् उदाहारः

An example or apposite argument.

अपनं अपवः (पुमान्)

An oath.

मन्त्रोऽनुयोगः उच्छ्रा (च)

A question.

प्रतिवाचोऽतरे (सुन्दरः)

An answer.

11. मिथ्याभिवोगोऽभ्यासागम्

A groundless demand.

(च) मिथ्याभिव्यक्तिगम्

A false accusation.

अभिवापः

प्रश्नाद (स शब्दः साकृतुरागमः)

A sound indicating affection and satisfaction.

12. वाचः कीर्तिः समाच्छा (च)

Fame and reputation.

वाचः शोलंस्तुतिर्गतिः

Praise.

आचेषितं (हितिवाप्तिः)

Repetition.

उच्चैर्बृंदं (तु) वीष्मणा

Making a loud noise.

13. वाकुः (स्त्रियोऽनिकारो वः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनिः)

Change of voice in grief, fear, &c.

अवर्ध्वाचेषित्यर्थाद परीवादपवाद (वत्)

Censure, blame, or contempt.

14. उपकोशेऽनुगुणा (च) कुव्या निन्दा (च) गर्हणे

1 वा—. 2—सु. 3 आ—. 4 ए—.

* Likewise उदाहरण्. ^b Also आवः. ^c Likewise प्रचलन्. ^d Also प्रतिष्ठन्. ^e Likewise अभिवप्ति. ^f Also प्रश्नन्. ^g Likewise कीर्तिः and शोकभीता. ^h Also समाच्छा, उच्छ्रा and उच्छ्रापा. ⁱ A sound uttered twice or thrice, or oftener.

Opprobri-
ous or un-
friendly
speech.
Reproach
or menace.
Reproof
attended
with insult
or dispar-
agement.
An impu-
tation of
adultery.
Address, or
speaking to.

Incoherent
speech.

Tautology.

Lamenta-
tion.

Quarrel, or
mutual con-
tradiction.

Conver-
sation.
Speaking
well, or ele-
gant dis-
course.
Denial, or
conceal-
ment of
knowledge.
Declara-
tion.

Unauspi-
cious dis-
course.

Good and
auspicious
discourse.

पाद्यमूषिकाहः (स्त्रा)

अर्थनं (त्रु) पकारणीः

15. (यः सनिन्दृ उपाधं शद् खात्) प्रतिभास्यम्

(तत्र च) चारणा (वः खाताक्षेपो मैयुम् प्रति)

16. (स्त्रा) भावयमादापः

प्रकापे (जर्थकं वचः)

अगुकापे सुखर्भापा

विकापः परिदेवगम्

17. विप्रकापे! विप्रकोक्षः

सुखापे! (भावयं मिथः)

सुप्रकापः सुखर्भ

अपकाप (सु) निक्षेपः

18. अदेवपाण् वाचिकं (स्त्रा)

(वाग्मिहास्त्र विष्ट्रारे)

उषती (वाग्मिक्याणी)

(स्त्रा) कल्या (तु शुभामिका)

1 च—. 2 च—॒॑. 3 चा—. 4 चा—. 5 चा—. 6—॒॑.

* Also चारणा. ^b The following terms vary with the gender of the subject. ^c Masc. उषन्. Fem. उषती. Neut. उषत्. Also उषती. Masc. उषन्. &c. ^d Likewise चारणा.

19. (अत्तर्वदभूरं) सात्वं

संभतं इदवंगमम्

Very sweet
and concili-
ating.

निषुरं पश्वं

प्राप्यमृषीयं

Apposite
and proper.
Harsh, and
contumeli-
ous.

Rustic and
homely.

20. सत्त्वे)

(एव) संकुचः किंटे परस्परपराह्वी

(कुत्तर्वदेवं) ग्रसं

निरसं लविनोदितम्

Pleasing,
but true.

Inconsist-
ent, and
contradicto-
ry.
Imperfectly
pronounced,
or slurred. ^a
Spoken fast,
hurried.

21. (अच्छूहतं) सनिष्टेवं

पश्वं (साद्) नष्टकम्

अनश्वरम् पाचं (साद्)

आहतं (तु) उपार्थकम्

Sputtered. b
Unmeaning
or nonsensi-
cal discourse.
Unfit to be
uttered. e
An impos-
sibility.

22. (अथ) चिष्टम् लिप्स्ट

सत्यं तथा त्वं सत्यग्

वितर्वं (तु) तुर्तं (वचः)

An indis-
tinct speech.
False.

Truth ; or
true.

(अस्मिन् लिप्तु तद्वति)

1 अ—. 2 अ—. 3 अ—. 4 अ—. 5 अ—. 6 अत. 7 सत्यग्.

^a By omitting a letter or syllable. ^b Spoken with emission of saliva. ^c Or उनिषीयं. ^d Or चबर्वं. ^e Blamable discourse. ^f Masc. सत्यग्. Fem. सत्यीयो. Neut. सत्यक्. ^g The foregoing likewise agree in gender with the subject, when metaphorically used as epithets of the speaker instead of the speech.

SECTION VI.

Sound.

1. शब्दे निनाह निनद धनि धान रव स्वनः
                         m s   m   m   m   m b   m
                         स्वान निर्वेष निर्झाह नाह निर्जान निस्वनाः
                         m   l m   m   m   m
2. चारचाराव संराव दिराव

Rustling. c

(अव) मर्मरः

(स्वनिते वस्त्रपर्याणीता)

The tinkling of ornaments.

A tone, or musical sound.

The sound of a lute.

A confused or mingled sound. f

The cry of birds, &c.

An echo.

A song or singing.

(सूरजानां गु) विस्तितम्
                         n d

3. निकाषो निरणः काषः कषः कणः (मित्यपि)
                         m   m   m   m   m   m
                         (बीजावः) स्वनिते प्रादेः) प्रक्षाण प्रक्षया (इवः)

4. कोक्षुरः कक्षुरः

(तिरसा) वासितं इतं
                         n g   n

(कौ) प्रतिचुत् प्रतिधाने

गीतं गान (मिमे स्वने)
                         n   n

I.—

- ^a Also वद्यन्. ^b Likewise इवः. ^c Of clothes or dry leaves.
^d Also विह्वा. ^e Including उपकृषः, मुकृषः, &c. ^f Or a noise made by many. ^g Also वासितं. ^h Likewise प्रतिक्षयः.

SECTION VII.

^{m b 1 m}   ^m   ^m   ^m   ^{2 m}
 1. निषादैषम् गांधार वज्रं मध्यम घेषता:

The seven
musical
notes. a

^{3 m}
 पञ्चमश्य (चेत्यभी सप्त तन्मीकरणोऽविताः स्पराः)

^{f d}

2. काकशी (तु काळे छर्षणे)

(अनो तु मधुरामुद्रे)

Minute
tone. c
An inarticu-
late, but
pleasing
tone.

^{4 m e}
 कलो!

^{m g}
 मन्द्र (सु गंभीरे)

A base or
low tone. f

^m
 तारे (त्वुञ्ज्ञे)

A high tone.

^{5 m j}

3. (समन्वितवायक) कातारे

Harmony. i

^h
 (त्रय लिङ्ग)

वीणा (तु) वह्नी ए

A lute.

विपंची

(तु तु तन्मीमिः सप्तमिः) परिवाहिनी

A lute with
seven
strings.

1 ए. 2—स. 3—ए. 4 वह. 5 ए—

* Severally named in the text. They are so called respectively, whether produced by the voice, or by a musical instrument. ^b Also विषदः. ^c As the chirping, of birds; inarticulate and sweet. ^d Likewise काकशिः. ^e Or, as an adjective, it agrees in gender with the subject; and so do the two following. ^f Ex. the grumbling of clouds. ^g Likewise वज्रः. ^h The three last nouns vary with the gender when used as adjectives. ⁱ Or proper union of song, dance and instrumental music, keeping time together. See v. 10. ^j Also वह्नसामः.

Any stringed instrument.

A drum or tympan.

A wind instrument.

A cymbal, bell, &c.

A musical instrument.

Drums and tabours.

Three sorts of drums. d

A double drum. f

A kettle drum. g

A large kettle drum.

The quill, or bow. j

The neck of a lute.

The belly below the neck, k

4. तां (वीषादिकं वाद्यं)

^a आनहं (सुरजादिकम्)

(वंशादिकं तु) शुभिरं
^b

(काञ्छताकादिकं) घनम्
^c

5. (चतुर्विधभिर्द) वाद्यं वादिलातोऽथ (नामकम्)

^{m c} चद्ग्राः सुरजः

^{2 m} ^{3 m} ^{4 m c}

(भेदाकृ) आलिङ्गोर्हका (क्षयः)

6. (सातु) अः पटहे त्रुप्ता

^m ^m ^f ^{m i}

मरी (स्त्री) दुन्दुभिः (पुमान्)

आनकः पटरो (इक्षी स्त्रात्)

कोणो (वीषादिवादगम्)

7. वीषादिलः प्रवालः (स्त्रात्)

^m ककुभ (स्त्री) प्रसेवकः
^{m 1}

1 अ—. 2 चंद्रा. 3 आ—. 4 अ—. 5 अ—.

* Likewise आनहं. b Also शुभिरं. ° Sing. चद्ग्रः and सुरजः.

¤ Severally named in the text. They vary in size and shape, and are borne differently. See the descriptions in other dictionaries. ° Likewise चंद्रो, आलिङ्ग and चंद्रकृ. † In Hindi a D'hol. § A large D'hol.

h Likewise अरिः. ‡ Also on a different reading of the text, आनकः, आनकदुन्दुभिः, and आनकदुन्दुभीः. § Or any thing with which a musical instrument is struck. ¶ A wooden vessel covered with leather, placed under the neck to render the sound deeper; or a crooked piece of wood at the extremity of the lute. ! Also घृषीपः.

कोत्तम्बक (स्त्र.) कावेया (स्थाइ)

The body of
the lute. a

उपनाहौ विवरणम्

The tie. b

8. (वाद्यप्रभेहा उमव बहु छिल्लम भर्भराः

Other in-
struments. c

महैतः पर्यवेया (उच्चे च)

नर्तकी शालिसे (सुमे)

A female
dancer. f

9. (विवरणितं श्रुतं मध्यं) तत्त्वमोषेऽवस्था (स्थानात्)

Slow, quick,
and mean-
time. g

तात्वः (कांडलिवामान्)

Beating
time.

तद्वः (शास्त्रं)

(शास्त्रलिवाम्)

Equal time
in music
and dance.

10. तात्वहृवं गटनं नाश्च लासं तृत्यं (च) तत्त्वने

Dancing.

तौर्बृतिकं (चतुर्वर्तीतवाद्यं) नाश्च (मिळं तद्वम्)

Symphony.

11. अकुंस (च) अकुंस (च) अकुंस (चे) तिगर्जकः

A male
dancer in wo-
man's appa-
rel.

1—वा.

2 वो.

a Complete, excepting the wires ; including, therefore, the gourd, neck, and belly. b Or lower part of the tail-piece where the wires are fixed. c Of divers sorts ; severally mentioned in the text : besides others, as गोहृषः, चुरृषः, &c. See descriptions in various dictionaries. d Likewise neut. उपरहूं. e Also प्रथवः. f So, वर्त्तवः. or वारवः, a male dancer. g Severally stated, in their order. h Also तत्वः, and तत्त्वः. i Also वृत्तः, j Or union of song, dance, and instrumental music. k Also अर्थुरः, अर्थुरः.

स्त्रीवेशधारी पुरुषः)

A courte-
san. a

A sister's
husband

A learned
man.

A father.

A prince. b,

A king.

A princess.

A queen. d

Any wife of
a king.

Sacred. f

A king's
brother-
in-law.

A mother.

A young
girl.

A venera-
ble person.

(नायोलो गणिका) अम्बुका
^{1 m}

12. (मणिनीपतिर!) पुरुषः

" जापि (विद्वान्)

^{2 m} (पश्चि) पुकः

(जनकोः)

(युवराजसु.) कृष्णरे भर्त्त्वारकः
^m

13. (राजा) भट्टारकोः देवस्

(तमुता) भर्त्त्वारिका
^{f c}

देवी (कृतामिषेकादा)

(इतराष्ट्र च) भृगी
^{f e}

14. अवस्था (सर्वोल्लो)
^{ng}

(राजस्वावसु.) राण्डिवः
^m

अस्त्रा (साता)

(अ वासा स्वाह) वास्त्र

(आर्जसु.) मारिवः
^{m h}

1 चा—.

2 चा—.

* This, and the terms exhibited in the three following couplets, are used in theatrical language; and some are forms of address employed only by certain descriptions of persons. See other dictionariés. ^b Designated as successor, and associated to the empire. ^c Some add भर्त्त्वारिका. ^d Consecrated with the king. ^e One commentary reads भागिनी. ^f Implying, according to some, a request to spare the thing in question. ^g Likewise अवस्थार्जन. ^h Also चाँचः and चापः;

^{f a}
15. अनिका (भविनी व्येष्टा)

An eldest sister.

^f ^{n c}
निष्ठा निर्वृष्टये (समे)

The catastrophe. b

ⁱ ⁱ ⁱ
हरणे हर्ष्ये इका (इानं नीचं चेटौं सखौं प्रति)

Appropriate vocatives. d

16. अङ्गारोऽङ्गविद्येपे?

Gesture.

^m ^{1 m}
अङ्गका भिनयौ (समी)

Indication of a passion.

(गिर्वृत्ते त्वङ्गसत्त्वाभ्यां हे त्रिष्णु) इङ्ग लातिके

Two sorts of tokens. f

17. (इङ्गार वीर करणाङ्गूत इास अद्यानकाः

Taste, or sentiment.

^{m h}
बीमस्य रौद्रे च) रसाः

g

^{3 m} ^{4 m}
इङ्गारः मृचिङ्गवः

Love.

18. उत्साहवर्षने वीरः

Heroism.

ⁿ ^f ^f
कारणं करणा इणा

Tender-ness.

^f ^f ^{5 f}
लपा दयानुकम्मा (स्थाद) शुकोश्चे (अथ)

^{6 m}
(अथो) इसः Laughter.

1 च—. 2 च—. 3—चि. 4 च—. 5 च—. 6 च—.

* Also अनिका or अचिका. ^b Or conclusion of the fable. ^c Some add निर्वृष्टये. Addressed, respectively, to a low woman, a slave girl, or a female friend. These vocative particles and the preceding terms, from the close of v. II. are in general restricted to theatrical language. ^d Also उङ्गारः. ^e First corporeal, as an assumed posture; second sincere, as a blush or change of colour. Besides other sorts; by speech, &c. ^g In dramatic poetry the *tastes*, or sentiments, in which the audience sympathize, are reckoned eight: as here enumerated. To which some add शान्तः, devotion and resignation. Others पात्रस्तर्त, parental affection. ^h Sing. रसः.

G

m a n
19. शास्त्रे शास्त्रं (च)

Disgust.

mfn mfnb
वीभत्यं विकृतं (त्रिष्णुदं हवम्)

Surprise,
or wonder-
ful.

m nc 1n n
विचारेऽस्तुतमाचर्यं चित्र (मृष्टः)

Horror, or
terrific.

(अ) मैरवम्
n d

m n n n n n
20. हाहणं भीषणं भीष्मं घोरं भीमं अयानकम्

n n
अवकृतं प्रतिभवं

Wrath, or
angry.

n 2n
रौक्षं (रु) ग्रं
(अमी त्रिषु

e
21. चतुर्दश्य)

Fear, or
terror.

mm m f f fg n n
हरवासी भीतिभौः साधसं भवम्

Sentiment
or passion.

(विकारेऽमाजसे) आवे

Indication
of it.

इग्रावेऽ (भावबोधकः)

Pride.

m m m
गव्याऽभिमानोऽहंकारे

Arrogance.
h

m 3f
मानचित्तसमुच्छतिः

Disrespect.

m m m i 4f
अपनादरः परिभवः परिभावस्त्रिरस्त्रिया

— चा—.   ३ च—.   ३ चि—.   ४ ति—.

* Also fem. शालिका.   b Likewise चैक्षनं.   ° This and the following admit the three genders when employed as adjectives.   d Maso. मैरवः. Fem.—वी.   ° The last fourteen terms, used adjectively, admit the three genders. Ex. Fem. रौक्षी.   † Also उंवासः, उच्चासः, विकृतः.   § Likewise भीतं, भिवा, भवः.   h Some, not improperly, reckon these terms to be synonymous with the preceding.   i Also अरीभाषः.

f   1fa   2f   nb   3nc

23. रौढ़ावमाननावच्चा अवहेत्यम् अस्त्रयम्

nd   f   4f mfe   ff

अन्दाचं क्रीकृपावीडा लच्छा

Modesty or
shame.

f

(स) अपलपा (अवतः)

Bashful-
ness.

f   5f

24. अतिस्थितिक्षा

f

अविक्षा (तु परस्वविष्ट्वा अस्त्रा)

Coveting
another's
property.

f   6f

अव्याप्तिरोष्या

Envy. g

f

अस्त्रा (तु दोषात्पोगुणेष्वपि)

Detrac-
tion.

25. वैरं विरोधो विवेषो

Enmity.

n   7m   8f

अन्यु शोको (तु) शुक् (स्त्रियाम्)

Grief or
sorrow.

m   m   mi

पश्चात्पापे अतुताप (स) विप्रतीसार (इत्यपि)

Repent-
ance.

m   m   mj   m   9m   10f 11f k

26. कोप क्रोधो अर्धो विप्रतीसार इट्कृष्णो (स्त्रियाम्) Wrath, or
rage.

(शुचौ तु शुद्धत) शीर्ण

Good con-
duct.

m   12m

उत्तात् स्त्रियविष्ट्वमः Madness.

1 अ—.   2 अ—.   3 अ—.   4 अ—.   5 ति—.   6 ई—.

7 शोक.   8 शुच्.   9—ष.   10 इप्.   11 क्रुष्.   12 वि—.

* Also विचानना.   b Likewise अवहेत्या, and हेत्या.   c Also अहुचर्षं,
अस्त्रवर्षं, अस्त्रवर्षं, and संस्त्रवर्षं.   d Likewise अन्दासं.   e Also ब्रीहमं, and
ब्रीहितं.   f Likewise लक्ष्या.   g Or impatience of another's excellence
or success.   h Also हेषः.   i Or विप्रतीसारः.   j अर्धः or आर्धः.   k Also
खाता, and खुधा.

m a n

19. शासो शासं (च)

Disgust.

mfn mfnb

बीमर्यः विहृतं (विष्वदं दद्यम्)

Surprise,
or wonder-
ful.

m n c 1 n "

विच्छयेऽग्रुतमात्मव्यं चित्र (मध्यः)

Horror, or
terrific.

(अथ) भैरवम् nd

m " " " " "

20. दाहणं भीषणं भीमं घोरं भीमं भयानकम्

नयङ्करं प्रतिभर्वं

रीढ़ं (अ.) यं

(अमी त्रिषु

Wrath, or
angry.

21. चठह्य

Fear, or
terror.

दर्वासौ भीतिभौः साधसं भवम्

Sentiment
or passion.

(विकारे मात्रसे) भावे

Indication
of it.

इन्द्रावे (भावबोधकः)

Pride.

22. गर्वेऽभमानोऽङ्कारे

Arrogance.
^h

मानचित्तसुखतिः

Disrespect.

व्यापादः परिभवः परिभावस्तिरस्त्रिया

वा—. ३ उ—. ३ वि—. ४ ति—.

^a Also fem. शासिका. ^b Likewise वैकर्ण. ^c This and the following admit the three genders when employed as adjectives. ^d Maso भैरवः. Fem.—षी. ^e The last fourteen terms, used adjectively, admit the three genders. Ex. Fem. रोद्धी. ^f Also उंडारः, उच्चारः, विलासः. ^g Likewise भीर्त, विवा, अवः. ^h Some, not improperly, reckon these terms to be synonymous with the preceding. ⁱ Also वटीभावः.

f   1fa   2f   n b   3 n c

23. रीढावमाननावज्ञा अवहेत्तमस्तुत्यगम्

n d   f   4f m f o   f f

मन्दाचं क्रीड़पादोडा लक्ष्मा

Modesty or
shame.

f

(सा) अपलपा (अव्यतः)

f   5f

24. आतिस्थितिज्ञा

f

अभिज्ञा (तु परस्वविष्ट्वा स्पृष्टा)

f   6f

अच्छांतिरीर्णा

f

अच्छा (तु होष्टुर्योगुण्येष्ट्रिपि)

Coveting
another's
property.

Envy. g

n   m   m h

25. वैरं विरोधे विवेधे

n   7m   8f

अन्य श्रोको (तु भुक् (स्त्रियाम्))

Detrac-
tion.

m   m   m i

यस्ताप्तापे इशुताप (वि) विप्रतीक्षार (इत्येष्ट्रिपि)

Repent-
ance.

m   m   m j   m   9m   10f 11f k

26. कोप क्रोधा इमर्षीष्ट्रीष्ट्र प्रतिवाह इट्कुधौ (स्त्रियाम्) Wrath, or
rage.

n

(इच्छौ तु लक्ष्मेते) शीर्णं

Good con-
duct.

m

12 m

उक्ताह विष्ट्वविष्ट्वमः Madness.

1 च—.   2 च—.   3 च—.   4 त्र—.   5 ति—.   6 दै—.

7 शोक.   8 युद्.   9—ष.   10 इप्.   11 क्रुद्.   12 चि—.

* Also विचानना.   ^b Likewise अवहेत्ता, and वेत्ता.   ^c Also अवहुच्चं, अवहुच्चर्ण, अवहुर्ण, and संहुर्णं.   ^d Likewise अन्दाचं.   ^e Also श्रीदन्त, and श्रीदित.   ^f Likewise लक्ष्मा.   ^g Or impatience of another's excellence or success.   ^h Also हेषः.   ⁱ Or विप्रतीक्षारः.   ^j वार्षः or वार्षः.   ^k Also इषा, and इषा.

Affection
or kindness.

1 m f n 2 n a m
27. प्रेमा (ना) प्रिवता इहं प्रेम स्तेषु।

Desire or
longing. b

m n c
(अ) दोहदम्

Wish or
desire.

f 3 f d f 4 f 5 f f o f m
इच्छाकांशा स्फेहात्प्रवाच्चा लिप्ता मनोरथः
m m f 6 m

28. कामेऽभिलापस्तुष्ट (च)

Ardent
desire.

m f g
(स) महात्म लालसा (द्वयोः)

Virtuous
reflexion.

m f
उपाधि (नी) उर्भचिन्ता

Anxiety. h

m i
(पुल्ला!) विर्य (मानसी व्यथा)

Recollec-
tion.

29. (स्थाच) चिन्ता उत्तिराध्यानं

Missing. i

f 8 f
उत्कांठेऽत्कलिके (समे)

Persever-
ance.

m m
उत्साहेऽध्यवसायः (स्थात)

Fortitude.

म ८ म
(स) वीर्य (मृतियक्तिभाक्)

Deceit, or
fraud.

30. कृपटो (स्थी) व्याज इच्छोपधयस्त्वकैतवे

1—न्. 2—न्. 3 आ—. 4 इहा. 5 हृष्
6 त—. 7 आ—. 8 उ—का. 9 उपधि. 10 इ—न्.

^a Also प्रेम. ^b As a pregnant woman's. ^c The term is also synonymous with the following. ^d Likewise चाला. ^e Likewise हृषा.

^f Or अविकासः. ^g Some add लालसा, but erroneously. ^h Or mental pain. ⁱ आधि: or उधि:. ^j Also चिनिया, and m. वितः. ^k This term is by some connected with the next article. It signifies recollection accompanied with regret. Likewise चाला. ^l Remembering with regret, affection, or desire. ^m Or fem. वीर्यः.

कुद्धतिनि॑ द्वातिः शाय॑

Wickedness, a

प्रभादे॒ उनवधानता॑

Inadvertency or mistake.

31. *कौद्धल्यं कौतुकं (च) कुतुकं (च) कुद्धलम्*
(स्त्रीणां विलास विष्वोक विभ्रमः लिखितं तथा)

Eagerness.

^c Dalliance, or blandishment. d

32. *इक्षा॑ द्वीज॑ त्यमी॑ इवाः॑ (क्रियाः॑ व्यङ्गास्त्रवजाः॑)*

द्रव॑ केलि॑ परीहासाः॑ क्रीडा॑ द्वीका॑ (च) नर्मा॑ (च) Sport or amusement.

33. *आजो॑ इष्टेष्य॑ लक्ष्यं (च)*

Disguise.

क्रोधस्त्रिला॑ (च) गृह्णनम्॑ A play or game. h

1 नि—

2 द्वीका.

3—गृ.

* Synonymous with the preceding, according to some ; but others interpret these, mischievousness or fraudulency ; and the preceding, imposition or trick. ^b Also अनवधान्. ^c Or vehemence in seeking a proper thing, or else impetuosity in action, with disregard of consequences. ^d The instance of feminine actions proceeding from love, which are stated in the text, are thus explained. विलासः, change of place, posture, gait, or look, on the approach of the lover. विष्वोकः, affection of indifference. विभ्रमः, wantonness of youth : caprice. लिखितं, languid gestures, and signs. इक्षा, lasciviousness. द्वीका, imitation of the lover's manner to begnile the time in his absence. * Also fem. द्वीकी. ^f Also परिहासः. ^g Likewise लक्ष्यं. ^h Such as playing at ball, &c. ⁱ Some read गृह्णनम् ; but improperly.

Sweat. a	वच्चोऽ निदावः स्वेदः (स्वात्)
Fainting.	प्रलोदेऽ नष्टचेष्टता
Dissimula- tion.	34. अवहित्याकारशुभि
Hurry.	(समौ) सम्बेग उच्चमौ
A horse- laugh.	(स्वाहा) चकुरितकं (हासः चोत्करसः)
A smile.	(सु मनाक्) शितम्
A laugh.	35. (मध्यमः स्वाह) विहसितं
Horripi- lation.	रोमास्तो लोमहर्षणम्
Weeping.	क्रन्दितं खदितं क्रुद्धं
Gaping.	जृम्भ (सु त्रिषु) जाभणाम्
Disappoint- ing. i	36. विप्रलम्भो विचम्भादे
Creeding or tumbling. k	रिक्षण खलाने (समे)
Sleep. m	(स्वर्ण) निक्रा शयनं स्वापः स्वप्नः सुब्देश (इत्युपि)

1 आ—. 2 आ—.

* Or else heat, occasioning 'perspiration. ^b Also प्रस्त्रेद. ^c Likewise neut. अवहित्य, and आहित्य. ^d Also आवेदः. ^e Likewise अवचकुरित. ^f Also रोमहर्षः, रोमविक्रिया, रोमोहर्षः, रोमेष्वेदः. ^g Likewise क्रन्दनं, and रोदनं. ^h Fem. जृम्भा. ⁱ Deceiving by a false affirmation ; or not effecting a promise. ^j Also विचम्भापः. ^k Creeping, as infants, on all fours ; or else, falling as on slippery ground ; or deviating from duty &c. ^l Likewise फिर्द्वनं. ^m Or else a mistake occasioned by sleep ; a dream. ⁿ Also चुप्तिः.

37. तन्द्री प्रभोला

Lassitude.

अङ्गुठि अङ्गुठी अङ्गुठिः (स्थियः) ^{f a f} ^{1 f} ^{f b} A frown.

अहृषिः (सादृचौम्ये इत्या)

A look of displeasure.

संसिद्धि प्रलापी (प्रलापम्) ^f ^{2 f} The natural state.

38. स्वरूपं (च) स्वभावं (च) निसर्गं (चाः)

कम्पेण

(इय) *वैपदुः* A tremour.

(इय) *उत्कृष्टं उत्कृष्टाः सह उत्कृष्टं उत्कृष्टाः* ^m ^m ^m ^m ^m A festival.

१—ति.   २—ति.

* And तंद्रिः or तंद्रा. But this last mode of inflection is censured, Likewise तंद्रा. ^b Also अङ्गुठिः. Some make these terms synonymous with the following. Also अङ्गुठी, अङ्गुठी, अङ्गुठी, and अङ्गुठी. ^c Also रूपं ^d Likewise कंपनं, and कंपितं. ^e Also अङ्गुठी. See Book III. Ch. IV.

CHAPTER II.

SECTION I.

The infernal region.
a

A hole or vacuity.

A hole in the ground.

Perforated, or full of holes.

Darkness.

Great darkness.

Imperfect darkness.
Universal darkness.

The Nágas. j

Their chief.

n b   n   1 n   2 n

1. अधोभुवन पाताल वलिसम्म रसातलम्
 3 m
 नागलोके।

n   n c   n   n

(इ) कुहरं शुषिरं विरं विलम्
 n   n ad   n ne   f f

2. क्षिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंभं खम्भं तपा शुषिः
 m f   4 m g
 गत्ता इवटौ (भुवि शब्दे)
 (सरंभे) शुषिरं (त्रिषु)
 m n   n n   n   n 5 n h

3. अन्धकारो (इत्यिवद् आनं तमिष्वं तिमिरं तमः
 n i
 (आन्ते गाढे) इत्यतमसं
 (क्षीणे) इत्यतमसं
 (तमः)

4. विष्वकु सम्ममसं
 नागाः वाङ्वेयास्
 (तदीश्वराः)

1—१.   2—२.   3—३.   4—४.   5—५.

* Abode of BALI and of the *Nágas*, under the earth. ^b Also अवः, (^c स्) m. अधोलोकः, &c. ^c Likewise शुषिरं. ^d Also विरोक्तं. * Or खम्भं. ^e Also शुषी and शुषिः. Or शुषिः. ^f Likewise अवष्टिः. ^g Also तमसः. And तमा, तमः. ⁱ Likewise अन्धातमसं. ^j Demigods, in the human shape with a serpent's tail, and dilated neck, like the Koluber *Naga*. Sing. नागः. They are Children of KADRU, the wife of *Kasyapa*.

^m शेषोऽमृते!

^{m b} वासुकि (स्त्र.) सपेराषे

^{m c} King of ser-
pents. a
^{m d} (प्रथा) गोनसे

Sort of
snake.

5. तिक्तिषः (स्थाद्)

^m अजगरे शशुर्बाहस (हत्याकौ)

A Boa, or
large ser-
pent. d

अखगदेह! अखव्याखः

^{m e} (समौ) राजिणा डुरुहभौ

A water
snake.

6. मातुधाने! मातुशाहिर्

^{m f} मातुर्मुक्तो! मुक्तकंचुकः

Amphis-
bena.

^{m h} सुर्पः इदाकुर्भु चगोऽभजनोऽचिर्भु चाङ्गमः

A varie-
gated.
serpent.

^{m i} A snake,
that has
cast his
slough.

^{m j} A snake or
serpent.

7. आशीविषेः विषधरस्त्रकी व्यालः सरीख्यः

1 वा—.

2—जु.

3 भु—.

4 उक्तिजु.

* Son of VASUKA, and often confounded with the preceding ; as are the other chis of the *Nágas*, TAKSHAKA, SANK'HA, MAHAPADMA, &c. ^b Also वासुकिः. ^c Or गोनासः. Vulg. *Bòr.* ^d Boa Constrictor; &c. ^e Or अखगदेहः. But some read अखगदः; others अदिगदः. Vulg. *Aládh.* ^f इरुखः or इरुहभः. And इरुभः. Vulg. *Dhónrō.* But generally described as a harmless double-headed snake. There is a great disagreement among commentators respecting the correspondent vulgar names of the snakes mentioned in the text. ^g One commentator describes this as a four-footed serpent with a large body and long tail ; intending perhaps some species of Iguana ; unless a fabulous creature be meant. ^h Fem. सप्ति, and सप्तिष्ठी. Likewise अष्टः. ⁱ Some add इरिख्यः.

1 m   2 m a   3 m   m   4 m

कुरुडली गूढ़पाञ्चकुःचवाः काकोदरः फणी

8. हर्षी^m करो^m हीर्षष्टो^m दंहशूके^m विलेश्यः

^{m c}   ^m   ^{5 m}   ^m   ^m

उरगः पञ्चगे^m भोगी विह्वागः पवनाशनः

^{m f n d}

9. (त्रिष्णा) छेवं (विषास्थादि)

^{m f e}   ^{m f t}

फटायां (तु) फसा (हयोः)

^m   ^m
(समौ) कंचुक निर्माकौ

^m   ⁿ   ^{m n}
चेड (ख) गरलं विधं
^a ^{m n}   ^{m n h}

10. (पुंसि खीवे च) काकोल कालकृट इखाइवाः

^{m i}   ^m   ^m   ^m

चौराद्धिकः शौक्लकेयो ब्रह्मपुच्चः प्रदीपनः

^m   ^m

11. हारदो वशनाम (च विषभेदः अमी नव)

^{m k}

विषबैलु आङ्गुलिको

^{6 m l}   ^{m m}

व्याकाग्राश्च हितुशिकः

1—न्.

2—पाहु.

3 च—स्.

4—न्.

5—न्.

6—हिन्.

^a Also गूढपदः, and गूढपादः, (र). ^b Likewise विषभेदः. ^c Also उरंगः, and उरंगमः. ^d Fem. चाहेवी. ^e स्फटा or फटा. ^f Maso. चवः. Likewise neut. फणं. ^g Severally named in the text; some mineral, others vegetable. ^h इखाइवः, and इखाइवः, or इखाइवः. Also इखवः. ⁱ Likewise चारोद्धिकः. ^j Or a conjurer, using charms against poison. ^k Likewise जांगलिकः. ^l Also व्याकाग्राशः. ^m चाहिदशिकः, or चहितुशिकः.

SECTION II.

1. (स्त्रान्) नारकः (स्त्रा) नरकेऽनिरयेऽदुर्गतिः (स्त्रियान्) Hell. (तद्देहास्) तपनावीचि महारौरव रौरवाः	Various hella. a
2. संहारः कालसूत्रं (चेत्याद्याः)	
	(सत्यास्त्र) कारकाः Departed souls.
प्रेता॑	
वैतरणी (सिंधुः)	The river of hell.
(स्थाद्) इक्ष्मी (स्त्रा) निर्जटिः	Misfortune or misery.
3. विद्विराघूः	Unpaid la- bour. e
कारणा (त्रु) वातना तौविवेदना	Agony, or sharp pain.
पीडा वाचा अथादुःखम् मानसं प्रस्तुतिजग्म	Pain.

— 1 —

* Severally named in the text ; besides others, as *Támisra*, *An-dáhalámisra*, *Sálmalí*, *Asipatravána*, &c. ^b Or संचातः. ^c Likewise प्रेताः. ^d Also वैतरणी. ^e Or else, casting into hell ; or, in astrology, the period (*karanā*) called *bhadrá*. Compulsory and unrewarded labour, being the occasion of pain, is placed under the present head. The terms, as by some explained, signify the person executing such labour, ^f आघु or आघुर्. ^g Also आरिका. ^h Likewise आचना. ⁱ Or आचापा. ^j Likewise आमानसं and आमा-नसं. ^k These two last terms are, by some, separated from the rest ; as signifying mental distress. Others, on the contrary, make these and the preceding four, synonymous with the three following words,

Corporeal
pain.

४. (स्वात) कष्टं शास्त्रमाभीर्णं

(तिष्ठेषा भेद्यमानि वद्)

SECTION III.

The sea or
ocean.

१. समुद्रे^m इविरङ्गपारः^m पारावानः^{2 m b} सरित्यतिः^m

^{3 m} ^{4 m} ^m ^{5 m} ^m ^m

उदन्वाशुद्धिः सिन्धुः सरस्वान् सागरे^m ईर्ष्वः^m

^m ^m ^{6 m} ^{7 m}

२. रत्नाकरे^m जलनिधिः^m शूद्रः पति रथांपतिः^m

Particular
seas. d

(तस्य प्रभेदाः) चीरहो^m लवणोद (शाश्वपरे)^m

f. pl. e ^{8 f n} ⁿ ^{n f} ⁿ ^{ng}

३. आपः^m (स्त्री भूक्ति) वाव्यांरि^m सखिलं कमलं जलम्^m

^{9 n} ^{10 n} ^{n h} ⁿ ⁿ

पयः कीलवस्त्रमध्यं जीवनं मुवनं बनम्

^{n i} ^{11 n j} ^{12 n} ⁿ ⁿ

४. कवंधसुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखम्

१ आ—.	२ वा—.	३—सतु.	४ उ—.	५—सत.	६ वा—.
७ च—.	८—र—.	९—स—.	१० च—.	११ उ—.	१२—त—.

* Such of the foregoing, as are used as adjectives, vary with the gender. ^b Also आङ्गपारः, झूपारः, and झूपारः. ^c Or पारापारः. Likewise आपारपारः. ^d That of milk, and of salt water; besides five others, as the sea of fresh water, spirituous liquor, butter, curds, and the juice of sugar-cane; apparently designations of gulfs or divisions of the ocean, ^e आप. Also neut. आपस्. ^f And सरित्यं or सर्वं.

^g Also जाहं. ^h Also जीवनीर्णं. ⁱ Or, according to another reading, (जीवनं), two words are here exhibited, वं and जीवनं. Or a single word जीवनं. ^j Also उद्ध. And दकः.

Digitized by Google

अंभेऽर्णसोऽय वानीव नीर शीरांडु शंवरम्
 अंभेऽर्णसोऽय वानीव नीर शीरांडु शंवरम्

5. भैषपुष्यं घमरसस्

(त्रिषु द्वे) आथमृग्यम्
 भैषपुष्यं तर्मि (र्वा स्त्रियां) बीचिर्

watery, or
consisting
of water. c

A wave.

6. महालूहोल कहोलो

(खाद) रुचि! (उमसां उमः) विसुषः (स्त्रियः)
 एवंति विन्दु इषताः (पुरुषोऽ) विसुषः (स्त्रियः)

A surge or
billow.A whirl-
pool.

7. वकाणि पुटभेदाः (सुरु)

स्वमा (कु) अलनिर्गमा: A drain. m
 शूलं रोध (कु) तीरं (कु) प्रतीरं (कु) तटं (त्रिषु)

A drop of
water. gA winding
descent of
water. kA shore or
bank.

1—स्. 2—स्. 3 तोष. 4 च—. 5 त—.
 6—चि. 7—. 8 चा—. 9—. 10—स्.

^a Also नारं. ^b Or शंवर्ण. ^c As froth, &c. ^d Fem. वाणी,
and वाणी. ^e Also fem. जर्मि. ^f Likewise विचिः, and fem. गीची,
or विची. ^g Or of any other liquid. ^h Sing. इषद् or इषति. ⁱ Sing.
इषतः. ^j Sing. विसृष्ट. Also विसृष्ट् (—). ^k A winding course.
Some say a reach of the river. Others Eddy water. ^l Sing. चक्षुः.
Also चक्षुः. ^m Or pipe along the wall of an edifice. But some make
these and the two preceding terms synonymous. Sing. चक्षुः. Some
explain them bubbling up of water. Others surf. ⁿ Also Masc. रोषः
(रोष.) ^o Fem. तठी.

The opposite site, and the near bank. a

The channel.

An island.

One formed by alluvion. b

A sand bank. c

Mud or clay.

Inundation. d

A temporary well. f

Navigable.

A boat.

A raft or float. j

A natural stream. l

n l m n
8. पारावारे (परावाची तीरे)

"
पार्व (तदंतरम्)

m n 2 m n
द्वीपे! (ऽस्त्रियाम्) न्तरीपं (वदंतवाँरिण्णलः टम्)

9. (तोयोवितं ततु) पुक्षिनं

"
देवता सिकतामयम्

" " " "
निषहर (सु) चंवादः पक्षे (ऽस्त्री) शाह चाईमौ

10. जलोच्छासाः परीवाहः

"
कूपका (सु विहारकाः)

m/ng
नावं (विकिंग चौताव्यं)

f h 8f f i
(स्त्रिया) चौस्त्ररिष्टिः

m n k " "
11. उषुपं (र) सवः कोवः

4 m n
खोतो! (स्त्रुसरणं स्वतः)

1 अ—. 2 अ—. 3 अ—. 4—सु.

* Respectively, viz. पारे, the opposite bank or shore, चावरं, the contiguous bank or shore. ^b Or any island, or one with the steep banks. ^c Or an island with sandy shores. ^d Or else a water pipe, or channel, for carrying off an excess of water. ^e Sing. परीवाहः. Also परिपाहः. ^f Or hole dug for water in the dry bed of a rivulet; or else, a rock, or tree, dividing the stream of a river. Sing. कूपकः. ^g Fem. नावा. ^h Also चौका. Also तरणी and तरी. ⁱ Made of grass's, &c. ^k Likewise उषुपं. ^l Or a rapid one. ^m Likewise खोतं.

m a 1 n

आतरस्. रपस्यं (स्वाद्) Fare, or
freight.f c f
द्रोणी काषाम्बुवाहिनीAn oval
basin. b

2 m

12. सांयात्रिकः पोतवश्चिक्A voyag-
ing mer-
chant.

m m

कर्णधार (स्त.) नाविकःThe pilot
or helms-
man.**नियामकाः पोतवाहाः**

The crew. d

m m f
कूपकोऽनुग्रहकः

The mast.

m f g

13. नौकाहंडः चेपणिः (स्वाद्)

The oar.

f h m i
अभिः (की) काष्ठकुहालःThe rudder.
A scraper
or shovel.m m
सेकपालं (तु) सेचनम्

A bucket. j

14. (नौके) इर्हनावं (वावोऽर्हे) The boat's
half.m f n k
(अतीत नौके) इतिलु (विषु) Landed
from a
boat.

1 त—.

१—अ-

* Also चतुर्वा, and चतुररः. ^b Shaped like a boat, with an aperture in front, and used for pouring water. It is made of wood, stone, or other materials. ^c Or द्रोणिः and द्रुष्टिः, or द्रुणी. According to another reading द्रोषिका, and आम्बुवाहिनी. Also आम्बुसचनी. ^d Variously explained; as the steersman, or rower, or as one employed in dragging the boat, or in watching from the mast-head. Sing. निया-
मकः, पोतवाहाः. ^e Likewise नियाम. ^f Some explain this a post to which a boat is made fast. ^g Or चेपणी. Also चिपणिः. And चिपणी. ^h Or अभी. Also अभिः. ⁱ Likewise कूपकालः, and कूपालः. ^j Or vessel for lading water out of the boat. ^k Masc. or Fem. अतिलौः.

(विष्वागाधात्)

Clear,
trans-
parent.Turbid
water.

Deep.

Shallow.

Very deep,

A fisher-
man.

A net.

Pack-
thread. gA fish
basket.

A fish hook.

a

mfn b mfn c

प्रसव्वा॑ इच्छः॒

mfn mfn mfn
कलुषे॑ इनच्छ॒ आविषः॒*mfn mfn mfn*

15. निर्वं गभीरं गंभीरं

mfn
उत्तमं॑ (तद्विपर्यये॒)*mfn d lmfn*

अगाधमृतलस्यर्थं॑

m mo m
कैवल्ये॑ हास॒ धीवरौ॒*m*

16. आनायः॑ (पुंचि॒) लक्ष्मि॑ (स्वात्॒)

* h * n
गणकूत्तं॑ पवित्रकम्॒*fi*

मत्स्याक्षया॑ कुवेणी॒ (स्वाद॒)

* j * k
वज्जित्यं॑ मत्स्यदेघनम्॒

1 च—.

* The following are adjectives. ^b Fem. प्रसवा॑. ^c Also इच्छः॒.
^d Likewise आगाधं॑. ^e Or दाष्टः॑. ^f Fem. धीवरौ॑. ^g Made of rushy Crotalaria; or, according to different interpretations, a net made of such pack-thread; or, generally, the rope of a net. ^h Also सूष्टि॑ and सबस्त्रवं॑. ⁱ Likewise कुवेणा॑. And कुवेणी॑. Also कुपिणी॑.
^j Or Fem. वज्जिता॑, or वज्जिती॑. Likewise पवित्रं॑, पवित्री॑. ^k Or Fem. मत्स्यदेघनी॑.

	<i>m</i>	<i>m a</i>	<i>m b</i>	<i>m</i>	<i>m c</i>	<i>m</i>	
17.	धृतुरोमा	अथो	मत्येगा	मीनो	वैसारिणो	जहूङः	A fish.
	<i>m</i>		<i>2 m d</i>				
	विसारः शकली (चः)						
	<i>m</i>	<i>m</i>			<i>m</i>	<i>m</i>	
(ज्य)	गङ्गकः	शकुलाभकः					Sort of gilt head. e
	<i>m</i>	<i>m</i>					
18.	सहस्रदंडः	पाठीन्					
	<i>3 m h</i>	<i>m</i>					A sheat- fish. f
	<i>m j</i>	<i>4 m k</i>					
	उलपौ शिशुकः (समै)						A porpoise. g
	नक्षमीनचिलिचिमः						Sort of sprat. i
	<i>m f m</i>	<i>5 m f n</i>					
	म्रोष्टी (तु) शफरो (हयोः)						A sort of carp. l
	<i>m</i>	<i>n</i>					
19.	खुद्राखुडमत्यग्रसंघातः	पोताधानम्					Small fry.
	<i>m p</i>	<i>m</i>	<i>m q</i>	<i>m r</i>	<i>m s</i>		
	(अथो अमाः)						Various sorts of fish. o
	रोहिते मङ्गरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः						

1—मन्.

2—न्.

3—न्.

4—वि—.

5—रः..

- ^a Likewise असः. ^b Fem. अबी. Also masc. अत्यः, अत्यगः; ^c Also विसारो (न्). ^d Likewise अङ्गो (न्). ^e Sparus emarginatus, B. MSS. ^f Silurus Pelorius, B. MSS. ^g But, according to some interpretations, another sort of fish shaped like a porpoise. ^h Also उलपी, उल्पा, उल्पी, उलपी, and उलपौ. ⁱ Clupea Cultrata (B. MSS.)? Three several explanations are given by different authors; but they agree that the fish, here meant, frequents flags and reeds. ^j Or तलमीनः. And नक्षमीनः. ^k Also चिलीचिमिः, चिलिचीमिः or चिलीचिमिः. And चिलिचिमिः, चिलीमिः, चिलिशीनकः. ^l Cyprinus chrysoparcus, B. MSS. ^m Masc. म्रोष्टः. ⁿ Masc. शफरः. Some add सफरी—रः. ^o Severally named in the text, viz. a carp (Cyprinus denticulatus, B.) ; a sheat-fish (Silurus Batrachus, L.) ; a gilt-head (Sparus spilotus, B.) &c. ^p Also रोहितः, and खोहितः. ^q Or शालः. ^r Some add उकुलः. ^s This is a fabulous sea-fish of prodigious size.

1^m   2^s
20. तिमिक्षुकाः (द्वयः)

Aquatic animals. b

(इय) यादांसि जलजंतवः:

Various sorts. c

(तडे दाः) शिशुमारीद्र शङ्कवो मकरा (द्वयः)

A crab. d

^m   ^{m d}
21. (स्थात्) कुलीरः कर्कटकः:

A turtle or tortoise.

कुलीरै कमठ वच्छपौ

A shark. e

^m   ^m
 ग्राहे इवहारे

A crocodile.

^m   ^{m f}
 नक्त (सु) कुम्भीरे

▲ worm.

(इय) महीलता

^m   ^{mg}
22. गण्डपदः किंचुमुकेः

A gangetic alligator. h

गिहाका गोधिका (समे)

A leech.

^f   ^{fi}   ^{7fj}
 रक्तपा (तु) जलोकायाः (स्त्रियां मूल्य) जलोकसः:

1—स.

2—स.

3—द.

4 उद्र.

5 घंडु.

6—र.

7—कम.

^a Besides many sorts noticed in other dictionaries. ^b Especially amphibious kinds. ^c Severally named in the text, viz. the porpoise, otter, seal, and marine monster (a whale? or a seal?), besides the following, and other, sorts. ^d Or कर्कटः. ^e Interpretations differ: one terms this a water-elephant; (perhaps the hippopotamus may be meant :) others make it the gangetic alligator. ^f Also कुम्भीकः. ^g Likewise किंचित्किः. And किंचुकः, or किंचुः. ^h Some make this to be the *Iguana*: distinguishing, however, another sort from the aquatic one. Book II. Ch. 5. ⁱ जलोका or जलोका, and जलूका, जलामुका, जलामुका, जलामोका, जलजंतुका, जलमूकी, जलोरगी, जलिकावैषी. ^j Or जलोकसी. Also जलोकसः, masc. and जलोकसं, neut. Pl. with the sense of the sing. f. जलोकसः. Also sing. जलोकाः.

23.	सुकार्सोटः (सिंहां) मुक्तिः	<i>m</i>	<i>f</i>	A pearl oy- ster.					
	शंखः (श्वात्) कंचु (रुचिवाम्)	<i>m n</i>	<i>m n</i>	A conch.					
	कुद्रधंखाः शंखनखाः	<i>m a</i>	<i>m b</i>	A small shell.					
24.	भेके मण्डूक वर्षाभू शालूर लव द्वेराः	<i>2 m</i>	<i>m</i>	<i>m d</i>	<i>me</i>	<i>m</i>	<i>3 m</i>	A bivalve shell.	
	शिली गण्डूपदी	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>मेकी वर्षाभी</i>	<i>f</i>	<i>d</i>	<i>f</i>	<i>fi</i>	A small worm. f
	कमठी दुलिः	<i>k</i>	<i>f 1</i>	<i>कमठी दुलिः</i>	<i>f</i>	<i>m</i>	<i>f n</i>	<i>fi</i>	A female frog. g
25.	(मङ्गुरस्य प्रिया) अङ्गी	<i>m</i>	<i>m p</i>	इनोमा हीर्षकोषिका	<i>f m</i>	<i>f n</i>	<i>fi</i>	<i>fi</i>	Sort of sheat-fish. j
	जलाशया जलाशयास्	<i>m</i>	<i>m q</i>	दुर्गमा दीर्घकोषिका	<i>fi</i>	<i>fi</i>	<i>fi</i>	<i>fi</i>	A cockle. <i>fi</i>
	(तत्त्वाशयजले) कङ्कः	<i>p</i>		कङ्कः	<i>fi</i>	<i>fi</i>	<i>fi</i>	<i>fi</i>	A deep lake.

१—किं.

२ भेक.

३—र.

- * Sing. शंखः; ^a Sing. शंखनखः. Also शंखनकः. ^c Masc. शंखः. Also शंखकः, शंखः and शंखकः. Or शंखकः. ^d Also इट्टिशूः. ^e Or शालूरः. ^f Some say, a female worm. ^g Or any small frog. ^h Or any small tortoise or turtle. ⁱ Or दुली. Also दुलिः. And इडिः. ^j Silurus Pungentissimus, B. MSS. ^k Or, according to some commentators, two synonyms, मङ्गुरसी, f. अप्रिया, f. ^l Also इन्द्रिः. ^m Also इनोमन् and—मनि. ⁿ Or दीर्घकोषिका. ^o Or a reservoir; or any piece of water. ^p Sing. जलाशयः, and जलाशयः. ^q Like-
wise दुर्गमा.

A trough
near a
well. a

A well.
The wooden frame
for the
rope. b
The cover
or facing
of a well
A square.
or a large
pond.

A natural
pond. d
One deep
enough for
the lotus.
Any pond
or pool. g

A basin. h

A large
and oblong
pond.

A moat,
or ditch.

A dike.

A basin
round the
foot of a
tree.

A river.

26. आधाव (स्तु) निपानं (स्थादपूरप चलायते)
^m   ⁿ
 1 m   2 m   m   m n

(पुंस्येवा) न्व प्रहौ कूप् उदपानं (तु पुंसि वा)

27. नेमिस्त्रिका (इस्त्री)

बीनाहो (मुखवंचनमस्य यत्)
^{m c}
^f   ^f
 3 f   n
 पुष्टरिख्यां (तु) खातं (स्थाद्)
^{m n o}   ⁿ
 अखातं देवखातकम्

28. पद्माकरस्तडागो (इस्त्री)

कासारः चरसी सरः
^m   ^f   ^{5 n}
^m   ^{m n}   6 n
 वेश्यंतः पललं (च!) अपसरो!
^{f i}   ^f
 वापी (तु) दीर्घिका

29. खेयं (तु) परिखा

आधार (स्वभसां यत्र धारणम्)
^m
^{n j}   ^{7 n}   ^{3 m}
 (स्थाद्) आलवालमावालमावापे
^f   ^f
 (इथ) नदी सरित्

1 आ—. 2—स्तु. 3—ची. 4—त—. 5—स्. 6—स्. 7 आ—. 8—चा—.

a Filled from the well, and intended for watering cattle. b A triangular frame. Some interpret it the wooden frame at the bottom of the well, on which the masonry rests. Others the cover of the well. Or the frame at its mouth. c Some add विनाहः. d Or else one in front of a temple. e Also अखोत. f Also तटाकः. And तटाकः. g These terms are synonymous with the preceding according to some interpretations : or they are restricted to such a factitious pond, according to others. h Or small pond ; or one, which, in the hot season, is either shallow or quite dry. i Or वापि. f Also अखवालं.

	<i>f f f f a f b</i>		
30. तरंगिणी शैवस्त्रिनी तटिनी ऋद्धिनी धुनी	<i>f c f f f 1f</i>		
स्त्रोतस्त्रिनी हीपवती स्त्रबंती निम्बगापगा			
31. गंगा विष्णुपदी जङ्कुतनया सुरनिम्बगा	<i>f f f f 2f f</i>	The Ganges.	
भागीरथी त्रिपथगा विस्त्रोता भीमसू (रूपि)			
32. कालिंदी सूर्यतनया यमुना शमनस्त्रसा	<i>f f f e 3f</i>	The Yamu- nd. d	
रेवा (तु) नर्मदा सोमोङ्गवा मेखलकन्द्या	<i>f f f f</i>	The Nar- madd. f	
33. करतोया सदानीरा	<i>f f</i>	The Kara- töyá. hi	
	<i>f f</i>	The Bähudd.	
शितहृ (स्त.) शतहृः (सादृ)	<i>f j f</i>	The Satadru. i	
	<i>f f 4f</i>	The Vipá- śā. k	
34. शोणो हिरस्यवाचः (सात्)	<i>m m</i>	The Sóna. I	
	<i>f</i>		
कुल्या (ल्पा कृतिमा सरित्)	A canal. n		
शस्त्रवती वेदवती चन्द्रभागा सरस्ती	<i>f p</i>	Various ri- vers. o	

¹ अ—, or अ—.²—स्.³—ह.⁴—ग.

- ^a Also लृदिनो. ^b Likewise धुनिः and धूनी. ^c Likewise स्त्रोतस्त्री and त्रातोषहा. ^d Vulgarly *Jamuna* or *Juwun*. It joins the Ganges near *Prayág*. ^e Also यमी. ^f Vulgarly *Narbadá*. ^g Likewise मेखलकन्द्या. ^h A river in the north of Bengal. ⁱ Vulgarly *S'atläj*; in the *Punjáb*. ^j Also शुद्रस्त्रिः. ^k Another river of the *Punjáb*. ^l This joins the Ganges above Patna. ^m Or हिरस्यवाचः. ⁿ A channel for irrigation: or a rivulet in general. ^o Severally named in the text. Besides others, as the *Kausíki*, *Gandakí*, *Gódávarí*, *Charmánvatí*, *Tápi* or *Tapati*, *Sarayu*, *Gautamí*, &c. ^p Or चन्द्रभागी. Also चांद्रभागा, or—गी.

^f
35. कावेरी (सरितोऽन्याच्)

The mouth
of a river. a
In issue
From a
pond. b
frelonging
to certain
Bivers. d

^m ^m
संभेदः सिंधुसंगमः
^{m f c}
(हयोः) प्रणाली (पयसः पदम्बां)
(तिषु दत्तरौ

ⁿ ^{n f}
36. देविकायां सरव्यां च भवे) हारिक सारवै

A white wa-
ter-lily. e

सौगंधिकं (तु) करुचारं

A red one. g

Any wa-
ter-lily.

लक्ष्मीं रक्तसंधकम्

ⁿ ^{n h}
37. (सादृ) उत्पलं कुवचयं

A blue one. i

(अथ) नीलांवुजन्म (च)

इन्द्रीवरं (च नीला अस्तिन्)

The escul-
lent white
sort. k

The root of
a water-
lily. m

Pistia stra-
tijotes.

^{n l} ⁿ
(सिते) कुमुद वैरवे

^{n n}
38. शालक (नीला कंदः सादृ)

^{f o} ^f
वारिपर्णी (तु) कुंभिका

1—३.

* The confluence of two rivers ; or the junction of a river with the sea. ^b Or a drain of an edifice. ^c Masc. प्रणाली. ^d To the Déviká (or Dévi), and Sarayu (or Sarju), respectively. In these two instances, the adjective is irregular. ^e Nymphaea Lotus. ^f These, and the two following words, are names of four different plants, according to some interpreters. ^g Nymphaea rubra. ^h Also कुचलं and कुर्म. And कुमेलं. ⁱ Nymphaea coerulea and stellata ; ^j Or इन्द्रीवरं. ^k Nymphaea esculenta. ^l Also कुमत्, (—हु). ^m The esculent root of any of the preceding sorts. ⁿ Likewise शालकं. ^o Or वारिपर्णी. Also पर्णी.

बृहनीषी (तु) शैवालं शैवले^fⁿ^{m b}

Vallianeria.

(इय) कुमुदतौ^{f c}^a

39. कुमुदिन्यां^{1 f}

नलिन्या (तु) विसिनी पश्चिनी (सुख्ता^c)^{2 f}^f^f^e

A place a-
bounding in
water-lilies.^d

(वा पुंसि) पश्चं नलिनमरविन्दं महोत्पत्तम्^{m n}ⁿ^{3 n}ⁿ

An assem-
blage of lo-
tus flowers.^a

40. सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुर्येशयम्

पंक्षेदहं तामरसं सारसं सरसीदहम्["]["]["]^{" g}

A lotus. f

41. विश्वसूत्रं राजीव पुष्कराभ्योऽचाणि (ए)

पुष्करीकं सितांभोजं["]["]

A white
lotus.

(अथ) रक्तसरोदहे["]

A red lotus.

42. रक्तोत्पत्रं कोकणदं

नाळानालं^{f j}["]

The stalk o
a water-lily.
The film or.
fibres atten-
dant on it.

(अथाच्छियाम्)

1—नी.

2—नी.

3 अ—.

4 अ—ह.

* Comprehending several sorts found in stagnant waters. ^b Likewise शैवलं. Also शैवालं and शैवालः. Put different copies further disagree in the genders assigned to these various readings. Also m. n. शैवालः, and शैवालः. ^c Likewise कुमुदतौ. ^d Or, as some interpret it the flexible stalk of a water-lily; or, according to others a plant, viz. Menyanthes Indica or Cristata. ^e Besides other synonyms, as वृहनीषी, वस्त्रिनी, पुष्टिनी, &c. ^f Nelumbium speciosum or Nymphaea Nelumbo. ^g Also सरसिदहं. ^h Likewise विश्वसूत्रं, and विश्वसूत्रं. ⁱ Also अम्बोदट्, (अह). ^j Also नाळी. Likewise masc. नाळः.

m n a   n b
सूर्यालं विशं

An assem-
blage of
water-lilies.

The root of
a water-lily.

A filament.

A new leaf
of a water-
lily.

The seed of
the lotus. g

m n c
(अजादि कहंबे) घरण् (मृद्धियाम्)

43. करहाटः शिफाकांदं

m   m n d

m   m n e
किंचल्कः केशरो (शिफाम्)

ff   "
संवर्त्तिका नषदलं

m h   m
वीजकोशो वराटकः

44. (उत्तम स्वर्व्याम दिक्कालव्याद्वादिसनार्चकम्

पातालभोगि नरवं परि चैषां च संगतम्)

^a And नृणाली, a small fibre. ^b Also विशं or विषं. ^c Or शंडं.

^d Likewise शिफा. ^f कंदः; ^m. ⁿ. ^e Also केशरः. ^f Or संवर्त्तिः. Also संवर्त्ती. ^g Or the honey-combed pericarp containing it. ^h Or वीजकोशः.

BOOK II.

CHAPTER I.

1. वर्गः शूद्री पुर चाभ्यनौषधि चगादिभिः

२ ब्रह्म चल विट् शूद्रैः सांगोपांगैति॒हेतिराः

f a f b   1f f f   f f

2. भृष्टभिर् चलाऽनन्ता रसा विष्वन्नारु स्थिरा Earth.

f f f f o f f j f

चरा चरित्री चरणिः चोणी ज्या लास्पी चितिः

fd f 2f 3f f

3. सर्वं सहा वसुमती वसुधेऽक्षी वसुन्धरा

f f fo f f f fg 4f f h

गोद्मा कुः उथिवी शूद्री चलाऽविर्भै॒हिनी मही

5-f i f

4. चत्वारिंशिका

Soil.

f f

(प्रथसाद्) चत्वा चत्वा (च चत्विका)

An excellent soil.

उर्वरा (सर्वं वसुमाठ्या)

Fertile with every crop.

m f
(स्त्राद्) अष्टः चारचत्विका

Salt ground.

1 ए—.

2—चा.

3 च—.

4 ऐ—.

5—इ.

^a Also indec. शूः (र). ^b Also शूद्री. ^c Likewise चरणी and चोणी. Also चारिः, and चोणी. ^d Likewise सहा. ^e Also शूद्री.

^f Likewise चला. ^g Also चलमी. ^h Likewise चितिः. ⁱ Also चदा, and चत्विः.

1 m f n a 2 m f n

A spot with
such soil.

5. अष्टवान् परौ (हावा युवतिंगो)

A place, or
firm spot

" f b

स्थलं स्थली

A region
devoid of
water.

(समानौ) मरु धर्मानौ

m 3 m

Untilled or
waste.

(हे) चिलः प्रहृते (समे)

6. (त्रिष्णु)

A world.

(इदो) अगती लोकेः पिष्ठयं भुवनं अगत

n e

INDIA.

(लोके इदं) भारतं (बहु)

The eastern
region. f

भारतवत्त्वात् चो इव द्वे:

m

7. देशः प्राग्दिशः प्राप्त्यः

उदीशः (पश्चिमोत्तरः)

The north-
ern region.

g

प्रत्यन्तेऽक्षरदेशः (सान्)

m m

A country
of barbari-
ana.The middle
region. h

मध्यदेश (आ) मध्यमः

The region.
of sanctity. i

8. आर्यावर्तः पुस्यभूमि (मध्यं विष्विमागयोः)

1—पश्च. 2 उत्त.—. 3 भवतु.

^a Some, varying this reading, write अपरः, and अनुपरः. ^b Likewise स्थला. ^c Masc. लिङ्गं; fem. लिङ्गा; and लिङ्गं. ^d Also पिष्ठयं, or masc. पिष्ठपः. ^e Or भरतवर्ष. ^f East, or south of the river Sarāvati, which flows from N. E. to S. W. ^g North or west of the river Sarāvati. ^h Between the two ranges of mountains; from the confluence of the Ganges and Jamuna, to the disappearance of the Sarāvati. ⁱ From the eastern to the western sea, and bounded by the two ranges of mountains.

१ m f n
वीट्यनपदे।

m m ३ m
देश विषयौ (द) पर्वतम्

An inhabit-
ed country.

Any coun-
try. a

9. (विष्वागोषान्)

३ m f n ४ m f n
(जडप्राये) नडाङ्डल् (इत्यपि)
५ m f n

कुमुदान् (कुमुदप्राये)

६ m f n
वेतसान् (वङ्गवेतस्)

One abound-
ing in reeds ;

— in water-
lilies.

— in ratans ;

10. शाद्वलः (शाद्वर्त्ते)

m f n
(सञ्चाले त) पंकिलः

— in green
grass.

जलप्रायमनूपं (स्थात्)

Clayey and
muddy.

Watery, or
wet.

(पुंसि) कच्छ (साधाविषः)

Contiguous
to water. c

11. (स्त्री) शर्करा शर्करिलः शर्करः शर्करावति

Full of
stony or
similar
nODULES.

(देश एवादिमाव्)

९ m f n f
(एवमुच्चेयाः) सिकतावति

Sandy.

1—त्.

2 व्—

३—नडूत्.

४ न—.

५—इत्.

६—सद्.

७ व—

८—त्.

९—त्.

* Whether inhabited or uninhabited. But some interpretations make these terms synonymous with the preceding. ^b The following are used as adjectives, and vary with the three genders. ^c Some interpretations make this synonymous with the preceding. ^d Also neut. and, according to some, fem. ^e The two first terms are exclusively applied to a spot abounding in stony nodules, or potsherds, &c. The other two are applicable to anything gritty. ^f The words are here exactly similar to the preceding : thus सिकता, सिकतिष्ठः, sandy, as a country ; सेकतः, सिकतवान् (—त), sabulous.

Watered
(viz. its rice)
from a river.

12. (देष्ये! नद्यंतु दृष्ट्यंतु संपदामीहिपालितः
mfn

स्थान्) नदीमात्रको!

Or by rain.

Ruled by a
just king.

Governed
by a mo-
narch.

A fold for
kine.

The site of a
former one.

Contiguous
ground. a

13. (सुराज्ञि देष्ये) राजन्धान्
1 mfn

देवमात्रक (सु वयाकमम्)
2 mfn

(स्थान्तेऽप्यल) राजवान्
n n

गोष्ठं गोस्थानकं

(तथा) गोष्ठीनं (भूतपूर्वकम्)
n

14. पर्वन्मध्यः परिचरः
f m

सेतुराखौ (स्थितां पुमान्)
3 m 4 fb

वामखूर (सु) बाङ् (सु) वल्लीकं (पुम्पुंसकम्)
m m m me ffi f

15. अवन् वर्णमार्गात्म पंचानः पद्मी इतिः
f h f fi f j

सुरायः पद्मतिः पद्मा वर्तन्ये कपदी (ति च)
m m m m

16. सतिपंथाः सुपंथा (सु) सत्यः (सार्चिते अवनि)
m m m 7 m m k

व्यव्ये! दुरव्ये! विपथः कद्भा कापथः (समाः)

1—नद्. 2—पद्. 3—सेतुः. 4—वालिः. 5—नु.
6—वर्णन्. 7—न्.

^a Near the banks of a river, or the skirts of a mountain, &c.

^b Also वाली. ^c Thrown up by termes, or by moles, &c. ^d Also

वल्लीकं. ^e परितु, पथन, or पथ. ^f Likewise पदविः. ^g Also वरविः.

वरणी, and वरणी. ^h Likewise पदतो. ⁱ वर्तनी, or वर्तविः. Also

वर्तनि:, or वर्तनी. ^j Also एकपात्. ^k Likewise त्रुपथ.

1 m 2 n

17. अपंथा (स्त्र.) पर्य (तुल्य)

The want
of a road.

n n

इङ्गाटक चतुष्पथे

Meeting of
four roads.

"

प्रांतरं (दूसर्ष्योऽध्या)

A long and
lonesome
way.

m n

कांतारे! (वर्म इगम्ल)

A difficult
road. a

" f

"

18. नपूतिः (स्त्री) क्रोशयुग्म

A league. b

m

नपूः (किञ्चकातुःयतम्)

A furlong. c

m . n

घंटापथः सप्तरसं

A highway.

3 n

(तत्पर्यो) परिकारम्

A street.

CHAPTER II.

1. पूः (स्त्री) पुरी लग्नर्णी (वा) पत्तनं पुटभेदनम् A town
or city.

स्थानीयं निगमे!

1.—विशु.

2.—पर्य.

3.—पर्य.

4.—पुर्.

- * Or a dangerous one : but some interpretations make this synonymous with the preceding term. ^b Measured by two thousand fathoms. ^c Measured by four hundred cubits. ^d Also पुर्ति. • Fem. लग्नरी. Neut. लग्नम्. Also पुर्. ^f Likewise पुरुषं, or पुरुषी. ^g Also पठभेदनं.

A suburb.

(अन्यकु वन्धुं नगरात्पुरम्

The abode
of harlots.

A market.

A shop.

A high
street.

A rampart.

An edifice.

A bound
hedge.

A wall.

One built
with rub-
bish.

A house.

2. तच्) चालानगरं

वेदोऽविश्वाजनसमाश्रयः

आपण (स्त्री) निषद्धार्या

विषणिः पश्यवीचिका

3. रथा प्रतोली विशिष्या

(स्वाच्छ) चयेऽप्य (मृद्भिर्याम्)

प्राकारो वरणः शालः

प्राचीरं (प्रांततेराहतिः)

4. चित्तिः (स्त्री) कुल्यम्

एडुकं (यदन्तर्यस्त्रीकसम्)

नदह गेहोऽवभित्त वेष्ट सम्भ निकेतनम्

1—पा—.

2—दा—.

3—ष—.

4—न—.

5—न—.

^a Likewise वेदः. ^b Here interpretations differ greatly : some make these terms synonymous with the preceding ; others explain them, the street of a market, a stall; a platform on which commodities are exposed for sale ; a place of vend without a market, &c. ^c Also विषणि.

^d Interpretations differ greatly. Some explain the terms, a mound of earth raised from the ditch of a fortified town and serving as a foundation for edifices; Others say the foundation of an edifice generally ; others again, any mound of earth raised from a ditch. Some likewise the gate of a fortified city. ^e Particularly a surrounding wall of masonry on a rampart or mound of earth. ^f Or शालः. ^g Also a mud-wall or other enclosure. ^h Likewise प्राचीरः. ⁱ Likewise कुल्यम्. ^j Or else a tomb. ^k Also एडुकं. Or एडोकं.

	n	na	n b	n	nc	n f	
5.	निश्चांत	वस्त्र	सहर्न	भवनागार	मंदिरम्		
	m	pl.		m		m l m	
	मृष्टः	(पुंसि च भूलेप्रव)	निकाल्य	निलयालयाः			
6.	वासः	दृढोः	(हवोः)	शाला	सभा		
	"	m fd	f e	f			
	संजवर्म	(स्त्रिदम्)			n f		
						A cluster of four houses.	
	चतुःशालं	" g					
7.	चैत्यमायतनं	(तुल्ये)	पर्णशालोट्टोः	(प्रसियाम्)	^{2 f} ^{m n}		A hut made of leaves.
	"	" s n					
	वाकिषाला	(तु)	मंडुरा		f		An altar. h
	"	f i					
	आवेषकम्	विलयशाला					A stable.
	"						
	प्रसा	पानीवशालिकाः			f		A working house.
	"	f					
8.	मठ	(अकालादिनिवासी)			f		A place of refresh- ment. j
	"						
	गच्छा	(तु)	महिराम्बहम्		^{f 1} " n		A college. k
	गच्छा	(तु)	महिराम्बहम्				A tavern.

का—.

३ च—.

३ चा—.

- ^a Likewise एवम्. ^b Also साहर्न. ^c चगार्द or चागार्द. ^d Masc. or fem. चुट्ठी. Fem. चुट्ठी. Also neut. चुट्ठीर्, and masc. चुट्ठः. ^e Likewise चाला. ^f Likewise संदब्दम्. ^g Also fem. चतुःशाली. ^h Or shed for sacrifices. Some interpret it, a sacred tree. Others explain it; a monument of wood or other materials placed in honour of a deceased person. ⁱ Also विलयशाला. And neut. विलयशालं, or विलयशालृ. ^j Where water is distributed. ^k A school of students; or a convent of ascetics, &c. Likewise चुट्ठा.

Middle of
a house.

A woman's
apartment.

A window
or air hole.

A tempora-
ry hall.

The abode
of the weal-
thy. d

A temple
or palace.

A royal re-
sidence. f

A king's
house.

Temples of
divers holy
forms.

The queen's
apartments.

An airy
room, a top
of the
house. j

गर्भागारं वासन्तङ्

परिष्ठं सूतिकाम्बङ्

9. वातायनं गवाचः (स्वान्)

मंडपे (जली) अनाचयः

इम्बा (हि धनिनां वासः)

प्रासादः (देवभूताम्)

10. चौधो (जली) राजसदनं

उपकार्यपकारिका

खण्डिकः सर्वतोभ्रुते नद्यावक्ता (हयोऽपि च)

11. विश्वदङ्कः (प्रभेहरेऽ भवतीश्वरसम्भनाम्)

(स्थगारं भूताम्) अंतःपुरं (स्वाद) अवरोधनम्

12. शुद्धांत (स्वाद) अवरोध (चू)

(स्वाद) अहूः ज्ञौम (मुखियाम्)

1—.

2—.

^a Appropriate to a woman in labour. These and the preceding are synonymous terms, according to some commentaries. ^b Also सूतिकाम्बङ्. ^c Likewise, fem. मंडपा. ^d Any grand edifice of masonry. ^e इम्बं, besides other synonymous terms; as चूः, &c. ^f Synonymous with the preceding; according to some interpretations. ^g उप-कार्य. Also उपकारी. ^h Besides other terms; as देवकः, &c. ⁱ Also विश्वदङ्कः. ^j Here, and in the two following articles, interpretations differ greatly. The explanations, most generally received are inserted. Other interpretations are; the back of an edifice, a fortified place in front of the building; an apartment on the top of the hall; a building of a particular form. ^k Likewise शोङ्.

^m प्रधाण प्रधाणा॑ लिंदा॒ (वच्छिरप्रकोष्ठके॑)
^{m a m b}
^f ^{1 f}

A terrace
before the
house door.

13. स्त्रावयव्यृणी॑ देहल्य॑

^{n c} इङ्गन॑ चत्परा॑ जिरे॒

The thresh-
old.

(अधस्ताहारणि॑) शिला॑

^f नासा॑ (दारू॑ परिस्थितम्)

A court or
yard.

14. प्रच्छब्मन्तर्हारं॑ (स्थात्)

ⁿ पच्छारं॑ (त) पच्छकः॑

The lower
timber of a
door.
The upper
timber.

वलीक॑ नीभ्रे॑ पटखप्रांते॑

^g (इय) पटलं॑ कुहिः॑

A private
door within
the house.
A back door.

The edge of
the thatch.

15. गोपानसी॑ (त) वलभी॑ (कादने॑ उक्तदाहरणि॑)

^{5 f} ^{m n}

कपोतपालिकावां॑ (त) विट्ठंक॑ (पुञ्चपुंसकम्)

The wood
of a thatch.

16. (स्त्री॑) द्वाहारं॑ प्रतीचर॑

^{6 f} ⁿ ^m ^{f k} ^{f l}
(शाद॑) वितर्दि॑ (सु॑) वेदिका॑

A dovecot,
or aviary.

A door, or
gate.

A covered
terrace in
the yard. j

1—कौ. 2—र. 3—आ—. 4—स. 5—का. 6—हार.

^a Also, as some write these words, प्रधानः; अवधानः. ^b अलिंद, or आलिंदः. ^c Likewise चंगण॑. ^d Or यिसी॑. ^e Some make this and the preceding article synonymous. ^f Likewise, according to another reading, चंग्रं. ^g Also पट॑, and चाल॑. ^h Not neuter as erroneously stated by the commentators. ⁱ Also वडिः or वडसी॑. ^j Here, and in the following article, as in many other places, interpretations differ greatly. A quadrangular resting place made of wood. A place for sitting in a court yard; or one for standing under. A quadrangular spot in the court of a temple or great edifice. A terrace furnished with pillars. A floor on four posts in the middle of a quadrangular house. ^k Likewise वितदी॑. ^l Also वेदि॑, and वेदी॑.

K

Decoration
of the gate-
post. a

^{m n}
तोरणे (इस्त्री) वहिर्दारं

A city gate.

ⁿ
ⁿ
पुरद्वारं (तु) गोपुरम्

A raised
place over
the gate.

^{1 m}
17. (कूटं पूर्दारि वह) धङ्किनख (तस्मिन्)

A door.

^{m f n b} ^{m f n c}
कपाटम् ररं (तुल्ये)

Its bolt or
bar.

^{d f n e}
^{(तस्मिन्भेदे) इर्गलं (न ना)}

Stairs.

^{*}
18. आरोहणं (स्थातु) सोपानं

A ladder.

^{f f} ^{2 f g}
निःश्रेणि (ख.) धिरोहिणी

A broom.

^f
संभार्जनी शोषणी (स्थातु)

Dust, or
sweeping.

^{m h} ^m
संकरे इवकार (स्थावा)

19. (क्षिप्ते)

The en-
trance of
a house.

^{*}
मुखं निःसरणं

An open
space in
a town. i

^m ^{*}
संनिवेशे निकर्षणं

¹ अ—.   ² अ—.

- * This is explained as signifying, the ornamented arch of a gateway. Some interpret, the outer gate. ^b Also कवाटः. Fem. कपाटी and कवाटी. ^c Fem. घररी or घररिः. ^d By a variation in the reading, this is made to exhibit a synonymous term, विकांभः, or, according to some विकांभि (—न्). ^e Fem. घरंखा or घरंखी. ^f Likewise निःश्रेणि. And निश्रिः, or निश्रेणी. ^g Also घधिरोहणी. ^h Likewise संकारः. ⁱ The passage in, or out of a house, town or market. The road of ingress and egress. The entrance through the house-door.

(समौ) संवस्थ ग्रामौ

A village. a

वेश्मभूर्वास्तु (रङ्गयाम्)

The site of
a habitation.

20. ग्रामांत् उपश्यल्यं (स्थात्)

Space
near a vil-
lage, &c.

^{2 f} ^{3 f}

सीमस्तीमे (स्थियासुभे)

A boundary
or limit.

घोष. आभीरपक्षी (स्थात्)

A station
of herds-
men.

^m ⁿ

पक्षणः शवाश्यः

An abode
of the low-
est men.

1—ग्रास्तु.

2—ग्रन्.

3—ग्रा.

- Place for diversion outside of a town, or within it. ▪ These two words are synonymous with the following, according to some.
- Also आभीरपक्षिः.

CHAPTER III.

		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
A mountain.	1. महीषे शिखरि स्थाभृङ् इर्वं धर पर्वतः	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
	अद्रि गोवि गिरि ग्रावाचल शैल शिखोच्चयाः	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
A range, surrounding the earth. ^b	2. लोकालोकचूकवाला	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>c</i>			
A hill with three peaks.		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
The western mountain. ^d		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
The eastern mountain. ^e		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
Divers mountains. ^f	3. हिमवान्निपवेष्टयो मात्यवान् पारिपातकः	<i>9 m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>10 m</i>	<i>11 m</i>	
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	
	गंधमादन (मन्ये) च हेमकूटा (देवा नगाः)	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>12 m</i>		
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>13 m</i>	<i>14 m</i>	<i>15 m</i>
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>16 f</i>	
A stone or rock.	4. पाषाण प्रस्तर ग्रावोपलाभानः शिलाहृष्टतः	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>			
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>			
A peak or summit.	कुण्ड (इस्ती) शिखरं इङ्गं	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>			
A precipice.		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>g</i>	<i>m</i>		
		<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>		
	प्रपात (ख.) तटोभगुः						

1—रिन्. 2—त्. 3 अ—. 4—वन्. 5 अ—. 6 अ—.

7 ब्रि—द. 8—त्. 9—वत्. 10—वत्. 11 पा—. 12—॒.

13—वन्. 14 उ—. 15 अशन्. 16 हु.

^a Likewise अहीषर, and अहिष्रः. ^b The limit of light and dark-

ness. ^c Also अक्रवालः. ^d Behind which the sun sets. ^e Over

which the sun rises. ^f Severally named in the text, viz. the snowy

range north of India; the mountain called *Nishadha*; the tropical

range dividing South from North India, &c. Besides others, as

Malaya, *Chitrakuta*, *Mainaka*, &c. ^g असटः; or, according to another

reading, तटः.

5.	<i>कटकोः</i> (उड्डी नितंवोः ३द्वः)	The side of a mountain.
	<i>सुः प्रस्थः सातुः</i> (रुद्धियौ)	Table land.
	<i>उत्पः प्रस्थवर्णं</i>	A fountain.
	<i>(वारिप्रवाहे) निर्भरोः अरः</i>	A cascade.
6.	<i>हरी</i> (ठ) <i>कंदरोः</i> (वा खी)	An artificial cave.
	<i>(देवस्थात् वित्ते) गुहा</i>	A natural cave.
	<i>गहरं</i>	
	<i>गंडशैका</i> (स्तु. च्युताः रुद्धिपलागिरेः)	Rocks fallen from a mountain.
7.	<i>खनिः</i> (खियाम्) <i>आकरः</i> (आत्)	A mine.
	<i>पादाः प्रत्यन्तपर्वताः</i>	Hills near a mountain.
	<i>उपत्यका</i> (उद्द्रेष्टास्त्रास्त्रिर्)	Land near a mountain.
	<i>(जहूम्) धित्यका</i>	Land on it.
8.	<i>धातु</i> (र्मजः शिरयद्वद्वर्)	A fossil, or mineral.
	<i>गैरिकं</i> (तु विशेषतः)	Red chalk. A place overgrown with creepers, &c.
	<i>निकुञ्ज कुञ्जौ</i> (वा खीवे लतादिपिहितोदरे)	

1—क.

2 पाद.

3—त.

4 ख—.

* Some make these synonymous with the following. ^b Fem.
कंदरा or *कंदरी*. ^a These are synonyms, according to some, instead of being the explanation of the two other terms here exhibited,
^b Also *खनी* or *खानिः*.

CHAPTER IV.

SECTION I.

A forest or grove.

1. अठस्त्रख्यं विधिनं गहनं काजनं बनम्
 f a 1 n n n n b
 " 2 f

A large forest.

भारतस्त्रम् खानी

A grove near a house.

2. आरामः (स्त्र) उपवनं (कृतिम् बनमेव तत्)

One planted by a state minister, &c.

(अमात्यगणिकागेहोपवने) उच्चाटिका

A royal public one.

3. (पुमानि) क्रीड़ उद्यानं (राज्ञः साधारणं बनं)

A royal pleasure ground.

(राज्ञैत्येव) प्रमदवनः (मंतःपुरोचितम्)

A row or range.

4. बीथ्यालिरावलिः पंक्तिः श्रेष्ठी

A continuous line. f

लेखा (स्त्र.) राजयः

1 आ—. 2 आ—. 3 आ—. 4 आ—. 5—धी.

6 आ—. 7 आ—.

^a Sing. अठपिः. Also अठची. ^b Likewise, fem. बनी. ^c Sing. उच्चारामः. ^d Or प्रमदवनः. ^e Also वाणी and वावली; वीयिः and श्रेष्ठिः. Some add पंक्ती. ^f Some make these synonymous with the preceding. ^g Likewise रेखा. ^h Sing. राजयः. Also राजी.

f   1 *m*
वन्या वनस्पते (स्थाद)

m a   2 *m*
अंकुरेऽभिनवोङ्गिदि

A multitude
of groves.

5. *हज्जो मचीरहः शाखी विटपी पादपस्तः* A tree.
m   m   3 m   4 m   5 m
m   m b   m c   6 m   m   m   7 m

अनोकहः कुठः साकः पखायी हु द्रुमांगमाः

6. *वानस्पत्यः (फलैः पुष्पात्)*
m
ओषध्यः (फलपाकांताः)
f g

(तैरपुष्पाद) वस्तः

One fructi-
fying from
blooms. d
One without
apparent
blooms. e
An annual
plant. f

(स्थाद) वस्तः फलेग्रहिः Fruitful.

7. *बंधोऽफलेऽवकेशी (च)* Barren.
m f n   m f n   9 m f n
10 m f n   m f n   11 m f n
फलवर्णं फलिनः फली Bearing fruit.

प्रफुल्लोऽत्पुल्ल संफुल्ल व्याकोष विकच सूठाः
m f n   m f n i   m f n   m f n   m f n
m f n   m f n Blown, as
a flower.

8. *फुल (चैते) विकचिते (स्थुर्)*
m n   13 *m*
स्थाणु (वा च) भ्रवः अंकुर्   *(अवध्यादव लिष्टु)*
m   *j*

The trunk
of a lopped
tree.

A small
tree. k

(क्षस्यशाखाग्निफः) लुपः

1—३.   2—३.   3—५.   4—५.   6 त—.   6—५.
 7 वग्न.   8 च—.   9—५.   10—८त.   11—५.   12 च—.   13 अंकुः

* Likewise अंकुरः.   b Likewise कुठः.   c Also शाखः.   d As the
Mango, Eugenia, &c.   e As the Bread-fruit, &c.   f Dying after ripen-
ing its fruit.   g Sing. ओषधि. Also ओषधी.   h Likewise फलपर्हिः.

i Likewise व्याकोषः.   j The preceding admit the three genders, as
adjectives.   k With short branches and roots.

	<i>m</i>	<i>1 m</i>	
A shrub.	9.	(अप्रकांडे) संब गुल्मौ	
A creeper.			<i>f a</i> <i>f b</i> <i>2f</i>
A spreading one. c		वस्त्री (त) ब्रततिर्लंता	
Height of a tree, hill, &c.	10.	(लता प्रतानिनो) वौरजुलियन्युलूप् (इत्यपि)	<i>3f</i> <i>4f</i> <i>5m</i> <i>6m</i>
The trunk.		(अस्त्री) प्रकांडः संधः (साम्भास्त्रावाष्टेस्तरोः)	
A branch.	11.	(समे) शाखा लते	<i>f</i> <i>7f</i>
A large branch.		संवास्त्रा शाले	<i>f</i>
A fibrous root.			शिफा जटे
From a radicant branch. d		(शाखा शिफा) इरोहः (स्थान्)	
Scendent fibres.			(मूलाच्छायं गता) <i>fe</i> लता
The top of a tree.	12.	शिरोऽग्रं शिखरं (वा ना)	
Its root.			मूलं वस्त्रे! (^f प्रिनामकः)
The pith.		सापि मज्जा (समौ)	
The bark.			त्वक् (त्वो) वत्कः वत्कला (मूखिया)
Wood.	13.	काष्ठं दाष्ठं	

1—स्त्रा. 2—सु—. 3—प् 4—गु—नी. 5—च—. 6—च—. 7—लता. 8—स्. 9—न्. 10—त्वक्.

* Also वस्त्री. ^b Likewise ब्रतती and प्रतिः. ^c Some make the explanation to be one of the synonyma; and others, moreover, make these and the preceding bear the same sense. ^d For example, that of the India fig-tree. ^e Some make this a second interpretation of अवरोहः and expound it otherwise; viz. a plant climbing from the root to the top of a tree. ^f Any term signifying a foot.

ⁿ   ^{1 n}   ^s ^{2 m}   ^{3 f}   ^a

इ॒धनं (त्वे) धृ॒धनमेघः सुभित् (सियाम्) Fuel.

^m   ^m ⁿ

निष्कुहः कोटरं (वा ना)

The hollow
of a tree.

^{f b}   ^f

वज्ञरिम् चक्षरिः (सियाम्)

A compound
pedicel.

14. पतं पताशं छदनं दलं पर्णं छदः (पुमान्)

A leaf.

पश्चवेऽ (अस्त्री) किसलयं

A sprout or
shoot. e

विसारेऽ विटपेऽ (सियाम्)

The branch
and its shoot.
f

15. (दशाहीना) फलं शस्त्रं

Fruit.

ृतं प्रश्नवधनम्

The foot
stalk. h

(आमे फले) शकाटुः (खाच)

Moist.
(fruit.)

(छापे) वान (मुभे तिष्ठु)

Dry.

16. ज्ञारके॑ ज्ञालकं (झोवे)

A bud or
a germ.

कलिका कोरकः (पुमान्)

An un-
blown
flower.

(खादू) गुच्छक (उ) सावकः

A cluster
of blos-
oms.

^{m k}   ^m

^m ¹   ^m ⁿ

कुञ्जले॑ सुकुले॑ (सियाम्)

An open-
ing bud.

१ एषस्.

२ एष.

३—४

- Some restrict the two last, others the three last, to signify sacred fuel.
- Likewise वज्ञरी and ज्ञारी.
- Also पत्ता.
- Likewise वादनं.
- The extremity of a branch bearing new leaves, &c.
- Some make this and the preceding synonymous.
- Likewise वज्ञं.
- Of a leaf or fruit: the petiole or peduncle.
- Likewise वज्ञिः and वज्ञी.
- And neuter.
- Also गुच्छकः. Likewise गुच्छः or गुच्छः.
- And इ॒धनः.

L

A flower.

17. (स्थियः) सुमनसः पुष्पं प्रसूतं कुसुमं (सुमन्)
^{1 f a} ⁿ ^{n b} ^{n c}

Its nectar
or honey.

^m ^m
मकरंदः पुष्परसः

Its dust or
farina.

^m ^{2 n}
परागः सुमनोरजः

Fruits of
certain
plants.

18. (हिहीनं प्रसवे सर्वं हरीतक्यादयः स्थियाम्)
^d ^e

["] ["] ["] ["] ["] ^f
आकृत्य वैणव पूजा नैयग्रोधेऽनुदं (फले)

ⁿ

19. वाहतं (च)

(फले जंवा) जागृः (स्त्री) जंबु जांववम्
^f ⁿ ^{" g}

(पुष्पे जातीप्रभतयः स्वखिंगा ब्रीहयः फले

Blossom of
the Bigno-
nia.

20. विदार्भाद्यासु (स्वरूपिः)

(पुष्पेक्षीवैपि) पाटला
^{f i}

1—नस्.

2—लस्.

3 ऐ—.

* Plural with the sense of the singular, though some make it admit the singular number, and even the neuter gender. Ex. सुमनः and सुमनाः. ^b Likewise ^c. ^c According to another reading सुपं a flower. ^d Names of plants generally become neuter, to signify the produce of the plant; viz. its blossom and fruit: some add the root, and even the leaf. ^e Except *Haritaki* and certain others, which are feminine denoting the fruit, &c. As *Drákshá*, *Kóshátaki*, &c. ^f In these instances derivatives are employed to signify the fruit: and, in some other instances likewise; as देवता, &c. ^g Here the neuter, the derivative, and the irregular feminine, are all three employed. ^h *Játi* and certain others (as *Yut'hiká*, *Malliká*, &c.) irregularly retain the original genders, to signify the flower of the plant; so do the names of corn and pulse, to signify the seed. And so do *Vidári*, and others (as *Gambhári* &c.) to denote the root, or the blossom: some add the fruit. ⁱ Here the neuter, and the original feminine gender, are both admissible; and even the masculine.

SECTION II.

१. बोधिद्रुमस्तुलदलः पिप्पलः कुञ्चराशनः
अशत्ये

Holy fig-tree.

अशत्ये

(५४) कपिले (खुर्) दधित्य याहि मञ्जपातः
उदुंबरे जंतुफले वच्चाङ्गे हेमदुम्भाः

Elephant,
or wood
apple. o

२. (तद्विन्) दधिफलः पुष्पफलदंतशठा (ख.पि)

उदुंबरे जंतुफले वच्चाङ्गे हेमदुम्भाः

Glomerous
fig-tree. e

३. कोविदारे चमरिकः कुहाले यमपतकः

सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदी विषमच्छदः

Mountain
ebony. g

४. आरण्डे राजदृक् सम्भक चतुरझुकाः

आरेवत आधिषाद उत्तमाद सुवर्णकाः

Echites. h

५. (खुर्) जम्बीरे उत्तशठ जंभं जंभीर जंभलाः

वदयो वरण सुतुस्तिकथाकः कुमारकः

Cassia fistula.

A lemon or
citron.

Tapia. i

२—न्. ३—थ. ४—ठ. ५—च. ६ ति—.

* Ficus religiosa. ^b Also बोधि. ^c Feronia Elephantum or Crataeva Valanga. ^d Also कपिलः. ^e Ficus glomerata, R. ^f Some write उदुंबरः. ^g Bauhinia variegata, and other species. ^h Echites scholaris. ⁱ Likewise masc. शारदः. ^j Also आरण्डः and आरचः. ^k Likewise जंभक and जंभाक. ^l Crataeva Tapia or Capparis trifoliata.

Punag. s

Coral tree.

Tinie. d

Spondias. f

Bassia. h

Another sort. j

Pili. k

Walnut. l

6. मुखागे पुष्पसंगः केसरे देवमहाभः
^{m m 1 m m b m}

पारिभद्रे निंवतहर्मन्द्वारः पारिजातकः
^{m m m m m m}

7. तिनिश्च स्थन्दनो नेमी रथदुर्तिसुक्षकः वटा चो
^{m m m e m 2 m}
 वच्छुलच्छिलक्ष्मि (चा)
^{n 3 m}

8. आम्बातके

मध्यस्थ (तु) गुडपुण्य मधुहृष्टौ
^{m g m m}
 वानप्रस्थ मधुष्टौ

(जलाखेऽत) मधुलकः
^m

9. पीलौ गुडफलः चंसी

(तस्मिंसु गिरिसंभवे)

अचोड कहरालौ (हा)

१—दृ. २—च. ३—वि—द. ४—ह. ५—ग.

* Probably *Roblera tinctoria*, R. MSS. ^a Also केशरः. ^c *Erythrina fulgens*. But some apply the Sanskrit names to the *Melia sempervirens*. ^d *Dalbergia Oujeinensis*, R. MSS. ^e नेति. Also नेतिकू and fem. नेता, according to some. ^f *Spondias Mangifera*. ^g Also आम्बातकः. ^h *Bassia latifolia*. ⁱ Likewise चधुकः and चयः. ^j Growing in water; or, according to another reading, on mountainous ground. ^k The name is applied in some provinces to *Careya arborea* (R. MSS.); in others, to *Salvadora Persica* (R.) ^l Described as a species of the preceding, growing on mountains: but the corresponding Hindi name belongs to *Juglans regia*, and also to *Croton Moluccanum*, or *Aleurites Triloba*. ^m Likewise चाचोडः and चाचोडः. Also चपरालः.

^m वृंकोठे (तु) निकोठकः ^{m b} अलंगुम्
Alangium.

10. पलाशे किंशुकः पर्णे वातपोषे!

Butea frondosa.

^{1 m} (अथ) वेतसे ^{Bayas, or Bent. c}

रथाऽन्धपुष्प विदुल शीत बानीर वञ्जुला:

11. (दौ) परिव्याधविदुलौ नादेवी (चां) बुवेतसे

The same growing in water.

शोभाच्छन्नने शिशु तीक्ष्णगंधकाक्षीव मोषकः

Morunga.

12. (रत्ने इसौ) मधुशिशुः (स्थाह)

A red variety of the same.

अरिष्ट फनिलः (समौ) Soap berry.

विलु शाखिलय शैलाशौ भास्त्र श्रीफला (बृंपि)

Marmelos.

13. झज्जे जटी पर्कटी (सारणी)

Waved leaved fig-tree.

व्यग्रोषे वडपाहृटः

Indian fig-tree.

1—स.

3 अं—स.

4—ष.

5—ख.

6—पाहृ.

7 अं

^a A hexapec. linn. ^b Likewise निकोठकः. ^c The Sanskrit name is by some referred to the Ratan : but a different plant appears to be meant. ^d अन्धपुष्पः. Also रथाऽन्धपुष्पः. ^e Hyperanthera Morunga or Guilandina Morunga. ^f Likewise शोभाच्छन्नः or शोभाजनः. ^g तीक्ष्णगंधकः and तीक्ष्णगंधः. ^h चाक्षीवः or चाक्षीयः and काक्षीयः. ⁱ Sapindus Saponaria and other species: but applied also to Mimoso abstergens, R. ^j Also रिष्टः. ^k Aegle Marmelos or Crataeva Marmelos. ^l Ficus venosa. ^m अदिगृ. Also fem. अटी, or अटि (Nom. अटिः). So पर्कटिगृ; and fem. पर्कटी, or पर्कटि (—टिः). ⁿ Ficus Indica.

Lodh. The pale sort. a

m m b m 1 m 2 m m
गालवः शावरे^a शोभक्षिरीटक्षिल्ल मार्जनौ
m 3 m m

Mango. c

14. आमचूते^c रसाले^c

A very fragrant sort of it.

Bdellium.

(इसौ) सहकारे^c (उत्तिसौरभः)
कुंभोलूखलकं (कीवे) कौशिके^c गुण्डु^m पुरः
m g m m m m m

Sebesten.^f

15. शेलुः शेषातकः शेतृ उद्धालो वड्वारकः लमूड़ी
n i m j m m m k

Piya. h

राजादनं पियाल (चू) सम्बक्षुरधंगुः पटः

Gambhart.

16. गंभारी सर्वतोभद्रा कंभारी मधुपर्णिका
श्रीपणी भद्रपणी^f (च) काश्मर्य (चाप्य)
f f m m

Jujube. n

(ज्य हयोः)

m f o m f p m f q
17. कर्कन्धूर्वदरी शोलिः

" " 4 " कोलं कुवल फेनिले

The fruit.

1 ति—. 2 ति—.

3 चूत.

4—छ.

* The lodh is a bark used in dying, of which two sorts are in use. Some restrict the first term to this species, and make the rest common to both. ^b Also शावरः. ^c Mangifera Indica. ^d कुंभं and उलूखलकं. Also गुण्डुः and सलकं. Likewise शुभोलूखलकं. ^e Also गुण्डुः ^f Cordia myxa. Also Cordia latifolia, R. MSS. ^g Also शेलुः. ^h Chironia Sapida, R. MSS. But the name is in some places applied to Grewia orientalis and didyma. ⁱ Likewise राजातर्नं or—नः. ^j And प्रियालः. Also सलः and चहुः. ^k Likewise घरुः (घरु of घरुण्) and पटः. ^l Probably Gmelina arborea, R. ^m Also काश्मरी. ⁿ Zizyphus Jujuba, and other species. ^o Masc. कर्कन्धुः and न्धुः. Fem. कर्कन्धुः. ^p Masc. पदरः. ^q Also, in the fem. शोली and कोला.

सौवीरं वहरं धोण्टा (अथ) {

(अथ सात) स्खादुकण्ठकः *Buñéchi.*

18. विकंकतः स्फुवाण्ड्यो ग्रंथिलो! व्याघ्रपाद् (पि)

ऐरावते! नागरंगे! नादेयी भूमिचंबुका

भैरुर् (३३.)

Orange.

19. तिंदुकः स्फूर्त्यकः कालस्फंध (च) शितिसारु

Sort of
ebony. f

तिंदुकः कुजकः काकतिन्दुकः काकसीन्दुके

Another
sort. h

20. गोलीढो भाटलो! घण्टापाटलिम्बः सुष्ककौ

*Ghantā-
paṭali.*

तिलकः चुरकः श्रीमान्

Tila.

छोक की छिन्नते (उमी) पिचुल भावुकौ

Tamarix. k

21. श्रीपर्चिका कुमुदिका कुंभी कैटर्व्व कट्फलौ

Kayap'hal.

क्रमुकः पटिका (अथः सात) पट्टी लालाप्रसादनः Red *Lod'ha.*

1—८.

२ जोख.

३—८.

४—९.

- * Some make the three last, others the two last, signify the wild sort : others again explain the last, as denoting both plant and fruit ; and the rest, as indicating the fruit of the common Jujube. ^b Flacourtia Sapida, R. ^c Also वैकंकतः. ^d Likewise नारंगः or नार्थंगः. ^e Some disjoin the two last as names of a different plant. ^f Diospyros melanoxylon, (R), and Glutionsa, (Koen.) ^g Also तिंदुकी. ^h Diospyros tomentosa, R. ⁱ Likewise गोलिढः. ^j Or चंडा and पाठचिः. ^k T. Indica and Dicca.

Mulberry. a	22 नद् (सू) पूषः क्रसुको व्रात्यो व्रात्याद् (च) दल (च)
Nauclea orientalis.	नीप प्रियक कदंबा (सू) हलिप्रिये
Marking nut. e	23. वीरटचोऽत्यकरोऽग्निसुखी भस्मात्का (तिषु) गह्यभारते कंदराल कपीतन सपात्काः
Pa repipal. a	24. बत्त (च) तिंतिडी चित्ता ऽचिका
Tamarind. A san. h	(अ) पौत्रात्मके सुर्जका ऽसन चंद्रकपुष्य प्रियक जीवकाः 25. चाले (त) चंडि कार्ष्णी (चंडर्कर्णका: शस्त्रसंवरः वहीसज्जा वीरतरहिंद्रहः क्रुमेऽर्जुनः

।—८.

३ इ.—.

- * *Morus Indica*. But some make it the *Hibiscus Populneoides*. See 23. ^b Likewise *आदम्बः*. ^c *Semecarpus Anacardium*. ^d *Mase*, आद्यातकः. ^e *Hibiscus Populneoides*, R. Some confound these Sanskrit names with those of the *Ficus venosa*. ^f Also तिंतिडीका:, —का,—कं. ^g Likewise चंद्रीका, चाचिका and चाच्छीका. ^h *Terminalia Alata tomentosa*, R. ⁱ Also चासुनः and चशनः. ^j A common timber tree described (*Polyandria monogynia*) but not yet named by botanists. ^k Likewise चालः. ^l Also चाल्हः. ^m Or शस्त्रसंवरः. ⁿ *Terminalia Alata glabra*, R.

m n   n b   1

26. राजादन फलाध्यचे शोरिकायां

(अथ द्वयोः)

m f c   m

इकुदो तापसतवर्

m   2 m   3 m
f   f   f   m   m ff

भूजें चर्मि छडुत्वचौ

*Khirant. a**Inguā.**त्रितीया उपर्युक्त**Bho'jpatr. d*

27. पिञ्चला पूरणो मोचा स्थिरावुः शाखालि (अथ द्वयोः) Silk-cotton. e

m

पिञ्चला (तु) शाखालोवेटे

m   m   m f
m h   m   m   m

रोचनः काटशाखालिः

*Its gum.**Another sort of silk-cotton.*

28. चिरविलोः नक्तमालः करञ्ज (तु) करञ्जके

*Caranj. g**m   m   m j   m*
प्रकोर्चः पूतिकरञ्जः पूतिकः कलिमारकः
*m   m   m f   5 f**Gray Bonduc. i*

29. (करञ्जभेदाः) षड्यंचेऽर्भकट्टप्रकारवस्तुरो

*Other sorts. k**8 m   m m   m   7 m*
रोहो रोहितकः राहयतुर्दाङिमपुष्पकः*Rohin. l*

1—का.

2—त्र.

3—च, and —च.

4—टी.

5 च—.

6—ट्र.

7 दा—.

* Perhaps a species of *Mimusops*. M. Kauki. ^b Also राजादन फल and चक्षुरचं. ^c Masc. इकुदः. ^d The bark is used. ^e Bombax heptaphyllum. ^f Also fem. शाखाली. Likewise m. or f. शाखालिः. ^g *Galedupa Arborea* or *Robinia mitis*. ^h Also चिरविलः. ⁱ *Cesalpinia*, or *Guilandina*, *Bonuccella*. ^j Likewise पूतिकरञ्जः, पूतीकः, and कलिमारकः. ^k Seemingly varieties of the Bonduc.^l A medicinal plant so called. ^m Also रोहोतकः.

M

Khayar. aA fetid
Mimosa.A white
sort.Palma
christi. dA variety of
the *S'ami*.*S'ami* or
taen. j*Mayan.* l*Deoda'r.* m

30. गायत्रो वालतनयः खदिरेऽ दंतधावनः
 अरिमेदो विट्खदिरे

कहरः (खदिरे सिते)

31. सोमवल्कोऽप्य्

(अ) मासपुच्छ गंधर्वहसाकी

एरंड उद्धूक (च) उच्चाच्छित्क (च सः)

32. चंद्रुः पचाहुलो नंड वर्षमान अष्टवकाः

(अल्पा घमी) अमोरः (साच्)

क्लो सकुफका शिवा

33. पिण्डात्को महवकः इसनः करहाटकः

गुलु (च) महने

शक्कपादपः पारिभद्रकः

34. भद्रहार द्रुकिजिमं पोतदार (च) दार (च)

1 चि—. . . . . 2 शब्दे.

^a Mimosa Catechu (*Khayar*) Linn. ^b Also masc. गायत्रिन् (—त्रो)

^c Likewise वालतनः and वालदत्कः. ^d Ricinus communis. ^e Also उद्धुकः. ^f Likewise उद्धूकः and उद्धुकः or उदुकः. ^g Also उद्धुकः or उद्धुकः. ^h Likewise उद्धुकनः. ⁱ Also उदोरः. ^j Mimoso albida.

^k Or उक्कफको. ^l Vangueria spinosa, R. But the Sanscrit names are referred also to Gardenia dumetorum. ^m In Bengal, Uvaria longifolia : but properly seems to be a pine or fir.

n   l m n

पूतिकाष्ठ (चृ चप्त स्वर्) देवदारस्य

(अथ हयोः) Trumpet
flower. a

m f b   f   f c   f d   f

35. पाटखिः पाटखा, इमोधा काचस्थाली फलेश्वरा

f   f
दाण्डनांसा कुवेराली

f   ff

स्वामा (तु) महिला! (स्त्री) Priyangu. e

f   f   f   f   f

36. लता गोबंदनो गुन्दा प्रियङ्गः फलिनो फलो

f   f   f   f   m f

विष्वक्रमेना गंधफलो कारंभा प्रियङ्गः (चृ चा)

m   m   m   m   m

37. मरुकपर्ण पतोर्ण नट कड्पः टटुकाः

m h   m   2 m   m   m

शोनाक मुकनासृष्टि होर्षसंत कुट्टकाः

m   m i

38. शोणक (चा) इरला

f   3 m f n k

तिष्ठफला (त्वा) मलको (त्रिषु) Emblic
myrobalan. j

अचता (च) अचस्या (च)

m f n n

(त्रिलिङ्गः (स्त्र.) विभोतकः Beleric
myrobalan. m

त्रिलिङ्गः विभोतकः

1—४.

2 चाचा.

3 चा—.

- * Bignonia suave-olens. ^b Also fem. पाटखो. ^c अमोधा or शोधा.
^d Likewise कालो and स्वालो. ^e A fragrant seed so named. ^f And other synonyms of woman. ^g Bignonia Indica. ^h Also शोनाकः.
ⁱ चरदृः or चरटुः. ^j Phyllanthus. Emblica. ^k Masc. चालकः. ^l Or चवःस्या. Also काचस्या. ^m Terminalia belerica. ⁿ Fem. विभोतकः.

Yellow myrobalan.

Sural. c

Caniydr. d

Barahal. e

Bread fruit or Jaca tree. g

Hijjal. j

Opposite leaved fig-tree. l

Nimb. n

Sisô. p

39. अजस्तुवः कर्षफलो भूतवारः कनिद्रमः
 m 1m m m m
 f 2f f fb f' f

अभया (त्व.) अचा पथा वस्ता पूतनाऽचता हुरे

f f f f f f

40. हरीतको हेमदतो चेतको अवस्था शिवा

m m "

पोतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं (च)

(इ) दुमोत्पत्तः

41. कर्णिकारः परिव्याघे

m f m m

लकुचे लिकुचे उङ्गः

पनसः कंटकिफलः

m h m i

42. काकोडं चरिका फल्लुर्मलापूर्जीघनेफला
 m m m m m k
 निचुलो इच्छ इच्छः वैत द्यु

परिकः सर्वतोभद्र हिचुनिर्वास मालकाः

m o m m

43. पिचुमई (च) निष्वे
 (इ) पिच्छिला इचुर शिंश्पा

m o "

1 दृष्टि. 2 च—. 3 च—.

* *Terminalia citrina.* b Also चबःस्त्रा and चावःस्त्रा. ° A tree which yields a resin. d *Pterospermum acerifolium* or *Pentapetes acerifolia*.

* *Artocarpus Lokutsha* (*Lucucha*), R. f Likewise नकुचः. * *Artocarpus integrifolia*. b Also फलसः. f And कंटकोफलः. or कंटकफलः.

j *Eugenia acutangula*. k Likewise फुच्छः. f *Ficus oppositifolia*, R. m चबपूः (प). Also चबपूः (—र), and चबयः (—य). n *Nimba Azadaracta* (*Aza'dderakht*) or *Melia Azadirachta*. ° And पिचुमईः.

p *Dalbergia Sissoo*, R. q Or, according to some, अगुर्धिंश्पा.

कपिला भृगभौ (सा)

Another
sort. a

^m शिरीष (स्त्र.) कपीतनः

Siris. b

44. भृगुलो^{m c} (इय)

^m सुई

(इय) चाम्पेच्चूच्चको^m हेमपुष्पकः ^m Champax. d

(एतस्य कलिका) गंधफलो (स्थाद्)

Its flower.

45. वकुलो^m

^m वकुलो^m इयोके

Aso'c. g

(समी) नरक दाढ़िनौ

Pome-
granate.

चाम्पेयः केसरो नागकेशरः काष्ठना (हयः)

Nagdear. i

46. जया जयंतो तर्कारो नादेयो वैजयंतिका

Jainst. l

ओपण्णमृगिनमंथः (स्वात्) कणिका गणिकारिका Ganiydrī. m

47. जयो^{m n}

1—४—.

2—३.

3—४—.

- Some make these terms synonymous with the preceding. ^b Mimosa Seereessa (Siriśha), R. ^c Also भंडिरः and भंडोलः or भंडोरः.
- Michelia Champaca, ^d Mimusops Elengi. ^f Likewise केशरः.
- Jonesia Asoca, R. ^h And दाढ़ियः, दाढ़िनः or दाढ़ियः. Also fem. दाढ़ियो. ⁱ Mesual ferrea. ^j Likewise केशरः and नाग केशरः. ^k And all synonyms of gold. ^l Æschynomene Sesban. ^m Premna spinosa, and longifolia. ⁿ Some make these five synonymous with the preceding five, as names of the *Arani* or *Premna spinosa*.

Coraiya. a

(अथ) कुटजः शको वत्सको गिरिमस्तिका
m b m m f

Its seed.

(एतस्यैव) कलिङ्गन्द्रयवभद्रयवं (फले) एवं
2 m d m e m m m

Caronda. c

48. काषायपाकफला इविन सुषेणाः करमह्वके
m 3 m m g

Tamil. f

कालस्तन्त्रसमालः (सात) तापिंश्च (अथ.)
m

Séduárt. h

(अथ) सिंदुकः
m i 4 m j f k 5 f

49. सिन्दुवारेन्द्रसुरसौ निर्विहीन्द्राणिके. (त्वयिपि)

Déstár. i

वेणी खरा गरी देस्ताडो, जीमूतः (इत्ययि)
f f f m m m

Sirtári. n

50. श्रीहस्तिनी (त) सूरजलो
*f f*Arabian
Jasmin. oत्रणशून्यं (त) मस्तिका
*n/p f*भूपदो शतभोर (च)
f q

1 इ—.

2 उ—.

3 त—.

4 इ—.

5 इ—का.

- * Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum. ^b Also कौटजः. ^c Cassia Carandas. Applied also, but erroneously, to the Flacourtia Cataphracta. ^d Also काषायपाकः, पाकफलः, काषाफलः, पाककाषाफलः and other combinations of the same terms. ^e Likewise चापिमः.^f A tree noted for the dark hue of its blossoms. ^g Also तापिंशः. ^h Vitex trifolia and Nigundo. Applied also to Buddleia Neemda, B. MSS. ⁱ Likewise सिंदुकः and सिंधुषारः. ^j Or रम्भुरिसः. ^k Also निर्गुण्डो ^l A plant so called. ^m Likewise खगरी, and खरागरी or गरागरी. ⁿ Heliotropium Indicum. ^o J. Zambac. ^p Also fem. त्रणशून्या. ^q Likewise शतभीकः.

	I f a	
	(सैवा.) स्तोता (बनोद्धावा)	A wild variety.
51. शेफालिका (तु) सुवहा निर्गुण्डो नोलिका (चसा)	f c f f f	Nebard. b
(सितासौ) शेतमुरसा भूतवेष्ट.	f 2f	The same white.
52. गणिका युधिका इबष्टग	f f f	DR. RUPNATHI
(सा पोता) हेमज्ञिका	f	Sort of Jasmin. d
अतिसुक्तः पुंड्रकः (स्वादु) वासन्तो अधबोलता	m m f f i	Yellow Jasmin.
53. सुमना मालतो जाति:	f h f f i	Malati latā. e
सरखा नवमालिका	f	Great flowered Jasmin. g
माध्यं कुन्दः	m n m n	Double Jasmin. j
रक्तक (शु.) वंधुको वंधुओवकः	m m m m	Many flowered Jasmin. k
54. सहा कुमारी तापिण्ठ	f f 3f	Dop'hariya.
	Aloe. n	

1—सौ—. 2—घो—. 3 वि—.

* आस्कोटा or आस्कोटा. ^a Jasminum villosum, R. The sanscrit names are assigned, in Bengal, to the Nyctanthes Arbor tristis. Some apply the two last terms to a distinct sort. ^c Also शेफालि: or शेफालो and बोकालिका. ^d J. Auriculatum. ^e Gærtnera racemosa or Banisteria Bengalensis. ^f Likewise आधपी and उता. ^g J. Grandiflorum. ^h छुचनाः (—वस्) or छुचना. ⁱ Also जातो. ^j J. Zambae fl. multiplicatis. ^k J. multiflorum or pubescens. ^l Pentapetes phænicea. The Sanscrit names are by some assigned to the Ixora coccinea. ^m Also वंधुकः. ⁿ Also perfoliata.

Globe amaranth. a

The crimson sort.

The yellow [or white] variety.

Blue Barleria. d

Jhinni. g

A purple sort.

A yellow sort. i

China rose. k

The blossom of sesamum.

Oleander.

Caril. o

Thorn apple. q

m

अच्छान् (स्त्र.) महासहा
m b
(तल योषे) कुरवक

m c

(खब पाते) कुरंटकः
m f e f
55. (नोलाखिणी हयोर्) बाषाहायी (च.) उर्जगल (चूसा)
m h f
सैरोवक (स्त्र.) खिलो (स्त्राव)
m f j
(ताम्बन) कुरवको (इणे)

m

56. (पीता) कुरंटको (खिणी तस्थिन्) सहचरो (हयोः)
n f l
ओडुपुष्पं जवा
m n m m m m
वज्रपुष्पं (पुष्पं तिक्ष्ण वत्)

m

57. प्रतिहास अतप्राप्त चण्डात हवमारकाः
m
करवेत्

m m p l m

करोरे (तु) क्रकर गंथिला (बभो)
m m m r m s

m m m

58. उच्चासः कितवे धूक्ते धुसरः कनका (हयः)
m m m
मातुरो अहन (चा)

1—४.

- Gomphrena globosa.   ° Or कुरंटकः.   ° Also कुरंटकः.   ^ Barleria caerulea, R.   * Masc. चाषः.   † Or चारंगकः.   § Barleria cristata.
- ↳ Or सैरेवकः.   ¶ Barleria Prionitis.   ‡ Masc. सहचर. Also सहाचरः.
- ↳ Hibiscus Rosa sinensis.   ¹ Also चमा.   ॥ Nerium Odorum.   ॥ Or प्रतोहासः.   ° Described as a thorny plant, of which Camels are fond.
- ¶ Also क्रकरः.   ॥ Datura Metel and Fastuosa.   ॥ Likewise धुसूरः and धुसूरः.   * Or any other name of gold.

(इस्य फले) मातुखुपुत्रकः ^m The fruit

59. फलपूरे वौजपूरे इचको मातुखुपुत्रके ^{m m m m} Citron. a

सुमीरणे मदवकः प्रस्थपुष्पः फलिचमकः ^{m m m m} Marud. b

60. अंबीरे^c (अ॒)

(इथ) पर्णासे कठिच्छर कुठेरकौ ^{m m m} Parnds. d

(सिते) इर्जके^d (इत)

पाठी (तु) चिवके^e शङ्क (संचकः) ^{1 m m g m} Lead wort. f

61. अर्का^f (ह) वसुकासोत गणकृप विनीरणाः ^{m j m 2 m m m m} Swallow wort. i

मन्दार (चा) इर्कपर्णे

(इत हुक्के) इर्कक प्रतापसौ ^{m m m} The white sort.

62. शिवमङ्गी पाशुपत इकाडीलो वको वसुः ^{f p f f 3 f} Bacapushpa. k

वन्दा इच्छादनी इच्छदा जीवन्तिके. (त्वपि) ^{m m m m m n} A parasite plant. o

1—१ २—२ चा— ३—का.

* Citrus medica. Two sorts are here named : but some make the terms synonymous. ^b Marjoram. ^c The Sanscrit names are also assigned to a species of basil (*Ocimum*) with small leaves ; and to another sort of citron. ^d Also अंबीरः. ^e Considered by some to be the sacred Basil (*Ocimum sanctum*). ^f *Ocimum gratissimum*. ^g *Plumbago zeylanica*. ^h Or चिवकः. ⁱ And other names of fire.

^j *Asclepias Gigantea*. ^k Or any name of the sun. ^l Confounded by some with *Aeschynomene grandiflora*, but appears to be a different plant.

^m Likewise fem. इकाडीला. ⁿ Also हुक्कः. ^o And वसुकः or वस्तुकः. ^p Likewise वन्दा and वन्दाका.

SECTION III.

- Guricha.* a 1. बदसादनी च्छकरहा गुडूची तंविका^f इष्टता
                           जीवग्निका सोमवस्त्री विशल्या मधुपर्ण्‌. (५पि)
- Aletris. c 2. मूर्वा देवी मधुरसा मोरटा नेजनी चुवा
                           मधूलिका मधुश्रेणी गोकणी पीतुपर्ण्‌. (५पि)
- A'cana* d. g 3. पाठा इष्टाविष्टकर्णी खापनी चेयसी रसा
                           एकाष्ठीला पापवेणी प्राचीना वनतिक्तिका
- Catuci.* i 4. कटु कटुखा इयोकरोहिणी कटुरोहिणी
                           मत्स्यफिता लाणभेदी चक्रांगी शकुलादनी
- Carach,* or
     Cowitch. 1 5. चमगुसा जडा इवरडा कण्डूरा प्रावधायणी
                           क्षव्यप्रोक्ता शूकशिल्मः कपिकच्छु (च) मर्कटी

—र्णी.   —र्णी.

^a Menispermum glabrum. ^b Also गुडूची. ^c Aletris Hyacinthoides or Draconia nervosa. ^d And चुर्णी. ^e Likewise चुवा. ^f Also चतुःचेषी; or चतुः and चेषी. ^g Cissampelos hexandra. ^h Likewise चविष्टकर्णी and चविष्टकर्ण. ⁱ A medicinal plant so called. ^j Also कटुभरा. ^k Likewise चयोका and रोहिणी. ^l Dolichos pruriens. ^m Also चलडा. ⁿ Likewise चथुरडा. ^o Or कण्डूरा. ^p And शूकशिल्मी, or शूकशिल्मा. ^q Also कपिकच्छु.

6. चिलोपचित्रा न्ययोधी द्रवन्ती शंवरी हृषा *Musali. a*
                   ^f   ^{1f}   ^f   ^f   ^{f b}   ^f
 प्रत्यक्त्रेणी सुतश्रेणी रखडा घृषिकपर्णि (अपि)
                   ^f   ^f   ^f   ^{2f}
7. अपामार्गः शैखरिको धामार्गव मदूरकौ *Ayāng. c*
                   ^m   ^{md}   ^{me}   ^{3m}
 प्रत्यक्पर्णी कौशपर्णी किणिही खरमज्जरी
                   ^{ff}   ^{fg}   ^f   ^f
8. फंजिका ब्राह्मणी पद्मा भागी ब्राह्मणयस्ता *Bamanai-
It'hī. h*
                   ^f   ^{mi}   ^m   ^m
 अद्वारवस्त्री बालेयशक वर्षर वर्षका.
                   ^f   ^{fk}   ^f   ^f   ^{fl}
9. मद्धिष्ठा विकसा जिझी समझा लालमेशिका *Madder. j*
                   ^f   ^{fm}   ^f   ^{4fn}
 मरहूकपर्णी भरडीरी भरडौ लोजनवस्त्रप (अपि)
                   ^m   ^{mp}   ^m   ^{mq}   ^m
10. यासो यवासो इःस्यशो लन्डवासः कुनाशकः *Javadsa. o*
                   ^{fr}   ^f   ^f   ^f   ^f
 रोहनी कच्छुरा लन्तरा सुमुद्रांता दुरालभा
                   ^{ft}   ^{5f}   ^{6f}
11. शृष्णिपर्णी शथुपर्णी चित्रपर्णि विषस्त्रिका *Choudilya. s*

1—४—.   2—३—.   3—क.   4—ही.   5—र्णी.   6—क—.

* A medicinal plant : probably *Anthericum tuberosum*, R. MSS.

१ Likewise संतो. २ Achyranthes aspera. ३ And शैखरेयः. ४ Also वालेयः. ५ Or प्रत्यक्त्रुप्त्रो. ६ And कौशपर्णी. ७ Ovieda verticillata, R.

८ Also वालेयः. ९ Rubia Munjeet (Manjith), R. १० Or विकसा.

११ Also कालमेशिका. १२ And भरडरो. १३ Likewise लोजनपर्णी. १४ Perhaps *Hedysarum Alhagi*? or rather, a new species. १५ Likewise पासः, and १६ अपासः. १७ Also धन्धवासः; and धहूयासः. १८ Likewise लोहधी.

* Explanations differ ; the names in both lines being synonymous according to some ; but denoting two distinct plants according to others. The first seems to be *Hedysarum lagopodioides*. १९ Or शृष्णिपर्णी.

Rāmudśac.

f   f   f a   f b   1f
क्रोटुविका सिंहपुच्छी कलशिधारवनिं हा

Sort of
prickly
nightshade.
^c

f   f   f   f   f
12. निदिशिका सूर्यी व्याघ्री हड्हती कण्ठकारिका
प्रथोहनी कुषी चुद्रा इःसर्वी राष्ट्रिके. (त्वयि)

Indigo. d

f   f   f   f   f
13. नीली काचा ल्लोतकिका धामीण मधुपर्णिका
रम्भनी श्रीफली तुला द्रोणी लोका (च) नीलिनी
m   3 m h   f   f

Sdmraj. g

f i   f   f i   4f
14. अवलम्बः सोमराजी सवस्त्रः सोमवस्त्रिका
काळमेघी लालफला गङ्गाची पतिफल्य (त्वयि)

Long pep-
per.

f   5f   f   f   f
15. छाणोपकुख्या त्रैरुदी मागवी अपला कला
उपला पिपली शौखी कोका

Another
sort.

f   f   mm
(त्वयि) करिपिपली
16. कास्तुरी कोखवडी चेवसी वशिरः (पुमान्)
no   f p

The plant.
^a

अव्य (न्तु) अविका

¹ हु—.   ²—का.   ³—जिनू.   ⁴—बी.   ⁵ ए—.

^a Also कडबी and कडसिः. ^b धावनिः or धावनी. ^c Solanum Jacquinii, Willd. ^d Indigofera tinctoria. ^e Some read दूषी, others दूली. ^f Also बेला, according to another reading. ^g Conyza (or serratula) anthelmintica. ^h Or fem. सोमराजो (—जी). ⁱ Likewise काळमेघी. ^j Some write चालुवी. ^k Also उपला. ^l Likewise पिपलिः. ^m And वशिरः. ⁿ Or synonymous with the preceding : or else the name of a different plant ; Tetraptera apetala, R. ^o Also fem. उपला. ^p Or उपली. Also neut. उपिकं.

	<i>f</i>	<i>1f</i>	<i>f</i>	
	<i>2f</i>	<i>m.f</i>	<i>m</i>	
	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>"</i>	
17. पलाहवा (लि) चुगन्या खहंडा खाइकहः				<i>Go'ōharu. b</i>
गोकहःको मोकुरको वनहङ्गाट् (त्वपि)	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>3f</i>	<i>f</i>
18. विश्वा विषा व्रतिविषा इति॑वषेऽपविषा इवणा				<i>Atis. c</i>
खङ्गी खडौवचं (चा)	<i>f</i>	<i>"</i>		
(इव) छीरावी दुम्लिका (समे)	<i>f</i>			<i>Dud'hi. d</i>
19. शतस्त्री वङ्गचुता इभोइर्दिन्हीवरी वरी				<i>S'atāvari'. e</i>
शृथप्रोक्ता भीषपत्री नारावणी॒ शतावरी	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
20. अहेह (हू)				
(इव) पीतहु॒ शालीवक इरव्रवः	<i>m</i>	<i>m h</i>	<i>5 m</i>	
हावी॑ पर्वंपचा द्वा॑ इरिद्रा॒ पर्वंनी॑ (त्वपि)	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	
21. वच्छेधगन्या वच्यगन्या गोलोमी शतपर्विका				<i>Orris root. j</i>
(भुक्ता) वैसवती	<i>f</i>			
				A white sort. k
1 एहारा.	2 ह—.	3 व—.	4 ह—.	5 ह—.
6 व—.				

* Abrus precatorius. ^b Barleria (or Ruellia) longifolia. The name seems to be also applied to Tribulus Lanuginosus. ^c Betula ? As. Res. vol. vi. p. 573. ^d Asclepias rosea, (R.) and other species.

* Asparagus racemosus, Willd. ^e Sing. नारावणी. ^g Amomum Zanthorrhizon, Roxb. ^h Also कालीवकः. ⁱ Likewise पर्वंपचा. ^j Iris pseudacorus ? ^k Acorus calamus.

Justicia. a

f   1 f   b f
वेद्यमाट सिंचौ (तु) वासिका

m c   m d   m   m e   m

22. दृष्टे इट्टपः सिंहास्ते वासके वाजिदन्तकः

f g   f   f   f

Clitoria. f

आस्तोता गिरिकर्णी (स्थाद्) विष्णुक्रान्ता इपराजिता

f   m   m   2 m   m

Barleria. h

23. इक्षुगन्धा (तु) काण्डेश्व कोविलाश्व त्तुरक्षुरा:

m j   3 m   4 f   f   f k

Anethum. i

आलेयः (स्थाच्) छूतशिहूता मधुरिका मिश्री

24. मिश्रेया (य॒)

Euphorbia.
1

m m   m n   5 f   f o   f p
(य) सौख्यणे वज्रद्रुः सुक् सुही गुडा

f

समंतइग्ना

m n   f r   f

Babreng. q

(यो) बेस्तमोषा चित्रतंडुला

m s

m

m t

25. तंडुला (चु) लमिन्न (चु) विडंडः (पुच्चपुंसकम्)

m

Sida. u

वाद्यालके

f

f

Crotalaria.
v

घण्टारवा (तु) शण्पथिका

1—

2—

2 यो—

4 य—

5—

a Justicia adhatoda & ganderussa. b Also वाशा and वाशिका. c Or दृष्टः. d And अटरुष. e Likewise वाशकः. f Clitoria ternatea. g Also आस्तोता. h Barleria Longifolia : but applied also to Capparis spinosa. i Anethum Sowa and Pammorium, R. j Or सालेय. k Also चिसि:, चिसी and चिषि:. l Including divers species, as Tirucalli, &c. m Also सिङ्गरुः: and योहरुः:. n Likewise वज्रः. o Or सुहा. Also सुहिः. p And गुडी. Likewise masc. गुडः. q The seed is used as a vermfuge. r आमोवा and गोषा. s Also तंदुलः. t This and the two preceding terms admit the three genders, say some. u S. cordifolia and Rhombifolia, &c. v C. retusa, sericea and some other species.

26. वृहीका गोस्तनी द्राक्षा खाद्यी मधुरसे. (ति च) A grape.

सर्वांगुभूतिः सरक्षा विपुटा विटता विष्टत्
Töröt : the white sort.

27. विभर्णी रोचनी

श्वामा पालिंघी (तु) सुषेषिका
The black sort.

काला मस्तुरविदला इंचन्द्रा कालमेषिका

28. मधुकं छोतकं यष्टिमधुका मधुयष्टिका Liquorice.

विहारी चौरशुक्ले लुगन्धा क्रोडी (च या सिता)
BhuIncaon-
ra the dark
sort. h.

29. (अन्या) चौरविहारी (स्थात) शास्त्रेत् र्घग्निका Another
sort (pale).

खाङ्गली शारदी तोयसिमली शुकुलादनी
Canchara. j

30. चराखा कारबी द्वैषा मयूरे खोचमसकः Celosia. k

1—सा.

2—तु. ° 3 इ—.

4—ता.

5 ए—.

- ^a Or गोस्तना. ^b Also सरक्षा, सरसा, and सरहा; some read सुरहा.
- ^c And विपुटी. ^d Likewise रोचनी. ° पालिंघी. or पालिंघी. ^f Glycyrrhiza glabra? Or Abrus precatorius albus, the root of which is substituted for liquorice. ^g Also यष्टी. ^h Convolvulus paniculatus. ⁱ Interpretations differ, transposing the distinction of colour. ^j Jussiaea repens.
- ^k C. Cristata. ^l Also दीपकः. ^m Likewise खोचमसकः.

Syam-lata'a   *f b*   *f*   *f*   *1f*   *2f*
 गोपी श्वासा शारिवा (स्थाष्ट) नंतेऽत्यक्षशारिवा
 "   *3f*   *f*   *4f*

Riddhi.   31. दोष्य उच्छः सिंहि उच्छ्रौ
Vrida'M.   *5f*   *c*
 ईच्छे (रुध्याच्छवा ईच्छे)

SECTION IV.

A banana.   1. कद्मौ वारणवृषा रूपा लोचंद्रुभरफला
 d   *f e*   *ft*   *f*   *f*   *6f*
 काढीवा
Muga'nt.   सुखमली (ट) काकहाता सहे (त्वपि)
Egg plant.   2. वात्तोकी लिङ्गो लिंगो लिंगो भरडाकी दुष्पर्विषी
 g   *f h*   *f*   *f*   *fi*
Rasan. j.   नाडुली लुरसा राजा सुगन्धा गन्धनाकुली
 f   *f*   *f*   *fk*   *f l*

1 च—.

2 च—.

3 च—.

4 चक्षी.

5 दृष्टि

6 च—. 7 चक्षा.

* Interpretations differ; some referring the two last terms, others the whole line, to a different plant. ^b Or गोपा. ^c The same synonyms with the preceding. They are medicinal drugs. ^d *Musa sapientum*. ^e Also masc. कद्मौ. ^f Likewise वारणवृषा. Some write वारवृषा. ^g *Solanum melongena*. ^h Also वात्तो or वात्तोङ्गः; and masc. वात्तोकः,—ङ्ग,—ङ्गी, (—किङ्). ⁱ Likewise दुःपर्विषी. ^j Uncertain. See As. Res. vol. iv. p. 809. ^k Some read नागसुर्गवा. ^l Physicians reckon this a variety of the preceding.

	<i>f f f f a</i>		
3.	नकुलेष्टा भुजङ्गाली च्छवाकी सुवडा (च सा) विदारोगंधंशुभतौ सालपर्णी स्थिरा भ्रुवा	<i>f c 1f f d f f</i>	Sa'lparni'. b
4.	तुण्डिकेरी समुद्रान्ता कर्पासी बदरे (ति च) भारहाजी (तु सावन्या)	<i>f f m f e 2f</i>	Cotton. <i>WILD COTTON. f.</i>
5.	गाढ़ेहकी नागवला खदा झस्तगवेशुका धामार्गवेद् घोषकः (स्थान)	<i>f h m m</i>	<i>Rishabha. g</i> <i>Górákha. i</i> <i>Ghóshá with white flowers.</i>
6.	मच्छालाली (सु पीतकः) With yellow flowers. ब्लोत्स्त्री पटोलिका जाली नादेयी भूमिर्जंबुका	<i>f1 f f</i>	A small cucumber. k.
	(स्थान) लाङ्गलिका निश्चिका	<i>8f 4f</i>	<i>Bhuinjámb. m</i> <i>La'ngaliya.</i>
	काकाङ्गी काकनासिका	<i>f f</i>	<i>Cá-c-jaṅgh. n</i>

1 च—.

2—रा.

3—की.

4 च—.

- * The last line contains names of a different plant, say some.
 b Hedysarum Gangeticum. c Also विदारी. d Likewise चालपर्णी.
 • And कार्पासी. f In Bengal, Hibiscus vitifolius is called wild cotton, बदरे. g A medicinal drug. h Also masc. रुष्णी (—न्). i Uncertain : many different plants being shown under this name. j Some erroneously make it masc. नादेयाली (—लिन्). k Trichosanthes dioeca, R. Applied also to Luffa acutangula, (R.) or Cucumis acutangulus.
 l And ब्लोत्स्त्रा. m Interpretations differ much. Some remark, that the terms are here repeated by mistake. See § 2. 18. n Leea squata. But, according to other Hindi synonyma, Trichosanthes Cucumerina.

Cissus. a	7. गोधापदी (तु) सुबहा
Musal. b	सुसली तालमूलिका
Mera' eringi'. d	अचश्छी विषाणी (खाद्य)
Gogi'. e.	गोजिङा हार्विके (समे)
Betel. g	8. ताम्बूलपदी ताम्बूली नागवन्ध (य)
Renuca'. h	(य) हिजा
Ela' ba' luca.	हरेणूः रेणुका कौची कपिला भस्यगन्धनी
Ba' lu'. o	9. एखाडुकम् लेण्ड सुगन्धि हरिवालुकम् वालुकं (य). 10. बाल झीवेर वर्चिष्टोऽ दिव्यं (केशाभ्युनाम च)

1—ही. २—यु. ३ ऐ—. ४—इ. ५ उ—.

* C. pectata, Vahl. ^b Perhaps Anthericum tuberosum. ^c Also सुष्ठकी. ^d Described as a milky and thorny plant, with a fruit shaped like a ram's horn ; and used as a medicine for the eyes. ^e A pothec wild in corn fields, perhaps Phlomis esculenta. ^f Or इर्विका. ^g Piper betel. ^h This and the five following articles are perfumes of different sorts. ⁱ Likewise हरिवालुकं. ^j Perhaps the resin of Boswellia serrata. ^k पालंकी and पालंक्या. ^l Also masc. and fem. सुहुन्दुः. ^m Some read कुन्दुः. ⁿ Erroneously कुंदुरः. ^o Perhaps Andropogon schoenanthus. ^p Also छिवेरं. ^q वर्चिष्ट or वर्चिष्टः. ^r All the synonyma of hair and of water.

कालानुसार्व दृष्टा इच्छापुष्प शीतशिवानि (तु) Benzoin.

11. शैलेयं

तालपणी^f (तु) देत्या गन्धकुटी मुरा^{f f} Mura.

गंधिनी

गंधभूषा (तु) सुवहा सुरभी रसा Salüd. a

12. महेरणा कुन्दुरकी शङ्खकी शादिनी (ति च)

अग्निज्वाला सुभिञ्चि (तु) धातकी धात्रुपुष्पिका Lythrum. g.

13. श्वीका अन्द्रवालैला निष्ठुर्लिङ्गला^f

(इय सा)

(कुस्तोप) कुस्तिका तुला कारंगी तिषुटा तुटिः Small Cardamoms.

14. व्याधिः कुष्ठ पारिभाव्यं व्यायं पाकलमृत्यलम्

शङ्खिनी चोरपञ्च (स्थातु) केशिन्य Cho'r-ca'nta'.

(इय) वितुब्बकः Bhūri's'a'ma-
la'ci'. n.

1 इय.	2—३.	3—सा.	4—सा.	5 ए—.
6 य—.	7 उ—.	8 उ—.	9 नी.	

^a Boswellia serrata, R. MSS. ^b And गंधभूषा. ^c चुरभिः or चुरभी. Also चुर्वीरसा. ^d Likewise चुडेरणा. ^e Also रुद्धकी and विष्वकी or विष्वकी. ^f Likewise चुदिनी. ^g Lythrum fruticosum, L. or Grislea tomentosa, R. ^h Or धात्रुपुष्पिका. ⁱ And निष्ठुरो. ^j Or लटी. ^k Perhaps a sort of Costus. ^l And चार्यं or चार्यं. ^m Andropogon aciculatum. ⁿ One Commentator applies the Sanscrit names to Flacourzia cataphracta.

		<i>f f a f b f f f</i>
		15. झटा ४मला ५झटा ताजी यिवा तामलकी。(ति च)
Pandariya. ^c		<i>n n d</i> प्रधेण्डरीकं पुण्डर्यं
Tuuna. c		(चथ) तुवः कुवेरकः <i>m f m m n m g</i>
		16. कुणिः कच्छः कास्तलको ननिष्टुयो।
<i>Chw' r</i> : sort of perfume.		(ज्य) राजसी <i>f f m m m h</i> चरणा धनहरी द्वेम वृथत गणहासकाः <i>n j n n n</i>
Nac'hi. 1		17. व्याडायुधं व्याघ्रनं करञ्च चक्रकारकम् <i>f f f l f f</i>
Nali.		शुषिरा विद्वसता कपोतांग्रिन्दी नली <i>f k 2.1 8.5</i>
Another perfume.		18. घमन्यज्ञकेशी (च) हनुई. द्विलासिनी <i>f m m n n n</i>
Nac'hi. m		शुक्तिः शङ्कः सुरः कोलहलं नरं

1 च—.

२ च—.

३ च—.

* Some read झटा and झला. Also झाटामला. ^b Likewise चमला-झटा. ^c Described as a small herbaceous plant, with leaves like *Hedysarum Gangeticum*; used as a remedy for diseased eyes. ^d Or पौष्ट्रर्यं. ^e Cedrela Toona, R. ^f Also लुचिः. ^g Or नन्दीहुचिः. ^h Likewise गच्छः. ⁱ This and the following are perfumes. ^j Also व्याडायुधं. ^k घमनिः or घमनी. ^l Some make both these terms synonymous with the preceding instead of the following. ^m This and the similar article before-mentioned are here stated as vegetable perfumes: but what is sold under this head, appears to be a dried shell-fish. ⁿ Also any term signifying nails. Likewise fem. नखी. Some make all the terms in the two preceding lines synonymous with this.

(अथा) ढकी

Tubari.^a*f f fb nc n*

19. काशी॒ चतस्रा॑ तुवरिका॑ चताखंक सुराङ्गे॑

n nd n ne

कुटबटं॑ हाशपुरं॑ वानेयं॑ परिपेक्षावम्॑

n n n 2nf

20. सव गोपुर गोनई॑ कैवर्ज्ञिसुखाकानि॑ (च)

n n nh n 3ni

ग्रन्धिर्वर्णं॑ मुकं॑ वर्द्धिपुष्टं॑ स्थोगेयु॑ कुकुरे॑

fk f 1 f f f

21. महमाला॑ (ठ) पिशुना॑ सूक्ता॑ देवी॑ लता॑ लहुः॑

f f fm

समुद्रांता॑ वधुः॑ कोटिवर्षी॑ खंकोपिके॑ (त्वंपि॑)

f sp f f f q

22. तपस्तिनी॑ जटामांसी॑ जटिका॑ लोमशा॑ मिसी॑

Cyperus
rotundus.Ga'nt'hala.
gPiring or
Asparac. j

Spikenard. o

1—आ—.

2—ज—.

3—र—.

^a A fragrant earth. ^b Also दूधरी or दूधरी, and दूधरिका or दूध-
रीका. ^c Likewise चताखंक and चतु (—हु) and ताखंक. ^d Also दाशपूरं
and दशपुरं or दशपूरं. ^e Or, according to another reading, परिपेक्षं or
पारिपेक्षं. ^f Likewise कैवर्ज्ञिसुखाकं or कैवर्ज्ञिसुखावम्. ^g Said to be a
perfume. ^h Or वर्ज्ञिपुष्टं. Also वर्ज्ञि (—नु) and पुष्टं; likewise वर्ज्ञि
and मुकुर्वर्ज्ञि. ⁱ Some add from the next line चतु. ^j Medicago esculenta, R.
^k Also चतु and माला. ^l Or इला. ^m Also कोटी and वर्ज्ञि.
ⁿ Also खंकापिका or खंकाविका. Likewise पराखंकाविका. ^o Valeriana
Jatamansi. ^p Also जटा and जांसी. ^q Or चिह्निः, चिह्निः and चिह्नी.
Some here read चाहिनी; but erroneously.

Woody
Cassia. a

n b   1 n   n   n   n   n

त्वकपत्रम्लाटं भङ्गं त्वचं चोर्चं वराङ्गकम्

m   m   m d   m

Zerumbet
or zedoary.
c

23. कर्चूरको! द्राविडकः काल्पको! वेधमुखकः

A herb, or
deciduous
plant.

A drug, or
simple.

Any esen-
tient plant.

Amaranth.
f

A sort of
potherb. g

Another
sort. h

The moon-
plant. i

^{f e} 1. ओषधे! (जातिमात्रे स्फुर)

(जाते! सर्वम्) ओषधम्

शाका! (खं पत्र पुष्पाति)

तरण्डुलीये! इल्पमारिषः

2. विश्वल्या! इग्निश्चारा! इनन्ता फलिनी शक्रपुष्पर् (इमि)

(स्वाद) श्वेतगन्धा श्वगलांबगावेणी उष्णदारकः

3. उंगे!

ब्राह्मी (तु) मतस्याक्षी वयस्या सोमवह्नी

1 उ—.

2—झो.

3—न्ही.

4—चा—.

* Or the three first terms signify Malobathrum; and the three next, the Cassia bark. ^b Also त्वक् (—च) and पत्रं. ^c Curcuma Zerumbet, R.

^d Or काल्पकः. ^e ओषधिः and ओषधी. ^f Amaranthus polygamus. ^g Not ascertained. ^h Perhaps Convolvulus Argenteus.

ⁱ Or श्वप्तगन्धा. ^j शगडांबी or शगडांबी. Also शगडा and शंबी.

^k Likewise fem. शुद्धा. ^l Asclepias acida, (R.) or Cynanchum Viminale. But some distinguish this Brāhmī from the Sóma latá. ^m Or ब्रह्मी.

ⁿ And वयःस्या. ^o Also सोमवह्निः and सोमवह्निका. Likewise synonymous terms; as सोमवह्निः, चन्द्रवह्निः.

<p>पटुपर्णी हैमवती स्वर्णक्षीरी हिमावती</p> <p>4. हवपुच्छी (तु) कांबोजी मासपर्णी महासंषा</p> <p>5. बर्बरा कवरी तुङ्गी खरपुष्या इगत्पिका</p> <p>6. चाङ्गेरी चुक्रिका इन्तश्टा इलापणिका</p> <p>7. नमस्कारी गण्डकाली समझा बहिरी.(त्वंपि)</p> <p>8. कूर्चशीर्षी मधुरकः झङ्ग क्षसाङ्ग जीवका:</p>	<p>A medicinal sort. a</p> <p><i>Masha'ni.</i></p> <p><i>Tela'cucha'. b</i></p> <p><i>Barbara'. d</i></p> <p><i>E'la'ni. e</i></p> <p>Wood Sorrel. f</p> <p>Sorrel. g</p> <p>A sensitive plant. h</p> <p><i>Ji'yati. j</i></p> <p><i>Ji'vaca.</i></p> <p>Sort of Gentian. m</p> <p><i>Charma-gha's.</i></p>
---	---

१—अः.

२—न्.

३—न्.

- * Stated to be the produce of the snowy mountains.   b Momordica monadelpha or Bryonia grandis.   c Or दुख्केरी.   d Ocimum gratissimum ?   e Mimosa octandra ?   f Oxalis monadelpha, R.   g Other interpretations are also stated by commentators.   h Some make these four and the preceding five terms synonymous, as names of a sensitive plant.   Others refer this line to the Lycopodium imbricatum, (R.)
- * Also गंडकारी.   i Celtis orientalis ?   k Or जोषना.   l Also बधुक्षु च and चपा.   m Gentiana Cherayts, R.   n Likewise फिरातिलः.

- m d
9. विमला सातला भूरिफेना चर्मकषे (त्यःपि)
Cu'co'li. f f a f f b
 वायसोली खादुरसा वयसा
- D. nti. (इ) मकूलकः
10. निकुच्छे इन्तिका प्रत्यक्षेण् तुम्हरपर्यः (इपि)
Carui. f. f m e f 1 f c 2 f
 अजमोहा (तू.) यगव्या
- Ajwaen. g. f h
 नम्हादभी वानिका
- n n 4 n j
- Costus. i. 11. (मूले) पुष्कर काश्मीर पश्चपताणि (पौष्करे)
St'ha'padma f f f f f f
 अव्यया इतिरसा पश्चा चारटी पश्चारिणी
- S'undá-ro'oh. 12. काम्पिङ्गः कर्णश्चन्द्रे रक्तांगे रोचनी. (त्यःपि)
ant. l. m p 6 m m 7 m
- Cassia. o प्रपुष्टाः (खे.) उगजो दद्रुम्भकमहैकः
 m m q
13. प्रपुष्ट उरणाच (चः)

1—यो. 2—र्णी. 3—र्ण—. 4—ल. 5—
 6 ए—. 7—

^a Or शातवा. ^b Also चर्मकषा. ^c And कयसा or वायसा. ^d Or हकूलक. ^e Likewise निष्कृष्टः. ^f Carum Carui : or, according to some, synonymous with the following. Others confound it with Apium ^g involucratum. ^g Ligusticum Ajwaen, R. ^h Or चरानी. Also चरानी and वानिका. ⁱ Costus speciosus ? ^j Likewise पश्चपत्ति. ^k Hibiscus mutabilis. ^l Crinum ? ^m And कंपिङ्गः or कंपेतः. Also कंपिणः and कंपिलः. ⁿ Likewise देचनी. ^o Cassia Tora or Alata. ^p And प्रपुष्टः or प्रपुष्टाः. ^q According to another reading, any term for a ram.

<i>m</i>	<i>m b</i>
पलाश् (स्तु)	सुकंदकः
<i>m</i>	<i>a</i>
ज्ञातार्क दुद्रमौ (तत्र हरिते)	A green onion.
(अथ) महौषधम्	Garlick.
<i>n</i>	<i>m</i>
14. लग्नुनं इच्छना इरिट महाकन्दर सोनकाः	Hogweed. d
<i>f</i>	<i>f</i>
पुनर्नवा (तु) शोषन्नी	A sort of potherb. e
<i>n</i>	<i>"</i>
वितुक्मं सुनिषधश्चात्	Aean-parni.
<i>m</i>	<i>m f</i>
15. (स्वाद्)वातकः शीतलेऽपराजिता इष्यपर्णी (अथि)	Vātak-
<i>f</i>	<i>f</i>
पारावतांश्चिः कठभी पश्चा ज्योतिश्चाती खता	Heart-pea. ^h
<i>n</i>	<i>f</i>
16. वार्षिकं लायमाणा (स्वात) लायन्ती बलभट्टिका	Trīyamāṇā.
<i>f</i>	<i>f k</i>
विष्वक्षेनप्रिया इटिवृक्षानी वद्दे (त्वयि)	Vārāhi or chāmārdlu. ^j
<i>m m</i>	<i>m n</i>
17. मार्कयोऽभङ्गराजः (स्वात)	Bhringa- riva. l
<i>f</i>	<i>f</i>
काकमाण्ची (तु) वायसी	A potherb. ^o

1—र्षी.

२ वा—.

३—रा.

- ^a Allium cepa and ascalonicum. ^b Also सुकंदकः and सुकुम्दकः.
- ^c Likewise दुद्रमौ. ^d Boerhavia diffusa alata. ^e Marsilea dentata, R.
- ^f Also शीतलवातकः. ^g Likewise षष्ठपर्णी. ^h Cardiospermum Halicacabum. ⁱ Also विष्वा. ^j Dioscorea. ^k Also इटि. ^l Eclipta or Verbesina prostrata. ^m Likewise लार्करः. ⁿ Also अभङ्गराजा (—न्); and neut. अभङ्गराजः (—स्). ^o Perhaps Solanum trilobatum.

P

Sonph. a

f^b   *f*   *f*   *f*   *c*
शतपुष्पा सितच्छला इतिच्छला मधुरा निष्ठि:

18. अदाक्षुप्यी कारवी (च)

*Gand'ha-
bháddaliya.* e

ft   *f*
सरणा (तु) प्रसारणी

f   *f*   *1f*

(तस्यां) कठन्नरा राजवला भट्टवले (ति च)

*Chácarat-
g*

f^h   *fi*   *fj*   *2f*   *3f*
19. जनी जदका रजनी जतुर्लक्ष्मकवर्त्तनी

f
संस्पर्शी

*Ambahaldi-
k*

f^l   *f^m*   *4f*
(इथ) घटी गन्धमूली पड्यन्विके (त्वःपि)

*Momordica
charantia.*

m n   *n*
20. कर्बूरे (पि) रुग्णयो

m   *m*
(इथ) कारवेषः कटिष्ठकः

f o
सुषबी (था)

*Trichosan-
thes. p*

n q   *m*   *5m*   *m*
(इथ) कुलकं पटोलसिंककः पटुः

m s   *6m*

*A pumpkin
gourd. r*

21. कूम्भारुक (स्तु) कर्काहर्

1—था. 2—तु. 3—च—. 4—का. 5 ति—. 6—ह.

- *Anise*: or else *Anethum sowa*, R.   b Or सतपुष्पा.   c And निष्ठि: or निष्ठिः.   d Some refer the two last terms to a different plant.
- *Pæderia foetida*.   f Also सरणी.   g A fragrant plant.   h Or जनिः.
- i Likewise जदका.   j Some read जननी.   k The Hindi name, here taken from medical writings, appertains to a new species of *Curcuma*.   l And घटी or घटी.   m Some read गन्धमूली.   n or कर्बूरः. Also कर्बूरः.   o And सुषबी or सुषबी.   p *Trichosanthes dioeca*, R.   q Also कूम्भकः.   r *Cucurbita Pepo*.   s Or कूम्भारुकः.

	^{m f b} इर्वाहः कर्कटी (खियौ)	A sort of cucumber. ^a
	^f इच्छाकः कटुतुम्बो (स्थात)	A bitter gourd. d
	^{f t f g} तुंब्यलाद् (इभे स्मे)	A long gourd. e
22. चित्रा गवाची गोडुम्बा	^f विशाला (त्वि) नद्रवालयी	Another sort of cucumber. ^h
	^{m m k m} अर्थोन्नः शूरणः कन्देः	Coloquintida. i
	^m गरण्डीर (स्त्र.) लमष्टिला	An esculetant root. j
23. कलंब्यपोदिका (स्त्री तु) मूलकं चिलमोचिका	^{f n f o} ^{m n} ^f दुष्की (तु) शतपञ्चिका.	A potherb. ^l
	^{n p} वासुकं (शाकभेदाः स्वरु)	Various sorts of potherbs. m
24. सहस्रवीर्या भागव्यादाऽनन्ता	^{f 2f 3f} ^f (अथ सा सिता)	Bent grass. ^q
		A similar grass with white blossoms. r

1 इ—.

2—घी.

3 आ—.

- Cucumis Utilissimus, R. ^b Also इर्वाहः, इर्वाहुः, उर्वाहः and एकाद. ^c Likewise कर्कटी. ^d It is a variety of the next species.
- Cucurbita lagenaria. ^e दुम्बी or दुम्बिः. ^g अच्छादुः. Also अच्छादुः, आच्छादुः and आदुः. ^b Cucumis Madraspatanus. ^f Cucumis Colocynththis.
- Arum campanulatum, R. ^k Also शूरणः. ^l Described as growing on watery ground. ^m Severally named in the text: 1. Convolvulus repens; 2. Basella rubra or lucida; 3. Radish; 4. Hingtsha (*Hilan-chas*) repens, R. 5. Chenopodium album, &c. ⁿ कस्तम्बी. Also कस्तम्बः and कस्तम्बः. ^o उपोदिका. Also उपोदकी, उत्पादिका and उपोदिका. Likewise पोतकी, पोतिका and पृतिका. ^p Or वासुकं. ^q Agrostis linearis, Koen. ^r Agrostis diandra? Some refer two of these terms to one species; and the two remaining, to another.

गोलोमी शतवीर्षी (च) गण्डाली शकुलाचकः

A fragrant
grass. a

२५. कुहविंश्टि मेघ (नामा) सुखा मुखक (मृक्षिवाम्)

Another
sort. c

(स्याद्) भद्रमुखके रुद्रा

A different
kind. e

दण्डाला चकलैश्वटा

A bamboo.
g

२६. वंशे त्वक्सार कर्मार त्वक्सार दण्डधजाः

The same,
rattling or
whistling.

शतपर्षी यवफले वेण त्वक्सार तेजनाः

A knot or
joint.

ग्रन्थि (र्णी) पर्व प्रस्पौ

Sarshari. j

रुद्रसैजनकः शरः

A reed. i

२८. नड (स्यु) धमनः पोटगले

Cls. n

(इय) काश (मृक्षिवाम्)

Bugai. p

प्रजगन्धा पोटगलः

(पुंसि भूक्षि तु) वल्लाः

१—८.

२—१८.

३—८.

४ ते—.

* Cyperus rotundus. ^b And other synonyms of cloud. ^c Cyperus pertenuis, R. ^d Also अदृः. ^e Interpretations differ : it is a Cyperus, according to some ; but others make it the Zedoary. ^f चकला and शुक्रला. ^g Bambusa Arundinaceae, and other species, R. ^h Sing. कीषकः. ⁱ Sing. पद्मः (पद्मस्). Also masc. पद्मः (पद्म). ^j Saccharum Sara, R. ^k Or शरः. ^l Arundo tibialis, R. ^m And नखः. ⁿ Saccharum spontaneum. ^o Or काशः. Also fem. काशी and काशा. ^p Perhaps Saccharum Cylindricum, Willd. But the Sanscrit name seems to be also applied to Coracanus Indicus or Eleusine Indica. ^q Likewise Sing. पद्मस्.

29. रसात् इच्छुस्ⁿ^{1 m}

Sugarcane.

(तद्देशः) पुण्डि कान्तारका^{m a}^m (हयः) Varieties of
the same.

(सादृ) वीरणं वीरतरंⁿ

A fragrant
grass. b

(मूले इस्ये) शीर (मृग्धियाम्)^{2 m n c} Its root.

30. अभयं नृत्यां देव्यमृष्णालं जालाशयम्ⁿⁿ^{3 n}^{n d}ⁿ

जामज्जकं लहुत्तुवमयदाहे इकापथे

31. (नशाद्यस्) लृणं (गर्भुच्छ्रामाकप्रसुषा चपि)ⁿ^{6 f}^{7 m}

(अस्त्री) कुण्डं कुथो दर्थः पवित्रं^{m n}^m^m Sacrificial
grass. i.

32. पौर सौगन्धिक ध्याम देव अवक रौहिषम्ⁿⁿⁿⁿⁿⁿⁿⁿⁿ

छत्रा इतिच्छव पालमै

A fragrant
grass.

मालाट्टाक भूसृष्टेⁿⁿ

A mush-
room.

33. शश्यं वालाहणं^{n k}ⁿ

Andropo-
gon. j

शास्यं यवसस्^m^{m n m}

Young
grass.

Meadow
grass. l

१ इस्. २ च—. ३ देव्य. ४ च—. ५ इ—.
६—त. ७—त.

* Or पौर. ^b Andropogon muricatum. ^c उषीरं and उषीरं.
^d अवकालं and अवकालं. ^e Also अत्र and अत्र. ^f अवदाहं. Some errone-
ously add अवदार्ण. ^g Likewise इट्ट and वायर्ण. ^h Including reeds,
grasses, and corn; as Panicum frumentaceum, (R.) &c. comprehending
the after-mentioned grasses, besides various sorts of grain, as कंचुः,
Panicum Italicum, कोट्रः, Paspalum frumentaceum, &c. ⁱ Poa
cynosuroides, Koen. ^j A. schoenanthus. But some make these
synonymous with the preceding terms. ^k And शश्य. ^l Such as cattle
feed on. ^m Also अवसः.

Grass in
general.

Abundance
of grass.

Abundance
of reeds.

Plamyra. a

Coconut. c

Faufel. f

Its nut,
called
Betel-nut.

Marshy
date tree. h

Date. j

Pandanns.
k

Corypha. m

Wild date
tree. o

A Palm.

(*त्रणानां संइतिस्*) *त्रणा*

2 m

m b

34. *त्रणराजा* (*क्षयस्*) *ताले*

नथा (*तु नडसंइति:*)

f

m

m

m g

m

घोणा (*तु*) *पूगः*

m

m

m g

m

फ्रुक्टुका (*गुणाकः*) *खपुरे*

m

m

m g

m

(इस तु

35. *फलम्* (*उहेगम्*)

m i

(*एते च*) *हिम्माल* (*सहितास्त्रयः*)

खच्छूरः

m

m

m

m

पीतकी

m

m

m

m

ताली

m

m

m

m

खच्छूरी (*च*)

m

m

m

m

तालुमाः

m p

m

m

m

1—*च*.

2—*च*.

- * *Borassus flabelliformis.*   b Likewise *तद्वः..*   c *Cocos nucifera.*
 d And *नारिकेलः*, *नारिकेल*, *नारीकेलः*, &c. Also fem. *नारिकेलीः* or *नारि-
 केलिः*, &c.   e Likewise masc. *खांगली* (—*न्*). But some do not admit
 this.   f Areca Faufel (or Catechu).   g And *गूचाकः..*   h Phoenix (or
 Elate) Paludosa, R. The three before-mentioned, this, and the
 following, are Palms.   i Also *हीन्नालः..*   j Phoenix (or Elate) Sylves-
 tris.   k Pandanns odoratissimus.   l Masc. *केतवः..*   m C. Talliera,
 (R.) or C. umbraculifera.   n *तालिः* or *ताली* and *तालिः..*   o Perhaps
Phoenix bulbifera, R.   p Sing. *त्रणहूमः..*

CHAPTER V.

1. सिंहः वर्गेन्द्रः पञ्चाख्यो वर्षकः केसरी हरिः
                         ^m   ^m   ^m   ^m   ^{1 m a}   ^m
                         ^m   ^{2 m b}   ^m
 शार्दुल द्वीपिनौ व्याघ्रे
                         ^{m d}
                         तरक्षु(स्त.) छगादनः
                         ^m   ^{me}   ^{m f}   ^m   ^{3 m}   ^{mg}   ^m
 2. वराहः चूकरो इटिः कोलः पोत्री किरः किटिः
                         ^{4 m}   ^{5 m}   ^{6 m}   ^m   ^m
                         दंड्री घोणी लावरोमा क्रोडो भारार् (इत्युपि)
                         ^m   ^m   ^{m h}   ^m   ^{7 mi}
 3. कपि इष्टकृ इष्टय शाखावग शैलमुखः
                         ^m   ^m   ^m   ^{8 m}
                         मर्कटो वानरः कीथो वनेकाः
                         ^{m j}
                         (चष) भङ्गुके
 4. चक्षा इच्छभङ्ग भास्त्रम्
                         ^m   ^{m k}   ^{5 m}
                         गण्डुके खङ्ग खङ्गिनौ
                         ^m   ^m   ^{m l}
- A lion.
 A tiger.
 A hyena. c
 A hog.
 A monkey or ape.
 A bear.
 A rhinoceros.

1—न्.   2—न्.   3—न्.   4—न्.   5—न्.
 6—न्.   7—न्.   8—कस्.   9—क.

* Also कैषरी (—रिन्).   b Sing. द्वीपी. This, as a distinct species from the tiger, is the ounce; or else the panther.   c Some suppose a leopard to be meant.   d Also तरक्षः.   e Likewise चूकरः.   f And इटिः.   g Some read किरिः. Fem. किर्याणी.   h Also मूषकङ्गः and प्रशङ्गः, or प्रवङ्गः. Some add प्रशङ्गङ्गः.   i Likewise चलिङ्गुकः.   j भङ्गुकः and भङ्गुकः. Also भास्त्रकः.   k Likewise चक्षुः and भङ्गुः.   l Sing. खङ्गी (—न्).

A buffalo.

m a   m b   1 m   2 m   m
लुलापेण महिषो वाहृष्टपत्कासर सैरिभाः

A sheek.

5. (स्त्रीयां) शिवा भूरिमाय गोमादु च्छगधर्त्तकाः

Jackal

f c   m   m   m
च्छगाल वच्चक क्रोटु फेरु फेरव जम्बुकाः

A cat.

6. ओटुविंडालो मार्जारी वृषदंशक आखुभुक्

An iguana.

7. (वयोः) गौधेर गौधार गौधेया गौधिकाम्बजे

A porcu-pine.

7. श्वावित् (त) श्वस्यत्
 (एकोन्निः) श्वलसौ श्वसुं श्वसम्

His quills.

m i   9 m

A swift antelope.

वातप्रमीर्वातच्छन्

A wolf.

m   m   m   10 m   11 m
कोकु ईहाच्छगे वृकः

A deer or antelope.

8. च्छगे कुरुकु गातादु च्छरिणा इजिनयोनवः

Belonging to a doe.

m f
ऐणेयम् (एच्छाच्छमाद्यम्)

Belonging to a buck.

m f n
(एणस) ऐणम् (उभे त्रिषु)

Sorts of deer, of which the hides are used.

f   f j   m   12 m   13 m
9. चादलौ कन्दलौ चौनचूमूरु प्रियका (वृपि)

1—२	३ का—.	३ वि—.	४ ज—.	५ —४
६—ज.	७—ध.	८ श्वस.	९ वा—.	१०—च.
११—नि.	१२ च—.	१३—क.		

* And चुकायः. ^a Fem. चहिषी. ^c This is feminine, even when the male animal is meant. ^d Or च्छगालः. ^e Fem. क्रोटी. ^f Likewise जम्बूकः. ^g The same in the feminine. ^h Also विरालः and विशालः. ⁱ Fem. चातप्रमोः and चातप्रमी. ^j Some consider these to be masculine, and make the radical termination,—विन्.

^m
समूद्र (स्मृति उरिणा अभी अविनयोनयः)

^{mb} ^m ^m ^{mc} ^{md} ^{1 me}

10. लाश्चसार दद्र व्यक्तुं रंकु शब्दर रौहिषाः

^m ^{mf} ^{2 m} ^{m g} ^{m h} ^{m i}

गोकश्च इषते श्वर्ष्व रोहिताश्च मरेऽ (स्वगाः)

^k ^{al} ^m ^{m m} ^{m n}

11. गंधर्वः शरभेऽ रामः श्वरो गवयाः शशः

^m

(इत्याद्येऽ बगेन्द्राद्याऽ गवाद्याः) पश्चु (जात्याः)

^{mp} ^{m q} ^{3m}

12. उन्दुर्मूः विकेऽ (या) खुर्

गिरिका धात्रमूविका

^{m r} ^{m s}

चरटः छक्कासः (स्थानः)

Various
sorts of
deer. a

Various
animals. j

A beast in
general. o

A rat.

A mouse,
or small
rat.

A lizard.
ameleon,

A small
house-li-
zard.

सुखली मृहगोविका

f u

13. खूता (ज्वी) तन्तुवायोर्गवाम मर्कटकाः (समाः)

A spider.

1—प.

2 एव.

3 आखुः

4 च—.

- Severally named in the text, as the black antelope, the stag, &c. But these terms are not all rigidly applied to different species; and some are not of the deer kind. ^b Or लाश्चसारः. ^c The spotted Axis.
- Also उन्दुरः. ^d And रोहिट् (—प). ^e इषतः; and इषत् (fem. इषती); the porcine deer. ^g लश्यः. Also लश्यः and रिष्यः. The painted or white-footed antelope. ^h Likewise रोहित्. ⁱ श्वरः; though here placed among deer, the Bos grunniens is meant. ^j Severally named in the text. ^k Some make this the musk deer. ^l A fabulous animal with eight legs. ^m Bos Gavœus, As. Res. vol. viii. p. 487. ⁿ A hare.
- The preceding, as well as the lion and other wild beasts, and domestic cattle, are so denominated. ^p Also उन्द्रः. ^q Likewise सूषकाः, and चूषी. ^r Also चरट् and शरटः. ^s Or लकुखासः. ^t And लुषली or लुषशी. ^u Likewise मृहगोविका, मृहगोवा and मृहाविका. ^v Also मञ्जपावः. ^w Or लक्ष्मनामिः.

An insect.

^{m a} नीकङ्कु (सु) आमिः

A centi-pede.

^{f c} कर्णजकौका शतपदः (भे)

A cater-pillar.

14. हचिकः चूककीटः (सादृ)

A scorpion.

^{m d} अलि इण्णौ (त) दचिके

A dove or pigeon.

^{m f} पारापतः कलारवः कपोतेः

A hawk or falcon.

(इय) शशाहनः

15. पढ़ी घेरन्

An owl.

^{m g} उलके (तु) वायसाराति पेचकौ

A sky-lark.

आग्राटः (सादृ) भरहातः

A wagtail.

^m खफ्फरीट (सु) खचनः

A heron.

16. लोहधृष्ट (सु) कंकः (सादृ)

A blue jay.

^{m j} (चब) चाषः किकीदीविः

The fork-tailed shrike, l.

^w कलिङ्ग खफ्फ धस्याटा

A wood-pecker.

^{m k} (इय स्त्राष्ण छतपलकः)

17. शर्वाधाटो

Pipihā. m

(इय) सारंग शोककच्छातकः (समाः)

1—दी. 2—जु. 3—ट. 4—य.—. 5—चा.—.

^a And नीकांगः. ^b Likewise लिकिः. ^c Also कर्णजकौका: (—कस) ^d अलि: or अलो (—जु); also आलि: and आलोः. ^e हुचः or द्रोचः. ^f Likewise पारापतः. ^g Or अलूकः. ^h And भारहातः. ⁱ Coracias Indica and Bengalensis; or as otherwise explained, a different bird. ^j Or चाषः. ^k Likewise किकिदीविः, किकीदीविः, and किकिदिवि; or किकीदिविः. &c. Also लिकिः and दीविः; or थोकिः and दीविः. ^l Lanius Cœrulescens and Corvus Balicassius. ^m Cubulus Radiatus. But it is not certain whether the *Chàtaca* be not a different bird. ⁿ Or शारङ्गः. And जोकः.

^m   ^{1 m}   ^m   ^{2 m}
 लक्ष्माकुरुन्नभूः कुकुटचरणायुधः

18. चटकः कलविहः (स्थात्)

(तस्य द्वौ) चटका

(तयोः) (तदोः)

पुमपत्वे) चाटकेरः (स्त्रपत्वे) चटकै (व इ)

19. कार्करेटुः करेटुः (स्थात्)

लक्ष्मा कार्करौ (समौ)

वनप्रियः परवृत्तः कोकिलः पिकः (प्रत्येपि)

20. काके (तु) कारटा इरिट बखिपट्ट सहात्पाणाः

ब्रांश्वामधोष परवृह शिभुव्यायसा (अथि)

21. द्रोषकाक (स्त्र.) काकोत्ते

हात्यूः काळकरठकः

आतावि पिहौ

शास्य रट्प्रौ

कीर शुकौ (समौ)

Numidian crane.

Câér. a

The black cuckoo.

A crow.

A raven.

A gallinule.

A kite.

A vulture.

A parrot.

A curlew.

22. कुरुक्षौष्ठा

१ ता—. २ च—. ३—का. ४—र. ५—क. ६—ज.

७ चा—. ८—भृ. ९—भृ. १० वायस. ११ चिह्न. १२ गृष्म.

१३ गृष्म. १४ कुरु.

* Perhaps Perdix Sylvatica. ^b Also द्रोषः. ^c Or हात्यूः.

^d आतावि (—न्) or आतापि (—न्). ^e Also चटकः. ^f Likewise चटकः. Fem. कुरुक्षा and क्रान्ता.

A crane.

(य) यकः कहुः

m m

The Indian crane.

*m b**m*

पुष्करा (हस्तु) सारसः

m l m 2 m m b

The ruddy goose.

कोकश्चकश्चकवाको रथाङ्गा (हयनामकः)

m m

A drake.

23. काहम्बः कलहंसः (स्थाद्)

m 8 m c

An osprey.

तत्त्वाश्च कुरदौ (समौ)

m d 4 m 6 m

Geese.

इंसा (स्तु) खेतगहत्याकाङ्गा मानसौकर्षः

m e

Varieties of geese.

24. राजहंसा (स्तु ते असुखरथैले) हितैः सिताः)

m f m g(अखिनै) र्द्धि काला सो धार्मराङ्गाः (चिते तरै)
f i 7 f 8 fSarali. h

25. शरारिराटिप्राणि (चु)

f f

A small crane. j

वलाका विसकलिका

A duck or goose.

(हंसस्य योषिहु) वरटा

f k

A female Indian crane.

(सारबस्य तु) वल्लाणा

A bat.

26. अतुकाजिनष्ट्रा (स्थात्)

f n f
परोष्णी तैलपायिका*1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 चतु—. 5 च—. 6 कस्—.**7 चा—. 8 चा—. 9 च—.*

- पुष्करः; or any term signifying the lotos. Also पुष्कराङ्गः. ^b Any word signifying a wheel. ^c Fem. कुरदौ. ^d Sing. इंसः. Fem. इंसी. ^e Sing. राजहंसः. A white gander with red legs and bill. ^f Siag. अखिकः; with brown legs and bill. Also अखिकाला. ^g धार्मराङ्गः; with black legs and bill. ^h Perhaps Turdus Ginginianus. ⁱ Also शराणि. or शरातिः. ^j Feminine, even when the male bird is intended. ^k Also वरटी. ^l Likewise वल्लाणा. ^m Gr छत्रका. ⁿ Also परोष्णी.

वर्षणा (मच्छिका नींदा)

A blue fly.

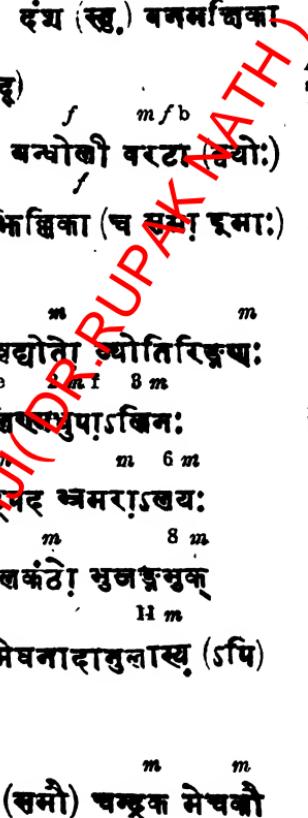
सरषा मधुमच्छिका

A bee.

27. पतङ्गिका पुत्तिका (स्थाद्)

A small bee.

दंश (स्त.) वनमच्छिका

A gadfly.

दंशी (तथातिरस्या स्थाद्)

A smaller sort of gadfly.

बन्धोली वरटा (दयोः)

A wasp.

28. भद्रारी छौरका चौरी भिस्तिका (च स्त्रा इमाः)
(समौ) पतङ्ग शलमो

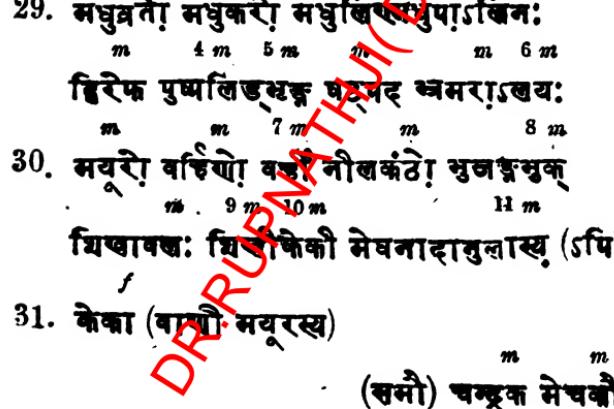
A cricket.

A grass-hopper.

खद्योतो योतिरिष्टणः

A firefly.

29. मधुवतेऽ मधुकरो मधुसिंहस्युपाऽक्षिनः
मद्युरो वर्हिणो वर्हे नीलकंठो भुजङ्गमुक्

A large black bee.

द्विरेफ पुष्पलिङ्गस्त्रङ्ग वस्त्रद व्यमराज्ञयः

A peacock.

30. मद्युरो वर्हिणो वर्हे नीलकंठो भुजङ्गमुक्

शिखापः शिखिकी मेघनादानुतास्य (५पि)

31. केक्षा (वाणी) मद्यूरस्य

His cry.

(समौ) चम्भक मेघकौ

The eye of his tail.

1—३. २—४. ३—५. ४—६. ५—७. ६—८.
७—९. ८—१०. ९—११. १०—१२. ११—१३ (—१४).

* Some deduce two synonyms from the explanation. असिका and नींदा or नींदी. ^b Also गंधाली and वरटा. Masc. वरटः. ^c Likewise चीरका. Or a black beetle. ^e Nom. चम्भिट्, or —ट (—४). Also चम्भादो (—५).

His crest.

शिखा चूडा

His tail.

शिकरह (स्त.) पिच्छ वर्षे (नपुंसके)

A bird in general.

32. यगे विहङ्ग विहङ्ग विहङ्गम विहावसः

शकुनि पक्षि शकुनि शकुनि शकुनि हिक्काः

33. पतवि पति पतग पतत्पत्रराज्यलज्जाः

गनौको वाजि विकिर विविकिर पतवदः

12m 13m d 14m m

34. गीछोङ्गवा गद्यमन्तः पिक्षते नभसङ्गमाः

(तेषां विशेषाः) गारिते मङ्गः कारण्डः स्त्रवः

m i m j m k m l 15m m

35. तितितिः कृषुणो लाषो जीवञ्जीवञ्चकोरकः

m 16m n m f o

कोवटिकटिटिभकोः वर्तको वर्तिकाः (ददः)

17m m p 18m n n n

A wing.

36. गदत्पत्पत्पत्रहाः पर्वं पतल (स्त.) तनुदद्दम्

1—बस्.

—मृ.

३—ज.

४—मृ.

५—मृ.

६—त्.

७—मृ.

८—ज.

९—मृ

१०—मृ.

११—ति.

१२—मृ.

१३—मृत्.

१४—त्.

१५—मृ—.

६ दि—.

१७—त्.

१८—मृ—.

- * Also masc. पर्वः. ^b Sing. विहावाः. ^c Masc. विः, Fem. वी.
^d Sing. गदत्पत्रम्. ^e Severally named in the text; viz. Green pigeon,
 &c. Besides others, as चतुर्हङ्गः, a king-fisher, &c. ^f Also चारितः,
 (Columba Hurriala, B. MSS.). ^g A shag. ^h Sort of duck. ⁱ Or तितितः.
 The francoline Partridge. ^j A wild cock, (Phasianus Gallus).
^k Sort of quail, (Perdix Chinensis). ^l Perhaps a pheasant. ^m Sort
 of partridge, (Perdix rufa, B.) ⁿ And टिटिभः, Jacana, Tringa Go-
 ensis, (Parra Goensis, &c.) ^o A quail, and its female. Likewise fem.
 पर्वःका. ^p Also neut. पर्व and पर्वः: (—ह).

(स्त्री) पञ्चतिः पञ्चतिं

Its root.

f a 1 f b

चञ्चुक्षोटि (रुभे लिदौ)

The beak.

n 2 n 3 n

37. प्रष्टीनोद्धीन संडीना (न्येताः खगगतिक्षियाः)

f d m n e n

पेशी कोषो (हितीने) इखं

m m n

कुलायेऽनोऽ (मृक्षिनाम्)

A nest.

m^f m^g m m m^h n m

38. पोतः पाक्षोऽर्भक्षोऽस्थिः उषुकः शावकः शिष्ठुः

n n i

(स्त्री पुंसी) मिष्टुनं इन्दं

Young of any animal.

A couple, male and female.

* * * * *
सुम्नं (८) युग्मं दुग्मं

A pair or brace.

39. सम्बृह निवृह व्यूहसम्बृह विवृह व्रायाः

m 4 m m m m m m

सोमौव गिक्कर व्रात वार संघात सम्बयाः

m m m j 5 m m

A flock or multitude.

40. समुद्यायः समुद्यायः समुद्यायस्त्वयेऽगणः

(लियां ठ) संविहृन्दं गिक्कुहम्बं कहम्बकम्

१ व्रो—.

२ व—.

३—न.

४ कोष.

५ ए—

६ ए—.

^a And वृहः. ^b Or व्रोटी. ^c Severally mentioned : viz. taking flight, soaring, and perching ; or otherwise interpreted, whirling, ascending, and alighting. ^d And वेषिः. ^e Or व्रोषः. Likewise वेशीवोषः.

^f Fem. पोती. ^g Fem. पाक्षा. ^h Also प्रष्टुकः. ⁱ Some make the last term, others both words synonymous with the following. ^j And व्रावायाः.

A multi-
tude of
similar
things.

41. (हन्दभेदाः समैर्) वगः^m

Of animals.

संघ राशी (तु चन्तुभिः)

Of homo-
geneous
animals.

(सजातीयैः) कुलंⁿ

Of birds
and beasts.

यूथं (तिरश्च पुच्छपुंसकाम्)

Of beasts.

42. (धन्धूनां) समजो^m

Of other
beings
(men, &c.)
Of persons
practising
like duties.

(इन्द्रेषां) समजो^m

(अथ सधर्मिष्याम्

स्थान) निकासः

A heap of
grain, &c.

^m 2 ^{mf} 3 ^m ^m

पुष्ट राशी (तु) ल्करः कूट(मङ्गिष्याम्)

Flocks of
various
animals. b

43. कापोतश्चौक मायूर तैत्तिरा (हीनि तद्धणे)

Domest-
icated, (a
bird or
beast).

(स्त्रेष्ठकाः पञ्चिष्वगाश्च) छेका (स्त्रे) गृह्णाका (स्त्रे ते)

1 —

2 — फि.

3 — उ —

* Also fem. पुञ्जिः. ^b Of doves, parrots, peacocks and francolin partridges; other derivatives are similarly formed, as ओहुकं, a flock of owls. ^c sing. छेकः and गृह्णकः.

CHAPTER VI.

SECTION I.

1. मनुष्या मातुष्या मत्था मनुजा मानवा नरः
                         m   m a   m   m   m b   m
                         m d   m   m   m   m e
                         (सुः) पुमांसः पंचजना: पुरुषाः पूरुषा नरः
                         f   1ff   2f   f g   f   f
 2. स्त्री योषिद्वला योषा नारी सौमन्त्रिनी स्त्रूः
                         f   f   f   f h
                         प्रतीपदर्शिनी वामा वनिता महिला (तथा)
                         3f   f j   f   f
 3. (विशेषाच्च) इना भीइः कामिनी वामलोचना
                         f   f k   f   f
                         प्रमदा भाविनी काम्ता ललना (च) नितम्बिनी
                         f   f l   f m
 4. सुन्दरी रमणी रामा
                         f   f
                         वरपना (सैव) भामिनी
                         f   f o   5f   f
                         वरारोहा मत्तकामयनगतमा वरवर्धिनी
                         f

 1—त्.   2—च—.   3—च—.   4—नो.   5—च—.

Man :
mankind.

Man ; or
male. c.

A woman ;
or female.

Various
descrip-
tions of wo-
men. i

A passion-
ate woman.
An excel-
lent w-
man. n.

* Sing. मनुष्यः, मातुष्यः, &c. (Fem. मनुषी, मातुषी). ^b Also (with an ill sense) मात्थः. ^c Both lines contain synonymous terms, according to some. ^d Sing. पुमान् (उंस्). ^e Sing. ना (च). ^f Also योषिता. ^g Likewise योषा. ^h Or जडेला, and जडीला. ⁱ The terms are commendatory; as well-shaped; timid; loving; having fine eyes, &c. ^j Also भीइः, and भीइः. ^k Another reading exhibits भामिनी. ^l Some write रमणा. ^m Likewise रमा. ⁿ Handsome, healthy and affectionate. However some make the terms not synonymous, but significant of various descriptions of women. ^o मत्तकामिनी, or मत्तकापिणी.

A queen. a 5. (कृताभिषेका) महिषी

Other
wives of
a king.

A wife, or
wedded
woman. c

^{f b} ओगिन्द्रे^a (अथा वृपस्त्रियः)

^f पत्नी पाण्डित्यीती^c (च) द्वितीया सुहधर्मिणी^d

6. भार्या जाया (अथ पुंभूनि) दारा^e

A matron. f

(सात्पु) कुटुम्बिनी^f

^{fg} पुरंध्री

A virtuous
faithful
wife.

A superseded
wife. i

A bride
choosing
her hus-
band.

^f उचरिवा (उ) सती साधी पतिव्रता^{f h}

7. कृतसापल्लिका^j कुड़ा^k इषिविका

(अथ) स्वर्वंवरा^f

^f पतिस्वरूपाⁱ (च) वर्दा^f

A chaste
woman.

^f (अथ) कुलस्त्री कुलपालिका^{f k}

A maiden. l 8. कृत्या कुमारी^f

* Consecrated as such. Also a king's wife in general. ^b Sing. ओगिनी. ^c Some restrict the two first terms (other the four first) to the particular sense of a wife married with religious rites. ^d Likewise सुधर्मिणी. ^e Also fem. Sing. दारा. ^f Or one, who has children and her husband living. ^g Some add पुरंध्रिः. ^h Or साधु. ⁱ One whose husband has married another wife. ^j And कृतसापल्लिका, कृतसापल्ली, कृतसापल्लीका, or कृतसपल्लिका. ^k And कुलपाली. ^l The first term denotes a girl nine years old ; the second twelve ; or, without discriminating the age, both terms signify a virgin. ^m Also कुमारा.

गौरी (तु) नगिका १ नागतार्त्तवा

A girl. a

(स्थान) मध्यमा हठरजास्

One arrived at puberty.

तद्दणी युवतिः (समे)

A young woman. d

9. (समा:) सुषा जनी वध्या

चिरिणी (तु) स्वासिनी

A daughter-in-law.

इच्छावती कामुका (स्थाद्)

वृषस्थंती (तु) कामुकी

A woman staying in her father's house. i.

10. (कान्तार्थिनी तु या याति संकेतं त्रा) अभिसारिका

पुंचली धर्षिणी वन्धक्यस्ती कलटेल्वरी

A woman desirous of any thing. I

One amorous or lustful.

One who goes to an assignation.

A disloyal or unchaste woman.

11. सैरिणी पांचुला

(अथ स्थाद्) भविष्यती (शिशुना विना)

A childless woman.

अवीरा (निष्पतिवृता)

विष्णुदा विधवे (समे)

One who has neither husband nor son.

A widow.

१—अस् २—को. ३—का— ४—टा. ५—ट—. ६—वा.

* Here also, if ages be discriminated, the first is a girl eight years old ; the second, ten : as synonymous terms, they signify a girl who has not menstruated. ^b And नगिका. ^c Likewise वध्या. ^d Between sixteen and thirty years of age. ^e Or तद्दणी. ^f Also युवती and तुष्टी. ^g अनिः, or अनी. ^h Sing. वधुः, or वधूः. Likewise वृष्टी. ⁱ Married or unmarried. ^j Likewise चिरिणी. ^k Also स्वासिनी. ^l Covetous of wealth ; eager for food, &c. ^m Also धर्षिणी. ⁿ Likewise पांचुला. ^o And विष्णुदा.

A woman's
female
friend.

A woman
whose hus-
band is liv-
ing.

Old or grey-
haired.

Intelli-
gent.

Wise.

The wife of
the *Sudra* c

A woman
of the
Sudra tribe.

A milk-wom-
an. d

A woman
of the *Vais-
ya* tribe.

One of the
Kshatriya
tribe.

A female
teacher.

A spiritual
instruct-
ress.

The wife
of a spir-
itual pre-
ceptor.

Wife of a
Vaisya.

Wife of a
Kshatriya.

Wife of a
tutor.

A mascu-
line wo-
man. e

12. आलि: सखी वयसा (च)

पतिवली सुभन्त्रका

दृष्टा पलिकी

प्राची (त) प्राचा

प्राचा (त) धीमती

13. शूद्री (शूद्रस्य भार्वा स्वात्)

कूद्रा (तज्जातिरङ्गना)

आमीरी (त) महामद्रा (जातिपुंयोगयोः समा)

14. अर्वाणी (खयम्) अर्वा (स्वात्)

क्षत्रिया क्षत्रियास्य॒(अपि)

उपाध्याय॑ (षु) पाध्याय॑

(स्वाद्) आचार्वा॑ (अपि च स्वतः)

15. आचार्वाणी (तु पुंयोगे)

(स्वाद्) अर्वी॑

क्षत्रिय॑ (तथा)

उपाध्यायानुप्राध्याय॑

पोटा॑ (स्त्रीपुंसलक्षणा॑)

¹ शूद्रा.

²—स्त्री.

³ उ—.

⁴ —त्री.

⁵ उ—.

^a Or आलि. ^b Or पलिका. ^c Whether belonging to the same or to a different tribe. ^d Milkman's wife; or a woman of his tribe.

^e Having breasts and a beard.

16. शीरपनी शीरभार्या^f

शीरमाता (च) शीरस्तः^{1f}

जातापत्ना प्रजाता (च) प्रसूता (च) प्रसूतिका^f

17. (स्त्री) नगिनका कोटवी (स्थाद्)^f

दूती सधारिके (समे)^{fc 2f}

कात्यायनं (द्वेष्टुष्टा या कात्यायवसनाधर्मा)^{3f}

18. सैरिंध्री (परबेशस्था स्वशा शिल्पकारका)^{ft}

असिक्की (स्थाद्वेष्टा या प्रैष्यांतरसधारिणी)^{fh}

19. वारस्त्री गणिका वेश्या रुपाजीवा^{f f i f}

(यथ सा जनैः The head
of a set of
harlots.)

सत्कृता) वारसुखा (सत्)^f

कुटुनी शंभली (समे)^{fj fk}
A bawd or
procress.

20. विग्रन्धिका (स्त्री) चणिका देवद्वा^{f 4f f}

(यथ) रजस्ता

A fortune-teller.
A woman
in her
courses.

1—

2—का.

3—नी.

4—

- The two last of these synonyms are by some restricted to a woman recently delivered. ^b Likewise कोटुनी. Some add कोटरी. ^c Also द्रूतिः. ^d Wearing a dress indicating the practice of austerity.
- Being her own mistress, but living in another's house, and practising any art. ^f Also सैरिंध्री. Some add सैरिंध्रिः. ^g Young and frequenting the apartments of the women. ^h And असिता. ⁱ Likewise वेश्या. ^j Some add कुटुनी. ^k Also उल्लखी.

१^f २^f ३^f
स्त्रीघर्मिष्यविरालेयी भक्षिनी पुष्पवत्‌त्र (अपि)

21. अटुमत्वं (पु) दक्षा (अपि)

The cours-
es.

Longing,
as in preg-
nancy.

Past child-
bearing. d

Pregnant.

An assem-
blage of
hariots.

—of preg-
nant wo-
men.

—of young
women.

A twice
married
woman. g

Her se-
cond hus-
band.

One in
whose fa-
mily she
presides.

Son of an
unmarried
woman.

Son of an
auspicious
mother.

४^f ५^f
अद्वाशुद्वाहस्यती

६ⁿ८^c ९ⁿ १०ⁿ
(सादृ) रजः पुष्पमार्चवं

११^f १२^f
निष्कला विगतार्जवा

22. आपकस्त्रा (सादृ) गुर्विष्णु नर्वली (च) गर्भिष्णी

(गणिकादेस्तु) गाभिष्णी

गाभिष्णं

१३^f १४^f
वौवतं (गणे)

23. पुनर्भर्दि प्रसिद्ध (रुठा हि):

१५^f १६^f
(तस्मा) दिविषुः (पतिः)

(सु तु दिवो) द्येहिषिषुः (सू व यस्तु कुटुम्बिनी)

24. यानीनः कन्यकानातः (सुते!)

१७^m १८^m
(अ) सुभगासुतः

१ — श्री.	२ आ—.	३ —ती.	४ —ती.	५ उ—.
६ — सु—.	७ आ—.	८ हो—.	९ —श्री.	१० उ—.
११ — उ—.	१२ — उ—.			

- a आविः and आवीः. b Some add आत्मेयी. c Also masc. रजः: (—उ)
d Having ceased to menstruate. e Likewise निष्कली and निष्कला or
निष्कली. f Also वौवतं. g A virgin widow remarried. h Some add
दिविषुः. i Likewise दिविषुः. j Fem. यानीनी. The daughter of such
a woman.

^m
सौभागिनेयः (स्वात्)

^m
पारस्मैणेय (स्त्रि परस्मिन्याः)
Son by
another's
wife.

25. ^mपैतृष्वसेयः (स्वात्) ^mपैतृष्वस्त्रीय (वृ पितृष्वरुः)
Paternal
aunt's son.
स्त्रीयः

^a
(मातृष्वस्त्रीय)
Maternal
aunt's son.

^m
वैमात्रेयो विमात्रजः
Step-mo-
ther's son.

26. (अथ) वांशकिनेयः (स्वाह) वंधुका (वा इच्छतीसुतः)
A bastard.
^{m c} ^{m d}
कौलटेयः कौलटेरो
(भिक्षुको तु सती यदि)
b
A son of a
female beg-
gar.

27. तदा) कौलटिनेयो (इस्या) कौलटेयो (अपि चालजः)
^m ^{l m} ^m ^m ^{m c}

आलवस्तुनवः स्त्रुतः सुतः पुत्रः
A son.

(स्त्रियान्त्वमी)
A daughter.

28. आङ्गर) दुष्टिरं (संवृः)

—४.

- ^a Formed like the preceding terms, viz. नाश्वसेयः and नाश्वस्त्रीयः.
Fem. नाश्वसेयी and नाश्वस्त्रीया. ^b Son of a disloyal wife. ^c Some
add कौलिनेयः. ^d Fem. कौलटेयी and कौलटेरा. ^e Also पुत्रः.
^f Nom. दुष्टिरा—(ह). ^g All preceding terms for a son signify, in
the feminine, a daughter, viz. आलवा, तनवा, स्त्रुता, सुता, पुत्री, पुत्रिका
or पुत्रिका.

Offspring,
male or
female.

A legiti-
mate son. ^a

Father.

Mother.

Sister.

Husband's
sister.

Grand-
daughter. ^f

Husband's
brother's
wife.

Brother's
wife.

Maternal
uncle's
wife.

Mother-
in-law.

Father-
in-law.

Paternal
uncle.

Maternal
uncle.

Wife's
brothers.

" " "
पत्न्यं तोकं (तयोः समे)

(स्वजाते त्वौ) ^{1 m} ^{m b} रसौरसौ

^m तात (स्त.) ^m ^{2 m} अमकः पिता

29. जनयित्री प्रसूर्माता जननी

^{5 f} अग्नी खसा

^{6 f e} ननन्दा (तु खसा पत्न्य)

^{f g} ^{f h} ^f नं मूरी पौत्री चुतामना

30. (भार्यास्तु भातवाण्यस्य) यातरः (स्तुः परस्परम्)

प्रजावती भातजाया

^f मातुखानी (तु) मातुखी

31. (पतिपत्न्योः प्रसूः) खम्बूः

खम्बुर (स्तु. पिता तयोः)

^m पितुर्भृता) पिटव्यः (स्थान्)

^m (मातुर्भृता तु) मातुलः

32. श्वालाः (स्युर्भृतरः पत्न्याः)

1 त्वो—. 2—ह. 3—च. 4 चाह. 5—ह. 6—द्ध.

^a By a woman of the same tribe with her husband. ^b ओरहः and उरस्यः. Some write औरस्यः. ^c Also अमिदी. ^d Likewise अम्ली. ^e Or ननन्दा (—न्दु). Also नन्दिनी. ^f Either in the male or female line. ^g And नमा (—म), a grandson or grand-daughter. ^h Generally restricted to the son's daughter. Sing. याता (—ह). ⁱ Sing. श्वालः. Also श्वालः.

<i>स्वस्त्रीयोऽभागिनेयः (स्थाज्)</i>	<i>(स्वामिनी) देव॑ देवरौ</i>	^{m b}	^{m c}	Husband's brother. a
<i>स्वामाता इहितुः पतिः</i>		^{m e}	^m	Sister's son.

33. पितामहः पिण्डिता

<i>(मातुर्) मातामहा (द्वे वं)</i>	<i>(तत्पिता) प्रपितामहः</i>	^{m f}	^{1 m}	^{m g}	Father's father.
		^{2 m}	^h		His father.

<i>समाभोदर्षी सोदर्षी सुगर्षी सुहर्षी (समाः)</i>	<i>सपिरण्डा (स्त्री) उनाभयः</i>	^m	^{m i}	^m	^{4 m}	Kinsmen
<i>सुगोत्र बाधव चाति बन्धु स्वल्लेजनाः (समाः)</i>		^m	^m	^m	^{5 m}	A brother of the whole blood.

<i>34. चातेयः</i>	<i>बन्धुता (तेषां कलाङ्गावस्त्रमहयो)</i>	^m	^m	^{6 m}	^{7 m}	A distant kinsman.
	<i>घवः प्रियः पतिभूतः</i>					Relationship.

<i>35. चातेयः</i>	<i>आर (स्त्री) पपतिः (चमौ)</i>	^m	^{8 m}			An aggregate of kinsmen
						A husband.

<i>36. (अस्त्रे आरजे) कुण्डे</i>	<i>पार्वती (स्त्री)</i>	^m				A paramour.
						An adulterine.

^{1—८.}	^{१—८.}	^{३—५.}	^{४—६.}	^{५—७.}	^{६—९.}	
६ पति.	७ पति.	८ पति.	९ पति.	१० पति.	११ पति.	

* Usually restricted to the younger brother. But some apply the first term to the elder brother; and the second to the younger.

१ Nom. देवा. Also देवः (—१). २ Likewise देवजः. ३ Fem. स्वस्त्रीया and भागिनेयी; sister's daughter. ४ Also वामाता (—२). ५ Fem. पितामही, a grandmother. ६ Fem. प्रपितामही, a great-grandmother.

७ So प्रमातामहः, maternal great-grandfather. ८ Sing. सपिरण्डः. ९ Also सोदरः and सुहोदरः.

A widow's
bastard.

A brother's
son.

Brother and
sister.

Father and
mother.

Husband's
or wife's
father and
mother

Son and
daughter.

Husband
and wife

The womb.
^c

The last
month of
gestation.

A fetus.

A eunuch.

Childhood.
^g

Youth or
manhood.

^m b   ^l m

भातौये भाट्ये

^{m a}
(वृते र्भस्ति) गोलकः

^m du.   ^m du.

भाट्यगन्यौ भातराव् (उमौ)

^m du.   ^m du.   ^m du.

37. मातापितरौ पितरौ मातरपितरौ (च तौ)

^m du.   ^m du.

खच्चूखशुरौ खशुरौ

^m du.

उत्रौ (पुत्रं दुहिता च)

^m du.   ^m du.   ^m du.   ^m du.

38. दम्पती जम्पती जायापती भार्षापती (च तौ)

^m   ^{m d}   ^{m n}   ^{m n}

गर्भशेषो जायादः (स्वादः) उलं (च) कल्लो (इद्धिवाम्)

^m   ^m

39. स्फुतिमध्ये वैजनने

^m   ^m

गर्भो भूषणं (इमौ समौ)

^f e   ^m f   ^m n   ^m   ⁿ

लतीया प्रकृतिः शण्डः लौवं पश्चेऽ नपुंसकम्

ⁿ   ⁿ   ⁿ

40. शिशुत्वं शैशवं वाल्यं

ⁿ   ⁿ

तारण्यं यौवनं (समे)

1—ज.

* Or गोलः.   b Likewise भाट्यः.   c Some restrict the last, others
the two last, to signify the embryo.   d Also जरायुः, (—स).   e The
compound term is properly द्वतीयप्रकृतिः.   f And शण्डः or शण्डः. Some
add शण्डः.   g To the age of sixteen.

(स्नात) स्याविरे (तु) दृष्टवं

Old age. a

दृष्टसंघे (अपि) वार्षकम्

An assem-
blage of
old men.

41. पलिकां (जरसा शौकाम् केशादौ)

Greyness
of hair. c

विस्त्रिता जरा

Decrepiti-
tude.

(स्नाद) उत्तानन्धया डिन्मा स्ननपा (च) स्ननन्धयो

An infant.

42. बाल (सु स्नान्) माणवकोः

A child. f

बयस्त्रित्योः सुवा

A young
man. h

प्रवयाः स्यविरो दृष्टे जीनो जीवा जरम् (अपि)

An old
man.

43. वर्षीयान् दशमी च्यायान्

One very
aged.

पूर्वजा (स्त्र.) प्रियोः अयोः

Elder bro-
ther; first
born.

जगन्धजे (स्त्र.) कलिष्ठ यवीयोः अवरजा अतुवाः

Younger
brother.

44. अमासेयु दुर्बलज्ञाते

Feeble;
thin.

१ त—.

२—त्.

३—स्.

४ अरत्.

५—वस्.

६—त्.

७—वस्.

८—च—.

९—ज.

* After seventy in men, or after fifty in women. b Also वार्षकम्. The term likewise signifies old age. c Or पलिसः, grey-haired. d Or, masc. उत्तानन्धयः, &c. For this and following (to v. 49) admit the three genders. e Some write स्ननन्धया. f Not exceeding sixteen. g Fem. वासा. h Or one of the virile age, from sixteen to seventy. i Also अपियः, अयोः and अयीयः. j And कनीयान् (—यस्) or कन्यसः. k वर्षीयान् (—वस्). Likewise वर्षितः. l वासः. Also शातः.

Strong &
busty.

Corpulent ;
pot-bellied.

Having
much, or
fine, hair.

Flaccid.
Deformed.

A dwarf.
Sharp-
nobed.

Noseless.

Having a
nose like
a hoof.

Bandy-
legged, g.

Long
shanked,

Knock-
kneed. k

1 m   2 m   3 m
बद्धवाञ्छांसुलोऽंकुरः

m   ma   4 m   m   mb
तुंदिलसुन्दिकसुन्दी दृष्टकुञ्जिः पित्रिरिङ्गः

m   m   m   5 m

Flat-nosed. 45. अवटोटोऽयनाट (चा). अवटोटोऽनहनासिके

m   m   6 m
केष्वः केशिकः केशी

वलिना वलिमः (समै)

m   me   mc
46. विकलाङ्ग (सु) पोगण्डः

m   m   m f
खर्षेऽङ्गस्त्र (चु) वामनः

7 m
खरणाः (सात्) खरणसे

m   m
विग्र (सु) गतनासिकः

m   8 m

47. खुरणा. (सात्) खुरणस्त्रः

m h   m
प्रस्तुः प्रस्तावातुकः

m j   9 m

लङ्घनुरुद्धजातुः (सात्)

m l   m
संज्ञः संहतजातुकः

1—८   2 चाँ—.   3 च—.   4—न्.   5—क.
6—न्.   7—चस्.   8—चस्.   9 च—.

^a दुष्टिकः or दुन्दिमः. ^b Also पित्रिरुपान् (—त्). ^c Likewise वलिमान् (—त्). ^d Having a deficient, or a redundant, member; as a toe, or a finger, too many, or too few. ^e Also अपोगण्डः. ^f Fem. वामनी. ^g Or having the knees apart. ^h Also प्रस्तुः and प्रस्तावातुः. ⁱ Or else thick-kneed. ^j And लङ्घनुः. ^k Or having the knees touching. ^l Likewise संज्ञः and संहतजातुः.

	1 m	m			
48. (स्थाद्) एडे वधिरः					Deaf.
	2 m	m a			
	कुञ्जे गङ्गुलः				Hump-backed.
	m	m c			
	कुकारे कुण्डिः				Having a crooked arm. b
	m d	3 m			
पृश्चिरूपतना					Small, short, or thin.
	m	m e			
	ओणः पङ्गौ				A cripple.
	m f	m			
	मुखु (मु.) मुण्डिते				Bald ; close-shaved.
49. वल्लिरः केकरे					Squint-eyed.
	m	m			
	वोडे वच्छ				Lame.
	g				
	(किंचु अरावराः)				
	m	m	m		
अटुकः कालकः तिक्कु स					A freckle or mark.
	m	5 m			
	तिक्कदिलकालकः				A mole or spot. h

1—१.

२—३.

४—५.

६—७.

८—९.

- ^a And गरुदः. ^b Or a withered one. ^c Also कुण्डिः and कोण्डिः.
^d Likewise मुण्डिः. ^e पंगूः. Fem. पंगूः. ^f Fem. मुखु. ^g The preceding (from v. 41) vary the gender with that of the subject. ^h Or a person freckled or having moles.

anything used for healing diseases or wounds

SECTION II.

Health. 1. अनामयं (स्थाइ) आरोग्यं

Physicking. चिकित्सा रक्तप्रतिक्रिया

Medica-
ment. भेषजैषध भेषज्यान्वगदा जातु (रित्युपि)

A disease. 2. (स्त्री) रुग्णां (चे!) पताप सौग व्याधि गहामयाः

affected the
Pulmonary
consumpti-
on.

(पुमान्) वस्त्रा ज्वरः सौषः

Catarrh.

Pertaining to
lungs

प्रतिश्वाय (स्त.) पीनसः

Sneezing.

3. (स्त्री) चुत चतु चवः (पुंसि)

Cough.

कास (स्त.) चवयुः (पुमान्)

Intumes-
cence.

शोफ (ज्ञ.) शयथुः शोयः

to swell out
in health

Kibe. e

पाहस्तोटे विपादिका

a Skin-disease

Blotch.

4. किलासं सिघ

g

Scab.

कच्छां (त) पाम पामा विचर्चिका

¹ चो—.

² च्छ.

³ च—.

⁴ हज्.

⁵ च—.

⁶ चा—.

⁷ नृ.

⁸ त्.

⁹ नृ.

¹⁰ न—.

^a Likewise जच्छा (-नृ) or जच्छः (-च्छा); and राजवच्छा (-नृ) or राजवच्छः (-नृ). ^b Also प्रतिश्वा and प्रतिश्वायः. ^c Likewise अपीनसः and पीनसः. ^d Also काशः. ^e A blister or sore on the foot. ^f Or चिर्चा.

^g कच्छूः. ^h पामा (-मनु and -मा) du. पामानो and पामे.

कर्दूः कर्दूः (कुः) कर्दूया

Itch.

विस्कोटः पिटक (स्लिप्पु) Boil.

5. बण्डा (अस्त्रियाम्) ईर्ममृशः

Sore or wound.

(क्लीवि) नाडीत्रणः (पुमारु) Ulcer.

कोटेर मण्डलकं

Sort of leprosy. d

कुष्ठः चित्रे

Leprosy.

इर्गमकाः इर्शसी Hemorrhoids.

6. आनाह (स्त.) विवन्धः (स्थाव) Epistasis. g

अहश्चिक् प्रवाहिका Diarrhoea.

प्रच्छहिका वमि (च ली पुमांस्तु) वमयुः (समाः) Vomiting.

7. (आविभेदा) विद्वि. (स्त्री) ज्वर मेह भग्नद्वराः Various diseases. j

१—चहस्.

२—क.

३—स्.

* Also *कर्दूयः*. ^b Fem. *पिटकः*. Also *विटकः* —का —कं. ^c Likewise, masc. *ईर्मः*. ^d White leprosy with round spots. ^e And *चैत्रे* or *चैत्रं*. ^f Likewise *चर्षः* (—स्). Also masc. *चर्षः* (—र्ष.). ^g Whether Ischury or Constipation. ^h Also *चहस्* and *चहिकीः*. ⁱ Likewise, neut. *ज्वरः* (—स्); and fem. *ज्वरिः* (—द) or *ज्वरी*, etc. ^j Severally named in the text. ^k An abscess; an internal one. ^l Fever. ^m Also *प्रवेहः*, Gonorrhœa. Some interpret it simple gonorrhœa or seminal weakness; others, diabetes. ⁿ Fistula in ano.

f a   n b
अष्टरी चतुर्ष्वं (सात)

(पूर्व भुक्तावचेणिषु)

A Physi-   m e   l m   2 m f 3 m   m
cian. d.   8. रोगहारी गदंकारी भिषम्बैद्यो चिकित्सके

Recovered   m f n g   m f n   m f n   m f n h
from sick-
ness.   वास्तो निरामयः कल्य उम्हारे (निर्गते गदात)
                m f n   m f n i

Emaciated   9. व्याघ्र व्याघ्रा
or weak.

Diseased.   4 m f n   m f n   m f n   m f n
                आमयारी विहतेऽवाधितेऽपटः
                m f n   m f n   m f n
                आतरे ऽभ्यमितेऽभ्यांतः

Scabby.   m f n   m f n
                (समौ) पामन कच्छुरौ

Afflict-   m f n j   5 m f n
ed with   10. दद्रुणो दद्रुरोगी (सादृ)
herpes.   — Skin disease
                दद्रुणी

—with he-   m f n   m f n
morrhoids.   दद्रुरोगवतेऽर्थसः
                दद्रु

1—।

2—यै.

3—वै.

4—म.

5—न.

^a Stone or gravel. ^b Strangury. Some make the two last terms synonymous, as signifying dysury. ^c The following terms (inclusively to v. 12) admit the three genders. ^d Or, adjectively, 'practising medicine.' ^e रोगहारी (—ज्.) ^f भिषक् (—ज्.) ^g Fem. वास्तो. ^h Some restrict the last term to convalescent or recently well from disease. ⁱ व्याघ्रः
^j Also दद्रुणः. Fem. दद्रुः, दद्रुः, दद्रुः; or दद्रुः, herpes.

1 mfn 2 mfn

वातको वातरोगी (स्नात)

Afflicted
with gout
or rheuma-
tism.

mfn mfn

सातिसारे १तिसारको

—with
dysentery.

mfn mfn mfn mfn

11. (सुः) क्षिवाचे चुम्ब चिष्ठ पिष्ठाः (क्षिवे १क्षिण

Blear-eyed

चाप्यादी^a

mfn 3 mfn

उच्चात् उच्चादवति

Insane.

mfn mfn 4 mfn

स्तेष्वलः स्तेष्वणः कफो

Phlegma-
tic.

mfn

12. लुडो (भूमे रखा)

Gibbous,
from dis-
ease. b

(दृष्टनाभौ) तुरुडिल तुरुडिलौ

Having an
elevated
navel.

किलासी चिघले

Having
blotches.

mfn 6 mfn

इन्धे १ इन्धे

Blind.

mfn mfn mfn

मूर्च्छाले मूर्च्छमूर्च्छितौ

Fainting.

n

7 n

nf

n

n

ng

13. शुकं तेजो रेतसौ (च) वौज वीर्येन्द्रियाणि (च)

Seed.

m

n

पित्तं

3

म

8 m

कफः स्तेष्वा

Bile.

Phlegm.

1—न.

2—त्र.

3—त्.

4—न.

5—त्.

6—स्.

7—स्.

8—स्.

- * These terms, in the neuter gender, signify the diseased eye. ^b The word also signifies a disease occasioning a gibbosity of the back. ^c Also दुर्निलः. ^d अहक् (—स्). ^e The preceding (from v. 8.) admit three genders, being used adjectively. ^f Sing. रेतः (—स्). ^g Sing. दृष्टिवं.

T

The skin.

(स्त्रियां तु) त्वग् द्वग्धरा^{f a f b}

Flesh.

14. पिण्डितं तरसं मांसं पलालं क्रव्यमामिषम्^{n n n n n n nc}^{n n m f n d}

Dry flesh.

उत्तमं शुष्कमांसं (खादृ) वस्तुरं (तच्चिलिङ्गकम्)

^{n ne ln nf n n n}

Blood.

15. रुधिरे इहूङ्कोहिता इस्त्रं रक्तं वेतज शोणितम्

^{m f n h ni n 2 n}The heart.
g

बुद्धा इथमांसं हृदयं इन्

^{n k f f} मेद (स्तु) वपा वसाThe serum
of flesh. jMuscles at
the nape of
the neck.

16. (पचाङ्गीवा शिरा) मन्त्या

^{f m f n f o} नाड़ी (तु) धमनिः सिराA nerve,
tendon or
gut. l^{3 n p}The blad-
der.

तिलकं क्लीभ

The brain.
q^{n n} मस्तिष्कं गोर्हं

१—.

२—त् or —इ-

३—न्

- * त्वक् (त्व.) and त्वचा or neut. त्वचं. ^b अद्वग्धरा or अद्वग्धारा.
- ^c आमिषं and आमिषं. ^d Fem. वस्तुरा. ^e अद्वक् (—ज्). ^f some add अचं. ^g Certain writers restrict the two first words to signify the heart; and the two last the thorax. ^h बुद्धः or बुद्धा (—न्). Fem बुद्धा or बुद्धो. Neut. बुद्धं or बुद्ध (—न्). Also इद्धः, इद्धा, इद्धं, and बृद्धः, बृद्धा, बृद्धं, or इद्धा, इद्ध (—न्), and बृद्धा, बृद्ध (—न्). ⁱ Likewise बृद्धापयसांसं.
- ^j Some interpret this the marrow of bones. ^k मेदः (—स्). Or masc. मेदः (—द). ^l Or any tubular vessel of the human body.
- ^m And नाडिः. ⁿ Or वसनी. ^o Also शिरा. ^p Also छोरं (—ज्).
- ^q Some make the preceding terms synonymous with these.

		ⁿ ^{m n} किट्टं मलेऽ (स्फियाम्)	An excretion. a
ⁿ ^{l m b} 17. अन्तं पुरीतद्	^m	^{2 m c} गुत्ता (स्त.) स्रीष्टा (पुंस्त्र.)	Entrails. The spleen.
		^{f d} (अथ) वस्त्राः	A tendon or muscle.
^f स्रावः (स्फियों)			
ⁿ ^{3 n} कालखण्ड यज्ञतो (तु समे इमे)			The liver.
^{f e} ^f ^f 18. स्फियिका स्फिन्दिनी लाक्षा			Saliva.
ⁿ ^m स्फियं प्रस्ताव	^m	^{f f} दूषिका (नितयोर्म् लम्)	Rheum of the eyes.
	^m	^m ^{m g} उच्चारा इवस्त्राः शमलं शक्तं	Urine. Faeces.
ⁿ ["] ^{m n} 19. गूढं पुरीषं वर्जस्त्रा (स्त्री) विष्टा विष्टौ (स्फियों)	^f ^{f h}		
^m (स्त्रात्) कर्परः कलालेऽ (स्त्री)			The skull ; cranium.
		ⁿ ⁿ ^{4 n} कीकसं कुत्त्वम् स्थिः (च)	Any bone.
^m 20. (स्त्राच्छ्रीरास्त्रा) कंकालः			The skeleton.

1—त्.

2—न्.

3—त्.

4—च—.

- ^a Either excrement or excrescence ; twelve are enumerated ; (some count nine only :) as serum, seed, blood, marrow, urine, faeces, earwax, nails, phlegm, tears, rheum and sweat. See Menu. c.5.v.135. ^b Likewise वरितद्. ^c Or स्रिष्टा (—न्). Also fem. स्रीष्टा. ^d Likewise वस्त्रा. ^e Or स्फियोका. ^f And दूषी or दूषोका. ^g And शक्तः. ^h Sing विष् (विष् or विष्). Also विषा.

The back-bone.

The skull; or bones of the head.

A rib.

A limb or member.

The body

Point of the foot.

A foot.

The ankles.

A heel.

A leg.

A knee.

A thigh.

(४३) कथेद्वका
 (उठास्थि तु) करोटी
 शिरोस्थि (तु) करोटिः (झी)
 पार्ष्णवास्थनि (तु) पर्षुका

21. अङ्गं प्रतीके। इवयवो। इपघनो।

(५४) कलेवरम्

गालं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्ण वियहः

22. काया। हैः। (झीवदंसोः। लियाम्) उत्तिंश्चनु रानुः।

पादां प्रपदं

पादः पदंक्षिवरणो। (लियाम्)

23. (तड्डनी) बुटिके गुलफौ

(पुमान्) पार्ष्णि (रुषस्त्योः)

जङ्घा (तु) प्रस्त्रता

m s h 7 m n 8 m n

जानूरूपर्वा। उठीबद्। (लियाम्)

24. स्कृथि (झीवे पुमान्) उरुस्

1—न्. 2—न्. 3—स्. 4—न्. 5—तह्.
 6—च—. 7—च—न्. 8—त्. 9—ह—.

* And कथेद्वका. ^b Or करोटी. Also neuter करोटं. ^c Likewise पार्ष्णवा and पर्षुः. ^d तहुः: (—न and—हुस्). ^e पत् (—त्); and पदः: (—द): also neut. पादं and पदं. ^f चंहिः and चंत्रिः. Some make these neuter likewise. ^g Sing. बुटिका and बटिः: or बुटी Also बुटः. ^h Masc. जाहुः, उरुपर्वा, उठीपान्. Neut. जातु, उरुपर्व, उठीपत्.

			^m (तत्संधिः पुंसि) वंचणः	The groin.
"	1 "	"		
एहं (त्) पार्नं पायु (न्॑)				The anus.
			^{mfa} वस्ति (न॒भेर॒धो द्वयोः)	The abdo- men.
"	"	"	^{ne} ^{f d} ^{fe} ^f	
25. कटो (ता) ओणिफलकं कटिः ओणी ककुञ्जती (पञ्चान्) नितम्बः (स्त्रीकञ्चा):			back part <i>DR.RUPNATHI</i>	The hip and loins. b
				A woman's. buttocks.
			^m (क्लीवे तु) जग्ननं (पुरः)	Mons veneris.
26. (कूपकौ तु नितम्बस्तौ दयहीने) कुञ्जदरे (स्थियो) स्थियौ कटिप्रोथाषु	^{2f}	^{mg}		Cavities of the loins.
27. अगं योनि (ह॑योः)			^m ^{mf i} उपस्थो (वस्थमानयोः)	The but- tocks.
			^m ^m ^m ^{nj} विश्वा मेढो मेहन शेफसी	Parts of generation. h
सुखोः उखुकोषः हृषयः				Vulva.
			^m (उष्टवंशाधरे) त्रिकम्	Penis.
				The scro- tum. k
				The end of the spine. m

1 च—.

2—च.

* Also fem. चस्ती. ^b Some distinguish the two first terms as signifying the hip. ^c Likewise कोणीकलं. ^d And कटी. ^e ओणिः or ओणी. ^f Also ककुञ्जरं. ^g Sing. कटिप्रोषः. Likewise कटिः and प्रोषः. ^h Of either sex. ⁱ And fem. योनो. ^j शेषः (—स्) or शेषः (—स्). Also masc. शेषः (—फ), शेषः (—प); and शेषः. ^k Also the testicles. ^l And उखुकोषः. ^m Consisting of three bones, Os sacrum, &c.

		<i>m a m b m n l n n</i>
The belly.	28. पिचिरह कुची जठरेहरं तुंदं	स्तनौ कुची
The paps. c		^m ^m
A nipple.	चूचुकं (तु) कुचायं (स्थान्)	"
The bosom. e	(न ना) कोऽ मुजांतरम्	^{f n f} "
	29. उरेह वस्य (च) वस्यथ् (च)	उठं (तु चरमं तनोः)
The back.		"
A shoulder; scapula.	स्तन्ये मुजशिरोऽस्त्रै (कुची)	(संधी तस्यैव) जन्मुणी
The collar bones.		^{n i}
The arm- pits.	30. वाञ्छन्तुले (उभी) कुची	पाण्ड॑ (मूस्त्री तयोरुचः)
A side.		"
The waist.	मध्यम (च) उवलग्न (च) मध्यो (कुची)	मध्य॑ (मूस्त्री तयोरुचः)
An arm.		(हौ परौ हयोः)
An elbow.	31. भज वाङ्ग प्रवेष्टो होः	म॒फ्प म॒फ्क (स्थान्) कफोणि (स्त्र.) कूर्परः

1—. 2—स्. 3—स्. 4—स्.

^a Also उवलग्नः. ^b कुचिः and कुचः. ^c Sing. स्तनः; कुचः. ^d Also मुजशिरोऽस्त्रै—स्त्रै. ^e Some separate the two first terms from the other three; distinguishing the breast between the shoulders (i. e. the first bone of the sternum) from the region of the Cartilago ensiformis. ^f Fem. क्रोडा. ^g वस्यः (—स्). ^h स्तन्यः (—प्र). Also neut. स्तन्यः (—स्). ⁱ उंदः; or उंद्यः. ^j Sing. जन्म. ^k Sing. कुचः. ^l Likewise विलग्नः. ^m Also fem. भजा. ⁿ Masc. and fem. वाञ्छः. Also masc. वाञ्छः. Fem. वाञ्छा. ^o And fem. दोषा. ^p And कफोणिः. Also fem. कफोणी and कफोणी. ^q Fem. कूर्परा.

(अस्त्रपूरि) प्रगण्डः (स्यात्)

Humerus. a

प्रकोष्ठ (सूख चाप्यधः)

A fore arm.

32. (मणिवन्धादाकनिष्ठं करस्य) करभेण (वचिः)

Metacarpus. b

पञ्चशास्त्रः शयः पाणिस्त्र

A hand.

तर्बनी (स्यात्) प्रदेशिनी

A fore finger.

33. अङ्गुल्यः करशास्त्रः (स्युः)

Fingers.

(पुंस्य) रुपः प्रदेशिनी

The several fingers.

मध्यमाऽनामिका(चापि)कनिष्ठा(स्त्रिताः क्रमात्)

m i

m n n

m n j

34. पुनर्भवः करस्येण नस्येण स्वरौ (स्त्रियाम्)

m k

m l

m m

प्रादेश ताल गोकर्णा इर्जन्यादियुते तते)

A nail.

A short span, of three kinds.

35. (अङ्गुष्ठे स्वकनिष्ठे स्वादृ) वितस्ति (र्दीदशांगुलः)

A long span. n

1—पि.

२ अ—.

- ^a From the shoulder to the elbow. ^b From the wrist to the little finger. ^c And शयः. ^d Or प्रदेशिनी. ^e Sing. चकुली. Also चकुली and चकुरिः—रो. Or चकुलः and चकुलं. ^f In their order; viz. the thumb, fore finger, middle finger, ring finger and little finger. ^g And चनामा. ^h Also चन्दसा, कनीनी, or कनीनिका. ⁱ Also पुनर्भवः. ^j Also fem. नस्यता. ^k or प्रदेशः, from the tip of the thumb to that of the fore finger extended; Spithama. ^l To the tip of the middle finger. ^m नोक्षः to the tip of the ring finger. ⁿ From the tip of the thumb to that of the little finger; a measure of twelve fingers.

The palm
with ex-
tended
fingers.

Both such
palms
joined.

The palm
bent. e

Both such
palms
joined.

A cubit. g

A short
cubit. h

An inter-
mediate
one. i

A fathom. j

The mea-
sure of a
man's
reach, k

The
throat.

The neck.

(पाण्डौ) चपेट प्रतल प्रहसा (विसृताङ्गकौ)

36. *(द्वौ संइतौ) संइतलः (प्रतलौ वामदण्डितौ)*

(पाणिनिंकुञ्जः) प्रस्तस् इत्यी हृष्टे तु तिथा

(तौ वृताव्) चप्पलिः (पुमान्)

37. *(प्रकोष्ठे विश्वतकरे) इस्तो*

(सुष्टगा तु वृद्धया)

सरद्विः (स्वाद्)

अरति (स् निष्कनिष्ठेन सुष्टिना)

38. *व्यामो (वाहो) सकारयोस्ततयो स्थिर्यग्रंतरम्*

*(चार्द्विविश्वतत्वोः पाणिनुमाने) धौरवं (तिषु)
पौरी*

39. *करण्डेन्त्वा!*

(य) ग्रीवायां शिरोधिः कन्धरे (त्वंपि)

1 घोषा.

2—रा.

* Also चपेट, and चपटः. ^b Likewise तस्म. ^c Or सिंचतलः. ^d By omitting the termination of the preceding term, this is made by some synonymous with it; in a less restricted sense. ^e As if to hold a liquid. ^f पूरुतः. Also पूरुतिः. ^g From the elbow to the tip of the middle finger; a measure of twenty-four fingers. ^h From the elbow to the extremity of the fist. ⁱ From the elbow to the tip of the little finger. ^j The space between the ends of the fingers, when the arms are extended; Orgya. ^k Equal to the height, to which he reaches, when elevating both arms with the fingers extended. ^l Fem. पाण्डी. ^m कण्ठः, कण्ठी or कण्ठा, कण्ठः. ⁿ Some add masc. कंधरः.

निष्पत्ति तदा

कम्बयीवा (विरेषा स्) ^f

^{m f} इवटष्टांटा लकाटिका ^f

40. वक्त्राःसे वदनं तुख्यमाननं लपनं सुख्यम्

One streaked with three lines.

(बोडे) भ्राण्यं गंधवहा चोणा नासा (च) नासिका

Back of the neck. b

41. ओष्ठाः इवरौ (तु) रदनच्छदौ दशनवाससो

The mouth. c

(अधः स्थाप्) चिषुकं

The lips.

गण्डौ कपोलौ

The chin.

वत्परौ) इतुः

The cheeks. g

42. रहना दशना इत्ता रहास्

The jaw. h

ताङ् (तु) काकुहम्

Teeth. i

रसना रसन्तु जिहा

The palate.

(प्रांतावेष्टस्य) रुदाणो

The tongue.

43. लकाटमृत्तिकं गोपित्

The corners of the mouth.

१ वा—.

२ वा॒स.

३ वा—.

४ —स्.

५ —द.

४ मोषि-

* Like a shell; it is reckoned a mark of great destiny. b Or, according to another interpretation, the raised or straight part of the neck.

* Also the face. d And नसा or नस्ता. e ओष्ठा, चवरौ and ओष्ठावरौ; for properly the first (sing. ओष्ठः) is the upper lip; and the second (sing. चवरः) signifies the lower lip. f Also चिषुकः. g Sing. गण्डः, कपोलः;

h Also fem. इतुः. i Sing. रहनः; दशनः—न, &c. j Sing. इत्त. Some add इतु. k Or रसना. Also neut. रसनं. l And masc. जिहुः.

m Sing. रुदः (—न), रुदः (—न्), or रुदिः (—न्); and रुदः (—वा), रुदः or रुदिः; also fem. रुदिष्टो. n चवित्कं. Likewise चवोत्तं.

U

The eye-brows.
Space between the eye-brows.

Pupil of the eye.

An eye.

A tear.

The outer corners of the eyes.

A glance or side-look.

An ear.

The head.

Hair.

Head of hair.

Curls.

नेत्र

^{1 f.}

(अङ्गे हम्बां) भुवी (सियाम्)

कूर्च (मृगी) (भुवोम्भं धं)

तारका (इत्या:) कनौनिका

44. लोचनं नयनं नेत्रमौद्यर्थं चलाशिषी

दग्धौषि (चा)

ज्ञु नेत्राम् रोहनं (चा) इत्यमङ्गु(च)

45. अपांगौ (नेत्रयोर्दंतौ)

कटाक्षा (इपांगदर्शने)

कर्णं शब्दयतो त्रोतं चुतिः (स्त्री) अवर्णं अवः

46. उत्तमांगं शिरः शीघ्रं मूर्ढा(ना) मसकेऽसियाम्

चिकरः कुंतलोऽवालः कचः केशः शिरोदहः

47. (गहन्दे) कैश्चिकं कैश्चिभं

मङ्गलाकाश्चर्णकुंतलाः

१—३.

२—४—.

३—५—.

४—६—.

५—७—.

६—८—.

७—९—.

८—१०—.

९—११—.

* Sing. भूः. ^b चक्षः (—स). Some add चक्षु (—सु). ^c Sing. चक्षि. Some add चक्ष्य. ^d Or चक्षं. ^e Sing. अपांगः. ^f Also आचः. ^g Or आचर्ण. ^h Likewise masc. अवः (—व). ⁱ Also masc. शिरः (र). ^j Likewise अवर्णः. ^k Sing. अवर्णः (—ण).

(ते ललाटे) अमरकाः

^m^m^{m b}

काकापचः शिष्यगृहीः

The same
on the
forehead.

Locks, left
at the tonsure. a

48. कवरी केशवेश्या

^{f d}^m

शिखा चडा केशपाशी

^f

(श्य) धन्तिक्षः (संदत्ताः कचाः)

^m

A braid or
tress. c

49. वेण्णः प्रवेण्णः

^f^{f h}

शीर्षय शिरसै (विश्वहे कचे)

^m^{l m}

पाशः पत्ता (चू) छक्ष (चू कलापाशीः कचात्परे)

^{m n j}^{2 n}^{3 n}

50. तम्रहङ् रोम कोम

^{4 n}

तम्रजी घस्तु (पुंसुस्ते)

Braided
hair. e

A lock left
on the
crown of
the head.

An ascetic's elot-
ted hair.

Unorna-
mented
hair. g

Clean and
unentang-
led hair.

Much, or
ornament-
ed hair. i

Hair of the
body.

The beard.

1—स.

2—न.

3—ग.

4—चु or —चुन्.

- * Interpretations differ: it is explained, three (some say, five) locks left at the solemn tonsure of children, or of the military class in particular; or else any lock left on the head. ^b Or शिखागृहीः and शिखवेश्यः. ^c A mode of dressing the hair. ^d And masc. कचरः or neut.—रौ. * Tied round the head; or with flowers intermixed, and covered with pearls, &c. ^e Some add छडा. ^f As worn by women in the absence of their husbands. ^g Also वेण्णी and प्रवेण्णी. ^h The terms are used in composition with one signifying hair; as वेण्णपाशः, वेण्णपचः, &c. ⁱ Likewise तम्रहङ्गः,—छः.

SECTION III.

Dress or
embellish-
ment.

^{m m a n l n}
1. आकल्य वेश्यौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम्
^b

(दथुते विष्य)

Adorned.

^{2 m f n m f n m f n s}
इलंकासी इलंकरिष्णा (च) मणिहतः
^{m f n m f n m f n m f n}
2. प्रसाधितो इलंकात (च) भूषित (च) परिष्कृतः
^{m f n d 3 m f n 4 m f n}

Elegant.

विभाष्यालिङ्गं रोचिष्णु

Act of
adorning.

Ornaments ;
jewels or
trinkets.

3. अवाहार (खा) भरणं परिष्कारे विभूषणम्

महुण (च)

A crest. g

^{f o}
भूषा (द साई) अवंकिया
^{5 n m n f}
(अ) सुकृटं किरीटं (पुज्जपुंसकम्)

1—३. २—४. ३ खा—. ५—६. ६—७.

- Of वेशः. १ The ten following nouns admit the three genders
- Some restrict the two first terms to signify a person disposed to decoration : others make the three first signify one who adorns.
- Nom. विष्याद् (—च). • Some omit the last three lines. १ Also भूषणं. २ An ornament of the head ; worn upon a diadem or tiara.
- Or सुकृटः.

4. चूडामणिः शिरोरत्ने

तरलेण (शारमणगः)

मालपात्रा पारितप्ता

पत्रपात्रा वस्त्राटिका

5. कर्णिका ताळपर्णं (स्थात्)

कुण्डं कर्णवेष्टनं

यैवेदं कस्तभूषा

कर्णपर्णं (स्थात्) कर्णिका

6. (स्थैः) मालामिका

(स्थै) रःक्षलिका (मौक्षिकैः स्थाता)

शारे चुक्तावची

देवचक्रम् (स्थै) गतविष्टिका:

7. (शारभेदा यष्टिभेदा) गुत्सु गुत्साहृ गोक्षणाः

A gem on
the cres'.
The middle
gem of a
string.

A trinket
for the
hair. a

— for the
forehead. b

— for the
ear. c

An ear
ring.

A collar. d

A neck-
lace. f

A golden
one.

One of
Pearls.

A garland
of pearls,
&c.

One com-
posed of
100 strings.

^g
Garland
of various
sorts. h

। ४—

* A plate, or a flat chain, of gold or silver, with or without jewels set in it; worn between the divided hair on the head. Some expound the first term * string of pearls binding the hair. ^b A jewel, or a golden or other trinket, worn on the forehead, below the partition of the hair; a star on the forehead. Some make these and the preceding terms synonymous. ^c A hollow cylinder thrust through the lobe of the ear. ^d Or short necklace. * Likewise यैवेदं and यैवः. ^e A loose one, reaching below the breast. ^f Some say 103. ^g In their order : distinguished by the number of strings or rows. ^h Also चुक्तः. It consists of 32 rows. ⁱ Or चुक्ताहृः. It contains 24 rows. ^k Composed either of 4 or of 34 strings.

m a   m b

अर्द्धशरो भाष्यवक्

A single string.

One containing 27 pearls.

A bracelet.

Ornament of the arm.

A finger-ring.

A seal ring.

Ornament of the wrist.

A woman's girdle.

A man's belt.

Ornament of the feet.

एकावल्ये (कथिका)

8. (सैव) नचत्तमाला (स्थात्सप्तविंश्चतिमौङ्गिकः)

m   m   m n   m n

आवापकः पारिङ्गार्घः कटको वज्रो (इतियाम्)
m n   2 m n

9. केयूरमुङ्गदं (तुल्ये)

m n   3 f

अंगुलीपक्म मिका

(चाच्छां) गुबिन्द्रा (चा)

m n   "

कक्षणं करभूषणम्

10. (स्त्रीकच्छां) लेखला कांची सप्तकी रसना (तथा)

(स्त्रीवे) सारसनं (चा)

m f n j

(यथ पुँखच्छां) इंखलं (त्रिषु)

11. पत्तन्गदं तुलाकोटिमौङ्गीरो नूपुरो (इतियाम्)

— श्रो.   २ अ—.   ३ अ—.   ४ अ—.   ५ फि.

६ अ—.

* Including 64 strings.   b Comprising 20 rows.   c Of gold, or of conch, &c.   d Worn above the elbow.   e Some add अंगुलीश्च.   f A broad solid ring with or without pearls, &c. set on it.   g The terms are here stated as synonymous; but they signify belts of various kinds, differing in the number of rows or strings.   h Also कांचिः.   i And रथना.   j Fem. इंखला.   k Rings for the toes. Some distinguish the two last terms as signifying a distinct ornament.   Or fem. दुष्टाकोटिः and दुष्टाकोटी.

^m
हंसवः पादकटकः

^f
किञ्चिष्ठी शुद्रघण्टिका

Bells or
tinkling or-
naments.

12. (तत्कृष्णमिरोमाणि) वस्त्रवोनिर्

^{1 f}
(इथ लिपु)

^{m/f n}
वाल्मीकीमादि

^{m/f n} कार्पोर्सि^{m/f n} वादर् (^c अतत्)

Materials
of cloth. b

Made of
bark. d

Made of
cotton.

13. कौशेयं समिकोश्योत्तरं

^{m/f ng} रांकवं छगलेत्तुजम्

Silken.

Woollen

^{m/f n} ^{m/f n} ^{m/f n} अनाहतं निष्ठुवाणि तन्मयं (^c) गवाच्चरे

New and
unbleach-
ed cloth.

14. (तत्खादृ) उद्धमनीयं (वस्त्रवोर्व स्त्रवोर्कुंगम्)

^m प्रभोयं वौतकौशेयं

ⁿ वद्धम्भल्यं महाघनम्

A pair of
bleached
cloths.

Bleached
silk. i

Any thing
precious.

—३.—५.

* Or वस्त्रो. ^b Of four kinds : 1st. bark of plants, as Rushy Crotalaria, Linum, hemp hibiscus, &c. 2d. fruit, viz. cotton ; 3d. insects, viz. silk ; 4th. hair and wool. * The ten following terms (Some say eleven ; others say ten omitting two intermediate compound terms;) admit the three genders. ^d As linen, &c. Thus जौञ्जः, linen. Fem. जौञ्जी. * Fem. वास्त्री. ^e Also कौशेयं. ^c Made of the hair of the *Ranou* (stated to be a sort of deer), or any other hair or wool. ^b Some include this among adjectives. ^f Or wild silk. ⁱ Some include this and the preceding terms among adjectives.

Wove silk.

15. शोमं इन्द्रं (साइ)

A veil or
mantle.Ends of
a cloth.

Length.

Width.

Old cloth.

Dirty or
tattered
cloth. g

Cloth.

Fine cloth.
kCoarse
cloth. m

(इ॒ तु) निवीतं प्राहृतं (विषु)

(सियां बद्धले बद्धस) हयाः(सुर)बद्धवो (ई॑ दोः)

16. हैर्यामायाम् आरोहः

m f n b m f n c

m f pl. m f pl. d

पुराणाहेऽविज्ञानता

पटच्छरं जीर्णवस्त्रं

m h m

(तमौ) नक्तक कर्पटौ

17. वसानाच्छारः वामचृंखं वसनम् शुक्रम्

m 2 n wi 4 nj

m n m f n o

सुचेक्षकः एटोः (ज्ञानी साइ)

वराणिः शूलशाटकः

१ चा—.

३ चा—.

२—४.

५ चे—.

६ च०—.

* Also चाल.   b Or निहतं.   * Fem. निवोता, प्राहृता.   d Also sing. चक्षिः.   e Likewise fem. चाक्षिः.   f Some read चामाहः.   g Interpretations differ much. Some make these terms synonymous with the following : others explain them, a handkerchief, a rag, a night-shift, &c.   h Likewise चक्षुः.   i Also masc. चारः.   j And fem. चेष्टी.   k These terms are also said to be synonymous with the preceding.   l Also fem. पृष्ठः and पटी; but this is a diminutive, and properly signifies a particular sort of cloth.   m Some make these and the preceding terms synonymous.   n Likewise चराहः.   o Fem. शूलशाटकः.

m f a b   *m*

18. निषोळः प्रच्छदपटः

A cover or
wrapper. a

m   *1 m*

(समौ) रस्तकब्बखौ

n   *2 n*   *3 n*   *4 n*

अन्तरीयोपसंव्यान परिवानान्यधोशुके

m   *5 n*   *f*

19. (हौ) प्रावारोन्तरासंगौ (समौ) दृष्टिका (तथा)

n   *6 n*

संव्यानमुत्तरीयं (च)

m f d   *m f*

चोलः कुर्पासकः (स्त्रियाः)

Lower garment.

Upper garment.

A bodice. c

20. नौशारः (स्वात्मावृत्ये हिमानिलविशारणे)

A warm
cloak.

(अर्होदकं वरकीणा स्वाच्) वरडातक (मंगुकं)

7 m f n e

21. (स्वाप्तिष्ठा) प्रपदीनं (तत्पत्तेश्वापपदं हि यत्)

m n   *8 m*

(अर्जी) वितानमुहोषः

A petti-
coat.

A dress
reaching
to the feet.

An awning.

दूष्या (दं वस्तवेश्वनि)

A tent.

22. प्रतिसीरा अवनिका (स्वात्) तिरस्तरणी (च चा)

9 n j   *10 m*

परिकर्माणविशारः

A screen
or wall of
cloth.

Embellish-
ment of
person. i

1—३.

३—५.

३—७.

६—८—१.

८—९—१.

६—८—१.

७—९—१.

८—१.

९—१.

१०—१—१.

* Also a sheet ; or else the cover of a litter, &c. Likewise a veil.

† And निषोळः. Fem. निषोळी. ° Or a jacket. ‡ Fem. चोली. ° Fem.

साप्तपदीना. † दूष्यं. Some read दुष्यं. § Also अवनिका or अवनिका.

‡ And तिरस्तरणी. ¶ Dress for cleanliness ; or else ornament by sandal wood and perfumes. || Also प्रतिकर्म.

Cleaning
of it. a

Cleaning
with per-
fumes.

Bathing.

Perfum-
ing. c

Reviving a
fragrancy.

Painting
the per-
son. e

A circle on
the fore-
head.

Saffron.

(स्थान्) मार्दिमौर्जना च अ।

23. उद्धर्जनोऽवाहने (हे समे)

आत्माव आत्मवः

स्थानं

चर्चा (हु) चाचिक्षणं लग्नकेः

(अ) प्रबोधनम्

24. अनुबोधः

पवलेता पवांगुर्जा (दिये समे)

तमालपत्रं तिळकं चित्रकाणि विशेषकम्

25. (हितीवं च तुरीवं च न लियाम्)

(अ) कुंकुमं

लक्ष्मीरजन्मा इग्निश्च वरं वाङ्मीकं पीतने

26. रक्तं संकोचं पिश्यन् धीरं खोहितचन्दनं

१—

२—

३—

४—

५—

- a By wiping ; or by bathing, rubbing with oil and sandal wood.
- b Also उद्धादनम्. c By plastering the whole person with sandal wood, &c. d Erroneously by some written अनुरोधः. e Delineations with saffron or with musk, &c. on the breast, cheeks, &c. f Also प्रवापकी and other synonyma. g Or वाङ्मीरजन्मा (—म्). h Or वर्. Also चातुर्. i Likewise वाञ्छुकं and वरपाञ्छुकः. j And other terms signifying red or blood. k Also रक्तचन्दनं, &c.

	<i>साक्षा राक्षा जटु (क्षीवे) यावेऽजलोऽहमामयः</i>	Lac.
27.	<i>जबंगं देवकुसुमं श्री (संज्ञम्)</i>	Cloves.
	<i>(अथ) जायकम्</i>	A yellow fragrant wood. { १८
	<i>कालीयकं (च) कालानुसार्वं (चा)</i>	A gallo- chum. h
	<i>(अथ समाप्तम्)</i>	
28.	<i>वंशिका इगुरु राजाहृषोह क्रिमिज जोंगकम्</i>	
	<i>कालागुर्वगुरुः</i>	A black kind.
	<i>(स्वाक्षन्) मंगल्या (अस्त्रिगंधि यत्)</i>	A very fra- grant sort.
29.	<i>वक्षभूपः सर्वरसोऽरात्र समाजा (वपि)</i>	Resin.
	<i>वडुरपो (अथ)</i>	
	<i>(अथ) दृकधूप लालिमधूपकौ</i>	Compound- ed perfume.
30.	<i>तुरस्कः पिण्डकः चिङ्ग यावनेऽ (अथ)</i>	Incense.
	<i>(अथ) पायसः</i>	Terpen- tine.

१—इ.   २—च.   ३—स.   ४—क.

* Or रक्षा. ^b One author disjoins this from the preceding and following terms. ^c Some distinguish the four last terms ; others, the three last, from the preceding : the distinction seems to be the gum or resin discriminated from the dye of the insect. ^d Or any other name of *Lacshmi*. ^e Perhaps yellow sandal wood. ^f And जायकं. ^g Or कालेयकं and कालियकं. ^h Perhaps *Amyris Agallocha*, R. ⁱ And वंशकं ; also fem. वंशिका. ^j Likewise राज्ञः. ^k Or वक्षभूप. ^l One reads चिङ्ग.

चीवासो॒ वृक्षपो॑ (अथि॑) औषेष॑ सरवद्रवो॑
 m a   m   m   1 m
 m b   2 m c   f

Musk. 31. वृगनाभिर्गमदः॑ कसूरौ॑ (चा॑)

Bellum.

a kind of gum

(अथि॑) कोलकम्

कफोलकं॑ कोलकम्

Camphor.

(अथि॑) कर्पेर॑ (मृत्तियाम्)

32. घनसार॑ चंद्र॑ (संज्ञः॑) हिसाच्चो॑ हिमवालुका॑

Sandal wood.

गंधसारे॑ मलयजो॑ अश्चीवृन्दने॑ (मृत्तियाम्)

Varieties of sandal wood. f

33. तैलपर्णि॑क जोशी॑हृ॑ हरिचंदन॑ (मृत्तियाम्)

Red sanders. g

तिलपर्णी॑ (तु॑) पत्राङ्गं॑ रस्तनं॑ रक्तचंदनम्

34. कुचंदनं॑ (चा॑)

Mace.

n i   n j

५१६ (अथि॑) जातीकेश॑ जातिकले॑ (कुमे॑)

—३—.   2४—.   3५—.   4६—.

^a Also औषेषः॑ (—च)   ^b Likewise वृगः॑ and (fem.) नाचिः॑. ^c Also अदः॑. ^d Or any name of the moon. ^e Or विताभः॑. ^f Denominated from the countries in which they are produced : or, as some derive these terms, from other circumstances. The first sort is white ; the second, the colour of brass and very fragrant. The third is yellow and said to smell like a ripe mango. ^g Pterocarpus santolinus. Some interpret this, red lead (Minium). But medical writers disjoin these terms and make the *Patranga* to Sappan wood (*Cesalpinia sappan*). ^h Also पत्रंगं॑ and पत्तंगं॑. ⁱ And जातीकाष॑. ^j Likewise जातीकर्ण॑ ; and जाति॑ or जाती॑ and फल॑.

(कर्पूरागुडकसारी कक्षोलैर्) वज्रकहमः
 f cl m n

Perfumed
paste. a

35. गात्राशुलेपमी वर्त्तव्यं चकं (स्थाद्) विलेपगम्
 " " m

Perfume
for the
person. b

चूर्णानि वासवोगाः (स्थूर्)
 ch m f n

Powder. d

आवितं वाचितं (लिङ्) Perfumed.
 m f n

36. (सुंसारे गंधमात्यादैर्यः स्थान्त्रद्) अधिवासनम्
 " f fg मात्यं माता स्त्रजौ (स्त्रियु) दृ

Adjusting
with per-
fumes. f

(केशम् एते तु) गर्भकः
 " m

One worn
in the hair.
Or suspend-
ed from the
middle
lock.

37. प्रभटकं (शिवालंबि)

(पुरुषस्तु) लकामकम्
 " "

Or falling
over the
forehead.
Or hung
round the
neck.
Or worn as
a scarf.

प्राणं च (स्त्रियुलंबि स्थात्यग्राह)

वैकक्षकं (रु तत्)
 " "

38. (यन्त्रिव्यक् शिस्मुलुर्ज)

2 m 3 m
 (शिवास्त्रा) पीड़ शेखरौ

Or tied on
the crown.

रचना (स्थान्त्र) परिस्थन्द

Decoration
of hair.
Completion
or fullness.

m
 आभागः परिपूर्णता

1—. 2—. 3—. 4—.

- Consisting of camphor, agallochum, musk, bdellium, (or else the three first, with saffron and sandal wood,) in equal proportions.
- Whether ground and pounded, or not ; but some distinguish the two last as restricted to perfumes ground. • वस्तिः or वस्त्रैः. • To be thrown on the clothes ; red powder, &c. • Sing. चूर्ण. • With fragrant wreathes, resins &c. • Sing. लक् (—त्र). • Or परिस्थन्दः.

A pillow.

39. उपधानं (दृ) पर्वः

A bed.

श्वाया श्वनीव (वत्)

A bedstead.

मूच पर्वक पत्त्यङ्गः खट्टा (समाः)

A ball to play with.

40. गेरुकः कन्दुको

A lamp.

हीपः प्रहीपः

A chair or stool.

पीठमासनम्

A casket.

समुद्रकः संपुट्टा

A spitting pot.

प्रतिप्राहः पतदृग्धः

A comb.

41. प्रसाधनं कंकतिका

Perfumed powder.

पिष्टातः पटवासकः

A mirror.

स्मृणे मुकुरादर्शी

A fan.

व्यवनं तालदण्डकम्

1—. 2—. 3—. 4—. 5—.

* Also गेरुकः. ^b And बस्ता. ^c Or प्रतिप्राह. ^d Likewise कहूती and कहूतं. Also प्रसाधनं. * And जङ्गरः or जङ्गुरः. ^f चहयः and चादयः. ^g Or तालदण्डनं.

CHAPTER VII.

1. संततिर्गीत अननकुलान्यभिजना॑ इन्द्रयौ

वंशा॑ इन्द्रवायः सन्ताने॑

वर्णा॑: (सुर्वास्त्रास्त्रहयः)

2. राजवीजी॑ राजवंश्चेष्टा॑

वीच्य (अ) इन्द्रसंभवः

महाकुलकुलीनार्चि॑ सभ्यसूक्ष्मसाधवः

3. ब्रह्मचारी॑ स्त्री॑ वाणप्रसाद॑ भिक्षु॑ (चतुष्ये॑)

आचमो॑ (स्त्री॑)

द्विजात्यग्रजन्म॑ भूदेव वाङ्वाः॑

4. विप्र (च) ब्राह्मणो॑

१—३—४.   २—५.   ३च—.   ४—८.   ५चार्य.

०—४.   ७च—८.

* The sacerdotal, &c.   b Sing. वचः॑.   c Or भाष्माकुलः॑.   d शुक्लीनः॑.
Also इन्द्रः॑, कौचेवः॑ and छोचेवकः॑.   * In succession as enumerated : viz.
1st. The religious student, who has received investiture, and is un-
married.   2d. The householder or married man.   3d. The hermit or
anchoret.   4th. The mendicant or ascetic.   f Either of the four above
enumerated.   g द्विजातिः॑. Also द्विजः॑ and द्विजका॑ (—न्).   h Or शून्यिदेषः॑.

One, practising the six-allowed acts. a

Wise or learned.

A priest conversant with scripture.

A teacher.

A spiritual parent. f

An instructor in holy writ.

An employer of priests. g
The same for peculiar rites. h

One, who frequently sacrifices.

1 m

(ज्ञानी) षट्कर्मा (वागादिभिर्युतः)

2 m   3 m   4 m   5 m m   m   m

विद्वान् विपच्छिदोषशः सन् सुघीः कोविदेहुषः

m   6 m   m b   7 m   m   m e

5. धीरो मनीषी चः प्राचः संखावान् पर्खुतः कविः

8 m   m d   9 m   m   10 m   m

धीमान् स्तुरिः लक्षी लक्षिण्युष्वण्ये विचक्षणः

11 m   12 m e

6. दूरदर्शी हीर्षदर्शी

m   m   m   13 m

वातियच्छान्दसौ (समौ)

उपाधायोऽध्यापकोः

m   m   m

(य स्थानिषेकादित्वाद्) गुरुः

7. (मन्त्रव्याख्यात्वा) आचार्यः

15 m   "   14 m

(आदेष्ट् लभ्यते) ब्रती

वष्टा (च) यजमान (च.)

m

(स सोमवति) हीर्षितः

8. रक्षाशीलो याकेषुकोः

1—न्   2—इस्   3—त्   4—दो—.   5—सत्.

6—न्   7—पत्.   8—पत्.   9—न्.   10—ल—.   11—न्.

12—न्.   13—ब्रती—.   14—न्.   15—बहू.

* Sacrifice, study, benefaction; assisting to sacrifice, teaching, accepting alms. ^m Fem. प्राची. Also masc. प्राचः. ^a And fem. लक्षी.

^b Also लक्षी (—न्). ^c Some disjoin the two last terms as signifying provident. ^d Either the natural father, or the spiritual preceptor.

^e One who employs them to perform a sacrifice. ^f For ceremonies which include the drinking of acid asclepias. Some make this term synonymous with two preceding words.

^{1 m}
यज्ञा (तु विधिनेष्टवान्)

(स गौष्ठीया) स्यपति:

^{2 m}   ^{m b}
सोमपीतो (तु) सोमपः

^{3 m}
9. सर्ववेदाः (स येनेष्टोयागः सर्वस्वदश्चिणः)
^m
अग्रचानः (प्रवचने सांगे इच्छीती)

^m
10. लक्ष्मानुजः) समाहृतः:   (गुरोरुद्ध यः)

^{4 m}
सत्त्वा (लक्ष्मिं वै दाते)
छात्रांतेवासिनौ शिष्यै

^{5 m}   ^{m g}   ^m
11. (एकवृद्धवताचारा मिति) सबृद्धचारिणः:
^{m m}   ^{6 m n}
संतीर्था (चै) कागुरु
(चित्पानभिन्नम्) अग्निचित्

One who sacrifices in due form.
—who does so in a certain form. a
—who has drunk the juice of acid Asclepias.
—who has bestowed all his wealth. c
—who is completely learned. d
—who has taken leave of his preceptor. e

—who has made ablutions. f

A pupil.

Novices. h

Fellow students. j

Spiritual brethren. l
A worshipper of fire. o

1—३.   ३—५.   ३—८.   ४—६.   ५—८.   ६—८.

- * In that of the sacrifice named from VRIJHASPATI. b Also शोमपाः (—पा.) c On the priests employed by him for a sacrifice called Vis'wajit, at which the principal's whole property must be distributed in sacrificial fees. d In sacred knowledge ; being conversant with the vēdas and six vēdāngas. e To become a householder. f Preparatory to the performance of a sacrifice. g Sing. लक्ष्मेषासी (न्). h Students who have recently begun reading the rēdas. i Sing. शिष्यः. j Pursuing together the same studies, with like austerities. k Sing. लक्ष्मचारी (—न्). l Pupils of the same preceptor. m Sing. उत्तीर्थः and उत्तीर्थः. n Sing एकशुदः. o One who has taken and placed or consecrated a sacrificial fire.

W

Traditional instruction.

Untaught knowledge.

Deliberate commencement.

A sacrifice.

The great sacraments.

An assembly or meeting.

A room in front of the offerings.

By-standers.

Members of the assembly.

Reciters of the prayers.

12. (पारंपर्योपदेशे स्वादृ) ऐतित्यमितिहा¹ (अथवा)

उपज्ञा (ज्ञानमाद्यं स्वाज्)

(ज्ञात्वारंभः) उपक्रमः

13. यज्ञः सवो इष्वरो यागः सप्ततंत्रम्^m चः करुः

(पाठो होमज्ञातिथीनां सपर्यासपर्यणं वलिः

14. एते पंच) महायज्ञः (वह्नयज्ञादिनामकाः)

समव्यापरिषद्भौष्टी सभारमिति संसदः

15. आस्थानी(ज्ञावम्) अस्थानं (ज्ञानं पुंसक्षयोः) सदः

प्रावंशः (प्राग्धदिक्षात्)

सदस्या विधिदर्शिनः

16. सभासदः सप्तसाराः सध्याः सामाजिकाः (चते)

अध्यर्थज्ञात्वोतारे (यजुः सामर्विदः क्रम्भतः)

1—३.

2—८.

3—८.

5—८.

6—८.

7—८.

8—८.

9—८.

10—८.

11—८.

* Or ceremony in which oblations are presented. ^b Five acts of religion named the sacraments of the *Vēdas*, of the Gods, of guests, of the manes, of mundane beings : viz. 1. study of scripture ; 2. presenting of oblations to the gods ; 3. hospitable reception of guests ; 4. libation of water to the manes of ancestors ; 5. casting of food on the ground, or in water, for the gods, or for mundane beings. ^c Sing. ज्ञावज्ञः.

^d Sing. संसद् (—८). ^e Sing. fem. सदाः. Neut सदः. ^f In front of the apartment in which the intended oblations are stored ; it is allotted to the employer and his family and the by-standers. ^g Whose business it is to notice and correct mistakes. ^h Sing. सदस्यः विधिदर्शी. ⁱ Sing. सभासद् (—८). ^j Being conversant with the several *Vēdas* respectively. ^k Sing. उपज्ञा. Chanter of the *Sāma-vēda*. ^l Sing. छोता (—८).

17.	(पानीशादा धनैर्वार्षा) अतिको वाजका (स् ते)	^{m b}	^m	Officiating priest. a
	^{m d}			
	वेदिः (परिक्षुता भूमिः)			The altar. c
		ⁿ	ⁿ	
		(समे) स्थितिस्थलं		Sacrificial ground. e
18.	चालोदूपकटकः	^m	^m	A ring on the post. f
		^f	^h	
	कुम्बा (सुगडनाश्तिः)			An enclosure. g
	ⁿ ^{1 n}			
	वूपाग्रं तर्म		^{2 m} ²	Top of the post. i
	(निम॑ य दारणात्) रथा (ह॑योः)	^m	^{3 m} ⁿ	Wood for lighting a fire. j
19.	हज्जिणामिगृह्यपत्था हवनीयौ (वयो इनयः)			Three sorts of sacred fire. l

1—गृ.

2—गृ—.

3—गृ—.

- * Hired to perform the sacrifice : and denominated according to their respective officers, पानीशः (or चानीशः), &c. Sixteen such are employed under different designations. ^b Sing. अतिकः (—क). ^c Or spot prepared for binding the victim, or placing the vessels. ^d Also वेदी. ^e A spot levelled for the purpose. ^f A wooden ring on the top of the sacrificial post. Some say an iron ring at its base. ^g Round the place of sacrifice, to prevent profane intrusion. ^h Some make this a synonymous term. Fem. सुगडना. ⁱ Of the sacrificial post (called शूपः); which is an octangular column of Bambus or of *Chadira* wood (*Mimosa Catechu*); to which the victim is bound, to mark the conclusion of the sacrifice. ^j By the attrition of two pieces of wood. ^k अरक्षिः. Also fem. अरखी. ^l Severally stated : viz. दज्जिष्वामिः, a fire, taken from the consecrated one, or from a domestic fire, and placed towards the south. गाहैपत्थः, the fire perpetually maintained by a householder. चाहैपनीयः, fire thence taken and prepared for receiving oblations : a consecrated fire.

The three
sacred
fires. a
Fire conse-
crated by
prayers.

Sacrificial
fire. b
Sort of
sacred
fire. c

The wife
of fire. d
Prayer
uttered to
excite fire.
e

Metre. f
A prepar-
ed oblation
for the
gods. g
Curd of
two milk
whey.

A leather
fan. i

(अस्तिवयमिदं) लेता

प्रणीतः (संस्कृते इनकः)

20. समूहाः परिचाब्दोपचाब्दाव् (अग्नौ प्रयोगिणः)
(यो गार्हपत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते

21. (तस्मिन्) आनाश्च

(इथा) इनाची स्वाद्ध (च) उत्तमुक्तिप्रिया
(चक्) सामधेनी धात्वा (य या स्वाद्धनिसमिंघने

22. (गायत्री प्रसुखं) कृद्दै

(इवपाके) अरुः (पुमान्)
आमित्रा (सा इतोष्णेया जीरे स्वाहिष्योगतः)

23. धुवित्रं (अग्नं तद्वचितं वृगचर्मना)

—४—

* Collectively. In general : or, as others interpret this, parti-
cular sacrificial fires. c The southern fire, taken from the house-
holder's heart, and consecrated. d A goddess presiding over the
prayers with which burnt-offerings are made. e Used, when fuel is
put on the fire. f Measure of verse in the *Vēdas* : of various sorts ;
as गायत्री or गायत्री, 24 syllables (6×4). उष्णिष्ठा (—४), 28 syllables
(7×4). अहुष्टप् (—४), 32 syllables (8×4). दृष्टी, 36 syllables (9×4)-
पैष्ठः, 40 syllables (10×4), &c. g Also for the manes. Some explain
it, the vessel in which oblations are prepared. h Some write आमीत्रा.
i Made of antelope's hide ; and used to fan the sacrificial fire. j Also
अवित्रं.

४७ द्वाजं (सदधार्य)

परमान्वं (तु) पायसः

24. हव्य कव्ये (हैवपित्रेऽचन्द्रे)

पात्रं (स्त्रादिकम्)

भ्रुवोऽपभ्रज्ञुङ्ग(र्ना तु) चुवेऽ(भेदाः) चुच्चः(स्त्रियः)

25. उपाकृतः (पश्चरसौ योऽभिमन्त्य क्रतौ इति)

परंपराकं शमनं प्रोक्षणं (च वधार्यमस्तु)

26. (वाचलिङ्गाः) प्रमीतेऽपसम्बन्धप्रोक्षिता (इते)

साक्षात्यं इविर्

(अग्नौ तु ऊर्तं लिषु) वषट्कृतम्

Oblation of butter and curds.

—of rice, milk, and sugar.

Food of the gods and manes. a

A vase or vessel. b

Various sorts. c

A victim. i

Immolation.

Slain or immolated.

An intended oblation. k

Burnt as a sacrifice. l

१ च—त्.

२ च—

३ च—.

४ —स्.

- * Respectively, viz. अप्तः, an oblation to the gods. अव्यं, an oblation to the manes. b अः any kind : including the undermentioned sorts ; besides others, as pestle and mortar, spoon, jar &c. c Severally named in the text. They are used in sacrifice and differ in shape : being respectively (as some describe them) round, square, semicircular, triangular, and lotus-shaped. d चुप्ता, shaped like an Indian fig-leaf (*Ficus Indica*) and made of the wood of *Flacourtie sapida*. e चपञ्चत, a round vessel made of the wood of a holy fig tree (*F. religiosa*). f चुक्तः or चुक्तः, a semicircular vessel made of the wood of *Butea* (*B. frondosa*). g चुच्चः or fem. चुच्चः, a ladle of *C'hadira* wood (*Mimosa Catechu*). h चुक् (—च्) same with the last, though some distinguish it. i Slain, or to be slain. j Also शसनं or ससनं. k The thing to be offered or sacrificed ; usually clarified butter. l Sacrificed in fire.

Supplemental sacrifice.

^a
Suitable to
a sacrifice.

An act of
sacrifice. d

-of pious
liberality. e

Remains of
a sacrifice or
oblation. f

Gift or do-
nation.

Obsequies
of a deceas-
ed person.

Gifts in ho-
nour of the
deceased.

Funeral re-
past. j

27. (दीक्षांतो) इव वस्त्रोऽि (यज्ञ)

^{mfn c}
(स्त्र॒त्कर्मा॑र्हन्तु) यज्ञियम्

(त्रिष्णु)

^{1 n}
(य नृतुकर्मे) दं

ⁿ
पूर्वं (वातादिकर्मणि)

28. अवृतं विष्वसो (यज्ञशेषभोग्यश्चयोः)

^m ⁿ ⁿ ^{2 n} ⁿ
त्यागे॑ विष्वापितं दानसुर्वर्जनं विसर्जने॑

29. विश्वाशनं वितरणं स्वयम्भूतं प्रतिपादनम्

ⁿ ⁿ ^{3 n} ^{4 fg}
प्रादेश्यनं निर्वप्तम् पवर्जनम् चतिः॑

30. (वृतायं तद्वर्हनं विषु स्याद्) और्हदेहिकम्

ⁿ ^{m i}
पिण्डालं निवापः॑ (स्वाच्छ)

^{5 n}
क्षाहं॑ (तत्कर्मशास्त्रतः॑)

१ इष्ट.

२ च—.

३ च—.

४ च—.

५ चाच.

^a Performed to atone for any defect in the principal one. ^b Some make this a synonymous term. ^c Fem. यज्ञिया. ^d Oblation or other act of a sacrifice; or the sacrifice itself. ^e Digging a pond or well; erecting a temple or house; planting an orchard, &c. ^f Respectively, viz. अवृतं, butter, &c. remaining of a sacrifice. विष्वसः, residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual parent, &c. ^g Or अहती. Also अंहितः. ^h Also और्हदेहिकं, और्हदेहिकं. Fem. और्हदेहिकी. ⁱ And निवापः. ^j Feeding of priests and other prescribed ceremonies, in honour of ancestors.

n b   l n

31. अन्वाहार्यं माचिके.

(१० शोऽष्टमोऽङ्कः) कुतपेऽ (१५ लियान्)
 पर्येषणा परीष्ठि (सा) न्वेषणा (च) गवेषणा

32. सुनि (ख.) खेषणा

वान्ना ऽभिशक्तिर्वाचनाऽविना

(षट् तु द्विष्व)

m f n h

१४३्य (मध्यार्थे)

m f n i

पाद्यं (पादाय वारिणि)

m f n j 4 m f n k

33. (अमाहृ) आतिथ्यातिथेये (अतिथ्ये ऽच साधुनि)

m f n l m f n m 5 m n o

(साहृ) आवेशिका आत्मन्त्रतिथि (र्ना मृष्टागते)

Monthly obsequies.

८ Eighth hour of the day. c

Research or inquiry. d

Request or solicitation.

Asking or begging.

A respectful oblation. g

Water for ablution of the feet.

Proper for a guest.

A guest.

1—४.

२ च—

३ वा—.

४ चा—.

५ च—.

- Funeral repast in honour of ancestors on the day of new moon. Some restrict this to the monthly ceremonies for one recently deceased.
- Also अन्वाहार्यं and अन्वहार्यं. ° Towards midday : for the day (or period of day light) comprises fifteen hours (*muhūrtas*). An offering to the manes at noon is reckoned best. • Especially the investigation of duty by reasoning. • Also सनी. † The following admit the three genders. • Water only ; or else grass, flowers, &c. with water. • Fem. अन्वा. † Fem. पाद्या. ‡ Fem. आतिथा. ‡ Fem. आतिथेयी. 1 Fem. आवेशिकी. ॥ Likewise आगाम्युः. ॥ Also fem. अतिथिः, or अतिथी. • Some include this among the synonyms.

Worship. a	34. पूजा नमस्या १पचितिः सपर्वा॑ २र्चा॒॑ ३र्हणा॑ः (समाः)
Service.	वरिवस्था॑ (तु) शुश्रू॒ परिचर्वा॑ (ए) पासनम्॒
Roaming. b	35. ब्रज्ञा॒॑ इटाट्या॑ पर्वटनं॒
Persever- ance in austerities.	चर्वा॑ (लैर्वा॑पथस्थितिः)
Sipping. f	उपसर्ध॑ (ख्वा॑) चमनम्॒
Silence.	(य) मौनमृभाषणम्॒
Order, me- thod.	36. आत्मपूर्वो॑ (ख्लिदा॑) (पु.) इत्॑ परिपाटी॑ अतुक्तमः॑ पर्वाय॑ (ख्वा॑)
Neglect. i	इतिरात॑ (लृ॒ स्थातु॑) पर्वय॑ उपात्वयः॑
Meritori- ous act. j	37. नियमो॑ इत्॑ (मुख्यो॑तस्योपवासादि॑) पुण्यकम्॒
A fast.	उपसर्ध॑ (तु॑) पवासे॑
Discrimi- nation.	विवेकः॑ इष्टगानता॑
Holiness. l	38. (खाद॑) ब्रह्मवर्च्चसं॑ इत्साध्यवनर्हित्॑

1—४. ५ आ—. ३ अ—. ४ आहत. ५ उ—. ६ —र्षि॑.

a Whether adoration or respect. b Likewise परिचर्वा॑. c Also fem. उपासा॑ or उपासिः॑. d Wandering for alms : travelling for austerity. e Also चटा॑ and चक्षा॑. f Touching without swallowing. g Likewise, neut. आत्मपूर्वं, आत्मपूर्वं or आत्मपूर्वकं. h And परिपाटिः॑. i Of what is enjoined or customary. j As fasting, &c. k Also उपेतिर्ण, उपोवशं, उपोपवशं, &c. l Resulting from the study of scripture ; and the observance of its injunctions.

(ज्ञांजलिः) ^m
पाठे ब्रह्माचर्त्तिः ^m
Joining both hands while reading the *Védas*. a

(पाठे विस्तुषो) ब्रह्मविन्दवः ^{1 m}
Sanctified saliva. b

39. धानयोगासने ब्रह्मासनं

कर्णे विधि कर्मौ ^{m m m}
A holy posture. c

मुखः (स्यात्प्रथमः कर्त्त्वो) ^m
A sacred precept. d

त्रिकर्त्त्वं (स्तु तत्त्वं अधमः) ^m
A chief injunction. e

40. (संस्कारपूर्व गच्छन्ति सादृ) उपाकरणं (शुनेः) ^{n h}
(समे त) पादयहणम् भिवादनं (भृत्युभे) ^{n j 2 n}
Holy study. f

41. भिलः परिवाट् कर्मन्दी पारायण्डं (पि) मस्तरी ^{3 m m 1 4 m 5 m 6 m}
Obeisance. i

A mendicant. k

1—न्. 2—. 3—. 4—न्. 5—न्. 6—न्.

- * An act of humility, with a short prayer, at the beginning and end of a lesson : or else to mark, by the motion of the hands so joined, the accentuation, while reading the *Sáma-véda*. b Drops of spittle sputtered in reading the *Védas*. c Adapted to meditation and restraint of thought : sitting with the feet raised, or with fingers intertwined, &c. d Practice prescribed by the *Védas* for the effecting of certain consequences. e Regarding an act of religion : as ‘sacrifice with rice ;’ ‘strew *Kus'a* grass.’ f Or succedaneous : as ‘for want of rice use *Nibári*’ : ‘for want of *Kus'a* employ *Cás'a* or *Durvá*.’ g Reading of the *Védas* after initiation. h Also उपाकरणं (—न्) and उपयहणं. i A bow or prostration to a person addressed by name. j Likewise उपसंयहणं. k One who has entered the fourth order (or that of devotion), following the rules of CARMANDA or PA'RÁS'ARYA : a *Sannyasi*. l And परिवाटकः. m पारायणी or परायणी (—न्).

An ascetic. a

1 m   m   2 m
तपस्त्री तापसः पारिकांकी

A holy sage. b

m   m f
वाच्यमेऽ मुनिः

Patient of austerity. c

m   m
42. तपःक्लेशसहे दांते।

Religious students. c

m   m d
बर्णिनो डलचारिणः

Saints. e

m f   m
चर्षयः सत्यवचसः।

An initiated householder. g

n   n h
द्रष्टव्यक (स्वा) सवव्रती

Sages with subdued senses. i

m   m k
43. (घे) निर्जितेन्द्रियशास्त्राभ्याम् यतिनोऽयतय (स्व. ते)

One, who steeps on the bare ground. l

3 m
(यः स्थगिष्ठलेऽयतनशास्त्रेते) स्थगिष्ठलशास्त्रं (सौ)

1—न्.   2—१.   3—घे. (—न्).

* Employed in devotion and seeking spiritual wisdom. Some make these terms synonymous with the preceding. ^b Practising rigid taciturnity ; devoid of passions, and serene or unruffled by pain or pleasure. ^c Practising austerity during the study of the *Vēdas*. ^d Sing. वर्णी (—न्) and व्रातव्रता (—न्). ^e Infallible. Seven classes of them are distinguished, viz. *Maharshi*, *Dēvarshi*, (as *NĀRADA*, &c.) *Brahmarshi*, (as *CASĀTAPA*, &c.), *Paramarshi*, *Canḍarshi*, *Sṛutarshi*, and *Rājarshi*. ^f Sing. अभिः or रिषिः. ^g And fem. अभी, &c. ^h One, who has entered the second order, after passing through the first : having completed his noviciate, but without attaining a knowledge of the *Vēdas* (he is called *Vratasnātaca*) : having attained that knowledge before the expiration of the prescribed period of study (he is termed *Vidyāsnātaca*) : having completed both his studies and probation (he is named *Ubhoyasnātaca*). ⁱ आङ्गुष्ठव्रती (—न.) and आङ्गुष्ठव्रती. ^j Whose organs are restrained from all that is blamable, as *VAS'ISHT'HĀ* and others. ^k Some exclude this from the synonyma. ^l Sing. व्रती (—न्) and व्रतिः. ^m By way of mortification.

44. स्थिरुल (स्त्रा.)

(४) विरजसमसः (स्त्र.) द्यातिगः^m

Men perfectly virtuous. a

पवित्रः प्रयतः पूतः

A purified person. b

पाषण्डाः सर्वलिङ्गिनः^{md}
^{m f}^{2m}

Heretics and impostors. c

45. (पालाशो दण्ड) आषाढः (व्रते)

राम (स्त. वैष्णवः)^m

A student's staff. e

(अस्त्री) कमण्डलुः कुण्डी

One cut from a Bambu. g

(ब्रतिनामासनं) वृष्टी^{fk}

His water-pot. h

His cushion. i

46. अचिनं चर्म छन्तिः (स्त्री)

भेद्य (मिद्याकदम्बकम्)^{m m}

A hide used by him. l

स्वाध्यायः (स्वाज्) जपः^m

Aggregate of alms.

Reading or muttering of prayers.

1—स्त्र.

2—त्र.

3—त्र.

a Devoid of every bad quality ; having gained the knowledge of God, and attained beatitude in their life time : as VYĀSA and others.

b Cleansed by a austerity and mortification. c Who assume the exteriors of the four tribes and orders ; but whose practice is in contradiction to the *Vedas* : for example (say the Commentators) the *Baudhāyana*, &c. d Sing. पाषण्डः or पाषण्डः. e Cut from a *Pālāsa* tree (*Butea frondosa*) : and used by certain ascetics on the full moon of *Āshādha*. f Also आषाढः. g Borne by students with a wisp of of *Kus'a* grass. Any other Bambu staff is named वैष्णवः. h A wooden or an earthen one. The student, as well as the ascetic in the third or fourth order, was anciently required to carry a water-pot. i Likewise जृष्णुका. j A seat made of *Kus'a* grass (*Poa cynosuroides*). k Or वृष्टी. l Commonly an antelope's skin. m Or जापः.

Religious
bathing. *

An expiato-
ry prayer. b

Half-month-
ly sacrifice.
d

A perpetual
duty. e

A voluntary
one. f

The cord
passed over
the left
shoulder. g

Over the
right shoul-
der. i

Suspended
over the
neck.

Part of the
hand sacred
to the gods.
j

सूत्या ऽभिषबः सुवर्णं (च सा)

1 m. f n c

47. (सैन्देनसामपञ्चसि जप्तं त्रिष्वः) चमर्षणम्

m m

दर्श (च) पौष्टिमास (च. यागो पक्षांतयोः श्वकः)

48. (शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्कर्त्तव्यं) यमः

m

नियम सु. स यत्कर्मनिलेभागन्तुसाधनम्

" " b

49. उपवीतं (यज्ञसूत्रं प्रोक्षते हत्तिष्ठो करे)

प्राचोनावीत (मन्दलिन्)

निवीतं (करुदस्त्रितम्).

50. (अङ्गुत्यन्तेऽसीधि) हैव

n

1 च—

* Preparatory to a sacrifice. Also, as some explain these terms, extracting the juice of acid asclepias, and drinking it. ^b Meditated while a drop of water is held to the nose. The name (which is also that of its author) signifies expiatory : it is supposed to atone even sins in thought. ^c Fem. चवसर्षणी. ^d At the change and full of the moon, respectively : performed by persons maintaining a perpetual fire. * As veracity, &c. See MANU, Ch. 10, v. 63. ^f As pilgrimage, fasting &c. ^g And under the right arm. MANU, 2. v. 63. It is the usual mode of wearing it. ^h This general term, for the sacerdotal string, is by some made synonymous with the preceding word. ⁱ And under the left arm. It is so worn during particular ceremonies. ^j Tips of the fingers (some exclude the thumb) : See MANU, 2. v. 59.

(स्वत्पांगुल्यो भूले) कायम्	n	Part of the head sacred to the creator. a
(भैःङ्गुष्टाङ्गुल्योः) पैत्रं	"	—to the manes. b
(भूले स्थङ्गुष्टस्य) ब्राह्मणम्	"	—to the Vēdas. c
51. (स्थाद्) ब्रह्मभूयं ब्रह्मात्मं ब्रह्मसायुज्यं (मित्यपि) देवभूया (दिकं तद्वत्)	" f	Deified state. d
52. (संन्यासवत्यनश्नने पुमान्) प्रायो	m	Inferior deification. e
	1 m	Penance. g
	(स्व) वीरडा	Fasting to die.
नटार्गिनः	m	One who has left his sacred fire. h
कुहना (लोभानिष्ठम् अपिपथकल्पना)	f	Hypocrisy. i
53. ब्रात्यः संस्कारहीनः (स्वात्)	m	An uninitiated person. j
अखाण्यायोऽनिराज्ञतिः	m	One who has not made his studies. k

1—न्.

- * To *Prajāpa*. It is the root of the two smaller fingers.   b Between the thumb and forefinger.   c Under the root of the thumb.
 d Becoming united with *Brahme*.   e Becoming identified with a god.
 f देवभूयं, देवत्वं or देवसायुज्यं.   g That called *Sāntapana* or any other : as the *Chāndrāyana* or *Prājāpatya*, &c. See *MANU*, 11. v. 212, &c.
 h Having extinguished or neglected it ; or having gone abroad, committing the charge of the perpetual fire to his family.   i Practice of religious austerities through avarice, or from pride, &c.   j For whom the prescribed ceremonies have not been performed : who has not received investiture.   k Who has not duly read the *Vēdas*.

1 m   2 m

धर्मधजी लिंगहृति॒

A hypocrite
or impostor.

^a
A violator
of his vow.
^b

One who is
asleep at
sunset, or at
sun rise. c

One marri-
ed before
his elder
brother. d
The unmar-
ried elder
brother.

Marriage.

Copulation.

Three hu-
man pur-
suits i

Four ob-
jects. k

The same
equally po-
tent.

The bride-
groom's
friends.

3 m   m

अवकोशी॑ ज्ञातव्रतः॒

54. (सुप्ते यच्चिन्द्रसमेति मुप्ते यच्चिन्द्रुदेति च
र्घ्नुमान्) अभिनिर्मुक्ता॑ इभ्युदितौ॒ तौ॑ यथाक्रमम्)

55. परिवेत्ता॑ (इनुजो॑ इनूढे॑ ज्येष्ठे॑ लारपरिग्रहात्)
परिवित्ति॑ (स्तु॑ तज्ज्याद्यन्)

56. (तथा॑) परिणयेऽहं॑ प्रययामाः॑ पाणिपौड़नम्
व्यथाय॑ ग्राम्यप्रसू॑ (च)॒ रत्त॑ निखुवर्ण॑ (च सः॑)

57. त्रिवर्गे॑ (धर्मकामार्थैश्च)

चतुर्वर्गः॑ (समोक्तकैः॑)

(समुद्भव श्च)॑ चतुर्भृद्र॑

जन्माः॑ (स्त्रिघावरस्य ये॑)

1—गृ॑   2—चि॑   3—गृ॑   4—सृ॒—॑   5—सृ॒—॑

6—सृ॒—॑   7—सृ॒—॑

- ^a Who assumes the exteriors of religion for a livelihood. ^b Infringing, through incontinence, austerities begun by him. ^c Respectively. ^d This regards the first marriage. ^e Also परिहस्तः and परिहस्ति॑. ^f Also पाणिपौड़नं, &c. ^g Also रज्जनं, सुरतं, and रत्तिः. ^h Likewise जैयुव॑. ⁱ Viz. duty, love, and wealth. ^j And त्रिवर्गः. ^k The three above mentioned ; and final beatitude or release from transmigration. ^l Sing. जन्माः॑.

CHAPTER VIII.

SECTION I.

	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m a</i>	<i>l m</i>	
1. वृद्धीभिषिक्तोः राजन्ये वाङ्गजः चत्रियोः विराट्	<i>m b</i>	<i>2 m</i>	<i>m</i>	<i>3 m c</i>	<i>m d</i>	<i>m e</i>
राज्ञि राट् पार्थिव स्थाभृत् प भूप महोच्चितः						<i>m</i>
2. (राजा तु प्रणताशेषसामन्तः स्थाद् अधीश्वरः	<i>4 m</i>	<i>m</i>				
चक्रवर्तीं सार्वभौमेः						<i>m</i>
(शुपो इन्यो) मण्डलेश्वरः						
3. चेनेष्टं राजसूयेन मण्डलस्त्रिवरच यः				<i>5 m</i>		
शास्ति यवान्नया राज्ञः स) सम्बाद्						
4. राजन्यकं (प्रत्यपति. चत्रियाणां गणे क्रमात्)					"	
1—राजा 2—च. 3—त. 4—त्. 5—स.						

^a Also चत्री (—न्) and चत्रः or चत्रः. ^b राजा (—न्). ^c Likewise चत्रीभृत्, &c. ^d चत्रः. So—चत्रितः, नरपतिः, &c. ^e Also चूपालः, चत्रिपाल, &c. ^f Paramount over all neighbouring princes. Some make this synonymous with the following. ^g Sovereign of the earth from sea to sea. ^h A sovereign prince who has performed a *Rājasūya* sacrifice, and exercises despotic sway over others. Or one, who has either of these qualifications.

A minister
or counsellor.

Other ministers.

The king's
companions.

The priest
or chaplain.

The judge.

The warden
or porter.

An armed
guard.

A superin-
tendent. f

An over-
seer of a
village.

An inspec-
tor of a
district.

The trea-
surer. g

The master
of the mint.
h

The cham-
berlain. j

1 m   m   m
मन्त्री धीरचिवा इमात्या

(इन्द्रे) कर्मसुचिवा (सूतः) ^{m a}

5. महामालाः प्रधानानि

2 m   m
पुरोधा (सू.) पुरोहितः

(द्रष्टव्यवहाराणां) प्राष्ठविवाका इच्छदर्शकौ

6. प्रतीकारे द्वारपाल दास्य तास्थित दर्शकाः

m c   m   m d   m   m e

रक्षिवर्ग (सू.) नौकास्ते

7. स्वायुकेः (इधिकालीयामे)

6 m   7 m
(यथा) इध्यक्षा इध्यक्षती (सनौ)

m   m
जौरिकः जनकाभ्यक्षो

m   m
गोपेः (ग्रामे चुकूरिषु)

8. (सूतःपुरे त्वधिकातः स्वाहू) अन्तर्वंशिको (जनः)

1—त्.   2—घस्.   3—क.   4—क.   5 च—.
6—च.   7—त्.

^a कर्मसुचिवः. Also आमात्यः. ^b Sing. प्रधानः,—नः. ^c Also प्रति-
कारः. ^d Or द्वाःस्यः. Likewise द्वारी(न), द्वारिकः, द्वोवारिकः. ^e Also,
उपदर्शकः, and दास्यितदर्शकः. ^f Over any department some say, over
that of receipt and disbursements. ^g Superintendent of the gold.
^h Superintendent of the silver coinage; or of the silver in general.
ⁱ Also उद्धपतिः. ^j Superintendent of the women's apartments.

m   mb   mc   md

सौभिद्वा: कंचुकिनः स्थापत्याः सौभिदा (सु ते)
mf   m

Attendants
of the wo.
men. a

9. शंदो वर्षवर (सूत्यौ)

m   1 mg   2 m

देवका इर्यनुजीविनः
3 m

A eunuch.
c

(विषयानन्तरे राजा) यशुर्

nj
नित्र (मतः परमः)

A servant.

10. उदासीनः (परतरः)

m

पाण्डिग्राह (पाण्डुष्टतः)

A foe. h
 or neutral.
i

रिष्टौ वैरि सपला इरि हिष्टहे प्रथ इर्वहः

An enemy
in the rear.

4m   m1   m2   m3   5m   6m   7m
m n   m   m   m n p   9m   m   8m

Any ene-
my.

11. हिष्ट विष्टा इहिता इमित्र वस्तु यात्रव शत्रवः

m o   m   mp   9m   10m

अभिषातिपरा इरातिपर्विष्टपरिष्टन्त्रिजः

m   m   11m

A friend
and con-
temporary.

12. वयस्सः विष्टः सपला

1—त्. 2—त्. 3—वतु. 4—उ. 5—ह. 6—हे—.

7—ह. 8 वतु. 9—त्. 10—त्. 11—ह.

^a Guarding the apartments of the king's women. ^b Sing. कंचुकी (—त्). ^c स्थापत्यः or स्थपतिः. ^d सौभिदः or सुभिदः. ^e A castrated attendant. Some make the preceding synonymous with this. ^f One reads शंदः; but erroneously; for the term is शंदः and signifies impotent.

^g चर्ची (—त्). ^h A neighbouring prince; for enmity frequently arises between neighbours. ⁱ Being more distant. ^j Or विष्टः. ^k Remote; showing neither friendship nor enmity. ^l वैरो (—त्). ^m Or सापलः.

ⁿ हिष्ट (—ह). Also हिषः (—ह). ^o अभिषाती (ज) or अभिषाती (—त्) and अभिषातिः (—ति). ^p अरातिः or आरातिः.

Y

A friend.

n a l m b 2 m
(ज्ञ) मित्रं सदा सहत्

Friend-
ship.

" " सख्यं साम्पदीनं (स्वाद्)

Complai-
nance. c

^m
अनुरोधे इन्द्रवर्णम्

A spy. d

13. यथार्हवर्णः प्रणिधिरप्सूर्पच्चरः अभः

^m 5 m
चार (च) गूढपुरुषश्

Trusted ;
confiden-
tial.

(स) सः प्रत्ययित (स्त्रियु)

An astro-
loger.

14. सांबत्सरी औतिषिको दैवज्ञ गणका (वृषि)

(स्वर) मौहर्णि क मौहर्णि ज्ञानि कार्त्तांतिका (चण्डि)

A man ver-
sed in any
sciencee.

15. तांत्रिको सातसिङ्घांतः

सत्री स्त्रहपतिः (समौ)

A scribe.

सिंहिकारो इच्छरचनो इच्छरचुमु (च) लेखके

1—सि. 2—दू. 3 च—. 4 च—. 5—ष. 6 चाम. 7—नु. 8—नू

b

^a Or विद्यु. Invariably neuter : ut some vary the gender ; masc.
विद्युः fem. विद्या. ^b Fem. सखी^c The accomplishing of a desired
object. Some explain this, service. ^d The two first, others say the
three first, terms signify a secret agent under a disguise : and the rest
an occasional emissary : or else a spy in general. ^e Or चरण्यः. ^f Fem.
चामा and प्रत्ययिता. ^g Or औतिषिकः. ^h गणकः fem. गणकी. ⁱ Con-
stantly giving alms and performing sacrifices. ^j Also उच्ची. ^k Or
विपिकरः. and विविकरः. ^l Also चरण्यः.

	^{n a}	^{n b}	^f	^{lfc}		
16.	स्त्रियिता॑ इच्छरसंस्थाने॒ स्त्रियिति॑ वि॒ (स्त्रेस्त्रियौ॒)	^m	^{m d}		Scripture or writing.	
	(स्थात्) संदेशहरे॑ दूतो॒				A messenger or ambas- sador.	
		^{m f}	^m	^m	^{n e}	An embas- sy or mes- sage.
				^{mg}	दूत्यं॑ (तद्वावकर्मणि॑)	
17.	स्वधनोनेऽस्वगोऽस्वन्यः पांचः पथिक (इत्यपि॑)	ⁿ	^{fi}		A travel- ler.	
	(स्वास्थ्यमात्युद्धल्कोशराष्ट्रदुर्गवलानि॑ च)				The requi- sites of re- gal adminis- tration. h	
18.	राज्याह्वानि॑ प्रकृतयः॒ (पौराणां अथेष्यि॑ इषि॑ च)	^m	^m	ⁿ	Including citizens. j	
	(संविनी॑ वियहो॑ वानमासर्नं॑ हैषस्याव्यवः)	ⁿ	^{m l}	ⁿ	Six expedi- ents of de- fence. k	
19.	(षष्ठ्) शुभाः॑	^f				
					शक्तय (स्त्रेस्त्रियोत्साहमंवजाः)	Power. m

वि—

- * And स्त्रियनं or देवनं. ° According to another reading (स्वचर निष्ठादौ), this and the preceding term are the interpretation of the two next words. ° Likewise स्त्रिये and स्त्रियौ. ^ Fem. दूती. ° And दौत्यै॑. ^ Fem. स्वधनीना, स्वगा, स्वन्या. § Fem. पांचा, पथिकी. Some write पथिका erroneously as others observe. Also masc. पथकः. h Viz. Ist. the king or lord ; 2d. his counsellor or minister ; 3d. a friend or ally ; 4th. treasure ; 5th. territory ; 6th. a strong hold ; 7th. an army. i Sing. राज्याह्वान् and प्रकृतिः. j Some reckon eight requisites of regal administration including the companies of citizens : others nine with the spiritual adviser, &c. k Severally mentioned. Viz. Pacification. War. A progress or a march. A halt or the maintaining of a post. A double resource or a stratagem. Recourse to protection. l Sing. शुभः an expedient. m Of three sorts ; as resulting from majesty, perseverance and counsel.

Threefold object. a	m^n	n^f	f^m	(लिवर्गेः स्वामं च दृष्टि च) लिवर्गेः (नीतिवेदिनाम्)
Majesty. b	20. (स) प्रतापः प्रताप (वृद्धनेत्रः कोषदण्डाम्)	m^m	m^m	
Four means of success. c	(मेहो दण्डः साम दानमित्य) पाव (चतुर्दयम्)	m^m	m^m	m^m
Punishment.	21. साहसं (तु) दमे! दण्डः:	n^m	m^m	
Conciliation.		$2 n$	n^d	साम सांख्य (पथो समौ)
Disunion.	मेदोपचमपाव	m^m	$3 m$	
Trial or test of honesty. e	उपधा (धर्मद्वयं त्यरोक्षणम्)	m^f	m^f	
Secret. g	22. (पंच लिप्यः)	$m f n h$	$m f n$	$m f n i$ (उष्णकाण्डोः (वस्तीवाद्यगोचरः))
Solitary, or private.	$m f n$	$m f n$	$m f n$	विविक्त विज्ञ दण्ड निःशकाका (स्वामा) रहः
Occurring in private.	23. रह (स्त्री) शिष्यु (चालिंगे)	$m l$	m	रहस्यं (तद्वेति लिपुः)
Trust or confidence.	(सम्भैर्विश्रभ्य विश्वासौ			

1 उ—. 2 उ—. 3 उ—प. 4—स. 5—स. 6 उ—.

a Loss, evenness and gain : or disappointment, continuance of the same state, and success : or else expenditure, equality and profit.

b The dignity arising from treasure and forces ; and from the power of punishment, the consequent high spirit and impatience of injury.

c In reducing the foe : viz. Sowing of dissension, chastisement, conciliation and gifts. d Likewise शाम (—म) and शामः. e Trial of loyalty, of disinterestedness, of continence, and of intrepidity. f The five next terms admit the three genders. g Unknown to a third person. h Fem. विविक्ता. i दण्डः or दण्डः. j Likewise masc. रहः (३) k Fem. रहस्या. l And विश्रभः.

	^m अद्यो (अंशे वयोचितात्)	Deviation from right.
24.	^m अचेष्ट ^m न्याय ^m कल्पा (सू.) ⁿ देशरूपं समस्तसम् ^{mfn} युक्तसौपरिकं ^{1mfn} लाभ्यं ^{mfn} भजमानाः ^{mfn} अभिनीत (वत्)	Propriety or fitness.
25.	^m न्यायं (च लिङ्ग घट्)	Right, fit or proper.
	^f संप्रधारणा (तु) ^m समस्तसम्	Deliberation. a
	^m अववाह (स्त.) ^m निर्देशो ^m निदेशः ⁿ शासनं (च सः)	An order or command.
26.	^f शिष्टि (चा) ^f चा (व)	
	^f संस्था (तु) ^f मर्जीदा धारणा स्थितिः	Continuance in the right way.
	³ⁿ आगोः ^m पराधोः ^m मंतु (ष)	Offence or transgression.
	(समेत) ⁴ⁿ हानवन्धने	
27.	^m हिपाद्यो (हिगुणो दख्लो)	Binding.
	^m भागधेयः ^{md} करे वस्तिः	Double penalty. c
	(घटादिदेयं, गुल्मोऽस्ती)	Royal revenue.
	["] प्राभातं (तु) ["] प्रदेशनम्	Toll. e
		A present. f

1 चो—.

2 चाचा.

3—स.

4 व—.

* On the propriety or impropriety of any thing : a determination thereon. ^b Also शास्त्रः. ^c Twice the prescribed fine or punishment of the offence. ^d Also चारः. ^e Or duty of customs payable at ferries, and passes. ^f Some restrict the two first terms to signify an oblation of first fruits, &c. to the gods : or a present to a friend ; and the four last an humble offering to the king, &c. ; or else a bribe ; or generally any present. Others restrict all the terms to one or other of those various senses.

" 1 " 2 m 3 f

28. उपायनम् पथात्तम् पहार (संघे) पदा
 m b n

A special
gift. a

(यौतवादि तु वहेवं) स हाये हरणं (च तत्)

Present
time. c

29. तत्काल (स्त.) तहात्वं (स्थाद्)

Future
time.

(उक्तरः काल) आवतिः

Immediate
conse-
quence.

सांहृष्टिकं (फलं सद्यः)

Future
conse-
quence.

उदकः (फलमुक्तरम्)

Casual and
unseen
danger. f

30. अहृष्टं (वक्षितोयादि)

हृष्टं (स्वपरचक्रजम्)

Obvious
danger. g

(महीभुवान्) अविभवं (स्वपञ्चप्रभवं भवम्)

Latent dan-
ger. h

31. प्रक्रिया (स.) धिकारः (स्थाच्)

चामरं (तु) प्रकीर्णकम्

Bearing of
royal insig-
nia.

"

A cow tail.
i

हृपरसनं (यक्षद् भद्रासनं

A throne.

"
सिंहासनं (तु तत्)

One made
of gold.

1 व—.

2 व—.

3 व—.

4 च—.

* As a nuptial present (सोदृष्टं), or alms to a student on his initiation, &c. ^b Likewise चुदायः. ^c The time when an act occurs. ^d Some say indec. ^e Also masc. चावतः. ^f As that of conflagration, inundation, &c. ^g As desolation and plunder of armies. ^h From one's own party : compared to a lurking serpent. ⁱ The tail of the Bos grunniens : used as a fan. ^j Likewise चमरं and fem. चमरा—रौ.

32. (४८)

^{n a} ^{l n}

दलं (स्वा) तपतं

A parasol.

^{2 n}

(राजस्तु) रूपजलम् (तत्)

A royal
one. b

^m ^m

भद्रकुम्भः पूर्णकुम्भे

^m

भडारः कनकाबुका

An auspi-
cious jar. c

A golden
vase.

SECTION. II.

1. निवेदः शिविन् (शंडे)

A camp. d

ⁿ ^{3 n}

सज्जनं (तु) परक्षणम्

A sentry or
guard.

(हस्यम्भरथपाहातं) सेनाङ्गं (साक्षतुष्टयन्)

Component
part of an
army. e

1 चा—.

2—त्.

3 ओ—.

* Or लक्ष्मी. ^a With a golden staff. ^c A golden one, filled with water from a holy place, and used in consecrating a king. ^d Some say the royal residence. ^e Four such parts are distinguished : horse, foot, elephants and cars : besides boats, buffaloes, &c.

An ele-
phant.

1 m   m   2 m   m   m   m

2. हंती इंतावलो हस्ती विरहे इनेकपे प्र हिपः

^m अतझड्चो^m गजे^{m a} नागः कुच्छरे^m वारणः करी^{3 m}

3. इभः सम्बेरभः पश्ची

The leader
of a wild
herd.

^m वूथनाम् (स्त) चूचपः

A rutting
elephant. c

^m मदोक्टो^m मदकालः

A young
elephant. d

^{m e} कलाभः करिधावकः

A furious
elephant. f

4. प्रभिक्षो^m गच्छिते^m ममः^m (समाव्) उष्णात निर्मदी

An elephant
out of rut.
g

^m हास्तिकं गच्छता (हृदे)

^f करिश्ची धेतुका वशा

A herd of
elephants.

A female
elephant.

The tem-
ples.

5. गण्डः कटो

^m मदो^{m i} दानं

The tem-
peral juice. j
Water emit-
ted from the
elephant's
trunk.

^m वमयुः करशीकरः

His frontal
globes. k

^m उष्मी (त पिख्हौ शिरसः)

1—३.   २—४.   ३—५.   ४—६.

* Also वग्धः.   b And पश्ची.   c From whose temples juice is beginning to flow.   d Till twenty years : some restrict the term to a cub under five years.   e Fem. कृष्णी.   f From whose temples juice is flowing.   g The juice having ceased to exude.   h So उष्मी, पिख्ही &c. Also उष्मीः वासिता, &c.   i Likewise उष्मीः.   j Which exudes when the elephant is in rut.   k Lumps on his head ; which swell in the rutting season.   l Sing. उष्मीः.

	(तयोर्म् ष्ये) ^{m a} विदुः (पुमान्)	The hollow between them.
6. अवग्रहो लखाटं (स्वाद्) (अपांगदेशो). निर्बाणं	^{m b} ⁿ ईषिका (^{f c} त्वचिकृंटकम्)	His fore- head. His eyeball.
7. (अघः कुंभस्थ) वाहित्यं आसनं स्कन्धदेशः (स्वात्)	ⁿ प्रतिमान (मृघो ^m यत्) ⁿ पश्चात् विंदुजालकम्	Corner of his eye. Root of his ear. Part below the frontal globes. d Under that ; between the tusks. His withers. ^e Marks on his face and trunk. f His side or flank.
8. पञ्चभागः पाञ्च भागे (हौ पूर्वपञ्चाङ्गादिदेशो) शान्ता इवरे (क्रमात्) 9. तोत्रं वैणुकम्	^m दन्तभाग (स्तु योऽयतः) ^{1 n} ^{2 n} गात्रा इवरे (क्रमात्) ^m अनुचानं वंधसंभे	His front. His shoul- der and thigh. h Pike to drive him. i Post to which he is secured. k Chain for his feet.
	^{m f n l} (अ) चृच्छले	

1—त्र.

2—र.

^a Some add विदुः. ^b Also अवग्राहः. ^c And ईषिका or ईषिका. Also इषीका, &c. ^d Or rather below the protuberances, beneath the forehead, which are named चातुर्कुंभः. ^e Where his rider sits. ^f Red, white or yellow. ^g Or पञ्च. ^h The first part of his fore-leg and of his hind-leg, respectively. ⁱ A bamboo headed with iron. ^j Some read वैणुक. ^k Or the post and tie. ^l Fem. अच्छला.

अंदुकेा निषडे। (इसी स्थाद्)

Hook to
guide him.

अंकुशो। (इसी) इष्टिः। (स्त्रियाम्)

Leathern
girt.

10. *चूपाकस्या वरदा (स्थात्)*

Dressing an
elephant. e

कल्पना मञ्जना (समे)

His trap-
pings. f

प्रवेष्यात्सारणं वर्णः परिसोऽसु कुथो। (हयोः)

Unfit for
riding. j

11. *बीतं (वसारं इष्टवस्तु)*

An ele-
phant-
stable.

बारी (तु) मञ्जवंधनी

A horse.

घोटके पीति तु तु तुरंगः। इव तुरंगमाः

Horses of a
good breed.

आचानेवः कुलीनाः। (सुर्)

—trained
for the
manege.

विनीताः साधुवाचिनः

१—ज्.

२—ज्.

३—ज्.

४—सि.

५—ज्.

a Also अंदुकः. b Or इष्टिः. It is also masculine, say some: but others hold such instances of it to be erroneous. c Likewise वृषा and दृष्टा or दृष्टा. d Also कल्पा. e Ornamenting him with minium, &c. or caparisoning him for his owner's riding. f Coloured woollen cloth; thrown over his back. g प्रवेष्यिः or प्रवेषी. h Some write परिसोऽसुः. i Fem. कुथा. Also neut. कुथं. j An elephant or horse unfit for war, &c. k And घोटः. l Or पीती (—ज्). Also बीतिः. m Fem. हयी. n Sing. आचानेवः. Also आचानेवः. o Sing. विनीतः.

	<i>m b</i>	<i>m c</i>	<i>m</i>	<i>m d</i>	Horses of certain local breeds.
13. वानादृचाः पारशीकाः कांबोजाः वाञ्छिकाः (इवाः)					^a
यदुर् (पश्चेऽ) इश्वरेषीये!	^{1 m}	^m			A horse fit for sacrifice.
			<i>m f</i>		^e
				<i>m</i>	A fleet horse; a courser.
					^a
जवन (सु) जवाधिकः					A pack horse.
					^a
14. उद्धरः स्त्रौरी	<i>m</i>	^{2 m g}			A white horse.
(सितः) कक्का		^m			A chariot-horse.
					^a
रथो! (वेढा रथय यः)		^m			A colt.
					^a
वालः किशोरेऽ	^m	^m			A mare.
	^{3 f}	^{4 f}	^f		^a
वाम्यश्चा वडवा					A stud.
					^a
वाडवं (मये)					A day's journey for a horse.
	^{5 m f n h}				^a
15. (त्रिष्णा) इहीनं (यद्येन हिनैनैकेन गम्यते)					A horse's flank.
कश्चं (तु मध्यमङ्खानां)			^f	^{f i}	Neighing.
					^a
हेषा क्रेषा (च निस्तनः)					The throat.
					^a
16. निगाल (सु) गलैहश्चोऽ	^m	^m			A multitude of horses.
			ⁿ	^{6 n}	^a
(हन्दे त्व) इश्वीयमाङ्ग (वत्)					

१—वदु. २—नृ. ३—वी. ४—च—. ५—का—. ६—का—.

* Of the several countries indicated; but some make the two first terms synonymous; as also the two last. ^b So वनादृजः a horse from *Vanáyu*; and वानादृचाः one from *Vánáyu*. ^c Sing. पारशीकः or पारसीकः a Persian horse. ^d वाञ्छिकः or वाञ्छीकः. ^e Fit to be imolated at an *Aswamedha*! Some add वरणः also प्रजरी (—न). ^g Likewise स्त्रौरी (—न), and स्त्रौरी (—न). Some explain this strong-^h वानादृनः—ना.—नं. ⁱ Also रुद्रेषा.

A horse's
paces. a

His paces
generally.
b

His nose. c

The bit of
the bridle.

A horse's
hoof.

His tail.

A horse
rolling him-
self.

A war
chariot.

Any other
car. i

A covered
car. k

A cart.

A carriage
drawn by
oxen.

A litter.

आस्तंदितं धौरितकं रेचितं वल्लितं शुतम्

17. (गतयोऽन्नः पञ्च) धारा

धोशा (तु) ग्रोष्य (मृस्तियाम्)

कविका (तु) खलीनेऽ (अस्त्री)

शफं (लीरे) खुरः (पुमान्)

18. पुच्छो (अस्त्री) खम लांगले बालाहस (चु) बालधिः

(त्रिष्ठु) पाण्डत लुटितौ (पाण्डिते मुहूर्भुवि)

19. (याने चक्रिण्य युद्धादेः यतांगः खंडनेर रथः

(अस्त्री) पुष्परथ (अस्त्रियानं न समराय यत)

20. कण्णीरथः प्रवृत्त्यं हयनं (च सम लयम्)

(लीरे) इनः यकटो (अस्त्री स्थाद्)

गंत्री (कंबलिवाच्चकम्)

21. शिरिका याययानं (स्थाद्)

१—८—

२—८—

a Viz. walk, trot, moving in the longe, (some say sidling,) gallop, and vaulting, in order, as enumerated. b Sing. धारा a pace. c Or the extremity of his snout : or one term signifies the nostril ; and the other the snout. d And कविः or कवी. e Likewise खुलिः. f And खुरः. g Or लांगुलः. h Some restrict the two last terms to signify a hairy or bushy tail. i For travelling, &c. j Also पुष्परथः. k For the conveyance of women ; but some interpret this a small covered car for diversion ; or else a litter to be borne on men's shoulders. l And प्रवृत्त्यं. m Or हयनः. n Likewise गान्धी.

दोला प्रेंखा (दिकाः स्थियाम्) ^{f f}

A ham-mock or swing. a

(उभौ त) *हैप वैयान्नौ* (हौपिचर्माण्टते रथे) ^{mfn mfn} ^{1 mfn}

A car covered with tigerskin. c

22. (*पांडुकम्बलसंवीतः स्थंदनः*) *पांडुकम्बली* ^{mfn mfn d}

—with white woolen cloth.

(रथे) *काम्बल वास्त्रा* (द्याः कम्बलादिभिरादते) ^e

—with blanket or cloth, &c.

23. (*त्रिषु हैपादयो*) ^e

रथा रथकष्टा (रथवते) ^{f f}

A multitude of cars.

घः (*स्त्री क्लीवे*) *यानमुच्चं* ⁿ ⁿ ^{3m}

Fore-part of a carriage. f

(स्त्रात्) *रथांगमपस्त्रः*

Any part of a carriage.

24. *चक्रं रथांगं*

A wheel.

(तस्मान्ते) *नेमिः* (*स्त्री स्त्रात्*) *प्रधिः* (*पुमान्*) ^{f h} ^m

Its periphery.

पिल्लिका नाभिर्

Its nave. i

स्त्रायकीलके (त हयोर्) *चणिः* ^m ^{m fm}

The pin of the axle. l

१ च—.

२ चर—.

३ च—.

^a Whether for travelling or for diversion. ^b Besides other terms, as *खट्टा*, &c. ^c The following terms are employed adjectively. Ex. *हैपः रथः*. ^d *वास्त्रः*; covered with cloth. *चार्षः*; covered with leather. *चौमः*; with linen. *दोकूचः*; with silk. ^e The foregoing are used adjectively. ^f Its pole; or the part where the yoke is fixed. ^g Also *चुरा*. ^h And *नेमी*. ⁱ Or else the centre piece of the car itself. ^j Also *पिल्ली* or *पिल्लिः*. ^k *नाभिः* and *नाभी*. ^l Or a pin at the extremity of the pole. ^m Likewise *चणिः*; and fem. *चणी*.

The fender
of a carri-
age. a

f 1 *m*
25. रथगुप्तिरूप्ये! (ना)

The pole. b

क्रवर (स्तु) वुगंघरः

Bottom of a
carriage.

m c
अगुक्षेऽ! (हाव॑ धःस्त॒)

A separate
yoke. d

प्रासंगो (ना वुगाद्यु.ग.)

Any vehicle.
e

26. (सुवं स्थाद्) वाहनं यानं यस्तं पत्नं (च) धारणम्

A mediate
one. h

(परम्परावाहनं यस्तद्) चक्रीतकम् (स्त्रियाम्)

Elephant
drivers. i

27. आघोरणा! हस्तिपक्ति! हस्तारोहा! निषादिनः

A charioteer.

नियंता प्राजिता यंताः स्तुतः अन्ताः (च) सारथिः

28. सव्येष्टि! हस्तिपक्ति! (च संज्ञा रथकृटुभिनः)

Warriors in
chariots.

रथिभः स्त्रीहनारोहा:

Horsemen. l

* * *
अग्नारोहा (स्तु.) सादिनः

1—. 2—. 3—. 4—. 5—. 6—.

- a* A piece of wood encompassing it, to secure it from collision.
b Or wood to which the yoke is fixed. *c* Also अगुक्षरा (न.). *d* For training young cattle and for similar purposes. *e* Horse, elephant, chariot, &c. *f* Also वाहन. *g* And पत्न. *h* As a porter carrying a litter, or a horse dragging a carriage. *i* Some restrict the two first terms to the keeper, and the two last to the warrior riding an elephant. *j* सव्येष्टि (द्व.) सव्येष्टः (च). *k* Some erroneously make the two last terms signify the carriage horses yoked right and left. *l* Sing. अग्नारोहः, सादी (न.).

m m 1 m			
29. भटा योधा (सु) योद्धारः			Warriors generally.
m m 2 m			
30. (सेनायां समवेता ये) सैन्या (स्ल.) सैनिका (सु ते)	सैनिका	Guards or sentinels.	
m m 3 m			
31. (वसिनो ये सहस्रण) साहस्रा (स्ल.) सहस्रणः	सहस्रणः	Arrayed troops.	A thousand strong.
m m 4 m			
परिविस्थः परिचरः			A guard or attendant. a
m m n b 5 m			
32. कंचुके! वारवाणो (ज्ञानी) (वस्तु अथै एकं चुकाः)	सेनानीव॑हिनीपातः	A general.	
4 n n			Armour ; hawker.
(वस्तुति तत्) सारसना इधिकारः	(अथ) श्रीव॑कम्	The girdle over the coat of mail.	
n n 6 m			
33. शीर्षस्थ (सु) शिरस्ते	(अथ) तशुलं वर्म दंशनम्	A helmet.	
m m m d m n			Mail.
चरञ्जदः कंकटेत जागरः कवचे! (इक्षिवाम्)	m f n m f n m f n m f n m f n e		
m f n m f n m f n m f n m f n e			Clothed, or accoutred.
34. आसुक्तः प्रतिसृष्टः (सु) पिनडु (सु) इपिनडु (वत्)			
m f n m f n m f n m f n m f n e			Armed or mailed.
सबज्जो एनेतः सज्जे! हंशितो व्यूढकंकटः			
(वर्मभतां) कावचिकं (गणे)	n		Multitude of soldiers mailed.

1 दोष्ट—. 2—न्. 3 या—. 4—न्. 5—न्.

^a Bodyguard. ^b Also याद्यारः. ^c Or दंशनं. ^d And जागरः. ^e Or, according to a different reading, जठकंकटः.

A foot-soldier.

पदाति पन्तिपदग पादातिक पदातयः

35. पद (च) पदिक (च)

Infantry.

A soldier by profession. d

Skilled in archery.

Unskilled; missing the butt.

An archer or bowman

One fighting only with arrows.

A warrior armed with an iron lance.

— with a club, or a battle-axe. f

— with a sword.

— with a spear.

— bearing a shield.

A standard bearer.

A companion or follower.

A leader.

(अ) पादातं पन्तिसंहतिः
शस्त्राचीवे कारणसूटा इवधीया इवधिकाः (समाः)

36. छतहसः सुप्रयोगविशिष्टः छतुष्व (वत्)

अपराह्नष्टपले! (असौ लक्ष्याद्युप्रतसायकः)

37. घन्ती घनुषान् घनुष्वेनिषङ्गपञ्ची घनुर्द्वरः
(स्यात्) कारणवां (स्य) कारणीरः

शक्तीकः शक्तिहेतिकः

38. यष्टीक पारम्परिकौ (यष्टिपरम्पुर्हेतिकौ)

नैस्तिकिकौ असिहेतिः (स्यात्)

39. चसौ फलकपाणिः (स्यात्)
(समौ) प्रासिक कौतिकौ

प्रताकी वै अयन्तिकः

अनुसवः सहाय (च) इवचरेऽभिसरः (समाः)

40. पुरोगः इवेसरप्रष्टा इवतःसर पुरःसराः

1—जि.

2—न्.

3—त्.

4—वत्.

5—न्.

6—न्.

* Also पादातः, पादातिकः and पादविकः. b These and following to V. 45 inclusive, may be used adjectively. c Or कारणसूटः. d निषंगी (—न). e अस्त्री (—न). f Respectively. g Or अपसरः.

<p>पुरोगमः पुरोगमी मन्दगामी (तु) मन्दरः</p> <p>जंघाले॒ इतिजवः</p> <p>तरस्वी त्वरितेऽवेगी प्रजवी जवनेऽजवः</p> <p>जैयेऽ (यः शक्यते जेतुं) जैयेऽ (जेतवग्नात्मके)</p> <p>जैत्र (स्त्र॑) जेता (यो गच्छत्य॒लं चिह्नपतः प्रति)</p> <p>अज्ञस्वलः (स्थादु) अज्ञस्वी (ए अज्ञौतिशयान्वितः)</p> <p>कामगाम्यतुकामीनेऽ (च्च.)</p>	<p><i>m</i> <i>1 m</i></p> <p><i>2 m</i> <i>m</i></p> <p><i>m a</i> <i>m b</i></p> <p><i>3 m</i> <i>m</i> <i>4 m</i> <i>5 m</i> <i>m</i> <i>m</i></p> <p><i>m</i></p> <p><i>m</i></p> <p><i>m</i> <i>6 m</i></p> <p><i>m</i> <i>m</i> <i>m</i></p> <p><i>m</i> <i>7 m</i></p> <p><i>8 m</i> <i>9 m</i></p> <p><i>m h</i> <i>11 m</i></p> <p><i>m</i></p>	<p>Marching slow.</p> <p>Marching fast.</p> <p>A runner or express.</p> <p>Able to conquer. Fit for con-quest...</p> <p>A conquer- or. c</p> <p>One who ably faces the foe.</p> <p>Strong ; powerful.</p> <p>Broad-chested. d</p> <p>The owner of a car. e</p> <p>One who goes as he lists. g</p> <p>One who moves much.</p>
--	--	--

1— <i>न्</i> .	2— <i>न्</i> .	3— <i>न्</i> .	4— <i>न्</i> .	5— <i>न्</i> .
6— <i>ह्</i> .	7— <i>न्</i> .	8— <i>द्</i> .	9— <i>उ</i> .	10— <i>न्</i> .
11— <i>ष</i> .				

^a Or अंधिलः. ^b And अतिवलः. ^c Or according to another interpretation, one who effectually faces the foe. ^d Some interpret this strong. ^e Or a person riding in a car. ^f Some read रथिकः; but others condemn this variation. ^g Some interpret the second term, acting as he lists. ^h कामगामी (—*न्*). Also कामगामी (—*न्*).

A a

A herc. Victorious ; used to conquer. Skilled in war.	45. शूरी वीर (चु) विकान्ते ^m ^{m a} ^m वीता चिष्णु (चु) जित्वरः ^{1 m} ^m ^m
An army ; or forces.	46. धजिनी वाहिनी सेना धृतना ^f धजिनीकी चमूः ^f ^{fc f} ^{f d} ^f धजिनी वर्णं सैन्यं चक्रं (चु) जीक (मृक्षिवाम्) ^m ^m
Array of troops. Different forms of array. g	47. अूह (स्तु.) वल्लविन्यासे ^{m h} ^m प्रत्यासारे अूहपरिष्टः ^{m j} (सैन्यष्टे) प्रतिष्ठः
Reserve. i	48. (एकेभैकरण वरण्वा) पञ्चि: (पञ्चपदातिका) ^f (पञ्चगैकिरुणैः सवः क्रमाद्वाखा वयोन्तरम्)

1—८.

- a Or शौरः. b The preceding from v. 35 admit the three genders.
 c Some write वाहिनी and add वाहना. d Also धृतना. e Or वल्लम्.
 f Some distinguish the four last terms from the preceding seven, as signifying a part or member of an army : others as signifying either that, or an army in general. g Namely दंडः in line, ओगः in column, चक्रस्तः in a circle, चसंहृतः in separate order (including a half moon, &c.). These admit various subordinate distinctions noticed in treatises on the art of war. h Or प्रत्यासरः. i A separate corps posted with the general, four hundred yards in the rear of the line. j And परिष्टः or पत्रष्टः.
 k Comprising one elephant, one chariot, three horse, and five foot.
 l Increasing in geometrical progression. Three *pattis* are a *Sénámuc'ha* ; and three of these are a *Gulma*.

49. सेनामुखं गुरुं गणौ वाहिनी शतना चन्द्रः
 अनीकिनी

(दशानीकिन्य) इश्वौहिष्यु

A complete army. b

(अथ) सम्पदि

Success or prosperity. c

50. सम्पदिः ची (च) लक्ष्मी (च)

विपत्तां विपदापदौ

Adversity.

आद्युधं (तु) प्रदर्श्य शस्त्रमस्त्रम्

(अथा इस्त्रियौ)

A weapon. A bow.

51. धनुजापौ धन्य शरासन कोलेहु कार्तु कमू

इष्वासो (इयु)

(अथ कार्तु) कालश्टं (शरासनम्)

The bow of KARNA.

52. (कपिधरास्य) गारुडीय गारुडिवौ (पुरुषुंसकौ)

That of ARJUNA.

1—ची. 2—च. 3 चापदु. 4 च—. 5 चाप. 6—च.

* Consisting of (3. 7) 2, 187 elephants, as many cars, thrice as many horse, and five times as many foot ; making in all 21, 870. b Ten times the last, or 109, 350 foot, 65, 610 horse, 21, 870 chariots, and 21, 870 elephants. c Increase of wealth, &c. d संपद् (—हु) and संपदा. e विपत्तिः. f Also विपदा and चापदा. g Some restrict the last term to a missile weapon ; and the preceding term to a weapon retained in the hand. h Masc. धनुः (—स), or धनुः (—हु), and धनूः (—नु). Likewise fem. धनुः, &c. i धनु (—नु) or धनू (—नु); also masc. धना (—नु).

Notched extremity of a bow.
Leatheren fence for the arm.
Middle of the bow.

The bow-string.

Two attitudes in shooting. c
A butt or mark.

Archery.

An arrow.

Iron arrows.

Feather of an arrow.

Shot, as an arrow.

Poisoned arrow.

(कोटिरस्या) इटनी^{f a}

गोधा तले (ज्यावातवारणे)

53. लस्तक (सु) धनुर्मध्यं

मौर्वी ज्या श्रिस्त्रिनी सुखः

(स्यात्) प्रत्यालीढमालीढ (मित्रादिस्थानपञ्चकम्)

54. लक्ष्यं लक्ष्यं शरव्यं (च)

शराभ्यासु उपासनम्

उष्टक वाणि विशिष्या श्रजिष्ठाग खगाभ्युयाः

me m mf 4m m mf

55. कल्पव मार्गण शरा, पत्ती रोप इषु (हृद्योः)

प्रस्तेडना (सु) नाराचाः

पक्षो वाचः

(त्रिषुक्तरे)^h

56. चिरसः (प्रहिते वाणे)

(विषाक्ते) दिग्ध लिप्तकौ

वण्णा पासंग द्रष्णीर निषद्धा इषुषि (हृद्योः)

1—सु.

2—ख.

3—च्च—.

4—कृ.

^a And अटानः. ^b सखा or सख. ^c Out of five, viz. 1st. with left foot advanced, and right foot retired ; 2d. With the knee advanced, but the left foot retired ; 3d. समपद्म with both feet even ; 4th. विशालः with feet a span apart ; 5th. लहर्ण with both knees bent. ^d Likewise शरव्यं. ^e Also कादम्बः. ^f शरः or सुरः. ^g Sing. प्रेष्टेडनः नाराचाः. Also fem. प्रस्तेडना and प्रस्तेदना. ^h The following admit the three genders. ⁱ द्रुणः Also fem. द्रुणा. ^j उपासंगः. Likewise उपासंगः.

५७. द्रश्यां^{१f}

खङ्गे (तु) निस्त्रिय चन्द्रहासा! इस्त्रिष्टयः A scimitar.

कौद्रेयको मरुडलायः करपालः लापाण (वत)

५८. लहः (खङ्गादिसुष्टौ स्वान्)

मेष्वला (तच्चिवन्धनम्)

फलकोः (खङ्गी) फलं चर्म

संग्राहे! (सुरित्स्य यः)

५९. हुषणे सुज्जर घनौ

(खादृ) ईली^{fj} करपालिका^{fk}

भिन्दिपालः खग (सु त्वौ)

परिवः परिवातनः^m
मृग्नः^{mfn} परशु^m परशु^{mfo} परशु^{mp}

६०. (हयोः) कुठारः खवितिः परशु (चु) परशुषः

A hilt or handle.

A sword knot.

A shield.

The gripe of a shield.

A mallet.

A cudgel.

A short arrow.

A bludgeon.

An axe.

त्रिष्टुपी.

२—न्.

* रिष्टिः or रस्टिः. ^b Also करवालः. ^c Some add सहः. ^d A thong or chain passing from the hilt over the wrist, to secure the sword : some say the guard of the hilt. ^e Or घर्ण. ^f Also चर्म(—चं). ^g A weapon formed like a carpenter's hammer. ^h And हुषणः. ⁱ Some explain it a short sword ; others, a stick shaped like a sword. ^j Likewise ईली and ईलिः. ^k Also करपालिका. ^l Thrown by the hand ; or, as others explain it, shot through a tube. ^m Or a staff mounted with iron ; shaped like a pestle. ⁿ Fem. कुठारी. ^o Also पर्शः. ^p Likewise परशुषः and पर्शुषः.

A knife.

(स्वाच्) कृष्णी (चा) इसिपुत्री (च) कुरिका (चा)
इसिषेशुका

A javelin.

61. (वा पुंचि) शत्यं शंकु (नर्मा)

An iron
crow.

सर्वका तोमरे (इसियात्र)

A bearded
dart.

प्राचि (स्तु) कुंतः

Sharp edge
of a sword. c

कौण (स्तु लिप्त) पास्युचि कोटवः

Assembling
of a com-
plete army.

62. सर्वाभिसारः सबैषः सरेसमाहन् (र्यकः)

Illustration
of arms. g

सोहाभिसारो (सरेसमाहन् नीराजनाविधिः)

March to
repel an
enemy.

63. (यत् सुभव्याभिसम्भूतौ तद्) अभिषेषगम्

March of an
assailant. i

यात्रा ब्रज्युभिनिव्याणं प्रस्थानं गमनं गमः

Surround-
ing a foe.

64. (स्वाद्) आसारः प्रसरण्

An army in
motion. k

प्रचक्षं चकिता (र्यकद्)

A gallant
attack.

(उहितान् प्रत्यभीतस्त्र रथो वानम्) अतिक्रमः

1—प्राचि.

2—नृ.

3—त.

^a Or वर्षेणा. ^b And प्राचिः. ^c Some say its point. ^d आचिः, or पाचिः.
^e अत्रिः, or अचो. ^f कोटिः or कोटी. ^g A religious ceremony on the
19th of Aśvinā, preparatory to the opening of a campaign. ^h Some
write सोहाभिसारः. ⁱ Or march generally. ^j Also fem. प्रसरणी, प्रसरणिः,
and प्रसरणी. ^k Some explain it, foraging. ^l Or अधिकृष्टः, for both
readings occur.

65.	^m वैताखिका ^{1 m} गोधकराण्	Awakeners. a
	^m चक्रिका ^{m c} वाखिका (र्थकाः)	Bards in throng: b
	^m (सुर्) मागधा (^{m c} स्तु.) मगधा	Bards by birth. d
	^{m g} वन्दिनः ^m स्तुतिपाठकाः	Panegy- rists. f
66.	^m संशसका (^{m f} स्तु. समयात् सुंग्रामाद् निवर्त्तनः) ^{f i} रेणु (ईयोः स्त्रिया) ^{m j} धूलिः ^{2 n k} पांशु (र्ना न हत्तु) रजः	Chosen soldiers. h Dust.
67.	^{m n} चूर्ण चौहः	Powder. l
	^m समुत्पद्धि पिञ्जली (रथमाकुले)	An army in great disor- der.
	^f पताका वैचयन्ती (स्तात्) केतनं छज (मृस्त्रियाम्)	A flag or banner. m
68.	(सा) बीराथं सर्वं (युद्धभूमिः तिभवप्रदा) (अहं पूर्वमहं पूर्वमित्य) संसूर्विका (स्त्रियाम्)	The post of danger.
69.	आहोपुरुषिका (इर्णसा स्तात् संभावनामनि)	Emulative onset. n
		Boasting.

1—८.

2—८.

* Whose business it is to awaken the prince at dawn with music and song. ^b Who chant in chorus : or, as some explain this who ring bells before idols. ^c Sing. वाखिकः also वाटिकः. ^d Who recite the praises of kings in their presence. Some make this and the following synonymous. ^e Sing. वागधः or वगधः. Also वजकः. ^f Who attend on a march and chant deeds of valour. ^g Sing. वंदी (—न्). ^h Sworn not to recede ; and whose business is to recall fugitives. ⁱ Or चूली. Also masc. चूहिः. ^j And पांशुः. ^k Likewise masc. रजः (अ). ^l Formed by pulverizing. Some make this and the preceding synonymous. ^m Some make the two last, others the four terms, signify the ensign-staff. ⁿ Act of running forward with emulation.

Conceit of
superiority.

70. अहमहसिका (तु सा स्यात्प्रसरं यो भवत्यहङ्कारः)
^{1 n}   ^{na}   ⁿ   ^{2 n}   ^{3 n b}

Strength or
power.

द्रविणंतरः सहेऽ वल शौर्याणि स्याम चुप्ता (च)

Great pow-
er. c

Drink of
warriors. d

War, bat-
tle, combat.

71. शक्तिः पराक्रम प्राणी

^m विक्रम (ख) इतिशक्तिता

^{f e} वीरपाणि (तु यत्पानं दृत्ते भाविति वा रणे)

72. युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणम्

ⁿ   ^{4 n}   ⁿ   ⁿ   ⁿ   ⁿ   ^{ng}
ज्ञधमास्त्रंदनं संख्यं समीक्षा साम्नारायिकम्

73. (अस्त्रिया) समराऽनीक रणाः कलहविग्रहौ

^m   ^m   ^{6 n}   ^m   ^m   ^{m h}   ^m
समराऽनीकात कलि संस्कोट संयुगाः

74. अभ्यामहै उपाधात संथामा इत्यागमाहवा:

^m   ^{8 m f}   ^{9 f}   ^{10 f}   ^{11 f i}
समुदायः (स्त्रियः) संयत्यस्त्रियाजि समद्युधः

Close fight ;
struggle.

75. नित्यं वाङ्गवुद्धे

(अ) तुमुखं रणसंकुले

1—स.   2—य.   3—॒.   8—॒.   4—आ—.   5—आ—.   6—ए.
7—आ—.   8—॒.   9—ति.   10—आ—.   11—॒.

^a सहः (स). Also masc. सहः (॒). ^b चुप्तः (च) and चुप्ता (॒).

^c Or heroic valour. ^d Taken during battle for refreshment; or before

it, to elevate courage. ^e Some admit वीरपाणं. ^f Also शक्तीकं.

^g Or उपरायकं. ^h Likewise संस्केतः. ⁱ Sing. युद् (ध). ^j And तुमुखं.

Also दृष्टरं.

स्वेषा (तु) सिंहनादः (स्वात्) War-Whoop.

(करिणां) घटना घटा Troop of elephants. a

76. क्रन्दनं योधसंरादा Mutual defiance of combatants. b

ठंडितं करिगर्जितम् Roaring of elephants.

विस्फारो (ध्रुषः स्वानः) Twang of a bow.

पटशाडम्बरौ (लभी) Drum used in battle.

77. प्रसरं (तु) बलाकारो इठो Violence.

(ज्य) लुखितं क्षुलम् Fraud ; stratagem; circumvention.

अजन्यं (क्लीवम्) उत्पात उपसर्गः (समं त्रयम्) A portent.d

78. मूर्छा (तु) कश्मलं मेहो (ज्य) Fainting.

उच्चमर्ह (स्त.) पोडनम् Devastation.

अभ्यरुद्धनं (त्व.) उभराहनं Striking to disable the foe. f

विजयो जयः Victory.

79. वैरमुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्यातनं (च सा) Revenge.g

प्रद्रवेण द्राव संद्राव संदावा विद्रवेद्रवः Flight ; retreat. h

80. अपक्रमो अपवानं (च)

(रणे भद्रः) पराजयः Defeat.

1—**सा**.

2—**घ**.

3—**ष**.

* Assembled in battle. ^b Provoking each other to fight. ^c And **विष्कारः**. ^d As an earthquake, &c. ^e Or **कर्षणं**. ^f Some interpret this, facing the enemy. ^g Retaliating of an injury. ^h Some explain the first six terms, flight ; and the other two, retreat.

B b

Defeated ;
vanquished.
Missing ;
lost, having
vanished.

mfn   *mfn*
पराजित पराभूतौ (विष्)

mfn   *mfn*
नष्टतिरोहितौ

Slaughter.

81. प्रमापणं निवृष्टयं निकारणं निशारनम्

n a   *n b*   *n*   *n o*
n   *n*   *n*

प्रवासनं परासनं निषूदनं निहितनम्

n   *n*   *n d*   *1 n*

82. निर्वासनं संज्ञयनं निर्ग्रन्थनम् भ्रसनम्

n   *n*   *n*   *n*

निस्तृष्टयं निहननं क्षणां परिवर्जनम्

n   *n*   *n*   *n*

83. निर्वापणं विशसनं लारणं प्रतिघातनम्

n   *n*   *n*   *2 n*

उद्वासनं प्रमथनं क्रायनेऽच्चासनानि (च)

m   *m*   *n*   *m*   *8 m*   *m*

84. आखंभ पिंक निशर घातोऽन्त्य बधा (अपि)

f   *m*   *m*   *m*   *m*   *m*

(स्थात) प॒ चता कालधर्मोऽदिष्टात् प्रब्लये॑ इत्ययः

m   *m*   *m f i*   *4 n*   *m n*

85. अंते॑ नाशोऽहयोर् बृत्युर्मृत्युरणं निधनो॑ (इस्त्वाम्)

mfn   *mfn*   *mfn*   *mfn*   *mfn*

प॒राणु प्राप्तप॒ंचत्वं परेत प्रेत संस्थिताः

mfn   *mfn*

86. चृत प्रमोतौ (त्रिष्णेते)

f   *f*   *f*

चिता॑ चित्या॑ चितिः॑ (स्त्रयाम्)

A funeral
pile. g

1च—.   2च—न.   3च—.   4च—.

* Some add प्रमापणं.   b Or निवृष्टयं.   c And चित्याम्.   d Some
read निर्ग्रन्थन.   e Likewise प॒चत्वं.   f Also neut. चृत्यु. Likewise चृत्यु
and fem. चृतिः. Or a place prepared for burning a body.

कवंधे^{m n} (अस्त्री क्रियाशुक्तम् पर्वत्कलेवरम्)
n m b

A headless trunk.

87. श्मशानं (स्थात्) पितृवनं

A cemetery.
a

कुण्ठपः शवम् (अस्त्रियाम्) *m m*
A dead body.

प्रग्रहोपर्यहौ वंद्यां
m 1 m f d

A prisoner
c

कारा (स्थाद्) वंवालये *f m*
A prison or jail.

88. (पुंसि मूल्यः) इस्वः प्राणा (चैव)

Breath. *c*

जीवा. इस्वारणम् *m f n*
Life.

आयुर्जीवितकाले (ना) *n g m*

Age ; duration of life.

जीवातुर्जीवनौषधम् *3 n*

Drug to revive the dead.

1 ए—॥

2 अस्तु.

3 जी—.

* Or the place where bodies are burnt.   b Also पितृवनं, पितृवस्तिः, &c. c Or any one (man or beast) confined. d Sing. वंदि: or वंदी. e Inspiration and respiration of five sorts (See book 1. ch. 1.) collectively pl. अस्वः. But, if one be meant, sing. अस्वः. f Also fem. जीवा and neut. जीवनं. g आयुः (—स्) or masc. आयुः (—यु).

CHAPTER IX.

	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>1 m</i>	<i>b</i>	<i>m c</i>
Men of the third tribe. ^a							
Livelihood ; profession. ^b							
Various pro- fessions. ^c							
Service.							
Agricul- ture.							
Gleaning.							
Alms solici- ted ; or un- solicited. ^d							
Traffic ; commerce.							
Debt.							

DR.RUPAKNATHI(DR.RUPAKNATH)

1.—*प.*   2.—*व.*   3.—*त्त.*   4.—*हृत.*

1. उरव्या अहला अर्वा वैश्या भूमिसृष्टये विशः
                         ^m   ^m   ^m   ^m   ^{1 m}   ^b   ^{m c}
                         ^a   ^m   ^f   ^f   ^f   ^{2 n}   ⁿ

आजीवे औविका वार्षी इत्तिवर्जन जीवने
                         ^m   "   "   "   ^{n c}

2. (स्थिरा)कषिः पानुपाल्य वाणिज्यं (चेति हृतयः)
                         ^f   ^{3 f}   "   "   "   "   "
                         सेवा खट्टिर्   ^{n t}   ^f
                         भृतं कषिर्

उच्छशिलं (त्वं) तम्
                         ^{n g}   ^{t n}
                         "   "

3. (दे वाचितायाचितयोर्यथासंख्यं) हृता इहते
                         "   "   "   "
                         कथाहृतं वणिभावः
                         "   "   "   "
                         (सादृ) कर्त्तयं पर्वुदं चनम्

^a Of the class of merchants and husbandmen. ^b भूमिष्टक् (—प.).
^c Sing. विठ (—प.). ^d Severally stated : viz. husbandry, pasture and merchandize. ^e And fem. वणिज्या. ^f Some read भृतं. ^g Also उच्छ-
 शिलं. Likewise उच्छः or उच्छ् gathering of grains ; and शिल्' gleaning
 ears of corn. ^h Severally stated, in their order.

4. उद्धारे^m

र्यप्रयोग^m (स्त.) कुसीहं दृष्टिजीविका
(याच्छाप्राप्त) याचितकं

(नियमाद) आपमित्यकम्["]

5. उत्तमण्ण इष्मण्ण^{m m} (हौ प्रयोकृत्याहकौ क्रमात्)

कुसीहिको^m, वाङ्गुषिको^{m d}, बृहूगाजोव^m (च) नाडुधिः^m

6. ज्ञेत्राशीवः कर्षक^{m f n} (च) कृषिक^{m f n} (च) द्वयोवलः

(ज्ञेत्र) वैहेयशालेयं (ब्रोहिशाल्यज्ञेचितम्)

7. यव्यं यवक्यं यटिक्यं (यवादित्यवनं हि यत्)

तिळं तैलीन (यन्नाषोमाद्यजनंगाहि.त्तूपता)

8. मौडोनं कौद्रवीणा^{m f n} (इशेषघान्योद्भवोचितम्)

वीजाल्लतं (द) सङ्कटं

Profession
of usury.

A thing bor-
rowed for
use. b

Obtained by
barter.

Creditor
and deb-
ter. c

A usurer.

A husband-
man.

(Field) fit
for corn and
rice. e

—producing
barley, &c. f

—producing
sesamum,
&c. g

—fit for
other grain ;
as pulse, &c.
h

(Land)
ploughed af-
ter sowing.

18.—

* And जुर्णी or जुर्णीदं. ^b Commodatum. ^c Severally mentioned. These and the following to v. 10. admit the three genders. ^d Or कार्षकः. ^e Severally. ^f Respectively for barley, forced rice, and quick-growing rice. ^g So यार्षं, यार्षीणं, producing black kidney beans (*Phaseolus radiatus*). उर्म्मं, यौगोनं, growing linseed. यटिक्यं, आल्यवीनं, bearing panic. अंस्यं, भांगीनं, yielding hemp. ^h Severally ; fit for kidney beans (*Phaseolus max* and *mungo*), or for *Paspalum* (*P. frumentaceum*). So कौद्रवीनं fit for *Dolichos biflorus*. चाल्कीनं fit for chich peas, &c.

Land any
how ploughed-
ed or tilled.

mfn a mfn mfn

सौत्यं कृष्टं (च) इत्य (वत्)

Thrice
ploughed.

9. त्रिगुणाकृतं लृतीयाकृतं विहृत्यं त्रिसीत्वं (मृपि तस्मिन्)

Twice
ploughed.

mfn mfn mfn mfn

द्विगुणाकृते (तु सर्वं पूर्वं) सम्बाकृतं (मृपोऽह)

Sown with
certain mea-
sures of
seed. d

10. (द्रेणाढकादिवापादौ) द्रौणिकाउडकिका! (दयः)

mfn mfn

(खारौंवापस्तु) खारीक

A field.
A multitude
of fields.

11. (पुक्कपुंसकयोऽ) वप्रः कैदारः ज्ञेवभ्
(अस्य तु)

कैदारकं (स्यात्) कैदायं ज्ञेवं कैदारिकं (गरे)

Clods of
earth. g

12. लोषानि लेष्टवः (पुंसि)

A harrow.

m h m i
कोटिश्चो लोषभेदनः

A goad.

nj n nk
प्राजनं तोदनं तोलं

A spade or
hoe.

n 2n
खनितमृषदारणम्

1 चा—. 2 चा—.

* Or शीत्यं. So द्वितीयाकृतं, द्विहृत्यं, द्विशेषं. ° Also अंबाकृतं. † Or capable of containing so much. Thus द्रौणिकः, (fem. द्रौणा and द्रौणिकी); holding one *Drona*. आठकिकः, आठकीमः, (fem. आठको, आठकोना), holding one *A'ḍh'aca*. So प्रास्तिकः, holding one *Prosl'ha* and कौषुवकः, holding one *Cudava*. But खारीकः, holding one *C'ha'ri*. ^e The foregoing from v. 5. admit the three genders. ^f Also कैदारं. ^g Sing लोषं and लेष्टः. ^h Or कोटीशः. ⁱ Likewise लोषभः and लेष्टभः. ^j And प्रथयं. ^k Or तोलं.

13. हात्रं लवितम्

A sickle.

आबधे॒ योत्रं योक्त्रम्

The tie of
the yoke. a

(अथो) फलं

The body of
the plough. b

निरीषं छटकं

प्रातः कृषिको

लाङ्गलं हलेष्

The plough-
share. e

A plough.

14. गोदराणं (च) सीरो

(य) शन्या (स्वा) शुगकौलकः

The pin of
the yoke.

ईषा लाङ्गलदण्डः (स्वात्)

सीता॒ लाङ्गपङ्क्तिः

The pole or
shaft of the
plough.

A furrow.

15. (पुंसि) मेविः (खले॑ दार॑ व्यसं यत्पशुवं धने)

Post of the
threshing
floor. k

आशु ब्रौहिः पाटकः (स्वात्)

Rice ripen-
ing in the-
ains. r

सितम्भूक यवौ (स्वौ)

Barley.

16. तोवम् (स्वा तव इरिते)

Green or un-
ripe barley.

^a With which the ox is yoked to the plough : or with which the yoke is fastened to the plough. ^b The wood, exclusive of the pole and share. ^c Some read हल, and make it explanatory. ^d Or निरीषं. ^e Some make the preceding terms synonymous with these. ^f Or कृषकः. Also fem. कृषिका. ^g And masc. प्रातः. ^h Or शीरः. ⁱ Likewise ईषा. ^j And शीता. ^k Round which cattle turn to tread out the grain. ^l Some unite the terms, आशुब्रौहिः. ^m Also पाटविः. ⁿ And सितम्भूकः.

Peas. a

^m कलाय (स्तु) सतीलकः
^m हरेण खणिलकौ (चासिन्)

Sort of
grain. c

^m कोरटूष (स्तु) कोट्रवः
^{m d}

Lentil. e

^m 17. मङ्गल्यकोः मङ्गरोः

Sort of kid-
ney bean. g

^{m b} (अथ) मङ्गुष्ठक मपष्ठकौ
^{m i}

वनस्पति

Mustard
seed. j

^{m k} सर्षपे (तृ हौ) ^{m l} तन्तुन कदम्बकौ

The white
sort. n

^m 18. सिङ्गार्द (खेडु घवकौ)

Wheat.

^m गोधूमः सुमनः (समै)

Half ripe
barley. p

^m (स्वादु) वावर (स्तु) कल्यापथ्

^{1 m q}

Chich pea. r

^m चणकोः उरिमंथकः
^{m s}

1.—४.

- Some writers distinguish the three first terms as names of three kinds of pulse. ^b Or उत्तेलः. Also सतीलकः or सतीनकः and सातीनकः.
- Paspalum frumentaceum, Koen. or P. Kora, Willd. ^d And कुट्रवः.
- Ervum lens or Cicer lens. ^f Or घटुरः. Also fem. घटुरा, घटुरा.
- g Phaseolus lotatus. ^h And सुकुषकः or सुकुषकौ. Also घटुषक. ⁱ And घयटकः or घपटकः. Likewise घयुषकः. ^j Sinapis dichotoma, Roxb.
- Or सरिषपः. ^k And तंदुकः. ^m Also कटुखेहः. ⁿ Sinapis glauca, Roxb.
- Also सुमनः: (—नस.). ^p Interpretations differ greatly: some make this awnless barley; others forced rice (*Bo'r*); others again, different species of Phaseolus, (*Rajana'sha*), or of Dolichos (*Culatt'ha*). ^q Or कुख्यासः. ^r Cicer arietinum. Some erroneously make these synonymous with the preceding; others, with *Chi'naca*, *Panicum Pilosum*, Roxb.
- And उरिमंथकः.

	<i>m</i>	<i>m</i>	
19. (द्वौ तिले) तिलपेज (चु) तिलपिञ्च (च निष्ठले)	<i>m</i>	<i>mc</i>	<i>f</i>
	<i>f</i>	<i>fd</i>	<i>f</i>
चवः चुधाभिजननेा राजिका कृषिकासुरी			
	<i>f</i>	<i>ff</i>	
20. (स्थियौ) कङ् ^m प्रियङ्गु (हे)	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
अतसी (स्थाद्) उमा चुमा	<i>1 f</i>		
मातुलानी (तु) भज्जायां			
	<i>m</i>		
ब्रौहिभेद (च्च) इगुः (उमान्)		<i>m</i>	
21. किंशारः शस्यन्धकं (स्थात्)	<i>m</i>	<i>m</i>	
कापयं शस्यमध्वरी	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>f</i>
धान्यं ब्रौहिः साम्बकरिः	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
साप्तो गुच्छ (स्तुणादिनः)	<i>m</i>	<i>m k</i>	
22. नाडौ नालं (च) काल्लोः (स्थ)	<i>f</i>	<i>n¹</i>	
पलालो (इस्त्री स निष्ठलः) श्राव.	<i>m n</i>		
कछडरो चुसं (चाल)	<i>m</i>	<i>n m</i>	
(धान्यत्वचि पुमां) स्तु. चः		2 m n	
			चाहंगा.
			२ द्रूप.

^a Bearing no blossom ; or its seed containing no oil. ^b Sinapis Ramosa, Roxb. ^c Or चुताभिजनः. ^d चासुरी or चसुरी. ^e Panicum Italicum. ^f कंगुः or कंगूः; and प्रियंगुः. ^g Linum usitatissimum. Some confound this with *San'a* (*Crotalaria Juncea*). ^h Cannabis Sativa. But other interpretations are stated ; and some confound it with linseed, and others with *Crotalaria*. ⁱ Panicum pilosum, Roxb. But other interpretations are also given. ^j And कृषिं. ^k Or गुत्तुः. ^l Also नालो, and नालं. ^m Or चुप्तं. ⁿ Or त्रै.

	<i>m n.</i>	
An awn. A legume or pod. Stored, as grain. c	23. शूकेः (इसी अन्त्या तीक्ष्णाये)	शमी सिम्बा ^{f a} (विष्णूत्तरे) ^b
Threshed out and win- nowed.	<i>m f n 1 m f n d</i>	<i>m f n</i> पूतं (ए) वज्रलीलातम्
Grain in pods. e	24. (माषादयः) शमीधान्ये	" शुकधान्य (यवादयः)
Bearded. corn. f		
Rice. g	<i>2 m</i> थालयः (कलमाधुरं च वष्टिकाद्या च पुंखमी)	
Wild grains. i	25. टणधान्यानि तीवाराः	(स्त्री) गवेढुर्गवेषुका ^{f k} ^{3 f}
Coix. j		
A pestle for cleaning rice.	<i>m n</i> <i>m n l</i> चयोनं सुसलोः (इसी स्थाद्)	
A mortar.		^{4 n} उदूखलमलूखलम्

1—आ. 2 घासि. 3 ग—. 4 उ—.

- ^a Also फिवा and शिंविः. ^b The following admit the three genders.
^c After cleaning it ; some say, before. ^d Also अवसितं. ^e As peas
and other pulse. ^f As barley, wheat, &c. ^g Of two classes : white
rice, &c. growing in deep water ; or red rice, &c. requiring only a
moist soil. ^h The above-mentioned names of species of corn and
pulse are masculine. ⁱ Growing with little or with no culture : viz.
नोवारः; wild rice. Besides other kinds ; as इक्षामाकः: Panicum fru-
mentaceum, Roxb. ^j Coix barbata, Roxb. ^k And गवेढुः or गवेढुका.
^l Likewise सुषलः.

26. प्रस्तोटनं शूर्पं (मङ्गोली) ^{n m n a} A winnowing basket.

चालनौ तितचः (पुमान्) ^{f b m} A sieve or cribble.

सूत प्रसेवौ ^{m c m} A sack.

काण्डाल पिटौ ^{m m e} A granary.

कठ किलिच्छवौ ^{m m d} A mat. f

27. (चमानौ)

रसवत्या नु पाकस्थान मज्जनसे ^{1 f n m m n} A kitchen.

पौरोगव (खृदध्यक्षः) ^{m g} Overseer of the kitchen.

खपकारौ (खृ.) बस्त्राः ^{m m m h m m} Cooks.

28. आरालिका आंघसिका: इह औहनिका गुणा:

आपूपिकः कांदविकेः अस्यकारू (इमे विषु) ^{m m mi ji} A baker.

29. अद्भुतमुद्घानमारथयणी चुम्हिरन्तिका ^{n k n l 2 f f m 3 f n} A furnace or fire-place.

अद्भारधानिका उद्भारथकच्छ (पि) हस्त्यू (पि) ^{4 f 5 f} A portable furnace.

1—लौ. 2—च—. 3—च—. 4—टी. 5—नौ.

^a Or शूर्पं. ^b Also neut. चालनौ. ^c Likewise स्तोतः and सूतः or शूतः. ^d Constructed of bamboos : some say, a basket to hold grain. ^e Also पिटकः or पेटकः. ^f Or else a screen made of grass ; or a twist of straw. ^g This and the following admit the variation of gender. ^h Some restrict these two first terms to mean one who prepares sauces, &c. ⁱ Or उद्भारारू. ^j The preceding are used adjectively. ^k And अद्भुतः. ^l उद्भानं and उद्भासं or उद्भारं. ^m Also चुम्ही. ⁿ अन्तिका or अन्दिका:.

1^f

30. इसन्य (ए)

A fire
brand. a

(अथ न स्त्री स्थाद्) अङ्गारे इत्यात्मुकम्

A frying
pan. b

(क्षीवे) इवरौषं भाष्ट्रो (ना)

An iron
plate or
pan. c

कन्दु (वा!) सेहनी (स्त्रियात्)

A jar.

31. अलिञ्चरः (स्थान्) मणिकं

A pitcher.

पिठरः स्थाल्यखा कुरुङ्

A waterpot.

कलश (स्त्र. विषु द्वयोः)

A lid.

(अस्त्री) सरावेऽवर्धमानकः

A seether
or boiler.

चक्षीव पिटपचनं

A goblet. m

कंसो (अस्त्री) पानमानकम्

1—स्त्री.

2—दी.

3—ग—.

4 निप.

- Whether burning or extinguished ; but some interpret the first term, charcoal ; and the two last, half burnt wood. b: And अवरौषं.
- Some make this and the preceding synonymous. d Or अलिञ्चरः.
- आलः and आदः; or आदः. f Also fem. पिठरी. g स्थाल्यी and neut. स्थाल्यं.
- h उच्चा or—उच्चा. i Or fem. कुरुङ्गी. j Or कलशः. Fem कलसिः,—सी,—शिः, or—शी. Neut. कलसं—गं. k And सरावः. l Also अस्त्रीं. m A metallic vessel to drink in. n Or कंसः. Also कांसः.

33. कुद्रः (कृत्तेः खेहपाद्)

A leather bottle for oil.
A small one.

(सैवाल्पा) कुतुपः (पुमान्)
 n a n m n n n
 (सर्वम्) आवपनं भारूपात्राऽभिते (च) भाजनम् Any vessel.

34. हर्विः कम्बिः खजाका (च स्यात्)

A ladle or spoon.

तद्दुर्बलहस्तकः
 m f 1 m
 (अस्त्री) शाकं इरितकं शिगुर्
 n n 2 m d
 (अस्त्री नाडिका) Its stalk.

35. कडब्ब (च) कलब्ब (च)

A condiment.

तिनिडीक (च) चुक्र (च) वेष्वाच्चम्
 n m n n
 (अथ) वेष्वाच्चम् Acid seasoning.

36. मरौचं कोलाकां छाण्मधयां घर्मपञ्चनम्
 n f n n n g
 जीरको जर्जोऽजाजी कणा:

Cumin.

(द्राष्टे तु जीरके) Calo'njt. h
 37. सुषबी अस्त्रवी एष्वी इथुः कालोपकुशिका
 आद्रुके इद्ववेरं (स्थाद्)

Ginger.

(अथ) छला वितुब्बकम् Coriander.

¹दा—.

²—यु—.

³काला.

⁴ इ—.

^a Some include this in the interpretation. ^b Also इर्वी and कम्बी.
^c Likewise masc. खजाः. ^d Or शिगुः. ^e Also वेष्वारः or वेष्वारः.
^f Or अरित्कं. ^g अमयं and उमयं. ^h Nigella Indica, Roxb. ⁱ सुषबी and अस्त्रवी.

n a n b

38. कुस्तुम्बूर् (च) धन्याकम्

Dry ginger

(चय) शुश्टी महोषधम्

f c n d

(खीनपुंसकयोर्) विश्वं नागरं विश्वभेषजम्

f n e n f n

Sour gruel.

39. चारनालक सौवीर कुस्ताषा इमिकुतानि (च)

n n 3 n n g

चवन्तिसोम धन्याक्ष कुंजलतानि (च) काञ्जिके

n n n h m n n i

Assa foeti-
da.

40. सहस्रवेधि जातुकं वाद्यिकं हिङ्गु रामठम्

f j f f f k f l f

Hingupatri.

तत्पत्री कारबी ईश्वी वाद्यिका कवरौ ईशः

f m f f f

Turmeric.

41. निशाढा काष्ठनीमीता हरिद्रा वरपर्णिनी

n n n n n o

Sea salt.

सामुद्रं (वक्त) लवणमङ्गोवं वसिर (कृतत)

m n n p n q n

Rock salt.

42. सैन्धवा (उसी) शितशिवं माणिमन्द्व (कृ) सिंधुञ्जे

1—च.

2—ज.

3—ख.

^a Likewise दुम्बूर, and fem. कुस्तुम्बूरी and दुम्बूरी. ^b Also चाम्बकं. चनिकं, चमीवर्कं, चमेवर्कं, चार्वं and fem. चन्दा. ^c Or शुश्टिः. ^d Also fem. शहोषधी. ^e Fem. विशा. ^f Or कुस्तुम्बः, कुस्ताषः and कुस्ताषावाभिवृतं. ^g Also काञ्जिकं or काञ्जीकं and fem. काञ्जिका. ^h Or शाङ्खुकं. ⁱ And रमठं. ^j That is हिङ्गुपत्री. But some read त्वकपत्री. ^k Or चालोका. ^l Also करंरी. ^m And निशा or other terms signifying night. ⁿ अच्छीवं or अच्छिरं. ^o Also चशिरं ^p And शितसिवं शोतशिवं or शोतसिवं and शितशिवं. ^q Also चाणिमन्द्वं.

^{n b} रौमकं वस्तुकं

Another
sort. a

ⁿ पाक्यं विड (च) लातके (हयन्)

Factitious
salt. c

43. सौवर्चले ज्ञाहचके

Sobhal salt:
white.

तिलकं (तत्र मेचके)

The same:
black. d

मत्स्यगडी फाणितं (खण्डविकारी)

Raw sugar.
e

44. कूचिका चीरविष्टिः (स्थाद्)

गर्जन्ति विता

Refined su-
gar. g

रसाता (तु) मार्जिता

Curds with
sugar and
spices.

(स्थात्) तेमनं (तु) निष्ठानं

Sauce or
condiment.

(विलिङ्गा वाचितावधेः)

45. शूलाकां भटितं (स्थाय्) कूल्यं

Roasted on
a spit.

ज्ञात्यं (तु) पैठरम्

Boiled in a
cauldron.

१ शूलः

* The same with *Sāmbhar* salt, denominated *Rau'maca*, as some say, from a mountain of salt called *Ruma'*; or, as others affirm, from a river or lake of the same name. ^b Also रौम. ^c Obtained by boiling clay found on the sea shore; or other earth impregnated with salt. Some remark, that the two first terms are names of different kinds of salt which are equally factitious. ^d This appears to be the same with black salt or *Vit' alavana*: a factitious salt containing sulphur. ^e The first term signifies granulated sugar; and the second inspissated juice of sugarcane. ^f Some, making this one of the exhibited terms, state three synonyms of syrup. ^g Clayed: others say, candied. ^h And कूचिका. ⁱ The following to v. 46 admit the three genders.

Dressed-	<i>प्रणीतम् पसंपन्नं</i>	<i>mfn</i>	<i>1 mfn</i>
Seasoned.	<i>प्रयस्तं (स्वात्) सुसंख्तम्</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Sauce mix. ed with rice- gruel. a	46. (स्वात्) <i>पिच्छं (तु) विजितं</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn b</i>
Strained.	<i>सुंचहं शोधितं (समे)</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Bland, soft.	<i>चिक्कं मस्तणं लिंगधं</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Scented.	<i>(त्वये) भावित वासिते</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn c</i>
Food half dressed. d	47. <i>आपकः पौलिरभ्युत्तो</i>	<i>n</i>	<i>m 2me</i>
Fried grain.	<i>वाचाः (पुंभूनि चा) इष्टतम्</i>	<i>m</i>	<i>ng</i>
Rice, &c. flattened.	<i>इथुकः (स्वात्) चिपिटको</i>	<i>m h</i>	<i>f pl.</i>
Fried barley or rice.	<i>घाना (स्वट्यवे लियाम्)</i>	<i>m</i>	<i>m</i>
Cake.	48. <i>पुमेत्रधूपः पिटकः (स्वात्)</i>	<i>m</i>	<i>m i 3 m pl.</i>
—mixed with curds.	<i>करंभो इधिसक्तवः</i>	<i>m</i>	<i>m</i>

1—.

2—.

3—.

a Or else any sauce, or condiment, with gravy ; otherwise explained moist split pulse. b Also विजितं and विज्ञानं or विज्ञिनं. c The foregoing are used adjectively. d To be eaten from the hand ; some say bread ; others, green barley fried. e Also आपकः and आप्योगः. f Or fem. वाचाः. g Or, as some read, masc. pl. आपताः. This is explained by others, whole rice. h Ani चिपिटः or चिपुटः. Likewise चिटः, &c. i Also करंच.

भिष्मा (खी) भक्तमन्त्रे उच्चमेऽहनोऽस्त्रीसु) हीदिविः Boiled rice.
 f a n n b n l m n m
 fc f

49. भिष्मिटा दण्डिका

The same scorched.

(सवरसाग्रे) भरण (मृत्तियाम्)
 m 2 m m d m n

मासुराचाम विस्त्रावा (मरुडे भक्तमन्त्रमेव)

50. वसायूद्धि का आणा विलेपी तरका (स सा)

गव्यं (लिषु गवां सर्वं)

गोविष्ठोमय (मृत्तियाम्)

51. (सत्तुशुष्कं) करीघोः (खी)

Belonging to a cow.

Cowdung.

Dry cow-dung.

उत्थं छीरं पथः (समम्)

Milk.

पदम्भ (मात्यहथादि)

Prepared from milk. e

लस्तं (इधि घनेतरत्)

Thin or diluted curds.

52. दृतमाण्यं इधिः सर्पिर्

नवनीतं नवोद्युतम्

Clarified butter.

Fresh butter.

1 खी—.

2 खा—.

3 उ—.

4 —॒॒—.

5 गो—.

६ —॒॒—.

७ खा—.

८ —॒॒—.

९ —॒॒—.

* One writes भिष्मा. ^b अम्भः (स). ^c And भिष्मिटा or भिष्मिटा, भिष्मिटा, भिष्मिका. ^d Likewise विस्त्रावः. ^e Butter, curds, &c. ^f Also दृष्टं and दृष्टः. Some read दृर्द, and interpret it floating curds.

D d

Butter of
yesterday's
milk. a

Butter-
milk.

—with pro-
portions of
water.

Whey of
curds.

Milk of a
cow which
lately calv-
ed. f

Hunger.

A mouthful.

Drinking
together.

Eating to-
gether.

Thirst.

Food.

(तप्तु) हैवंगवीनं (यत् च्छोमोहोहोङ्गवं इतम्)
" " b l n m

53. हण्डाहतं कालशेव मूरिष (मधि) गोरसः
n c 2 n d n e

तक्षं (हुर) हङ्गिन्धूयितं (पादाम्बुर्धाम्बुनिर्जलम्)
" "

54. (मखडं हधिभवं) मस्तु

पीयुषे (विनवं पथः)
m g
f f 3 f h

अथनाया तुभुदा तुइ

ग्रास (स्त.) कवला (र्थकः)
4 m

55. सपीतिः (स्त्री) तुल्यानं

सुगिधः (स्त्री) सहमोजनम्
f f " "

उदग्या (३) पिपासा तुट् तर्पे!

जूगिध (स्त.) भोजनम्
m m m m k m

56. सेप्तर्णे लेप आहारे विच्छेत् न्याद (इत्यःपि)

१—.

२—३—४.

५—६.

७—८.

९—१०.

* Some explain it butter from new milk. ^b Or कालसेवः. ^c With a fourth part of water. ^d With an equal part of water. ^e Without water. ^f Within the first seven days. ^g Also पेशवः—वं and पीयुषः. Some make the last signify milk after the seventh day from the cow's calving. ^h तुट् (—ध). Also तुदा. ⁱ Or तुदा. Also तुदा. Or अवर्ण. ^k Likewise विच्छुः.

सौहित्यं तर्पयं लृप्तिः

Satisty.

फेलाभुक्तस्मुज्जितम्

Outs, leav-
ings. a

57. कामं प्रकामं पर्वीप्तं निकामेष्टं यदेच्छितम्

m m m mc 3 md m

गोपे गोपाल गोसंख्या गोधुग्नमौर वस्त्राः

Voluntarily.

58. (गोमहिष्वादिकं) पादवन्धनं

ne

(दौ) गोपीप्रबारे

Herdsman.

Stock of
cattle.Owner of
kine.

गोमान् गोमी

गोकुल (नृ) गोष्ठी (सादु) गवां ब्रह्मः

6 m f n g

A herd.

59. (द्विष्वा) शितंगवीनं (तामा वद्वाशिताः पुरा)

उच्चाभद्रो वलीवर्द्धं चक्षुभ्यः दृष्टभेदो दृष्टः

60. अनष्टान् सौरभेदो गैर्

(उच्चांसुंहतिर्) आशकम्

गव्या गोत्रा गवां

(वत्सुधेन्द्रो) वात्सक धैतुको

A herd of
oxen.A herd of
kine.—of calves,
and milch-
cows. i

1—

2 इट्.

3 आ—.

4—त्.

5—न्.

6 आ—.

7—हुह्.

8 गो.

* Left at the meal; or, otherwise interpreted, dropped from the mouth. ^b And फेलिः. Also masc. फेलक् (३). Also गोडुहः. ^c Or अभोरः. ^d Or, according to a different reading, वाद्व. ^e Some add धनं, as a synonymous term. ^f आशितंगवीनः, ना, नः; or आशितंगवीनः, ना, नः. Also उचितंगवीनः, ना, नं, where cattle have dwelt. ^g And वरीवदः; or वलीवदः. ^h Fem. अनष्टुहो and अनष्टुही. ⁱ Respectively.

A large bull
or ox.

61. (खमो महान्) महोजः (स्याद्)

An old-
bull.

^m
दृष्टीजः (स्त.) अरद्रकः

A bullock.

(उत्पन्न उक्ता) जातोजः

A new-
born calf.

62. अकृत्करि (स्त.) वत्सः (स्याद्)

A steer.

^m
दृष्टि वत्सतरौ (समौ)

One fit to-
be set free.

^m
आर्धस्यः (पशुतायोधः)

A bull at
liberty.

^{m-c} ^{1 m} ^{2 m d}
पशुः गोपति द्रिष्टचरः

A bull's
shoulder.

63. (स्फन्धप्रदेशस्तु) वह

His dew-
lap.

^f ^m
सास्ता (तु) गतकम्बलः

An ox, with
a rein
through his
nose.

^m
(स्यान्) नसिनः (स्त.) नस्योतः

Young cat-
tle in train-
ing.

^{m-e} ^{mf}
ब्रह्मवाहु युगपाश्चंगः

Cattle yok-
ed, &c. g.

64. (युगाद्वैजास्य वोढारौ) युग्म प्रासंग्य शाकाटाः

Ploughman;
plough-cat-
tle, &c. h.

^m ^m
(लग्नति तेन तहोडा इस्योहं) हालिक सैरिकौः

Cattle for
burden.

65. भुवहे घुर्व्य धौरेय धुरीणाः (स) धुरंधरः

1—ति.

2 इ—.

3—ट.

- * Fem. अरह चौ.   b Or उकृत्करिः.   c And उक्तः; or उक्तः.   d Also उक्तरः.   e प्रश्नात् (इ).   f Or युगपाश्चकः.   g Respectively; one yoked, or one in training with a frame on his neck, or one trained to draught.   h The third acceptation of both terms is 'of or belonging to a plough.'   i Or धूर्वरः.

	<i>m</i>	<i>1 m</i>	<i>2 m</i>	
(उभाव्) एकधुरीणै कधुरावै कधुरावहे				Cattle for special burden.
66. (सतु) सर्वधुरीणः (स्थाद्योवै) सर्वधुरावहः	<i>m</i>		<i>m</i>	—for any carriage.
माहेयी सौरभेयी गोदृक्षा माता (च) श्विण्यी	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	A cow.
67. अर्जुन्यन्नग्रा रोहिणी (स्थाद्य)	<i>4f</i>	<i>5f</i>	<i>f</i>	
(उभमा गोषु) नीचिकी				An excellent one.
68. (वर्णादिभेदात्मं चाः स्युः) शब्दी धब्दा (स्यः)			<i>fb</i>	Cows brindled, white, &c.
हिंशयनी हिंशा (गौर)	<i>f</i>	<i>f</i>		A heifer two years old.
एकाश्च (त्रि) कहायनी		<i>f</i>	<i>6f</i>	—one year old.
69. चतुरद्वा चतुर्हीवयी	<i>f</i>	<i>f</i>		—four years old.
(एव) लगदा लिहायणी		<i>f</i>		—three years old.
वशा वंशा	<i>f</i>	<i>f</i>		A barren cow.
इवतोका (०) खवहम्!	<i>fc</i>	<i>f</i>		A cow miscarrying by accident.
(इव) सुनिनी		<i>f</i>		One which has gone to the bull. d
70. (आक्रांता उपस्थिता)				Miscarrying from going unseasonably.
7 ए—र.	2 ए—.	3 उक्ता.	4—नी.	5 ए—.
6 ए—.	7—त्.	8 ग—.		

^a Also नीचिकी or नीचिका and निचिकी. ^b Likewise शब्दा and धब्दी. Also छशा, black. वपिला, tawny. Or distinguished by other circumstances, as छुशा and चाहनी, short; लम्बकर्णी, with long ears; चक्रहङ्की, with crooked horns, &c. ^c And उतोका. ^d Some interpret it, a cow with calf.

Fit for the
bull.

A pregnant
heifer. a

A tractable
cow.

A cow bear-
ing many
calves.

One, which
has lately
calved.

Easily milk-
ed.

with a large
udder.

Yielding a
drona of
milk.

Standing at
the dairy. d

Calving
every year.

An udder

A pillar. f

A rope or
cord. g

A string or
tie. i

^f ¹⁵
काल्यपसर्वा (प्रजने)

प्रष्टौही बालगर्भिणी

71. (खाद) अचल्ली (ठ) सुकरा

वज्ज्वतिः परेष्टुका

^f ^b
चिरस्ता वस्त्रयणी

चेतुः (खान) नवज्वतिका

72. सुव्रता सुखसन्दुधा

भेनोऽमी पीवरसनी

^f ^c
द्रोण्णीरा द्रोण्णिरा

चेतुषा (वन्धके स्थिता)

73. समांसमीना (आ यै व प्रतिवर्षं प्रस्तुयते)

^{2 n e}
अध (स्तु यथा) आपीनं

(समी) शिवक कीलकौ

74. (नमेस) दाम संदानं

पश्चुरञ्जु (स्तु.) दामनी

1—४—.

2—५—.

3—६—.

* Or a cow with calf for the first time. ^b Likewise वस्त्रवनी, and वस्त्रयणी, or वस्त्रयसी. Also वस्त्रवनी, &c. ^c सुखसन्दुधा. ^d Some interpret this a cow pledged. ^e Also उषः and उषः. ^f For cows to rub themselves upon; or, otherwise interpreted, for tying cows or calves. ^g To which cows are tied; or a string to bind a cow's hind-legs when milked. ^h Fem. दामा (स्तु) or दामा (आ). ⁱ For binding the legs of cattle, or for tying the cattle themselves. ^j Likewise सामनी and वंधनी.

वैशाख मन्त्र मन्त्रान् मन्त्रानोऽ मन्त्रदण्डके

A churning-stick.

75. कुठरी दण्डविष्टमि

A post, round which its string winds, b

मन्त्रनी गर्गरी (सुमे)

A churn.

जड़े कमेलक मव महाकृष्णः

A camel.

करभः शिशुः

A young one. d.

76. (करभाः स्युः) मङ्गलका (दारवैः पादवंधनाः)

Young camels clogged. e

अजा कागी

A she-goat.

सुभः चाग वस्त्र मनलका अजे

A he-goat.

77. मेढ़ोरभोरणोर्णादुमेष दण्डय एडका:

A ram.

(उद्धोरभाजटन्दे स्थाद्) पौड़कौरभकाजकम्

Herd of camels; flock of sheep and goats. k

78. चबीवन्म (स्य.) बालिया रासभा गईभाः खराः

Asses. l

वैदेहकः सार्ववत्ति नेगमे वाणिजो वाणिक्

A trader.

79. पुरुषाचीवा (स्या) पश्चिकः क्रयविक्रयिक् (च सः)

1—का—. 2—व—. 3—च—. 4—ज—. 5—षा—.

6—चौ—. 7—चा—. 8—द—. 9—ज—. 10—चा—.

- * मन्त्रा (—न्): b Or else the lid of the churn, contrived to support the stick. c Also कुठरी: d Or any young animal. e With wooden rings on their feet. f Also तथः and इत्थः or यथः: g चागः: or चगः. h चगल and चागलः. i Or मेढ़ः. j Masc. एडकः. Fem. एडकाः. k Respectively. l Sing. चबीवन्म, वाले वः, &c. m Also रासभः. n Or देहः. o And पश्चिकः or वाणिजिकः. Also वाणिकः.

A vender.

१ विक्रेता (स्थाद्) विक्रविक्षः

A buyer.

॥ क्रायक क्रयकौ (समै)॥

Traffic

80. वाणिज्यं (तु) वणिज्या (स्मान्)

**Capital ;
principal.**

नीवी परिपणं दूलधनं

**Gain,
profit.**

81. परिधानं परीवर्त्ता वैश्वय निमया (वपि)

A deposit.

(पुमान्) उपनिषि र्यासः

The return
of it.

प्रतिवार्ता (तद्यर्थान्)

Exposed
for sale.

82. (क्रये प्रस्तारितं) क्रव्यं

Purchasa-
ble.

क्रेयं क्रेतव्य (मात्रके)

Vendible.

~~विक्रीयं पण्डितव्यं~~ (च) पण्डित (क्रमाद्यस्थिति)

Ratification of a bargain.

23. (ग्रीष्म) भूमध्य संस्कृत: भूमध्यिं (सिद्धान्त)

1- π

१ अ-

४ अग्र-

^a Or विष्णुः. ^b And नीविः. ^c Some read प्रतिदानः. ^d And परिवस्तः. ^e Likewise वैभेयः, विज्ञः and विविष्णुः. ^f Some read परिदानः. ^g The foregoing admit the three genders. ^h Also fem. सत्त्वपाना.

^m चिपण्ये! विक्रयः

Contract of
sale.

(संख्या: संख्येये लादश विषु^a)

Numerals.

84. विंशत्याद्याः सहैकाले सर्वाः संख्येवसंख्याः^b

संख्यार्थे हिवङ्गले स्तः तासु चानवतेः लिङ्ग^c)

85. पंक्तेः शतसहस्राद्विकमाहशगुणोत्तरम्^d)

१८ वौतवं द्व्यवद्यं पात्र (मिति) माना (अङ्क तवम्)^e)

Measure.

86. (मानं) तुष्णा इडुलिप्रस्तैर्^f)

Of three
sorts, f

(एकाः पश्चा) द्व्याषपकः A Ma'sha, g

(ते घोडग्ना) इच्छ कर्वा (इच्छी)^m

Sixteen
times as
much.

पर्यं (कर्ष्णचतुष्ट्यम्)ⁿ) Four times
the last.

87. सुवर्ण विद्यौ (सुवर्ण इच्छे)^{m n}

A karsha of
gold.

कुरुविद्या (सु तत्पत्ते)^m)

A pala of
gold.

1—व.

2 चा—.

^a Numerals, from 1 to 18, agree in gender with the subject numbered. ^b Other numerals, (19) 20, &c. are singular; but may be dual or plural, if used distributively, Ex. विंशती, two scores. ^c The numerals, 20 to 90, are invariably feminine. ^d Numeration proceeds in decuple proportion. ^e Also वौतवं. ^f By weight, measure of length, and measure of capacity. ^g Equal to five rettis or seeds of the abrus precatorius. ^h Also चाषः or चाषः.

E e

100 Pala_s.

Twenty times as much.
Ten times the last.

A cartload.

A *karsha* of silver. b
A *pana* of copper. d

Various measures of capacity. e

A quarter.

A part, share, or portion.
Substance, thing or wealth.

Wrought and un-wrought gold, &c. k

तुका (सिद्धां पद्मनाथं)

^{m a}
भारः (साहिं शतिलका)

88. आचितं (इयमाराः सुः)

^{m c}
कार्षपक्षः कार्षिकाः (सात)

(कार्षिके ताचिके) पक्षः

89. (अस्त्रियाम्) आडक द्रोणैऽगारी वाहे निकुंचकः

^{m h} ^m
कुडवः प्रस्त (इत्वाद्युपरिमाणार्थकाः एषकः)

90. पाद (सारीयो मारः स्ताद्)

^{m i} ^m ^m
अंश भागौ (तु) वण्डकः

ⁿ ⁿ ⁿ ⁿ ^{1 n} ⁿ ⁿ
द्रूष्यं विसं जापतेर्वं रिक्ष्यष्टक्यं घनं वसु

91. हिरव्यं द्रुविण्यं द्युम् मर्यं रै विभवा (अपि)

(स्त्रा.) कोण (च) हिरव्यं (च हेमरूपे छाताणते)

1 च—.

2 च—.

^a Likewise च. ^b Same with उत्तराचः, equivalent to 16 *Panas* of cowries. ^c Some add जारीपक्षकाः. ^d Equivalent to 80 cowries.

^e Severally, viz. 4 *A'd'hacas* = 1 *Drōna*; and — 16 D. = 1 *C'hārt*.

Also 20 D. = 1 *Kumbha*; and 10 C. = 1 *Vāha*. Some state $\frac{C.b.}{4} = 1$ *Māni*. $\frac{M.}{4} = 1$ *Drōna*. $\frac{D.}{4} = 1$ *A'd'haca*. $\frac{A.}{4} = 1$ *Prast'ha*. $\frac{P.}{4} = 1$

Kudava. $\frac{C.}{4} = 1$ *Nicunchaca*. ^f Also fem. आडकी and आडका.

^g Likewise जारिः and masc. जारः. ^h And द्रुष्यः or द्रुष्टयः. ⁱ Or चंडः.

^j Masc. nom. रा: (र). ^k Some disjoin the terms; कोण, wrought gold; हिरव्यं, unwrought silver. ^l And जोः; or जोः.

92. (ताम्यां वह्यपृष्ठ) कुप्यं^{n a}

Base metals.

कुप्यं (तह् वमाहतम्) Bullion.

नाश्वरतं मरकतमृश्मगर्भं इरिमणिः^{n n 1 n m}

An emerald.

93. शोणरलं कोहितकः पद्मरागेⁿ

A ruby.

(इय) मौर्लिकम्ⁿ A pearl.

सुता!

(इय) विद्रुमः (पुंचि) प्रवालं (पुंनपुंसकम्) Coral^{m m}

^{n m/f b}

94. रत्नं मणिः (हृयोरुभ्यजातैरुक्तादिके, इपि च) Any gem.

स्वर्णं सुवर्णं कानकं हिरण्यं हेमं छाटकम्^{n n n n 2 n}

Gold.

95. तपनीयं शातकुम्भं शाङ्खं यं अमं कर्वुरम्^{n n n n 3 n d n e}

चामीकरं जातकं पं महारथत कांचने^{n n n n n n}

96. रुक्मं कामस्तरं जाम्बूनदमृटापदो (इखियाम्)^{n n n n 4 n m}

(अलंकारं सुवर्णं वच्) कृड़ीकरनक (मित्य॑हः)^{5 m n g}

Gold for ornaments.

97. दुर्दण्डं रजतं रुप्यं चर्जुरं च्छेत (मित्य॑पि)^{n n n n h n}

Silver.

1 च—.

2—न्.

3—न्.

4 च—.

5 च—.

• Or चकुप्यं. ^b Also fem. चक्षी. ^c Or शातकोर्म. ^d Also अर्म. ^e And चर्जुरं. Likewise चर्जुरं. ^f Or रुप्यं. ^g Some divide the terms: श्वस्त्री or श्वस्त्रिः (also neut. श्वस्त्रि) and चर्जनकं. ^h Or चर्जुरं.

Brass.

f^a *m n b*
दीतिः (स्त्रियाम्) आरक्षटो (न स्त्रियाम्)

Copper.

(चथ) ताम्बकम्

n c n n d n e

98. *शुलं चेच्छसुखं हस्तं वरिष्ठोऽुम्बराणि (च)*
m n f n n 1ng n h

Iron.

दोहोः (इष्टी) यस्तर्कं तीक्ष्णं पिश्वं कालापसा! इयसी
m n

99. *प्रसादारे!*

m n n i

Rust of iron.

(इव) मरणं चिंहान (मृषि तम्भले)
m j

Any thing
metallic.
Wrought
iron; bar
iron.

(सर्वं स्थानैजसं) लौर

(दिक्षारस्त्रवसु:) कुम्ही
f

Glass.

100. *चारः काप्ते!*

m m m n m n k

Quicksilver.

(इव) चपलोः रसः चूत (च) पारदे

Buffalo's
horn.

चवलं (गाहिषं चृद्गम्)

n 2n n

Talc.

अभ्यकं गिरिधारम्

Antimony.

101. *सौतोच्चन (न्तु) सौबीरं काषोताम्बनयासुने*

Blue vitriol.

तुम्बाच्चनं शिखियोर्वं वितुक्कक भयूरके

1—सु. 2—स.

- ^a Also रीती. And neut. रीतं. ^b Likewise आरः. ^c Or शुश्वरं.
^d And हिठ'. ^e चतुम्बरं, चतुम्बरं or औंडम्बरं. ^f And दोह' or दोहः.
^g Likewise जप्तायाम्. ^h चर्वं (स). Also चावर्त. ⁱ And विंशात्, or रिंडार्चं,
 रिंधार्चं. ^j And दोह'. ^k Also पारतः, or पारः. ^l And छपोतंस्त्रकं
^m Also दृत्तं.

102. कर्परी दार्दिका (काषोद्धर्वं) तुम्बं

Collyrium. ^a

त्रसाञ्जनम्

Another
sort. ^c

त्रसगर्भं तार्च्छ यैषं

I ^b n   m d
गंधाञ्जनि (तु) गन्धकः

Sulphur.

103. सौगंधिक (चु)

चतुर्थं कुलात्मौ (तु) कुलात्मिका

A blue stone
used as a
collyrium. ^f

रीतिपुष्टं पुष्टकेतु पौष्टकं कुसुमाञ्जनम्

Calk of
brass.

104. पित्तरं पीतकं तासमायं (च) रारतासके

Yellow or-
piment.

गैरेयमृथ्यं गिरिजमृश्यम् (च) शिकाजतु

Red chalk.
^k

105. बोख गंधरस प्राण पित्तु गोप रसाः (समाः)

Myrrh.

1—^j.

2—^j.

3—^j.

4—^j.

- ^a Extracted from Amomum Zanthorrhizon, Roxb. ^b Some grammarians include this in the synonyms of blue vitriol. Medical authors write it कर्परी or कर्पर्द, and make it a distinct sort of collyrium. ^c Some join this article with the preceding, omitting कर्परी from the synonyms: this agrees with the medical books. ^d And गन्धकः. ^e Or कुर्मंधिकः. ^f Some make these three terms synonymous with the following. ^g And कुलात्मा. Likewise कुर्त्ता. ^h And युष्टकं. ⁱ Also पुष्टीजनं. ^j आर्द्र or आर्द्ध. Also नार्द्र. ^k According to a different explanation, bitumen. ^l Or रसगंधः. ^m And गोपः. Also पित्तुगोपः. ⁿ Or यथः. Also गोदधयः.

Cuttle fish
bone.

^{m a} ^{m b} ^m
हिरण्डीरे। इविकापः फेनः

Minium, or
red lead.

" " "
चिन्दूरं नामसंभवम्

Lead.

106. नाग सोसक बोगेट वप्राचि

Tin.

" " "
तपु मिहटम्

Cotton.

^m ^{2 m c}
(इच) पिचुसूको

Safflower ;
carthamus.

" "
(इच) कमलोत्तरम्

A woollen
blanket.

^m
मेवकाम्बल चर्णीहुः.

Hare's or
rabbit's
hair.

" " "
शशोर्णं शशलेमनि

Honey.

⁴
108. मधुं छौडं भाजिका (हि)

Wax.

^m ["] ^{3 n}
मधजिह्दं (ठ) सिक्कर्क

Red arsenic.

^f ^{f h} ^{f i}
मनोशिका मनोगुप्ता मनोद्वा नागजिहिका

Nitre ; salt-
petre.

^{109. जैपाली कुनटीगोला}

^m ^m
बवच्चारे। ववायः।

1—१. २—२. ३—३. ४—४.

^a दिखौरः or पिखौरः. Also फिल्हौरः. ^b Or उष्ट्रपेनः. • Some
read चम्पै. Also चम्पै. ^c Some include the two first terms with the
preceding, as names of lead. ^d And पिचकः. Also पिच्छूत्वः or त्वूत्पिच्छुः.
^e Likewise चनःिष्ठा. Also masc. चनःिष्ठः. ^f And चनोद्वा. ^g Some
read कुचटी or चनटी. ^h Some make the last term the name of a
different species ; and the two preceding terms, its explanation.

पात्रो^m

(अ) सर्विकाशारः कापोतः सुखवर्चकः^{m a m m}

Natron ; alkali.

110. सौवर्चकं (साहू) रचकं^{" " b}

त्वक्क्षीरा वंशरोचना^{f f c}

Manna of bamboos.

गियुञ्जं ल्लेतमरिचं^{" "}

मोरटं (स्वस्मैष्वास्त्वा)^{" l n e}

Seed of morunga. d

111. ग्रन्तिकं पियाशीभूतं चटिकाशिरः (इत्थपि)

जोस्तोमी भूतकेशो (ना)^{" "}

Root of sugarcane.

Root of long pepper.

Root of sweet flag.

पत्राङ्गं रक्तचन्दनम्^{" "}

Red-wood.

112. त्रिकटुलूप्रथमं खोपं^{" " g " "}

त्रिफला (तु) फलत्रिकम्^{f h " "}

Three spices. f

Three myrobolans.

1—४.

^a Or सर्विकाशरः. Also सर्विका and शारः. ^b Some disjoin the two last terms, and make them names of Borax. ^c Or वंशलोचना. ^d Of Hyperanthera or Guilandina morunga. ^e And चटिकाशिरः (स). Or masc. चटिकाशिरः (र). Also चटिका and शिरः. ^f Black pepper, dry ginger and long pepper. ^g Or लग्नवर्च. ^h And त्रिफली or त्रफला.

CHAPTER X.

Men of the
fourth tribe.

1. चूद्रा (चाः) इवरवर्णा (चुः) वृषला (चुः) जघनवाः
^m

Men of mix-
ed origin. b

(आचर्छालान्) संकीर्णा (अम्बुज फरणादयः)
^m

A scride. c

2. (चूद्राविशो रुः) करण्ये!
^m

A physi-
cian. d

स्त्रेषु (वैशाहिजग्नोः)

An Ugra. e

(चूद्रा चत्रिवयोर्) उथो

A hard. f

मागधः (चत्रियाविशोः)
^m

A Ma'hisya.
g

3. माहिषो (मोऽचत्रिवयोः)

A Kshattri. h

चत्ता (चंचूद्रवोः रुतः)
^m

A chari-
oteer. i

(ब्रह्मसां चत्रिवात्) रुतः

A trader. j

(तस्मां वैदेहकोः (विशः))
^m

1—१.

- * Sing. चूद्रः, &c.   b From the intermarriages of the other tribes.
- Or man of a class which sprung from the 3d and 4th tribes.
- d Sprung from the 1st and 3rd tribes.   e From the 2d and 4th.
- f From the 3d and 2d.   g From the 2d and 3d classes.   h From the 4th and 3d.   i From the 2d and 1st.   j From the 3d and 1st.

4. रथकार् (सु माहिष्यात् करस्यां वस्य संभवः) ^m	A car-maker.
(स्याच्)चारडाल (सु जनितो ब्राह्मणां दृष्टेन यः) ^{m b} ^{m c} ^{1 m} ^{A Chan-} ^{da la. a}	
5. कारुः शिल्पी ^{m fd}	An artisan.
(संहतैर्लैर्हयोः) चेष्यः (सुजातिभिः) ^{m e} ^{2 m f} ^{A company of artists.}	
कुलकः (स्यात्) कुलचेष्टी ^m ^m ^{One eminent by birth.}	
मालाकार् (सु) मालिकः ^m ^m ^{A florist.}	
6. कुंभकारः कुखावः (स्यात्) ^{m g} ^{m h} ^{A potter.}	
पश्चगण्ड (सु) लेपकः ^m ^m ^{A bricklayer or plasterer.}	
तन्तुवायः कुविन्दः (स्यात्) ^m ^m ^{A weaver.}	
तन्त्रवाय (सु) सौचिकः ^m ^m ^{A taylor.}	
7. रक्षाजीव चित्रकारः ^m ^{3 m} ^{A painter.}	
शस्त्रमाञ्जी! सिधावकः ^m ^m ^{An armourer.}	
पादूषक्त्वर्मकारः (स्याद्) ^{4 m i} ^{5 m j} ^{A shoemaker.}	
बोकारे लोहकारकः ^m ^{m l} ^m ^{An iron-smith. k.}	
8. नार्डिनमः स्वर्णकारः कलादो रक्षकारके ^m ^m ^l ^{5 m} ^{A gold-smith.}	

1—गृ. 2—गृ. 3 चि—. 4—दृ. 5 ए—.

* Sprung from the 4th and 1st tribes. ^b Also चरुकारः. ^c Likewise fem. कारुः. ^d Also fem. चेष्यः. ^e Or कुलिकः. ^f Likewise कुलः and चेष्टी. ^g And तन्त्रवायः or तन्तुवायः. Also तन्त्रवायः. ^h Or कुपिन्दः. ⁱ Or पादूषक्त्व. ^j Also चर्मकारः. ^k Some separate the terms as severally signifying a founder and a smith. ^l Or कलादः.

A shell-cutter.	(साच्) छांसिकः काम्बिकः	1 m	m
A copper-smith.	गौलिक साम्बुद्धकः	m a	2 n
A carpenter.	3 m m 4 m m 5 m		
One working for the village.	9. तचा (तु) वर्षकिस्टा रथकार (चु) काष्ठतट्		
One independent.	(ग्रामाधीने) ग्रामसज्जः	m	
A barber.	कौटतर्पे (उनधीनकः)	6 m 7 m m m 8 m	
A washerman.	10. चुरि सुखिद हिवाकीर्ति नामित्रि इन्तावसायिनः	m m b	
A distiller.	निर्णेयकः (साइ) रजकः	m m	
A goatherd.	गौलिके! मण्डहारकः	m m	
An attendant on an idol.	11. आवासः (साइ) प्रजाजीवे!	9 m c	m
A female juggler.	देवाजीवी (तु) देवलः		
A juggler.	(सान्) सारा शाम्भरी	f d	
Dancers and tumblers.	मायाकार (सु.) प्रातिहारिकः	m e	m f
Dancers and mimics.	12. शैलिन (सु.) शैलूषा वायाजीवा: क्षयाखिनः	m	11 m
	परता (इत्यपि) गटाय्	m g	m h
	चारणा (सु.) कुधीलवाः	m	m

1—सा—. 2—ता—. 3—गा—. 4—वा—. 5—ए—. 6—॒गा—.
7—॒गा—. 8—॒गा—. 9—॒गा—. 10—॒गा—. 11—॒गा—.

^a And लोकिः; ^b Fem. रजकी. ^c Or हेषाक्षीः; ^d And काम्बरी or काम्बरी, &c. ^e And चाकाशी (नृ) or चाकी (नृ). ^f And प्रतिहारः, प्रातिहारः or प्रातिहारकः; ^g And भारतः. ^h Sing. गटः.

13. मार्दिका^m मौरजिका^m:

पाणिवाहा (स्त्र.) पाणिषा

वेशुधाः (स्त्र.) वैशविका

पाणिवाहा (स्त्र.) वैशिका^m

14. जीवान्तकः शाकुनिको^m:

(हौ) बागुरिक जालिकौ

बैतंसिकः कौटिक (चु) मांसिक (चु समं लयम्)

15. भतके^m भतिभुद्धर्मकरे^{1 m} बैतनिक^{2 m} (अपि सः)

वार्तावहे^m वैवधिके^{m c}

भारवाह (स्त्र.) भारिकः

16. विवर्णः पासरो^m नाथः प्राप्तत (चु) एथग्रन्तः A low man. e

निहीने^m अपसरो^m आत्मा^m चुस्तक (चु) तर (चु सः)

17. भत्ये दासेव दासेय दास गोप्यक चेटकाः

A servant or slave.

वियोग्य किंकर प्रैष्य भुजिष्य परिचारकाः

1—स्.

2 स—.

3 इ—.

^a Or जीवन्तिकः. ^b Selling the flesh of beasts or birds. ^c And विवन्तिकः. ^d Likewise भारी (न्). ^e Following a degrading profession.

^f Or चेष्टदः. ^g Likewise चुस्तकः. ^h Or दाशः. Fem. दाशी—शी.

ⁱ And गोप्यः. ^j Or चेटः. Also चेष्टः, चेष्टकः. Fem. चेटिका, चेटी, चेष्टी.

^k Fem. विहूरा or विहूरी. ^l Also प्रैषः and प्रैष्यः.

One nou-
rished by a
stranger. a

m m b m c m
18. पराचित परिस्कन्द परजात परैविताः
m 1 m d m m m m

A lazy man.

m m m e 2 m m m m
19. भन्दस्तु न्दपरिविज आलस्यः शीतकेऽलस्ये इत्युच्चाः
दक्षे (तु) चतुर पेश्व षट्वः स्त्राम उष्ण (चु)
m m m m m f

A dexterous
person.

A Chanda la.
20. चण्डाल झव मातङ्ग दिवाकीर्ति उवङ्गमा
m g m h 3 m m i
निषाद झपचावन्ते वासि चाप्ताल पुक्षसाः
m

Barbarians. j

m m m m 4 m
21. (भेदाः किरातश्वरपुलिन्दन्ते चक् (जातयः)
व्याधे व्यगवधाजीवे व्यव्युर्बुव्यके (१षि सः)

A hunter, or
deer-killer.

m l m 5 m m
22. कौत्लेयकः सारमेयः कुकुरो व्यगदंशकः
शुनकेऽभवकः झाह (स्थाह)

A mad dog.

अलर्क (स्तु. च योगितः)

A dog train-
ed for the
chase.

m
23. (झाह) विलकद्रु (वृग्याकुधलः)

A bitch.

सरमा शुनौ

1 झ—. 2 घट. 3 च—चिनु. 4 ह—. 5 शू.

* Some include this line in the synonyma of slave. ^b Likewise परिष्कन्दः; परिष्काचः; परिस्काचः; पारस्कन्दः. ^c And परजितः. ^d Or दक्ष-परिवितः. ^e And पेश्वः; or पेष्वः. ^f Also उवङ्गमः. ^g And निषादः. ^h Sing. शूपचः. Likewise झपच् (च). ⁱ Also युक्षयः; युक्षपः. ^j Of various tribes, mountaineers, savages, &c. As किरातः, living in forests and armed with a bow. श्वरः; or प्रश्वरः, wearing feathers (a peacock's tail, &c). पुलिन्दः; or पुलिन्दः; speaking no intelligible language. ^k And उक्षुरः. ^l Or शुन and शुचिः. ^m Also श्वानः. ⁿ Likewise चक्षकः.

विट्चरः शूकरो ग्राम्ये!

A village hog.

दर्कर (दृश्यः पशुः) Any young animal. b

24. *चाक्षोदनं वग्यं (स्थाइ) चाषेटो वग्या लियाम्*

(दक्षिणार्द्धं अयोगाह) *दक्षिणेभा (कुरुक्षुकः)*

25. *चौरैकागारिक सोनं दस्यु तस्कर मेषकः.*

प्रतिरोधि परास्तन्दि पाटचर मतिन्दुष्मा:

26. *चौरिका सोन्य चौर्ये (च) सोर्यं*

A thief or robber.

Theft, robbery.

लोत्प्र (त तद्वनम्)

Booty.

वीतंस (स पकरणं वन्धु वगपक्षिणाम्)

A net, chain, or cage. k

27. *उत्तायः छट्यन्नः (स्थाइ)*

A snare or trap. m

वागुरा वगदन्ती A net. n

शुल्स वराटः (सो त) रज्जु (स्त्रियु) वटी गुणः

A cord, rope, or string.

1—न्.

२—र.

३ ऐ—.

४—द्.

५—न्.

* Some make the first, others the second, term, explanatory. b Or a lamb in particular. ° Fem. चक्षरी. ^ Also चोरः. Fem. चोरः. ° Fem. ऐकागारिकी. ^ Or चोरनः. Also चोरन्दः. ^ And प्रतिरोधकः. h Likewise पठचरः. ^ Also चौरिका. ^ And चोर्यं or चोर्तं. k Any instrument for confining birds or beasts. ^ Also वितंसः. m Some make the preceding term synonymous with these. n For confining deer. ° Adn शुल्स or शुलः. Also masc. शुलः; and fem. शुला or शुल्ली. Likewise शुलः according to a different reading. p Or वराटः. But some read वटाकः. q Likewise वटीशुलः.

Rope and
bucket of a
well. a

28. उद्धाटनं षटीयम्ⁿ (सखिकोहाइनं प्रहेः)
 (पुंसि) वेमा वापदक्षः

A loom.

Threads.

Weaving.

Plastering.
h

A doll or
puppet. i

A basket. k

A pole for
carrying
burdens.

Its string.

A shoe.

A boot.

A thong.

A whip.

स्त्रताणि (नरि) तन्तवः

पुरुषः (लिप्ताऽदिकर्मणि)

पात्तालिका पुत्रिका (स्वादकर्मपादिभिः लक्षा)

30. पिटकः^m पेटकः^m पेटा मच्छूषा
 (इथ) विश्विकाः

भारवद्धिस्^{3f}

(तदालिनि) गिर्वर्ण काचे^m

(इथ) पादुका^f

31. पादूरुपानते^f (सी)

(सेवा) उत्तुष्ठीना^f (पहायता)

उत्तुष्ठी उद्धी वरता (स्वादु)

(अज्ञादेसाडनी) कशा^{fq}

१—३.

२ अ०—.

३—८.

४ उ—४.

a A rope and jar to draw water from a well ; or any machine for raising water. b Likewise वेषः. c Or वापदक्षः. d Sing. स्त्रवृ.

e Sing. तन्तुः. Also स्त्रतन्तुः. f And वेषिः. g Or अृतिः. h Or painting images, &c. i Or figure made of cloth, ivory, &c. j And पञ्चालिका.

k The two last of these four terms are by some separated, and made to signify a large basket. l And पेटा or पीडा. m Some add चलूषा; erroneously. n Or विश्विका. o Likewise गिर्वर्ण (च). p And पादूरुपी or पादूरुपी.

q Also उत्तुष्ठा or उत्तुष्ठा.

32. चारडालिका (तु) करडोलीश्चा चारडालवस्तुकी ^{f a} ^{f b} ^f A vulgar
lute.

नाराची (खाद) एषणिका ^f Goldsmith's
scales.

शाष्य (स्तु) निकषः कषः; ^m ^m ^{m c} A touch-
stone.

33. व्रचनः पद्मपरम्परा ⁿ ^{1 m} An iron
chisel. d

ईषिका दृषिका (स्त्री) ^{ff} ^{fg} A pencil or
brush. e

तैजसावर्तनी भूषा ^f ^{fh} A crucible.

भूषा चर्तूसेविका ^f ^{fi} Bellows.

34. आस्कोटनी दैहनिका ^{fj} ^f An gimlet or
auger.

काश्यो कर्चरी (स्त्री) ^f Scissors or
shears. k

टचाहने टचमेदी ^m ^{2 m} A carpenter's chisel.

टक्कः पाषाणदारणः ^{m m} ^m A hatchet. l

35. क्रकचो (खादी) करपल ^{m n n} A saw.

(खाद) आरा चर्मप्रभेदिका ^f Shoemaker's knife.

1—गु.

2—त्र.

^a And चारडालिका. ^b Likewise कटोलीश्चा. ^c Some read शानःनिकषः and चरणः. ^d Or else a small saw. ^e Some explain this a fibrous stick; others a mould for ingots; or else what is thrown into a crucible to try whether the metal be melted. ^f Also इषिका and दृषिका or दूषिका. ^g Likewise दृषिका, दृषी. ^h Also चुषा and चूषी or चूषिका. ⁱ Or mace. चर्मप्रभेदिकः. ^j And आस्कोटनी. ^k Also a dagger. ^l Likewise a stone-cutter's chisel. ^m Or टक्कः. ⁿ And करपलः.

An image of
iron. a

An art.

An image;
statue or
picture.

Resem-
blance. c

Like, simi-
lar.

(In composi-
tion) Like.

Wages or
hire.

Spirituos
liquor.

स्त्रीं सूशा लोहप्रतिमा

शिल्पं (कर्म कलादिकम्)

36. *प्रतिमानं प्रतिविच्चं प्रतिमा प्रतियातना प्रतिष्ठावा*

प्रतिष्ठातिरूचा (पुंसि) प्रतिनिष्ठिर्

उपरप्रमानं (स्थात्)

37. *(चाच्छलिङ्गाः) समस्तुत्यः सरवः सहयः सहक्*

साधारणः समानं (च्च)

(स्त्रैरपदेत्यमी)

38. *निभ सङ्काश नीकाश प्रतीकाशेऽपमा (दद्यः)*

कर्मस्या (तु) विधा भत्या भत्यो भर्म वेतनम्

39. *भरत्यं भरत्यं सूख्यं निर्वेशः पण्य (इत्युपि)*

सुरा अलिप्रिया डाका परिज्ञहस्यामणा

1 च—. 2—चि. 3 च—. 4—चः. 5 चपम्.
6—ति. 7—त्. 8—त्. 9 च—.

* As most commentaries explain this : but one says an anvil. ^b Or
स्त्रिं: Also *स्त्रीं* or *स्त्रिं*: And *चूर्णे*, *चूर्णिः* or *चूर्णः*: ^c Some include
this with the preceding. ^d Fem. *साधारणी* or *साधारणा*. ^e The follow-
ing are used only in composition. Ex. *पितृनिः*, like his father.
^f Also *निकाशः*. ^g And *प्रतिकाशः*, *प्रतिकाशः*, or *प्रतीकाशः*. ^h Besides
other terms similarly employed in composition : as *भूतःसूपःकस्तः*.
ⁱ Also fem. *भरत्या*.

40. अन्वोपासमा प्रसच्चेरा कादम्बर्यः परिच्छुता
महिरा कम्भ मद्ये (चाप्य)

अवदंग (स्तु भक्षणम्) ^m

Eating what excites thirst.
A tavern.

41. धुख्लापानं सदस्थानं

मधुवारा मधुकमः ^m ^{m b}

Tippling.

मध्वासवै माध्वको मधु माध्विक (मध्वासः)
^m ^{m d} ^m ^{n e}
ⁿ ^{3 m} ^{4 m n g}

Spirit, distilled from Bassia, c

42. मैरेयमासवः शीधुर्

मेहकै जगलः (समौ) ^m ^m

Rum, f.

सन्धानं (सादू) अभिषवः ^m

किरवं (पुंसि तु) नगद्धः ^{m j}

Vinous liquor for distilling.
Distillation.

43. कारोप्तरः चुरामण्ड

आपानं पानगोष्ठिका ^f

Ferment, h

चपकोः (इच्छी) पानपावं सरकोः (इय) गुतर्षणम् ^m ^{m n} ^{5 n m}

Yeast, barm, froth.
Place where people drink together.
A drinking vessel. i

1 द्वरा. 2—3. 3 चर—. 4—ध. 5 चर—.

* Also प्रसच्चेरा. ^b Sing. अध्वारः, मधुकमः. ^c From the blossoms of the Bassia latifolia. Some divide the synonyms, making the two last terms signify wine obtained from grapes. ^d And आध्वकं, or आहीकं.

* Also अध्वालीकं. ^e The three terms signify different kinds; the first distilled from blossoms of Lythrum fruticosum, with sugar, &c. the second from the raw juice of sugar-cane, the third from molasses.

* Some connect the last term with the following article. ^h A drug used for that purpose. ⁱ Or कर्त्रं. ^j Also neut. नगद्धु. ^k And कारोप्तरः.

* Some separate the two last terms of this line, and interpret them the distribution of liquor. ^m Also masc. अतुर्ष.

A game-ster.

44. धूर्तोऽच्छदेवी कितवे? अच्छधूर्तोऽद्युतक्षत् (समाः)

Sureties.

(स्मृत) सम्बन्धाः प्रतिभुवः

**Keepers
of gaming
houses.**

m b   *m*
सुभिका घृतकारकाः

Gaming.

45. द्यूते^m (ऽस्त्रियाम्) अच्चवती कैतवं पुण्ⁿ (इत्यपि)
 पणो^m (अशेषु) स्वहो^m

Dice,

अचा (ख) नेवजाः पात्रका (खः ते)

Moving a piece at play.

46. परिणाय (सु आरीणा उमन्तावयने)

(अस्त्रियौ)

A checker-ed board or cloth.

म न म न अटापदं शारिफलं

A match of cocks. &c.

~~47. (उक्ताभूरप्रयोगत्वादेकस्थिन् ये, इति यौगिकाः
ताप्तुम्यन्वयतो उक्तावूच्छा लिङ्गान्तरे इपि ते)~~

1—1.

* Sing. सम्बन्धः and प्रतिभूः. Some reckon these synonymous with the following. † Sing. सभिकः and व्युत्पत्तारवः. ‡ Also परीष्यावः.

BOOK III.

CHAPTER I.

१. विशेषनिष्ठैः संकीर्णेनार्थे द्रव्ययैरपि

लिङ्गाद्विसंग्रहैर्वर्गाः सामान्ये वर्गसंचयाः

२. स्त्रीदाराद्यैर्द्विशेषं वाहयैः प्रस्तुतं पदैः

गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्था सुखस्य भेदकाः ।

१ m f n   2 m f n   m f n

३. सुकृती पुरुषवान् धन्योः

m f n   m f n b

द्रव्यादुः सुहृदये ॥

m f n   *m f n*
महेश्वर (स्त्र.) महाश्वतः

Fortunate,
well-fated. a

Magnani-
mous.

Good-heart-
ed.

m f n   *m f n*

महोद्याहोः महोद्यमः

Perseve-
rant, dili-
gent..

४. प्रदीर्घे निपुणाऽस्त्रिय विज्ञानिष्ठात शिक्षिताः

m f n c   *m f n*   3 *m f n*   *m f n d*

वैज्ञानिकः कामपत्रः काती कुशल (द्रव्यपि).

५. पूज्यः प्रतीक्षाः

m f n

m f n

सांशयिकः संशयापन्नमानसः

Venerable.

Dubious. e

१—२.

२—३.

३—४.

* Fem. सुकृतिनी, पुरुषवती, धन्या.   b Or सुहृदयः. Also सुहृदी(—न्) हृदयिकः, हृदयान् (—वत्).   c Or वैज्ञानिकः.   d Likewise कुशलः.   e Uncertain or questionable. Some refer this to the person; irresolute, unsettled in opinion.

Meriting a
fee or re-
ward.

Munificent.

Long-lived.

Skilled in
sacred
sciences.

Acutely in-
vestigating.

Granting a
prayer. e

Joyful,
cheerful.

Sad, per-
plexed.

Regretting.

Sincere,
candid.

Liberal in
giving and
using.

Diligent,
attentive. g

Zealously
active. h

	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfnb</i>	<i>mfn^c</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
6. (सुर्) वदान्य सूखलक्ष्य हानशौण्डा बङ्गप्रदे				
	<i>mfn^d</i>	<i>1mfn</i>		
जैवालकः (साद्) आहुष्मान्				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>2mfn</i>
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
7. परीज्ञकः कारणिकोः				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
वरद (सु.) सवर्धकः				
	<i>4mfn</i>	<i>4mfn</i>	<i>5mfn</i>	
हृषभाण्डो विकुबीणा॒ प्रभना॑ शृष्टमानसः				
	<i>4mfn</i>	<i>4mfn</i>	<i>5mfn</i>	
8. इर्मना॑ विभना॑ अन्तर्मनाः (साद्)				
	<i>mfn</i>	<i>5mfn</i>		
	<i>mfn</i>	<i>5mfn</i>		
उत्क उच्चनाः				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
इक्षिणे सरसो॑ हारो॑				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>6mfn</i>		
	<i>mfn</i>	<i>6mfn</i>		
सुकलो॑ (हात्भोक्तरि)				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>7mfn</i>		
9. (तप्तरे) प्रसिता॑ सक्ताव्				
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
इष्टायाद्युक्त उत्कुकः				

1—स्.

2—ह्.

3—नस्.

4—स्.

5—स्.

6 ए—.

7 आहुष्म.

- And दक्षिणः. ^a Or वदन्यः. ^c And सूखलक्ष्यः. ^d Fem. जैवालकाः.
- As a deity, at the instance of a votary. ^f Also प्रभनाः (—स्). ^g Some include the two next terms in these synonyms; others, varying the reading, add आविष्टः, to this article. ^h Making exertions for a gratifying purpose. ⁱ According to another reading, उत्कुकः.

mfn mfn mfn mfn mfn mfn
प्रतीते प्रथित खात विन विच्छात विश्वाःः
mfn 1mfn s

Known, celebrated, famous.

10. (गुणः प्रतीते तु) खतखचणः इतखचणौ
m m b 2m
दूर्य आडेग्र धनी

Noted for good qualities.

Opulent, wealthy.

m 4mc 5m 6m
स्वामी (त्वी) भरः पतिरौचिता

An owner or master.

11. अधिभू नृवकेः नेता प्रभुः वरिष्ठेः प्रियः
mfn mfn
अधिकर्हिः सच्छः (सात)

Every way happy.

m
कुटुम्बकाष्ट (स्त्र.य.)

Attentive to support his family.

12. (स्वादु) अभ्यागारिक (स्त्रियन्) उपाधि (हिं पुमान् यम्)
m
(वराङ्गलोपेयेतो यः) सिरसंहननेः (हि सः)

Handsome and well-shaped.

13. निर्बाच्यः (कार्बकर्त्ता द. सम्पत्तः सत्त्वसम्पदः)
mfnf mfn
अवाचि न्द्रेको

Acting fearlessly.

mfn g mfn
(य) मनोज्ञवः (सु) पिण्डसम्बिधः

Dumb.

14. (सुत्कृत्यालोकतां कन्यां यो ददाति स) कृकुदः
m i

Fatherly.

Giving a girl in marriage.

1 आ—. 2—नू. 3—नृ. 4—ही—. 5—ति.
 6 ईश्वरः. 7 ना—. 8—हृ.

* Some read वाहितखचणः. ^b Fem. इत्वा, वासा, धनी. ^c Fem. ईश्वरा or ईश्वरी. ^d Invariably masc.: even with a feminine or neuter substantive. * Some read निर्बाच्यः. ^f अवाच् (च). ^g Some erroneously read जनोज्ञवः. ^h In due form; decorating her with ornaments. ⁱ Or कृकुदः.

		1 mfn mfn mfn a 2 mfn
Prosperous, happy.		स्वच्छीवान् खच्छाचः श्रीलः श्रीमान् mfn mfn
Affection- ate.		लिङ्गध (स्त्र.) वत्सलः mfn mfn mfn b
Compassion- ate.	15. (स्थाद) दवालुः कारणिकाः लपालुः चरकः (समाः) mfn mfn 3 mfn c mfn mfn d	
Unrestrain- ed.	सतन्त्रेऽपावृतः स्वैरी सच्छन्देऽनिरवयहः mfn mfn 4 mfn 5 mfn	
Dependent.	16. परतन्त्रः परावीनः परवान्धासवान् (अभिः) mfn mfn mfn mfn mfn	
Docile. e	पधीनेऽनिन्द्र आवत्तेऽस्वच्छन्दो मद्भूको (अथमो) mfn mfn f	
A sweeper.	17. खलपूः (स्थाद) बङ्गकरी mfn mfn	
Dilatory, slow.	दीर्घस्त्रूलचिरक्रियः mfn 7 mfn	
Acting in- considerately.	आखोऽसमीक्षकारी (सात) mfn	
Indolent.	कुण्ठे (मन्दःक्रियासु वः) mfn mfn	
Competent to an act.	18. काम्पकामेऽलंकर्मणिः mfn g mfn	
Engaged in a business.	क्रियावान् कामदद्यतः mfn mfn	
Laborious.	(उ) कार्मः कर्मशीलो (वः) mfn mfn	
Finishing carefully.	कर्मचूर (स्त्र.) कमठः mfn mfn	

1—८.   २—८.   ३—८.   ४—८.   ५ ना—८.

६ चि—.   ७—८.   ८—८.

* And शोषः. b Also चुरतः. ° And खैरः. d Also निर्वन्धः and निरंकुषः. ° Some make the terms in this and the preceding line synonymous. f Fem. बङ्गकरी and बङ्गकरा. g Fem. कार्मी.

1 mfn 2 mfn

19. भरत्यभुक्तमकारः

mfn mfn

कर्मकार (सु.) तत्क्रियः

mfn mfn

अपक्राते वृत्तक्रात

3 mfn mfn c

आभिषाशी (तु) शौष्कलः

mfn mfn 4 mfn 5 mfn

20. वृभुवितः (स्यात्) वृविते जिष्वत्युरुशनापितः

mfn mfn

पराक्रां परपिण्डादा

mfn mfn mfn

भक्तको वृप्रदृष्टारः

21. आद्यनः (स्याद्) औहरिको (वक्तिगोषाविवर्जिते)

mfn mfn

(उभाव) आद्यन्मरिः कुचिकारः (स्वेहरपूरके)

mfn 6 mfn

22. सर्वाक्षीन (सु.) सर्वाक्षीनोजी

mfn mfn

सर्वज्ञ (सु.) गर्वनः

mfn mfn 7 mfn f

वृव्वेऽभिलाङ्गो वृत्त्याक्

mfn mfn

(समौ) लोकुप लोकुभौ

Working
for hire.Working
without
wages.Bathing af-
ter mourn-
ing. bEating fish
and flesh.

Hungry.

Feeding at
another's
cost.

Gluttonous.

Shamelessly
voracious.Selfishly vo-
racious. dEating
every
thing. eCovetous,
greedy.Very cove-
tous. g

1—वृ.

3—त्.

4—यु..

5 अ—.

6—त्.

7 इष्वान्.

- ^a Or कर्मयत्युक् (—क्). ^b Some interpret this, dying after ablutions before the ceremony is complete. ^c And शौष्कलः or शौष्कलः. ^d With disregard to those, whom he is bound to support. ^e Eating all manner of food, or—food proper to various tribes. ^f Also वृत्त्याकः and वृप्रितः or वृष्टितः. ^g Some make these synonymous with the preceding.

	<i>m f n a</i>	<i>1 m f n</i>		
Mad; insane.	23. उन्नाद (सू.) नमिष्युः (स्थात्)	<i>m f n</i>	<i>m f n</i>	
Misbehaving.			अविनीतः सुचृद्धतः:	
Drunk.	मन्त्रे शौरणोऽल्कट शीवाः	<i>m f n</i>	<i>3 m f n m f n</i>	
Lustful.			कामुके कामिता इचुकः	
	24. कम्बः कामयिता इभौकः कम्बः कामंत्रे इमिकः	<i>m f n</i>	<i>4 m f n m f n m f n m f n m f n m f n</i>	
Compliant.	विधेये! विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः	<i>m f n m f n</i>		
Governable; c	25. वश्यः प्रश्येये	<i>m f n m f n m f n e</i>		
Modest. d		निभृत विनीत प्रथिताः (समाः)		
Impudent, shameless.	झटे भृष्णविन्द्यात् (च)	<i>m f n m f n b 6 m f n</i>	<i>m f n m f n</i>	
Bold, present.			प्रगत्यः प्रतिभावितः	
Ashamed.	26. (स्थाद) झटे (त) शालीने!	<i>m f n m f n</i>		
Astonished.			विलक्ष्ये! विश्ववान्विने	
Confused.	एवीरे कातरस्	<i>m f n m f n g</i>		
Timid.		<i>7 m f n m f n h m f n m f n</i>		
		तस्मै भीरु भीरुक भीखुकाः		

1—८. 2—९. 3—१०. 4—११. 5—१२.
6—१३. 7—१४.

- ^a Or उन्नादः. Some read ओन्नादः or ऊन्नादः and ऊन्नादः.
- ^b Or वचनयाही (मृ). ^c Some make these synonymous with the preceding. ^d Having passions restrained: or else humble, nor arrogant. ^e Or प्रश्यतः. ^f भृष्णक् (—म्). Also भृष्णुः. ^g कातरः—रा—रं. ^h Also त्रस्मै, भीरुः, भीरुकः, भीखुकाः,

1 m f n   2 m f n

27. आशंकृदाशंसितरि

3 m f n   m f n a

महयाकुर्मृ हीतरि

Wishing
blessings.

m f n
अहालः (अहया युक्ते)

m f n   m f n

पतयालु (स्त.) पातुकः

Disposed to
take.

4 m f n
28. (खचागीले) अपतपिष्ठुर्

5 m f n   6 m f n

वन्दाहरभिवदके

Faithful ;
believing.

m f n   7 m f n   m f n
शरार्धातुको हिंचः

m f n   m f n

(स्थाद) वर्षिष्ठः (स्त.) वह्नः

Habitually
falling.

29. उत्पतिष्ठु (स्त) उत्पत्ता

8 m f n

उत्पत्तिष्ठु (स्त) मण्डनः

Bashful.

m f n   9 m f n   10 m f n
भूषणुर्भृ विष्णुर्भृ विता

m f n   11 m f n

वर्त्तिष्ठुर्वस्त्रः (समै)

Civil ; po-
lite.

30. निराकरिष्णः विद्वः (स्थात)

m f n   m f n b

सान्द्रज्जित्य (स्त.) मेहरः

Mischiev-
ous.

12 m f n   m f n   13 m f n
चाता (३) विदुरी विन्दूर्

14 m f n c   m f n

विकासी (तु) विकस्त्रः Expanding.

Thriving ;
growing.

Jumping
up.

Inclined to
ornament.

Faring well.

Stationary.

Obstruc-
tive.

Very
smooth.

Knowing ;
intelligent.

Expanding.

1—८.   2 आ—हृ.   3—८.   4—४०.   5—५.   6 अ—.
7 ए—.   8 ए—हृ.   9 ए—.   10 अ—हृ.   11 ए—.   12—८.
13—८.   14—८.

* अहीता (—हृ) or यहीता (—हृ). ^b Or चिप्पुः. ^c Also विकासी (तु)
and विकस्त्रः; or विकासी (तु) and विकस्त्रः.

H h

Flowing or
creeping.

31. विष्वरो विष्वरः प्रसारी (च) विसारणि
 mfn mfn $1mfn$ $2mfn$
 mfn mfn $3mfn$ mfn $4mfn$ $5mfn$

Patient,
content. a

सुहिष्णुः सहनः स्वता तितिक्षुः क्षमिता स्वभी
 mfn mfn $6mfnb$

Passionate ;
wrathful.

32. क्रोधने इमर्षणः कोपी

Very passi-
onate.

mfn $8mfn$ $7mfn$
 mfn चरण (क्ष.) इत्यन्तकोपनः

Wakeful.

आगरको जागरिता

Rolling, as
in sleep.

mfn mfn
वर्णितः प्रचलायितः

Sleepy, slug-
gish.

33. स्वप्रकृ श्यालुनिद्रालुट
 $9mfn$ mfn $10mfn$ mfn mfn
निद्राण शयितौ (समौ)

Asleep.

mfn mfn
पराकृषः पराचैति

Averting
the face.

$11mfn$ mfn
(स्वादु) अवाक्ष (इथ) इघोकृषः

Down-look-
ed. d

$12mfnh$

Adoring
deities. g

34. (देवानक्षति) देवद्रूपक्

Going every-
where.

$13mfn$ i
विष्वद्रूपक् (विष्वगंचति)

Accompany-
ing.

(अः नाक्षति) सभ्रप्रकृ (स)

Moving tor-
tuously.

$14mfnj$

(स) तिक्ष्णक् (वक्षिरो इक्षति)

$15mfnk$

1—न्.	२—रिन्.	३ चंट.	४—ह.	५—न्.	६—न्.
७—.	८—.	९—क्.	१० मि—ह.	११—ए.	१२—ए.
१३—ए.	१४—ए.	१५—ए.			

a Some distinguish the three first terms as signifying patient; and the other three, contented. b Also कोपनः. c Likewise निद्रितः.

d Also headlong. e Fem. अवाक्षो. f Fem. अघोकृषी. g The same term signifies approaching idols. h Fem. देवदीची. Neut. देवद्रूपक. i Fem. विष्वद्रूपी. Neut. विष्वद्रूपकः. Also विष्वद्रूपक् (—च),—द्रूपीची,—द्रूपक.

j Fem. सम्बोधी. Neut. सम्बूक्. Also सम्बूक् (—च). k Fem. तिरक्षी.

mfn mfn lfn

35. वदेऽवावदेऽवक्ता

Speaking sensibly. a

mfn mfn

वागीश्चेऽवाक्पतिः (समै)

mfn c

2mfn d

mfn

3mfn

वचोयुक्तिपट्टर्वामो वावदूकः (च) वक्तरिः

mfn f

mfn g

mfn

4mfn

36. (स्थात)वल्लाक(स्तु)वाचालेऽवाचाटोऽवाचाटोऽवडगल्लाक्

mfn mfn mfn

इर्सुंके सुखरा॒ इवहसुखौ

mfn h

शक्तुः प्रियस्वदे

mfn

5mfn

37. लोहलः (स्थाद) अस्तुटवाग्

Talking nonsense. e

Foul-mouthed, scurrilous.

Speaking civilly.

Lisping.

Speaking ill.

Censorious, detracting.

Having a bad voice.

(समै) कुवाद कुचरौ

38. रवणः शब्दनेत्रः

Sonorously.

Speaker of a prologue. i

mfn mfn

(स्थाद) असौम्यसरोऽसरः

mfn mfn

7mfn mfn j

नान्दीवादी नान्दीकरः (समै)

1—कृ.

2—नृ.

3—तृ.

4—रृ.

5—दृ.

6—जृ.

7—गृ.

- * Or knowing how to speak. Some interpret this simply, speaking or speaker. ^b Some separate the two first terms as signifying one who speaks as is fit; and the other two, as signifying loquacious. ^c Or वाचोयुक्तिः, and पटुः. ^d वाच्यो (नृ) or वाच्यी (नृ). ^e Or simply, talkative: or else, saying much that is blamable. ^f Fem. जत्याकी. ^g This term also occurs in a good sense. ^h Also शक्तुः, शक्तुः, and शक्तुः. ⁱ Some say player of the overture. The prologue of an Indian drama is a benediction joined with compliments to the audience. ^j Or नान्दिकरः.

Idiot, stu-
pid.

Deaf and
dumb.

Silent.

Naked.

Expelled.

Cursed.

Humbled :
subdued, d.

Condemn-
ed ; or
adjudged. f

Removed ;
set aside.

Deceived,
tricked.

Disappoint-
ed.

Turned
away. h

Confined. i

mfn a mfn

अडोऽच्.

mfn b

एडमूक (सु. वक्तुं ओतुम् यिजिते)

mfn

mfn

39. तुष्णींशील (सु.) तुष्णीकेा

mfn Imfn mfn

नन्दोऽवाचा॒ दिग्बरे॑

mfn c mfn

निःकासिनोऽवकृष्टः (सादृ)

mfn mfn
अवकृष्ट (सु.) धिकृतः

40. आक्षगवैऽभिभूतः (सादृ)

mfn mfn
दापितः साधितः (समौ)

41. निराकातः (सादृ) विप्रकाते॑

mfn mfn
विप्रलब्ध (सु.) वस्त्रितः

mfn mfn mfn mfn
मनोहरः प्रतिहतः प्रतिवहु इत (चु सः)

42. आधिक्षितः प्रतिक्षिते॑

mfn mfn mfn
वहु कीकित संवत्ती

1—नस्.

^a Fem. अडा. ^b Also अनेडमूकः. ^c One reads निःकासितः. ^d Some make the preceding synonymous with this. ^e Also अविहृतः. ^f Either the person cast ; or the thing awarded ; some interpret this, amerced ; others, the person, by whom, or to whom, payment is made. ^g Likewise दापितः. ^h Some explain it sent or despatched. ⁱ Bound ; some say fettered or confined in stocks, &c. others say imprisoned.

<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	आपत्ति आपत्यासः (स्थात्)	Distressed. a
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	कांदिश्चीकोऽभयदृतः	Put to flight. b
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	43. आचारितः आरितेऽभिश्वसे	Calumniated. b
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	सुक्षलक्ष्मीऽस्त्रिलक्ष्मी	Unsteady. c
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	व्यसनार्च्छा परक्तौ (हौ)	Afflicted. d
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	विहसा व्याकुशौ (समौ)	Confounded, perplexed.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	44. विहसेऽविहसः	Overcome by fear, &c. e
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	(स्थात्) विवरोऽरिष्टदृष्टधीः	Apprehen- sive of death.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	कशः कशाहै	Deserving a whipping.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	सुख्से (ला) ततायी बघोद्दृते	Murderous ; a felon. f
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	45. हैथे (त्व) अश्चिगते	Hateful, de- testable.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	अश्चिगते श्रीपञ्चेश्व (इमौ समौ)	Meriting beheading.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	विष्णेऽविष्णयो वध्यो	Meriting death by poison: —by knocks of a pestle.
<i>mfn</i>	<i>mfn h</i>	सुसख्यो (सुसलेन यः)	

1 च—क.

2 चा—न्.

* Overtaken by calamity. ^b Especially by a false accusation of adultery : some explain it, accused of adultery; others say, guilty of a crime. ^c Some interpret this uncertain. ^d Suffering pain from a cause human or divine. ^e Unable to contain himself. ^f Including assassins, incendiaries, robbers, &c. ^g Most commentators exclude the last, others the first and last, of these terms, from the synonyma. ^h Or सुपक्षः.

mfn   *1 mfn^a*

Innocent.   46. शिश्विदानोऽस्त्राणकर्मी

Inconsiderately guilty.
^b

mfn   *2 mfn*
चपल चिकुरः (समै)

Malevolent and censorious.

3 mfn   *4 mfn*
दोषेकहृक् पुरोभागी

Wicked ; perverse.

mfn   *mfn*   *mfn*
निहत (स.) इशुः यठः

Informer.

47. कर्णेजपः सूचकः (स्थात) पिष्टने

Mischief-maker.

mfn   *mfn*
दुर्जनः स्थातः

Destructive, mischievous.

mfn   *mfn*   *mfn*   *mfn*
दुर्घंसा वातुकः करः पापे

Kraudulent ; crafty.

mfn   *mfn*
धूर्ज (स्त.) वस्तुकः

Idiot.

48. अच्छ मूढ वयस्तात मर्षै वैधेय वालिशाः

Miser ; avaricious.

mfn   *mfn*   *mfn*   *mfn*   *mfn*
काहर्व्य उदण्ड चुद्र किष्मचान मितम्पचाः

Poor ; indigent.

49. किःस(स्त.)दुर्विधे ! हीनोऽहरिद्रे ! उर्गते ! (पि सः)

Beggar ; mendicant,

mfn   *mfn*   *mfn*   *mfn*   *mfn*
वनीयके वाचनके मार्गते ! वाचका इर्वनौ

1—३.

2 चि—.

3—४.

4—५.

5—६.

* Many commentators read लक्ष्मचनी (न्); and expound that with the preceding term, sinful or criminal. ^b Committing a crime without considering the guilt. ^c Remarking only ill qualities. ^d Some include this in the next article; others make the five words synonymous. * Also सुग्रीवः. ^f Fem. वैधेयी. ^g Some read किष्मचः and अनवितपचः. ^h Likewise दुखः. ⁱ Or वनीपकः.

1 m f n a 2 m f n

50. अहङ्कारवान् हङ्दुः (स्थात्)

Proud.

m f n

m f n b

शुभंयु (स्तु.) शुभान्वितः Happy.

m f n

स्थिवोपपादुका (देवाः)

Of divine
origin. c

m f n

(तृग्वाद्या) जरावृजाः Viviparous.

m f n

51. स्वेहजाः (समिदंशाद्याः)

Engendered
by damp. e

m f n

(पञ्चिसर्प्याद्वो) अहजाः Oviparous.

f

1—पद्.

2—पद्.

- ^a Some make this to be only explanatory of the other term. ^b This also is by some made only explanatory. ^c Divine beings, produced without any apparent cause. ^d Produced from a viviparous being; as man, horses, bulls, &c. ^e As worms and insects. ^f Produced from an egg: birds, serpents, &c.

DR.RUPNATHJI DR.RUPAK NATH

CHAPTER II.

Vegetables.
^a

Sprouting ;
germinating.

Beautiful or
pleasing.

Charming.

Beloved,
desired.

Inferior ;
low.

Foul, dirty.

^m
1. उद्भिद (खुबुखमादा)

1 m f s m f n b 2 m f n

उद्भिदित्वा उद्भिदम्

m f n c m f n m f n m f n m f n m f n
सुन्दरं दधिरं चाह सुसमं सावृ शोभनम्

m f n m f n d m f n m f n m f n m f n e

2. कान्तं मनोरमं खच्चमनोऽन्नं भक्षु भक्षुणम्

m f n f

(तद) उसेचनकं (उसे नर्त्यन्तो यस्त्र दर्थनात्)

m f n a f n m f n m f n m f n m f n

3. अभीष्टे अभीष्टितं हृदयं दयितं वसुर्भं प्रियम्

m f n m f n 3m f n m f n g m f n m f n h m f n

निकाम्प्रतिक्षादा वै रेफ वाय्या उवमा उधमाः

m f n m f n m f n m f n m f n m f n i

4. कुदूय कुत्पिता उवद्य खेट गर्ही उपकाः (समाः)

m f n m f n j m f n m f n k

मल्लीमसं (तु) मलिनं कम्भरं मल्लदूषितम्

1—इ.

2 ए—.

3—ग्.

* As trees, shrubs, &c. ^b उद्भिदं or उद्भिदं. ^c Fem. उद्भरी and उद्भरा. ^d Also जनोहरं, and जनोहारि (जू). ^e Some add दोमं, भट्टं, रमणीयं, and रामणीयं. ^f उसेचनकं or आसेचनकं. ^g Or रेपः. Also रेपः (सु) and रेपः (स). ^h Some read उवमाः. ⁱ उपकाः or आपकाः; also उवकाः. ^j Likewise उद्धानं. ^k Some discriminate the two first terms as signifying simply dirty; and the other two spoiled by dirt.

mfn mfn mfn

5. पूर्तं पवित्रं मेधं (च)

Purified.

mfn mfn

वीर्मं (तु) विमला (व्यक्तम्)

Clean.

mfn mfn mfn mfn 1mfn

निर्णितं शोधितं वृष्टं निःशोध्यमनवस्तुरम्

Cleansed.

mfn mfn

6. असारं फल्गु

Pithless.

mfn mfn mfn mfn

चून्य (गतु.) वशिकं तुच्छं चित्तकं

Void, empty.

nc mfn mfn mfn 2mfn

(क्षीवे) प्रधानं प्रसुत्य प्रवेका इनुपमोत्तमाः

Chief; prin-
cipal. b

mfn d mfn mfn mfn mfn

7. सुखं वर्ज्य वरेष्या (च) प्रवर्हेऽनकराह्यं (वत्)

mfn mfn mfn mfn mfn mfn e 3mfn

पराह्यं य आथहर प्रयग्या याप्याऽप्रीयम् यिवम्

4mfn mfn mfn mfn mfn

8. अवान् अष्टः पुष्कलः (स्त्रात्) सत्तम् (चाः) इतिशोभने Excellent. f

m m o m m

(सुदृशरपदे) व्याप्ति उज्जवलं कुच्छराः

Pre-eminent
(in comp.)

9. सिंह शार्दूल नामः (द्याः पुंसि अष्टार्थगोचराः)

1 च—.

2 च—.

3 च—.

4—वस्.

5—च.

* Or पूर्वं. Some restrict the synonyms to the first line ; others to the first eight terms ; while others extend them to three lines, or even to four. * Invariably neuter. Instances of this word used in the masculine and in the feminine gender, are poetical licenses.

Also सुखः. * Also चयसीः—सी—चि. † Some join this with the preceding article ; others take in the two last lines ; or the last line and a half including fourteen terms. * Ex. उद्दमाखः, an eminent man. सुनिषुंगः, a pre-eminent sage. ‡ Besides other terms as हुक्षः, चमूः, &c.

Secondary,
subordinate.

mfn

n

1 n

अप्राप्यं (हयहीने है) अप्राप्यमेपसर्वं

mfn a mfn 2 mfn 3 mfn mfn 4 mfn

Great.

10. विशङ्कुटं रथु दृष्टिशासं रथुलं महत्

mfn b 5 mfn mfn

वज्रोद्ध विपुलं

mfn 6 mfn c mfn mfn

Fat; large.

पीन पीडी (टु) सूक्ष्म पीवरे

mfn mfn mfn mfn mfn mfn mfn mfn mfn

Little,
small. d

11. कोका इत्य चुक्काः स्त्रां चायं दध्नं दध्नं ततु

fe ffi ag m mb 7m

(किवां) माला लटी(पुंसि)व लेश कणा इवः

mfn mfn 8 mfn 9 mfn j 10 mfn

Very small. i 12. अत्यल्पे इविष्टमस्योऽपि कणीयो इषीव(इत्युपि)

mfn mfn mfn amfn mfn mfn

प्रभूतं प्रचुरं प्राप्यमहम् वज्रलं वज्र

mfn k mfn mfn mfn 12 mfn l mfn

13. पुरुर्हं पुरु भूयिष्ठं खिरं भूय (चू) भूरि (च)

mfn

Countless.

m

परःशतः (स्त्रासे येवां परा संख्या शतादिकात्)

1—८. 2—९. 3 वि— 4—८. 5—८. 6—९.

7—८. 8—९. 9—१०. 10—११. 11 च—. 12—१३.

* Fem. विष्टिः, or—टी. b Also वज्रं. c Fem. पीवरे. d One author divides this article into four, making the three first terms signify small; the five next minute; the two terms following very minute; and the four last atom-like. * This and the following are invariably feminine.

* Or न्युटि. * This and the following are invariably masculine. But some make them vary the gender. Others restrict the three first of them to the abstract sense. * Also fem. वज्री or वज्रीका. * Some omit this line. * Also चमोवः (उ). * Likewise पुरुषः. * Also चूय (जू).

= In this compound term, the first word is indeclinable. Ex. परःशतः, —शतः—सं. But others make it vary with the gender. Ex. Neut. परंशतं, more than a hundred. So परःशतः (परंशतः), above a thousand; परोऽशतः, above a hundred thousand.

14. गण्यगीये (तु) गाण्येयं	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	Numerable.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
संख्याते गणितम्			Numbered, counted.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
(अथ) सुमं सर्वम्	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	All; entire.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
विश्वम् शेषं लक्ष्मी समस्तानि विकाराऽविकारानि निःशेषम्	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
15. समयं सकलं पूर्णम् अवर्णं (स्वाद) अनूनके	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
बनं निरक्तरं सान्द्रं	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	Coarse grass. c
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
पेत्रवं विरक्तं गत्यु	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	Delicate, fine. d
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
16. समीपे निकटास्त्वा सविकाट स्वकाट (वत्)	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	Near, proximate.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
सदेश्यः अभास सविधः समर्जाद सवेश्य (वत्)	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
17. उपकरणाऽनिकाराऽस्त्राऽस्त्रयाः (अथ) अभितोः	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
(अथवम्)			
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
संचक्ते (त्व.) अवशेषतम्भपठान्तर (मित्यपि)	<i>mfn</i>	<i>5mfn</i>	Adjoining, contiguous.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
18. नेतिष्ठम् नित्यात्मं	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	Very near.
	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	
(स्वाद) दूरं विप्रवाटकम्			Distant.

१ अ—.

२ अ—त्.

३ अ—.

४ अ—.

५ अ—.

* Likewise पूर्वः. ^b Or अकूर्ण. ^c Without interstices. ^d With interstices. ^e Or अम्बाशः. ^f Also सवेषः. ^g Likewise अपदान्तर. ^h Also अविकर्ष. ⁱ And विप्रवाटः.

Very re- mote.		द्वीय (स्त्री) द्विष्ठं (च) छुटूरं
Long.		मृष्टमायतम्
Round. a	19. वक्तुखं निशलं दृक्तं	मृष्टमायतम्
Uneven, wavy. b		वन्धुरं (दृ.) ब्रह्मतम्
High, tall. d		उच्च प्रांच्छृङ्खलोदग्रोऽच्छ्रुतास्तुः
Short.	20. अण्डीच खबै ह्रस्वाः (स्त्री)	(अथ) वामने
Bending, stooping.		अवाग्ने इवनतानत
Crooked. i	21. चाविङ्ग कुरुते भुग्नं वेष्टितं वक्र (मित्यधि)	मृष्टमायतम्
Strait.		मृष्टमायतम्
Confound- ed.		व्यसे (त्वं) प्रगुणाकुरौ
Eternal.	22. अप्त्वत् (स्त्री) अभेदा नित्य सदातन सनातनाः	मृष्टमायतम्

* Either circular or globular. ^b Some interpret this, naturally even, but factitiously depressed in some place. ^c Or चक्रः. ^d Some make the preceding terms synonymous with these. ^e Also चक्रः. ^f चक्रः, fem. नीरो, nent. चक्रः. ^g Or चक्रः. ^h Also नतः. ⁱ Some make the preceding article synonymous with this.

mfn   *mfn*   *1 mfn*
स्वात्: स्विरतः स्वेयान्

Permanent,
firm. a

(एकरूपतया तु यः)

23. (कालव्यापी स्) *स्वात्:*

mfn

स्वावरो (अङ्गमेतरः)

mfn 2 mfn mfn mfn 3 mfn mfn

चरिष्णुजङ्गम चर तस मिङ्ग चराचरम्

mfn d³ mfn mfn mfn mfn mfn

24. चलनं कल्पनं कम्भं चलं लोलं चलाचलन्

mfn mfn mfn mfn

चक्षुलं तरलं (चैव) पारिष्वव परिष्ववे

mfn mfn

25. अतिरिक्तः समधिको!

mfn mfn
हृष्टसनि (स्त.) सहतः

Exceeding.

Strong knit.
e

mfn f mfn mfn mfn mfn mfn mfn
कक्षटं कठियं क्रूरं कठोरं निष्ठुरं हृष्टम्

mfn h

Hard, solid.

26. जठरं

4 mfn 5 mfn
मर्त्तिमत्त्वं

mfn mfn 6 mfn
प्रदृष्टं प्रौढमेघितम्

Material,
corporeal. i

mfn j mfn mfn mfn mfn
पुराणे प्रत्यन् प्रत्य पुरातन चिरतनाः

Full-grown.

Old, an-
cient.

1—स् 2—ज— 3—इ— 4—त— 5—सू— 6—ए—.

* Some make these synonymous with the preceding. ^b As the soul, the etherial expanse, &c. ^c Some interpret the three first terms, tremulous ; and the seven last trembling : others, the three first moving, and the seven last quaking. ^d Also चपलं and चटलं. ^e Some apply this to a man whose limbs are strongly knit; others to any thing, which has no interstices. ^f Also चक्षुलं. ^g Or कठोरं. ^h Fem. जठरा. Also जरठः,—ठा,—ठः. ⁱ Some join these with the preceding synonyms. ^j Fem. पुराणा,—णी.

New.

mfn mfn mfn mfn mfn mfn
.27 प्रत्यये। इभिनवे। नव्यो नवीनो नूतनो नवः।

नूत (स्)

Soft.

mfn mfn mfn mfn
सुकुमारं (ठ) कोमलं वदुलं वदु

1 mfn a 2 mfn 3 mfn

Following.

28. अन्यग्रन्थवामृशुणे। इतुपदं श्लोवमृश्वनु।

*mfn c mfn*Percepti-
ble. b

प्रत्यक्षं (स्वाद्) ऐन्द्रियकम्

Impercepti-
ble. d

mfn mfn 5 mfn 6 mfn
अप्रत्यक्षमतीन्द्रियम्

Closely at-
tentive. f

29. एकातानो। इन्द्रियात्तिर्ति शायेकावयना (वृष्टि)

7 mfn mfn 8 mfn

Prior; first;

(अथ) करुणं एकात्मो (अथ) कावयनगतो। (इषि च)

9 mg mfn mfn 10 mfn h

initial.

30. पैस्सादिः पर्वं पौरस्तप प्रव्याप्ताद्याः।

(अथात्तिवास्)*mni asyamfn 11 mfn mfn j mfn k*Last, ulti-
mate.

अन्तो अपर्वं चरममृश्य पात्तात्य पत्तिमाः।

Vain, use-
less.*mfn mfn*

31. सेवं निरर्थकं

mfn mfn mfn 12 mfn

स्तटं स्तुटं प्रव्यक्तमृश्यम्

1—८. ३ च—. ४ च—. ५ ए—. ६ ए—. ७ ए—. ८ ए—.

१ ए—. ८ ए—. ९ चादि. १० चाद्य. ११ च—. १२ च—.

* अन्यक्, अनीकी, अन्यज्. b Or perceived : present. c Likewise उद्यर्थ.

d Or unperceived : absent. e Also अन्यज्. Likewise परोद्यर्थ. f With the mind fixed attentively on one object. g Invariably masculine.

h Also आदिः and अदिः. i Even with a feminine noun, it remains masculine or neuter. j Some write पात्तात्यः. k Also अत्तिमाः.

<i>mfn^a</i>	<i>"</i>				
साधारणं (तु) सामान्यम्					Common.
<i>1 mfn</i>	<i>2 mfn mfn</i>				
	एकाकी (त्वे) क एककः	Alone, solitary.			
<i>mfn</i>	<i>mfn b mfn mfn c mfn mfn</i>				
32. अिका॑ (ईका॑) अव्यतर एकखो॑। अ्येतरा॑ (पृष्ठि)	Other dif- ferent.				
<i>mfn</i>	<i>4 mfn</i>				
उच्चावचं नैकभेदम्					Various.
<i>mfn</i>	<i>5 mfn d</i>				
	उच्चरहम् विलम्बितम्	Quick, ex- peditious.			
<i>mfn</i>	<i>6 mfn</i>				
33. अद्वय॑ (स्तु॑) मर्मस्थग्	<i>6 mfn</i>				Sharp, cor- rosive.
<i>mfn</i>	<i>7 mfn</i>				
	अवार्धं (तु) विग्रहस्थ॑	Unobstruct- ed.			
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>				
प्रसर्वं प्रतिकूलं (स्थाइ॑) अपसव्यरूपतु॑ (च)					Contrary.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>				
34. वामं (शरीरं स्वर्वं (स्थाइ॑)	<i>mfn e</i>	<i>mfn</i>			Left.
	अपसव्यं (तु) हस्तिष्ठम्	Right.			
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>				
सङ्कटं (ना तु) समाप्तः					Narrow.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>				
	कलिङ्गं गहनं (समे)				
<i>mfn h</i>	<i>mfn mfn</i>				
35. सङ्कीर्णे संकल्पकीर्णे					Impervious.
<i>mfn</i>	<i>mfn</i>				
	मुखितं परिवापितम्	Crowded, confused. g			
					Shaved.

1—तु॑. 2 एक. 3 इ—र. 4 च—. 5—स. 6 च—.

? चा—.

- Fem. साधारणी—सा॑. ^b Some read एकतरः. ^c त्वः (resulting from two radical pronouns, त्व and त्वत्, which differ in accent). ^d Or विलम्बम्. ^e Or अवार्धम्. Some make one term explanatory of the other.
- ^f Invariably masculine. ^g Some make this and the preceding article synonymous. ^h Also अङ्गीर्णे.

Strung ;
tied.

Spread ;
diffuse.

Forgotten.

Placed. e

Shaken.

Thrown,
cast, sent.

Intrenched.

Stolen.

Expanded ;
dispersed.

Deposited.

Multiplied.

Plastered.

Hidden.

Pounded.

Melted.

Raised, held
up.

Suspended
on a swing.

mfn a mfn b mfn
अन्वितं सन्दितं हृष्टं

mfn mfn mfn
mfn mfn
विस्तरं विस्तरं ततम्

36. अन्तर्गतं विस्तरं (स्थात्)

mfn d mfn

प्राप्तप्रणिते (समे)

mfn mfn 1 mfn mfn 2 mfn mfn
वेष्टितं प्रेष्टिताधूत चलिताधूते

mfn mfn mfn mfn 3 mfn mfn 4 mfn

37. तुच्छ गुदा इस्तनिष्ट ताविष्टिरिताः (समाः)

mfn mfn
परिष्कितः (तु) निष्टितं

mfn 5 mfn
प्रष्टितं मुष्टिता (थकम्)

38. प्रवृष्टि प्रवृत्ते

mfn mfn

यस्ता निष्टिते

mfn 6 mfn

गुणिताधृते

mfn mfn

निष्टिता प्रचिते

mfn mfn

गढ़ि गुप्ते

mfn e mfn
गुख्लित रुषिते

39. इत्याइवदीर्घे

mfn 8 mfn

उद्गूर्णाद्यते

mfn mfn

काचित शिक्षिते

1 आ—.

2 आ—.

3 आ—.

4 ई—.

5—त

6 आ—.

7 उ—.

8 उ—.

* Or अष्टितं. Also युष्टितं and युष्टितं. b Or जटितं. Likewise जष्टितं. c Also, obtained. d And आप्तं. e Or गस्तितं.

*mfn mfn***ब्राह्म भ्राते**

Smelled.

*mfn mfn***हिंध लिपे**Smeared,
anointed.*mfn 1 mfn***समुद्रतोऽनुते (समे)**Drawn :
raised from
a deep
place.**40. वेदितं (स्थात्) वलयितं सम्बौतं दह्यमाणतम्***mfn mfn***दह्य मुग्ने**Surround-
ed. a*mfn mfn 3 mfn b mfn***(श) निश्चित त्वयुत शातार्ह तेजिते**Sharpened,
whetted.**41. (स्थाव) विवाशोन्मुखं पक्षं***mfn mfn mfn c***हृते (तु) दह्य वाहत्तौ**

Mature.

*mfn mfn mfn***क्लीय कृतो (तु) लक्षिते**

Ashamed.

mfn d mfn
संयोजितु उपार्हितःChosen ; ap-
pointed.Joined ; an-
nexed.**42. प्रायं गम्यं समारुद्ध***mfn mfn*
सङ्कुदः (भात्) सङ्कुतिते

Attainable.

*mfn mfn mfn mfn***स्थवं रीणं स्फुतं स्फुतम्**Flowing,
dropping.*mfn mfn***इवगीतः खातगङ्घाः**Arranged ;
or heaped. e

Detested.

1 अ—.

2 आ—.

3 आत.

* Some restrict the two first terms to signify encompassed ; and the other three, secured from access. b Also निशातं. c Some, disallowing the root of this word, read आहत्तः. Also आहतः. d Or हंवोगितः. e Or, as otherwise interpreted, brought in contact.

J j

	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Various, multiform.				
Censured, blamed.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>		
Coarsely pounded.				
Diluted decoction. b	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>		
Sounded ; making a noise.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Bound.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Decocted.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Boiled. e	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Departed. f	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Become calm. g	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Mature, ripe.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Passed (as ordure).	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Passed (as urine).	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Nourished.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Borne. h	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>
Vomited.	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>	<i>mfn</i>

1 च—.

2 च—.

- * Also चवधसः. b Made by an extemporary and simple preparation. c And चूर्च. d उद्दित. e Water, milk, or liquid butter. As a saint who has attained beatitude, a fire which is extinguished, a beast which is infirm, &c. f Wind no longer blowing. h Also patient. i Likewise उद्धानं and उद्धानं or उद्धानं.

47. हात् (सु.) हमिते	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Tamed, subdued or trained.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Pacified, appeased.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Asked, requested.
48. पूर्ण (सु.) पूरिते	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Made known.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Covered.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Worshipped revered.
49. वेधितचिह्नितौ विहृ	<i>mfn mfn 2 mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Filled : full.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Tired, fatigued.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Finished.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Burnt.
	<i>mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Pared ; made thin.
50. सिद्धे निष्टत्ता निष्पत्तौ	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Pierced.
	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Judged, discussed.
	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Gloomy, obscured.
	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Liquid.
	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Accomplished.
	<i>mfn mfn mfn</i>	<i>mfn mfn</i>	Split.
	<i>mfn mfn 4mfn</i>		Woven
अतं सूतमृतं (चेति वितव्यं तनुसन्तते)			

1 अ—

2 ए—

3 इ—

4 उ—

* And अर्चितः

Saluted,
honoured.

51. { (स्वादु) अहिते नमस्ति नमस्तिम् प्रायिता
           { (अचिता) इपचितम्

Served,
adored.

वरिवस्ति वरिवस्तिम् पास्ति (स्वा) पचरितं (च)

Suffering
pain.

52. सन्तापित सन्तापे ! धपित धूपायिते (च) दून (च)

Pleased,
glad, con-
tent.

हृष्टे मत्तस्तः प्रदृशः प्रसुरितः प्रीतः

Cut.

53. क्षिरं क्षातं लनं क्षत्त दातं हितं क्षितं हक्षम्

Fallen.

क्षसं धक्षं खट्टं क्षक्षं पद्मं क्षुतं गलितम्

Obtained.

54. क्षवं प्राप्तं विक्षं भावितम् ासाहितं (च) भृतं (च)

Sought.

क्षव्ये वितं गविषतम् भृष्टं मानितं वर्णितम्

Wet; moist-
ened.

55. क्षाद्रं क्षद् क्षिरं तिमितं क्षिमितं क्षसुखमतं (च)

Preserved,
saved,
guarded.

दातं दाशं रक्षितम् वितं गोपायितं (च) गुस (च)

Disregard-
ed, despis-
ed.

56. ग्रवगणितम् वमता इवज्ञाते इवमानितं (च) परिभृते

Abandon-
ed, left.

त्वक्तं हौनं विधुतं क्षसुख्येति वतमव्युष्टम्

Spoken,
said.

57. क्षत्तं भावितम् द्वितं क्षिलिपितम् ासातम् भिहितं क्षपितम्

1 च—.   2 च—.   3 च—.   4 च—.   5 चा—.   6 च—.
     7 च—.   8 च—.   9 च—.   10 च—.   11 च—.   12 चा—.
     13 च—.

mfn mfn mfn mfn mfn 1mfn mfn
 बुद्धिं ज्ञातं भग्नितं विदितं प्रतिपञ्चम् वसिताऽवगते Known,
 understood.

mfn a 2mfn 3mfn 4mfn mfn
 58. चरीकृतम् रीकृतम् द्वीकृतम् आश्चर्तं प्रतिच्छातम् Promised.

mfn mfn mfn b mfn 5mfn 6mfn
 सङ्कृतीर्णं सविदितं सश्रूतं समाहितेऽपश्चुतोऽपगतम्
mfn mfn mfn mfn mfn mfn 7mfn

59. ईक्षितश्चपणावितपणावितपणुतपणितपणितनि Praised.

mfn c mfn mfn 8mfn 9mfn
 अपिगीर्ण वणिता॑ इभिष्टु तेऽडितानि सुता॑ (र्थानि)
mfn mfn mfn d mfn mfn mfn mfn

60. भज्ञित चवितलिप्त प्रत्यवसितगिलितखादितप्तातम् Eaten.

mfn mfn mfn f mfn mfn rfn mfn
 अभ्यवहृता॑ इवज्ञात्य ग्रहा गुरुः॑ इश्वर्तं भुत्तं

61. ज्ञेपिष्ठु ज्ञोदिष्ठु प्रेष्ठु वरिष्ठु स्वविष्ठु वंहिष्ठाः॑ Certain irregular superlatives.

(ज्ञिप्र चुद्रा भीमित षुडु पीव वकुल प्रकर्षार्थाः॑)

62. साधिष्ठु द्राविष्ठु लोष्ठु गरिष्ठु छसिष्ठुः॑ बृहिष्ठाः॑
 (वाढ़ व्यावल वड़ गुह वामन छन्दारकातिशये)

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 चा—. 5 च—.

6 च—. 7 त—. 8 देहित. 9 सुत.

- And उरीजनं. ^b Also प्रतिच्छर्तं. ^c And जीर्णं. ^d Likewise शोठ.
- And गिरितं. ^f Also जग्नं. ^g Most quick. ^h Most small. ⁱ Most dear. ^j Most large. ^k Most corpulent. ^l Most numerous. ^m Most hard. ⁿ Most long. ^o Most firm. ^p Most heavy. ^q Most short. ^r Most abundant.

CHAPTER III.

1. (प्रकृतिप्रत्ययादर्थः सङ्कीर्णं लिङ्गमुच्चयेत्)

Action.

^{1 n a} ^f
कर्म क्रिया

Continual.
^b

(तत्त्वात्त्वे गम्ये विश्वर) ^{m f n c} अपरस्तरः
^{n d}

Totality.

2. (साक्ष्यासङ्कवचने) पारायण

Adherence,
attachment.

^{m f n e}
परायणे

Wilful-
ness,inde-
pendence.
Vain and
causeless
state.

^f ^{f t}
यहच्छा खरिता

(तेतु शूल्या तासा) विलक्षणम्

Quiet. g

3. शमय (स्तु) शमः शान्तिर्

Self-com-
mand. h

^f ^{m m}
हान्ति(स्तु) हमयो हमः

Approved
occupa-
tion. i

^{n j}
अवदानं (कर्मठनं)

ⁿ ^{n k}
काम्यहानं प्रवारणम्

A desirable
gift.

1—गृ.

2—न्ति.

- * One authority makes this term masc. and neut. in both its acceptations, of action and of act. Others add, in both genders, कर्मः; and कर्मं. ^b In respect of action. ^c Adjectively अपरस्तरः, राः, रौ. Adverbially,—रौ. ^d Invariably neuter even with nouns of other genders. ^e Some read द्वाराबर्णं or त्वरायणं. ^f Also ज्ञेरता. ^g Absence of passion. ^h Endurance of the pain of austerities. ⁱ Some interpret this an act accomplished. ^j Also अपदानं. ^k Likewise प्रवारणं.

4. वशक्रिया संबद्धनं	^{n b}	Subduing by charms.
	¹ⁿ	^a
स्वकर्म (तु) कार्मणम्	ⁿ	Magic.
विश्वनं विधुवनं	^{n c}	Tremour.
तर्पणं प्रौष्णन् इवनम्	ⁿ ^{n e}	Satisfaction. d
5. पर्याप्तिः (स्वात्) परित्रायं हस्तारण (मित्यपि)	^f	Warding of a blow.
सिवनं सीवनं स्थूतर्	ⁿ ^{2f}	Sewing.
विहरः खुटनं भिरा	^{m f} ^f	Tearing, rending.
6. आक्रोशनम् अभीषङ्गः	ⁿ ^{3 mg}	Curse, imprecation.
सम्भूर्जनम् अभिव्याप्तिर्	^{4f}	Sensation, perception.
संवेदे! चेहना (न ना)	^m ^{f n}	Co-extending, pervading.
वाजा लिप्या ईना ईना	^f ^{f n} ^{f n}	Begging.
7. वर्षनं छेदने	ⁿ	Cutting.
(छेदे) आनन्दन सभाजने	^{n i} ^{n j}	Courtesy; welcome or adieu. b
आपच्छनम्	ⁿ	
(स्वयम्) न्नायः समदायः	^{5 m} ^m	Received doctrine. k
चये चिया	^m ^f	Loss.

1—३. २—ति. ३ वा—. ४—फि. ५ वा—.

- Bringing into one's power by drugs, charms or incantations ; or the drugs and charms by which that is effected. b Or संबद्धना. Also संबद्धनं. ° And विधुवनं. ° Whether the act of pleasing or the state of being pleased. ° Or हस्तारण. † And स्कोटन. § Likewise अभीषङ्गः.
- Civility in receiving a friend, or in taking leave of him : embracing, friendly inquiry, adieu. † And आनन्दन. † Also सभाजनं. * Traditional and right.

Taking. a

8. यहे याहो

Wish, de-
sire.

वयः कामौ

^{m b}

2 n

Protection,
defence.

रक्षास्त्राणे

Sound,
noise.

रणः कणे

Perforation,
piercing.

व्यधेः वेध

Maturity.

पचा पाके

Calling ;
challeng-
ing.

कवणि इतौ

Engaging ;
appointing.
d.

वरो इतौ

Combust-
ion, burn-
ing.

9. ओषः झोषे

Guiding, di-
recting.

नदेः नाये

Wearing,
growing
old.

ज्याविचौ च्या

Whirling,
going
round.

ज्वमो ज्वमौ

Increase,
growth.

स्वार्थिद्वौ

Fame, no-
riety.

प्रथा खातौ

Touch, con-
tact.

स्फुटिः इतौ

Oozing,
dripping.

खदः खदे

1—ति.

2 ला—.

3—ति.

4—ति.

5 जीर्णि.

6—ति.

7 गुणि.

8—ति.

9—क्षि.

^a Whether by seizure or acceptance. ^b Some read रक्षा. ^c Also वयः. ^d Prevailing on a person to undertake a business. Both terms also signify requesting, and encompassing. ^e Also प्रोषः. ^f And ज्यापः. Also ज्यपः.

10. एधा सवद्धौ <i>स्वरण् स्वरणे</i> प्रस्तुतिः प्रस्तुते सेपाते प्राधारः क्षमथः क्षमने	<i>f a 1 f</i> <i>n b n c</i> <i>f m</i> <i>m d m</i> <i>m m</i>	Thriving. Throbbing. True know- ledge. Bringing forth(as young). Pouring forth ; as- persian. Fatigue. Excellence.
11. उत्कर्षः इतिश्वे <i>सन्धिः स्वेषे</i> विषयः आश्वेषं गीर्णिः गिर्णि रौ गुरुरणम् श्वमे	<i>m m</i> <i>f m</i> <i>3 f n</i> <i>f 1 f g</i> <i>n h 5 m</i>	Union, junc- tion. Refuge ; asylum. Sending ; directing. f Swallowing. Effort, exer- tion.
12. उत्ताय उत्तवे <i>आयः अवणे</i> <i>जयने जयः</i>	<i>m m</i> <i>m n</i> <i>n m i</i>	Raising. Reliance ; taking re- fuge. Conquest, victory.

1—वि. 2—ति. 3—या. 4 गिरि. 5 उ—.

* Some read विद्धा. ^b And स्वस्त्रन् or स्वोरणं. Also स्वरः and स्वरणा. ^c Likewise स्वारणं. ^d And व्योतः. ^e Or आश्वेषः. ^f Also interpreted passing away time. ^g Also मिलिः and गिर्णन्. ^h Likewise मूरणं and गोरणं. ⁱ According to another reading, जपन्, जपः, inaudible repetition.

Discourse,
speech.

गिगादे^m गिगदे^m

Pride.^a

मादे^m मदे^m

Regret.

उहेग उङ्मे^m

Trituration
of perfumes.

13. विमहनं परिमले^{m m}

Conferring
of a benefit.
^b

१ अभुपपत्तिरः शुभ्रहः^{२ m}

Disfavour.

गियह लृहिक्षुः स्थादु^{m c}

Attack,
onset.^d

अभियोग (स्त) गियह^{३ m}

Clinching of
the fist.

14. सुटिवन्ध (स्त.) संग्राम^m

Affray,
assault.^e

डिये उमर विस्वौ^{m m f m}

Ligament,
fetters.

वन्धनं प्रसितिनारः^{n f ४ m g}

Morbid
heat.^h

सर्वः स्थेऽपतसरि^{m i ५ m j ६ m}

Injury.^k

15. निकारो विप्रकारः (स्थादु)^{m m}

Hint, sing,
token.^l

आकारस्त्रिक्षु इक्षितः^{m ७ m m}

१—जि.

२ च—.

३ च—.

४ चार.

५—हृ.

६ उ—मु.

७ च—.

- * Also joy. ^b By doing good, or by preventing ill. ^c Or विषयः. Also, according to a varied reading, निरोषः and विरोषः; but here a different acceptation is intended: viz. restraint or confinement. ^d Some explain this, a challenge to fight. ^e A conflict without weapons. Also terrifying the enemy by shouts or gestures. Likewise devastation and predatory or irregular war. ^f And चावरः. ^g Some read स्थारः, and connect it with the next article. ^h The line is by some divided into three articles, instead of two: viz. ligament; business of a scout or spy (चारः स्थारः); morbid heat. ⁱ Also सर्वः. ^j Or स्थारा (हृ). ^k Also wickedness. ^l Indication of sentiment.

		<i>m m f 1f</i>	
	<i>परिष्वामेऽविकारैः</i> (हे समे) विद्धति विक्रिये		Change of form. a
<i>16.</i>	<i>अपहार (स्त्र.) पचयः</i>	<i>2m</i>	Loss.
		<i>m m</i>	
	<i>समाहारः सुख्यः</i>		Assem- blage. b
	<i>प्रत्याहार उपादानं</i>	<i>m n</i>	Abstrac- tion. c
		<i>m m</i>	Walking for pleasure.
<i>17.</i>	<i>अभिष्ठारैः अभिग्रहणं</i>	<i>m e n</i>	Robbery. d
		<i>m n</i>	
	<i>निर्झारैः अभ्यक्षणम्</i>		Extraction.
	<i>अनुष्ठारैः उत्कारः (स्थाद्)</i>	<i>m</i>	Imitation.
		<i>(प्रस्थापगमे) व्ययः</i>	<i>m</i> Expendi- ture.
<i>18.</i>	<i>प्रवाह (स्त्र.) प्रवृत्तिः (स्थात्)</i>	<i>f</i>	Stream. f
		<i>m</i>	
	<i>प्रवहेऽ (गमनं विहितः)</i>		Going forth, issuing.
	<i>विवामेऽ विवमेऽ यज्ञो यमः संयाम संवमौ</i>	<i>m m m m m m</i>	
<i>19.</i>	<i>हिंसाकर्मा अभिचर्तः (स्थाज्)</i>	<i>3n</i>	Forbear- ance. g
		<i>f h m f</i>	Incantation to destroy.
	<i>जागर्णा जागरा(हयोः)</i>		Waking. watching.

*1—३.**2 च—.**3—३.*

- a Some distinguish the terms, making the two first signify a total change, and the other two a partial or temporary alteration. b Gathering together in fact, or in thought. c Restraining the organs of sense. Also abridgment. d Or seizure in one's presence. e Likewise अभ्याहारः. f Or continual flow. Likewise commencement of action. g This line is by some divided into three articles : the two first terms signifying various distress ; the two next decease ; and the two last, forbearance. h Also जापिया an । जागर्त्तः. Likewise जागरणं.

Obstacle,
impedi-
ment.
Contiguous
support. &

Enjoyment.
Encom-
passing ;
surround-
ing.

Separation.

Meaning,
intention.

Abridg-
ment.

Contradic-
tion.

Perambula-
tion. d

Stay.

Diffusion.

Prolinity.

Rubbing of
the person.

Disappear-
ance.

Acquaint-
ance.

Spreading.

Scarcity.

Proximity.

विज्ञा॑ इन्सरायः प्रत्यौदः

(स्वादु) उपज्ञा॑ इन्तिकाच्चये

20. निवेद्यु॑ उपभोगः (स्वात्)

विधुर (त्त.) प्रविश्येदे॑
परिसुप्तः परिक्षिया॑

21. संक्षेपश्चं॑ समसनं॑

अभिप्राप्तच्छन्दः आश्ययः

परिसर्वा॑ परीसारः॑
(स्वादु) आसा॑ (त्व.) सुना॑ स्थितिः॑

22. विद्धारे॑ विशेषः॑ व्यासः॑

सु॑ च (घटस्त) विद्धारः॑

(स्वात्) भई॑नं सम्बाहनं॑

विनाशः॑ (स्वादु) अदर्शनम्॑

23. संखावः॑ (स्वात्) परिच्यवः॑

प्रसुर (त्त.) विसंपच्छम्॑

नीवाक (त्त.) प्रयामः॑ (स्वात्)

सच्चिदिः॑ सच्चिकाषणम्॑

1 चा—.

2 चा—.

^a As a tree, of a creeper. ^b Also neut. चन्दः॑ (सु). ^c And प्रत्यपस्ता॑. ^d Moving about, on the ground : some interpret it near approach. ^e Or परीष्ठां॑. ^f And विद्धारः॑. ^g Also सच्चिदिः॑.

^m ^m ⁿ
24. खवे॒ ऽभिलावे॑ खवने॑

^m ⁿ ^m
निष्प्रावः पबने पवः

Reaping.

^m प्रस्तावः (स्थादु) अवसरः

^{m b} ⁿ
वसरः स्त्रवेष्टनम्

Winnowing.
cleaning.
Occasion,
opportunity.

^m ^m
25. प्रजनः (स्थादु) उपसरः

^{m d} ^m
प्रश्वय प्रनयौ (स्थादु)

A shuttle. a
First pregn-
ancy of
cows. c

^f ^{1 m}
धीशक्तिर्गिष्मेति

^{m n g} ^{m h}
(उस्त्री तु) संक्रामेत् गुणसञ्चरः

Affection-
ate solici-
tation.
Intellectual
faculty. e

26. प्रत्युत्कृष्मः प्रयोगार्थः

^m ^m
प्रक्रमः (स्थादु) उपक्रमः

Difficult
progress. f
Act tending
to a main
object.

ⁿ ^{2 m 1} ^m
(स्थादु) अभ्यादानमहात्मा॒ भारम्भः

^m ^{3 f m}
संभमस्त्रा॒

Beginning.

^k
Haste,
hurry.

1 नि—.

2 ए—.

3 स्त—.

^a Also act of weaving. ^b Or वसरः. ^c Some interpret it, the season of impregnation. Others explain it, the first going of a cow to a bull; or the first impregnation; or simply her impregnation by the bull, or her pregnancy. ^d Also प्रसरः. ^e Power of the understanding : as attention, comprehension, reasoning, &c. ^f Towards a place scarcely accessible. ^g And संक्रमः. ^h Likewise उपक्रमः. ⁱ Or प्रत्युत्कृष्मः. ^j Some read प्रयुक्तार्थः; and explain this article, beginning of battle: others interpret it, war or combat. ^k Some divide this article; making the two first terms signify a first beginning, and the three last a commencement in general: others explain the two first, a beginning; and the three last, a thing begun. ^l Also उपोद्घातः. ^m And वस्त्रः.

Impedi- ment.i	27. प्रतिवन्धः प्रतिष्ठानोः	^m	^{m a}
Causing to descend. Apprehen- sion.d	उवनाय (स्त.) निपातनम्	^{m b}	^{n c}
Smearing.e	उपलभ्य (स्त.) इन्द्रियः	^m	^m
Separation of lovers.f	समाख्यानोः विलेपनम्	^m	^m
Liberality. g	28. विप्रखानोः विप्रयोगेऽ	^m	^{1 n}
Celebrity.	विलक्षण (स्त.) तिरुच्छनम्	^m	
Attention.	विश्राव (स्त.) प्रविष्ट्यातिरा	^{2 f h}	
Reading ; lecture.	प्रवेशा प्रतिज्ञागरः	^f	^m
Wetness.i	29. निपाठ निपठौ पाठे	^m	^m
Distress, from dis- ease, &c.	तेमस्योमै समुद्दने	^m	ⁿ
Meeting ; union.	आहीनवास्त्रौ लेखे	^{3 m j}	
Research.	मेलके सङ्ग सङ्गमै	^m	^{m k}
Embrace.	30. सम्बीक्षणं विचरणं मार्गणं व्यगणा व्यगः	^{n l}	^{n m m}
Sight ; see- ing ; looking.	परिरक्षा॒ः परिष्कार॑ः संस्कृष्ट उपगृहगम्	ⁿ	^{4 n o 5 n 6 n}
1 आ—. 2—ति. 3 आ—. 4—ग. 5 आ—. 6 ह—.	13. निर्णीनं (तु) निधानं दर्शनालोकने व्यष्टम्		
a Likewise पृष्ठाः. b And व्यवनयः. c Or विवातनः. d Conception otherwise than from memory. e With saffron, sandalwood, &c. f Also solitude, and disagreement. g Some explain it, appointing, engaging. h Also प्रतिष्ठातिः. i One explains this, wet. j Or आवदः. k Also सङ्गमं and आहूषः. l Likewise अन्वीक्षणं and अन्वेषणं, or अवेषणं. m Some read व्यगवा. n Or परीरक्षा॒ः. o According to another reading, आलोकः and व्यष्टः.			

	n n m f	
	प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशे निराकृतिः	Rejection ; disallow- ance.
32. उपशायेऽविश्वाय (सुपर्व्यायश्वनार्थकौ)	m m f b f c 'f	Watching alternately.
अर्तनं (च) अर्तीया(च)हनीया(च) हृणा (र्थके)	m m m m c	Censure, re- proach. a
33. (स्वादृ) अत्यासेऽविपञ्चासेऽवित्यय(सु) विपञ्चये	m g m m m	Contrariety ; opposition. d
पर्वयेऽतिक्रम (स्वचित्त) अतिपात् उपात्ययः	m	Transgres- sion. f
34. (प्रेषणं वत्यमाहृय तत्र स्वात्) प्रतिपात्सुनम्	m	Mission af- ter calling. h
(सु) संस्तावः (क्रतुषु या स्तुतिभूमिर्हि जन्मनाम्)	m	Place where the priests stand. i
35. (निधाय तत्त्वते यत्र काटे काटं सु) उहनः	m m k	A carpen- ter's work- bench.
सामग्रज्ञ(सु.) सामग्रनः (सम्भै येन निहन्ते)	m	Tool for cutting corn and grass. j
36. आविष्टो (विष्टते येन तत्र)	m	An auger. l
	(विष्टक्सुले) निष्टः	Round, circular.
उत्कार (च) उत्कार(सु द्वौ धान्योत्क्षेपणार्थकौ)		Winnowing of corn. m

a One commentator remarks, that two of these terms, अर्तीया and हनीया, which properly signify shame, are here inserted by mistake.

b Also रोक्षः. c Likewise हृणिया and हृणीया or हृणीया. d One interprets this, misapprehension. e And विपञ्चासः. f Some make the four terms, others the two first of them, synonymous with the preceding.

g And पर्वयाः. h Sending of a servant on an errand after calling him.

i At a solemn act of religion ; reciting hymns and prayers. j For eradicating clusters of gramineous plants : some say for cutting the stalks : others explain the term a basket to receive heads of Indian corn, &c. k Also संबहनः,—नी. l Turned by a string. m Or piling it up.

Swallowing, &c. a

37. निगरोऽग्नः विष्वायैङ्ग्राहा (सु. नरचाहिषु)
3f 4f 5f m b

Stopping, ceasing.

आरत्थवरति विरतव उपरामे

Spitting.

m f c
(वा स्त्रियां तु)निष्ठेवः

Speed.

38. निष्ठुति निष्ठेवनं निष्ठीवन (मित्यनिष्ठानि)
n f d

अवने चूतिः

Conclusion.
e

f साति सृष्टिवाच (सादृ)

Fever.

(पथ) चुरे चूतिः

Driving of cattle.

39. उद्धज (सु.) पशुप्रेरणा

Curse.

अकरणि (द्रित्वाहवः शापे)

Aggregate patronymic. g

(गोद्वान्तेभ्य लक्ष उन्दमित्यै, पगवका (हिकम्)

Multitude of loaves and pies. h

40. आपूपिक्तश्चक्षुलिक (मेवमाद्यमचेतसाम्)

1 व—. 2 च—. 3—ति. 4 च—. 5—ति.
6 नि—. 7 चौ—व.

^a The four terms, here exhibited, differ in signification. निगरः, swallowing. उद्धारः, vomiting. विष्वायः, cough; some say, sound-
वहाहः; taking up: also, replying in argument. ^b Or उपरसः. ^c Fem.
निष्ठेवा. Some say, also neuter निष्ठेवः. ^d Likewise चूतिः. Some add
चूतिः and चूतनः. ^e End of action. ^f So similar terms of imprecation.
As अलनिः, अखीयनिः, अपयाहः, निपाहः, &c. Ex. तस्मायैवनिरेपास्तु,
May he not live! ^g Instanced in the text; चोपगच्छ, a multitude of
descendants of UPAGU. So गांगकं, a multitude of descendants of
GARGA. दाचकं,—of DAKSHA. ^h Respectively: stated as instances of
nouns of multitude of inanimate things.

(मात्सवानाम्) मात्सवं^{n a}

Multitude
of boys.

(सहायाना) सहायता

—of coadju-
tors.

41. इत्या (इत्याना)

—of
ploughs.

मात्स्य वाहये (तु द्विजमन्त्रम्)^{" "}

—of priests.

(द्वे पर्शुकानां इत्याना) पार्श्वं इत्यर (मधुकमात्)^{" "}

—of ribs and
back-bones.
^b

42. (इत्याना) चरिनी चत्या (इत्य.)

—of thresh-
ing floors.

(इत्य) मात्सवर्ण (इत्याम्)

—of men.

मात्सता चत्या धूम्या पात्या चत्या (चत्यक् चत्यक्)^{" "}

—of villages,
etc. c

43. (अथि) साहस्र वारीष चात्यवाच्यवर्णया (दिक्षम्)

—of thou-
sands, &c. d

चा—य.

* Some read चात्यवर्ण^b * Respectively. * In order : multitude of people ; accumulation of smoke ; abundance of fetters ; great quantity of reeds, (or multitude of ropes or of throats : for चत्य has all these senses.) * In order : multitude of pieces of dry cow-dung ; abundance of hides (or of shields) ; collection of prayers and incantations delivered by the sage Ar'HARVAN : besides other similar terms : as चात्यवर्ण, assemblage of coats of mail ; चात्यवर्ण, multitude of men in armour ; चात्यवर्ण,—of men holding shields ; चात्यार्ण,—burning or burnt coals ; चेत्य,—of fields.

CHAPTER IV.

SECTION I.

1. (नानार्थाः केषि कान्सादिवर्णे वै ग्राम वौर्जिताः
मूरि प्रयोगा वै वेषु पर्वा वै वस्ति तेषु ते)

1 Sky, ether.
2 Heaven.

2. (पाकाशे त्रिदिवे) नाका

1 World.
2 People.

1 Verse.
2 Glory.

1 Arrow.
2 Sword.

1 Shakal.
2 God of water.

1 Fried rice flatten-ed.
2 Infant.

1 Sight,
look.

2 Light.

1 A double drum.
2 A large drum.

b

1 Mark.
2 Flank. c

1 Spot.

2 Defamation.

(पस्ये वशसि च) लोकः

लोक (सु. वृषते जने)

m 2

3. अच्छुकौ (क्रोड वहणौ)

एच्छुकौ (चिपिटार्मकौ)

आत्मकौ (दर्शनोद्योतौ)

(भेरी पटहम्) आनकौ

4. (उत्थङ्ग चिङ्गयेर्) अङ्गः

कलङ्गः (ज्ञापवाहनाः)

^a Or आवकः. Some read आरकः. ^b Some reverse the interpretations : one of these instruments is a large drum beaten at both extremities ; the other, at one end only. ^c The side above the hip, where women place young children in carrying them. Also 3 A cypher or figure. 4 An act of a drama. 5 Variegated or spotted.

^m
तत्त्वकः (नामवर्षक्योर्)

^m
चर्कः (स्त्रिक्कर्त्त्वयोः)

5. (माहते वेदसि व्रजे पुंसि) कः

^m
(सात्) पुष्टाक (सुच्छधान्ये संक्षेपे भक्तिस्थयके)

6. (उद्धूके करिष्यः पुच्छमूलोपास्ते च) प्रस्त्रकः

^{m n}
(कमश्लकौ च) करकः

^m
(सुगते च) विमायकः

^m
7. विष्णु (ईके वितस्ता च)

^m
(एककीटे च) दृष्टिकः

^m
(प्रतिकूले) प्रतीक (जिज्ञ. घो. कदेशे च पुंस्यम्)

1 A carpenter.
2 The chief of snakes. a

1 Crystal.
2 The sun. b.

1 Wind.
2 Brahma.
3 Sun. 4 Soul.

5 Head.
6 Water. c
1 Shrivelled grain.
2 Brevity. d.

1 An owl.
2 Root of a tail. e

Water-pot. f

A Buddha or saint. g

1 Cubit. h
2 A span. i

Scorpion. i

An integrant part. j

* Or of demi-gods, shaped like snakes, abiding in the infernal regions. Also 3 Speaker of the prologue to a drama. b Also 3 Asclepias gigantea. c Copper. 5 A title of *Indra*. c Also 7 Joy. d Others say, 2 Celery. 3 Lump of boiled rice. e That is of an elephant's tail. f Especially a hollow Cocoanut, or gourd. Also m. f. 2 Hail. m. 3 Pomegranate. 4 A bird (Curlew.) m. n. 5 A box to hold betle-leaf. g Also 2 Title of GANEśA. 3 Title of YAMA. 4 Name of VISSHNU's eagle. 5 A spiritual teacher. 6 Obstacle; difficulty. h Whether the measure, or the forearm. i The insect; as well as the sign of the zodiac. Also, 2 The month during which the sun is in Scorpio. Likewise, 3 A crab. 4 A hairy caterpillar. 5 Name of a tree (*Vangueria Spinosa*). j And m. f. n. 2 Contrary: not consonant. 3 Inverse.

1 Gentian. a
2 A fragrant grass. b

Sorts of Cucurbitaceous plants. c

A white sort of Mimosa. e

1 Incense.
2 Meal of sesame. f

Asafoetida. g

1 INDRA.
2 Bdellium.
3 Owl. j
3- Disease. e
2 Pain.
3 Fear. k

g small. l

8.(साद) अूतिक (न्तु भूनिव्वे कल्पये भूस्त्वे इपि च)
1 f d

(ब्योत्स्तिकावां च वेष्वे च) कोषातकम्

(इव वट्फले

9. चिते च चहिरे) चामवल्लः (साद)

(इव चिह्ने

तिळकल्ले च) पिशाकेः

शाहीकं (रामठे इपि च)

10. (महेन्द्रगुम्बुद्वृक्षावाच्याचितु) कौशिकः

(वक्तापवहारः) तद्धः

(सत्ये इपि) चुहक (जि. म)

1—ओ.

2 चा—.

* Gentiana Chiravata, Roxb. ▶ Andropogon Schoenanthus : and another kind. Some, varying the interpretation, make this a name of the *Kāyaphal*. ▶ Vizt. 1 Trichosanthes dioica. 2 Luffa Pentandra and Acutangla, R. Likewise 3 Achyranthes aspera. Also 4 Night. d And कोषातकः. ▶ Also 2 the *Kāyaphal*. f Likewise 3 Oilcake of sesame. 4 Asafoetida. 5 Saffron. g Also 2 Saffron. And m. 3 Name of a country. 4 Horse bred in that country. 5 Man of a low tribe. h And चाहिकं, चाहिकं, or चाहीकं. i Also 4 Snakecatcher. Likewise 5 Ichneumon (viverra mungo). 6 Title of VISWA'MITRA. 7 Skilled in dictionaries. And f. कौशिकी. 8 Title of GAURI. 9 Name of a river in Bengal. Or कौशिकः—का. k Also 4 Sound of a drum. l Also 2 Hard. 3 Low,vile. 4 poor, indigent. 5 Youngest. m Fem. चुहका. Also चुहकः—का.

११. वैवाहकः (व्याप्ते इपि)

The moon. a

(सुरे इष्ट्युष्मस) वर्जकः
m

A horse's
hoof. b

(व्याप्ते इपि) मुखरीकोऽना

A leopard.
c

(व्याप्त्याभिपि) हीमङ्गः
me

An aroma-
tic seed. d

१२. वाहाहकाः (कपि क्रोट्युष्मानः)

1 Ape.
2 Dog.
3 Shakal.

(सर्वे इपि) गैरिकम्
n

Gold. f

(योडाये इपि) व्यक्तौकं (स्वादः)

Pain. g

चलकं (त्वप्रिये इहुते)
n

1 Falsehood.
2 Any thing
displeasing.

१३. (जीवान्वयाद) इनूके (हे)

h
1 Disposi-
tion. 2 Race,
family. i
1 part.
2 Scale of a
fish. 3 Bark.

इनूके (यक्षवस्त्रस्ते)
n

—४—

- * Also m. f. n. 2 Long-lived. 3 Thin. * And m. f. 2 A quail.
- * Also 2 The elephant posted in the S. E. to uphold the world.
- 3 A proper name (the author of a dictionary). 4 A variety of the sugar-cane. Likewise n. 5 A white lotos. 6 A white umbrella. 7 A medicinal drug. ^a Ligisticum Ajowan, Roxb. Or else Apium involucratum, R. Also 2 Cumin (Cuminum Cyminum). 3 Celosia Cristata. 4 A lamp. 5 In rhetoric, a certain elegance of construction. * Or हीमङ्गः m. n. 1 Ligisticum Ajowan R. 2 Apium involucratum, R. 3 Celosia cristata. ^b Also 2 Red orpiment. 3 Red chalk. ^c Likewise 2 Any thing displeasing. 3 Unfit to be done. 4 Strange. 5 Reverse. Also m. 6 Addicted to an unnatural crime. ^d Also : 3 The forehead. ^e Likewise m. 3 A former state of existence.

1 A weight. a
2 Gold. 3 Ornament on the breast.

(साटे चते सुवर्णानां हेक्कुगरोभृष्णे पदे
“ “

14. हीनारे (पि च) निष्को (अस्त्री)

1 Sin.
2 Fraud. b

कल्पो (अस्त्री समख्येनस्त्रा:

दम्भे (य)

1 SIVA's bow. 2 Trident. c

(य) पिण्डाको (अस्त्री शुद्धशङ्खरध्मनोः)

A female elephant. d

15. वेगुका (त करेवदा च)

Cloudiness. e

1 Agony.
2 Explanatory verse. f

An earring. g

(नघवाले च) कालिका
कारिका (वातनाडत्तेः)

कर्णिका (कर्णभृष्णे)

DR. RUPAK NATH

a One of 108 *suvarnas*. Also one of 4 *suvarnas*. Likewise one of 2 *kashas*. b Also 3 Dirt. 4 Ordure. 5 Sediment. 6 Levigated powder. 7 The belleric myrobalan. And m. f. 8 Sinful; wicked. c Siva's; some say, any trident. Also 3 A shower of dust. d Also 2 A milch cow; especially one which has recently calved. 8 Dagger. Likewise m. 4 Proper name; a demon slain by KRISHNA. n. 5 A herd of kine. 6 Gesture of a woman. o A multitude or succession of clouds. Also : 2 A dark cloud threatening rain. 3 A fog or mist. 4 Blackness. 5 black. 6 The Goddess GAURI. 7 Name of a terrific goddess. 8 A female crow. 9 A black scorpion. 10 Spikenard. 11 A sort of potherb. 12 A branch of a Cucumber plant. 13 A line of hair reaching to the navel. 14 Price of a commodity on credit. 15 Interest at a monthly rate. 16 Spirituous liquor. 17 A stain or defect in gold, &c. 'Or, as otherwise read, 3 Interest at any stipulated rate. 4 Action in general. Also 5 An art or profession. 6 A female rope-dancer and tumbler. g Also 2 The pericarp of a lotos. 3 The tip of an elephant's trunk. 4 The middle finger.

16. करिष्ठसादुकौ पद्मवीजकेशां (

(तिष्ठृतरे)^a

मृग्नारकौ (कपिसुखाव्)

m/f/n

एके (मुखान्यकेवलाः)

m/f/n

17. (स्त्राहान्धिकः) कौकुटिको (वचादूरेतिलेप्तः)

कालाटिकः (प्रभोभावहर्षी कार्ब्बाज्ञासच्च वः)

m/f/n

18. (भूरेतिलेप्तये चक्रे मु) कटकेऽडिलियाम्

(चक्रग्रे चुद्रश्चौ च लोमश्चैष च) कण्डकः

m

- 1 Hand-some.
- 2 Chief, Principal. b
- 1 Chief.
- 2 Other.
- 3 Alone.
- 4 One.
- Hypocritical. c

- 1 Attentive.
- 2 Indolent.
- d
- 1 Side of a hill.
- 2 Bracelet.
- 3 Circle. e
- 1 A thorn.
- 2 A paltry foe. 3 Hair on end. f

- ^a The following admit the three genders. ^b Also m. 3 A god.
 4 A general or leader of an army. ^c Also, 2 One who never looks far before him; but steps with caution for fear of treading on insects.
^d Watchful of his master's looks. 2 Careless or incapable of work.
 3 Mode of embrace. ^e Also 4 A ring on an elephant's tooth. 5 An army. 6 A metropolis. 7 Sea salt. ^f Also 4 A fishbone. 5 Finding fault. This and the preceding line are omitted by most commentaries.

SECTION II.

1 Brightness.
2 Ray
of light.

3 Flame.
a
1 A bee.
2 An arrow.

An auriferous
gem. b

Organ of
sense. c

1 Ray of
light.
2 Flame. d

19. मवङ्ग (स्त्रियो व्याख्या)

(स्त्रियो) यिवीसुखौ

गंखो (विधौ वालाटास्मि वालौ न ज्ञौ)

(निश्चये इषि) चम्

20. (घृतिभाले चपि) विषे

SECTION VII.

1 A moun-
tain. 2 A
tree. e

1 Wind.
2 An arrow. f

1 An arrow.
2 The sun.
3 A bird. g

1 A bird.
2 The sun. h

1 Areca. i
2 Multitude.

चाषुगौ (वादुभियिष्ठौ)

(शर्वार्कविहगाः) चगाः

21. पतङ्गो (पतिष्ठत्वो च)

पूर्णः (क्रसुकट्टव्येः)

1 चगा.

2 चग.

3 चग.

* Also 4 Beauty. ^b And 2 The bones of the forehead. m. n. 3 A shell, a conch. 4 In numeration, the twelfth place of figures. ^c Also 2 Vacuity. 3 A cypher. 4 Heaven. 5 The sky. 6 Auspiciousness. ^d Likewise 3 A branch. 4 A radicant branch. 5 Crest of a peacock. 6 Lock of hair on the head. 7 Chief, principal. ^e Also 3 A serpent 4 The sun. ^f Likewise m. f. n. 3 Fleet, moving with speed. ^g Also 4 A planet. 5 A grasshopper. 6 A god. 7 Sound. ^h Also 3 A grasshopper. 4 Brasil-wood. ⁱ Masc. The palm (Areca faufel). Neut. Its nut.

^m (पश्येत् इषि) वृगा	Cattle. a
^m वैगः (प्रवाहववयेत् इषि)	1 Stream. 2 Speed. b
22. परांगः (कौसुमे रेखी सानीवाही रजस्यिपि)	1 Pollen of Flowers. 2 Dust. c
^m (गच्छ इषि) नागमातङ्गात्	An ele- phant. d
^m अपाङ् (लिङ्कते इषि च)	A circlet on the fore- head. e
23. स्थर्गः (स्थभावनिर्भावनिस्थयाभावस्थर्गिष्व)	1 Nature. 2 Relinquish- ment. f
^m दोगः (सुवृद्धेनापावध्यानसङ्गतिदुल्घु)	1 Armour. 2 Means. g
24. भोगः (सुखे स्त्रादिभृतावृहेत् फलकाववेः)	1 Enjoy- ment. 2 Hire. h
^{m j} (चातके हरिष्वे पुंसि) सारङ्गः (यवले त्रिषु)	1 Sort of bird. 2 A deer. i

* Likewise 2 Deer. 3 An elephant with white marks on his forehead. 4 A constellation (the head of Orion). 5 Search. ^b Also 3 Rapid transition, as of mind or wind. 4 Call of nature. ^c And 3 Fragrant powder. Also 4 Eclipse. 5 Coral. ^d Also वागः. 2 A snake (Coluber naja) and a sort of demigod shaped as a serpent). 3 A cruel person. 4 Name of a country. 5 In comp. Pre-eminent. 6 Mesua ferrea. 7 Rottlera tinctoria, R. 8 Cyperus pertenuis, R. Likewise चातकः. 2 A race of mountaineers. 3 The sacred fig-tree (Ficus religiosa). ^e Also 2 Corner of the eye. 3 A lame or maimed person. ^f Likewise 3 Certainty. 4 A chapter or section. 5 Creation. Also 6 Perseverance. ^g And 3 Meditation. 4 Union. 5 Junction. Also 6 Keeping a fixed posture. 7 Lucky conjunction. 8 In astrology. A mode of reckoning the moon's longitude. ^h And 3 Expanded head of a serpent. 4 Body of a serpent. Also 5 Eating. 6 Nurture. ⁱ And m. f. n. 3 Variegated. Also m. 4 An elephant. 5 A bee. 6 A peacock. ^j Or शारङ्गः.

An ape. a

1 Curse.

2 Defeat. b

1 A yoke.

2 A pair.

3 An age. c.

1 Heaven.

2 An arrow.

3 A bull.

4 Speech. d

25. (कपौ च) पूर्वगः

(शाये त्व.) उभिषद्धः (पराभवे)

(वानाद्यज्ञे) दुर्गः (पुंसि)

दुर्गं (त्रुम्भे लक्षणादिषु)

26. (स्वर्गमुपद्युवाम्बज्ञहिम्नेत्रष्टयिभ्यजले

वाज्ञहृष्टा स्त्रियां पुंसि) गौर्

स्त्रिहः (चिङ्ग घेफसोः)

27. इङ्गः (प्राधान्यसात्त्वे)

वराङ्गः (मूर्खगुच्छवेऽः)

भर्गं (श्रीकालभासामपवीर्यवल्कार्कीर्तिषु)

- ^a Also 2 A frog. 3 Sort of bird (a diver). 4 The dawn: the charioteer of the sun. ^b Also 3 Oath. 4 Groundless imputation. 5 Embrace. ^c The *Urua*, *Trétiá*, *Dvápára*, and *Kali*. Also 4 A measure of four cubits. ^d And 5 The thunderbolt. 6 A region or quarter. 7 An eye. 8 A ray of light. 9 The earth. 10 Water. Likewise 11 The sun. ^e Masc. in some senses; and fem. or even neut. in others. ^f Membrum virile. Also 3 A sign or token. 4 The Symbol of SIVA. ^g Of a mountain. Likewise 3 A home. Also fem. 4 A sort of fish (*Silurus pungentissimus*). 5 A poisonous plant. ^h Pudendum muliebre. ⁱ Or 2 Beauty. And 3 Love, desire. 4 Pudendum muliebre. 5 Excellence (virtue, knowledge, &c.) 6 Strength, Vigour. 7 Care. 8 Glory, fame. And m. n. 9 One of the twelve suns. Also 10 The Moon.

SECTION IV.

28. परिषः (परिधाते इस्ते इय) ^m

I Destruction.
2 An iron club. a

ओषेः (वृन्दे इम्बुं रये) ^m

1 Multitude.
2 A current. b
1 Price.
2 Mode of adoration. c
1 Sin. 2 Pain. d
3 Passion. e

मूल्ये पूजा किधाव्) इधि: ^m

(इहो इः ख्यासनेष्य) इम् ^{m f n}

29. (क्रिप्ति इपि) इम्बुः

Pleasing. d

SECTION V.

काचाः (गिर्ज्वलज्जेददगुच्छः) ^m

I A swing. e
2 Glass. f

विपर्यासे विक्षरे च) प्रस्तुः

1 Reverse.
2 Copiousness.
g

(पावके) इग्निः ^m

1 Fire. 2 A tried minister.
3 A month. h

30. (मास्तमात्ये चाष्टुभवे पुंसि मेष्ये सिते लिषु)

(अभिषूके रुपायाच गमसौ च) इच्छः (कियाम्) ^f ¹

Passion.
2 Desire. i

- * Or 3 A club armed with iron. 4 In astrology, One of the *Yogas*. ^b Of water. Also 3 Succession. ^c Or of showing respect. ^d Also 2 Small. 3 Light. And n. 4 Quick. ^e For suspending a load. ^f And 3 A disease of the eye. ^g And 3 Error or illusion. 4 Prolifxity. 5 Abundance. Also 6 Delusion. ^h That of *A'shadha* or of *Jyaishtha*. Or 4 The Hot season. 5 The sentiment of love. And m. f. n. 6 Pure. 7 White. ⁱ And 3 A ray of light. Or 4 Intentness. 5 Splendor. 6 Beauty.

SECTION VI. a

1 Clear. 2 A
bear. b

3 A cluster.
2 Sort of neck-
lace. c

1 Hem of a
garment. d

31. (प्रसन्ने भृषुकेय.) इच्छा^m

^{m f n}

गुणः (सत्त्वकहारयोः)

(परिधानाद्यते) कच्छो^m (जलप्राणे त्रिविष्टुः)

SECTION VII.

1 A peacock.
2 VISHNU's
bird. b

1 A tooth.
2 A regenerate
man. e

1 VISHNU.
2 SIVA. 3 A
goat. f

1 A cowpen.
2 A road. g

1 A deified
saint.
2 YAMA. h

An elephant's
tooth. i

32. (केकितार्जीव) इविच्छो^m

(इत्तविप्राश्वलः) द्विजाः^m

अजा (विष्णुहरच्छामा)

(गोष्ठाभनिवहा) ब्रह्माः

33. अमराजो^m (जिगवमौ)

कुञ्जो^{m n} (हने इषि न लिवाम्)

a The stanza, constituting this section, is omitted by most commentators. b Also 3 Crystal. c Likewise 3 A clump. d A multitude or assemblage. e And m. f. n. (some say m.) 2 Bank or shore. Also m. 3 Sort of tree (*Hibiscus Populneoides*). f Of the three first tribes. And 3 An oviparous animal: a bird, &c. g Also 4 *Brahmā*. 5 Cupid. 6 A sheep. 7 Proper name; Son of RACHU. 8 And 3 A multitude. h Also 3 Title of YUD'HIST'HIBA. i Likewise 2 An arbour.

^m
वस्त्रे (क्षेत्रपूर्वारे)

1 A field. 2 A city gate. a
3 A pretty woman.

^f
वस्त्रा (वस्तुदर्शना)

^{1 f}

34. (समे लांघे रखे इया) विः

1 Even ground.
2 War.

^f
प्रजा (सामग्रतौ जनैः) 1 Progeny.
2 People.

^m
प्रजौ (यक्षयथाकौ च)

1 A conch.
2 The moon.
b

^{mfn}
(सके नित्ये) निजं निष्ठं

1 Own.
2 Perpetual.

SECTION VIII.

35. (पुंस्याभनि प्रवीषे च) चन्द्रोऽ (वाचलिङ्गकः) 1 Soul. c

^f
संचो (साच्छेतनामेमहसास्त्रोक्षार्चत्प्रभा)

1 Thought.
2 Name.
3 Hint. d

^m
36. देवचो (वैद्योऽहास्ती)

1 A physician.
an. 2 A wise man.

^m
चोऽ (विहान्त्वोमचोऽपि च) 1 A wise man. 2 Bu.
D'HA. e

1 वाति.

* Also 3 War. b Also 3 *Dhanvantari*. 4 A tree (*Eugenia acutangula*). And n. 5 A Lotos. c And m. f. n. 2 Skilful. d Also 4 Proper name: the wife of the sun. * First of the lunar race.

SECTION IX.

A crow. a

(काकेभगरडौ) करटौ

An elephant.
2 The hip. b

(गजगणकाठौ) करटौ

1 Bald.
2 Without
prepuce. d37. शिपिविट (सु चबतौ दुखर्मणि नहेश्वरे)
1 m g1 divine
artist. f

(देवशिल्पिन्यपि) त्रष्णा

Destiny. h

हिट (हैवे इपि न हवोः)

Pungency.

38. (रसे) कटौ

Improper
act. i

कटौ (कर्त्त्वे लिषु मत्सरतीक्षावोः)

1 Happiness.
2 Ill luck. j

रिटौ (ज्ञेमाशुलभावेष)

Happiness.
2 Misery. k

रिटौ (तु गुभागुभ)

1 Illusion.
2 Fraud.

39. (मावानि बुलयन्वेषु कैतवाशुतराशिषु

- ^a And 2 An elephant's cheek. Also 3 A person speaking nonsense.
 4 One following a blamable profession. ^b Also 3 A mat. 4 A dead body. And f. (कटौ). 5 Long pepper. ^c Nom. कटौ. But some, by a slight variation of the reading and interpretation, make कटिः the term in both acceptations; or else कटिः and कटौ. ^d Naturally so. Or 3 A leper. 4 Title of SIVA. 5 KRISHNA. ^e And शिपिविटः or शिपिविषः. ^f VISWAKARMA. Also 2 A carpenter. 3 In mythology, One of the twelve suns. ^g Or त्रष्णा (त्रृ). ^h Also m. 2 Time. ⁱ And m. f. n. 3 Envious. 4 Fierce. 5 Displeasing. Also f. 6 Mustard. 7 A medicinal plant. vulg. *Catuci*. ^j And 3 The reverse of ill luck. Also 4 Destruction. 5 Sin. ^k Also 3 Sign of death. 4 Spirituous liquor. Likewise m. Garlic. 6 Melia azadderecht. 7 A crow.

	<i>m n</i>	
	चयेष्वने शैलद्वजे सौराह्ने) कृष्ट (संक्षिप्ताम्)	2 Lie. 4 Assemblage. 5 Summit. a 1 Small car-
40.	(कृष्णै लायति) दुष्टिः (सौख्याकाले इल्पे संशयेऽपि सा)	damum. 2 An instant. b 1 End of a bow. 2 Emi-
	<i>1 f</i>	nence. c 1 A root. 2 Clotted hair. d
	(अर्थ्युत्कर्षात्रयः) कञ्जो!	
	(मूले लग्नकचे) चटा	
41.	वृष्टिः (फले सम्भवौ च)	1 Conse- quence. 2 Opulence. e
	हृष्टि (वृष्टिने दृष्ट्वा दर्शने)	1 Knowledge. 2 An eye. 3 Sight.
	<i>f</i>	
	हृष्टि (वर्णगेत्स्वाः)	1 A sacrifice. 2 Desire, f
	<i>f h</i>	
	स्फृष्टि (निर्विते वड्डले त्रिष्टु)	1 Certain. g
42.	कष्टे (तु कृष्टुगहने)	1 Painful. 2 Difficult. i
	(कृष्टामन्दागदेषु तु)	
	<i>m f n</i>	
	पटु (हाँ वाच्चिङ्गै च)	1 Diligent. 2 Skilful. j

1—८.

- Of a mountain. And 6 Ploughshare. 7 Body of a plough. 8 Uniform substance (as the etherial element, &c.). 9 A trap for deer. 10 A hammer. Likewise 11 A jar. 12 Name of a plant. ^b And 3 An atom. 4 Doubt. ^c And 3 Edge of a weapon. 4 A corner or angle. 5 In numeration, Ten millions. ^d Also 3 Spikenard. ^e Also 3 Praise. ^f Likewise 3 A memorial verse. ^g The subject of ascertainment. And m. f. n. 3 Much. Also f. 4 Creation. ^h Or कृष्ट. Likewise Created, fabricated. ⁱ Not easily attainable. ^j And 3 Fierce. 4 Cruel. 5 Hale. Also m. 6 A plant (*Trichosanthes dioica*) n. 7 Salt.

SECTION X.

SIVA. a

1 The stomach. 2 A granary. b

1 Confirmation. c

1 Excellence. 2 Limit.

3 Region. d

Pre-eminent. e

1 Very young. 2 Small. f

A staff. g

1 A globe or ball. 2 Raw sugar. h

1 A serpent. 2 A carnivorous beast. i

UMURA KOSHA, or

[Book III.

SECTION X.

नीक्करणः (शिवे इपि च)

43. (पुंसि) कोष्ठे! (इन्द्रंठरं कुख्ये! इन्द्रैन्द्रवा)

गिष्ठा (गिष्ठिनाशान्ताः)

काष्ठे! (लक्ष्मेण्यस्तौ हिंशि)

44. (विषु) अष्टे! (इतिशसे इन्)

कनिष्ठे! (इतिहवास्यवेः)

इष्ठो (इष्ठी वागुः इपि स्वाह)

गुष्ठे! (गोलेश्वपाकवाः)

45. (सर्पमांसात्म) (वाष्ठौ

1 वाष्ठा.

* Also 2 A peacock. 3 A blue jay (Coracias Indica, &c.) 4 A gallinule. ^a And 3 An apartment. Also 4 Own. ^c And 2 Disappearance. 3 Destruction. Or 4 Stop. 5 Steady practice. ^d Or quarter. Also 4 A measure of time. 18 twinklings of an eye. 5 A place. 6 A plant (Amomum Anthriza). Likewise n. 7 Wood. * Also 2 Eldest. 3 Very old. Likewise n. 4 The month so called. And f. 5 The constellation. ^f Also 3 Youngest. And f. 4 The little finger. ^g Likewise 2 A measure of four cubits. 3 A churning stick. 4 A measure of time : 24 minutes. 5 Punishment. 6 YAMA ; the Judge of the next world. 7 A companion of the sun. 8 A column of troops. 9 A stem or trunk. ^h Also f. 3 Euphorbia Tirucalli, &c. ⁱ As a tiger, &c. Also 3 A wicked man.

	1 f f b	
	गोस्त्राचक्षिः) डा इत्याः	1 A cow. 2 The earth. 3 Speech. a
<i>f</i>		
बूडा (वंशश्वलाकापि)		A bambu rod. c
	<i>f</i>	
	नाडी (काले इपि घट्टचणे)	An Indian hour. d
<i>m n</i>		
46. कारडो (इस्त्री दण्डवाणावर्गावस्तुरवारिषु)		1 A stem. 2 An arrow.e
<i>n</i>		
(स्थाद्) भारण (मङ्खाभरणे इमत्ते भूलवयित्वने)		Trappings of a horse. f

SECTION XI.

	1 Much. 2 Promise. g
	प्रगाढः (भृशप्रतिश्चयोऽ)
<i>m f n</i>	1 Much. 2 Difficult. h
(शक्तस्थूलौ त्रिषु) इडोः	1 Able. 2 Bulky. i
<i>m f n</i>	
बूढौ (इविन्यसासंहतौ)	1 Arranged. 2 Compact. j

1 इडा.

- ^a And 4 Wife of BUDHA and daughter of IKASHWA'KU. ^b The word is written both ways. ^c Likewise 2 A war whoop. And m. ³ Venom. ⁴ Equivalent to 24 minutes. Also 2 A pipe or tube. 3 A vein or artery. 4 The guts. 5 A fistulous sore. 6 The hollow stalk of a lotos, &c. ^e And 2 Bad. 3 A chapter. Or 4 A horse. 5 Multitude. Likewise 6 Opportunity. 7 Water. Also 3 A Cluster; or a shrub. 9 A branch of a tree. ^f Some say, his saddle. And 2 A vessel. 3 Stock or capital. Also 4 An ornament. ^g Some make the term indeclinable. ^h Or 3 Pain. 4 Firm ⁱ Also 3 Strong. 4 Firm. 5 Confirmed. 6 Much. ^j Likewise 3 Large.

N n

1 Child.
2 Human
fœtus.
1 Son of
BALI. 2 An
arrow. a
1 A particle.
2 Eye of
corn. b
1 Multitude.
c
1 A stake at
play. 2 Wa-
ges. d
1 A bow
string.
2 Quality. e
1 State of be-
ing unem-
ployed. f
1 Tribe.
2 Colour. g

48. अ॒ग्ने॑ इ॒र्भकेस्मै॑ या॒गर्भे॑
 वाणा॑ (वलिसुते॑ शरे॑)
 क्षेत्र॑ (इतिद्वृष्टे॑ धान्यांशे॑)
 (संघाते॑ प्रमथे॑) गणः॑
 49. पर्णे॑ (द्वूतादिष्ठू॑ त्वृष्टे॑ भृतौ॑ मृत्ये॑ भने॑ इपि॑ च)
 (मौव्यां॑ द्रूचाच्चिते॑ सत्पद्मासन्धादिके॑) गुणः॑
 50. (निर्व्यापारस्थितौ॑ कालविक्षेपात्पवयोः॑) ज्ञाणः॑
 वर्णे॑ द्विजादृ॑ घुकादृ॑ स्तुतै॑
 वर्ण॑ (न्तु॑ वाच्चरे॑)
 51. अ॒रुष्णे॑ (भास्करे॑ इपि॑ स्याहर्णमेदे॑ इपि॑ च त्रिषु॑)
 स्त्राणु॑: (शब्द॑ इपि॑)
 (इपि॑) द्रोणः॑ (काके॑ इपि॑ च)
 (रवे॑ रणः॑)

^a Also 3 Sound. And m. f. 4 A plant (blue Barleria). 5 Wages of weaving. ^b Also 3 A spark of any gem. And f. 4 Long pepper. 5 Cuminum cyminum. ^c And 2 S'iva's attendants. ^d And 3 Price. 4 Wealth. 5 A commodity. 6 Business. 7 A weight; two *tolas*. 8 In tale, twenty *gandhas* of cowries. ^e And 3 Epithet. 4 A rope. 5 A cook. ^f And 2 A minute of time (the 6th part of a *ghatī*; some say the 12th part of a *muhurta*). 3 A moment. 4 A festival. 5 Dance and song. ^g Also 3 Praise. 4 Narration. m. n. 5 A letter of the Alphabet. ^h And m. f. n. 2 Dark red. Also m. 3 The Charioteer of the sun. 4 The dawn. And f. 5 Madder. ⁱ And m. n. 2 A pollard, or trunk of a lopped tree. 3 A spear. 4 A nest of termites. ^j And 2 A measure of capacity. 3 Proper name: the military preceptor of the *Pán'davas*. ^k And m. n. 2 War, battle. ^l This stanza is omitted by many commentators.

52. ग्रामणी (र्नापिते पुंचि श्रेष्ठे यामाधिपे त्रिषु)	1 A barber. a
^{f c} जर्णा (मेषादिलोमि स्थादायत्ते चान्तराङ्गु वौ)	1 Wool, felt, &c. b
53. हरिणी (स्थान्त्रिगी हेमप्रतिमा हरिता च वा) ^{m f n} (त्रिषु पारण्डौ च) हरिणः	1 A doe. 2 A golden image. d
	Yellowish white. e
^f स्थूणा (साम्भेऽपि वेसनः)	A house post. f
54. लृष्णे (स्थृहापिपासे हे)	1 Desire. 2 Thirst.
^f (अुगुभाकरण) लृष्णे	1 Blame. 2 Pity
^{f i} (वणिकपथे ऽपि) विपणिः	1 A market. g
^f (सुखप्रत्यक् च) वाहणी	1 Spirituous liquor. 2 The west.
55. करेणु (रिभ्वा खीनेभे)	A female ele- phant. h
^{m n} द्रविणं (तु वलं धनम्)	1 Strength. 2 Wealth. j
ⁿ शरणं (म्टहराचिलाः)	1 A house. 2 Preserver. k
ⁿ त्रीपर्णं (कमले ऽपि च)	A lotos. l

^a And m. n. 2 Excellent. 3 A superintendent of a village. ^b And 2 A circle of hair between the eye-brows: esteemed a token of greatness. ^c Or उष्णी. ^d And 3 Green. Also 4 Sort of metre. 5 A description of women. ^e Also m. 2 A deer. ^f Likewise 2 An iron image. ^g Also 2 A stall or shop. See Book II. ch. 2. 2. 3 A commodity for sale. ^h And m. A male elephant. ⁱ Or fem. करेणू. ^j Also 3 Gold. ^k Likewise 3 Preservation. 4 Killing. ^l Nelumbium speciosum. Also 2 Premna spinosa and longifolia.

1 Poison.
2 War. a

56. (विद्युतिभिरलौहेतु) तीक्ष्णं (छोड़ि चरे विषु)

1 Proof.
2 Limit. b

प्रमाणं (इतुमर्याहाशास्त्रेवसाप्रभालघु)

1 Instrument.
2 Field. c

57. करणं (साधकतमं लेखगात्रेन्द्रियेष्यपि)

1 Birth.
2 Unresisted
march of
troops. d

(प्राय्युत्पादे) संसरण (मृस्याद्यन्तगतौ

58. वरणापथे)

1 Food vom-
ited. 2 Rais-
ing. e

(इय वान्नाम्) संसुष्ठुरण (मृद्ये)

g

(अतस्मि. शु)

1 A horn.
2 Elephant's
tooth.

विसरणं (सात्यशुद्धे भद्रनाया:)

1 Declivity.
2 Humble. h

59. प्रवणः (क्रमनिक्षेप्यां प्रहो ना तु चतुष्पदे)

1 Miscellaneous.
2 Impure. i

सक्षीणः (निचिताशुद्धाव्)

1 Desert.
2 Salt and
barren soil.

दैरणं (चूर्यमध्यरम्)

- ^a Or 3 Death. 4 Iron. 5 A weapon. 6 Any thing metallic.
 7 Haste. 8 Sea salt. And m. f. n. 9 Sharp. 10 Hasty. Also m. 11 Nitre.
^b And 3 Sacred ordinance. 4 Quantity. 5 Authority. ^c And 3 Body.
 4 Organ of sense. Also 5 Cause. m. 6 A tribe sprung from the third
 and fourth classes. ^d Or 3 Beginning of war. And 4 A highway. Or
 5 A resting place. ^e As of water from a well. Or 3 Eradicating of a
 tree, &c. ^f And चतुरणः. ^g The following admit the three genders.
^h And m. 3 A place where four roads meet. Also m. f. n. 4 Generous.
 5 Principal. ⁱ Or 3 Mixed. 4 Of an impure or mixed tribe. ^j And
 दैरणः.

SECTION XII.

	1 n.			
60. (देवकृष्णौ) विवसन्तौ				1 A god. 2 The sun.
	2 n.			
		सरस्वतौ (नदीर्थवा)		1 A river. 2 The sea. a
	3 m.			
		गदानन्तौ		1 A bird. 2 VISHNU'S bird.
	4 m.			
		शकुन्तौ (भासपश्चिमै)		1 The Indian vulture. 2 A bird. b
	5 m.			
61. (गन्धुपत्यातौ) घूमकेतू				1 Fire. 2 A comet. c
	m.			
		जीम्बतौ (सेवयन्ती)		1 A cloud. 2 A moun- tain. d
	7 m.			
		इस्तौ (त पाणिन्द्रवे)		1 A hand. 2 The as- terism. e
62. वन्ना (इशिपके स्त्रते)				1 Wind. 2 A deity. f
	8 m. f. n.			
		भन्ना (धातरि पोटरि)		1 An ele- phant driver. 2 A chario- teer. h
	m.			
(वानपात्रे मित्रे) पोतः				1 A holder. 2 A nourish- er. i
	m.			1 A boat. 2 A young animal. j
		प्रेतः (प्रायस्तरे स्त्रते)		1 A departed soul. k

1—स्. 2—ह. 3—ए. 4—ल. 5—द.
6—त or —त. 7—न्. 8—च्.

* Also m. f. n. 3 Juicy. 4 Goddess of speech. 5 A river. b Likewise 3 An insect. c Also 3 A falling star. d Likewise 3 The plant called *Doodar*. e Corvus. Also 3 An elephant's trunk. 4 A cubit. 5 (In composition with केष) multitude; pre-eminence. f Of a particular order. Also n. 4 *Medicago esculenta*. g वर्त or वर्तः. h Likewise m. f. n. 3 Any person who restrains. i And m. 3 A husband. j Also 3 Site of a house. k And m. f. n. 2 Dead.

1 The moon's
descending
node. a

1 A king. b

2 A son. b

1 An archi-
tect. c

1 A mountain.

2 A king. d

1 A king. d

A woman's
courses. e

VISHNU. f

1 A Cart-
wright. 2 A
charioteer. g

Wise, learn-
ed. h

1 A science.
2 An exam-
ple. i

1 Charioteer.
2 A porter. j

1 Topic.
2 Mode. k

63. (ग्रहभेदे ध्वने) केतुः

(पार्थिवे तत्वये) सूतः

सूतपतिः (कारभेदे ऽपि)

भूषद् (भूमिभरे ऽपे)

64. ऋषीभिषिक्तो (भूपे ऽपि)

सूतुः (सौकुस्तमे ऽपि च)

(विष्णावय) ऽचिता ऽव्यक्ता

सूत (सूटरि चारबौ)

65. अक्षः (प्राञ्चे ऽपि)

दृष्टान्ताव् (उभे शासनिहर्षने)

अक्षता (स्वात्मारथो हाःस्ये ज्ञातियायां च चूद्रते)

66. दृक्षान्तः (स्वात्प्रकरणे प्रकारे कार्त्तस्त्रवार्तयोः).

1—३.

१—३.

३—५.

४—८.

^a Reckoned as the ninth planet. ² A flag or standard. ³ A mark or symbol. ⁴ A comet. ⁵ An enemy. ^b Or ³ A king's son. And ⁴ fem. चुता, a daughter. ^c Or ² A head carpenter. Also ³ A person performing a sacrifice to the planet Jupiter. And ^{m. f. n.} ⁴ Chief. ^d Or ² A man of the military tribe. ³ A mixed class sprung from the 1st and 2d. ⁴ A chief minister. ^e And ² A season; spring, summer, &c. ^f Also अचितः. ² One of the Jinas. ^{m. f. n.} ³ Unconquered. And अव्यक्तः. ² Siva. ^{n.} ³ The Supreme soul. ⁴ Any invisible principle. ^{m. f. n.} ⁵ Indistinct. ^g Likewise ³ A mixed class sprung from the 2d and 1st. ⁴ Quicksilver. ^{m. f. n.} ⁵ Generated. ^h Also ² Evident. ³ Ascertained. ⁱ Likewise ³ Death. ^j And ³ A mixed class sprung from the 4th and 2d. ⁴ One sprung from the 4th and 3d. Likewise ⁵ Son by a female slave. ^k And ³ Whole. ⁴ Rumour. Story.

	^m आनन्दः (समरे हृत्यसानन्दैद्विद्येष्वेषाः)	1 War. 2 A stage. a
67.	^m क्षतान्तो! (वमसिक्षान्तदेवाकुशलकर्मसु) (क्षेप्यादि रसरक्षादि भग्नाभ्युतानि तदृगुणाः)	1 YAMA. 2 Right conclusion. b
68.	इन्द्रियाण्यश्विलाति शब्दयेनिचु धातवः (क्षान्तरेऽपि) शुद्धान्तो (हृपस्यासर्वगोचरं)	1 Principle of the body. c The seraglio. d
69.	^m ^{ff} कास्त्रामर्बवेषाः) अक्षिर् (विस्तारवस्त्रगोर्) ब्रततिर्	1 An iron spear. 2 Power. e
	^f ^{ff} अर्जितः (कामन्यकावयेषाः) (प्रस्तौ) रात्रिवेष्मनेः)	1 Matter. 2 Body. g
70.	^f ^{fk} (क्षयार्चयेषार्) अपचितिः साति (दीनावसानवेषाः)	1 Expansion. 2 A creeping plant. 1 Night. 2 A house. i
		1 Loss. 2 Worship. j
		1 Gift. 2 Destruction.

¹—द.²—ति or —ती.

* Or 3 A theatre. / Name of a Country on the N. W. coast of India. 5 Inhabitant of that country. ^b Demonstrated doctrine. And 3 Destiny. 4 Sins. act. ^c Viz. phlegm, wind and bile. 2 Constituent part: as blood, flesh, marrow, &c. 3 The primary elements; earth, water, fire, air, and ether. 4 Their qualities, odour, flavour, colour, touch, and sound. 5 The organs of sense, nose, tongue, eye, skin and ear. 6 Fossil. 7 Metal. 8 Root of words; crude verb. ^d The king's private palace, or apartments of his women. Also 2 The king's wife, or concubine. • Likewise 3 Energy of a divinity: as GAURI of SIVA. ^e अक्षिः or अक्षी. ^g Or a definite form. ^h ब्रततिः or ब्रतिः. ⁱ Also 3 Stay, abode. ^j Likewise 3 Expense. 4 Exclusion. ^k Some add सतिः and सन्तिः.

1 Pain. 2 End
of a bow.

अर्णिः (पीडा घुच्छोच्चोर्)

1 Kind or
sort. 2 Birth.
^b

1 Usage.
2 Oozing. c

1 Calamity
of season. d

1 Gain.
2 Obtaining. e

1 Three sa-
cificial fires.
^f

A harp. g

1 Ashes.
2 Success. h

1 River of
snakes. 2 City
of serpents. i

जातिः (सामान्यजननाः)

71. (प्रचारस्थन्दवो) *रीतिर्*

रीति (विष्वप्रवासयोः)

(उदये इधिगमे) *प्राप्तिः*

बेतर (त्वं इग्नित्रये युगे)

72. (बीचाभेदे इपि) *महती*

खति (भूमानि सम्पदि)

(नदीनगर्व्यान्नाग्रामं भोगवत्य).

(इव सङ्करे

1 Combat.
2 Company.
3 Assembly.

1 Wane,
loss. 2 A-
dode. j
1 Sun-beam.
2 Weapon.
3 Flame.
1 The world.
2 Sort of
metre. k

73. *संगे सभाया*) *समितिः*

(चयवासावपि) *खतिः*

(रवेरविश्वं यस्तं च वक्षिष्यामात्रं च) *हेतवः*

74. *लक्ष्मी* (लगति च्छन्दोविश्वे इपि लितावपि)

1—ति.

2—ती.

3—ति.

- * Or अर्णिः. ^b Also 3 Sort of metre. 4 Jasmin. 5 Nutmeg. 6 Lineage. ^c Likewise 3 Brass. 4 Scoria of metals. ^d And 2 Travelling abroad. ^e Or 3 Rise. 4 Improvement, success. ^f And 2 Second age of the world. ^g NA'RADA's lute with 100 (some say seven) strings. 2 Solanum melongena. ^h Also 3 Super-human power, as rendering oneself invisible, &c. 4 Production. ⁱ Both situated in the infernal regions. Also m. भोगवत् (—त्). A serpent. ^j Also 3 The earth. 4 Period of general destruction. ^k And 3 The earth.

पंक्ति (अन्दे॒ इपि इश्वरं)

1 A metre.
2 Ten. a

(स्वात्मभावे॑ इपि आ)वतिः

Majesty or
dignity. b

75. पक्षि (गृती च)

Motion. c

(मले॒ तु) पक्षतिः (पक्षभेदयोः)

1 Root of a
wing. d

प्रष्टिति (योनिस्थिरे॑ च)

1 Origin.
2 Sex. e

(कौशिक्याद्याच्) वृत्तः

Style of com-
position. f

76. सिक्षता॑: (सुर्वाकुकापि॑)

Sand. g.

(वेदे॒ अवसि॒ च) शुतिः

1 Holy scrip-
ture. 2 An
ear. i

वनिता॑ (अनितात्मर्थादुरागाय॑ च चेष्टिति॑)

Beloved
woman. j

77. शुभिः (चितिष्ठासे॑ इपि॑)

A cavern. k

उति॑ (द्वारणधैर्ययोः)

1 Holding.
2 Steadiness.

दृष्टी॑ (शुद्रवान्नाकृ॒ अन्दोभेदे॒ महत्य॑.पि॑)

1 An egg-
plant. 2 A
metre. m

1 आ—.

2—ति॑.

* Also 3 A row. * Likewise 2 Breadth. 3 Future time. 4 Restraint of mind. * Also 2 A platoon. And m. 3 A foot soldier.

And 2 First day of a lunar month. * Or 3 Pudendum muliebre. And 4 Natural disposition. 5 Material nature. 6 Original matter.

7 Root of a word. * And 2 Livelihood or profession. 3 Exposition or gloss. * Also 2 Sandy ground. 3 Stony nodules. * Some admit the singular number. * Likewise 3 Listening. 4 A rumour. 5 A quarter of a musical tone. * Or 2 A woman in general. 3 m. f. n. Solicited, begged. * Or 2 A hole in the ground. 3 A sink. Also 4 A prison.

5 Concealment. * Likewise 3 Satisfaction. 4 One of the astrological *Yugas*. And m. 5 A religious ceremony. * And 3 A large lute. 4 A mantle.

1 A woman.
2 A female elephant. a

1 Livelihood.
2 Rumour. c

1 Chaff.
2 Health. d

Water. e
1 Silver.
2 Gold.

1 Cause.
2 Token.
1 Science. f
I The golden age.
2 Enough. g
1 Great
dread. 2 Va-
liant act.

An ele-
ment. h

1 Verse.
2 Conduct. i

Realm.j

1 Calumny. k

78. वासिता (सौकर्यसोम्)

वास्ता (प्रसूत्यरोगे च लिष्टुं)

वास्ता (वृत्तौ अनश्वतौ)

79. कलधातं (कर्यहेत्वोर्)

निमित्त (हेतुबल्लभाणोः)

अृतं (शास्त्रावधृतयोर्)

(सुगम्भासयोः) कृतम्

80. अत्याहितं (महाभीतिः कर्मजैवानपेति च)

(हुक्के स्थानादृतं) भूतं (प्राप्ततीते समे लिषु)

81. दृष्टं (पद्मे चरिते लिष्टौते हठनिश्चले)

महात् (राज्यं चा)

उवगीतं (अन्धे स्थानहिते लिषु)

^a Also n. 3 The cry of birds. m. f. n. 4 Perfumed. ^b Or वासिता.

^c Or 3 A procession. 4 News. ^d And m. f. n. 3 Healthy. ^e And

2 Liquid butter. Also चर्वतं. 3 Nectar. 4 Residue of a sacrifice.

5 Unsolicited alms. 6 Exemption from transmigration. ^f And m. f.

n. 2 Heard. 3 Understood. ^g Also m. f. n. 3 Done. 4 Hurt. ^h And

m. f. n. 2 Right. 3 True. 4 Past. 5 (in composition) Like. 6 Been. Also

n. 7 A living being. m. n. 8 A demon. And m. 9 A class of demi-gods.

ⁱ And m. f. n. 3 Past. 4 Firm. 5 Round. 6 Studied. 7 Covered. Also n.

8 Profession. ^j Also m. 2 The intellectual principle. 3 m. f. n. Great.

f. 4 A harp or large lute. ^k And m. f. n. 2 Blamed, censured. 3 Wicked.

82. रुहेतं (रुधे इयि) ⁿ

Silver. a

रजतं (हारे रुधे सिते लिष्टु) ⁿ

1 A necklace.
2 Silver. b.

लिष्टिते^a

^{1 mfn}

चगदू (चड़े इयि) ⁿ

^{mfn}

रक्तं (नीत्यादिराति ल) ⁿ

Movable,
locomotive. dDied, tinged.
e

83. चवहातः (सिते पीते शुद्धे). ^{mfn}

1 White.
2 Yellow.
3 Clean.

(चवात्तुमी) सितौ^{mfn}

1 Bound.
2 White. f

(उन्हेऽतिसंख्यते भर्विष्य.) इविचाते^{mfn}

1 Fit. 2 Ex-
cellent. g

(इव) संख्यतम् ^{mfn}

1 Wrought,
finished. h

84. (कुलिमे लक्षणोपेते इय)

^{mfn}

इनन्तोऽ (इन्नवायुषि) ^{mfn}

Infinite,
endless. i

(खाते इटे) प्रतीक्षा^{mfn}

1 Famous,
2 Glad. j^{mfn}

इविचात (स्तु कुलाते शुद्धे) ^{mfn}

1 Noble.
2 Learned. k

—४—

- * And m. f. n. 2 White. m. 3 Name of an island. 4 Name of a mountain. f. 5 A cowry. ^b Or, according to a different reading; 3 Gold (Ex. वृक्षवर्णं). And m. f. n. 4 White. ^c The following admit the three genders. ^d Also n. 2 The world. m. 3 Air. ^e Also 2 Red. 3 Fond. And n. 4 Blood. 5 Copper. 6 Saffron. ^f Also. 3 Destroyed. And f. 4 Clayed sugar. ^g Or 3 Much ornamented. And 4 Patient. Or 5 Impatient. ^h Or 2 Adorned. 3 Excellent. 4 Prepared. And n. 5 Language grammatically correct. ⁱ Likewise m. 2 VISHNU. 3 The king of serpents (*Sēha*). f. 4 The earth. 5 The goddess PA'RVATI. 6 A grass (*Agrostis linearis*). 7 A myrobalan. n. 8 The sky or atmosphere. ^j Also 3 Known. 4 Respectful. ^k Likewise 3 Fit.

1 Pure.
2 Desert. a

^{m f n}
85. विविक्तौ (पूतविजानो)

1 Foolish.
2 High,
tall. b

^{m f n}
मर्हितौ (मर्हसोमर्हया)

1 Sour ;
Vinegar.
2 Harsh.

^{m f n}
(हौ चालपद्धौ) मुक्तौ

1 White.
2 Black.

^{m f n c}
शिरी (धवलमेचकौ)

1 True.
2 Right. d

^{1 m f n}
86. (सत्ये साधौ विद्यमाने प्रश्नः उभर्हिते च) सन्

1 Revered.
2 Distrest by
foes. e

^{m f n}
पुरस्तः (पूजिते विद्यमिद्युते उभर्हिते च)

1 Secure. f

^{1 m f n}
87. निवाताव् (आत्मवातौ शक्ताभेद्यं च वर्मवत्)

1 Produced.
2 High. g

^{m f n}
(जातोब्जप्रद्वा: स्तुर्) उच्चिता

^{m f n}
उच्चिता (स्तुर्मौ)

1 Increases-
ed. h

^{1 m f n}
88. उद्दिष्टस्त्राद्यतोत्पत्ता)

1 Respectful.
2 Respected.

^{m f n}
आहतौ (साहरार्चिता)

¹ सत्.

- ^a Or Lonely. Also 3 Discriminated. ^b And 3 Insensible.
- ^c वितिः—ती.—ति. Also वितिः. ^d And 3 Being, existing. 4 Excellent.
- 5 Respected, venerable. Fem. (सती). 6 A faithful wife. 7 The goddess PA'KAVATI'. ^e Or 3 Facing the enemy and endeavouring to overcome him. 4 Placed in front. ^f As an abode. 2 Calm, free from wind. 3 Safe, as strong armour. ^g And 3 Grown large. ^h And 2 Endeavouring. 3 Born or produced.

SECTION XIII.

अर्थे! (अभिधेया रैवसुप्रयोजननिवृत्तिषु)

1 Meaning.
2 Wealth. a

89. (निपानागमयोस्) **तीर्थम्** (ऋषिवृष्टिले गृहे)

1 Piece of
water. b

समर्थ (स्त्रि. शु शक्तिष्ठे समन्वाये हिते एवं च)

1 Powerful. c

90. **इष्टमीसौ** (शौण्डरागवृहौ)

1 Impotent.
2 Very old.

वाणी (पदव्युपि)

A road. d

(आसानीवल्लयोर्) **आसानी**

1 Assembly.
2 Care. e

प्रवृत्ति (श्वीकारात्मावदेः)

1 Side of a
hill. f

SECTION XIV.

91. (अभिप्रायवस्तु) **द्वन्द्वाव्**

1 m
opinion.
2 Subjection.

अब्दौ (शौक्षतवस्तुरौ)

1 A cloud.
2 A year.

—४—

* And 3 Thing. 4 Purpose. 5 Prohibition. 6 Object. 7 Cause.
8 Request. * And 2 Sacred science. 3 Holy spot visited by pilgrims ;
especially sacred water. 4 Holy instructor. 5 Sacrifice. ° And
2 Connected in sense. 3 Benevolent. * Also 2 A line. 3 Terrace in
front of a house. 4 A shop. 5 Sort of drama. • Likewise 3 Considera-
tion, regard. 4 State. † And 2 A measure of quantity. § Some
write वस्तु; in both acceptations ; others in the last.

1 Defamation.
2 Command.

^{m a}
अपवाहौ (तु गिम्बाष्टे)

1 Son.
2 Kinsman.
1 A ray of
light. 2 A
foot. b

^m
हावाहौ (सतवान्वदौ)

1 The moon.
2 Fire. 3 The
sun.

^m
92. पाहा (रथंगङ्कितूर्याश्च)

III report. c

^m
निर्वाहौ (अगवाहे इषि)

1 Mud.
2 Young grass.

^{1 m}
(चम्भाम्भर्कासु तमेतुहः)

1 Cry. d

^{2 m}
93. (आरावे दद्विते लातर्वा) कन्दे! (हाहणे रणे)

Favour. e

^m
(स्वातु) प्रसाहौ! (प्रस्तुवे इषि)

Sauce or con-
diment. f

^m
खरः (स्वाहयज्ञने इषि च).

A cowherd. g

^{3 m}
94. (गोठाभ्यु इषि) गोविष्टे!

Joy. h

^{3 m}
(इष्टे इष्टा!) मोह (वनु) महः

1 Chief.
2 Royal in-
signia. i

^{m n j}
(प्राप्तात् राजकिङ्गेच दृषाहे) कक्षाहौ! (इक्षिवासु)

1—३ or —५.   2 चा—.   3 चा—.

* Or अपवाहौ. And 3 A fourth part. Also 4 A root. 5 A measure of a verse, or one verse of a stanza. ° Likewise 2 Disregard. 3 A controversy decided. 4 Absence of contest. ^ Exclamation in pain, or simply a cry. And 2 Lamentation, with or without noise. 3 A defender in general, or 4 An abetter of an enemy who attacks in the rear of the army. 5 Terrific war. * Also 2 Brightness. 3 Cleanliness.

^ Likewise 2 Split pease. 3 A cook. & Also 2 KRISHN'A. ° Likewise वालोहः. 2 Fragrancy ; delightful odour. And चदः. 2 Intoxication. 3 Inebriating liquor. 4 Insanity. 5 Pride. 6 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. ^ And 3 Hump of a bull. 4 Summit of a hill. ! Or fem. कडात् (—र्).

^{1 f}

95. (स्त्री) सविन् (शानसमाप्ता क्रियाकाराजिनामङ्ग) ¹ Knowledge.
² Cry. a

^{2 f}

(धर्मे रहस्य) पणिधत्

1 Religious
and moral
merit b

^{3 f}

(साहृतौ वत्सरे) भरत्

1 The sultry
season.
2 A year.

96. पदं (व्यवसिति वाणस्यानकल्पांक्रियसुषुप्तु)

"
गोधदं (चेविते माने)

1 Industry.
2 Defence. c

1 Spot fre-
quented by
kine. d

(प्रतिष्ठात्वम्) वास्यदम्

1 Dignity.
2 Business. e

^{4 m/f n}

97. (विष्विष्टमधुरौ) खादु

1 Desired.
2 Sweet.

^{5 m/f n}

बदू (चारूत्यकोम्बौ)

1 Blunt.
2 Soft. f

^{6 m/f s}

(न्दडाल्पापटूनिर्भाया) चन्द्रः (सुरः)

1 Foolish,
dull. 2 Little.
g

^{m/f n}
(इौ तु) यारहौ

1 New.
2 Diffident. h

98. (प्रत्यग्रापतिभा)

^{m/f n}
(विद्युप्रगत्तौ) विशारदौ

1 Learned.
2 Confident.

1—३. 2—४. 3—५. 4—६. 5—७. 6—८.

* As in battle. And 3 Agreement, contract. 4 War, combat.
 5 Name. b And 2 Privacy. Also 3 The theological portion of scripture. 4 Principle. c And 3 Place. 4 Mark. 5 Token. 6 Foot. 7 Foot-step. 8 Thing. 9 Word. 10 Sound. d And 2 A measure of quantity; as much as a cow's footstep will hold. * And 3 Aplase. f And 3 Gentle. g And 3 Slow. 4 Unlucky. 5 Low (a tone). Also m. 6 The planet Saturn. h Also 3 Produced in the sultry season. And m. 4 A year. f. 5 A title of DURGA.

SECTION XV.

1 m

- 1 A fathom. a
2 The Indian fig tree.

(आमो वटस्थ) न्यग्रोधाव्
m

- I Body.
2 Height.

उत्तुष्टः (कावृ उत्तिः)

- 1 A yoke for burdens. 2 A highway. b

99. (पर्णाहारस्त्रं मर्गस्त्रं) विवर्षो वीरजौ (च तौ)

- 1 A branch of a tree at a sacrifice. d

परिधि (र्यज्ञियतरोः शास्त्राद्यमप्यस्त्र्यज्ञेः)
m m

- 1 A pledge. e
2 A calamity.

100. (वन्धकं व्यसनं चेतः पीडाप्रिष्ठानम्) आधयः

- 1 A reconciling of differences. f

- 1 Offence or guilt. g

(स्तुः समर्थननीवाक्त्वात्यमास्त्र) समाधयः

- 1 VISHNU.
2 The moon.

102. विष्णु (विष्णु चन्द्रमस्त्रिः)

- h
1 Limit.
2 A hole. i

(परिष्कर्षेदे विले.) इवधिः
m

1—३.

४—६.

७—८.

- ^a Measured by the extended arms. ^b Or 3 Storing of corn, &c. ^c A load. ^d Spelt both ways. ^e Stuck in the ground, to tie the victim to it. ^f And 2 The sun's image. ^g And 3 Mental agony. ^h Site or place. ⁱ Expectation. ^j And 2 Silence. ^k Promise or vow. ^l Collecting grain on account of a dearth. ^m Deep meditation. ⁿ Perseverance in a difficult undertaking. ^o And 2 An element of language; root, affix, augment or permutation. ^p In grammar, an indicatory letter not sounded. ^q A person following an example. ^r A child. Or ^s A child following example. ^t Continuation. ^u And 3 Camphor. ^v Also 3 Period. ^w Situation, place.

^m
विधि (र्विधाने दैवे च)

1 Rule, form.
2 Fate. a

^m
प्रथिधिः (प्रार्थने चरे) 1 Request.
2 A spy. b

^m 103. युधदृष्टी (पश्यते इपि)

Learned. c

^m
सम्पन्नः (सम्पन्नये इपि च) Multitude. d

(देशे नहविशेषे इक्ष्वौ) सिन्धुः (ना सरिति सिन्धुम्) 1 Name of a country. 2—
of a river. e

^{f g} 104. विधा (विधौ प्रकारे च)

^{1 mfn}

शासू (रस्ये इपि च तिषु) Handsome,
pleasing. h

वधु (र्जया रुधा रुधी च)

1 A wife.
2 Daughter-in-law. i

सुधा (लेपे इच्छतं रुधी) 1 Plaster.
2 Nectar. j

^f 105. सन्धा (प्रतिज्ञा सञ्चादा)

1 Promise.
2 State.

^f अङ्गा (सम्बन्धयः रुधा) 1 Belief, confidence.
2 Fondness.

1—५.

* Likewise 3 BRAHMA', or providence. 4 Command, injunction.

^b Also 3 Situation, place. * Likewise रुधः. 2 The regent of the planet Mercury. Or रुधः. 2 A deified saint. 3 Known or understood.

रुधः. 2 Old. 3 Grown or increased. ^d Also 2 A shoulder. 3 The fork of a tree; or its principal branch. 4 Part of an army. * And 3 The sea. 4 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. f.

5 A river. ^e Also 3 Fodder. 4 Prosperity, thriving. 5 Piercing.

^g Some state विधः as a separate term with the same acceptations.

^h Likewise 2 Right, fit. 3 Good, virtuous. m. 4 An usurer. ⁱ And 3 Any woman. 4 A sister-in-law. 5 A bride. ^j And 3 Euphorbia Tirucalli, &c.

P p

1 Ardent spirit. 2 Nectar of flowers. a

Darkness. b

ⁿ
मधु (मध्ये पुष्परसे छौडे चा)

ⁿ
द्वं (तमस्यपि)

c
106. (अतस्मिन्)

1 Conceited of learning. d

A reproachful appellative. e

1 Relied on.
2 Near. g

^m
समुच्छौ (पण्डितमन्यगर्वितौ)

^{mfnf}
ब्रह्मवन्मु (रथिलेपे निर्देशे)

(इयावलस्मितः

107. अविदूरोऽप्य) इव इव

1 Notorious.
2 Adorned.

^{mfn}
प्रसिद्धौ (खातभूषितौ)

SECTION XVI.

1 The Sun.
2 Fire.
1 Ray of light. 2 The sun.

(सर्वस्त्रकी) चित्रभानू

^{1m}
^{2m}
आनू (रथिदिवाकरै)

1—८.

१—८.

- * And 4 Honey. 4 Water. 5 Milk. Also m. 6 Bassia latifolia.
7 The season of spring. 8 The month of *Chaitra*. 9 Name of a demon slain by VISHNU. f. 10 Liquorice. ^b And m. f. n. 2 Blind.
^c The following admit the three genders. ^d And ^e Proud. 3 Elevated.
^f Indicating that the man neglects his duty, and is only a *Brāhmaṇa*. So चतुर्थः in speaking of a *Kshatriya*. 2 An indefinite appellation to avoid the use of a name. ^f Fem. भ्रश्वरम्भः or भ्रः. ^g Also 3 Wrapt up. 4 Bound. 5 Surrounded; assailed on all sides.

108. भूतामानौ (धातुदेहौ) ^{1 m}

(मुख्यनीचौ) एथग्रनौ ^m

1 BRAHMA.

2 Body. a

1 An igno-

rant man.

2 One of a low

tribe.

ग्रावाणौ (शैलपाषाणौ) ^{2 m}

पतिशौ (शरपक्षिशौ) ^{3 m}

1 An arrow.

2 A bird. b

109. (तदश्चैत्यौ) शिवरिशौ ^{4 m}

शिखिनौ (वचिकर्णिशौ) ^{5 m}

1 A tree. 2 A mountain. c

प्रतिवाक् (उभौ लिघोपयाहावः) ^{6 m}

1 Fire. 2 A

peacock. d

110. (हौ सारभिह्यारोहौ)

वाचिनौ (अङ्गेषु पक्षिणः) ^{8 m}

1 A horse.

2 An arrow.

3 A bird.

(कुले इष्टु) इभिजनौ (जापाभूम्यामष्टु) ^m

1 Family

2 Native spot.

(इष्टु) हावनाः ^m

1 A year.

2 Ray of light.

^g

^h

1— ^{त्रू.}	— ^{कृ.}	3— ^{त्रृ.}	4— ^{त्रृ.}	5— ^{त्रृ.}
6— ^{त्रृ.}	— ^{त्रृ.}	— ^{त्रृ.}	— ^{त्रृ.}	

* Or, according to another reading. 3 Component part of an animated body, as blood, flesh, &c. ^b Also 3 A falcon. 4 A carriage. ^c Likewise 3 Clitoria ternatea. f. 4 शिवरिशौ, sort of metre. ^d Also 3 A gallinaceous fowl. 4 A tree. 5 An arrow. m. f. n. 6 Crested. ^e Also 3 Comprehension. ^f Or 3 A person riding on an elephant. ^g Or 3 Head of a family. 4 Place where the family is. ^h And m. 3 Red rice, 4 Wild rice.

111. (वर्षार्चि व्रोऽिभेदाः स्तुत्)

1 The moon.
2 Fire. 3 The
sun. a

(चन्द्राग्न्यर्का) विरोधनाः

Hair. b

(केशं ऽपि) उजिनेऽ

1 The sun.
2 The artist
of the gods. c

विश्वकर्मा (जड्डरग्निस्पनोः)

1 Care.
2 Firmness. d

112. आत्मा (वलोऽस्तिर्तुष्टिः स्वभावावस्था च)

1 INDRA. 2 A
vicious ele-
phant. e

(शक्रघातकमन्त्रेभवर्षुकात्मा) घनाघनाः

1 Pride of
wealth, &c.
2 Knowledge. f

113. अभिमानेऽ (र्धादिष्प आत्मे प्रखदहिंसेवाः)

1 A cloud.
2 Solidity. g

घनेऽ (मेवे ऋक्षितुष्टे लिङ्गु ऋत्वं निरन्तरे)

1 The sun.
2 A master. h

114. इनः (सूर्यं पलौ)

1 The moon.
2 A soldier
by tribe. i

राजा (सगाङ्के चविष्ये रुपे)

1—३:

२—लग्नः

३—जन्.

^a Also 4 A proper name : the son of PRAHLADA and father of BALI. ^b Likewise n. 2 Sin. m. f. n. 3 Crooked, bent. ^c Also 3 Name of a sage. ^d And 3 Intellect. 4 Natural disposition. 5 The supreme BRAHMA. 6 Body. 7 Vivifying soul. 8 Sentient soul. 9 Mind. ^e Or 3 Mischievous. 4 A rutting elephant. 5 A rainy cloud. 6 Collision. ^f And 3 Affection. 4 Request. 5 Killing. ^g And m. f. n. 3 Solid, material. 4 Uniformly extended. 5 Smooth. Also m. 6 Extension. 7 Assemblage. 8 An anvil. 9 Cyperus rotundus. n. 10 Cymbal, bell, &c. 11 Mode of dancing. ^h Or 3 A king. 4 A husband. ⁱ And 3 A king. 4 A master. 5 INDRA. 6 A Yaksha or attendant of KUVERA.

^{1 f b}**वाचिन्दौ** (वर्तकीमन्त्रे)

1 A dancing girl. a

(स्ववस्थामृषि) वाहिनी

A river. c

^{2 f}115. **क्षादिन्दौ** (वच्रतडितौ)

1 The thunderbolt.

2 Lightning.

(वन्दावामृषि) कालिङ्गी

A climbing plant. d

(वग्देहयोरूषि) ततुः

1 The skin.

2 Body. e

सना! (धोजिणिकामृषि च)

The uvula. f

^{m n}

116. (क्रतुविशारदोरूपी) वितानं (क्रतु-उच्चके मन्दे)

1 A sacrifice.
2 Expansion. g

(अथ) केतनं (क्रतु-केतावपनिमन्त्रणे)

1 Indispensable act. h

^{3 n}

117. (वेदसूत्वं तपेः) ब्रह्मा

1 Holy writ.
2 True knowledge. i

ब्रह्मा (विष्णुः प्रभापतिः)

1 A priest by birth. 2 The creator. j

1—वौ.

2—वौ.

3—तृ.

4—तृ.

- ^a And 2 A woman intoxicated. 3 A woman fond of gratification.
^b Or वाचिनी. ^c Also 2 An army. ^d Likewise 2 A loving woman. And m. काली—तृ. 3 A amorous man. 4 A dove. 5 A ruddy goose (*Anas Casarca*). ^e And m. f. n. 3 Thin. 4 Small. 5 Separate. ^f Also 2 Place of execution. ^g Place of slaughter (as the kitchen hearth, &c. of a householder. Manu 3. 69.) 4 Daughter. And n. 5 Bringing forth young. 6 A flower. m. f. n. 7 Blossoming. ^g And m. f. n. 3 Empty, vacant. 4 Bad. Or 5 Dull, stupid. Also n. 6 A sort of metre. m. n. 7 A canopy. ^h Or 2 Business. 3 A standard, or a symbol. 4 An invitation. 5 An abode. ⁱ Or 3 The supreme being. 4 Devotion. ^j Likewise 3 A superintending priest at religious rites. 4 One of the astrological *yogas*.

1 Perseverance.
2 Destruction, a

(उद्याइने च हिंसादां सूखने चापि) गंधनम्

1 Calcining.
b

118. आत्मनं (प्रतीकापञ्चवनायावनार्थकम्)

1 A mark or token.
2 A beard, c

व्यञ्जनं (लाघ्नं धूत्रु निष्ठानाववेषपि)

1 Detraction.
d

119. (स्त्रात्) कौशीनं (लोकवाहे युहे प्रवृत्तिपञ्चाम्)

1 Going forth, exit, e

(स्त्राद्) उद्धानं (विःसरणे तन्मेहे प्रयोजने)

1 Leisure.
2 Place, f

120. (अवकाशे स्थितै) स्त्रान्

1 Sport, play, g

(क्रीडाहावपि) देवनम्

1 Manly exertion.
2 An army, h

उत्तानं (पौरुषे तन्त्रे सविविटोऽम्भे इपि च)

1 Turning away, 2 Op. position, i

121. अनुभानं (प्रतिरोधे च विरोधाचरणे इपि च)

DR. RUPAK NATH

a And 3 Intimation. Or 4 Hint to kill. 5 Manifestation. b By casting a powder into melted gold, &c. Or 2 A powder adapted to that purpose. 3 Casting any thing, for example buttermilk, into fresh milk to turn it. 4 Danger, calamity; as a pestilence or epidemic. 5 Speed. 6 Gratifying. c And 3 Sauce or condiment. 4 Private part of male or female. Also 5 A consonant. 6 A day. d Or 2 Rumour, report. 3 Combat of animals, whether quadrupeds, birds, serpents, &c. 4 Cockfight or other match of animals for a bet. 5 High birth. e And 2 A garden. 3 Purpose, motive. f Also 3 Stay, or continuance without increase or diminution. g And 2 Emulation, desire to surpass. 3 Splendour. 4 Praise. 5 Motion. 6 Affair, business. 7 Grief. Also m. 8 A die. h Or 3 Business of a family or of a realm, as the care of dependants and subjects. i Also 3 Independence.

(मारणे व्यतसंस्कारे नैतौ द्रव्ये इर्यहापने
" " "

1 Killing.
2 Obsequies.
3 Motion, a

122. निवर्त्तनोपकरणाभुवन्धाणु च) साधनम्

" निर्यातनं (वैरग्यहौ दाने न्यासार्पणे इपि च)

1 Revenge.
2 Gift, b

123. व्यसनं (विषदि भृशे दोषे कामजकोपने)

1 " "

पद्मा! (शिलोम्बि किञ्चलक्ष्मी तन्त्राद्यंथे इयगीयसि)
2 " "

1 Calamity.
2 Fall.
3 Fault, c

124. (तिथिभेदे चण्डे) पर्व-

3 " "

वर्ण (नेत्राद्वद्वेषभनि)

1 Certain
days of the
lunar month.
e
1 Eyelid.
2 A road.

" (चकार्य गुणे) कौपीने

1 Wrong or
unfit act, f

" मैलं (सङ्कृतै रक्तै)

1 Union.
2 Copula-
tion, g
1 The su-
preme soul.
2 Intellect, h
1 Knowledge.
2 A mark,
token.

125. प्रधानं (परमामाधीः)

" प्रधानं (दुष्टिचिह्नवेः)

1 पच्छान्.

2—त्र.

3—त्र.

^a And 4 Substance. 5 Enforcement of delivery of any thing.
6 Accomplishing. 7 Materials ; or instrument. 8 Following. Also 9 An army. 10 Means. 11 Cause. 12 Generative organ of a male. ^b And 3 Delivery of a deposit. 4 Payment of a debt. ^c Arising from desire (as hunting, gaming, drinking, wenching), or from aversion (as calumny, battery, or pecuniary injury). Also 4 Sin. 5 Ill destiny. 6 Fated consequence. 7 Vain effort. ^d And 3 A short thread. 4 Any thing small. 5 A wing. ^e Viz. the full and change of the moon, and the 6th, 8th and 10th of each half month. 2 A festival. 3 The day of the equinox, solstice, &c. 4 A book or chapter. 5 A knot or joint. ^f And 2 Privy part. 3 Covering of it. ^g Or 3 Marriage. ^h Also 3 Nature. 4 An elephant-driver. And (invariably sing.) 5 Chief.

1 A blossom.
2 A fruit.

ⁿ
प्रसूनं (पुष्पफलयोर्)

1 A family.
2 Disappear-
ance. a

ⁿ
निधनं (कुलनाशयोः)

1 Weeping.
2 Lamenting.

126. कङ्कने (रोदनाशाने)

1 Body.
2 Measure. b

^{1 n}
वर्षं (देहप्रभायोः)
^{2 n}

1 A house.
2 Body.
2 Light. c
1 Meeting of
four roads. d

(महादेवतिट्प्रभावा) धामन्य
^dय चतुर्स्पथे

1 A mark,
token.
2 Chief.

127. संकिर्णेये च) संखानं

^{3 n}
लक्ष्य (चित्तप्रधानयोः)

1 Covering,
clothing. e

आच्छादने (वाप्यधानमपवारणमित्युभे)

1 Accom-
plishment. f

128. आराधनं (साधने स्थाद्वासौ तोषणे ऽपि च)

1 A wheel.
2 A town. g

अचिह्नत (चक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्टुपि)

Excellent of
its kind. h

129. रथं (सजातिष्ठेष्टुपि)

1 Water.
2 A forest. i

ⁿ
वने (सजिलकानने)

—३.

2—आशृ.

3—न्.

- Or 3 Head of a family. 4 Death. ^b Also 3 A handsome form.
- 4 Weight, elevation. ^c And 4 Dignity or majesty. ^d And 2 Fabrication or construction. 3 Form. 4 Death. ^e And 2 Concealment. 3 Deception. ^f And 2 Attainment, acquisition. 3 Gratifying. And 3 Dignity or majesty. 4 Approach. 5 Fixing. 6 Adjustment.
- ^g Also 2 A gem. ⁱ Likewise 3 Abode. 4 A house or dwelling.

^{m f n}

तस्मिन् (विरले सोके)

1 Separate.
2 Small. a^b

(वाचिङ्गास्येत्तरे)

^{m f n}
130. समानाः (सत्यमैके स्थुः)1 Virtuous.
2 Similar.
3 Same. c^{m f n}

पिशुनौ (चबूत्रकौ)

1 Wicked.
2 A whisper.d^{m f n 1 m f n}

हीनव्यूनाव् (अनग्लौ)

1 Deficient.
2 Blamable.^{m f n}

131. अभिप्तोः (पराह्वे अभिग्रस्यापडतात्पर्यः)

1 Guilty.
2 Subdued. e

SECTION XVII.

^m

कलापो (भूषणे वर्षे द्रूपीरे संहने इपि च)

1 An orna-
ment. 2 A
string of
bells. f

132. (परिच्छदे) परीवापः (पर्यस्तौ सलिलस्थितौ)

1 Furniture.
2 Sowing
around. g^m
(गोधुमोषपती) गोपी1 A herds-
man. 2 The
head of a
cowpen. h

(हरविष्णु) दृष्टाकपी

1 SIVA.
2 VISHNU. i

133. वाष्पाव् (उप्पाव्)

1 Vapour.
2 A tear^{4 m n}

कश्यिपू (त्वचमाच्छादनं हयम्)

1 Food.
2 Clothing. j

1—३.

2—३.

3—पि.

4—३.

- * Also 3 Clear, transparent. 4 Inferior, situated beneath. ^b The following are adjectives agreeing in gender with the subject. ^c Likewise m. One of the five breaths. ^d Also 3 A crow. ^e And 3 Involved in calamity. 4 Fugitive. 5 Seeking refuge. ^f Worn by women round their waist. 3 The eye in a peacock's tail. 4 A quiver. 5 Multitude; assemblage. ^g And 3 Standing water. 4 A piece of water. ^h Also 3 A superintendent of a district. 4 A king. ⁱ Likewise 3 Fire. ^j Also du. 3 Food and apparel.

Q q

1 A bed.
2 An upper
story.; a

1 A clump or
cluster. b

1 Learned.
2 Pleasing.

^{m n}
तल्पं (शब्दाहृदारेषु)

^{m n}
(सम्बेदपि) विटपे (स्त्रियाम्)

^{m f n}   ^{m f n}   ^{m f n}

134. प्राप्तरूप सरूपा इभिरूपा (वुधमनोऽन्ययोः

भेद्यलिङ्गः अमी)

1 A female
turtle. 2 A
sort of lute. c

(कूर्मी चीजाभेदश्च) कच्छपी

SECTION XVII.

1 The letter R, d 135. (रवर्णे पुंचि) देनः (सात्कुशिते वाचलिङ्गकः)

SECTION XIX.

1 Spirit after
death. e

1 A ring.
2 A conch
or shell.

1 A serpent.
2 A whisper-
er or inform-
er.

(अन्तराभवसत्त्वे इष्ठे) गन्धेवा (दिव्यगायने)

136. कम्बु (र्ता वलये शंखे)

^m
हिजिहौ (सम्पूर्खकौ)

^a Likewise ^b 3 A wife. ^c Also 2 A branch above the principal one.
^d Expansion. ^e SARASWATI's lute. Likewise ^f 3 A disorder of the spleen.
^g And m. f. n. 2 Vile, bad. ^h And previous to its being born again. Also 2 A horse. ⁱ 3 A celestial quirister. 4 Spirits frequenting the sky. 5 A black cuckoo. 6 Sort of deer.'

^{mfnb}

पूर्वा (त्वयिङ्गः प्रागाह पुष्पलत्वे इपि पूर्वजान्) ¹ Eastern.
^{mfn} ² Prior. a

137. **कुम्हौ** (घटेभस्तुहौशी)

¹ A jar. c

^m
डिम्हौ (तु शिशुवालिशौ)

¹ A child.
² An ignorant man.

^m

साम्हौ (सूर्याच्छीभावौ)

^{1m}

शंभू (ब्रह्मविलोपनै)

¹ BRAHMA.
² SIVA. d

138. (**कुञ्जभूर्यार्भका**) **गर्भा:**

¹ The belly.
² A fetus.
³ A child.

^m

विस्वभः (स्वज्ञे इपि च)

³ Acquaintance. e

^m

(साक्षेष्वां) **इन्दुभिः** (पुंचिसाद्वे) **इन्दुभिः** (स्त्रियाम्) ^f ¹ A large drum. f

139. (**स्थान्धारजनं ढीवं**) **कुसम्बं** (करके पुमान्)

¹ Safflower. g

(क्षत्रिये इपि च) **नारिं** (नो)

^A Kshatriya h

^m

सुरभि (र्गवि च स्त्रियाम्)

^A cow. i.

I—M.

^a And m. pl. 3 Forefather. ^b पूङ्: or पूँङ्. ^c And 2 Frontal globe of an elephant's head. Also 3 The sign aquarius. 4 Proper name, the nephew of RAVANA. 5 The paramour of a prostitute. n. 6 Bdellium. f. 7 Bignonia chelonoides. ^d Also 3 A deified saint or JINA. 4 VISHNU. ^e Or 2 Amorous solicitation. 3 Playful dispute. 4 Trust, confidence.

^f Also 2 VARUN'A. 3 Name of a demon. And f. 4 A die. 5 A stake at play. ^g And 2 Gold. m. 3 A water-pot. 4 A pomegranate. ^h Also 2 An emperor. 3 The nave of a wheel. m. f. 4 The navel. f. 5 Musk.

ⁱ Or 2 The cow which, being milked, yields every wish. m. 3 Spring. 4 Nutmeg. 5 Michelia champac. m. f. n. 6 Fragrant. 7 Pleasing.

1 An assem-
bly. 2 One of
a company. a

A superin-
tendent. b

1 A ray of
light. 2 A
rein. c

1 An ape.
2 A frog.

1 Desire.
2 Love, Cupid. c

1 Power.
2 Exertion. d

1 Moral and
religious
merit. e

1 Deliberate
undertaking. f

1 A market.
2 A town.
3 Holy writ. g
1 A citizen,
a towns-man.
2 A trader. h

140. सुभा (संसदि सम्बो च)

(लिख्यत्वादेऽपि) वस्त्रमः

^{1 m}
(किरणप्रथौ) रस्ती

(कर्षितेको) भवहृष्टमै

^c
(इच्छामनोभवौ) कामै

(शक्त्यद्योगौ) पराक्रमै

^m
धर्मः (पुण्यमन्त्रयसभावाचारसोमपाः)

^{2 m}

142. (उपायपूर्व आदेन उपधा चायु) पक्षमः

^f
(वस्त्रिकपदः पुरव्वेदो) निगमे

(नागरे वस्त्रिक्)

1—सिद्ध.

2 वा—.

* Likewise 3 A house. 4 Gaming. ^b Or 2 A chief herdsman. Also 3 Beloved. ^c A horse with good marks. ^d Likewise n. 3 Independent. 4 Semen-genitale. 5 Desirable ^e To subdue the foe. 3 Valour. * And 2 YAMA. 3 Fitness, propriety. 4 Nature, character. 5 Usage, practice. 6 One who drinks the juice of acid asclepias at a sacrifice. 7 Any sacrifice. 8 Resemblance. 9 Innoxiousness. 10 A bow. 11 A theological treatise from the *Vēda*. 12 Virtue personified; the father of YUD'HISHT'HIRA. [In some of its acceptations the word admits the neuter gender.] ^f With knowledge of means. 2 A stratagem. 3 Valour. * Also 4 Trade. ^g Likewise 3 A theological portion of the *Vēda*.

143. नैगमौ (हौ)

(वले) रामौ (नीखचाहसिते विषु) ^m 1 BALA-
RA'MA. a

(शब्दादि पूर्वोऽन्वेऽपि) ग्रामः ^m In comp. A
multitude. b

(क्रान्तौ च) विक्रान्तः ^m Walking. c

144. गुरुआ (रक्तसंवसेनाचु)

जामिः (सत्त्वसंविदेः) ^{f o} 1 A disease
of the spleen. d

(शितिदान्त्योः) जामा (युक्ते) जामं (युक्ते इति विषु) ^m 1 The earth.
["] 2 Patience. f

145. (विषु) ज्ञामौ (इरिल्कृष्णौ) ज्ञामा (साक्षात्तरिवानिश्च) ^{m f n} 1 Green.
2 Black. g

ज्ञामं (पुच्छपुण्ड्राभभूमाधान्यकेतुषु) ^{n i} 1 A tail. h

146. सूक्ष्मा (मृध्यालभ्यः)

The supreme
soul. j

(आदौ प्रधाने) प्रथम (सिषु) ^{m f n} 1 First.
2 Chief.

- * Also 2 PARASURA'MA. 3 RA'MACHANDRA. 4 Sort of deer. m. f. n.
- 5 Black. 6 Pleasing. 7 White. ^b Likewise 2 A village or township.
- 3 An octave in music. ^c Also 2 Power. 3 Valour. ^d And 2 A clump of grass, &c. ^e Body of troops consisting of 9 platoons. ^f Or जामिः.
- ^f And n. 3 Right, propriety. m. f. n. 4 Able. 5 Benevolent. 6 Patient.
- ^g Also m. 3 A black cuckoo. 4 A cloud. 5 A sacred fig-tree at *Prayag*.
- 6 A sort of pot-herb: *Convolvulus argenteus*. n. 7 Black pepper. f.
- 8 A plant; vulgarly *Syāmlatā*. 9 Night. 10 Indigo. 11 A description of women.
- ^h Also 2 A mark on the forehead of a horse, bull, &c.
- 3 A horse. 4 An ornament. Or 5 Ornament of a horse. 6 Chief. 7 A flag or symbol. 8 A horn. 9 Mane. ⁱ Or ज्ञामं (—न्). ^j Also m. 2 An atom. m. f. n. 3 Little.

1 Pleasing.
2 Reverse,
contrary. a

1 Low.
2 Vile.

1 Old.
2 Used.

m f n
वामौ (वलुप्रतोपौ द्वाव्)
m f n
अधमौ (न्यूनकृतिस्तौ)
m f n

147. (जीर्णं च परिभुक्तं च) यातवाम (मिहं द्वयम्)

SECTION XX.

1 A horse.
2 VISHNU's
bird. b

1 A house.
2 Less. c

1 Husband's
brother.

2 Wife's
brother.

1 A brother's
son. 2 An
enemy.

1 A thunder-
cloud. 2 IN-
DRA. d

1 A master.
2 A man of
the 3d tribe.

^e 1 The 8th as-
terism. 2 The

4th age. f

1 Opportuni-
ty. 2 Succe-
ssion. g

1 Subjected.

2 Oath, or-
deal. h

(हुरङ्ग गर्जौ) ताश्वौ
(निलयापचयौ) श्वौ

148. **श्वशुर्वौ (देवरश्वासौ)**
ज्वात्वौ (ज्वात्वज्विषौ)

पर्जन्यौ (रसदर्शकौ)

(स्त्रादृ) अर्चः (स्त्रानि वैश्वदोः)

^e 149. **तिष्यः (पृष्ठे कणियुगे)**

पर्वायेऽ (इवसरे क्रमे)

पत्न्येऽ (धीनश्चपथश्चान विष्वासहेतुषु

* Likewise. 3 Left, not right. m. 4 An udder. 5 Cupid. 6 SIVA-
n. 7 Wealthy f.—वा. 8 A woman—जी. 9 A mare. 10 A she-ass. 11 A
female shakal. 12 A young female elephant. ^b Also 3 The dawn. n.
4 A collyrium. ^c Likewise 3 A phthisis or consumption. 4 General
destruction. ^d Also 3 Any cloud. 4 Thunder. • Likewise m. f. n.
3 Excellent. ^e Also f. 3 The Emblic myrobalan. ^g Likewise
3 Mode, manner, form. ^h And 3 Knowledge, apprehension. 4 Trust,
confidence. 5 Cause. 6 A hole. 7 An affix. Also 8 Celebrity. 9 Practice,
usage.

150. रंभे शब्दे)

(अथा) इन्द्रयोः (दीर्घदेषातुतापयोः)

1 An old enemy. 2 Repentance.

सूलोच्चव (सूलाक्ष्ये गतानां मध्यमे गते)

1 Incompleteness. a

151. समयाः (शपथाचारकालसिद्धान्तसम्बिदः)

(असनाम्यगुरुं हैव विपदित्य) इनया (इन्यः)

1 An oath. 2 Usage. 3 Time. b

152. अत्ययोः (इतिक्षमे क्षम्ये दोषे हरणे इपा)

(अथापदि

1 Vice. 2 Ill fortune. 3 Calamity.

1 Transgression. 2 Distress. c

1 Calamity. 2 War. 3 Futurity.

हृत्यायात्योः) सम्परायाः

पूज्य इन्द्र इश्वरे इपि च) A father-in-law. d.

153. (पञ्चाहवस्याविवलं सम्परायचु) सम्पर्यौ

1 Rear guard. 2 Multitude.

(संघाते सम्बिवेशे च) संस्त्यायाः

1 Assemblage. 2 Vicinity e

1 Acquaintance. 2 Solicitation. f

154. विष्वम् वाचा प्रेमाणे)

(विरोधे इपि) समुक्त्यः Enmity. g

विष्वदेः (वस्त्र यो चातकत श्वादिकेष्वपि)

1 Frequented and known. h

^a And 2 An elephant's middle pace, neither quick nor slow. 3 A hill at the foot of a mountain. ^b And 4 Demonstrated conclusion. 5 Agreement, bargain. 6 Hint. 7 Leisure. ^c And 8 Fault, guilt. 4 Punishment by fine, &c. ^d Also 2 A teacher. m. f. n. 3 Worthy of respect. ^e Likewise 3 A house. ^f And 3 Affection. ^g Also 2 Elevation, height. ^h And 2 Object of sense, as sound, &c. 3 Country, province.

Infusion, ex- 155. (निर्वासि इपि) कषायेः (इजी)

Assembly. b

(सुभावां च) प्रतिश्वः

1 Abundance,
frequency. c

^m प्रायेः (भूखग्रन्तगमने)

1 Distress.
2 A sacrifice.
3 Anger. d

^m सम्यु (हैंसे करती कुषि)

1 A secret.
2 Privy part. e

1 An oath.
2 Truth. f

1 Animal
strength.
2 Dignity. g

1 Right, fit.
2 Substance. i

ⁿ सत्यं (शपथतथ्योः)

^{n h} वीर्यं (वले प्रभावे च)

ⁿ द्रव्यं (भव्ये गुणात्मवे)

1 A place.
2 A house. j

1 Destiny.
2 Goodluck.
3 Ill fate.

1 A pignut.
2 Gold. l

A plant. m

ⁿ भाव्यं (कर्मभूमाण्डलम्)

ⁿ (कधोत्तेजार्) गाङ्गायें

विश्वत्या (हन्तिकापि च)

^a Or 2 Exudation of a tree. 3 Astringent taste. 4 Perfume rubbed on the body. ^b Also 2 Refuge. 3 House. ^c And 2 Starving oneself to death. ^d (In composition) Similar, like. ^e Also 4 Grief, sorrow. ^f Likewise m. ^g 3 A tortoise. 4 Pride. ^h Also 3 The first age of the world. m. f. n. 4 True. ⁱ Likewise 3 Semen virile. 4 Splendour. 5 Valour. ^h Or वीर्यं. ^j The substratum of qualities. Likewise 3 Wealth. 4 Drug. 5 Brass. ^k And 3 An asterism. 4 Strength. m. n. 5 Fire. ^l Or विष्वः and विष्वा. ^l Also m. 3 BHISHMA son of Gangā. ^m Named Danti. Also certain other plants, as Menispermum glabrum, &c.

158. वृषाकपात्री (श्रीगौर्भात्)

अभिल्ला (नामशोभयोः)

(चारम्यो निष्कृतिः शिशा पूजनं समधारणम्

159. उपायः कर्म चेष्टा च चिकित्सा च नव) क्रियाः

क्रिया (सूर्यमिदा कान्तिः प्रतिविष्वमनातपः)

160. कर्त्ता (प्रकोष्ठे हर्यादेः कांचां मध्येभवत्त्वत्)

क्रिया (क्रियादेवतयोक्तिषु भेद्ये घनात्मिः)

161. अग्निः (स्वात्मनवादे इपि)

अग्निः (अथ इघमे इपि च)

(गत्त्वाधीनौ च) वक्त्रव्यौ

कल्पौ (सञ्जनिरामयौ)

1 The goddess LAKSHMI.
2 GAURI'. a

1 A name.
2 Beauty. b

1 Beginning,
undertaking.
2 Atonement.
c

1 Wife of the sun. 2 Beauty. d

1 Enclosure
of an edifice.

e
1 An act. 2 A certain deity.
f

A rumour. g

1 Last, ultimate. 2 Low, vile.

1 Reprehensible. 2 Subject, dependent. h

1 Ready, prepared.
2 Healthy. i

* Likewise 3 *Svāhā*, wife of the regent fire. 4 *Sachi'*, wife of INDRA. ^b Also 3 Glory. ^c And 3 Study. 4 Worship. 5 Disquisition. 6 Means, expedient. 7 Act. 8 Bodily action. 9 Remedy. 10 Instrument. 11 A religious initiatory ceremony. 12 Obsequies.

^d And 3 A reflected image. 4 Shade. ^e Or 2 The gate of such an inclosure. 3 A string of bells, worn by women. 4 A rope round an elephant's body. 5 Effort, exertion. m. 6 The armpit. ^f To whom sacrifices are offered for destructive and magical purposes. Or 3 Pestilence m. f. n. 4 Seduced from an alliance. 5 Any thing to be done. ^g Neuter 'in the sense exhibited. m. f. n. 2 To be produced. 3 A relation of a bride. 4 Her attendant. 5 The companion of a bridegroom. n. 6 A market. 7 War. 8 A meteor. m. 9 A father. f. 10 A mother. 11 A mother's female companion. ^h Likewise 3 Fit to be said. ⁱ Also 3 Skilful. m. f. 4 One deaf and dumb. n. 5 Morning. f. 6 Auspicious speech.

1 Intelligent. 2 Wealthy. a	162. (आल्लाननपेतोर्दू) अर्थः	<i>mfn</i>
Pleasing. b		<i>mfn</i>
Beautiful. c	कृष्णं (प्रशस्तुपे॑ ऽपि)	<i>mfn</i>
Eloquent. d		<i>mfn</i>
Just, reasonable. e	163. (न्यायै॑ ऽपि) मध्यं	<i>mfn</i>
1 Handsome, 2 Sacred to the moon. f		<i>mfn</i>
	सौम्यं (तु सुन्दरे॒ सौम्यै॒वते)	

SECTION XI.

1 Multitude. 2 Occasion. g	(निष्ठावस्तुरै॑) गारौ	<i>mh</i>
1 A bed of grass or bark. 2 A sacrifice.		
1 VRIHASPA- TI. 2 A pa- rent. i	164. चुक् (भैष्मतिपित्राद्यै॑)	<i>m</i>
1 The 3d age. 2 Doubt.		
1 Difference. 2 Similitude.	द्वापरौ॑ (युगसंश्यै॑)	
	भेदसाहस्रावै॑	<i>m</i>

* Or 3 Right, reasonable. n. 4 Red chalk. b Also n. 2 A good action. 3 Virtue, moral or religious merit. c Likewise n. 2 Silver. 3 Wrought silver and gold. d Also 2 Generous, munificent. e Likewise 2 Middle. 3 Low. And u. 4 The middle. f Also 3 Mild. m. 4 Patronymic of *Budha*, or Mercury. g And 3 A day of the week. n. 4 A vessel for spirituous liquor. h वारः or वारः. i Or other venerable relative. And 3 A spiritual teacher. m. f. n. 4 Heavy. 5 Great.

	1 ^m आकाराव् (इङ्गिताकृती)	1 Hint. 2 Form. 1 Beard of corn. 2 An arrow. 1 A country void of wa- ter. 2 A mountain. 1 A tree. 2 A mountain. 3 The Sun. 1 A woman's breast. 2 A cloud. a 1 Darkness. 2 A foe. 3 A demon. b 1 Tax. 2 Hand. 3 Ray of light. c 1 Splitting. d
165. किंशारु (र्धान्यभूकेषु) ^m	मरु (धन्यधराधरौ) ^m	
	अद्रयो (हृष्मद्यैलाकाराः) ^{2 m}	
166. (धान्यादिदानवा) दृढ़ा ^m	(वस्त्रिहसांगमः) कराः ^m	
	प्रदरा (भक्त्यारौदण्ड वाणा) ^m	
	अभूतः (कचा अपि) ^m	Hair. e
167. (अजातञ्चञ्जो गौः काले इपि सञ्चु नृं च) दृवरः ^m (खण्डे इपि) राः ^{3 m}	परिकारः (पर्वङ्गपरिवारयोः) ^m	1 A hornless bull. 2 A beardless man. f Gold. g
168. (सुक्ता शुद्धौ च) तरः (साच्) ^m		1 A bed. 2 A dependent. h
		1 Elegance of a pearl. i

1—८.

2—द्रि.

3—दै.

^a Also 3 Coconut. ^b Who was slain by INDRA. ^c Likewise
 4 An elephant's trunk. 5 Hair. ^d Or 2 Fracture. 3 A feminine
 disease (excess of menstruation). 4 An arrow. ^e Also 2 A corner.
 n. 3 A tear. 4 Blood. ^f Although of an age to have a beard;
 and, in the instance of the bull, of an age to have horns. 3 As-
 trigent taste. ^g Likewise 2 Wealth. 3 A cloud. ^h Also 3 Com-
 mencement. 4 Multitude. 5 Girding (as for battle). ⁱ Or 2 A
 beautiful pearl. 3 The pupil of the eye. 4 A high note. m. f. n.
 5 High, as a note in music. n. 6 Silver. f. n. 7 A star. f. 8 The
 wife of VRIHASPATI. 9—of SUGRIVĀ. 10 A goddess of the *Baudh'has*.

1 Air. a

कर्तुरे^m)

जारो (वादी च तु विषु

1 Promise.

2 War.

3 Bargain. b

1 The pray-

ers of the 169. (वेदभेदे गुप्तिवादे) मन्त्रे

Vedas. c

The sun. d

(अ प्रतिज्ञाबिसमिहापत्य) सङ्करः

1 A sacrifice.

2 An arrow. c

(मस्तुषु यूपस्तुषु इपि) सङ्करः

Part to be
concealed. g1 Charge
 sounded by
 trumpets. h1 A brisk as-
sault. 2 Rob-
bery. i1 An atten-
dant 2 A
scabbard. j1 A tree. 2 A
handful of
sacred grass.
k1 A door.
2 A porter.A female
porter.

मित्रो (रवावपि)

(गुह्ये इय) इवस्त्रः

170. आड्बर (सूर्यरत्नं गोलिन्द्राणां च गर्जिते)

अभिहारो (विद्योगे च चौर्ये सबहन् इपि च)

171. (स्वाञ्जङ्गसे) वरीवारः (खङ्गकोशे परिच्छदे)

विट्ठो (विट्पीदर्भमुष्टिः पौठाद्यमासनं)

172. (हातरहाःस्य) प्रतीहारः

प्रतीहार्यः (इयनकारे)

1 शार.

2—री (न्).

a And m. f. n. 2 Variegated. Also m. 3 Tables for playing.

b And 4 Calamity, distress. ° And 2 Secret consultation; private
advice. 3 Incantation or charm. ^ Also n. 2 A friend. ° And3 Shavings of the wood of which a sacrificial post is made. † उद्धः
(उ or उद्). ^ And 2 Ordure, excrement. 3 Sweepings. h And

2 Roaring of large elephants. 3 Beginning. 4 Making a show.

i And 3 Arming; taking arms. j And 3 The insignia of dignity.

k Or परिवार. l And 3 A stool or cushion.

	(विषुले नकुले विष्णौ) ^m वचुः (स्वात्पिङ्गले विषु)	1 A large ichneumon. 2 VISHNU. a
173. सारो ^m (वले स्थिराशे च व्याघ्रे छीवं वरे विषु)	1 Strength. 2 Essence. b	
दुरोदरो ^m (द्यूकारे पणे द्यूते) ^{n d} ^{m n}	1 A gamester. 2 A stake. c	
174. (मङ्गारखे दुर्गपथे) कान्तारः (पुन्नपुंसकम्)	1 A forest. 2 A difficult road. e	
मत्वरो ^m (अवश्यभवेषे तद्वक्तृपणयोऽस्मिन्) ^{m h}	1 Envy. f	
175. (हेवाहृते) वरः (अष्टे तिषु छावे मनाक् प्रिये)	1 A boon. g	
(वंशाङ्करे) करीरो ^m (अस्मी तद्भेदं वटे च ना)	1 Shoot of a bamboo. i	
176. (ना चम्बलवने चक्षा चक्षु) प्रतिसरो ^m (अस्मियाम्) (यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहाश्वुवाचिषु)	1 Rear- guard j 1 YAMA. 2 Wind. 3 INDRA. k	

- ^a Also 3 SIVA. 4 Fire. 5 Proper name; a sage m. f. n. 6 Tawny. 7 Large. ^b Likewise. ^c Marrow. n. 4 Propriety. 5 Water. 6 Wealth. m. f. n. 7 Excellent. ^e And n. 3 Play, gaming. ^d Or द्योदरः—र्द. ^f Also m. 3 A sort of sugarcane. ^g And m. f. n. 2 Envious. 3 Avaricious, niggardly. f. 4 A gnat. ^g And m. f. n. 2 Excellent n. (some say indeed.) 3 A little approved. Likewise m. 4 A son-in-law. 5 Appointment. n. 6 Saffron. f. 7—रा. The three myrobalans.—री. 8 Asparagus racemosus. ^h Or चरः. ⁱ And m. n. 2 Sort of plant (common in dry deserts). 3 A jar. ^j And m. n. 2 A string worn on the wrist at nuptials, &c. Also m. 3 Counsel. 4 A bracelet. 5 A wreath. m. n. 6 Territory. m. f. n. 7 Fit to be employed. ^k And 4 the Moon. 5 The sun. 6 VISHNU. 7 A lion. 8 A ray of light. 9 A horse. 10 A parrot. 11 A serpent. 12 An ape. 13 A frog. m. f. n. 14 Tawny. 15 Green. Or 16 Yellow.

177. शुकाहिकपिभेकेषु ^m हरि (नी कमिले तिषु)

A potsherd.
a

शर्करा (कर्परांश्ये इपि)

वात्रा (खाद्यापने गतै)

1 Passing a-
way time. b

1 The earth.

2 Speech.

3 Ardent
spirit. c

1 Drowsiness.
2 Lassitude.

1 A nurse.
2 The earth. e

1 Wanting
a limb. 2 A
dancing girl.

178. इरा (भवाक्लुराम्य स्थात्)

तन्दृि (निद्राप्रमील्यौः)

घात्री (स्थादुपमातापि लितिरथामस्तद्युपि)

179. चुद्रा (बद्धा नटी देहा सरधा कण्ठकारिका

तिषु कुरे इघमे इले इपि) चुद्रे!

1 Requisites,
materials.
2 A little. g

मात्रा (परिच्छदे)

180. अत्ये च वारमाणे सा) मात्रं (कार्तूच्चे इवधारणे)

1 Painting,
delineation.
2 Wonder. h

(अत्येख्याच्चर्ययाऽऽ्य) चित्रं

* Also 2 A stony nodule. 3 A country abounding in such.
4 A disease (the gravel). 5 Clayed sugar. ^b Or 2 Livelihood. And
3 Travelling. 4 Festival; procession. ^c And 4 Water. ^d Or तन्दृा
or तन्दृि. ^e Also 3 A mother. 4 An emblic myrobalan. ^f And 3 A
courtesan. 4 A bee. 5 An egg-plant. m. f. n. 6 Cruel. 7 Low.
8 Small. Also 9 Miserly. 10 Poor. And f. A fly. ^g And 3 Quantity.
n. 4 The whole. 5 Only; (exclusive and identical). Also f. 6 An
earring. 7 An instant. 8 Half a short syllable. ^h Also 3 A circlet
or mark. 4 Variegated colour. m. f. n. 5 Variegated. 6 Wonderful.
f. चित्रा. 7 A star in the Virgin's spike. 8 Title of SUBHADRA.

ⁿ
कलतं (ओणिभास्त्रेणः) 1 The hip
and loins.
2 A wife. a

181. (योग्यभाजनयोः) पात्रⁿ

1 Fit. capa-
ble. 2 A
vessel. b

ⁿ
पत्रं (वाहनपक्षयोः) 1 A vehicle.
2 A wing. c

(निदेशग्रन्थयोः) शास्त्रं

1 Command.
2 Institutes
of a science.

ⁿ
शस्त्रम् (आदुधलोषयोः) 1 A weapon.
2 Iron. d

182. (सामृटांशुकयोर्) नेत्रं

1 Root of a
tree.
2 Wove silk
bleached. e

ⁿ
चेत्रं (पर्विशरीरयोः)

1 A wife.
2 Body. f

(मुखाये क्रोडहस्तयोः) पोतं

1 Snout of a
hog. 2 Fore-
part of a
plough. g

नोतं (तु नामि च)

Name. h

183. सत्रम् (आच्छाहने वस्त्रे उदाहाने बने इषि च)

1 Vesture.
2 A sacrifice.
3 Constant
alms. i
1 Object of
perception.
2 A body. j
1 Ether ; the
sky. 2 Ap-
parel. k

ⁿ
अचिरम् (विषये लाये इष्यु)

ⁿ
इवरं (योजि वासिः)

^a Likewise ^b A fastness or strong hold. ^c Also ^d A king's minister. ^e 4 The channel of a river, or space between the banks. ^f A vessel used in sacrifice; as a ladle, &c. ^g A leaf. ^h A person of a drama. ⁱ Likewise ^j A leaf. ^k The feather of an arrow. ^l Also f. वस्त्रो. ^m 3 A knife. ⁿ Likewise 3 An eye. ^o 4 The rope of a churn. ^p 5 A car. ^q m. f. n. 6 A guide. ^r Also 3 A field. ^s 4 A holy spot. ^t 5 A geometrical figure. ^u Likewise 3 Sort of cloth. ^v Also 2 Family, race, line. ^w 3 Wealth. ^x m. 4 A mountain. ^y f. ^z 5 The earth. ^{aa} 6 A herd of kine. ^{bb} And 4 A forest, or ^{cc} Wealth. ^{dd} Likewise 3 A court-yard. ^{ee} 4 Wind. ^{ff} Also 3 Ambergris.

A realm. a 184. चक्रं (राङ्गे इष्य)

Exemption
from trans-
migration. b

Water. c

Gold. d

A door. e

1 A cavern.
2 Pride. f

1 Solitude.
2 Near.

1 Front, fore-
part. g

1 A house.
2 A town. h

चरं (त मोक्षे इष्य)

जीरम् (असु च)

(स्वर्णे इष्य) भूरिचन्द्रौ (हौ)

(वारमात्रे इष्य) गोपुरम्

(रहे इन्दिकम्) उपहरे

(पुरोधिकम् पर्यः) इष्य

(आगारे नगरे) पुरम्

186. अन्धिरं (च)

1 A country,
or realm.
2 Calamity.

(च) राङ्गे! (इली विषये स्वादपद्रवे)

1 चय.

^a Likewise ^b A wheel. ^c A circular missile weapon : a sharp discus. ^d A potter's wheel. ^e A mill. ^f A multitude. ^g An army. ^h A whirlpool. ⁱ Pride. m. ^j 10 A ruddy goose, (*Anas Casarca*). ^b Also ² A letter, or written character. ³ BRAHMA, m. ⁴ SIVA, m. f. n. ⁵ Unalterable. ^o Likewise ² Milk. ^d Also भूरिः m. f. n. ² Frequent, numerous. m. ³ BRAHMA. ⁴ VISHNU. ⁵ SIVA, And चक्रः. ² The Moon, ³ Camphor. ⁴ Water. m. f. n. ⁵ Pleasing. ^o Also ² A town gate. ³ Sort of grass : *Cyperus*? ^f Likewise ³ A forest. m. ⁴ An arbour. ⁸ And m. f. n. ² More, much. n. ³ Top, summit. ⁴ Point, extremity. ⁵ Assemblage, multitude. ⁶ Resting place, end of a journey. ⁷ Quantity of a *pala*. ⁸ Limited alms (four mouthfuls) m. f. n. ⁹ Chief, principal. ¹⁰ First, prior. ^h Also युर्. ³ A body. ⁴ City of Patua. m. ⁵ Bdellium. And अन्धिरः m. ³ The sea.

^m
हरेः (अस्त्रियां अवे उच्चे)

1 Fear, dread
2 A hole in
the ground. a.

^{m n}
पञ्चोः (उच्ची हौरके पैदा)

187. तन्म (प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवापे परिक्षदे)

^m
शौशीर (शामरे हरणे इयो) शौरं (शवनासने)

1 A diamond.
2 The thunderbolt. b.
1 Chief.
2 Right conclusion. c.
1 Handle of
a fan of
cow's hair. d

^m
188. पुष्टरं (करिहसाथे वाद्यभाष्णमुखे जले
बोनि उड्डफले पश्चे तीर्थेऽपिद्विविशेषवतः)

1 Tip of an
elephant's
trunk. e

^m
189. अस्तरम् (अवकाशायधिप्रिधानां उभेदसादर्थे
द्विद्रामीयविनावहिर्वस्तरमध्ये अस्तरामनि च)

1 Interval.
2 Period.
3 Clothing.
4 Covering. f

^m
190. (कुस्ते इपि) पिठरं

Fragrant root
of grass. g

१ ची—.

- * Likewise indec. 3 A little. And f. इरि. 4 A cavern. ^b Also m. 3 One of the 28 astrological *yogas*. ^c And 3 A weaver's lay or batten. 4 Raiment. ^d Care of a realm. 6 Dependence. 7 A sacred book. 8 An excellent medicament. ^d And n. 2 A bed. 3 A chair or stool. Likewise 4 Fragrant root of grass (*Andropogon muricatum*). ^e And 2 Head of a drum, or place where any musical instrument is struck. 3 Water. 4 The sky. 5 Edge of a scimitar, or 6 A scabbard. 7 A lotos. 8 Name of a place. 9 A drug (*Costus Arabicus*). 10 One of the *Dvīpas* or continents. m. 11 The Indian Crane. ^f And 5 Difference. 6 Sake. 7 A hole or rent. 8 Own. 9 Without, except. 10 Outside. 11 Opportune time. 12 Midst. 13 Supreme soul. 14 Similar. 15 Other. *This term is a pronoun in the 3d and 10th acceptations.* ^g Cyperus rotundus. Also 2 A churning stick. m. 3 A seether or boiler.

Another
sort, a

1 Very dark.

2 Mischiev-
ous, des-
tructive. b

1 Pale red.

2 White.

3 Yellow. c

Sharp, corro-
sive. d

Hard, e

Inferior,
low. f

Unperplex-
ed. g

1 Distracted.

2 Perplexed.

h

1 Superior,
high. 2 Nor-
thern. i

1 Inferior.
2 Southern. j

m. f. n.

शार्वरं (त्वं भूतमसे वातुके भेद्यतिष्ठाकः)

m. f. n.

191. गौरो (इये सिंते पीते)

m. f. n.

(व्रणकान्ते इष्ट) इष्टकरः

m. f. n.

जठरः (कठिने इषि स्थाद्)

m. f. n.

(अधस्थादृपिचा) इष्टरः

1 m. f. n.

192. (अगाङ्गुले इषि चै) अग्नेयः

m. f. n.

व्यग्रो (व्यालम् चाङ्गुले)

2 m. f. n.

(उपचूड़दीप्यन्ते वय) चतः (स्थाद्)

m. f. n.

अगुप्तरः

ए—.

३ ए—.

* Cyperus pterotis. Likewise 2 Ginger. m. f. n. 3 Of or belonging to a city. 4 Sago. n. 5 According to another reading. m. 6 A vicious elephant. 7 Likewise 4 Clean. m. 8 White mustard. 6 The moon. n. 7 Filament of a lotos. f. 8 The goddess, wife of SIVA. 9—of VARUN'A. 10 The earth. 11 Name of a river. 12 A young girl. 13 Turmeric. 4 Also m. 2 Semecarpus Anacardium. 6 Likewise 2 Old. m. n. 3 The belly. 1 Also 2 Less, worse. m. 3 The lip. 4 The nether lip. 8 Likewise 2 Intent, attentive. h Or 3 Frightened. 1 And 3 Excellent. Also n. 4 An answer. m. 5 Proper name, the son of VIRA'TA. f. 6 The wife of ABHIMANYU. 7 The north. 1 And 8 Worse. Likewise 4 Excellent. 5 Silent, unable to answer.

193. (एषां विपर्यये चेष्टे)

(सादुप्रियौ तु) मधुरौ

(दूरानामोत्तमाः) पराः

m. f. n.

1 Distant,
remote.
2 Other. a

1 Sweet.
2 Pleasing.
b

मूरी (कठिननिर्वौ)

1 Hard.
2 Pitiless ;
cruel. c

194. उदारोः (दात्महतोऽतु)

इतर (स्वत्त्वात्त्वचोः)

1 Generous.
2 Great. d

(मन्दसञ्जन्धोः) स्त्रैः

1 Indolent.
2 Independent,
uncontrolled.

शुभ्रः (उद्दीपशुल्लोः)

1 Splendid.
2 White. f

SECTION XXII.

195. (चूडाकिरीटं केशसु संयता) मौलवस् (ब्रवः)

I m. f.

2 n.

(द्रुमप्रबेदमग्नज्ञं काश्चपुष्पाणि) पीढवः

1 Lock on
the crown of
the head. g
1 The tree
Pilu. 2 An
elephant. h

1—३.

2—५.

* And 3 Pre-eminent. Or 4 Subsequent. 5 Inimical, enemy. n.
(some say indec.) 6 Only. ^b Also m. 3 A sweet taste. n. 4 Poison. f.
5 Anise. ^c Likewise 3 Terrible. 4 Destructive. ^d Also 3 Gentle.
4 Unperplexed. * Fem. उदारा,—रो. ^e And n. Talc. ^f And 2 A
diadem. 3 Hair tied on the head. 4 Head. m. 5 Jonesia Asoca. 6 The
earth. And 3 An arrow. 4 A flower (Or 5 Blossom of the Saccharum
Sara). Also 7 An atom.

1 YAMA.

2 Measured
time. a

196. (कातान्तःनेहसोः) कालश्

^{1 m}The fourth
age. b

(चतुर्थे इपि युगे) कलिः

A deer. c

(सात्कुरङ्गे इपि) कमलः

A blanket. d

(प्रावारे इपि च) कमलः

1 Tax, reve-
nue. 2 An
oblation. e

197. (करोपहारयोः पुंसि) वलिः (प्रासङ्गे लिवाम्)

1 Bulkiness.
2 Strength.
3 Army,
forces. f

(सौत्यसामर्थ्यसैन्येषु) वलिः (ना काकसीरिण्योः)

1 A whirl-
wind. g

198. वादलः; (पुंसि वालुजामःपि वातसहे लिषु)

1 Wicked.

(भेदलिङ्गः शत्रुवालः; (पुंसि खापदसर्पयोः))

I वाल.

^a Likewise ^b 3 Death. ^c 4 Time (infinite). ^d 5 Black colour. f. वाला
 6 Madder. 7 Indigo. काली. 8 The goddess GAURI. 9 One of the
 MA'TRIS. 10 Heavy clouds. ^b Likewise ^c 2 Quarrel, strife. 3 War,
 battle. 4 Bellerick myrobalan. 5 An unblown flower. ^e Also n. 2 A
 Lotos. 3 Water. 4 Copper. f. 5 The goddess LAKSHMI. 6 An ex-
 cellent woman. ^d Also 2 A dewlap. 3 A fabulous chief of serpents. n.
 4 Water. ^e And f. वलिः—ली (or वलिः). 3 A wrinkle. Also m. 4 Proper
 name ; a giant. 5 Handle of a flyflapper. f. 6 Ridge of a roof. ^f And
 m. 4 A crow. 5 Proper name ; BALARA'MA. Also 6 Name of a demon
 slain by INDRA. m. f. n. 7 Strong. f. 8 Sida cordifolia, &c. ^g And
 2 Gouty, Rheumatic. 3 Insane. ^h Or वालुजः. ⁱ And m. 2 A beast
 of prey ; tiger, &c. 3 A serpent. 4 A vicious elephant. 5 A king.
^j Fem. वाली.

199. मुखा (इस्ती पापविट्किष्टान्यः) ^{m n}

1 Sin.
2 Filth. 3 Excretion. a

(इस्ती) मूलं (रगासुधम्) ^{m n}
^{m f}

1 Colic. 2 A weapon. b

(यक्षावृपि द्वयोः) कौलः:

A lance. c

पालिः (स्थ॒स्यस्यपञ्चिष्ठ) ^f

1 A corner.
2 The hollow above the hip. d

200. कला (शिल्पे कालभेदे इत्य्)

आखी (सख्खावृपि अपि) ^{1 f}

1 A mechanical art. 2 A measure of time. e

(अव्याघ्रविहातौ) बेळा (कालमवृपि रथपि) ^{f h}

1 A companion. 2 A row. f
1 Tide. 2 Time. g
g Limit. g

201. वडुलाः (द्वितिकागावो) वडुले (त्रिनः शितौ लिङु) ^{f j} ^m ⁿ

1 The Pleiades. 2 A cow. i

कीला (विकासन्नियवोर) ^f

1 Sport.
2 Gesture.

उपका (यर्करापि च) ^f ^{A stony no-}
^{dule. k}

— वि or — दी.

^a As sweat, snot, earwax, &c. 4 Dregs. 5 Rust. m. f. n. 6 Niggardly. ^b A trident or a pike. Also f. 3 A courtesan. ^c Likewise

2 A gnomon. 3 A stake. 4 A post. 5 Flame. 6 The elbow. 7 A thump on the breast. 8 A punch with the elbow. f. 9 A blow.

^d Or 3 Sharp edge. 4 A mark. 5 A row or string. Also 6 Delineation with sandal, &c. on the ear. 7 Contiguity. 8 Allowance to a dependant.

9 A masculine woman (who has a beard). 10 A handful. 11 Praise. ^e Likewise 3 A digit of the moon. 4 Interest on a capital sum. 5 A part. 6 Collection. ^f Also 3 A bridge. m. f. n. 4 Intelligent, wise.

^g Likewise 4 Seashore. 5 Easy and sudden death. ^h Or वेळा. ⁱ In the first acceptation, invariably plural. And m. 3 Fire. m. f. n. 4 Black. Also 5 Cardamum. m. 6 The dark half of the month. n. The sky.

^j Or वडुलाः. ^k Also 2 Manufactured sugar. m. 3 A stone. 4 A gem:

1 Blood.
2 Water.

202. (शोषिते इम्बि) वौदार्द

1 Origin.
2 Root. a

1 A multi-
tude. 2 A
net. b

1 Disposi-
tion. 2 Good
conduct.

1 Fruit.
2 Result. c

1 A roof.
2 A film over
the eye. d

1 Bottom.
2 Essential
character. e

Flesh. f

Submarine
fire. g

1 Clothes,
vesture. h

1 A hole fil-
led with
stakes. i

202. (शोषिते इम्बि) वौदार्द

"
वृद्धम् (पात्रे शिकायतोः)

"
आलं (सम्भव प्राप्तयो गवाच्छारकाष्ठि)

"

203. वौदार्द (सभावे सहृद्देश)

"
(ग्रस्ते इतुक्तते) फलम्

"
(कदिनेत्रवतोः वौदार्द इत्थ) पट्टम् (न ना)

204. (पर्षःसरूपयोरुक्ती) तर्म

"
(स्नान्त्रास्त्रिष्ठे) पर्लम्

"
(वौदार्दन्ते इपि) पातालं

"
तेलं (बले इधमे लिङ्गु)

205. कुम्भकं (शहुभिः कीर्णे श्वसे ना तु तुषान्ते)

* And m. n. 3 An asterism (the Scorpion's tail). Or n. 4 Principal, capital. b And 3 A window, a lattice. 4 An unblown flower. 5 Magic, illusion. 6 Pride. f. आदी. 7 Trichosanthes dioica. ° Likewise 3 Edge of a weapon. 4 A nutmeg. 5 A Pearl. 6 Profit. 7 A shield. ^ And f. n. (—स्त्री, रा or र्ण.). 3 A multitude. n. 4 Retinue. ° Likewise f. n. 3 A guard for an archer's arm. m. 4 A span. 5 The palm with extended fingers. ¶ Also 2 A measure, consisting of four *Karshas*. * Likewise 2 The infernal regions. 3 A hole. ^ And m. f. n. 2 Inferior; low in situation. Fem. जेवी. † And m. 2 Conflagration of chaff.

^m
(निर्णीते) केवलम् (इति द्विलिङ्गं त्वे बद्धमुयोः) 1 Absolute,
certain. a

206. ^m
(र्वाभिष्मेनपुष्टेषु) कुशं (शिखिते लिपु) 1 Adequacy.
2 Safety.
3 Virtue. b

^{m n}
प्रवाचम् (चंकुरे अथवा) 1 A shoot or
sprout. c

^{m f n}
(लिपु) सूर्यं (अडे अपि च) Stupid. d

^{m f n}
207. कराको (इन्दुरे तुङ्गे) 1 Having
projecting
teeth.
2 High. e

^{m f n g}
(चारौ इक्षेन) पेश्वः 1 Beautiful.
2 Expert. f

^{m f n}
(अस्त्रे अभिके अपि) वालः (स्वाल) 1 Ignorant.
2 Young, a
child. h

^{m f n}
लोक्य (चूलस्त्रायायोः) 1 Tremulous.
2 Thirsty. i

SECTION XXIII.

^{m m}
208. हवहावौ (वनात्प्रस्त्रावङ्गी) 1 A forest.
2 Fire in a
forest. j

^m
(अन्नहरौ) अवौ 1 Birth.
2 SIVA. k

* And m. f. n. 2 Alone, sole. 3 Entire, all. Fem.—**आ**, **ा**. b And
m. f. n. 4 Skilful, expert. * Or 2 A new leaf. Also 3 Coral. 4 The
neck of a lute. ^a Likewise 2 Bulky. ^c Likewise 3 Terrible. ^d Also
3 Soft. ^e Or पेश्वः ^h Likewise m. 3 Hair. 4 Tail of a horse. 5—of
an elephant. m. n. 6 Andropogon Schoenanthus. ⁱ Also f.—**आ**.
3 The tongue. 4 The goddess LAKSHMI'. Likewise 3 Fire in general.
^k Also 3 Existence. 4 Acquisition. 5 This world. 6 Safety, well being.

1 A counsellor.
2 A companion.

(मन्त्री सहायः) सचिवौ

1 A husband.
2 Lythrum
fruticosum, a

1 A mountain.
2 A sheep.
3 The sun.

1 Command.
2 Call.
3 Sacrifice.

1 A living being. c

1 Production.
2 Fruit.
3 Blossom, d

1 Distrust.
2 Denial.
3 Concealment.

1 Elevation.
2 Impatience.

e
1 Dignity,
authority.
2 Firm opinion, f

1 Generative cause.
2 Origin.
3 gin. g

1 Son of a
Brahmana
by a Sudra woman. h

(पतिशास्त्रिनरा) धर्माः

1 m
209. अवयः (शैलमेषार्का)

(आकाशानधरा) हवाः

m
भावः (सत्यखेभावाभिप्रावृत्तिभगवन्नामु)

210. (सादुत्पादे फले पुष्पे) प्रसवे! (गर्भमोचने)

(अविश्वासे उपद्रवे उपि निष्ठावृपि) निष्ठवः

211. (उत्सेकामर्द्योरक्षा प्रसवे मह) उत्सवः

m
अगुभावः (अभावे स्थावृतां च मतिनिष्ठये)

212. (स्वात्मनहेतुः) प्रभवः (स्वार्न चाद्योपदावये)

(प्रद्रावां विप्रतनये शस्त्रे) पारथवः (पुमान्)

1 अवि.

- a And 2 A man. 4 A cheater. b Also 4 The shawl goat. c Or (varying the reading.) 2 Existence, state. 3 Nature, disposition. 4 Meaning, intention. 5 Gesture, movement. 6 Soul. 7 Birth. 8 Thing. 9 Venerable. 10 (in dramatic language) Learned. 11 State, condition. d And 4 Bringing forth. 5 Offspring. e And 3 Formation of a wish. 4 Festival, jubilee. f Or 3 Certainty. 4 Indication, hint. g Or 3 Source. 4 Place where a thing is first perceived. 5 Strength. h And 2 Battle-axe. 3 A son born in adultery.

213. भ्रुवा^m (भ्रेदे ल्लीरं तु निविते शाश्वते विषु) 1 The polar star. a
- खो^{m f n} (च्छातावालनि)खं (त्रिष्वालीये)खो! (अस्त्रियांघने)^{m n} 1 A kinsman. b
2 The soul. b
214. (ल्लौकटीवस्त्रवन्धे इपि) नीवी^{f d} (परिपणे इपि च) Cloth round a woman's waist. c
- शिवा (गौरीफेरवद्यार)
- हन्दⁿ (कलहयुम्मयोः)^{n h} 1 Dispute, quarrel.
2 A pair. f
215. (ह्राक्षासुष्वयसावेषु) सत्तम्ⁿ (अस्त्री तु हन्तम्)^h 1 Substance.
2 Breath. g
- ल्लीरं (नपुंसके घर्णे वाच्यलिङ्गम् दिक्षम्)^{n i} 1 Neuter gender.
2 An eunuch. i

SECTION XXIV.

216. (हौ) विशौ^{1 m} (वैश्वमतुजै)² 1 Man of the commercial tribe. k

1 ए—.

- ^a And n. ² Certainty. m. f. n. ³ Perpetual, constant. Also m. ⁴ A stake. ⁵ An axis, or pole. ⁶ S'IVA. f.—षा. ⁷ Burden of a song. ⁸ A ladle or spoon. n. ⁹ Reasoning. m. f. n. ¹⁰ Immovable. ^b And m. f. n. ³ Own. m. n. ⁴ Wealth. *It is a pronoun in the 3d acceptation.* ^c And ² Merchantile stock. ³ A stake at play. ^d Or नीविः. ^e Also m. n. ³ MAHĀDEVA. ⁴ One of the astrological Yugas. ⁵ The Vēdas. n. ⁶ Pleasure, ease. ⁷ Auspiciousness; well being. ³ Water. f. ⁹ The yellow myrobalan. ^f Likewise ³ Union of the sexes. ^g Or other unconscious function. ³ Vigour. m. n. ⁴ An animal. Also n. ⁵ A quality. ⁶ Nature. ⁷ Strength. ⁸ A demon. ⁹ Existence. ¹⁰ Essence. ¹¹ Self-command. ^b सत्त्वं or सत्त्वं. ⁱ And m. f. n. ³ Weak. ⁴ Idle. ^j Or ल्लीरं. ^k And ² Man in general. f. ³ Entrance, Sing. विद्.

T t

1 A spy.
2 War. 3

1 A heap.
2 A sign of
the zodiac.

1 Family,
race. 2 A
bamboo. b
1 Solitude.
2 Display.

1 Wages,
hire 2 En-
joyment. d

1 YAMA. e

1 A place of
spot. 2 A butt.
3 A cause.

water. f

Age, as youth,
&c. g

1 Hope,
desirw.
2 Breadth. h
1 A woman.
2 A female
elephant. i

1 Knowledge.

(हौ चरामिमरौ) स्त्री
^m
(हौ) राज्ञी (पुञ्जमेषाद्यौ)

(हौ) वंशी (कुलमस्तरौ)

217. (रङ्गः प्रकाशौ) वीकाशौ

निर्विद्या (अतिभोगदोः)

(हतान्मेपुंसि) कीनाशः (प्रकर्षकवोक्तिषु)

218. (पदे लक्ष्ये निमित्ते) पदेशः

(सात) कुण्ठम् (चणु च)

दशा (वस्यानेन विधाय्)

आशा (तथापि चावता)

219. वशा (स्त्री करिणी च स्त्राह)

दण्ड (ज्ञाने ज्ञातरि त्रिषु)

—३.

—४.

- * Also. 3 Conflict with a dangerous animal in hopes of reward.
- b Likewise 3 The back bone. 4 A multitude. c Or विकाशः. d Or
- 3 Eating. e And m. f. n. 2 Small. Or 3 Niggardly. 4 A cultivator.
- Also 5 slayer of cattle. m. 6 An ape. f Also m. 2 Proper name : Son of RĀMA. 3 Sacrificial grass (Poa Cynosuroides). 4 One of the continents. 5 A yoke. f.—षी. 6 Share of a plough. g Likewise
- 2 Wick of a lamp. 3 (Invariably pl.) Border or edge of cloth. h Also
- 3 Region ; quarter. i Likewise 3 A barren cow. 4 A daughter.
- n. 5 Subjection. 6 Desire, wish. m. f. n. 7 Subject, dependent. And
- m. f. n. 2 One who sees or knows. Also f. 3 Sight. 4 An eye.

(स्वात्) कक्षयः (साहस्रिकः कठोरमस्तुषावपि)
^{m f n}
 1 Violent.
 2 Hard. 3 In-
 tangible. a

220. प्रकाशे (तिप्रसिद्धे इपि)
^{m f n}
 Notorious. b

(शिशावृक्षे च) वालियः
^{m f n}
 1 Young.
 2 Ignorant.

SECTION XXV.

(लुभमस्तुष) अनिमिषौ
^m
 1 A god.
 2 A fish.

पुष्पात् (चाममानवौ)
^m
 1 The soul.
 2 A man.

221. (कावमस्तुषमातस्गौ) ध्वंसौ
^m
 1 A crow.
 2 Any bird
 which preys
 on fish. c

कच्छौ (त लण्ठीरघौ)
^m
 1 Grass.
 2 A climb-
 ing plant. d

अभीषुः (प्रथ हे द्वस्त्री)
^{m e}
 1 A halter or
 rein. 2 A ray
 of light.

प्रैषः (प्रेषणमह्ने)
^m
 1 Despatch,
 sending.
 2 Paining. f

* Or 4 Harsh. 5 Cruel. 6 Unmerciful. 7 Miserly. ▷ Also 2 Light.
 3 Display. 4 Loud laugh. * Likewise 3 A beggar. ▲ Also 3 The
 armpit. 4 A forest of dead trees. 5 A wall. 6 The side. m. f. n. 7 End
 of a cloth fixed in the waistband. f. 8 The string round an elephant's
 neck. 9 Objection in argument. 10 Emulation. * Or अभीषु. ^ Like-
 wise 3 Fatigue.

Partisan. a 222. पञ्चः (सहाये इष्य)

- 1 A turban.
2 A diadem.

उच्छीषः (शिरोवैष्टकिरीटवोः)

- 1 Lustful.
2 A rat. b

(पुक्कले मूषिके श्रेष्ठे सुखते दृष्टे) दृष्टः

- 1 A bud.
2 A sheath.
3 Treasure. c

223. कोष्ठे (इच्छी कुम्भले खङ्गपिधाने उर्ध्वावहिष्ययोः)

- 1 Gaming
with dice.
2 A dic. o

(दूरते इच्छी सारिफलके इष्य आकर्षणे)

- 1 An organ
of sense. f

224. (ना दूरताङ्गे कर्षचक्र यथहारे कलिहुमे)

- 1 Agriculture.
2 Fire with
cowdung. g

कर्षु (वार्त्ता कर्त्तव्याग्निः) कर्षु. (कुल्यानिवायिनी)

DR. RUPAK NATH JI (Dr. RUPAK NATH)

^a Also 2 Side. 3 Alternative. 4 Half of the lunar month. 5 Army, forces. 6 Friends. 7 Wing. 8 Thesis, doctrine to be maintained. 9 Contradiction. 10 Subject of an inference. 11 (In composition with केष) Great quantity. ^b In composition. 3 Chief, pre-eminent. 4 Virtue, personified in the shape of a bull. 5 A bull. 6 The sign of the Zodiac (Taurus). 7 Proper name; title of KARNA. f.—ष. 8 Cowich (Dolichos or Carpopogon ururiers)—ष. 9 Cushion used by ascetics. ^c And 4 Oath or ordeal. 5 A vessel used at sacrifices. 6 A cocoon of silk. 7 Eye ball. 8 Testicle. 9 Dictionary. ^d Or कोषः. ^e And 3 A board for playing. 4 An organ of sense. 5 Attraction. 6 Drawing the bow. ^f And m. 2 A die. 3 A measure (a Karsha or 16 māshas). 4 A wheel. 5 A lawsuit. 6 The belleric myrobalan. Also 7 Wood of a car. 8 Business, transaction. 9 Proper name, son of RAVALA. n. 10 Kind of salt. ^g And f. 3 A river. 4 A canal.

225. (पुम्हावे तत् क्रियायां च) पौरुषं ⁿ 1 Virility.
2 Manly act. ^a

" विषम् (असु च) Water. b

(उपहाने इय) आमिषं (स्वाद्) A bribe. c

(अपराधे इय) किलिषम् ⁿ An offence. d

226. (साहृदौ लोकधात्वं ये वस्त्रे) वर्षम् (आवायाम्) ^{m n} 1 Rain.
2 A country. ^b
3 A year. ^c

प्रेक्षा (श्वेतेक्षणं प्रक्षा) ^f 1 Dancing.
2 View. f

भिक्षा (रुदा इर्थना भृतिः) ^f 1 Service.
2 Begging. ^d
3 Hue, wages. g

227. विट् (शोभा इय) Splendour. h

(लिष्ट ये)

व्यर्ज्ञं (कार्त्तज्ञानिकाण्डयोः) ^{m f n} 1 Entire.
2 Inferior.

(प्रत्यक्षे इक्षित्) इक्षित् ^{m f n} 1 Perceptible.
2 Superintendent.

इक्षु (खृप्रेक्ष्यन्तिक्षयो) ^{m f n} 1 Unfriendly.
2 Rough.

1—४.

^a Also 3 Semen. m. f. n. 4 Measured by the human stature, or by the height to which a man reaches. ^b Likewise 2 Poison. f.—या. 3 A plant (sort of Betula ?) ^c Also 2 Flesh. 3 Food. ^d Likewise 2 Disease. ^e Also 4 A cloud. f. pl. वर्षाः. 5 Rainy season. ^f Or 3 Viewing an exhibition of dancing. 4 Intellect. ^g Likewise 4 Alms. ^h Also 2 Ray of light. ⁱ The following admit the three genders.

SECTION XXVI.

1 The sun.
2 A goose. a 228. (रविल्लेतच्छदौ) हंसौ

1 The sun.
2 Fire.

(सूर्यमङ्गली) विभाषण 1 m

1 A calf.
2 A year. b

वल्लौ (तर्षकवर्णा हो)

A bird : Cu-
culus. c

(सारङ्गाचु) दिवौकासु: 2 m d

1 Taste or
sentiment in 229. (शङ्कारादौ विषे नीले गुणे रागे द्रवे) रसः
dramas. e

1 An earring.
2 A crest.

(पुंस्य) उत्तंसा उत्तंसौ (हो कर्षपूरे इपि शेखरे)

1 A class of
deities.
2 Fire. g

230. (देवभेदे इन्हें रक्षां) वसु (रत्ने धने) वसु

1—३

४—८

९—१२

- * Likewise 3 VISHNU. 4 The Supreme Being. 5 The soul.
6 Breath. 7 A sort of ascetic life. 8 A person devoid of covetousness.
9 Unenvious. 10 A king. 11 The horse sacrificed by YUD'HISH'THIRA.
b Also 3 An endearing appellation of a son or grand-child. n. 4 The
breast. c Likewise 2 A god. 3 A bee. 4 An antelope. d दिवौकासः
or दिवौकासः. e Amatory, heroic, tender, pathetic, &c. And 2 Poison,
or 3 Water. 4 Semen virile, or 5 Quicksilver. 6 Quality of taste; savour,
as sweet, sour, &c. 7 Zeal, ardour, passion. 8 Juice, a liquid. 9 Juices
of the body. 10 Myrrh. f. 11 The tongue. 12 The earth. ' Or चर्तुस-
s And 3 A ray of light. Or 4 A rein, or halter. n. 5 A gem. 6 Wealth.
Also 7 Gold. m. 8 Tie of the yoke. 9 A plant (*Bakapushpa*).

^{1 m}

(विष्णौ च) वेष्टाः

VISHNU. s

^{2 f}

(स्त्रीत्वा) श्री (हि॒ता॒शंस्॑ ऽहिदंङ्क्योः)

1 Benedic-
tion. 2 Fang
of a serpent.

^{3 f}

231. लालसे (प्रार्थनौत्सुक्ये)

1 Request. b

हिंसा (चौर्यादिकार्यं च) Injury, mis-
chief, as rob-
bery, &c. c

प्रसू (रस्त्रापि)

A mare. d

(भूद्यावौ) रोदस्त्री रोदसी (च ते) Earth and
sky. e

^{6 f n}

232. (लालाभासोर्नपुंसः) ऋच्छिर्

1 Flame.
2 Light.

ओति॒ (अद्योतहृष्टिषु)

1 A star.
2 Light.
3 Pupil of
the eye. f

^{8 n}

(पापापराधयोर्) आगः

1 Sin. 2 An-
offence.

^{10 n}

(उग्रवात्यादिनोर्) वदः

1 A bird.
2 Age. g

233. (तेजः पुरीषवोर्) वज्रा

1 Splendour.
2 Ordure, h

^{n i}

महस् (द्रृष्टवतेजसोः)

1 A festival.
2 Light.
1 Quality of
passion.
2 Woman's
menses. j

^{11 n k}

रजा (गुणे कृतिपृथ्वे च)

1—स्.

2—स्.

जागीरः.

3—सा.

4—सी.

5—स्.

6—स्.

7—स्.

8—स्.

9—स्.

10—स्.

11—स्.

- * Also 2 BRAHMA. 3 Intelligent, wise. ^b Likewise 3 Thirst, desire.
 * Also 2 Slaughter. ^d Likewise 2 A mother. * And 2 The earth.
 3 The sky. Collectively, dual; severally, singular. Ex. रोदः. ^f Also
 m. 4 The sun. 5 Fire. ^g Likewise 3 Youth. ^h Also 3 Colour. ⁱ Or
 m. वज्रः (व). Likewise 3 Dust. 4 Farina of flowers, pollen. ^k Or
 m. रजः (र).

1 Moon's ascending node.
2 Darkness. a

1 Poetical metre.
2 Desire. b

Austerity, penance. c

1 Strength.
2 Month of
Agrahāyana.
d

1 The sky. e

1 Milk.
2 Water.

1 Splendour.
2 Strength.

1 Organ of sense.
2 Stream of a river.

1 Dignity.
2 Splendour.
3 Strength. j

(रात्रौ धान्ते गुणे) तमः

234. छन्दः (पद्मे इभिक्षाषे च)

तपः (काञ्चादिकर्म च)

सहो (वक्तं) सहा (मार्गे)

नभः (खं आवशे) नभाः

1 A house. f

235. ओकः (सद्गुच्यवस्त्रौ) का

यवः (जीरं) पथो (इच्छु च)

ओक्षे! (हीतौ वले)

खोत् (इन्द्रिये निक्षणारवे)

236. तेजः (प्रभुते हीतौ च वले शुक्रे इष्ट्य)

(इत्सिद्धु)

1—स्.

2—स्.

3—ओकस्.

4—स्.

^a And 3 The third quality, according to the *Sāṅkhyā* system of philosophy : darkness or illusion, contrasted to truth and passion. ^b Also 3 The *Vēda*. 4 Uncontrolled conduct. Likewise, in the second acceptation, छन्दः(च्छ). ^c Also 2 Virtue, moral merit. 3 One of the superior worlds. m. तपाः (स्). 4 The month of *Māgha*. 5 The cold season. ^d उषः: (—स) or उष्णः (उ). 1 Strength. And m. सहाः (स्) or सहः (उ). 2 The month of *Agrahāyana*. Also 3 The winter. n. 4 A luminary. ^e And m. 2 The month of *Srāvan'a*. 3 Rain. 4 A cloud. ^f And m. 2 An asylum. ^g Or ओक्षं. ^h Or ओक्षं. ⁱ Or खोतं. ^j And 4 Semen virile. ^k The following admit the three genders.

^{1 m f n}

विद्वान् (विद्वच्)

Intelligent. a -

^{m f n}

बीभत्तो (हिंस्त्रा इष्य)

Mischievous,
cruel. b

(अतिथये लृमी)

^{2 m f n c}

(द्वंप्रश्वस्त्रवेत्) ज्ञायान्

1 Very old.
2 Very ex-
cellent.

^{3 m f n d}

कनीयास् (युवालग्नोः)

1 Very
young.
2 Very
small.

^{4 m f n c}

वरीया (सूखवरयोः)

1 Very great,
2 Very ex-
cellent.

^{5 m f n f}

साधीयान् (साधुवाढयोः)

1 Very right.
2 Very firm.

SECTION XXVII.

^{m n}

238. (इले इपि) वर्हं

A leaf. g

^m

(निर्बन्धोपरागाकाहयो) अहाः

1 Seizure.
2 An eclipse.
3 A planet. h

1 विद्वस्.

2 ज्ञायान्.

3—वस्.

4—वस्.

5—वस्.

* Also 2 Learned. 3 Having a true knowledge of the soul. b Like
wise 2 Envious. n. 3 ARJUNA. Fem. बीभत्ता. ° Fem. ज्ञायसी. ^ Fem.
कनीयसी. ° Fem. वरीयसी. ' Fem. साधीयसी. " Or 2 Retinue. 3 A
peacock's tail. h Also 4 The moon's node. 5 Seizure, caption. 6 Effort
in battle 7 A class of imps.

U u

1 A door.
2 A chaplet. a

(हार्षपीडे क्वायरसे) निर्यूहो^m (नामदत्तके)

1 The string
suspending. b
a balance.

239. (तुलाद्वले इखादिरश्चौ) प्रयाहः प्रयहेऽ (अपि च)

1 A wife.
2 Family ;
dependent. c

(पत्नीपरिजनादानमूलशापाः) परियहाः
^m pl.

A wife. d

240. (हरेष्यपि) मृहा:

A woman's
waist. e

(ओखामण्डा) रोहेऽ (वरसियाः)

A multitude.
f

मूहेऽ (हन्ते इष्य)

The demon
Vritra. g

चक्रिवित्वे इष्य)

1 Fire.
2 The moon.
3 The sun. h

(अग्नौन्दर्कास्) तमोपहाः

1 Retinue.
2 Insignia of
Royalty. i

241. (परिच्छदे इषाहे इर्ये) परिवर्ही

(अव्याः परे)

1 चा—.

* Or 3 A piece of wood jutting out of a wall. 4 Extracted juice,
5 Wood placed in a wall (for doves to build nests on). ^b And 2 A
rein or halter for horses, &c. 3 Prisoners. 4 Restraint. 5 An arm.
6 A ray of light. ^c And 3 Acceptance. 4 Origin ; or 5 Root. 6 Oath ;
or 7 Quarrel. Also 8 The sun near the moon's node. ^d And 2 A house.
Invariably plural ; but in the 2d acceptation also neuter sing.
• Likewise 2 Ascent as a climbing plant. 3 Rider of an elephant or
horse. 4 Length. 5 Height. ^e Likewise 2 Array of troops. 3 Fabrica-
tion. 4 Reasoning. ^g Also 2 A serpent. ^h Likewise 4 A deified saint
or prophet. ⁱ Or 3 A thing. ^j The following are indeclinable.

SECTION XXXIII.

INDECLINABLES.

- 1.** आळ् (ईषदर्थे इनिवासौ सौमार्थे धरतुओगते) 1 A little.
2 Untill a

d

आ (प्रगत्याः सूतौ वाक्ये इय्)

आस् (त सात्काम्प्रीख्योः) 1 Oh (remembering). c

2. (पापकुल्मे घदर्थे) कु 1 Ah ! (angrily).

1. Alas (sorrowfully).
2. Sinful.
3. Bad.
3 A little.
1.Fy! (militating).
2 Fy ! (reproachfully.)

I

धिक् (विश्वर्वननिन्द्योः) 1 Moreover.
2 And.
3 Mutually.
4 Also. e

2

आ (अन्वाचये समाधारं गरेतरसुच्चये) 1 Well (a benidiction.)
2 Safe. f

3

स्खल्या (र्ग्मः लेमपुलादौ)

1

2

३ खण्ड-

* Including the limit. Or 3 Exclusive of the bound or limit.
4 Preposition joined to verbs, and altering their sense, or giving intensity to it. (for the final consonant is expunged). * And
2 But (indicating a change). 3 And (collective). 4 Unalterable in orthography even before vowels. * In the first acceptation, the particle connects a secondary with a primary object; in the second it conjoins equal objects; in the third it indicates reciprocity: in the fourth it connects different acts with the same subject. It has other acceptations, as 5 But, (indicating a converse proposition). 6 But (excusingly). 7 Forthwith. 8 Expletive. * And 3 Right. 4 Auspicious.

1 A dove.
2 A chapter. a

(हार्षपीडे कायरसे) निर्बूद्धो नामस्त्वके)

1 The string
suspending
a balance. b

1 A wife.
2 Family :
dependent. c

A wife. d

239. (तुवाहृदे इष्टादिरस्त्रौ) प्राहः प्रचहे! (इषि च)

(पद्मपरिवनादानस्त्रवापाः) परिप्रहाः
= pl.

A woman's
waist. e

A multitude.
f

The demon
Vritra. g

1 Fire.
2 The moon.
3 The sun. h

1 Retinue.
2 Insignia of
Royalty. i

(ओक्ताम्भरे रोहे! (वरक्षिवाः)

मूढो (टन्डे इष्य)

चरिवृत्वे इष्य)

(अग्नौन्दर्कासं) तमोपहाः

241. (परिच्छदे उपाहे इष्ये परिवर्हा

(व्यवाः परे)

1 वा—.

* Or 3 A piece of wood jutting out of a wall. 4 Extracted juice.
5 Wood placed in a wall (for doves to build nests on). 6 And 2 A

rein or halter for horses, &c. 3 Prisoners. 4 Restraint. 5 An arm.
6 A ray of light. * And 3 Acceptance. 4 Origin ; or 5 Root. 6 Oath ;

or 7 Quarrel. Also 5 The sun near the moon's node. 6 And 2 A house.
Invariably 2, but in the 2d acceptation also neuter sing.

* 1 A climbing plant. 3 Rider of an elephant or

2 Likewise 2 Array of troops. 3 Fabrica-

4 A serpent. * Likewise 4 A deified saint

5 The following are indeclinable.

SECTION XXXVIII

INDECLINABLES

1 विक्तु 2 रुप 3 संकेत

DRU

* Including the ~~1.~~ Or 3 Exclusive of the bound or ~~last~~
4 Preposition joined to verbs, and altering their sense, or giving
tensity to it. * For the final ~~con-~~cast is expanded. * And
2 But (indicating a change). 3 And ~~in~~clusive. * This article is
orthography even before ~~verb~~. * In the first acceptation, the
particle connects a secondary with a primary object; in the second it
conjoins equal objects; in the third it indicates composition; in the
fourth it connects different acts with the same subject. It has other
acceptations, as 5 But, indicating a negative proposition;
(exclusively), 7 Furthermore; 8 Expressive; And 9 Higher, & lower.

1 Very.

2 Surpassing.

1 What? (interrogative).

2 (Doubting-ly).

1 But (indicating difference).

2 Indeed, a

1 Together.

2 Once, b

1 Far.

2 Near.

1 Westward.

2 Behind.

1 Also.

2 What? c

1 Again,
often.

2 Always. d

1 In pre-
sence, before.

2 As, like.

1 Also!
(Sorrow).2 (Compas-
sion). f

1 Oh (joy).

2 (Pity).

3 (Inceptive).

4 Alas! g

1 Instead.

2 Each, res-
pectively.

3 Towards. b

(प्रकर्षे लंघने इय) इति

स्तित् (प्रभे च वितकै च)

त् (स्थाने इवधारणे)

4. सद्गत् (सहैकवारे स्थाद्)

आराह् (दूरसमीपयोः)

(प्रतीच्यां चरमे) पश्चाद्²उता (युर्यंविकल्पयोः)³5. (पुनः सहार्थयोः) अखत्⁰

साशात् (प्रत्यक्षतुल्ययोः)

(खेदानुकम्पसुन्तोषविस्मयाभन्नये) वत

6. इता (अनुभुक्त्यायां वाक्यारम्भविषाद्योः)

गति (प्रतिनिधौ वीभालक्षणादौ प्रयोगतः)

—३.

२—४.

३ उत or उत्.

^a Also ³ And. ⁴ Again. ⁵ Expletive. ^b Likewise. ³ Always.
^c Interrogatively. ³ What! doubtingly. ⁴ Either, or ⁵ Expletive.
^d Or ³ Together. ⁴ Perpetually. ^e Or सखत्. ^f And ³ Indicating
joy. ⁴ Indicating surprise. ⁵ Oh! (vocative). ^g Also ⁵ Certainly;
indeed. ⁶ Gift. Ex. अनकारः, generous. ^h Likewise ⁴ For. ⁵ Belonging
to (as a portion). ⁶ In exchange. ⁷ A little.

7. इति (इतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिः)

1 Therefore.
2 Thus. a

b

(प्राच्यां) पुरस्तात् (प्रथमे पुराथेऽग्रतः इत्यपि)

1

8. यावत् तावत् (च साकल्ये इवधौ माने इवधारणे)

1 Eastward.
2 Prior, first.
3 Formerly.
4 In front.

(मन्महानन्तरारभप्रश्नकातस्येत्युपि) इथो चथ

1 As much as
(the whole).
2 Until. c
1 Auspicious
particle.
2 After. d

9. वृथा (निरर्थकाविष्योर्)

1 In vain.
2 Wrong.

नानाः (इनेकोभयाप्योः)

1 Many.
2 Both. e
1 What ? (in-
terrogative).
2 Or. f
1 After.
2 Like. g

तु (एक्षायां विकल्पे च)

1 Interro-
gative particle.
h

(पश्चात्युपश्योर्) अतु

10. (प्रश्नावधारणातुञ्च! इतुनयामन्त्वे) ननु

1—८.

- * Indicating a sort or set. 3 So : well known as such. 4 Etcetera.
- 5 Even so : exactly thus. 6 Indicating the preceding sound to be meant. 7 Indicating the sense to be intended. 8 So ; of this opinion.
- 9 Finis : marking a close. 10 So ; of this form. ^b Or तुरः (उ). ^c And
- 3 As many as (number). 4 As many as there are. 5 So much (affirmative). ^d And 3 Now (inceptive). 4 What ? (interrogatively).
- 5 All (comprehensively). 6 Now (premising). 7 Imperative particle.
- 8 And. ^e Also 3 Without, except. ^f Likewise 3 An indication of doubt. ^g Also 3 Along. 4 Under, inferior to. 5 With. 6 Near.
- 7 Towards. 8 In regard to. 9 A share. 10 Severally, respectively.
- ^h And 2 Certainly. 3 Indicating assent. 4 A consolatory and kind expression. 5 Vocative particle. 6 A conciliatory vocative particle.
- 7 Inceptive. 8 Reproachful. 9 Responsive.

1 Reprehensive particle.
a

1 As, like.

2 Or, either.

b

1 Half.

2 Blamably.

1 With, together.

2 Near.

1 Water.

2 Head. d

1 Like, as.

2 Thus, e

1 Perhaps.

2 Certainly. f

1 Silently.

2 At ease.

1 What ? (interrogative).
Bad ; ill. g

1 Evidently.

2 Possibly. h

1 Ornament.

2 Enough.

3 Able. i

(गर्हासुस्यप्रश्नासनावनास्) इयि

11. (उपमायां विकल्पे) वा

सामि (त्वं च चुश्नेते)

अमो (सह समीपे च)

कम् (वार्ष्णी च मृद्धि च)

12. (इवं लभ्यत्वमर्थयोर्) एवं

त्वं (तक्ते इर्णित्वये)

(दण्णीमध्ये सुखे) लेप

(किञ्च उच्छायां चुश्नेते)

13. नाम (प्रकाशसनाव्यकोषेऽपगमकुत्सने)

अलम् (रथयपर्वा सिंश्चिवारणवाचकम्)

^a And ³ Interrogative particle. ⁴ Earnest inquiry. ⁵ Doubt, or suspicion. ⁶ Possibility and likelihood. ⁷ Pursuit or seeking. ⁸ Corroborative of an affirmation. ⁹ Even. ¹⁰ Although. ^b Likewise ³ And. ⁴ Expletive. ⁶ Only ; no other. ⁶ Indication of doubt and consideration. ^c More properly वा. ^d Also ³ Ill ; bad. ⁴ Ease, pleasure. ⁵ Expletive. ^e Also ³ Indicative of consent. ⁴ Certainly. ⁵ Command. ^f Likewise ³ Indicating recollection. ⁴ Expletive. ^g Also ³ Indicating doubt or consideration. ⁴ Prohibition. ^h Or ³ Indicating recollection. ⁴ Wrath. ⁵ Indignant consent. ⁶ Reproach. ⁷ Pretence. ⁸ Surprise. ⁱ And ⁴ Prohibition. Also ⁵ Uselessness.

14. इन् (वितर्के परिप्रेक्षे)

समया (इन्तिकमध्ययोः)

एवं र (अप्रथमे भेदे)

निर् (निश्चयनिषेधयोः)

15. (स्वात्मवन्मे चिरातीते निकटागामिके) एवं

1 2 d 3

चर्त्वूरी (चेत्) ररी (च विस्तारे इहौद्वाते व्ययम्) 1 Expansion.
2 Assent.

16. (खण्डे परे च लोके) स्वर्

(वाच्चासम्भावया) किल

(निषेधवाक्यावलङ्घारजिज्ञासादुच्च) खलु

17. (समीपेभ्यतः शीघ्रसाकलया भसुखे) इभितः

5

(वामप्रकाशयोः) प्रादुर्

6

मिथ्ये (इन्द्रे इन्द्रं रहस्यपि)

1 Mutually.
2 In private.

7
18. तिरे (इन्तरै तिर्यगर्थे)

1 Conceal-
ment.
2 Awry. h

1 चरती. 2 चरी. 3 चरी.

3 चरती.

4—सत्.

5—स्.

6 चिष्ठा. 7 तिरस्.

- * And 2 Interrogative particle. 3 Yes. 4 Indicating fear. 5 Wrath
- 6 Aversion, dislike. 7 Reaproach. ^b Also 3 Indicating change of subject.
- ^c Or 4 Long since past. 5 Near. 6 Future. Or 7 Proximate future.
- ^d Or चरती. Also चरती. * Also the sky or atmosphere. ^f Likewise
- 3 Conciliatory expression. 4 Indeed. 5 Falsely indicating displeasure.
- ^g And 3 Indicating inquiry. 4 A conciliatory expression. 5 Indeed, certainly. ^h Also 3 Contempt, disregard.

1 Alas ! (sorrow).
2 (Regret).

1 Indication of wonder.
2 Of pain or fatigue.

1 Because, for. 2 Indeed, a

हा (विषादमृगर्त्तिषु)

1 अहहे (त्यक्ते ल्लेहे)

हि (हेताववधारणे)

CHAPTER V

Long time.

1. चिराय चिररात् चिरस्या (द्या चिरार्थकाः)

Again and again ; frequently.

3 i   4 i   5 i   6 i c   7 i
सुङ्गः पुनःपुनः अवद्भीच्छमस्तुत् (समाः)

Soon ; instantly.

2. स्वागतित्यज्जसा इक्काय सपदि द्राज्मंजु (च द्रुते)

Much ; very.

वलवत् सुषु किसुत स्व इत्यतीव (च निर्भरे)

Without ; except.

3. एवंविना इन्तरेणार्ते हिष्ठाना (च वर्जने)

1—ह or —	2—ह.	3—स.	4—ट.	5—त्.
6 अ—.	7 अ—.	8—क.	9—ति.	10 अ—.
11—क.	12 सु.	13 अति.	14 अ—.	15—क.
16 विना.	17 अते.	18—क.	19 नाना.	

^a Likewise 3 Interrogative. 4 Expletive. 5 Indicating difference.

^b Also चिरं, चिरेण, चिरात्, चिरे. ^c This term is also declinable. ^d One adds, but erroneously, सुंक. ^e Also अन्तरा.

i i i
वत्तद्युतस्तेनैः (हेताव्)

Because ;
therefore. a

1 i 2 i

(असाक्ष्ये तु) चिन्हन् Some. b

3 i   4 i
4. कहाचिच्छातु

Sometimes.

i   i c   i i   id
सार्वं (तु) सार्वं सदा समं सह Together
with.

(आनुकूल्यार्थकं) प्राप्तं

Conformity.

i   i e
(वर्षके तु) द्वया सुधा In vain.

5. आहो उताहो किस्ति (विकल्पे) किस्ति किस्ति च

Either, or (in-
dicating de-
liberation).

तु हि च सा हौ वै (पादपूरणे)

Expletives.

7 i 8 i
(पूजने) स्वति Particles of
praise and
reverence.

6. दिवा (झीत्य)

By day. g

i   i
(अथ) दोषात् (च) नर्तं (च रथनाविति) By night.

(तिर्षगर्थे) सार्वति तिर्षे (अथ)

Crooked,
bent ; awry.

(अथसखोधनार्थकाः)

Vocative
particles.

1—तु.   2—च—.   3—तु.   4—आ—.   5—किस्ति.

6 उत.   7 च.   8 अति.   9 तिर्षः.

- ^a Correlatives ; वत्, वतः or वेन, because, तत्, ततः, तेन, therefore.
- ^b In composition with the pronoun किस्ति and its derivatives. Ex. किस्तित्, something ; कहन्, somebody ; a certain person. ^c One commentator adds आकं ; but erroneously. ^d Also उत्तः (—चुत्). ^e Some read चुता. ^f Or चहो. Also आहोस्ति॒ and उताहोस्ति॒. ^g Likewise the day, generally. ^h This term is also declinable and is fem.

i 1 i 2 i i i i
 7. स्तुः) पाठ् पाञ्चकृ तै हे भोः
 समया निकाशा हितकृ

1 Near.
2 Midst. a

Inconsiderately, suddenly.

Before, in front.

Oblations to the gods or manes. b

A little.

In the next life.

As, like.

Ah ! (indicating surprise).

Silently.

Instantly.

Indication of joy.

Between ; amidst.

(अतर्किते तु) सहस्रा

3 i 3 i 3 i

(स्थात) पुरः पुरतोः इत्यतः

i c 4 i i i
 8. स्वाहा (देवहविर्दीने) औषड़ैैषड़ैैषट् स्वधा

5 i 6 i 7 i
 किञ्चिद्दीषग्नाग् (अल्पे)

8 i i
 प्रत्या इमुत (भवान्तरे)

9 id i i 10 i 11 i 12 i
 9. बहा यथातष्वैैवं (साम्ये)

इहो ही (च विस्तये)

(मौने तु) दृष्टिं दृश्यीकां

सद्यस् सप्तहि (तत्त्वये)

i 13 i if
 10. दिष्टाप्रसुपत्रोषं (चेत्यानन्दे)

(यथा) इन्द्रे इन्द्रा

1 पाठ् 2 अष्ट. 3—८. 4—८. 5—८. 6 दृष्ट.
 7—कृ. 8—कृ. 9 वा. 10 तथा. 11 इ॒. 12 इ॑. 13 श.

^a The terms are synonymous in both acceptations. ^b The terms are used as invocations with such offerings : the first peculiar to an oblation presented to a god ; the last to one offered to the manes. Ex. इन्द्राद्यस्वाहा, this oblation to INDRA. पितृभ्यःस्वाहा, this oblation to the manes.

^c In a different acceptation this term is declinable and fem. B. II. Ch. 7. v. 21. ^d चत. One commentator reads च. ^e Also एव. ^f Also उपत्रोषं. Some read उपत्रोषं.

अन्तरेण (च मध्ये स्थः)

प्रस्तू (त उठार्यकम्) Forcibly,
violently.

11. (कुक्ते हे) साम्भास्यान्

Properly.

अभीक्ष्यां अश्वद् (अनाश्वदे) Continually,
perpetually.

(अभावे) नह्यनोना (इपि)

No, not.

मात्रा मा इत्यं (च वारणे) Negative and
prohibitive.

12. (पञ्चान्तरे) चेद्युहि (च)

If.

(तत्वेत्वे) इहु इच्छासा (इयम्) Truly.

(प्राकाशे) प्रादुराविः (स्वाहा)

Apparent.

ओमेवं परमं (मते) Yes.

13. समन्ततस् (तु) पारतः सर्वताविष्वग् (इत्यपि)

Every way;
all-around.

(अकामानुमते) कामम्

Willingly. d

(अत्योपगमे) इत्यु (च) Be it so. e

१—त्. २ नहि. ३ च. ४ न, or ना. ५ चेत्. ६ बदि.

७—स्. ८ चाविस्. ९—म्. १० एवं. ११ क्. (च.)

^a नो or अनो Also अन. ^b Likewise आं. ^c Also विश्वतः, समन्तात्, &c.
^d Implying previous disinclination, but ultimate acquiescence. Also, according to a different reading, ² Willing compliance; and (synonymous with the next.) ³ Acquiescing with reluctance. ^e Implying regret in the acknowledgment or acquiescence.

Indicating contradiction.
Introductory of a kind question. b
Improperly; unseasonably.
As thereto appertaining.

Falsey.

Properly, suitably.

Indeed.

Before; anterior.

Certainly; necessarily.

A year.

Former, prior.

Assent, consent, promise.

Self; of him-self.

Little; low.

Great; high, load.

Frequently; generally.

Slowly.

14. नहु च (साहिरोधोक्तौ)

नि:षमन्वःषमं (गच्छेऽपि)

कञ्चित् (कामप्रवेदने)

15. वर्षा मिथ्या (च वितये)

(स्वरु) एवं तु पुनर्वै वे (त्यव्याखात्याचकाः)

16. प्राग् (अतीतार्थवं)

सम्बद्ध (वष्टेऽपि)

नूनम् वश्यं (निष्ठ्ये हयम्)

(उपरे त्वं) इर्वाण्

आमेवं

स्वयम् (आत्मना)

17. (भृत्य) नीचैः

(महत्यु) चैः

12 i

प्रायो (भृत्य)

(अद्भुते) शनैः

1—र्.	2 चै.	3 वा.	4—क्. (च).	5 च—.	6—ह्.
7—क् (च).	8 चां.	9 एवं.	10—स्.	11 उच्चैस्.	12—स्

^a Or नहु. ^b Wishing that it may be so. ^c Or, according to another reading, एव and च.

सना (नित्ये)	^{i a}	Perpetually, ever.
वहिर् (वाह्ये)	^{1 i}	External ; out.
चा! (तौते)	²	Formerly. b
इहम् (अद्यते ने)	ⁱ	Disappearance.
18. अस्ति (सत्ते)	ⁱ	Present ; now, being.
(श्वोक्ताव्) अम्	ⁱ	Interjection, expressive of wrath.
उं (प्रश्ने)	ⁱ	Interrogative particle.
(उनयेत्) इयि	ⁱ	Encouraging vocative.
ङ्गं (तक्षे स्थात्)	^{i d}	Particle indicating reflection.
उषा (रात्रेवस्तुने)	^{i c}	Close of the night ; morn, break of day.
नमो! (नतौ)	^{3 i}	Hail ! salutation; bow.
19. (पुनरये) इङ्गं	ⁱ	Again. f
(विन्दावां) इट्	ⁱ	Ill.
सुषु (प्रशंसने)	ⁱ	Well.
सायं (साये)	^{4 i}	Evening, close of the day.
प्रगे प्रातः (प्रभाते)	ⁱ ^{5 i}	Morning.
निकषा (नित्ये)	ⁱ	Near.

1—स्.

2—आ.

3—स्.

4—स्.

5—र्.

^a Also सनात्. and सनत्. ^b This particle, indicating past time, converts the present tense into the preterite. ^c Some say, indicating anger also. ^d Also ङ्गु. Some read ङ्. ^e Likewise उषः (स्). ^f Imlying, however, a difference : "the rather."

Last year;
penult, and
present
years. a

20. पश्चत्तरावैषमेऽ (अद्ये पूर्वे पूर्वतरे यति)
1 ;

To-day.

अद्या (अवाङ्गमः)

A former
day, &c. b

(अथ पूर्वे अक्षीत्यादौ पूर्वोन्नतरापरात्

21. तथा इधरा इन्या इन्यतरेतरात्)पूर्वे द्युर् (आदयः)
2 i   3 i

Both days. c

अभवद्यु (चेत्) अवेद्युः

Next day.

(परे लक्ष्मि) परेद्यवि

Yesterday.

22. च्यो (गते)
4 i

To-morrow.

(अनागते अक्षिः) इहः

The day after
to-morrow.

5 i
परम्भस् 'तत्पदे इहिनि)
i d

Then, at that
time.

तदा तदात्मा

At once; at
the same
time.

6 i   7 i
हुणपदे कादा

Always; at
all times.

सर्वदा सदा

1—चद्या. 2—उ—स्. 3—स्. 4—स्. 5—स्. 6—त्.
7—ए.

^a पश्चत्, last year ; पराति, year before the last ; ऐषमः (स्), current year. ^b पूर्वद्युः, a former day ; yesterday. उत्तरेद्युः, a subsequent day ; to-morrow. अपरेद्युः, another day ; the day after to-morrow. अधरेद्युः, a past day ; the day before yesterday. अन्येद्युः, another day. अन्यतरेद्युः, either day ; one of two days. इतरेद्युः, a different day. ^c The past day and the day to come. ^d परम्भः or परःसः (—स्).

- i   1 i   i   2 i   i
23. एतहि सम्भौदानीमधुना साम्रातं (तथा)
 (दिग्देशकाले पूर्वादौ) प्रागुदक्षप्रत्यग् (आदयः) Now; at this
 3 i   4 i   5 i   time.
 East, North,
 West, &c. &

CHAPTER VI.

SECTION I.

1. सुलिङ्गशास्त्रैः सवादिष्टप्रज्ञितसमाप्तैः
 अनुत्तैः संप्रहेत् लिङ्गं सक्तीर्णवद्विषोषयेत्

1—ति. इ—त्   2 च—.   3—क् (च).   4 उ—च.
 5—क् (च).

^a प्राक् (च) the east ; from or in the east : or eastern (country).
 or prior time. उदक् (च), North ; northern, or subsequent. प्रत्यक् (च),
 West, western, or subsequent. Besides other terms, as आशक् (च) South : Southern or former. दक्षिणात्—सातः—येत्, Southward.
 उत्तरात्—रतः—रैष, Northward. आधरात्—रतः—रैष—सात्, underneath.
 पुरक्षात्, before. उपरि उपरिद्वात्, above. आधस्तात्, behind.

The following are feminine, viz. Monosyllables in ए or अ. ^a

2. लिङ्गं शेषविधिर्वापी विश्वैर्यद्युवाघितः

लिंगामौदूदिरामैकाच्

Names of female beings.^b

स्योनिप्राणिनाम च

Terms signifying lightning.

3. नाम विद्युचिशावस्त्रीवीणादिभूमदीक्षियां

अद्वैर्दिगुरेकार्थी न च प्रायुगादिभिः पञ्च नामः

A compound in ए with a numeral. ^c

4. तत्त्वन्दे ये निकष्यता तैरमैथुनकादित्वन्

A no in ending in the affixes तत्, &c.

^a Example, चीः, prosperity. अः, eyebrow. ^b Except कल्पं and वस्त्रं, neut. and दात्रा, masc. pl. signifying a wife. ^c Viz. lightning ; night ; any creeping plant ; a lute ; (some read वाणी, speech ;) space, quarter ; earth, river ; modesty (some read भी intellect). ^d Provided the sense be singular (Ex. त्रिलोकी, the aggregate of three worlds ;) except such compound term, formed with the words पात्रं, वगः, &c. (Ex. चतुर्वास, Total of four ages). ^e Viz. तत्, which imports state of being, and multitude, or is pleonastic, (Ex. देवता, God, deity) : य, इति, कल्पं and व �signifying multitude, as पात्रा assemblage of chains or bonds ; पत्तिनी, a pond (abounding in lotuses) ; रथवस्त्रा, a crowd of carriages ; गोत्रा, a herd of kine : चुन्, (or तुष्ट् or चुच्, all convertible into चक, and finally into इक्षा;) signifying enmity, nuptial union, &c. (including the distributive import, and gift and amercement). Ex. काकोचूकिका, enmity of crows and owls.

स्त्रीभावादावनिक्तिन् शुद्धग्राम्यपोद्युचिअक्षताश्च। Or in अनि,
&c. a

5. उणादिष्टुनिक्तरौच्

अनि

ज्ञावज्जन्मं चरं स्थिरम्

तत्कौडायां प्रहरणं चेन्नौटा पास्तवा गादिक

only an part of रा प्रत्ययः

Or. in certain
unādi affixes.
b

Or in a semi-nine termina-tion. c

Or in च,
&c. d

* Nouns ending in these eleven affixed, which import the state of being, &c. are feminine : viz. अनि, signifying an imprecation. क्तिन् (ति) for the abstract sense (Ex. अृतिः, recollection) : श्वन् (convertible into इक्ता) denominating a disease ; or implying the import of the verb (as जीविका, livelihood); also अस्तु : अस्तु (आ ई) implying reciprocity ; as आवश्योषी, mutual imprecation. क्यप् (बा) conveying the abstract sense ; as ब्रह्महत्या, sacrifice. शुच् (चना) with the abstract sense ; as नश्चना, decoration : दशा (का) indicating question and reply : अरु (आ आ) for the abstract sense ; Ex. पचा, cookery : नि with the abstract import ; Ex. ग्लानि, fatigue : अ also in the abstract sense ; as चिकीत्सा, desire to rest : (but some omit this affix ; others interpose it after क्यप्, others transpose some of the latter affixes :) अ (आ आ) with the same abstract import : Ex. क्रिया, action. ^b Viz. नि ; as त्रोणिः, a string or row. Some read अनिः ; as अनिः, the earth ; ऊ as चमू, an army. ई as लक्ष्मी, prosperity. ^c Terminated by an affix denoting the feminine gender (रु, आप् or अस्तु) whether the noun signify anything locomotive or fixed, or whether it vary the gender, or be restricted to the feminine. ^d Indicating play in which the thing is used as a weapon. Ex. मौद्दल, boxing, playing at fisty cuff.

W w

Or in अ following वा.

6. षजोः चाक्षिवासां चेहासृपाता हि काशुगी

स्मैनम्याता हि र्गवा तैलम्याता स्वधेति दिक्

Diminu-
tives. b

And the par-
ticular nouns
here enumera-
ted. b

7. स्त्रीखालकाचिन्मृत्याल्यादिविवद्य! इपचये वदि

सहा शेफालिका टीका धातकी पञ्चिकाठकी

c d e f g 1 h

i j k l 2 m n

8. सिंधका सारिका हिका प्राणिकोख्का पिपीलिका

o न-प q r s 3 t

तिन्दुकी कणिका महि तुरझा खूबि माढवः

u v 4 w x y z aa

9. पिच्छावितरडाकाकृष्णचूर्णिः शाशी दुष्णी दरतु

1 वा—.

2 ए—.

3 वाडि.

4 वी or वी.

- * And implying, that such act takes place at such time or in such circumstance. Ex. श्वेनपात रुग्वा.   b Formed by giving the feminine termination to a masculine noun : as गृहाली, a small fibre of a water lily.   c The city of the name.   d Nyctanthes arbortristis.   e A commentary : annotations.   f Grislea tomentosa.   g 1 A perpetual commentary. 2 A book of accounts ; a journal. 3 A calendar or almanac.   h Cytisus Cajan.   i The plant.   j A sort of bird : Turdus Salica, Buch. MS.   k Hiccough.   l A sort of bird : others say, a gadfly.   m A firebrand.   n An ant.   o Diospyros melanoxylon.   p 1 An atom.   2 A spack.   q 1 Fracture.   2 Deception.   3 Wave.   4 Irony.   r A winding hole in the ground, a mine ; an opening by sap, such as house-breakers make.   s A needle.   t The gem of leaves : young leaves undisplayed.   u Gum of the Bombax heptaphyllum.   v Scum of boiled rice, &c.   w Criticising.   x The quarter of a pana ; some say of a máshá.   x तूर्जिः or तूर्जी, selection of an unanswerable argument.   y 1 A grindstone.   2 A curtain made of rushy Crotalaria.   z A centipede.   aa A tribe of barbarians.

a   b   c   d   e

साति कन्वा(तथा) सन्दौ नाभी राजसभा(ऽपि च)

f   g   h   i   j   k

10. अमुरी चर्चरी पारी होरा खटा (च) सिधला

l   m   n   o   p   q

लाला लिला (च) गखुषा ग्रधसी चमसी मसी

- १ ॥ १८ ॥
- DRAUPATI DRUPAKMATH*
- Extreme pain. २ Destruction. ३ A rug : a quilt of rags. ४ A small bed or couch ; a chair, or stool. ५ नाभी or नाभिः, the navel. It is also masculine. ६ The royal court. ७ Cymbals. ८ Rejoicing : celebration by (song, &c. According to another reading ककटी, a small jar. ९ A drinking vessel ; a cup or goblet. According to another reading, शारी, १ A vessel for milking. २ A rope for binding an elephant. ३ १ Rising of a zodiacal sign. २ Half a sign. ३ A sign of the zodiac. ४ Astrology. ५ १ Name of a plant. २ Name of a bird. ३ Lock of hair on the forehead. ४— on the side of the face. ६ १ Blotch of the skin. २ Sort of leprosy. ७ Lac. ८ Nit, egg of a louse. ९ A mouthful of water to rinse the mouth. १० Gout or rheumatism affecting the thigh. ११ १ A small ladle or spoon. २ Lentils ground to meal. १२ Ink. Also masc. नाभिः.

SECTION II.

The following are masculine viz.
Nouns signifying gods,
&c. a

11. पुंस्के सभेदानुचराः सपर्वायाः सुग्रासुराः

खर्गयागाद्रिमेषाभिहृकालाचित्तरात्वः

12. करणस्त्रैष्ठदोर्दण्डै करणकेष्वनखस्त्राः

अङ्गाहानाः

त

क्षेष्वद्वा

रात्रान्तः प्रागसंख्यकाः

Terms ending in एङ्ग
or अङ्ग. b
Names of poisons. c

Compound terms in
रात्र. d

^a Viz. Gods of various orders with their attendants (under some exceptions). Demons with their attendants (under some exceptions). Likewise the following (under certain exceptions), viz. heaven, and particular heavens ; sacrifice, and its varieties ; a mountain, and particular mountains ; a cloud, or particular descriptions of clouds ; a sea, and particular seas ; a tree, and particular species ; time, and the measures of time ; a sword, and sorts of swords ; an arrow, and varieties of arrows ; an enemy, and descriptions of enemies. Also, Revenue or tax. A ray of light. A hand. A cheek. A lip. An arm. A tooth. The throat. Hair. A nail. A pap. [The exceptions are stated in their places.] ^b As पूर्णाङ्गः, forenoon. द्विः, a couple of days. ^c With certain exceptions. ^d As वर्षारात्रः, a rainy night. Except in composition with a numeral. Ex. पञ्चरात्रः.

13. श्रीवेष्टाद्यास्त्रं निर्यासाः

Resins and gums. A

असत्ता अवाधितः

कश्चेष जतुवस्तुनि हिता तुरुविरामकाः

Nouns in अस or अन्. c

14. क घ ण भ मरोपान्ता वद्युदन्ता अमी

Nouns in तु or द.

पथनयस्तोपान्ना

In ~~w~~ with
a penult ~~w~~,
&c. e

गोत्राखां
जाय में है। (गोत्राखां अल्प)

Names of families. g

चरणाह्या

Names of portions of the Veda.

15. नाम्बृतकर्त्तरि भावे च वस्तु पुनः एव वायुः Nouns in
वस्तु, &c. h

ପାତା ୩୫

^a Or other exudations of trees ; and any vegetable extracts.
^b According to another reading शीपिष्टः. ^c With many exceptions. Some erroneously read चस् or चसु. ^d Except क्षेत्र, root of Scirpus maximus ? which is neuter and masc. (some say fem.); अदृ, lac ; चसु, a thing : both neuter : besides other exceptions. ^e Viz. अ, ए, अ, अ, अ, ए. ^f Viz. प, ए, न, अ, उ, ठ. Some understand this not to be limited to a final अ, but the better opinion so restricts it. Even with that restriction, the rule admits numerous exceptions. ^g Denominated from a patriarch. ^h Viz. Nouns denominative, terminated by the affixes वर्य, वर्ष, वर्ष, (all convertible into अ,) वर्ण (न), अ, ए, (both convertible into अ,) and वर्षुव् (अव्), with the abstract sense, or denoting the import of any case except the agent ; or even this import, if the noun be not denominative. The rule admits exceptions.

In ल्लु, &c.

The compound term
अश्ववहन्. bकान्त in
composition
cThe nouns
here enu-
merated.

ल्लुः कर्त्तरौभनिभावे को घोः क्रिः प्रादितेऽन्यतः

16. हन्ते अश्ववडवावश्ववडवान् समाहते

कान्तः खर्चेन्दुपर्वाव पूर्वे ऽयः पूर्वके ऽपि च
 d e f g

17. वटकः (चा) अनुवाक (च) रस्तक (च) कुटङ्कः
 h i j k l m n

पुङ्कोन्युङ्कः समुङ्क (च) विटपृष्ठटाः खटः शटा।

- * Viz. Terminated in ल्लु (convertible into ल्लन) with the active import ; in इन्निच् (इन्नन्) with the abstract sense (some say the passive also) ; in च (convertible into च), with the abstract sense ; and in कि (क) affixed to the verbs termed ल्लु (viz. दा, &c.) with a preposition or noun prefixed. ^b Du. अश्ववहन्, a horse and mare. pl. अश्ववहनाः, horses and mares : but अश्ववहन्, a stud of horses and mares.
- ^c With names of the sun and moon, or with the word अयस्. Ex. खर्चकान्तः, a crystal lamp. ^d Pulse ground and fried with oil and butter.
- ^e A hymn in the védas. ^f 1 Sort of deer. 2 Eyelid. ^g Or कुटङ्कः.
- 1 An arbour formed by creeping plants overrunning a tree. 2 A root or thatch. 3 A house or hut. ^h Feathered part of an arrow. ⁱ Or अङ्कुङ्कः. 1 Sixfold repetition of the triliteral name of God. 2 The Sámanvédā. 3 Pleasing. ^j A box with a cover or lid. ^k A sodomite.
- ^l 1 Cloth. 2 Wove silk. 3 A royal patent. 4 A stone for grinding with a mullar. ^m A balance. ⁿ 1 Grass. 2 A blind well.

a b c d e f घ

18. कोट्टारघट्टहृष्टा (च) पिण्डगोख्लृष्टिपिण्ड (वत्)

g h i j k l

गङ्गुः करखलेलगुडोवरण्ड (च) किणोघुणः

— m n 1 o p 2 q r

19. हृति सीमन्त इरितोरोमन्योज्ञीययुद्धाः

s t u v w x

कासमहैः इरुदः कुन्दस्केनस्थूपौ (च) वूपकौ

।—त्

२—.

- * कोट्टः, a fort. According to another interpretation कोट्टारः,
 1 The town well. 2 The stairs of a pond. ^b घरघट्टः, machine for
 drawing water. According to another interpretation, घट्ट, a wharf :
 stairs. ^c घट्टः, a market. ^d 1 A lump of food. 2 A lump of flesh ?
 3 A body. 4 An oblation of food to the manes of ancestors. ^e 1 A
 tribe of mountaineers 2 A person having the navel prominent. Some
 read गोट्टः, others गोट्टः ; and interpret a lump of flesh on the navel.
^f The Abdomen. ^g 1 A goitre. 2 Hump on the back. ^h 1 A box
 with a lid or cover. 2 A basket. ⁱ 1 A staff. 2 A club armed with
 iron, or made of it. ^j 1 A multitude. 2 Pimples on the face. 3 A
 portico. ^k 1 A worm. 2 A scar. ^l An insect which eats wood. ^m Bel-
 lows. ⁿ Dressing of hair ; separating the hair, so as to leave a line
 on the top of the head. ^o Green colour. ^p Chewing the cud.
^q 1 Designation of the triliteral name of God. 2 A portion of the
Sāmarvēda. ^r Bubble of water. ^s Or आब्दन्तः. 1 The plant (*Cassia*
esculenta). 2 An acid preparation of tamarind and mustard. ^t 1 In
 numeration ; a hundred millions. 2 In medicine, An indolent swelling.
 Some read घर्दनिः : 1 Fire. 2 Disease. ^u 1 The plant (*Jasminum*
multiflorum). 2 A turner's lathe. ^v Froth. ^w A mound of earth. ^x घृषः,
 a sacrificial post to which a victim is bound. According to another
 reading घृषः, bread.

a   b   c   d   e

20. आतपः (क्षतिये) नाभि कणप चुरकेद्वाः

f   g   h   i   j   k
पूरचुरप्रचका (च) गोल चिक्कु, बुपड़खाः । एन्द्र
l   m   n   o   p

21. वेताल मङ्गभूषा (च) पुरोडाश्ये (अपि) पद्मिशः

q   r   s   t
कुख्याधीरभस (चैव स) कटारः पतम्भः

- * Sunshine. ^b A soldier or man of the military tribe. ^c A spear or lance. According to another reading चुणपः; 1 A dead body. 2 A stink. 3 A spear. ^d Or चुरः; 1 A razor. 2 Barleria (or Ruellia) longifolia. ^e Name of a plant. ^f A wave. ^g Or चुरपः; sort of arrow. ^h चुक्कः; 1 Acid sauce. 2 Sorrel. ⁱ 1 A globe. 2 A widow's bastard. ^j चिक्कुहः; m. n. or चिक्कुः; m. Vermilion. ^k Or चुहलः; 1 Soul. 2 Body. ^l A dead body, occupied by an evil spirit. ^m A wrestler or boxer. ⁿ 1 A bear. m. f. ^o Sort of arrow. ^p Or पुरोडाः (स्). 1 The residue of an oblation. 2 Sort of oblation. ^q Or पुरोडाः (स्). 1 The residue of an oblation. 2 Sort of oblation. ^r Or पद्मिशः, a battle axe. ^s Or चुख्यास्तः; a dish consisting of half boiled rice with pulse; or half boiled barley, &c. ^t 1 Joy. 2 Mental exertion. ^u 1 A shallow boiler. 2 A turtle's shell. 3 A young buffalo. ^v A spitting pot.

SECTION III.

22. द्विने इन्द्रं खारसपर्णेषुभिसेहकम्

यीतोऽस्मांसद्विर सुखाच्छिद्रविश्वलम्

The following are neuter : viz.
Nouns signifying sky,
&c. a

23. फलहेमशुल्लोह सुखदःखशुभाशुभम्

जलपुष्पाणि लवणं व्यञ्जनान्यशुलेपम्

24. केाच्छाः शतादिसखांश्च वा लक्ष्मीनिशुतं च तत्

द्वच्कमसिसुस्वनं

Dissyllables
in अस्
इस् उस्
or अन्. b

अद्भगान्नमूकर्त्तरि

Nouns in
अन्. c

- ^a Viz. (Under various exceptions). The sky or atmosphere, or the etherial element ; an organ of sense ; a forest ; a leaf ; a hole ; frost ; water ; cold ; heat ; flesh ; blood ; the face ; an eye ; wealth, substance ; force, strength ; forces, army ; fruits of various sorts (or according to another reading उष्ट्र, a plough) ; gold ; copper ; iron ; metal ; pleasure, pain ; good luck ; ill luck ; aquatic flowers ; salts of various kinds ; sauce or condiment ; and various sorts of condiments ; perfumes of various kinds ; numerals from 100 upwards, except कोटि, ten millions, which is fem. and अस् fem. and neut. and निशुत masc. and neut. both signifying a hundred thousand. ^b Example असः (स्), glory. उष्ट्रः (उ.), oblation of butter. असः (स्), body. नामः (न्), name. ^c With that termination bearing any import but that of agent. गम्यम्, movement, going.

In अ, उ
and श. a

25. लान्तं स्वेष्यं विद्

In रात्रि
with a nume-
ral. b

Compounds
in पात्र, &c. c

Nouns com-
pounded co-
pulatively or
adverbially. d

पद्धति,
with a nume-
ral or parti-
cle. e

कात्मा,
with a word
in the 6th
case. f

सुभा in
composition
with the 6th
case. g

रात्रमाकृ संख्यान्वितम्

पात्राद्यदन्ते कार्यं हिंगुर्ज्ञातुरातः

26. हन्दैकात्माभ्यवीभावौ

पथः संख्याभ्यवात्परः

षष्ठ्यान्त्यायावद्गामी चार्यं

विमुक्ते

संहस्रौसंका

- ^a Ex. विद्, a friend, वस्तु chaff, दुर्ब, a family. The rule is subject to many exceptions. Some read न for श, and interpret the rule as restricted to nouns in अ, with श्, or द्व् prefixed. Ex. वस्तु, cloth. यज्ञ, a machine. ^b Ex. त्रिरात्र, the duration of three nights. ^c Compound terms in ए formed of पात्र and certain other nouns with numerals; and signifying one whole. Ex. चतुर्द्वंश्, entire period of the four ages. ^d The first implying one whole. Ex. शिरोऽदीर्घ, head and neck. The second joining a noun with a particle. Ex. अस्याभ्यः, as much as able. ^e कापर्य, a bad road. ^f Provided such word be plural. Ex. विच्छार्य, shadow of a flock of birds. ^g Provided it signify an assembly. Ex. दाहीसंक, a multitude of female slaves. Or whether it signify an assembly or a house, if the term to which it is joined signify king, (except the word राजा), or a demon, or similar being, (neither man nor god). Ex. द्वृपर्य, a king's palace, or a meeting of kings. रक्षःसंक, a multitude of demons.

27. शाखार्द्धापि पराराजा॑ इमगुर्वार्द्धाद्वाराजकात्

दाचीसभं दृपसभं रक्षःसभमिमा दिशः

28. उपश्चोपक्रमान्तरं तदादित्यप्रकाशने

३० उपज्ञा,
and उपज्ञन.

a

केापञ्च कोपक्रमादि

कन्दोशीनरनामतु

Also कन्दा.

b

29. भावेनष्ट ऋचिद्योऽन्ये सम्बहे भावकर्मणेः

Nouns in
affixes hav-
ing an ab-
stract sense. c

अद्वत्प्रत्ययाः

पुर्णसुदिनायां लूहःपरः

In अद्व,
with certain
terms. d

30. क्रियाव्यवानां भेदकाव्येकत्वे इय

Adverbs and
epithets of
indeclinables

उक्षतोटके

The nouns
here speci-
fied.

* In composition with the sixth case, provided the import be commencement. Ex. केापञ्च, and कोपक्रमं, the creation by *Brahmā*.

† Provided the compound term be the name of a town in the province of *Usīnara*. Else it is feminine. Ex. लौहचिकम्बं and दाचिकम्बा, names of towns ; the first situated in *Usīnara*, the other out of that province.

‡ Being terminations in ा, forming verbal derivatives. Except ा, (वास्) ; ा, ा, (as well as वास्), reducible to ा ; and such as are distinguished by an indicatory ा. (as वास्, &c.) Also affixes in ा, with the abstract or the passive import, or with the sense of multitude, forming derivatives from nouns. § Viz. With पुर्ण, or लूहिन. Ex. पुर्णार्द्ध, a holiday. ¶ 1 A portion of the *Sāma-vēda*. 2 A monosyllabic verse.

|| 1 Name of a metre. 2 Species of drama.

a   b   c   d   e   f
 चोचं पिच्छं मृहस्युलं तिरीटं भर्मयोजने
 g   h   i   j
 31. राजस्त्रं वाजपेयं गद्यपद्ये (हतौ कवेः)
 k   l   m   n   o   p
 माणिक्यभाष्यसिन्दूरचीरचीवरपञ्चरम्
 q   r   s   t   u
 32. लोकायतं हरितालं विद्लं सात्त्वांहुकम्

- * 1 Half-eaten fruit. 2 Fruit of the palm. 3 A cocoanut. Or चोचं, a plantain. Also, according to another reading, लेटं, chase; hunting. ^b A peacock's tail : some say m. f. a monosyllabic verse. Also, according to different readings, उक्तं (vide उक्तं); and उक्तं, released. ^c Pillar of a house. ^d 1 A turban. 2 A diadem. ^e A joint, or place of junction of parts of the body. ^f A long measure : 4 *Krōsa*. ^g A grand sacrifice by an emperor attended by tributary kings. It is also masc. ^h Name of a sacrifice. ⁱ Prose. ^j Verse. ^k A gem. ^l 1 Commentary. 2 Sort of building. ^m Minium. ⁿ 1 Bark. 2 Rag. ^o Dress of a priest of the sect of *Buddha*. ^p Dress of a mendicant. ^q Dress of priest of the sect of *Buddha*. ^r Or पिङ्गरं, 1 A cage. 2 The ribs. It is also masc. ^s System of atheistical philosophy taught by CHARVATCA. ^t Yellow orpiment. ^u A basket made of split bambus. ² Bark of pomegranate. 3 Split peas. ^t A caldron. ^u 1 Name of a country. 2 Production of that country. Also वात्तुकं, sort of saffron.

SECTION IV.

The nouns
here speci-
fied are mas-
culine and
neuter.

(पुंनपुंसक्योः) शेषोऽर्हच्चित्याकाकण्डकाः

a b c d

33. मोहकशङ्खकट्टश्चाटकः कर्वटोऽर्बुदः

k 2 l m n o p

पातकोऽदोगचरकतमाला॒ इमलका॒ नष्टः

1 त— 2 त—.

- * Some include this among the terms exhibited : m. n. in the sense of remainder ; but masc. as a name of the eternal serpent *Seshandaga*. ^b Half a verse of the *vedas*. ^c An oil cake. ^d 1 A thorn or prickle. 2 A fault or defect. 3 Horripilation. ^e Sort of sweetmeat. ^f Performance. Right preparation. According to another reading दस्तुकः, sort of metre. ^g टाकः, a hatchet, or a stone-cutter's chisel. Or, according to another reading, ताकः. 1 Grief at separation from a beloved object. 2 Terror. ^h A petticoat. ⁱ Capital of a district (of two or four hundred villages): not a city nor a village ; but partaking of both. Some write रुप्तः. But, according to another reading, कर्पटः, cloth. ^j 1 In numeration, a million. 2 In medicine, Ophthalmia. ^k Sin. ^l Exertion, endeavour. ^m Name of a book on medicine : (so denominated from its author). Or वरकः, sewn cloth. ⁿ 1 Name of a tree. 2 Bark of bambu. ^o Emblic myrobalan. Or आचारकः, an inhabited place on a hill or mountain. ^p A hollow reed.

a b c d e f g

34. कुष्ठं सुखं श्रीधुवुसं शैऽितं लेमकुहिमम्

h i j k l m

उहुमं शतमाना॑ इमं शम्बला॑ इव्यतारहवम्

n o p q r s

35. कवियं कन्दकार्पासं पारा॑ इवारं वुगन्भरम्

t u v w x y

यूर्पं प्रश्रीवपालीवे यूर्पं चमसचिवली॑

- DR. RUPNATH DRAPEK NATH*
- 1 Leprosy. 2 Costus. b 1 The head. n. f. n. 2 Shaved or shorn.
  - c Rum. d 1 Forcemeat. 2 Fried meat. Some read तुर्स. Also, according to various readings, तुर्सं plaster. दुर्सं, dust. वर्सं, excellence.
  - Warwhoop. f Well-being. g 1 A mine of gems. 2 Ground smoothed and plastered. 3 A poor man's abode, a cottage. h Confluence of rivers, &c. i 1 A *pala* of silver. 2 An *ādīhaca*. j A disease of the eye.
  - k शम्बलं or सम्बलं, stock for travelling expenses. l An indeclinable word. m Dancing with violent gesticulation. n A bridle. o A bulbous or tuberous root. Or वर्ष, act. p Cotton cloth. Or कपोः, cotton. q The opposite bank or shore. r The near bank or shore. According to another reading, वारं, 1 Multitude. 2 Opportunity. s Succession. t Going forth to spy. u 1 A yoke. 2 Name of a mountain. t A post to which a victim is tied at a sacrifice. Or पुर्सं, Pus.
  - u 1 A window. 2 A house for recreation. 3 Top of a tree. v पालीवं or पालीवं, sort of vessel used at religious ceremonies. w Or जूर्सं, Peasporridge : the water of boiled pulse (*Phaseolus mungo*, &c.) x A spoon : a vessel for drinking the extract of acid asclepias. y Barley meal.

36. अर्ष्वर्चादौ षुतादीनां पुरुषाद्यं वैदिकं भ्रुवम्

तच्चेत्कमिह सोके इपि तस्मेदस्तु ग्रेष्वत्

SECTION V.

37. श्रीपुंसयोरपत्नाना

हिचतुःषुप्तदोरगः

जातिभेदाः

पुरुषात्पात्रः लोयोगैः सह

The following are masculine and feminine, viz. Patronymics.

Generic names of animals. b.

Names of males, and by association, of females. c.

^d मङ्गकः The terms here specified.

“ Certain other terms, as इर्स, &c. which are m. and n. in the *Vedas*, are exclusively neuter in popular speech. Other terms, employed in both genders, must be learnt from practice. ” As bipeds, quadrupeds, insects, reptiles ; also fish, &c. This rule is however subject to exceptions. Ex. जिका, a fly. शिंशा, a jackal. खूत, a spider. पिण्डिका, an ant. All which are feminine whatever sex be intended. ” Ex. नौपी, a cowherd नौपी, a cowherd’s wife. ” A vessel holding oil : a cruet.

a   b   c   1 d   e   f
 38. सुनिर्वाटकः स्त्रातिर्वर्णकेा आटलिम्बुः
 g   h   i   2 j   k   l   m
 सूषा रूपाटी कर्कन्धुर्यंदिः शाटी कटी कुटिः

SECTION VI.

The following are feminine and neuter, viz.
 Nouns in अभ्, or अभं, some times, n. Compounds in सेना, &c. o.

39. सौनपुंसकयोर्भावक्षियदो अञ्ज कचिच्चु दुञ्ज्
 श्रौचित्यमौचिती मैता मैत्रं दुञ्ज् प्रागुदाहतः
 40. चष्टगन्त प्राक् पदः सना छायाशालादुरानिशाः
 साहादृसेनं सौनशङ्गोशालमितरे च दिक्

1 व-

2 व-

- * A devotee or ascetic. ^b A cowry. ^c The star : Arcturus. ^d A pigment, as indigo, orpiment, &c. But m. f. n. a perfume, as sandal wood. ^e Name of a tree. Some read पाटहिः, Bignonia chelonoides. ^f Name of MANU, or of his wife. ^g A crucible. ^h A measure : masc. रूपाटः, fem. रूपाटी. Also चारूपाटी,—टा, A stream of blood. ⁱ A jujube. ^j A staff. ^k A petticoat. ^l M. कटिः, and f. कटिः, जटी. The hollow above the hip. Or m. कटुः, f. कटी, a mat. ^m A hut. ⁿ Nouns in अभ्, (अ), or दुञ्ज् (अक), with the abstract or the passive import, are commonly fem. and neut. but sometimes fem. only ; and sometimes neut. Ex. औचित्य—ती, Propriety. चैत्रं, चैत्री, Friendship. वर्षकं,—का, Old age. ^o With a term in the sixth case. As चुसेनं, an army of men. चनियं, a night during which dogs bark and howl. गोषःकं, a cowpen.

41. आवन्नोन्नरपदो हिश्चापुंसि नस्तु लुप्

त्रिष्टुप्त्वा त्रिष्टुप्ती च वित्तच्च वित्तच्च्यपि

Numerals
with nouns in
आप or
चन्^a

SECTION VII.

42. (विषु) पात्री पुटी बाटी पेटी कुबलदाङ्गिमौ

The nouns
here speci-
fied admit
the three
genders.

^a Compound terms ending in nouns terminated by आप्, (आ, denoting the feminine), or by चन् ; joined with numerals and denoting a single whole. The final न् is in such compounds expunged. Ex. त्रिष्टुप्, or—टुप्ती, aggregate of three beds. वित्तच्च, or—च्ची, a party of three carpenters. ^b पात्रः,—त्री,—त्रं, a vessel. ^c पुटः, टी, टं ; 1 A lid or cover. 2 A plate made of leaves. Or पटः,—टी,—टं, covering ; cloth. ^d बाटः, टी, टं, 1 An enclosed piece of ground : a yard. 2 An orchard, or place for planting Areca, &c. 3 A road. ^e पेटः, टी or टा, टं ; 1 A multitude : an assembly. 2 A basket. 3 Retinue. ^f कुपलं, —ली,—लं ; 1 Jujube. 2 The jujube tree (some distribute the genders, m. f. the tree ; n. the fruit). ^g दाङ्गिमः,—मी, चं, pomegranate : (or else m. f. the tree ; n. the fruit.)

Y y

SECTION VIII.

The gender of the final is retained. a
That of another term is followed in certain compounds. b

Numerals and pronouns. c
Compound epithets. d
Epithets expressing a quality, thing, or action. e

परिक्षिण्यस्त्रघाने हन्ते तत्पुरुषे ऽपि तत्

43. अर्द्धान्तः प्राद्युलं प्राप्तापचपूर्वाः परोपगाः
तस्मितार्थे! द्विगुः:

संख्या सर्वनाम तदन्तकाः

44. बज्ज्वीहिर्दिङ्गवा मुखेया लङ्घाइतिः
गुणाद्वयक्रियायोगोपाधयः परगमिनः

* In certain compound terms, viz. Conjunctive compounds in which the several terms are principal; and compound terms formed of a principal one with a modification of it. Ex. (fem.) कुमुडमदुबौ, a dunghill cock and a peahen. (masc.) चयुरीकुमटौ, a peahen and a dunghill cock. (n.) कुमित्रः, the priest of the family. (n.) पिपुलं, the family of the priest. ^b Viz. Those ending in the word अर्द्ध (as आर्द्धवार्तः,—र्द्धा,—र्द्धं, intended for a Brāhmaṇa) : and compound terms beginning with अ and certain other terms. (Ex. अवज्ञीविकः,—का,—कं, competent to a livelihood) : and compound terms containing a numeral, and terminated by an affix peculiar to derivatives from nouns : (Ex. अनुकपाळः,—खा,—खं, prepared in five posts). They agree in gender with another term. ^c And terms ending in numerals and pronouns. However, most numerals must be excepted : and the rule applies only to those from one to four, which agree in gender with the subject. ^d As अर्द्धधनः,—ना,—नं, opulent. Except names of regions of space. ^e Example, m. f. n. शुकः (पटः) शुकाः, शुकं, white cloth, &c. But शुकः, the white colour. दक्षी, दक्षिणी, दक्षिण, one who bears a staff. बाचकः,—काः,—कं, one who begs.

45. कृतः कर्त्तर्वसंज्ञायां कृत्याः कर्त्तरि कर्मणि

Verbal active nouns. a

अनाद्युताक्षेनरक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः

Adjectives derived from nouns. b

46. षट्संज्ञकालिषु समायुक्तदस्यचित्तव्यम्

Some numerals, &c. do not vary. c

परंविरोधे शेषं तु ज्ञेयं शिष्टप्रयोगतः

d

47. इत्यमरसिंहकृतौ नाम्नलिङ्गानुशासने

सामान्यसूतीयः काण्डः साङ्क एव समर्थितः ।

- * Derivatives from verbs, terminated by affixes named कृत्, and denoting the agent, but not forming denominatives. Ex. कृतो,—र्ती, कृत्, agent. कृत्यन्, ती, त्, acting. Or terminated by affixes named कृत्य, with the active or passive, (not the neuter and abstract sense.) Ex. अव्यः (तद्यः)—व्या,—व्यं, a tree, that is to be. गन्तव्यः (याव्यः)—व्या,—व्यं, a village which may be approached or travelled to. ^b That is, according to the literal sense of this rule, Derivatives from nouns with the termination कृत्, &c. (among the affixes named तद्वित), and which are epithets of various subjects, or of which the subjects are various. Ex. कौसुमः,—सी,—सं, dyed with safflower. शैवः, शी, शं, made of gold. ऐन्द्रः,—न्द्री,—न्द्रं, sacred to INDRA. ^c The numerals denominated षट्, viz. from 5 to 10, do not vary in gender: nor the personal pronouns; nor inflected verbs; nor indeclinable particles. ^d In instances where any of the preceding rules are at variance, the last is an exception to the first: and what has been left unsaid, must be learnt from the practice of good writers.

DR.RUPNATHJI(DR.RUPAK NATH)

ALPHABETICAL INDEX.

N. B. p stands for page. And n. for note. The English figures point out the couplets in which the word is to be found.

अंश—अला.	
अंश, p 158, n. p 242,	अला, p 241, 86. p 258,
90.	45. p 162, n.
अंशक, p 18, 17.	प 364, 22.
अंशु, p 22, 84.	अलात, p 232, 47.
अंशुक, p 168, 17.	अलाता, p 232, n.
अंशूलती, p 118, 3.	अलान्तरक, p 192, 5.
अंशूमतुफला, p 112, 1.	अलहोवी, p 258, 44.
अंस, p 158, 39. p 242, n.	अलधूस, p 258, 44.
अंसक, p 148, 44.	अलर, p 352, 184.
अंहति, p 182, 29.	अलरचुङ्ग, p 194, 15.
अंहस्, p 31, 1.	अलरचन, p 194, 15.
अंहिति, p 182, n.	अलरचुङ्ग, p 194, n.
अंहु, p 156, 22.	अलरविन्धास, p 195, n.
अल, p, 384, n.	अलरसंस्वान, p 195, 16.
अलरणि, p 296, 39.	अलदक, p 231, 43.
अलुष, p 243, n.	अलयतो, p 258, 45.
अलूपार, p 60, 1.	अलसुष, p 100, 39.
अलस्यकर्णन्, p 270, 46.	अलायकीलक, p 205, 24.

अला—अला.	
अला, p 241, 86. p 258,	अला—अगा.
45. p 162, n.	अलान्ति, p 51, 24.
प 364, 22.	अलि, p 162, 44.
अलात, p 232, 47.	अलिकृष्टक, p 201, 6.
अलाता, p 232, n.	अलिगत, p 269, 45.
अलान्तरक, p 192, 5.	अलित्र, p 230, n.
अलहोवी, p 258, 44.	अलीव, p 230, 41.
अलधूस, p 258, 44.	p 93. 11.
अलर, p 352, 184.	अलोड, p 92, 9.
अलरचुङ्ग, p 194, 15.	अलोहिणी, p 211, 49.
अलरचन, p 194, 15.	अलेष, p 275, 15.
अलरचुङ्ग, p 194, n.	अलास, p 68, 27.
अलरविन्धास, p 195, n.	अलिल, p 275, 14.
अलरसंस्वान, p 195, 16.	अग, p 304, 20.
अलदक, p 231, 43.	अगरी, p 102, n.
अलयतो, p 258, 45.	अगस्त्या, p 19, 21.
अलसुष, p 100, 39.	अगति, p 19, n.
अलायकीलक, p 205, 24.	अगाध, p 64, 15.

अला—अगा.	
अलान्ति, p 51, 24.	अगा.
अलि, p 162, 44.	अग्नि.
अलिकृष्टक, p 201, 6.	अग्निगत.
अलिगत, p 269, 45.	अग्नित्र.
अलित्र, p 230, n.	अग्नित्र.
अलीव, p 230, 41.	अग्नित्र.
p 93. 11.	अग्नित्र.
अलोड, p 92, 9.	अग्नित्र.
अलोहिणी, p 211, 49.	अग्नित्र.
अलेष, p 275, 15.	अग्नित्र.
अलास, p 68, 27.	अग्नित्र.
अलिल, p 275, 14.	अग्नित्र.
अग, p 304, 20.	अग्नित्र.
अगरी, p 102, n.	अग्नित्र.
अगस्त्या, p 19, 21.	अग्नित्र.
अगति, p 19, n.	अग्नित्र.
अगाध, p 64, 15.	अग्नित्र.
अगार, p 79, 5.	अग्नित्र.

अगु—अग्रि.
अगुच्, p 171, 28. p 100,
 43.
अगुर्विंश्या, p 100, n.
अग्नायी, p 180, 21.
अग्नि, p 10, 48.
अग्निकश्च, p 11, 58.
अग्निचित्तु, p 177, 11.
अग्निज्ञाता, p 115, 12.
अग्निष्ठु, p 7, 85.
अग्निमन्त्र, p 101, 46.
अग्निमुखी, p 96, 23.
अग्निशिल्प, p 170, 25.
अग्निशिखा, p 113, 6.
 p 118, 2.
अग्नीष्म, p 172, n.
अग्न्युत्पात, p 27, 10.
अग्न्य, p 88, 12. p 273, 7.
अग्न्यज, p 147, 43.
अग्न्यवन्, p 175, 3.
अग्न्यस्ति, p 273, n.
अग्न्यस्ति, p 273, n.
अग्नसःसर, p 204, 40.
अग्नस्तु, p 373, 7.
अग्नस्त्र, p 154, 15.
अग्नस्त्र, p 208, n.
अग्नायत्र, p 352, 185.
अग्निम्, p 147, n. p 278, n.
अग्निय, p 147, 43.
 p 273, 7.

अग्नी—अङ्ग.
अग्नीव, p 147, n.
 p 273, 7.
अग्नेदिविषु, p 142, 28.
अग्नेसर, p 208, 40.
अग्नः, p 147, n. p 278,
 7.
अग्न, p 307, 28. p 31,
 n.
अग्नमर्च्या, p 188, 47.
अग्नमर्च्यो, p 188, 2.
अग्न्या, p 237, 67.
अग्न्, p 19, 18. p 298, 4.
अग्नी, p 46, n.
अग्नर, p 87, 4.
अग्न्य, p 202, 9.
अग्नू, p 87, n.
अग्नाठ, p 93, 9.
अग्ना, p 46, 5.
अग्न, p 156, 21 p 29,
 4. p 378, 7. p 381,
 19.
अग्नद, p 166, 9.
अग्नग, p 81, 13.
अग्नगा, p 137, 3.
अग्निच्छेप, p 49, 16.
अग्नसंस्कार, p 169, 22.
अग्नहार, p 49, 16.
अग्नहारि, p 49, n.

अङ्गा—अच्यु.
अङ्गार, p 228, 30.
अङ्गारक, p 21, 27.
अङ्गारधानिका, p 227, 29.
अङ्गारवङ्गी, p 97, 29.
अङ्गारवङ्गी, p 107, 8.
अङ्गारवङ्गी, p 227, 29
अङ्गिरसः, p 21, n.
अङ्गीकार, p 34, 14.
अङ्गीकृत, p 285, 58.
अङ्गिरि, p 159, n.
अङ्गीरी, p 159, n.
अङ्गीरीयक, p 166, n.
अङ्गुल, p 159, n.
अङ्गुलि, p 159, n.
अङ्गुलिप्रस्त्र, p 241, 86.
अङ्गुलिच्छ्राप, p 166, 9.
अङ्गुखी, p 159, 33.
अङ्गुखीयक, p 166, 9.
अङ्गुष्ठ, p 159, 33.
अङ्गुस्त, p 31, n.
अंगि, p 156, n.
अंगिवस्त्रिका, p 107, 11.
अंगरङ्गी, p 238, 71.
अंगस, p 84, 1.
अंगसा, p 73, 2.
अंग्युत, p 4, 14.
अंगि, p 11, n.
अंग्युतायज, p 4, 18.

અચ્છ — અચી.
 અચ્છ, p 64, 14. p 308,
 31.
 અચ્છભણુ, p 127, 4.
 અચ્છ, p 239, 76. p 308,
 32.
 અચકષ, p 6, n.
 અચકાષ, p 6, n.
 અચગન્ધિકા, p 119, 5.
 અચનગ, p 57, 5.
 અચગ, p 6, 30.
 અચગાષ, p 6, n.
 અચનનિ, p 296, n.
 અચન્દ, p 217, 77.
 અચનોદ, p 120, 10.
 અચન્દારી, p 114, 7.
 અચન્દ, p 18, 61.
 અચા, p 239, 76.
 અચારી, p 229, 36.
 અચારીએ, p 250, 11.
 અચાનેચ, p 202, n.
 અચિત, p 318, 64.
 અચિન, p 187, 43.
 અચિનપલા, p 132, 26.
 અચિનબોનિ, p 128, 8.
 અચિર, p 81, 13. p 351,
 183.
 અચિષ્ઠ, p 276, 21.
 અચિષ્ઠગ, p 212, 54.
 અચીકષ, p 6, n.

અચી—અચી.
 અચીવનિ, p 296, n.
 અચીકા, p 48, 11.
 અચ્છ, p 268, 38. p 270,
 48.
 અચ્છિત; p 283, 47.
 અચ્છન, p 16, 5.
 અચ્છનકેશી, p 116, 18.
 અચ્છના।
 અચ્છનાપત્રી, p 16, 6.
 અચ્છાલિ, p 160, 36.
 અચ્છણ, p 376, 2. p 379,
 12.
 અચ્છણા p 115, 15.
 અટનિ, p 212, n.
 અટની, p 212, 52.
 અટની, p 86, n.
 અટને, p 86, 1.
 અટસચ, p 110, 22.
 અટસચ, p 110, n.
 અટ'ન. 1p 648.
 અટાણા, p, 184, 35.
 અણ, p 80, 12.
 અણા, p 184, n.
 અણક, p 272, 4. p 272, n.
 અણણ, p 221, n.
 અણિ, p 205, 24.
 અણિન, p 7, 31.
 અણી, p 205, n.

અચી—અતિ.
 અચીવસ્, p 274, 12.
 અચ્છ, p 225, 20. p 274,
 11.
 અચ્છણ, p 135, 37.
 અચ્છકોષ, p 157, n.
 અચ્છનોષ, p 157, 27.
 અચ્છણ, p 65, 17.
 p 134, 33. p 271, 51.
 અચઠ, p 84, 4.
 અચસસાં, p 64, 15.
 અચસી, p. 225, 20.
 અતિ, p 372, 3. p 376, 2.
 p 377, 5.
 અતિક્રમ, p 214, 64.
 p 295, 33. p 343,
 152.
 અતિવા, p 120, 11.
 અતિચલ, p 125, 32.
 અતિચલા, p 122, 17.
 અતિજાવ, p 209, 41.
 અતિચિ, p 183, 33.
 અતિચી, p 183, n.
 અતિનિર્ણારિન્દુ, p 36, 19..
 અતિહુ, p 63, 14.
 અતિપથિન, p 76, 16.
 અતિપાત, p 184, 36.
 p 295, 33.
 અતિવલ, p, 209, n.

अति—अद.

अतिशाल, p 13, 62.
 अतिहङ्क, p 103, 52.
 अतिष्ठलक, p 92, 7.
 अतिरिक्त, p 277, 25.
 अतिविदा, p 109, 18.
 अतिवेळ, p 13, 62.
 अतिशक्तिता, p 216, 71.
 अतिश्व, p 13, 61.
     p 289, 11.
 अतिसञ्जन, p 294, 28.
 अतिसारकिन्, p 153,
     10.
 अतिसौरभ, p 94, 14.
 अतीन्द्रिय, p 278, 28.
 अतीत, p 376, 2.
 अतिका, 49. n.
 अत्यन्तकोपन, p 266, 32.
 अत्यन्तीन, p 209, 44.
 अत्यव, p 218, 84.
     p 343, 152.
 अत्यर्थ, p 13, 62.
 अत्येत्य, p 274, 12.
 अत्याहित, p 329, 80.
 अथ, p 373, 8.
 अथो p 373, 8
 अदभ, p 274, 12.
 अदर्श, p 26, n. p 174, n.
 अदर्शन, p 292, 22.

अदि—अधि.

अदितिनम्भन, p 2, 3.
 अदृश, p 153, 12.
 अदृष्ट, p 198, 80.
 अदृष्टि, p 55, 37.
 अद्वा, p 379, 12.
 अद्वृत, p 50, 19.
 अद्वार, p 263, 20.
 अद्य, p 382, 20.
 अद्वि, p 84, 1. p 347,
     165.
 अद्यवादिन्, p 3, 4.
 अध, p 56, n.
 अधन, p 272, 3. p 342,
     146.
 अधर्मयं, p 221, 5.
 अधर, p 254, 191.
     p 161, 41.
 अधरस्, p 383, n.
 अधरसात्, p 383, n.
 अधरात्, p 383, n.
 अधरेण, p 383, n.
 अधरेत्युस्, p 382, n.
 अधरो, p 161, n.
 अधरात्, p 283, n.
 अधराग्नव, p 107, n.
 अधिक, p 240, 80.
 अधिकर्ति, p 261, 11.
 अधिकार, p 207, 31.
 अधिकार, p, 198, 31.

अधि—अधू.

अधिकात, p 192, 7.
 अधिकिप, p 268, 42.
 अधित्वका, p 85, 7.
 अधिप, p 261, 11.
 अधिष्ठ, p 261, 11.
 अधिष्ठेइष्टी, p 82, 18.
 अधिकासन, p 173, 36.
 अधिविदा, p, 188, 7.
 अधिवचनी, p 227, 29.
 अधिष्ठान, p 336, 128.
 अधीन, p 262, 16.
 अधीर, p 264, 26.
 अधीच्छर, p 191, 2.
 अधुना, p 383, 28.
 अहृष्ट, p 264, 26.
 अधोगुण, p 169, 18.
 अधोज्ञ, p 4, 16.
 अधोभृन, p 56, 1.
 अधोक्ष, p 266, 33.
 अधोक्षोक, p 56, n.
 अधोक्षुदी, p 266, n.
 अध्य, p 97, n. p 192, 6.
     p 365, 227.
 अध्यरूपा, p 106, n.
 अध्यवसाय, p 52, 29
 अध्यापक, p 176, 6.
 अधाहार, p 33, 12.
 अधूढा, p 138, 7.

DR.RUPANATHA (DR.RUPAK MATE)

अधे—अन.

अधेष्ठा, p 183, 32.
 अधग, p 195, 17.
 अधगा, p 195, n.
 अधगीन, p 195, 17.
 अधगीना, p 195, n.
 अधग्, p 76, n.
 अधग्य, p 195, 17.
 अधग्या, p 195, n.
 अधर, p 178, 18.
 अधर्यु, p 178, 16.
 अन, p 379, n.
 अनक, p 272, n.
 अनकुन्दभि, p 4, n.
 अनचर, p 43, 21.
 अनकृ, p 5, 20.
 अनकृ, p 64, 14.
 अनहु, p 235, n.
 अनहु, p 235, 60.
 अनहुहो, p 235, n.
 अनचर, p 278, n.
 अनल. p 15, 1. p 32,
     84. p 57, 4.
 अनन्ता, p 73, 2. p 107,
     10. p 118, 2. p 123,
     24. p 112, 30.
 अनम्यज, p 5, 21.
 अनम्यहसि, p 278, 29.
 अनवितपञ्च, p 270, n.
 अनया, p 343, 151.

अन—अनु.

अनर्थक, p 43, 21.
 अनल, p 10, 50.
 अनपधानता, p 53, 30.
 अनपरत, p 13, 61.
 अनपरांग, p 273, 7.
 अनस, p 204, 20.
 अनाकुल, p 354, 192.
 अनागतार्था, p 189, 8.
 अनाहर, p 50, 22.
 अनाशय, p 150, 1.
 अनाभिका, p 159, 83.
 अनावासकत, p 282, 44.
 अनारत, p 18, 61.
 अनावतिल, p 119, 8.
 अनाहत, p 167, 18.
 अनि, p 365, n.
 अनिति, p 363, 220.
 अनिष्ट, p 5, 22.
 अनिल, p 2, 5. p 12, 57.
 अनिष्ट, p 18, 61.
 अनीक, p 210, 46.
     p 216, 73.
 अनीकस्य, p 192, 6.
 अनीकिनी, p 210, 46.
 अनु, p 373, 9.
 अहुक, p 264, 23.
 अहुकम्बा, p 49, 18.
 अहुकर्म, p 206, 25.
 अहुकर्म, p 206, n.

अनु—अनु.

अहुकस्य, p 185, 39.
 अहुकामीन, p 209, 44.
 अहुकार, p 291, 17.
 अहुक्तम, p 184, 36.
 अहुक्ताय, p 49, 18.
 अहुग, p 278, 28.
 अहुप्र, p 290, 18.
 अहुल, p 208, 39.
 अहुल, p 147, 43.
 अहुजोविन्, p 193, 9.
 अहुतर्म्य, p 257, 43.
 अहुतर, p 63, n.
 अहुताप, p 51, 25.
 अहुत्तर, p 273, 6.
 अहुत्तर, p 354, 192.
 अहुपद, p 278, 28.
 अहुपरीमा, p 254, 31.
 अहुपता, p 16, 6.
 अहुप्त, p 208, 39.
 अहुप्त, p 328, 101.
 अहुपोष, p 170, 24.
 अहुभव, p 294, 27.
 अहुभाष, p 360, 211.
     p 50, 21.
 अहुभति, p 26, 8.
 अहुबोग, p 41, 10.
 अहुरोष, p 170, n.
     p 194, 12.
 अहुखाप, p 42, 16.

अनु—अन्त.

अनुवत्ति, p 194, 12.
 अनुपमर, p 30, n.
 अनुचाक, p 390, 17.
 अनुष्ठ, p 343, 150.
 अनुष्टुप्, p 180, n.
 अनुष्ट, p 252, 19.
 अनुहार, p 291, 17.
 अनुहास्य, p 183, n.
 अनुक, p 301, 13.
 अनुपात, p 177, 9.
 अनुग, p 275, n.
 अनुग्र, p 275, 15.
 अनुप, p 75, 10.
 अनुस, p 22, 33.
 अनुष्ट, p 74, n.
 अनुष्टु, p 270, 46.
 अन्दत्, p 43, 22. p 220, 2.
 अनेकप, p 200, 2.
 अनेकमूक, p 268, n.
 अनेहस्, p 24, n.
 अनो, p 379, n.
 अनोक्त, p 87, 5.
 अनःपुर, p 80, 11.
 अन्त, p 218, 85.
 अन्तक, p 11, 54.
 अन्तर, p 353, 189.
 अन्तरा, p 378, 10.
 अन्तराव, p 292, 19.

अन्त—अन्दि.

अन्तराल, p 18, 7.
 अन्तरिक्ष, p 15, 1.
 अन्तरीक्ष, p 15, n.
 अन्तरीप, p 62, 8
 अन्तरीव, p 169, 18.
 अन्तरे, p 378, 10.
 अन्तरेण, p 376, 3. p 379,
     10.
 अन्तर्गत, p 280, 36.
 अन्तर्वार, p 81, 14.
 अन्तर्वा, p 18, 14.
 अन्तर्छि, p 16, 14.
 अन्तर्मनस्, p 260, 8.
 अन्तर्मिक, p 192, 8.
 अन्तर्मल, p 142, 22.
 अन्तर्मिति, p 260, 6.
 अन्तर्मालिन्, p 250, 10
 अन्तिक, p 275, 17.
 अन्तिकाम, p 275, 18.
 अन्तिका, p 49, 15.
     p 227, 29.
 अन्तिकाम्य, p 292, 19.
 अन्तिष्ठ, p 275, n. p 578, n.
 अन्तेवासिन्, p 252, 20.
     p 177, 10.
 अन्त्र, p 278, 30.
 अन्त्र, p 155, 17.
 अन्तिका, p 227, n.

अन्दु—अप.

अन्दुक, p 202, 9.
 अन्दूक, p 202, n.
 अन्ध, p 233, 48. p 60,
     n. p 330, 105.
 अन्धकरिषु, p 6, 29.
 अन्धकार, p 56, 3.
 अन्धतमस, p 56, 3.
 अन्धस्, p 233, n.
 अन्धातमस, p 56, n.
 अन्धु, p 68, 26.
 अन्ध, p 233, 48.
     p 285, 60.
 अन्ध, p 279, 32.
 अन्धतर, p 279, 32.
 अन्धतरेयुः, p 382, n.
 अन्धेयुः, p 382, n.
 अन्धस्, p 278, 28.
 अन्धस्, p 278, n.
 अन्धव, p 175, 1.
 अन्धवाय, p 175, 1.
 अन्धाहास्य, p 183, 31.
 अन्धाहास्यक, p 183, n.
 अन्धिष्ठ, p 284, 54.
 अन्धीष्ठ, p 294, n.
 अन्धीष्ठी, p 278, n.
 अन्धेष्ठ, p 294, n.
 अन्धेष्ठा, p 183, 31.
 अन्धेष्ठित, p 284, 54.
 अपकारणी, p 42, 14.

DR. RUPNATH DRAUPAK MATE

अप—अप.

अपक्षम्, p 217, 80.
 अपगा, p 69, 30.
 अपदन, p 156, 21.
 अपचय, p 291, 16.
 अपचायित, p 284, 51.
 अपचित, p 284, 51.
 अपचिति, p 319, 70.
 अपटान्नर, p 275, 17.
 अपटु, p 152, 9.
 अपत्व, p 144, 28.
 अपत्वपा, p 51, 23.
 अपत्वपिण्डा, p 265, 28.
 अपथ, p 77, 17.
 अपथिन्, p 77, 17.
 अपदान, p 286, n.
 अपदानर, p 275, n.
 अपदिष्ठ, p 16, 7.
 अपदेष्य, p 53, 33.
     p 362, 218.
 अपधन्त, p 268, 39.
     p 282, n.
 अपध्यंश, p 38, 2.
 अपध्यंस, p 38, n.
 अपधान, p 217, 80.
 अपरस्पर, p 286, n.
 अपरस्परा, p 286, n.
 अपराजिता, p 110, 22.
     p 121, 15.

अप—अपा.

अपराष्टपत्त, p 208, 36.
 अपराख, p 197, 26.
 अपराह्न, p 25, 8.
 अपरेद्युः, p 382, n.
 अपर्णी, p 7, 33.
 अपराप, p 42, 17.
 अपरवं, p 35, 16.
 अपरञ्जन, p 182, 29.
 अपवाद, p 41, 13.
     p 326, 91.
 अपवारण, p 18, 14.
 अपवद, p 251, 1.
 अपवद्ध, p 38, 2.
 अपष्टु, p 279, 33.
 अपसद, p 251, 16.
 अपसप्त, p 194, 13.
 अपस्त्र, p 279, 34.
 अपस्तर, p 205, 23.
 अपस्त्रात, p 263, 19.
 अपहार, p 291, 16.
 अपाह्न, p 162, 45.
     p 305, 22.
 अपान, p 157, 24.
     p 12, 59.
 अपाकांग, p 107, 7.
 अपास्मिति, p 60, 2.
 अपादत, p 262, 15.
 अपासङ्ग, p 212, n.

अपा—अल.

अपासन, p 218, 82.
 अपाची p 15, n.
 अपि, p 374, 10.
 अपिगीर्व, p 285, 59.
 अपिधान, p 18, 14.
 अपितृ, p 207, 33.
 अपोज्ञ, p 150, n.
 अपृष्ठ, p 282, 48.
 अपोगरुण, p 148, n.
 अपोदिका, p 123, n.
 अप्, p 60, n.
 अपृष्ठति, p 12, 56.
 अपृष्ठित, p 11, 52.
 अप्रकाश्य, p 88, 9.
 अप्रशुष, p 276, 21.
 अप्रत्यच, p 278, 28.
 अप्रधान, p 274, 9.
 अप्राप्ति, p 274, 9.
 अप्रिया, p 67, n.
 अप्सरङ्, p 2, 6, p 10, 47.
 अफल, p 87, 7.
 अवच, p 43, 21.
 अवचुल, p 267, 36.
 अवध, p 43, n.
 अवका, p 187, 2.
 अवाच, p 279, 33.
 अवा p 18, 16.
     p 309, 34.

DR.RUPAK MATHUR

अभि—अभि.	अभि—अभि.	अभि—अभि.
अभियोगि, p 8, 12.	अभिनव, p 49, 16.	अभिषष, p 257, 42.
अद्व, p 30, 20.	अभिनव, p 278, 27.	p 188, 46.
p 325, 91.	अभिनयोऽग्निहृ, p 87, 4.	अभिषुत, p 230, 39.
अद्वम्, p 15, n.	अभिनिर्गुरु, p 190, 54.	अभिषेषन, p 214, 63.
अद्वन्द्वस्तुः p 16, n.	अभिनिष्ठाण, p 214, 63.	अभिष्टुत, p 285, 59.
अद्वधि, p 63, n.	अभिनीत, p 197, 24.	अभिष्टुतमात्र, p 216, 73.
अद्वक्षारम्, p 48, 14.	अभिपच, p 337, 131.	अभिसर, p 208, 39.
अद्वक्षारम्, p 48, n.	अभिप्राय, p, 292, 20.	अभिसारिका, p 139, 10.
अभव, p 125, 30.	अभिभूत, p 268, 40.	अभिष्टुत, p 268, n.
अभवा, p 100, 39.	अभिभान, p 50, 22.	अभिष्टार, p 291, 17.
अभवपण, p 184, 35.	p 332, 113.	p 348, 170.
अभिक, p 264, 24.	अभिवाति, p 193, n.	अभिष्टुत, p 284, 57.
अभिक्तम्, p 214, n.	अभिवातिन्, p 193, n.	अभीक, p 264, 24.
अभिक्षा, p 345 158.	अभियोग, p 290, 13.	अभीक्षा, p 379, 11.
p 40, n.	अभिक्षम्, p 338, 134.	p 376, 1.
अभिष्टस्तः, p 337, 131.	अभिलाप, p 293, 24.	अभीश्चित, p 272, 3.
अभियह, p 290, 13.	अभिलाप, p 52, 28.	अभीक, p, 109, 19.
अभियह्य, p 291, 17.	अभिलाप्त, p 263, 22.	अभीष्ट, p 287, 6.
अभिवाति, p 193 11.	अभिवाद, p 42, 14.	अभीष्ट, p 272, 3.
अभिवातिन्, p 193, n.	अभिवादक, p 265, 28.	अभ्यय, p, 275, 17.
अभिवार, p 291, 17.	अभिवादन, p 185, 40.	अभ्यन्तर, p 16, 7.
अभिवन, p 170 1.	अभिव्याप्ति, p 287, 6.	अभ्यन्ति, p 152, 9.
p 331, 110.	अभिष्टस्त, p 269, 43.	अभ्यविलोक्य, p 209, 53.
अभिजात, p 323, 84.	अभिष्टस्ति, p 183, 32.	अभ्यविलोक्यः, p 209, 43.
अभित, p 375, 17.	अभिष्टाप, p 41, 11.	अभ्यविलग, p 209, 43.
अभिधात्, p 40, 8.	अभिष्टपन, p 41, n.	अभ्यर्थ, p 275, 17.
अभिधा, p 40, n.	अभिष्टः, p 287, n.	अभ्यवकर्षण्य, p 291, 7.
अभिघा, p 51, 24.	p 306, 25.	

अभ्य—अम.

अभ्यवक्षान्, p 217, 78.
 अभ्यवकृत, p 289, 60.
 अभ्यास्तान, p 41, 11.
 अभ्यागारिक, p 261, 12.
 अभ्यादान, p 293, 26.
 अभ्यान्, p 152, 9.
 अभ्यामदं, p 216, 74.
 अभ्याश, p 275, n.
 अभ्यास, p 275, 16.
 अभ्यासादन, p 217, 78.
 अभ्याहार, p 291, n.
 अभ्युदित, p 190, 54.
 अभ्युपगम, p 34, 14.
 अभ्युपर्चि, p 290, 13.
 अभ्युच, p 232, n.
 अभ्युच, p 232, 47.
 अभ्योष, p 232, n.
 अभ्य, p 15, 1.
 अभ्यक, p 244, 100.
 अभ्युपर्य, p 93, 10.
 अभ्यासात्म, p 9, 42.
 अभ्यस, p 16, 6.
 अभ्यसपक्षभ, p 9, 42.
 अभ्यि, p 63, 13.
 अभ्यिय, p 16, 9.
 अभ्यी, p 63, n.
 अभ्येष, p 197, 24.
 अभ्यण्ड, p 98, n.

अम—अम्.

अमद, p 229, 33.
 अमर, p 1, 2.
 अमरा, p 8, n.
 अमरावती, p 8, 4.
 अमत्यं, p 2, 3.
 अमद, p 51, 26.
 अमर्षय, p 266, 32.
 अमल, p 244, 100
 अमलक, p 397, 33.
 अमा, p 374, 11.
 अमांस, p 147, 41.
 अमाल्य, p 192, 4.
 अमानस, p 10, 3.
 अमामसी, p 26, n.
 अमामास, p 26, n.
 अमावश, p 26, n.
 अमावशा, p 25, 8.
 अमावासी, p 26, n.
 अमावास्या, p 26, 8.
 अमित्र, p 193, 11.
 अमिष, p 154, n.
 अमुव, p 378, 8.
 अमृणाल, p 125, 30.
 अमृत, p 9, 44. p 182,
 28. p 322, 78.
 p 60, 3.
 अमृता, p 99, 38. p 100,
 39. p 106, 1.

अम—अम्.

अमृताम्बृत, p 2, 3.
 अमोवा, p 99, 35.
 p 110, 24.
 अमर, p 351, 183.
 p 15, 1.
 अमरि, p 228, n.
 अमरी, p 228, 30.
 अमृठ, p 248, 2.
 अमृठा, p 103, 52.
 p 106, 3. p 119, 6.
 अमा, p 48, 14. p 7, n.
 अमिका p 7, 33.
 अमु, p 61, 4.
 अमुक्य, p 17, 13.
 अमुल, p 100, 41.
 अमृभृत, p 16, 8.
 अमृपाहिनी, p 63, n.
 अमृवेतस, p 93, 11.
 अमृसेचनी, p 63, n.
 अमूलत, p 43, 21.
 अमूस, p 61, 4.
 अमोहन, p 71, 41.
 अमोहट, p 71, n.
 अमूय, p 61, 5.
 अमातक, p 92, n.
 अमृ, p 35, 18.
 अमू, p 35, n.
 अमृतोणिका, p 119, 6.

अस्त्र—अरा.	अरा—अर्व.	अर्व—अर्थ.
अस्त्रवेतस्, p 119, 6.	अराल, p 171, 29. p 276,	अर्द्ध, p 183, 32.
अस्त्रान्, p 104, 54.	20.	अश्री, p 183, n.
अस्त्रिका, p 96, 24.	अरि, p 193, 10.	अश्री, p 184, 34. p 256,
अस्त्रोका, p 96, n.	अरिल, p 63, 13.	36.
अथ, p 32, 5.	अरिमेद, p 98, 30.	अश्रि, p 11, 52.
अथव, p 28, 13. p 76, 15.	अरिष्ट, p 93, 12. p 80,	अश्रित, p 283, n. p 284,
अथस्, p 390, n. p 244,	8. p 121, 14. p 310,	51.
98.	38. p 131, 20. p 80,	अश्रिंस, p 367, 232.
अथि, p 381, 18.	8. p 234, 53.	अश्रंक, p 105, 60.
अशुषिक, p 208, 35.	अरिष्टदुष्टी, p 269, 44.	अश्रून, p 37, 22. p 96,
अशुषीय, p 208, 35.	अरख, p 22, 31. p 22,	25. p 126, 33.
अशोध, p 226, 25.	33. p 37, 20. p 314,	अश्रूनी, p 237, 67.
अर, p 13, 60.	51.	अशृंच, p 60, 1.
अरघृ, p 391, 18.	अरखा, p 109, 18.	अशृंस, p 61, 4.
अरट्, p 99, n.	अरन्तर, p 279, 33.	अशृंगल, p 104, 55.
अरणि, p 179, 18.	अरक्ष, p 93, 23.	अशृंन, p 295, 32.
अरणी p 179, n.	1854, 191.	अश्रि, p 320, 70.
अरख, p 86, 1.	अरस, p 151, 5.	अश्रिंका, p 49, n.
अरखानी, p 86, 1.	अरोक, p 283, 49.	अर्च, p 325, 88. p 242,
अरत्रि, p 160, 37.	अर्क, p 22, 31. p 299,	91.
अरम, p 272, n.	4. p 105, 61.	अर्थना, p 183, 32.
अरं, p 13, n.	अर्कपर्यं, p 105, 61.	p 287, 6.
अरर, p 82, 17.	अर्कवन्धु, p 3, 10.	अर्थप्रयोग, p 221, 4.
अररि, p 82, n.	अर्काङ्ग, p 105, 61.	अर्थशास्त्र, p 39, 5.
अरह, p 99, n.	अर्गल, p 82, 17.	अर्विन्, p 193, 9. p 270,
अरविन्द, p 71, 39.	अर्गला, p 82, n.	49.
अराति, p 193, 11.	अर्गली, p 82, n.	अर्थ, p 245, 104.
	अर्घ, p 307, 28.	p 346, 162.

अर्द्ध—अर्था.

अर्द्धना, p 287, 6.
 अर्द्धनि, p 391, n.
 अर्द्धित, p 283, 47.
 अर्द्ध, p 18, 17.
 अर्द्धचतुर्थ, p 111, 27.
 अर्द्धनाम, p 63, 14.
 अर्द्धरात्र, p 25, 6.
 अर्द्धवृ, p 397, 32.
 अर्द्धव्यापार, p 166, 7.
 अर्द्धारक, p 169, 20.
 अर्द्धुद, p 391, 19. p 397, 33.
 अर्धंक, p 135, 38.
 अर्द्धं, p 398, 34.
 अर्द्धं, p 342, 148.
 अर्द्धमन्, p 21, 29.
 अर्द्धांत, p 140, 14.
 अर्द्धांशी, p 140, 15.
 अर्द्धी, p 140, 15.
 अर्द्धं, p 272, 3. p 202, 12.
 अर्द्धांक, p 380, 16.
 अर्द्धांक, p 380, 16.
 अर्द्धं, p 151, n.
 अर्द्धोग्नुत, p 152, 10.
 अर्द्धंस, p 152, 10.
 अर्द्धंस, p 151, 5.
 अर्द्धांश, p 123, 22.

अर्द्ध—अला.

अर्द्धस, p 151, n.
 अर्द्धपा, p 184, 34.
 अर्द्धित, p 284, 51.
 अर्द्धं, p 379, 11. p 374, 13.
 अल, p 245, 104.
 अलक, p 252, n. p 162, n.
 अलका, p 14, 66.
 अलक्ष, p 171, 26.
 अलक्ष्मी, p 59, 2.
 अलगहै, p 57, 5.
 अलगहूँ, p 57, 6.
 अलगधूँ, p 57, n.
 अलकृतिशु, p 164, 1. p 265, 29.
 अलकृतूँ, p 164, 1.
 अलकृतीय, p 262, 18.
 अलक्ष्मार, p 164, 3.
 अलकृत, p 164, 2.
 अलक्ष्मिया, p 164, 2.
 अलझर, p 228, n.
 अलझीविक, p 403, n.
 अलझीविका, p 403, n.
 अलक्ष्म, p 252, 22. p 105, 61.
 अलवाल, p 68, n.
 अलस p 252, 19.
 अलात, p 228, 30.

अला—अव.

अलादु, p 123, n.
 अलादू, p 123, 21.
 अलि, p 130, 14. p 133, 29.
 अलिक, p 161, 43.
 अलिर्द, p 57, n.
 अलिङ्ग, p 228, 31.
 अलिन्, p 130, n.
 अलिन्द, p 81, n.
 अलीक, p 161, n. p 301, 12.
 अलु, p 228, n.
 अल्ल, p 274, 11.
 अल्लतहु, p 149, 48.
 अल्लमारिम, p 118, 1.
 अल्लसरस, p 68, 28.
 अल्लिल, p 274, 12.
 अल्लीबस्, p 274, 12.
 अल्लकर, p 82, 18.
 अल्लकीर्णन्, p 190, 53.
 अल्लट, p 268, 39.
 अल्लेश्विन्, p 87, 7.
 अल्लक्ष्य, p 240, 80.
 अलगतित, p 284, 56.
 अलगत, p 285, 57.
 अलगीत, p 281, 42.
 अलयहु, p 17, 12, p 201, 6.

DR.RUPAK MATE DR.RUPAK MATE

अव—अव.

अवधार, p 17, 12. p 201,
n. p 296, n.
अवधूरित, p 54, n.
अवधूर्णित, p 282, 43.
अवज्ञा, p 51, 23.
अवज्ञात, p 284, 56.
अवट, p 56, 2.
अवटि, p 56, n.
अवटीट, p 148, 45.
अवटु, p 161, 39.
अवतंस, p 366, 229.
अवत्सर्स, p 56, 3.
अवतोका, p 237, 69.
अवदंश, p 257, 40.
अवदात, p 37, 22.
अवदान, p 286, 3.
अवदारण, p 222, 12.
अवदाह, p 125, 30.
अवदीर्ण, p 280, 39.
अवद्य, p 272, 4.
अवधि, p 328, 102.
अवधान, p 53, n.
अवधर्त, p 292, 43.
अवन, p 287, 4. p 296, n.
अवनत, p 276, 20.
अवनय, p 294, n.
अवनाठ, p 148, 45.
अवनाय, p 294, 27.

अव—अव.

अवनि, p 73, 3. p 385, n.
अवनी, p 78, n.
अवनिसोळ, p 230, 39.
अवनच, p 46, n.
अवन्ध, p 87, 6.
अवन्ध, p 182, 27.
अवन्ध, p 148, 45.
अवन्म, p 272, 3.
अवन्मत, p 284, 56.
अवन्मई, p 217, 78.
अवन्मानना, p 51, 23.
अवन्मनित, p 284, 56.
अवन्य, p 153, 21.
अवर, p 201, 8.
अवरक, p 147, 43.
अवरि, p 296, 37.
अवरवर्ण, p 248, 1.
अवरीख, p 282, 43.
अवरोध, p 80, 12.
अवरोधन, p 80, 11.
अवरोह, p 88, 11.
अवर्ण, p 41, 13.
अवलच, p 37, n.
अवलम्ब, p 158, 30.
अवलुङ, p 108, 14.
अवाद, p 197, 25.
p 326, n.
अवश्य, p 380, 16.

अव—अवा.

अवश्याक, p 19 19.
अवश्यनी, p 238, 71.
अवश्य, p 330, 107.
अवसर, p 293, 24.
अवसर्य, p 194, n.
अवसर, p 279, n.
अवसर, p 296, 38.
अवसित, p 283, 48.
p 226, n. p 285,
57.
अवस्थर, p 155, 18.
p 348, 169.
अवस्था, p 32, 7.
अवहार, p 66, 21.
अवहिता, p 54, 34.
अवहित्य, p 54, n.
अवहेल, p 51, 23.
अवहेला, p 51 n.
अवाक्षुभी, p 122, 18.
अवाच, p 276, 20.
अवाच, p 261, n. p 383,
n. p 266, 33.
अवाची, p 15, 3. p 266, n.
अवाच्य, p 43, 21.
अवार, p 62, 8. p 398,
35.
अवारपारः, p 60, n.
अवारस, p 268, 39.

DR. RUPNATH DAS

અવિ—અશ.	અશ—અદ્ધ.	અદ્ધ—અસિ.
અવિ, p 360, 209. p 142, n.	અશનાયા, p 234, 54. અશનાયિત, p 263, 20.	અદ્ધસુજ, p 20, 23.
અવિગ્ન, p 102, 48.	અશનિ, p 9, 43.	અદ્ધબહુવ, p 390, 16.
અવિત, p 284, 55.	અશની, p 9, n.	અદ્ધબહુવો, p 390, n.
અવિચક્ષણી, p 106, n.	અશિતકુદીમ, p 235, n.	અશા, p 203, 14.
અવિચક્ષરી, p 106, n.	અશિંશી, p 139, 11.	અશારદ, p 206, 28.
અવિદ્યા, p 35, 16.	અશુભ, p 393, 23.	અશનીસુત, p 10, 46.
અવિનીત, p 264, 23.	અશેષ, p 275, 14.	અશુન, p 10, 47.
અવિરત, p 13, 61.	અશોકરોહિણી, p 105, 4.	અશીય, p 203, 16.
અવિરા, p 142, 20.	અશોકા, p 106, n.	અશુલીણ, p 196, 22.
અવિસ્ત્રન, p 279, n.	અશાળ, p 245, 104.	અશાઢ, p 29, 16. p 187, n.
અવિસ્ત્રિત, p 13, 60. p 279, 32.	અશાળૃ, p 84, 4.	અશાઢક, p 29, n.
અવિસ્થા, p 43, 22.	અશાલન, p 227, 29.	અશાપદ, p 258, 46.
અવો, p 142, n.	અશારી, p 152, 7.	p 243, 96.
અવોરા, p 139, 11.	અશાયાર, p 244, 99.	અષોષત, p 156, 23.
અવેજા, p 294, 28.	અશ, p 162, n. p 164, n.	અસંહત, p 110, n.
અવ્દ, p 325, n.	અશય, p 11, n.	અસલત, p 376, 1.
અવ્નિ, p 60, 1.	અશ્વાન, p 18, 61.	અસતી, p 139, 10.
અવ્નિકફ, p 246, 105.	અશ્વિ, p 214, 61.	અસતીસુત, p 143, 26.
અવ્યક્ત, p 318, 64.	અશ્વી, p 214, n.	અસન, p 96, 24.
અવ્યક્તરાગ, p 37, 25.	અશ્વ, p 162, 44.	અસમીશ્વાતિત્ત્વ, p 262, 17.
અવ્યગ્ના, p 146, 5.	અશ્વીલ, p 43, 19.	અસાર, p 273, 6.
અવ્યા, p 100, 39. p 120, 11.	અશ્વ, p 202, 11.	અસિ, p 213, 57.
અવ્યય, p 398, 34.	અશ્વદા, p 29, n.	અસિક્કી, p 141, 18.
અવ્યયહિત, p 275, 17.	અશ્વકર્ષક, p 96, 25.	અસિત, p 37, 23.
અશન, p 96, n.	અશ્વય, p 91, 1.	અસિધારક, p 249, 7.
	અશ્વસેધીબ, p 203, 13.	અસિખેતુકા, p 214, 60.

અસि—અસ્તા.

અસિપુણી, p 214, 60.
 અસિહેતિ, p 208, 33.
 અસુ, p 219, n.
 અસુધારણ, p 219, 88.
 અસુર, p 2, 7.
 અસુરી, p 225, n.
 અસુરણ, p 51, n.
 અસુરંણ, p 51, n.
 અસુરણ, p 51, 23.
 અસુરણ, p 51, n.
 અસુરણા, p 51, 24.
 અસુરણા, p 154, 18.
 અસુરણા, p 154, n.
 અસુરણ, p 154, 15.
 અસુરાટી, p 400, n.
 અસેવનક, p 272, 2.
 અસોય્યસર, p 267, 37.
 અસ્ત, p 84, 2. p 280, 37.
 અસ્તમ, p 381, 17.
 અસ્તિ, p 381, 18.
 અસ્તુ, p 379, 13.
 અસ્ત, p 347, 166. p 211,
 50.
 અસ્તિનુ, p 209, n.
 અસ્તિર, p 269, 43.
 અસુદૃઢાસુ, p 267, 37.
 અસ્તન, p 227, n.
 અસ્તપુણ, p 115, 10.

અસ્ત — અહે.

અસ્ત, p 154, 15. p 162,
 44.
 અસ્તપ, p 11, 55.
 અસ્તુ, p 162, 44.
 અસ્તચન્દ, p 262, 16.
 અસ્તન, p 2, 3.
 અસ્તર, p 267, 37.
 અસ્તાથાબ, p 289, 53.
 અસ્તિય, p 271, 50,
 અહેઃપતિ, p 22, 32.
 અહેલાર, p 50, 29.
 અહેલારષત, p 271, 50.
 અહેલુ, p 24, n.
 અહેમહિકા, p 216, 70.
 અહેમહિલા, p 215, 68.
 અહેન્તિ, p 85, 16.
 અહેન્તિ, p 22, 32.
 અહેમુલ્લ, p 24, 2.
 અહેસ્તર, p 22, 30.
 અહેણ, p 376, 18.
 અહેણ્ણ, p 84, 1.
 અહી, p 370, 240. p 57,
 6.
 અહિત, p 193, 11.
 અહિતિલિક, p 58, 11.
 અહિભય, p 198, 30.
 અહિભુજ, p 308, 32.
 અહેર, p 109, 20.

અહો—અાશો.

અહો, p 377, n. p 378,
 9.
 અહોરાત, p 27, 12.
 અહ્નાય, p 376, 2.

DR RUPNAATH DR RUPAK NATH
 અાકાર, p 371, 1.
 અા, p 380, 16.
 અાકલ્યિત, p 280, 36.
 અાકાર, p 85, 7.
 અાકરણા, p 40, n.
 અાકર્ષ, p 364, 223.
 અાકલ, p 164, 1.
 અાકાર, p 290, 15.
 p 347, 164.
 અાકારદુસ્તિ, p 51, 34.
 અાકારણા, p 40, n.
 અાકાશ, p 15, 2.
 અાકીર્ણ, p 279, 35.
 અાકુલ, p 276, 21.
 અાકુપાર, p 60, n.
 અાક્રોણ, p 86, 3.
 અાક્રોણન, p 287, 6.
 અાકારણા, p 42, 15.
 અાકારિત, p 269, 43.
 અાકીય, p 93, 11.
 અાદેપ, p 41, 13.
 અાદોઠ, p 92, 9.
 અાદોણ, p 92, n.

आळो—आच.

आळोदन, p 253, 24.
 आखण्डल, p 8, 40.
 आखु, p 129, 12.
 आखुभज, p 128, 6.
 आखेट, p 253, 24.
 आखा, p 40, 8.
 आखात, p 284, 57.
 आखायिका, p 39, 6.
 आगन्तु, p 183, 33.
 आगस्त, p 197, 26. p 367,
     132.
 आगाध, p 64, n.
 आगान्तु, p 183, n.
 आगार, p 79, n.
 आगु, p 34, 14.
 आग्नीष्ठ, p 179, 17.
 आग्नेयी, p 15, n.
 आग्न, p 34, n.
 आगुरं, p 34, n.
 आगूम्, p 34, n.
 आयहायण, p 28, n.
 आयहायिक, p 28, 14.
 आयहायणी, p 28, 24.
 आड, p 371, 1.
 आड्हार, p 297, n.
 आड्हिक, p 49, 16.
 आड्हिरस, p 21, 26.
 आचन, p 184, 35.

आच—आठ.

आचाम, p 233, 49.
 आचायं, p 176, 7.
 आचायाँ, p 140, 14.
 आचार्याणी, p 140, 14.
 आचित, p 242, 88.
 आच्छादन, p 18, 14.
     p 168, 17.
 आच्छ्रितक, p 54, 34.
 आजक, p 239, 77.
 आजगर्व, p 6, n.
 आजानेब, p 202, 12.
 आजि, p 216, 24.
     p 309, 34.
 आजीव, p 230, 1.
 आज्ञ, p 59, n.
 आज्ञ, p 59, n.
 आज्ञ, p 197, 26.
 आज्ञ, p 233, 52.
 आठि, p 182, 25.
 आड्हनर, p 348, 170.
 आडि, p 182, 25.
 आडक, p 242, 89.
 आडकिक, p 222, n.
 आडकिका, p 222, 10.
     p 242, n.
 आडकी, p 222, n.
     p 386, 7. p 242, n.
 आडकीन, p 222, n.

आठ—आत्र.

आठकीना, p 222, n.
 आठज, p 261, 10.
 आटा, p 261, n.
 आथक, p 272, n.
 आथवीन, p 221, n.
 आयि, p 205, n.
 आतम्बन, p 334, 118.
 आततायिन्, p 269, 44.
 आतप, p 23, 36. p 392,
     20.
 आतपत्र, p 199, 32.
 आतर, p 63, 11.
 आतापिन्, p 131, n.
 आतायिन्, p 131, n.
 आतिथेय, p 183, 33.
 आतिथेयी, p 183, n.
 आतिथ्य, p 183, 33.
 आतिथ्या, p 183, n.
 आतुर, p 152, 9.
 आतोद्य, p 46, 5.
 आत्सगर्व, p 263, 40.
 आत्मशुप्ता, p 106, 5.
 आत्मवोष, p 131, 20.
 आत्मज, p 143, 27.
 आत्मजा, p 143, n.
 आत्मजू, p 332, 112.
 आत्मू, p 3, 11. p 5,
     21.

आत्म—आन.

आत्मन्मरि, p 263, 21.
 आर्थर्ष, p 297, 43.
 आदर्श, p 174, 41.
 आदि, p 278, 30.
 आदिकारण, p 32, 6.
 आदितेय, p 2, 3.
 आदित्य, p 2, 5. p 21,
     29.
 आदिष, p 278, n.
 आदीनव, p 294, 29.
 आठत, p 324, 88.
 आदेष्ट, p 176, 7.
 आद्य, p 278, 30.
 आद्यमात्रक, p 241, 86.
 आद्यून, p 263, 21.
 आधार, p 68, 29.
 आधि, p 52, 28. p 328,
     100.
 आधुन, p 280, 36.
 आवोरण, p 206, 27.
 आथान, p 52, 29.
 आचा, p 52, n.
 आनक, p 46, 6. p 298,
     3. p 46, n.
 आनकडुन्हिं, p 46, n.
     p 4, 17.
 आनकडुन्ही, p 46, n.
 आनत, p 276, 19.

आन—आपा.

आनष, p 46, 4.
 आनन, p 161, 40.
 आनन्द, p 31, 3.
 आनन्द्य, p 31, 3.
 आनन्दन, p 287, 7.
 आनन्द्य, p 319, 66.
 आनाव, p 64, 16.
 आनाय, p 180, 21.
 आनाह, p 168, n. p 151,
     6.
 आहुपूँ, p 184, n.
 आहुपूँक, p 184, n.
 आहुपूँर्ण, p 184, 36.
 आज्ञसिक, p 227, 28.
 आनन्दि, p 31, n. .
 आभीकी, p 39, 5.
 आपा, p 232, 47.
 आपका, p 69, 30.
 आपण, p 78, 2.
 आपचिक, p 239, 79.
 आपत्तिस, p 269, 42.
 आपदा, p 211, n.
 आपहु, p 211, 50.
 आपक, p 269, 42.
 आपकसत्त्वा, p 142, 22.
 आपमित्यक, p 221, 4.
 आपस्, p 60, n.
 आपान, p 257, 43.

आपी—आम.

आपोङ, p 173, 38.
 आपीन, p 238, 73.
 आपूर्णिक, p 227, 28.
 आप्त, p 194, 13.
 आप्त, p 115, n.
 आप्तव्लन, p 287, 7.
 आप्तपद, p 169, 21.
 आप्रपदीन, p 169, n.
 आप्तव, p 170, 23.
 आप्तवतिन्, p 186, n.
 आप्तवती, p 186, 42.
 आप्तव, p 170, 23.
 आप्तवत्ती, p 186, n.
 आवन्द, p 223, 18.
 आविच, p 276, 21.
     p 280, 37.
 आविच, p 295, 36.
 आभरण, p 164, 3.
 आभावण, p 42, 16.
 आभास्तर, p 2, 5.
 आभीर, p 235, 57.
 आभीरपङ्गि, p 83, n.
 आभीरपङ्गि, p 83, 20.
 आभीरी, p 140, 18.
 आभोख, p 60, 4.
 आओग, p 173, 38.
 आओगन्ति, p 36, 21.

आम—आय.

आमृत, p 98, n.
 आमनस, p 59, n.
 आमनवर्ष, p 287, n.
 आमव, p 150, 2.
 आमदाविन्, p 152, 9.
 आमव, p 51, n.
 आमखक, p 99, n.
 आमखकी, p 99, 38.
 आमादस्त, p 59, n.
 आमालक, p 397, n.
 आभिष, p 154, 14.
 आभिषायिन्, p 263, 19.
 आभिषा, p 180, 22.
 आभीषा, p 180, n.
 आसुल, p 207, 33.
 आभोद, p 36, 19.
 आभोदिन्, p 36, 20.
 आमू, p 379, 12.
 आम्भाय, p 39, 3.
 आमृ, p 94, 14.
 आम्भातक, p 92, 8.
 आम्भेडित, p 41, 12.
 आम्भिका, p 96, n.
 आम्भीका, p 96, n.
 आयत, p 198, n. p 276, 18.
 आबत्तन, p 79, 7.
 आवति, p 198, 29.
 आवत्त, p 262, 16.

आय—आरो.

आयर, p 244, n.
 आयाच, p 168, 16.
 आयु, p 219, 88.
 आयुष, p 211, 50.
 आयुचिक, p 208, 35.
 आयुचीय, p 208, 35.
 आयुष्ट, p 261, 6.
 आयुष्म, p 219, n.
 आयोधन, p 216, 72.
 आर, p 244, n.
 आरम्भ, p 244, 97.
 आरम्भ, p 91, 4.
 आरति, p 290, 37.
 आरनालक, p 280, 29.
 आरम्भ, p 293, 26.
 आरव, p 44, 2.
 आर, p 255, 35.
 आराति, p 193, n.
 आरात्, p 372, 4.
 आराधन, p 386, 128.
 आराम, p 86, 2.
 आरातिक, p 227, 28.
 आरात, p 44, 2.
 आरू, p 228, n.
 आरेषत, p 91, 4.
 आरोम्ब, p 150, 1.
 आरोह, p 168, 16.
 p 370, 240.

आरो—आखो

आरोहण, p 82, 18.
 आसंगल, p 104, n.
 आर्त्त, p 142, 21.
 आर्ति, p 320, n.
 आर्लेयी, p 142, n.
 आर्ल, p 284, 55.
 आर्ल, p 229, 37.
 आर्ल, p 175, 2.
 आर्लावस्त, p 74, 8.
 आर्लम्य, p 236, 62.
 आख, p 245, 104.
 आखम्भ, p 218, 84.
 आख्य, p 79, 5.
 आखाल, p 68, 29.
 आखस, p 252, 19.
 आखान, p 201, 9.
 आखाप, p 42, 16.
 आखामू, p 123, n.
 आखामू, p 123, n.
 आखिरि, p 76, 14. p 130, n.
 p 140, 12.
 आखिर्ण, p 46, n.
 आखिर्ण, p 46, 5.
 आखी, p 86, n. p 130, n.
 p 140, n. p 76, n.
 आखीढ, p 212, 53.
 आख, p 228, 31.
 आखोक, p 294, n.

आलो—आशा.

आलोकन, p 294, 31.
p 298, 3.
आवपन, p 229, 33.
आवत्तं, p 61, 6.
आवलि, p 86, 4.
आवस्ति, p 226, 23.
आवाप, p 68, 29.
आवापक, p 166, 8.
आवाल, p 68, 29.
आविम, p 102, n.
आविल, p 64, 14.
आविस्, p 379, 12.
आदुक, p 48, 12.
आदुत्त, p 48, 12.
आहृत, p 184, 36.
आहृत, p 281, 40.
आहृत, p 281, n.
आवेगी, p 118, 2.
आवेग, p 54, n.
आवेशन, p 79, 7.
आवेशिक, p 183, 36.
आवेशिकी, p 182, n.
आर्थसिद्ध, p 265, 27.
आर्थसु, p 295, 27.
आर्थम्, p 378, 10.
आशय, p 289, 11.
आशर, p 11, 55.
आशङ्, p 29, n.

आशा—आस.

आशा, p 362, 218. p 15, 2.
आशित्कृतीन, p 235, 59.
आशिस्, p 367, 230.
आशीष, p 57, 7.
आशु, p 13, 60. p 223, 15.
आशुग, p 12, 57. p 212,
54. p 304, 20.
आशुब्रीहि, p 223, n.
आशुभृत्यणि, p 11, 50.
आश्वर्यं, p 50, 19.
आश्रम, p 175, 3.
आश्रय, p 195, 18.
आश्रयाश, p 10, 50.
आश्रय, p 264, 24.
आश्रुत, p 285, 58.
आशु, p 208, 16.
आशुत्त, p 90, 18.
आशुयुज, p 29, 17.
आशुन, p 29, 17.
आशुनेय, p 10, 47.
आशुनी, p 203, 15.
आशुना, p 203, n.
आशाढ्, p 29, 16. p 187, 45.
आशक्त, p 260, 9.
आशन, p 174, 40.
p 202, 7.
आशना, p 292, 21.
आशनी(आसन्दी), p 387, 9.

आस—आह.

आसक, p 275, 16.
आसादित, p 284, 54.
आसार, p 17, 13.
p. 214, 64.
आसुर, p 2, n.
आसुते, p 225, n.
आसेवनक, p 272, n.
आस्, p 371, 1.
आस्कद्धन, p 216, 72.
आस्कन्दित, p 204, 16.
आस्तरण, p 202, 10.
आस्ता, p 325, 90.
आस्तान, p 178, 15.
आस्तानी, p 178, 15.
आस्तद, p 327, 96.
आस्कोटनी, p 255, 34.
आस्कोटा, p 108, n.
p 110, n.
आस्कोत(आस्कोट), p 105,
61.
आस्कोता, p 103, 50.
p 110, 22.
आस्त, p 261, 40.
आस्ता, p 292, 21.
आस्त, p 294, 29.
आहृत, p 48, 21. p 280, 38.
आहृतस्त्रय, p 261, 10.
आहृद, p 216, 74.

आह—इज.
 आहमनीय, p 179, 19.
 आहार, p 234, 56.
 आहाय, p 68, 26.
 आहितखलण, p 261, n.
 आहिंश्च, p 54, n.
 आहिदण्डक, p 58, 11.
 आहृति, p 40, n.
 आहेय, p 58, 9.
 आहेयो, p 58, n.
 आहो, p 377, 5.
 आहोपुरविका, p 215, 69.
 आहोस्ति, p 377, n.
 आहूय, p 40, 8.
 आहा, p 40, 8.
 आहान, p 40, 9.
 इका, p 384, n.
 इज्, p 125, 29.
 इग्गम्बा, p 110, 23.
     p 124, 28.
 इच्चर, p 110, 23.
 इक्कु, p 123, 21.
 इज्, p 290, 15.p217,23.
 इक्कित, p 290, 15.
 इक्कुद, p 97, n.
 इक्कुदी, p 97, 26.
 इक्का, p 52, 27.
 इक्कावती, p 139, 9.
 इज्जल, p 100, 41.

इज्या—इन्द्रा.
 इज्यामील, p 176, 8.
 इट्चर, p 236, 62.
 इडा, p 813, 45.
 इडूर, p 236, n.
 इटर, p 251, 16. p 355,
     194.
 इतरेद्युस, p 382, n.
 इति, p 373, 7.
 इतिहा, p 176, 12.
 इतिहास, p 39, 5.
 इत्यरी, p 139, 10.
 इदानीम्, p 383, 23.
 इध, p 89, 13.
 इन, p 332, 114.
 इन्दिरा, p 5, 23.
 इन्द्रीयरी, p 70, 37.
 इन्द्रीयार, p 70, n.
 इन्दू, p 18, 15.
 इन्द्र, p 7, 36.
 इन्द्रहु, p 96, 25.
 इन्द्रयष, p 102, 47.
 इन्द्रवाहणी, p 123, 22.
 इन्द्रसुरस, p 102, 49.
 इन्द्राणिका, p 102, 49.
 इन्द्रायषी, p 8, 40.
 इन्द्रायसाहा, p 378, n.

इन्द्रा—इष.
 इन्द्रायुध, p 17, 12.
 इन्द्रारि, p 2, 7.
 इन्द्रावरज p 4, 15.
 इन्द्रिय, p 153, 13.p35, 17.
 इन्द्रियार्थ, p 35, 17.
 इस्त, p 89, 18.
 इस्त, p 200, 3.
 इस्य, p 261, 10.
 इभ्या, p 261, n.
 इमनिष, p 390, 15, n.
 इरण, p 316, n.
 इरमाद, p 17, 11.
 इरा, p 257, 40.p350, 178.
 इवास, p 128, 21.
 इखा, p 313, 45.
 इखी, p 213, n.
 इखाका, p 20, n.
 इखता, p 20, 25.
 इष, p 378, 9.
 इशीका, p 201, n.
 इष, p 29, 17.
 इषिका, p 255,n.p201,n.
 इषीका, p 255,n.p201,n.
 इषु, p 212, 55.
 इषुधि, p 212, 56.
 इष, p 182, 27.p235, 57.
 इषकापथ, p 125, 30.
 इषगम्ब, p 36, 20.

દેશ—દેશી.	રેહા—દવ્યા.	દલબ—દસ્ત.
દાદાદોદુલ્લા, p 260, 9.	રેહા, p 52, 27.	દલબ, p 49, 17.
દાટિ, p 311, 41.	રેહાનગ, p 128, 7.	દલ્લ, p 220, n.
દમાસ, p 211, 51.		દલ્લાંગિલ, p 220, 2.
દેખણ, p 162, 44. p 294, 31.	દલ્લ, p 284, 57. p 396, n.	દલ્લસિલ, p 220, n.
દેખાવિકા, p 141, 20.	દલ્લિ, p 38, 1.	દલંગ, p 79, 6.
દેહિત, p 285, 59.	દલંઘ, p 396, n.	દલુ, p 20, 22.
દેતિ, p 320, 71.	દલંગુ, p 235, 60.	દલેલ, p 62, 11.
દેરણ, p 316, 59.	દલાભદુ, p 235, 59.	દલુપ, p 62, n.
દેરિલ, p 280, 37.	દલા, p 228, 31.	દલુલર, p 244, n.
દેસ્થ, p 151, 5.	દલા, p 231, 45.	દલુલર, p 90, n.
દેસ્થાં, p 151, 24.	દલધ, p 6, 27. p 245, 2.	દલૂન, p 135, 37.
દેલિ, p 213, n.	p 50, 20.	દલ, p 377, 5. p 283, 50.
દેલિત, p 285, 59.	દલગંધા, p 109, 21.	દલાહો, p 377, 5.
દેલી, p 213, 59.	p 120, 10.	દલાહોસ્તિ, p 377, n.
દેષ, p 6, 25. p 15, 4.	દલા, p 278, 19.	દલ, p 372, n.
દેશા, p 223, n.	દલાદ, p 124, 25.	દલક, p 260, 8.
દેશાન, p 6, 26.	દલાદુ, p 279, 32.	દલદા, p 264, 23.
દેશિણ, p 251, 10.	દલાદા, p 155, 18.	p 118, 22.
દેશર, p 6, 26. p 261, 10.	દલાદાચ, p 279, 32.	દલદાઢા, p 52, 29.
દેશરા, p 7, n. p 261, n.	દલૈનસ, p 8, 41.	દલદાર, p 196, 42.
દેશરો, p 7, 32. p 261, n.	દલૈનસ, p 8, n.	દલ્લંબ, p 289, 11.
દેષ, p 29, n.	દલૈનુંડ, p 41, 12.	દલ્લિકા, p 52, 29.
દેષતુ, p 378, 8.	દલૈસ, p 380, 17.	દલ્લાર, p 295, 36.
દેષા, p 223, 14.	દલ્લાદન, p 170, n.	દલોણ, p 132, 28.
દેષિકા, p 201, n.	દલ્લાબ, p 88, 10.	દલંદ, p 366, 229.
p 255, 33.	દલ્લાસ, p 276, 19.	દસ, p 284, 55.
દેષોકા, p 255, n.	દલ્લાસ, p 218, 83.	દસ્ત, p 154, 14.

उत्तम—उत्त.

उत्तम, p 273, 6.
 उत्तमयं, p 221, 5.
 उत्तमा, p 137, 4.
 उत्तमाङ्ग, p 162, 46.
 उत्तर, p 41, 10. p 354, 192.
 उत्तरतस्, p 383, n.
 उत्तरात्, p 383, n.
 उत्तरांश्च, p 169, 19.
 उत्तरीव, p 169, 19.
 उत्तरेण, p 383, n.
 उत्तरेद्युम्, p 382, n.
 उत्तान, p 64, 15.
 उत्तानध्य, p 147, 41.
 उत्तङ्ग, p 276, n.
 उत्तान, p 334, 120.
 उत्तिव, p 324, 87.
 उत्तिहृ, p 265, 29.
 उत्तिष्ठु, p 265, 29.
 उत्तिः, p 32, 8.
 उत्प्र, p 70, 36. p 113, 14.
 उत्प्रणारिचा, p 12, 30.
 उत्प्रात्, p 214, 77.
 उत्पृष्ठ, p 87, 7.
 उत्प्रास, p 50, n.
 उत्प्र, p 85, 5.
 उत्पर्जन, p 182, 28.
 उत्प्रप, p 55, 38. p 360, 211.
 उत्प्रादन, p 170, 23.

उत्तु—उदा.

उत्तु, p 52, 29.
 उत्तुष्टुपर्जन, p 49, 18.
 उत्तुक, p 260, 9.
 उत्तुष्ट, p 284, 56.
 उत्तुष्ट, p 88, 10.
     p 328, 98.
 उद, p 60, n.
 उदक, p 60, 4.
 उदक्या, p 142, 21.
 उदय, p 276, 19.
 उदच्, p 276, 19, 3.
 उदज, p 296, 99.
 उदधि, p 60, 1.
 उदन्त, p 40, 8.
 उदन्ध, p 234, 55.
 उदन्तु, p 60, 1.
 उदपान, p 68, 26.
 उदव, p 84, 2.
 उदर, p 158, 28.
 उदर्क, p 198, 29.
 उदसित, p 78, 4.
 उदश्चित्, p 234, 58.
 उदाच्च, p 39, 5.
 उदान, p 12, 59.
 उदार, p 355, 194.
 उदारा, p 355, n.
 उदारी, p 355, n.
 उदासीन, p 193, 10.

उदा—उष्ट.

उदाहार, p 41, 10.
 उदाहारण, p 41, n.
 उदित, p 282, 44. p 284, 57.
 उदोची, p 15, 3.
 उदोच्छ, p 74, 7.
 उद्दम, p 244, 98.
 उद्दमपर्याणी, p 120, 10.
 उद्धर, p 91, 2.
 उद्धुखल, p 226, 25.
 उडित, p 282, 46.
 उड्डमनीव, p 167, 14.
 उड्डाठ, p 13, 62.
 उड्डाव, p 178, 16.
 उड्डार, p 296, 37.
 उड्डीय, p 391, 19.
 उद्गृह्णय, p 280, 39.
 उद्गप्त, p 296, 37.
 उष्ट, p 32, 5.
 उष्टन, p 295, 35.
 उष्टाठन, p 254, 28.
 उष्टात्, p 293, 26.
 उष्टान, p 197, 26.
 उष्टाल, p 94, 15,
 उष्टित, p 282, n.
 उष्टाच, p 217, 79.
 उष्टरण, p 316, n.
 उष्टयं, p 55, 38.
 उष्टय, p 55, 38.

उद्धा—उद्ध.

उद्धान, p 282, n. p 227, 29.
 उद्धान्त, p 200, 4. p 282, 29.
 उद्धार, p 221, 4. p 227, n.
 उद्धृत, p 281, 39.
 उद्धव, p 32, 8.
 उद्धिज, p 272, n.
 उद्धिज्ञ, p 272, 1.
 उद्धिदु, p 272, 1.
 उद्धिद, p 272, 1.
 उद्धम, p 290, 12.
 उद्धूत, p 280, 39.
 उद्धम, p 289, 11.
 उद्धान, p 86, 3. p 334,
     119.
 उद्युक्त, p 260, 9.
 उद्योग, p 397, 32.
 उद्ग्र, p 66, 20.
 उद्गच्छन, p 170, 23.
 उद्धान, p 282, n.
 उद्धान्त, p 282, 46.
 उद्धासन, p 218, 83.
 उद्धाष्ठ, p 190, 56.
 उहेग, p 126, 35. p 290,
     12.
 उङ्स, p 238, n.
 उद्धान, p 227, n.
 उद्धरूप, p 129, 12.
 उद्धत, p 276, 19.

उद्ध—उप.

उद्धतानत, p 276, 19.
 उद्धय, p 289, 12.
 उद्धाव, p 289, 12.
 उद्धत, p 104, 58. p 153,
     11.
 उद्धाद, p 264, 23.
 उद्धादिष्ण, p 264, 23.
 उद्धानस्, p 260, 8.
 उद्धाप, p 253, 27.
 उद्धाद, p 51, 26. p 264, n.
 उद्धादष्ट, p 153, 11.
 उपकरण, p 275, 47.
 उपकारिका, p 80, 10.
 उपकारी, p 80, n.
 उपकार्मा, p 80, n.
 उपकृष्णिया, p 229, 37.
     p 115, 13.
 उपकुख्या, p 108, 15.
 उपकृप, p 68, 26.
 उपकृत, p 178, 12.
     p 340, 142.
 उपक्रोष, p 41, 14.
 उपकृष्ण, p 44, n.
 उपगत, p 285, 58.
 उपगृहन, p 294, 30.
 उपग्रह, p 219, 87.
 उपग्रहण, p 185, n.
 उपग्राह्य, p 198, 28.

उप—उप.

उपग्र, p 292, 19.
 उपचरित, p 284, 51.
 उपचार, p 180, 20.
 उपचित, p 280, 38.
 उपचिक्र, p 107, 6.
 उपचाप, p 196, 21.
 उपजाव, p 378, 10.
 उपजा, p 178, 12.
 उपतस्त, p 290, 14.
 उपताप, p 150, 2.
 उपत्यका, p 85, 7.
 उपदर्शक, p 192, n.
 उपदा, p 198, 28.
 उपचा, p 196, 21.
 उपधान, p 174, 39.
 उपचि, p 52, n.
 उपनाथ, p 47, 7.
 उपनिधि, p 240, 81.
 उपनिषद्, p 327, 95.
 उपनिष्ठार, p 77, 18.
 उपन्यास, p 40, 9.
 उपपति, p 145, 35.
 उपभृत, p 181, 24.
 उपभोग, p 292, 20.
 उपचा, p 256, 36.
 उपभाष, p 330, 178.
 उपभान, p 256, 36.
 उपबृष्ट, p 190, 55.

DR.RUPNATH J.D.PURDAK NATH

उप—उप.

उपयाम, p 190, 56.
 उपयोष, p 378, n.
 उपरक्त, p 27, 10. p 269,
     43.
 उपरच्छ, p 199, 1.
 उपरम, p 296, n.
 उपराग, p 26, 9.
 उपराम, p 296, 37.
 उपरि, p 383, n.
 उपरिद्वात्, p 383, n.
 उपल, p 84, 4.
 उपलब्धार्थी, p 39, 6.
 उपलब्धि, p 38, 10.
 उपलभ्य, p 294, 27.
 उपला, p 357, 201.
 उपलन, p 86, 2.
 उपवस्त्र, p 75, 8.
 उपवर्ष, p 174, 39.
 उपवस्त्र, p 184, 37.
 उपवास, p 184, 37.
 उपविषा, p 109, 18.
 उपवीत, p 188, 49.
 उपशब्द्य, p 88, 20.
 उपशाय, p 295, 32.
 उपश्चुत, p 285, 58.
 उपसंव्यान, p 169, 18.
 उपसम्बन्ध, p 181, 26.
     p 232, 45.

उप—उपा.

उपर, p 293, 25.
 उपसंग, p 217, 77.
 उपसञ्जन, p 274, 9.
 उपसंघां, p 238, 70.
 उपस्थैति, p 22, 34.
 उपस्तुर, p 229, 35.
 उपस्थ, p 157, 26.
 उपसर्प, p 184, 35.
 उपहार, p 198, 28.
 उपहृत, p 352, 185.
 उपांशु, p 196, 23.
 उपाकरण, p 184, 40.
 उपाकर्मन्, p 185, n.
 उपाकृत, p 181, 25.
 उपाक्षय, p 295, 33.
     p 184, 36.
 उपादान, p 291, 16.
 उपाधि, p 261, 12.
     p 52, 28.
 उपाधाय, p 176, 6.
 उपाधाया, p 140, 14.
 उपाधायानी, p 140, 15.
 उपाधायी, p 140, 15.
 उपानह, p 254, 31.
 उपाव, p 196, 20.
 उपायन, p 198, 28.
 उपालभ्य, p 42, 15.
 उपाहृत, p 204, 18.

उपा—उर.

उपासङ्ग, p 212, 56.
 उपासन, p 184, 34.
     p 212, 54.
 उपासना, 184, n.
 उपासित, p 284, 51.
 उपास्ति, p 184, n.
 उपार्जित, p 27, 10.
     p 181, 41.
 उपेन्द्र, p 4, 15.
 उपोदिका, p 123, 23.
 उपोद्वात्, p 41, 10. p 293, n.
 उपोषण, p 184, n.
 उपोचित, p 184, n.
 उपकृत, p 221, 8.
 उभयद्युस्, p 382, 21.
 उभयद्युस्, p 382, 21.
 उभा, p 7, 32.
 उभापलि, p 6, 30.
 उरःस्त्रिका, p 165, 6.
 उरग, p 58, 8.
 उरङ्ग, p 58, n.
 उरङ्गम, p 58, n.
 उरण, p 239, 77.
 उरणाल्प, p 120, 13.
 उरभ, p 239, 77.
 उररी, p 375, 15.
 उररीकृत, p 285, 58.
     p 220, 1.

उर—उहो.

उरम्बद, p 207, 32.
 उरस्, p 158, 29.
 उरसिक, p 209, 44.
 उरस्, p 144, 28.
 उरस्त्, p 209, 44.
 उरी, p 375, n.
 उरीकत, p 285, n.
 उर्, p 254, 31.
 उररी, p 375, n.
 उरवृक, p 98, n.
 उरवूक, p 98, 31.
 उर्याँ, p 315, n.
 उर्यंरा, p 73, 4.
 उर्यंरी, p 10, 47.
 उर्याँर (उर्याँर), p 123,
     21, n.
 उर्यी, p 73, 3.
 उर्यो, p 65, n.
 उर्योपी, p 65, n.
 उर्यूपी, 65, 18.
 उर्यूक, p 130, 15.
 उर्यूख, p 226, 25.
 उर्यूखक, p 94, 14.
 उर्यूपिन्, p 65, 18.
 उर्यूक, p 386, 8.
 उर्युक, p 228, 30.
 उर्याव, p 152, 8.
 उर्योच, p 169, 21.

उहो—अथ.

उहोव, p 61, 6.
 उहू, p 146, 38.
 उहूख, p 278, 31.
 उहनस्, p 21, 26.
 उहनन्, p 21, n.
 उहन, p 21, n.
 उहीर, p 125, 29.
 उहण, 220, 36, n.
 उहया, p 108, 15.
 उहती, p 42, 18.
 उहई, p 10, 49.
 उहस्, p 381, n-p 24, 2.
 उह, p 24, 6.
 उह, p 228, n. p 381,
     18-p 24, n.
 उहयात, p 5, 22.
 उहित, p 283, 48.
 उहितक्षील, p 235, n.
 उहितक्षीला, p 235, n.
 उहीर, p 125, n.
 उहू, p 239, 75.
 उहू, p 252, 19-p 30, 19.
 उहारणि, 22, 30.
 उहागम, p 30, 19.
 उहिका, p 180, n.
 उहीष, p 364, 222.
 उहोपगम, p 30, 19.
 उहक, p 29, 18.

अथा—अर्द.

अहा, p 29, 18.
 अहागम, p 30, n.
 अज, p 22, 34.
 अहा, p 237, 66.

(DR. RUPAK MATH)

अकर, p 231, 45.
 अक्रम्भट, p 207, 33.
 अन, p 283, 50.
 अति, p 296, n.
 अवस्, p 238, 73.
 अन, p 337, 130.
 अम्, p 381, 18.
 अररी, p 375, 15, n.
 अरी, p 375, 15, n.
 अरीकत, p 285, 58.
 अरह, p 156, 24.
 अरज, p 220, 1.
 अरपर्यन्, p 156, 23.
 अर्ज, p 29, 18.
 अर्जास्त, p 209, 43.
 अर्जसिन्, p 209, 43.
 अर्णनाभ, p 129, 18.
 अर्णनाभि, p 129, n.
 अर्णां, p 315, 52.
 अर्णांदु, p 239, 77.
     p 246, 107.
 अर्द, p 162, 43.
 अर्दक, p 46, 5, n.

अर्थ—अर्थ.

अर्थात्, p 148, 47.
 अर्थ, p 148, n.
 अर्थसु, p 148, 47.
 अर्थि, p 61, 5.
 अर्थिका, p 166, 9.
 अर्थिभव, p 276, 20.
 अर्थी, p 61, n.
 अर्थपी, p 65, n.
 अर्थूक, p 130, n.
 अब, p 73, 4.
 अभ्य, p 30, n.
 अभ्यागम, p 30, n.
 अभ्योगम, p 30, n.
 अभ्योपगम, p 30, n.
 अभ्या, p 29, n.
 अभ्य, p 220, 36, n.
 अभ्या, p 108, n.
 अभृत, p 74, 5.
 अभृत, p 74, 5.
 अभापति, p 5, n.
 अह, p 33, 12.
 अहा, p 33, 4.
 अह्य, p 242, 90.
 अह, p 99, 37. p 20,
     22. p 127, 4.
 अहगम्भा, p 118, 2.
 अहगम्भिका, p 111, 29
 अह, p 33, 5.

अहची—एक.

अहची, p 228, n.
 अहजी, p 228, 32.
 अहु, p 276, 21.
 अह्य, p 220, 3.
 अहत, p 220, 2.
 अहतीया, p 295, 32.
 अहत, p 28, 13.
 अहतमती, p 142, 21.
 अहते, p 376, n.
 अहतिज, p 179, 17, n.
 अहत, p 226, 23.
 अहिं, p 112, 3.
 अहम्, p 2, 3, n.
 अहम्, p 8, 40.
 अहम्, p 9, n.
 अहम्, p 129, 10, n.
 अहम्बेत, p 5, n.
 अहम्, p 45, 1.
 अहि, p 186, 42.
 अही, p 186, n.
 अहि, p 213, n.
 अह्य, p 129, n.
 अहम्बेत, p 5, n.
 अहम्भवा, p 118, n.
 अहम्प्रोक्ता, p 106, 5.
 एक, p 279, 31. p 279,
     32. p 303, 16.
 एकक, p 279, 31.

एक—एका.

एकशु, p 177, 11.
 एकतर, p 279, n.
 एकतान, p 278, 29.
 एकताल, p 45, 3.
 एकतप्त, p 45, n.
 एकत्व, p 279, n.
 एकत्वत्, p 279, n.
 एकदन्त, p 7, 34.
 एकदा, p 382, 22.
 एकधुर, p 237, 65.
 एकधुरावह, p 237, 65.
 एकधुरीय, p 237, 65.
 एकपदी, p 68, 16.
 एकपिङ्क, p 14, 65.
 एकपिङ्कल, p 14, n.
 एकयटिका, p 166, 7.
 एकसंग, p 278, 29.
 एकहायनी, p 237, 68.
 एकाकिन्, p 279, 31.
 एकाय, p 354, 192.
     p 278, 29.
 एकाद्य, p 278, 29.
 एकान्त, p 13, 92.
 एकाव्दा, p 237, 68.
 एकायन, p 278, 29.
 एकायनगत, p 278, 29.
 एकावखी, p 166, 7.
 एकाशीख, p 105, 62.

एका—ऐका.

एकादीवा, p 106, 3.
 प 105, n.
 एह, p 149, 48.
 एडक, p 239, 77.
 एडका, p 230, n.
 एउगज, p 120, 12.
 एडभूक, p 298, 38.
 एड्क, p 78, 4.
 एडोक, p 78, n.
 एण, p 129, 10.
 एत, p 36, 26.
 एतहि, p 383, 23.
 एता, p 36, n.
 एध, p 89, 13.
 एधस्, p 89, 13.
 एधा, p 289, 10.
 एधित, p 277, 26.
 एनस्, p 31, 1.
 एनी, p 36, n.
 एररु, p 98, 31.
 एलवालुक, p 114, 9.
 एला, p 115, 13.
 एलापर्णी, p 119, 5.
 एवं, p 374, 12. p 378, 9.
 एव, p 378, 9. p 80, 15.
 एवणिका, p 255, 32.
 ऐकागरिका, p 253, 25.

ऐका—चोज.

ऐकागारिकी, p 253, n.
 ऐडविष, p 14, n.
 ऐच्छ, p 90, 18.
 ऐडविल, p 14, n.
 ऐण, p 128, 8.
 ऐलेय, p 182, 8.
 ऐतिह्य, p 178, 12.
 ऐन्ट, p 403, n.
 ऐन्ड्रियक, p 278, 28.
 ऐन्द्री, p 403, n.
 ऐरावत, p 8, 42. p 16,
 5. p 95, 18.
 ऐरावती, p 17, 10.
 ऐलिल, p 12, 65.
 ऐलाल, p 12 n.
 ऐल, p 115, 13.
 ऐलेय, p 114, 9.
 ऐव्यञ्च, p 7, 31.
 ऐषम, p 382, 20.

ओड—ओई.

ओडपुष्प, p 104, 56.
 ओद, p 128, 6.
 ओदन, p 233, 48.
 ओम्, p 379, 12.
 ओष, p 288, 9.
 ओषधि, p 87, n.
 प 118, n.
 ओषधी, p 87, 6. n.
 प 118, 1.
 ओषधीय, p 18, 15.
 ओष, p 161, 41.
 ओषाधरौ, p 161, n.
 ओषौ, p 261, n.

ओचक, p 236, 60.
 ओचिती, p 400, 39.
 ओचित्य, p 400, 39.
 ओस्तानपादि, p 19, 21.

ओदनिक, p 227, 28.
 ओदरिक, p 263, 21.
 ओदुम्बर, p 244, n.
 ओपगव, p 296, 39.
 ओपविक, p 197, 24.
 ओपवस्त, p 184, n.
 ओरधक, p 239, 77.
 ओरस, p 144, 28, n.
 ओरस्य, p 144, n.
 ओर्जदेहिक, p 182, 30.

चौब्बी—कङ्क.

चौब्बी, p 11, 52.
 चौलुक, p 136, n.
 चौथीर, p 353, 187.
 चौपथ, p 150, 1. p 118, 1.
 चौड़क, p 239, 77.
 क, p 299, 5.
 कंश, p 228, n.
 कंस, p 228, 32.
 कंसाराति, p 4, 16.
 क, p 299, 5.
 कक्षुइ, p 326, 94, u.
 कक्षुद्वाती, p 157, 25.
 कक्षुन्द्र, p 157, n.
 कक्षुप, p 15, n.
 कक्षुभ, p 15, 2.
 कक्षुभा, p 15, n.
 कक्षोलक, p 172, 31.
 कक्षुष्ट, p 277, 25.
 कच, p 158, 30. p 363,
 221.
 कच्छ, p 202, n.
 कच्छा, p 202, 10.
 p 345, 160.
 कङ्क, p 130, 16.
 कङ्कटक, p 207, 32.
 कङ्कण, p 166, 9.
 कङ्कणी, p 167, n.
 कङ्कन, p 171, n.

कङ्क—कटा.

कङ्कतिका, p 174, 41.
 कङ्कती, p 174, n.
 कङ्काल, p 155, 20.
 कङ्क, p 225, 20.
 कङ्क, p 225, n.
 कच, p 162, 46.
 कच्चर, p 272, 4.
 कच्चित्, p 380, 14.
 कच्छ, p 75, 10. p 110,
 16. p 308, 31.
 कच्चप, p 66, 21.
 कच्चपी, p 338, 134.
 कच्चर, p 152, 9.
 कच्चरा, p 107, 10.
 कच्छ, p 150, n.
 कंशक, p 207, 31.
 58, 9.
 कच्चिन्, p 193, 8, n.
 कट, p 400, n. p 157,
 25. p 200, 5.
 कटक, p 85, 5. p 166,
 8. p 303, 18.
 कच्छ, p 384, 4.
 कटभो, p 121, 15.
 कटम्बरा, p 106, 4.
 कटम्बरा, p 122, 18.
 कटाच, p 162, 45.
 कटाह, p 392, 21.

कटि—कणी.

कटि, p 157, 25. p 310, n.
 कटिप्रोथ, p 157, 26.
 कटिल्लक, p 122, 20.
 कटी, p 400, 38. p 157
 n. p 310, n.
 कटु, p 35, 18. n. p 106,
 4. p 310, 38.
 कटुहस्ती, p 123, 21.
 कटुरोहिणी, p 106, 4.
 कटोलबीया, p 255, n.
 कटफल, p 300, 8.
 कटुङ्ग, p 99, 37.
 कठिङ्गर, p 105, 60.
 कठिन, p 277, 25.
 कठोर, p 277, 25.
 कठोल, p 277, n.
 कड़कर, p 225, 22.
 कडम्ब, p 229, 35.
 कडार, p 38, 25.
 कण, p 314, 48. p 392,
 20.
 कणा, p 274, 11. p 108,
 15.
 कणाद, p 219, n.
 कणिका, p 274, n. p 101,
 46. p 386, 8.
 कणिश, p 225, 21.
 कणी, p 274, n.

DR. RUPNATH JUDDH

कणी—कहु.	कह—कन्य.	कन्य—कफा.
कणीय, p 274, 12.	कहु, p 267, 37.	कन्यसा, p 159, n.
कणक, p 303, 18. p 397, 32.	कनक, p 104, 5. p 243, 94.	कन्दा, p 138, 8.
कणकफल, p 100, n.	कनकाच्छ, p 192, 7.	कपट, p 52, 30.
कणकारोका, p 108, 12.	कनकाहुका, p 199, 32.	कपदं, p 6, 30.
कणकिफल, p 100, 41.	कनिष्ठ, p 147, 43. p 312, 44.	कपदिन्, p 6, 27.
कणठ, p 160, 39.	कनिष्ठा, p 159, 33.	कपाट, p 82, 17.
कण्ठमध्या, p 165, 5.	कनीनिका, p 159, n p 162, 43.	कपाटी, p 82, n.
कण्ठा, p 160, n.	कनीनी, p 159, n.	कपल, p 155, 19.
कण्ठो, p 160, n.	कनीयसी, p 370, n.	कपालमृत्, p 6, 27.
कण्ठू, p 151, 4.	कनीयस्, p 274, n. p 369. 237. p 147, n.	कपि, p 127, 3.
कण्ठूति, p 151, n.	कन्धा, p 387, 9.	कपिकच्छ, p 106, 5.
कण्ठूया, p 151, 4.	कन्धर, p 35, 6.	कपित्व, p 91, 1.
कण्ठूरा, p 106, 5.	कन्धा, p 85, n.	कपिल, p 38, 25.
कण्ठोल, p 227, 26.	कन्धराज, p 96, 23.	कपिला, p 16, 6. p 101, 43. p 114, 8.
कण्ठोलनीया, p 255, 32.	कन्धरी, p 85, n.	कपिली, p 108, 16.
कन्धा, p 125, 31.	कन्धप, p 5, 20.	कपिश, p 37, 25.
कन्धा, p 40, 6.	कन्धली, p 128, 9.	कपितन, p 92, 7. p 96, 23.
कन्धन्, p 76, 16.	कन्धक, p 174, 40.	कपोत, p 130, 14.
कन्ध, p 96, 22.	कन्धू, p 228, 30.	कपोतपालिका, p 81, 15.
कन्धक, p 135, 40.	कन्धर, p 160, n.	कपोतांशि, p 116, 17.
कन्धर, p 98, 30.	कन्धरा, p 160, 39.	कपोतांजन, p 244, n.
कन्ध्य, p 270, 43.	कन्धका, p 138, n.	कपोल, p 161, 41, n.
कन्ध, p 112, n.	कन्धकाजात. p 142, 24.	कफ, p 153, 13.
कन्धी, p 128, 9. p 112, 1.	कन्धस, p 147, n.	कफणि, p 158, 31, n.
कदाचित्, p 377, 4.		कफणी, p 158, n.
कदुष्ण, p 23, 36.		कफाणि, p 158, 31:
कहु, p 38, 25.		

कफि—कम्बि.

कफिन्, p 153, 11.
 कफोषी, p 158, n.
 कवर, p 12, n.
 कवर, p 12, n.
 कवन्, p 60, 4. p 219, 86.
 कम्, p 374, 11.
 कमठ, p 66, 21.
 कमठी, p 67, 24.
 कमगुल्मु, p 187, 45.
 कमन, p 264, 24.
 कमन्, p 60, n.
 कमल, p 60, 3. p 71, 40.
     p 356, 196.
 कमला, p 5, 22.
 कमलासन, p 8, 12.
 कमलोत्तर, p 246, 106.
 कमिटि, p 264, 23.
 कम्प, p 55, 38.
 कम्पित, p 55, n.
 कम्पन, p 277, 24. p 55, n.
 कम्पिल, p 120, n.
 कम्पिला, p 120, n.
 कम्पोल, p 120, n.
 कम्प, p 277, 24.
 कम्प, p 169, 18. p 356,
     196.
 कम्पसिवाल्यक, p 204, 20.
 कम्बि, p 229, 34.

कम्बो—कर.

कम्बो, p 229, n.
 कम्ब, p 67, 23. p 338,
     136.
 कम्बुयोवा, p 161, 39.
 कम्ब, p 264, 24.
 कम्बस्ता, p 120, n.
 कर, p 197, 27. p 22,
     25. p 347, 166.
 करक, p 101, 45.
 करका, p 18, 18.
 करज, p 116, 17. p 97,
     28.
 करझाक, p 22, 28.
 करठ, p 130, 20. p 310,
     36.
 करण, p 248, 2. p 316,
     57.
 करत्त, p 391, 18.
 करतोबा, p 69, 33.
 करपल, p 255, 35.
 करपल, p 213, 57.
 करपाखिका, p 213, 59.
 करवाल, p 213, n.
 करवालिका, p 213, n.
 करज, p 159, 32. p 239,
     75.
 करभूषण, p 166, 9.
 करभद्रक, p 102, 48.

कर—कर्णि.

करम्ब, p 232, n.
 करम्भ, 232, 48.
 करम्भ, p 159, 34.
 करवालिका, p 213, n.
 करवीट, p 104, 57.
 करवाला, p 159, 38.
 करवीकर, p 200, 5.
 करहाट, p 72, 43.
 करहाटक, p 98, 33.
 कराल, p 359, 207.
 करिगर्जित, p 217, 76.
 करिष्णी, p 200, 4.
 करिन्, p 200, 2.
 करिपिष्ठी, p 108, 15.
 करिशावक, p 200, 8.
 करीट, p 104, 37.
     p 349, 175.
 करीष, p 133, 51.
 करणा, p 49, 18. p 315,
     54.
 करेट, p 131, 19.
 करेषु, p 315, 55. p 200, n.
 करेषु, p 315, n.
 करोठि, p 156, 20.
 कर्क, p 203, 14.
 कर्कट, p 66, n.
 कर्कटक, p 66, 21.
 कर्कटी, p 387, n.

कर्म—कर्म.	कर्म—कर्म.	कर्ष—कल.
कर्कन्त्र, p 94, n.	कर्पराल, p 92, n.	कर्षक, p 221, 6.
कर्कन्त्र, p 94, 17. p 400, 38.	कर्परी, p 245, 102.	कर्षफल, p 100, 39.
कर्करी, p 228, 31.	कर्पास, p 398, n.	कर्ष, p 364, 224.
कर्करेट, p 131, 19	कर्पूर, p 172, 31.	कल, p 45, 2.
कर्कग, p 120, 12. p 363, 219.	कर्वर, p 12, n.	कलकल, p 44, 4.
कर्कार, p 122, 21.	कर्वुर, p 243, 95. p 12, 55.	कलहृ, p 19, 12. p 298, 4.
कर्जुर, p 243, n.	कर्वुर, p 243, n.	कलत, p 351, 180.
कर्जुर, p 122, n.	कर्म, p 286, n.	p 384, n.
कर्जुरक, p 118, 23.	कर्मकर, p 251, p 263, 19.	कलघौत, p 322, 79.
कर्ण, p 162, 45.	कर्मकार, p 233, 19.	कलभ, p 201, 3.
कर्णजलौकस्, p 130, n.	कर्मकम, p 262, 18.	कलम, p 226, 94.
कर्णजलौका, p 130, 13.	कर्मठ, p 262, 18.	कलम, p 123, n. p 212, 55. p 229, 35.
कर्णधार, p 68, 12.	कर्मण्डल, p 263, n.	कलमी, p 123, 23.
कर्णवेटन, p 165, 5.	कर्मचा, p 256, 38.	कलंब, p 123, n.
कर्णिका, p 165, 5. p 302, 15. p 302, 15.	कर्मन्दिन्, p 185, 41.	कलरव, p 130, 14.
कर्णिकार, p 100, 41.	कर्मयीज, p 262, 18.	कलल, p 146, 38.
कर्णीरथ, p 204, 20.	कर्मसूर, p 262, 18.	कलवि, p 131, 18.
कर्णजप, p 270, 47.	कर्मसचिव, p 192, 4.	कलश, p 228, 31.
कर्त्तरी, p 255, 34.	कर्मार, p 124, 26.	कलयि, p 108, 11.
कर्त्तु, p 403, n.	कर्मेन्द्रिय, p 35, 17.	p 228, n.
कर्त्तु, p 403, n.	कर्षट, p 397, 33.	कलस, p 223, n.
कर्दम, p 62, 9.	कर्वरी, p 230, n.	कलसि, p 108, n.
कपट, p 168, 16. p 397, n.	कर्वुर, p 38, 26. p 122, n.	कलहृस, p 132, 23.
कपर, p 155, 19.	कर्ष, p 242, 88.	कलहृ, p 216, 73.

कला—कल्य.

कला, p 18, 17. p 27,
11. p 357, 200.
कलाद, p 249, 8.
कलानिधि, p 18, 16.
कलाप, p 337, 131.
कलाय, p 224, 16.
कलि, p 216, 73. p 89, n.
p 356, 196.
कलिका, p 89, 16.
कलिकारक, p 97, n.
कलिङ्ग, p 102, 47.
p 130, 16.
कलिदूष, p 100, 39.
कलिमारक, p 97, 28.
कलिल, p 279, 34.
कली, p 89, n.
कलुप, p 31, 1. p 64, 14.
कलेचर, p 156, 21.
कल्क, p 302, 14.
कल्य, p 30, 21. p 189,
39, p 256, n.
कल्यना, p 202, 10.
कल्यष्टक, p 9, 46.
कल्यान, p 30, 22.
कल्याप, p 31, 1.
कल्याप, p 38, 26.
कल्य, p 24, 2. p 345.
161. p 152, 8.

कल्या—कश्य.

कल्या, p 42, 18. p 217,
24.
कल्याण, p 31, 3.
कल्याणी, p 31, n.
कलोल, p 61, 6.
कवच, p 207, 32.
कवर, p 163, n.
कवरी, p 119, 5. p 163.
48. p 230, 40.
कवल, p 234, 54.
कवाट, p 82, n.
कवाटी, p 82, n.
कवि, p 21, 26. p 176, 5.
कविका, p 204, 17.
कविल, p 91, n.
कविता, p 398, 35.
कवोण, p 23, 36.
कव्य, p 181, 24.
कथा, p 254, 31.
कथाह, p 269, 44.
कथिषु, p 337, 133.
कश्मका, p 156, 20.
कश्मन, p 377, n.
कश्मल, p 217, 78.
कश्मीरजन्मन्, p 170, n.
कश्य, p 257, 40. p 269,
44. p 203, 15.

कष—काके.

कष, p 255, 32.
कषा, p 254, n.
कषाय, p 344, 155.
p 35, 18.
कषरका, p 156, n.
कष, p 311, 42. p 60, 4.
कष, p 255, n.
कषा, p 254, n.
कसूरी, p 172, 31.
कसल, p 217, n.
कहार, p 70, 36.
कह, p 132, 22.
कास, p 228, n.
कांसंताल, p 46, 4.
काक, p 131, 20.
काकचिङ्गी, p 109, 16.
काकतिन्दुक, p 95, 19.
काकनासिका, p 113, 6.
काकपञ्च, p 163, 47.
काकपीतुक, p 95, 19.
काकभाँडी, p 121, 17.
काकसुद्धा, p 112, 1.
काक्षी, p 45, 2.
काकाङ्गी, p 113, 7.
काकिणी, p 386, 9.
काकु, p 41, 18.
काकुद, p 161, 42.
काकेन्द्र, p 95, 19.

काको—कारडी.

काकोहम्बरिका, p 100,
42.

काकोदर, p 58, 7.

काकोल, p 58, 10.
p 131, 21.

काकोलूकिका, p 384, n.

काली, p 117, 19.

काळन्ता, p 52, n.

कालीव, p 93, n.

काच, p 244, 100. p 254,
30. p 307, 29.

काचस्थाली, p 99, 35.

काचित, p 280, 39.

काल्पन, p 243, 95.

काल्पनाहृष, p 101, 45.

काल्पनी, p 230, 41.

काल्पि, p 166, n.

काल्पिक, p 230, 39.

काल्पो, p 66, 10.

काल्पिका, p 230, n.

काल्पिक, p 230, 29.

काल्पीक, p 230.

काल्पु, p 225, 22.
p 313, 46.

काल्पुष्ट, p 208, 35.

काल्पुचत्, p 208, 37.

काल्पुल, p 227, 26.

काल्डीर, p 208, 37.

काल्डे—काम.

काल्जे, p 110, 23.

कालर, p 264, 26

कालरा, p 264, n.

काल्यायनी, p 7, 32.
p 141, 17.

कादम्ब, p 132, 23.
p 96, n.

कादम्बरी, p 257, 40.

काद्विनी, p 16, 9.

काइवेच, p 56, 4.

कालन, p 86, 1.

कालीन, p 142, 24.

कालीनी, p 142, n.

कालन, p 272, 2.

कालन्तर, p 116, 16.

काल्ना, p 137, 3.

काल्नर, p 77, 17.
p 349, 174.

काल्नारक, p 125, 29.

काल्नि, p 19, 19.

काल्विक, p 227, 28.

काल्न्दीक, p 269, 42.

कापथ, p 76, 16.

कापोत, p 136, 43.
p 247, 109.

कापोताल्लन, p 244, 101.

काम, p 5, 20. p 52, 28.
p 235, 57. p 346,
141. p 379, 18.

काम—कार.

कामगामिन्, p 209, 44.

कामङ्गामिन्, 209, n.

कामन, p 264, 24.

कामपाल, p 4, 18.

कामम्, p 379, 18.

कामवित्, p 264, 24.

काम्भो, p 137, 3.
p 333, 115.

कामिन्, p 333, n.

काम्हक, p 264, 23.

काम्हका, p 139, 9.

काम्होपी p 139, 9.

काम्मिल्य, 120, n.

काम्मिल्ल, p 120, 12.

काम्मल, p 205, 22.

काम्मिक, p 250, 8.

काम्मोज, p 203, 13.

काम्मोजी, p 119, 8.

काम्मदान, p 286, 3.

काय, p 156, 22. p 189,
50.

कायस्ता, p 120, n.
p 99, n.

कार, p 197, n.

कारण, p 32, 6

कारणा, p 59, 3.

कारचिक, p 260, 7.

कारश्लव, p 134, 34.

कार—कार्षा.	कार्षि—कालि.	कालि—काष्ठा.
कारवी, p 122, 18. p 111, 30.	कार्षिक, p 42, 88.	कालिन्दीभेदन, p 4, 19.
कारवेल, p 122, 20.	कार्य, 296, 25.	काली, p 7, 32. p 99, n. p 356, n.
कारम्भा, p 99, 36.	काल, p 24, 1. p 11, 54. p 356, 196, p 37, 23.	कालीयक, p 109, n. p 171, 27.
कारा, p 219, 87.	कालक, p 149, 49.	कालेश, p 109, 20. p 171, n.
कारिका, p 302, 15. p 59, n.	कालकरुण, p 131, 21.	कालेशक, p 118, 23.
कारोब, p 297, 43.	कालकूठ, p 58, 10.	काल्या, 24, n.
काढ, p 249, 5.	कालखण्ड, p 155, 17.	काल्या, p 233, 70. p 42, n.
काल्यिक, p 262, 15.	कालधंत, p 218, 84.	काल्यिक, p 207, 34.
काल्यस, p 49, 18.	कालहृष्ट, p 211, 51.	कालेरी, p 70, 35.
कारोचर, p 257, 43.	कालमेशिका, p 107, n.	काल्य, p 21, 26.
कार्स्सर p 243, 96.	कालमेशी, p 108, n.	काल्य, p 124, 28. p 150, n.
कार्त्तलिक, p 194, 14.	कालमेण, p 234, 53.	कालमद, p 391, n.
कार्तिक, p 24, 17.	कालमेर, p 234, n.	कालमरी, p 94, 16.
कार्तिकिक, p 29, 18.	कालमृष्ट, p 59, 2.	कालम्य, p 94, 16.
कार्तिकेय, p 7, 34.	कालमृग्य, p 95, 19.	कालमीरजन्मन्, p 170, 25.
कापांस, p 167, 12. p 398, 35.	प 102, 48.	कालमप, p 22, n.
कापांडी, p 113, n.	काला, p 7, n. p 108, 13.	कालमपि, p 22, 33.
कामं, p 262, 18.	प 111, 27.	कालमपी, p 73, 2.
कार्म्मण, p 287, 4.	कालागुरु, p 171, 28.	काढ, p 88, 13.
कार्म्मी, p 262, n.	कालाहुरार्द, p 115, 10. p 171, 27.	कालकुहाल, p 63, 13.
कार्मक, p 211, 51.	कालावस, p 244, 98.	काडतट, p 250, 9.
कार्य, p 96, n.	कालिका, p 302, 15.	काठांदवाचिनी, p 63, 11.
कार्यक, 221, n.	कालिन्दी, p 69, 32.	काठा, p 15, 2. p 27, 11. p 312, n.
कार्यपद्ध, p 242, 88.		
कार्यपद्धक, p 242, n.		

काष्ठी—किटि.

काढीखा, p 112, 1.
 काल, p 124, n.
 कासमद, p 391, 19.
 कासर, p 128, 4.
 कासार, p 68, 28.
 कं, p 377, 5.
 किंशास, p 225, 21.
     p 347, 165.
 किंशुक, p 93, 10.
 कि, p 390, 15.
 किकि, p 130, n.
 किकिदिपि, p 130, n.
 किकिदीपि, p 130, n.
 किकोदिव, p 130, n.
 किकोदिनि, p 130, 16.
 किकोदीपि, p 130, n.
 किहूर, p 251, 17.
 किछुरा, p 251, n.
 किछुरी, p 251, n.
 किछुनी, p 167, 11.
 किछित, p 377, n.
     p 378, 8.
 किछिलि, p 66, n.
 किछुहृ, p 66, 22.
 किछुहृ, p 66, n.
 किछुलूक, p 66, n.
 किछुल्ल, p 72, 43.
 किडि, p 127, 2.

किटु—किलि.

किटु, p 155, 16.
 किण, p 391, 18.
 किखिलौ, p 107, 7.
 किल, p 257, 42.
 किल, p 104, 58.
     p 258, 44.
 किलर, p 14, 66.
 किलरेश, p 14, 64.
 किलु, p 377, 5.
 किलत, p 376, 2.
     p 377, 5.
 किम्, p 374, 12, 377, n.
 किल्ल, p 270, n.
 किल्लान, p 270, 48.
 किल्ल, p 14, 66.
 किल्ले, p 40, n.
 किल्लनी, p 40, 7.
 किर, p 127, 2.
 किरल, p 22, 34.
 किरात, p 252, n.
 किरातसिल, p 119, 8.
 किरि, p 127, n.
 किरीठ, p 164, 3.
 किलर्हीर, p 38, 26.
 किल, p 375, 16.
 किलाल, p 150, 4.
 किलालिन्, p 153, 12.
 किलिङ्ग, p 227, 26.

किल्लि—कुड़.

किलिप, p 365, 225.
     p 31, 1.
 किलोर, p 203, 14.
 किल्ल, p 299, 7.
 किल्लय, p 89, 14.
 कीकल, p 155, 19.
 कीलक, p 180, n.
 कीलक, p 124, 27.
 कीनाश, p 362, 217.
 कीर, p 131, 21.
 कीर्ति, p 41, 12.
 कोर्चिना, p 41, n.
 कील, p 11, 52. p 357,
     199.
 कीला, p 11, n.
 कीलक, p 238, 73.
 कीवास, p 60, 3. p 358,
     202.
 कीलित, p 268, 42.
 कीष, p 127, 3.
 कीशपर्णी, p 107, 7.
 झु, p 73, 3.
 झुकर, p 149, 48.
 झुक्क, p 261, n.
 झुक्कर, p 157, 26.
 झुक्क, p 358, 205.
 झुक्क, p 131, 17.
 झुटपूर्वी, p 402, n.

कुकु—कुटु.

- कुकुभ, p 184, 35.
- कुकुर, p 117, 20. p 252, 22.
- कुचि, p 158, 28.
- कुचित्तमारि, p 263, 21.
- कुकुष, p 170, 25.
- कुच, p 158, 21, n.
- कुचन्दन, p 173, 34.
- कुचर, p 267, 37.
- कुचाय, p 158, 24.
- कुच्छिल, p 276, 20.
- कुज, p 21, 27.
- कुझ, p 85, 8. p 308, 38.
- कुझर, p 201, 2. p 273, 8.
- कुञ्जराशन, p 91, 1.
- केजल, p 230, 39.
- कुट्, p 79, 6. p 87, 5.
p 228, 32.
- कुटक, p 223, 13.
- कुटक्क, p 390, n.
- कटज, p 102, 47.
- कुट्टद, p 117, 15. p 99,
37.
- कुटर, p 239, n.
- कुटि, p 79, n.
- कुठिल, p 276, 21.
- कुटी. p 79, n.
- कुट्टक. p 390, 17.

कुटु—कुद.

- कुटम्बवाष्टत, p 261, 11.
- कुट्टिनी, p 139, 6.
- कुहूनी, p 141, 19.
- कुडिल, p 398, 34.
- कुट्मल, p 89, 16.
- कुठ, p 87, 5.
- कुठर, p 239, 75.
- कुठार, p 213, 60.
- कुठारी, p 213, n.
- कुठेरक, p 105, 60.
- कुडप, p 242, n.
- कुडप, p 242, 6.
- कुडमल, p 89, n.
- कुड्डा, p 78, 4.
- कुण्ठप, p 219, 87. p 392,
2. n.
- कुफि, p 116, 16.
- कुफ्फ, p 262, 17.
- कुखङ्ग, p 228, 31, p 145,
36.
- कुखङ्गल, p 165, 5.
- कुखङ्गलिन, p 58, 7.
- कुखिखारा, p 187, n.
- कुख्लो, p 228, n. p 187, 45.
- कुतप, p 183, 31.
- कुदक, p 53, 31.
- कुदप, p 229, 33.
- कुढ़ p 229, 33.

कुद—कुम.

- कुद्दव, p 58, 31.
- कुल्ला, p 41, 14.
- कुल्लित, p 272, 4.
- कुष, p 202, 10. p 125, 31.
- कुथा, p 202, n.
- कुद्दन, p 53, n.
- कुहृज, p 91, 3.
- कुयन, p 78, n.
- कुदाल, p 63, n.
- कुनटी, p 246, 109.
- कुनाथक, p 107, 10.
- कुल, p 215, 61.
- कुन्ल, p 162, 46.
- कुन्द, p 391, 19 p 114, 9.
- कुन्द, p 114, n.
- कुन्दर, p 114, n.
- कुन्दु च, p 114, 9.
- कुन्दु रकी, p 115, 12.
- कुपिन्द, p 249, n.
- कुप्रव, p 272, 4.
- कुष, p 243, 92.
- कुपच, p 76, n.
- कुच, p 149, 48.
- कुचार, p 7, 36. p 48, 12
- कुचारक, p 91, 5.
- कुचारी, p 103, 54.
p 138, 8.
- कुमद, p 70, n.

कुसु—कुर्चि.

कुष्ठद, p 70, 37.
 कुष्ठदवान्धन, p 18, 15.
 कुष्ठदश्यु, p 18, n.
 कुष्ठदिका, p 95, 21.
 कुष्ठदिनी, p 71, 39.
 कुष्ठदल, p 75, 9.
 कुष्ठदती, p 71, 38. n.
 कुष्ठ, p 180, 18.
 कुष्ठ, p 94, 14. p 200, 5.
     p 339, 137.
 कुष्ठकार, p 249, 6.
 कुष्ठसम्भव, p 19, 21.
 कुष्ठिका, p 70, 38.
 कुष्ठी, p 95, 21.
 कुष्ठीर, p 66, 21.
 कुष्ठील, p 66, n.
 कुरङ्ग, p 128, 8.
 कुरङ्गक, p 253, 24.
 कुरङ्गक, p 104, n.
 कुरर, p 132, 23.
 कुररी, p 132, n.
 कुरक, p 104, 55.
 कुरङ्गक, p 104, 56.
 कुरङ्गक, p 104, n.
 कुरविन्द, p 124, 25.
 कुरविस, p 241, 87.
 कुरुंग, p 252, n.
 कुर्चिका, p 231, n.

कुर्ब—कुला.

कुर्बती, p 403, n.
 कुर्बतू, p 403, n.
 कुल, p 186, 41. p 175, 1.
     p 394, n. p 249, n.
 कुलक, p 95, 19. p 122, 20.
     p 249, 5.
 कुलदा, p 139, 10.
 कुलटी, p 246, n.
 कुलीष, p 9, n.
 कुलखिका, 245, 103.
 कुलपालिका, p 138, 7.
 कुलपाली, p 139, n.
 कुलपित्र, p 102, n.
 कुलचेटिग, p 249, 5.
 कुलसम्भव, p 175, 2.
 कुलफी, p 138, 7.
 कुलज, p 185, 37.
 कुलाल, p 249, 6.
 कुलाली, p 245, 103.
 कुलिक, p 249, n.
 कुलिष, p 9, 42.
 कुली, p 108, 12.
 कुलीन, p 202, 12.
     p 175, 2.
 कुलीर, p 66, 21.
 कुल्याष, p 224, 18. p 230,
     39. n. p 392, 21.
 कुल्याषा, 230, n.

कुला—कुञ्जे.

कुल्याषाभिकुत, p 230, n.
 कुल्याष, p 392, n. p 224, n.
     p 280, n.
 कुल्य, p 155, 19. p 175, n.
 कुल्या, p 69, 34.
 कुम, p 70, n.
 कुमर, p 35, n.
 कुमख, p 401, n. p 94,
     17.
 कुमख, p 70, 37.
 कुमखी, p 401, n.
 कुमाद, p 267, 37.
 कुमेखी, p 64, 16.
 कुपिनी, p 64, n.
 कुविन्द, p 249, 6.
 कुवेर, p 14, 65.
 कुवेरक, p 116, 15.
 कुवेल, p 70, n.
 कुष, p 125, 31. p 362,
     218.
 कुषक, p 269, 4. p 31,
     4. p 359, 206.
 कुषका, p 359, n.
 कुषखी, p 359, n.
 कुषी, p 244, 99.
 कुषीद, p 221, n.
 कुषीकव, p 250, 12.
 कुषेश्व, p 71, 40.

कुष—कूहा.

कुषल, p 259, n. p 31, n.
 कुपीद, p 221, n.
 कुड, p 398, 34. p 115,
     14. p 151, 5.
 कुष्णाश्वक, p 122, 21.
 कुसीद, p 221, 4.
 कुसीदिक, p 221, 5.
 कुष्म, p 90, 17.
 कुष्माङ्गन, p 245, 103.
 कुरुमेहु, p 5, 21.
 कुष्मा, p 339, 139.
     p 246, 107.
 कुष्मति, p 53, 30.
 कुसुम्बटी, p 230, n.
 कुसुम्बुर, p 330, 38.
 कुष्मा, p 189, 52.
 कुष्मर, p 56, 1.
 कुड, p 26, n.
 कुङ, p 26, 9.
 कुण्ड, p 261, 14.
 कुड, p 84, 4. p 311, 39.
     p 136, 42.
 कुटक, p 223, 13.
 कुट्टवन्न, p 253, 27.
 कुट्टास्त्रिय, 97, 27.
 कुट्टस, p 277, 23.
 कुचि, p 149, n.
 कुहाच, p 63, n.

कूप—कृत.

कूप, p 68, 25.
 कूपक, p 63, 12. p 62, n.
 कूपार, p 60, n.
 कूच, p 162, 43.
 कूचीर्ष, p 119, 8.
 कूचिका, p 231, 44.
 कूदन, p 53, 33.
 कूर्पर, p 158, 31.
 कूर्पंता, p 158, n.
 कूर्पालक, p 169, 12.
 कूर्पं, p 66, 21.
 कूल, p 61, 7.
 कूलर, p 203, 25.
 कूचार, p 60, n.
 कूकण, p 181, 19.
 कूकणल, p 129, 12.
 कूकणाकु, p 181, 17.
 कूकाटिका, p 161, 39.
 कूकुकाळ, p 129, n.
 कूक्कु, p 60, 4. p. 189, 51.
 कूत, p 322, 79.
 कूतक, p 231, 42.
 कूतुक्कु, p 2/8, 36.
 कूतकाळ, p 91, 4.
 कूतहुल, p 259, 4.
 कूतक्कु, p 261, 10.
 कूतसप्तिका, p 138, n.
 कूतसप्तिका, p 138, n.

कृत—कृशा.

कृतसापत्रिका, p 138, 7.
 कृतसापत्री, p 188, n.
 कृतसापत्रीका, p 138, n.
 कृतहुल, p 2/8, 36,
     47.
 कृतिन्, p 176, 5.
 कृत, p 284, 53.
 कृति, p 187, 46.
 कृतिपाल, p 6, n.
 कृतिपालसु, p 6, 27.
 कृत्त, p 403, 45.
 कृत्ता, p 345, 160.
 कृत्तिन्, p 86, 2.
 कृत्तिप्रयक, p 171, 29.
 कृत्तु, p 275, 14.
 कृपत, p 270, 48.
 कृपा, p 49, 18.
 कृपाण, p 213, 57.
 कृपापी, p 255, 34.
 कृपातु, p 262, 15.
 कृपीठवोनि, p 10, 49.
 कृनि, p 130, 13.
 कृनिकोषोत्त, p 167, 18.
 कृनिह, p 110, 25.
 कृष, p 274, 11.
 कृथातु, p 10, 50.
 कृथातुरेत्त, p 6, 28.

कृष्ण—केत.	केत—कैदा.	कैदा—कोटि.
कृष्णचिन्, p 251, 12.	केतन, p 215, 67.	कैदारिक, p 222, 11.
कृषक, p 223, n.	कैद, p 318, 68.	कैदायं, p 222, 11.
कृषालु, p 10, n.	कैदर, p 392, 20.	कैरव, p 70, 37.
कृषि p 220, 2.	कैदार, p 222, 11.	कैलास, p 14, 66.
कृषिक, p 221, 6.	कैनिपातक, p 63, 13-	कैवसं, p 64, 15.
कृषीवक, p 221, 6.	कैशुर, p 166, 9.	कैवस्त्रिजाक, p 117, n.
कृष्ट, p 222, 8.	कैडि, p 53, 82.	कैवल, p 34, 15.
कृष्टि, p 176, 5.	कैल, p 359, 205.	कैचिंहस्तक, p 117, 20-
कृष्ण, p 3, 13. p 37, 28.	कैश, p 317, n. p 162, 46.	कैचर्त्तिसुस्तक, p 117, n.
p 229, 36.	कैशपत्त, p 163, n.	कैशिक, p 162, 47.
कृष्णकम्भन्, p 270, n.	कैशपर्णी, p 107, n.	कैश्व, p 162, 47.
कृष्णपाक, p 102, n.	कैशपात्र, p 163, n.	कौक, p 128, 7. p 132, 22.
कृष्णपाकफला, p 102, 48.	कैशपात्री, p 163, 48.	कौकनदचिपि, p 37, 24.
कृष्णफल, p 102, n.	कैशर, p 92, 1. p 72, 43.	कौकिल, p 181, 19.
कृष्णफला, p 108, 14.	कैशरिन्, p 127, n.	कौकिलाच, p 110, 23.
कृष्णभेदी, p 106, 4.	कैशन्, p 13-p 148, 45.	कौठ p 89, 13.
कृष्णला, p 109, 16.	कैशने, p 163, 48.	कौठरी, p 141, n.
कृष्णवर्त्तु, p 10, 49.	कैशिक, p 148, 45.	कौठी, p 141, 17.
कृष्णहना, p 99, 35.	कैशिन्, p 148, 45.	कौठि, p 214, n. p 311,
कृष्णधार, p 129, n.	कैशिनी, p 115, 14.	40. p 398, n.
कृष्णसार, p 129, 16.	कैसर, p 72, n. p 92, 6.	कौठिवर्णी, p 117, 21.
कृष्णा, p 108, 13.	p 101, 44.	कौठिष, p 222, 12.
कृष्णिका, p 225, 19.	कैसरिन्, p 127, 1.	कौठी, p 214, n.
कैकर, p 149, 19.	कैथबित्तु, p 4, 17.	कौड़, p 391, 18.
कैका, p 183, 31.	कैटर्डं, p 95, 21.	कौड़ी, p 141, n.
कैकिन्, 183, 30.	कैतव, p 258, 45. p 52, 30.	कौड़ार, p 391, 18.
कैतक, p 126, n.	कैदार, p 222, n.	कौठि, p 214, 61.
कैतकी, p 126, 35.	कैदारक, p 222, 11.	

कोठ—कोवि.

कोठ, p 151, 5.
 कोण, p 46, 6. p 214, 61.
 कोणि, p 149, n.
 कोदर्श, p 211, 51.
 कोइन, p 224, 16.
 कोप, p 51, 26.
 कोपकल, p 395, n.
 कोपत्र, p 395, n.
 कोपन, p 266, n.
 कोपना, p 137, 4.
 कोपिन्, p 266, 32.
 कोचल, p 278, 27.
 कोचिक, p 184, 35.
 कोरक, p 89, 16. p 134, 35.
 कोरडी, p 115, 13.
 कोरदूष, p 224, 16.
 कोल, p 94, 17. p 62, 11.
     p 127, 2.
 कोलक, p 172, 31.
     p 229, 36.
 कोलदल, p 116, 18.
 कोलम्बक, p 47, 4.
 कोलम्बी, p 108, 16.
 कोखा, p 94, n. p 108, 15.
 कोकाहक, p 44, 4.
 कोकि, p 94, 17.
 कोजी, p 94, n.
 कोविद, p 176, 4.

कोवि—कौल.

कोविदार, p 91, 3.
 कोष, p 135, n. p 242, 91.
 कोषफल, p 172, 31.
 कोयातकी, p 30°, n.
 कोष, p 135, 37. p 242, n.
     p 364, 228, n.
 कोयातको, p 300, 8.
 कोठ, p 312, 43.
 कोण, p 23, 36.
 कोकुटिक, p 303, 17.
 कोबेक, p 213, 57.
 कोटतच, p 256, 2.
 कोठिक, p 26, 14.
 कोहपक, p 222, n.
 कोखप, p 11, 55.
 कोदर्श, p 53, 31.
 कोहृष्ण, p 53, 31.
 कोइनिय, p 221, 8.
 कोनिक, p 208, 38.
 कोनी, p 114, 8.
 कोपीन, p 335, 124.
 कोपोदकी, p 5, n.
 कोचोदी, p 5, n.
 कोसुदी, p 19, 18.
 कोबोदकी, p 5, 24.
 कोबटिनेव, p 143, 27.
 कोकाटेच, p 143, 26.
 कोकटेकी, p 142, n.

कौल—क्रन्दि.

कौलटेर, p 143, 26.
 कौलटेरा, p 143, n.
 कौलत्वीन, p 221, n.
 कौलीन, p 334, 19.
 कौलेय, p 175, n.
 कौलेनक, p 175, n.
     p 252, 22.
 कौशिक, p 94, 14. p 300,
     10.
 कौशिकी, p 300, n.
 कोशय, p 167, 13.
 कौषिक, p 300, n.
 कौषिकी, p 300, n.
 कौषेय, p 167, n.
 कौचन, p 403, n.
 कौचयी, p 403, n.
 कौसुभ, p 5, 24.
 क्लिन, p 385, n.
 क्लकच, p 255, 35. p 104, n.
 क्लकर, p 104, 57. p 131,
     19. p 255, n.
 क्लद, p 178, 18.
 क्लद्धंसिनु, p 6, 29.
 क्लद्धज, p 2, 4.
 क्लधन, p 218, 83.
 क्लद्धन, p 217, 76. p 336,
     126. p 54, n.
 क्लन्दित, p 54, 35. .

क्रम—क्रोध.	क्रोश—क्षण.	क्षण—क्षान्त.
क्रम, p 185, 39.	क्रोशकुण, p 77, 18.	क्षण, p 218, 82.
क्रसुक, p 95, 21. p 126, 34.	क्रोट्, p 128, 5.	क्षणप्रभा, p 17, 10.
क्रमेक, p 239, 75.	क्रोटुविचा, p 108, 11.	क्षतज, p 154, 15.
क्रयिक्रविक, p 239, 79.	क्रोटी, p 111, 28. p 128, n.	क्षतग्रन्त, p 190, 53.
क्रयिक, p 240, 79.	क्रोञ्चदारच, p 7, n.	क्षत्तृ, p 248, 3. p 318, 65. p 206, 27.
क्रम, p 240, 82.	क्रोञ्च, p 131, 22.	क्षत्तृ, p 191, n.
क्रम्य, p 154, 14.	क्रोञ्चदारच, p 7, 36.	क्षत्तृ, p 191, n.
क्रम्याद्, p 11, 55.	क्रम, p 289, 10.	क्षत्तृवन्धु, p 330, n.
क्रम्याद्, p 11, 55.	क्रिच, p 284, 55.	क्षत्तिय, p 191, 1.
क्रायक, p 240, 79.	क्रिचाच, p 153, 11.	क्षत्तिया, p 140, 14.
क्रिचि, p 130, n.	क्रिचित, p 282, 43.	क्षत्तियो, p 140, 14.
क्रिचित, p 171, 28.	क्रिट, p 43, 26. p 283, 48.	क्षत्तियो, p 140, 15.
क्रिया, p 385, n.	क्रीतक, p 11, 28.	क्षत्तिन्, p 191, n.
क्रियावत्, p 263, 18.	क्रीतकिता, p 108, 13.	क्षंद, p 266, 31, n.
क्रोडा, p 53, 33.	क्रीष, p 146, 39. p 361, 213.	क्षपा, p 25, 4.
क्रुच्, p 181, 22, n.	क्रेष p 294, 29.	क्षपाचर, p 18, 16.
क्रुध्, p 51, 26, n.	क्रोम, p 154, 16.	क्षप, p 341, 144.
क्रुद्, p 54, 35.	क्रष, p 44, 3.	क्षणा, p 341, 144.
क्रूर, p 270, 47. p 277, 25. p 355, 198.	क्रषम, p 44, 3.	p 73, n.
क्रेतव्य, p 240, 52.	क्रषित, p 282, 45.	क्षणिह, p 266, 31.
क्रेव, p 240, 82.	क्राच, p 44, 3.	क्षणिन्, p 266, 31.
क्रोड, p 127, 2. p 158, 28.	क्राचोङ्ग्र, 245, 102.	क्षण, p 30, 22. p 287, 7. p 150, 2. p 196, 19. p 342, 147.
क्रोडा, p 158, n.	क्षण, p 314, 50. p 27, 11. p 55, 38.	क्षण, p 150, 3.
क्रोध, p 51, 26.	क्षणदा, p 25, 4.	क्षणु, p 150, 3.
क्रोधन, p 266, 32.		क्षान्त, p 282, 46.

ज्ञानि—चुद्र.
 ज्ञानि, p 51, 24.
 ज्ञार, p 244, 100.
 ज्ञारक, p 89, 16.
 ज्ञारण, p 42, n.
 ज्ञारज्ञसिक्ता, p 73, 4.
 ज्ञारित, p 269, 43.
 ज्ञिति, p 320, 73. p 73, 2.
 ज्ञिपणि, p 63, n.
 ज्ञिपा, p 289, 11. p 25, n.
 ज्ञिपणी, p 63, n.
 ज्ञिप्ति, p 280, 37.
 ज्ञित्र, p 265, 30.
 ज्ञिम, p 13, 6.
 ज्ञिया, p 287, 7.
 ज्ञीर, p 61, 4. p 233, 51.
 p 352, 184.
 ज्ञीरविद्वति, p 231, 44.
 ज्ञीरपिदारी, p 111, 29.
 ज्ञीरशुद्धा, p 111, 28.
 ज्ञीरावितनया, p 5, 23.
 ज्ञीरावी, p 109, 18.
 ज्ञीरिका, p 97, 26.
 ज्ञीरोद, p 60, 2.
 ज्ञीर, p 264, 23.
 ज्ञुत, p 150, 3.
 ज्ञुताभिजनन, p 225, n.
 ज्ञुत, p 150, 3.
 ज्ञद्र, p 270, 48. p 350, 179.

चुद्र—जेपि.
 चुद्रविट्का, p 167, 11.
 चुद्रशुद्ध, p 67, 23.
 चुद्रा, p 108, 12. p 350,
 179.
 चुद्रावज्ञमत्सव्वात, p 65,
 19.
 चुध, p 150, 3. p 234, 54.
 चुधा, p 234, n.
 चुधाभिजनन, p 225, 19.
 चुधित, p 263, 20.
 चुप, p 87, 8.
 चुमा, p 225, 20.
 चुर, p 204, n. p 110, 23.
 चुरक, p 95, 20.
 चुरप, p 392, 20.
 चुरित, p 250, 10.
 चुरक, p 274, 11.
 p 300, 10.
 चुषका, p 300, n.
 चेल, p 223, 11. p 351,
 182.
 चेलश, p 32, 7. p 309,
 35.
 चेत्राज्ञोद, p 221, 6.
 चेपण, p 189, 11.
 चेपणि, p 63, 13.
 चेपची, p 63, n.
 चेपिठ, p 285, 61.

जेम—खजा.
 जेम, p 31, 4. p 116, 16.
 p 398, 34.
 जेब, p 222, 11. p 297, n.
 जोद, p 215, 67.
 जोदिष्ट, p 285, 61.
 जोग, p 168, 15. p 80, n.
 जोगि, p 73, n.
 जोगी, p 73, n.
 जोइ, p 246, 109.
 जोम, p 167, n. p 80, 12.
 p 168, n.
 जोमी, p 167, n.
 ज्ञूत, p 281, 40.
 ज्ञा, p 73, 3.
 ज्ञान्त, p 84, 1.
 ज्ञेड, p 58, 9.
 ज्ञेडा, p 217, 75.
 p 313, 45.
 ज्ञेडित, p 398, 84.
 ख, p 304, 19. p 15, 1.
 p 393, 22.
 खब्बड, p 277, n.
 खग, p 212, 54. p 134, 32.
 p 304, 20.
 खगेश्वर, p 5, 24.
 खज, p 229, n.
 खजाका, p 229, 34.

खर्ज—खर्जु.

खर्ज, p 149, 49.
 खर्जन, p 180, 15.
 खर्जरीट, p 130, 15.
 खट, p 390, 17.
 खटा, p 174, 39. p205, n.
 खटू, p 127, 4.
 खत्तिन्, p 127, 4.
 खटौ, p 127, 4. n.
 खर्ज, p 18, 17.
 खर्जपू, p 6, 26, n.
 खर्जपरम्, p 6, 26.
 खर्जपिकार, p 231, 43.
 खपिलक, p 224, 16.
 खदिर, p 98, 30.
 खदिरो, p 119, 7.
 खदोत, p 183, 28.
 खनि, p 85, 7.
 खनिव, p 222, 12.
 खनी, p 85, n.
 खपुर, p 126, 34.
 खर, p 239, 78. p23, 37.
 खरण, p 148, 16.
 खरपुष्मा, p 119, 5.
 खरपञ्चरो, p 107, 7.
 खरा, p 102, 49.
 खरागरो, p 102, n.
 खराशा, p 111, 30.
 खर्जु, p 243, n.

खर्ज—खुर.

खर्जू, p 151, 4.
 खर्जूर, p 126, 35. p243,
 97.
 खर्जूरो, p 126, 35.
 खरप, p 245, n.
 खरपरो, p 245, n.
 खर्ज, p 276, 20.
 खर्ज, p 148, 46. p276, n.
 खर्जठ, p 397, n.
 खर्ज, p 270, 47.
 खर्जपू, p 262, 17.
 खलिन, p 204, 1.
 खलिनी, p 297, 42.
 खलीन, p 204, 17.
 खहु, p 375, 16.
 खल्ल, p 297, 42.
 खात, p 68, 27.
 खुदित, p 285, 60.
 खार, p 242, n.
 खारि, p 242, n.
 खारी, p 242, 89.
 खारीक, p 222, 10.
 खारीकाप, p 222, 10.
 किल, p 74, 5, n.
 खिला, p 74, n.
 खर, p 116, 18. p392, n.
 खरक्ष, p 148, 47.
 खरपस, p 148, 47.

खुर—गण.

खुरम, p 392, n.
 खुबक, p 300, n. p251, n.
 खुबका, p 300, n.
 खेट, p 272, 4. p396, n.
 खेव, p 68, 29.
 खेल, p 53, 83.
 खेड, p 149, 49.
 खात, p 261, 9.
 खातगङ्घ, p 281, 42.
 खाति, p 288, 9.

 गगज, p 15, 1.
 गङ्गा, p 69, 31.
 गङ्गाधर, p 6, 29.
 गज, p 200, 2.
 गजता, p 200, 4.
 गजवन्धनी, p 202, 11.
 गजभजा, p 115, n.
 गजधज्जा, p 115, 11.
 गजानन, p 7, 34.
 गझा, p 79, 8.
 गडक, p 65, 17.
 गडु, p 891, 18.
 गडुल, p 149, 48.
 गण, p135,40.p211,49.
 p 314, 48.
 गजक, p 194, 14. n.
 गणकी, p 194, n.

गम्भीर	गम्भीर	गम्भीर
गम्भेषता, p 2, 5.	गम्भीर, p 85, 16.	गम्भीर, p 214, 63.
गम्भीरीय, p 275, 14.	गम्भक, p 245, 102.	गम्भन, p 214, 63.
गम्भारात्र, p 25, 6.	गम्भारी, p 115, 11.	गम्भारी, p 94, 16.
गम्भारूप, p 105, 61.	गम्भन, p 334, 117.	गम्भीर, p 64, 15.
गम्भारात्र, p 116, 16.	गम्भनाकुखी, p 112, 2.	गम्भ, p 281, 42.
गम्भाचिप, p 7, 33.	गम्भकी, p 99, 36.	गम्भ, p 295, 37.
गम्भिका, p 103, 52.	p 101, 44.	
p 141, 19.		गम्भागरी, p 102, n.
गम्भिकारिका, p 101, 46.	गम्भादम, p 84, 3.	गम्भिर, p 285, 62.
गम्भित, p 275, 14.	गम्भासूखी, p 122, 19.	गम्भी, p 102, 49.
गम्भेव, p 275, 14.	गम्भरत, p 245, 105.	गम्भ, p 5, 24.
गम्भ, p 161, 41, p 200, 5.	गम्भव, p 2, 6, p 10, 48.	गम्भध्वज, p 4, 14.
गम्भक, p 127, 4.	p 129, 11, p 202, 12.	
गम्भकारी, p 119, n.	p 338, 155.	
गम्भकारी, p 119, 7.	गम्भर्याहस्य, p 98, 31.	गम्भत, p 134, 36.
गम्भैर्य, p 85, 6.	गम्भव, p 12, 57.	गम्भत्, p 5, 24.
गम्भाली, p 124, 24.	गम्भवा, p 161, 40.	गम्भरो, p 239, 75.
गम्भीर, p 123, 22.	गम्भवा, p 12, 57.	गम्भित, p 17, 10.
गम्भूपद, p 66, 22.	गम्भवटी, p 122, n.	गम्भ, p 56, 2.
गम्भूपदी, p 67, 24.	गम्भवार, p 172, 32.	गम्भ, p 230, 78.
गम्भूपदा, p 387, 10.	गम्भांशुभस्ती, p 113, 8.	गम्भधार, p 96, 23.
गम्भासिक, p 148, 46.	गम्भाली, p 133, n.	गम्भ, p 263, 22.
गति, p 204, 17.	गम्भाइजन्, p 245, 102.	गम्भ, p 339, 138, p 146,
गद, p 150, 2.	गम्भिज, p 245, n.	39.
गद्य, p 396, 31.	गम्भिनी, p 115, 11.	गम्भक, p 173, 3.
गन्ध, p 403, n.	गम्भोच्चता, p 257, 40.	गम्भामार, p 80, 8.
गन्धा, p 403, n.	गम्भोली, p 133, 27.	गम्भाव, p 146, 38.
ग गदी, p 204, 20.	गम्भित, p 22, 34.	गम्भिष्ठी, p 142, 22.

गर्भे—गव्य

गर्भोपवातिनी, p 237, 70.
 गर्भूत्, p 125, 31.
 गर्व, p 50, 22.
 गर्व्य, p 41, 14.
 गर्ह्य, p 272, 4.
 गर्ह्यंशदिन्, p 267, 37.
 गरु, p 160, 29. p 297, n.
 गरुकंबल, p 236, 63.
 गरुनिका, p 228, 31.
 गरुत, p 284, 53.
 गरुष, p 203, 16.
 गरुखा, p 297, 42.
 गरुय, p 129, 11.
 गरुल, p 244, 100.
 गरुंब्रज, p 235, 58.
 गरुच, p 80, 9.
 गरुची, p 123, 22.
 गरुचर, p 235, 58.
 गरु, p 226, 25.
 गरुड़का, p 226, n.
 गरुध, p 226, n.
 गरुधुका, p 226, 25.
 गरुध्य, p 294, n.
 गरुमधा, p 183, 31.
 गरुचित, p 284, 54.
 गरु, p 233, 50.
 गरु, p 235, 60.
 गरुति, p 77, 18.

गह—गिरि.

गहन, p 86, 1. p 279, 34.
 गहर, p 85, 6. p 352,
 185.
 गाहेय, p 243, 95. p 344,
 157.
 गाहेरकी, p 118, 5.
 गाढ, p 13, 62.
 गाणिक्य, p 142, 22.
 गाणिल, p 211, 52.
 गाणेश, p 211, 52.
 गात्र, p 156, 21. p 201, 8.
 गात्राहुलेपनी, p 173, 35.
 गान, p 45, 4.
 गान्धी, p 204, n.
 गान्धार, p 45, 1.
 गान्धी, p 10, n.
 गान्धी, p 98, 30.
 p 180, 22.
 गायकी, p 180, n.
 गाहलत्, p 243, 92.
 गांग, p 296, n.
 गांधिल, p 142, 22.
 गाहैपत्य, p 179, 19.
 गालन, p 94, 13.
 गिर, p 38, 1.
 गिरि, p 84, 1. p 289, 11.
 गिरिकर्षी, p 110, 22.
 गिरिका, p 129, 12.

गिरि—गुड़.

गिरिज, p 245, 104.
 p 244, 100.
 गिरिजामल, p 244, 100.
 गिरित, p 285, n.
 गिरिमत्तिका, p 102, 47.
 गिरिष, p 6, 26.
 गिरीष, p 6, 26.
 गिरि, p 38, n.
 गिलि, p 289, n.
 गिलित, p 285, 60.
 गिलिन, p 289, n.
 गोत, p 44, 4.
 गोर्ण, p 285, 58.
 गोर्णिं, p 289, 11.
 गोरांण, p 2, 4.
 गोरंति, p 20, n.
 गोरंति, p 20, 25, n.
 गुम्बा, p 94, 14.
 गुच्छ, p 225, 21. p 89, n.
 p 165, n.
 गुच्छक, p 89, 16.
 गुच्छार्द, p 165, n.
 गुझा, p 109, 16. p 79, n.
 गुड, p 312, 44.
 गुडुम्ब, p 92, 8.
 गुडफल, p 92, 9.
 गुडा, p 110, 24.
 गुडची, p 106, n.

गुड—गुच्छ.

गुड्डी, p 106, 1.
 गुण, p 195, 19. p 212, 53.
     p 253, 27. p 314, 49.
 गुणवृक्षक, p 63, 12.
 गुणित, p 280, 38.
 गुणित, p 280, 38.
 गुन्ध, p 165, 7. p 89, n.
 गुलाबक, p 89, n.
 गुत्ताच, p 165, 7.
 गुद, p 157, 24.
 गुन्द, p 124, 27.
 गुन्दा, p 99, 36. p 124, 25.
 गुप्त, p 280, 38. p 284, 55.
 गुप्ति, p 321, 77.
 गुफित, p 280, n.
 गुम्भित, p 280, n.
 गुरु, p 177, 11.
 गुरु, p 20, 25. p 176, 6.
     p 346, 164.
 गुर्विंश्यो, p 142, 22.
 गुरुक, p 156, 23.
 गुरुमा, p 88, 9. p 195, 17.
     p 341, 144.
 गुरुनी, p 88, 9.
 गुवाक, p 126, 34.
 गुह, p 7, 35.
 गुहा, p 85, 6.
 गुह्य, p 344, 156.

गुच्छ—गृही.

गुच्छक, p 2, 6.
 गुच्छकेश्वर, p 14, 63.
 गूढ, p 280, 38.
 गूढपद, p 58, n.
 गूढपाद, p 58, 7, n.
 गूढपुरम, p 194, 13.
 गूथ, p 155, 19.
 गून, p 282, 46.
 गूरु, p 289, n.
 गूरुक, p 126, n.
 गृज्जन, p 121, 14.
 गृष्म, p 263, 23.
 गृष्म, p 131, 21.
 गृष्मसी, p 387, 10.
 गृष्टि, p 121, 16.
 गृह, p 78, 4. p 384, n.
     p 370, 240.
 गृहगोधा, p 129, n.
 गृहगोविका, p 129,
     12.
 गृहगोविका, p 129, n.
 गृहपति, p 194, 15.
 गृहयात्, p 265, 27.
 गृहस्थूल, p 396, 30.
 गृहाराज, p 86, 1.
 गृहावयव्याहीनी, p 81, 13.
 गृहिन्, p 175, 3.
 गृहीत, p 265, 27.

गृह्य—गोधा.

गृह्यक, p 262, 16.
     p 136, 43.
 गेश्वरक, p 174, 40.
 गेश्वरक, p 174, n.
 गेह, p 78, 4.
 गैरिक, p 301, 12. p 85, 8.
 गैरक, p 245, 104.
     गैर, p 235, 60. p 237, 67.
 गोकर्ण, p 109, 17.
 गोकर्ण, p 159, 34. p 129,
     10.
 गोकर्णी, p 106, 2.
 गोकुख, p 235, 58.
 गोकुरक, p 109, 17.
 गोचर, p 85, 17.
 गोनिहात, p 114, 7.
 गोख, p 391, n.
 गोडुम्बा, p 123, 22.
 गोख, p 391, 18.
 गोब्र, p 175, 1. p 351,
     182.
 गोब्रिहू, p 8, 39.
 गोब्रा, p 73, 3.
 गोदारण, p 223, 14.
 गोडृह, p 235, 57.
 गोडृह, p 235, n.
 गोधन, p 235, 58.
 गोधा, p 212, 52.

गोधा—गोक्त.	गोला—गौरा.	गौरी—ग्राव.
गोधापदी, p 114, 7.	गोला, p 246, 109.	गौरी, p 7,32. p 139,8.
गोधि, p 161, 43.	गोलिङ्ग, p 95, n.	परित, p 280, n.
गोधिका, p 66, 22.	गोलिठ, p 95, 20.	परिव, p 124, 27.
गोधिकाल्य, p 128, 6.	गोलोको, p 124, 24. p 247, 111.	परिविक, p 247, 111.
गोचून, p 224, 18.	गोवलिङ्गी, p 99, 36.	परिवित, p 280, 35.
गोनदे, p 117, 20.	गोविल्ह, p 4, 14.	परिविष्ट, p 117, 20.
गोनस, p 57, 4.	गोविल्ह, p 238, 50.	पंच, p 95,18. p 104, 67.
गोप, p 337,132.p399,n. p 192,7. p 245,105.	गोवाल्स, p 400, 40, n.	पत्ता, p 43,20.p285,60.
गोपति, p 236, 62.	गोशीर्ष, p 172, 33.	पह, p 26, 9. p 288,8. p 369, 238.
गोपा, p 112, n.	गोड, p 76, 13.	पहिंचि, p 151, n.
गोपानसी, p 81, 15.	गोडपति, p 337, 132.	पहची, p 151, n.
गोपायित, p 284, 55.	गोठी, p 178, 14.	पहणीरक्, p 151, 6.
गोपाल, p 235, 57.	गोठीन, p 76, 13.	पहयति, p 22, 32.
गोपी, p 112, 30.	गोधद, p 327, 96.	पहील, p 265, 27.
गोपुर,p82,16. p117,20. p 352, 184.	गोरंग, p 235, 57.	पाज, p 83, 20.
गोष्ठ, p 251, n.	गोरंग, p 245, n.	पाजची, p 315, 52.
गोष्ठक, p 251, 17.	गोरसना, p165,7.p111,n.	पाजतज्ज, p 250, 9.
गोमत्, p 235, 58.	गोस्तनी, p 111, 26.	पाजता, p 297, 42.
गोमव, p 238, 50.	गोस्तानक, p 76, 13.	पाजाधीन, p 250, 9.
गोमात्तु, p 128, 6.	गोड, p 391, n.	प्राजान्त, p 83, 20.
गोमिन्, p 235, 58.	गोतम, p 3, 10.	पाजीया, p 108, 13.
गोरख, p 289, n.	गोधार, p 128, 6.	पाज्व, p 43,19. p 253, 23.
गोरस, p 234, 53.	गोधेय, p 128, 6.	पाज्वधम्म, p 190, 56..
गोर्दं, p 154, 16.	गोधेर, p 128, 6.	पाषन्, p 84, 1. p 331,, 108.
गोक्त, p 392,20.p146,n.	गोर, p354,191.p37,24.	
गोक्त, p 146, 36.	गोरा, p 7, n.	

चास—घन.	घन—घोट.	घोणा—चक्र.
चास, p 234, 54.	घनसार, p 172, 32.	घोणा, p 161, 40, p204,
चाह, p66,21. p 288,8.	घनाघन, p 332, 112.	17.
चाहिन्, p 91, 1.	घञ्ज, p 54, 33.	घोखिन्, p 127, 2.
चीवा, p 160, 39.	घञ्चर, p 263, 20.	घोषा, p 95, 17. p126,
चीझ, p 29, 18.	घञ्ज, p 24, 2.	34.
चैच, p 165, n.	घाटा, p 161, 39.	घोर, p 50, 20.
चैवेय, p 165, n.	घाटिक, p 215, n.	घोष, p 83, 20.
चैवेयक, p 165, 5.	घाटिक, p 215, 65, n.	घोषक, p 113, 5.
गलसा, p 285, 60.	घात, p 218, 84.	घोषणा, p 41, 12.
गलह, p 258, 45.	घातुक, p 265, 28	घाण, p161,40,p281,39.
गलान, p 152, 9.	p 270, 47.	प्राणतर्पण, p 36, 20.
गलानि, p 385, n.	घास, p 125, 38.	घात, p 281 39.
गलाह, p 152, 9.	घु, p 390, n.	च, p 377, 5. p 371, 2.
गलो, p 18, 16.	घुठ, p 156, n.	चकोरक, p 134, 35.
घट. p 228, 32.	घुठित, p 156, 23.	चक्र, p 205, 24. p 210,
घटा, p 217, 75.	घटी, p 156, n.	46. p 352, 184.
घटा, p 217, 75.	घुय, p 391, 18.	p 132, 22.
घटीवन्न, p 254, 28.	घूर्खित, p 266, 32.	चक्रकारक, p 116, 17.
घड, p 391, n.	घवा, p 49,18.p295,32.	चक्रपाणि, p 4, 15.
घडा, p 35, 20, n.	p 315, 54.	चक्रमदक, p 120, 12.
घडापथ, p 77, 15.	घणि, p 22, 34.	चक्रता, p 124, 25, n.
घडापाठिलि, p 95, 20.	घस, p 233, 52.p339,n.	चक्रपसिन्, p 191, 2.
घडारवा, p 110, 25.	p 322, 78.	चक्रपसिनी, p 122, 19.
घन, p 16, 9. p 213,59.	घटि, p 127, 2.	चक्रशक, p 132, 22.
p 332, 113. p 46, 4.	p 121, n.	चक्रवाड, p 16, n.
p 275, 15.	घोट, p 202, n.	p 84, n.
घनरस, p 61, 5.	घोटक, p 202, 11.	चक्रवात, p 16, 7.

चक्रा—चकिल.

चक्राष्ट, p 132, 23.
चक्राष्टी, p 106, 4.
चक्रित्, p 57, 7, n.
चक्रीषत्, p 239, 78.
चक्षुःस्वप्नस्, p 58, 7.
चक्षु, p 162, n.
चक्षुष्य, p 245, 103.
चक्षस्, p 162, 44.
चक्षुल, p 277, 24.
चक्षुला, p 17, 11.
चक्षु, p 98, 32. p135,36.
चक्षु, p 126, n.
चटक, p 131, 18.
चटका, p 131, 18.
चटकाशिरर, p 247, n.
चटकाशिरस्, p 247, n.
चटख, p 277, n.
चटिकाशिरर्, p 247, n.
चटिकाशिरस्, p247,111.
चयक, p 224, 18.
चयु, p 266, 32.
चयु, p 116, 16. p7, n.
चयुत, p 104, 57.
चयुतक, p 169, 20.
चयुल, p 252, 20.
चयुलययुक्ती, p255,32.
चयुलिका, p 255, 32.
चयिल, p 7, n.

चण्डि—चन्द्र.

चण्डिका, p 7, 33.
चण्डो, p 7, n.
चतुःशाल, p 79, 6.
चतुःशाली, p 79, n.
चद्र, p 252, 19.
चद्रमूख, p 91, 4.
चद्रामन, p 3, 11.
चद्रंद्र, p 190, 57.
चद्रभूत, p 4, 15.
चद्रयुग, p 384,
p 394, n.
चद्र्यंग, p 190, 57.
चद्रव्यथ, p 77, 17.
चद्रहीयनी, p 237, 69.
चत्वर, p81,13.p179,17.
चन, p 277, 3.
चन, p 18, n.
चन्दन, p 172, 32,
चन्द्र, p18,15.p 120,12.
p 273, n. p172. 32.
p 352, 184.
चन्द्रक, p 133, 31.
चन्द्रभागा, p 69, 34.
चन्द्रमस्, p 18, 15.
चन्द्रवज्री, p 118, n.
चन्द्रवाला, p 115, 13.
चन्द्रयेखर, p 6, 26.
(चन्द्रसंच), p 172, 32.

चन्द्र—चंच.

चन्द्रहात्, p 213, 57.
चन्द्रिका, p 19, 18.
चन्द्रिमा, p 19, n.
चपट, p 160, n.
चपल, p 244, 100.
p 270, 46. p13, 60.
p 277, n.
चपला, p17,13.p108,15.
चपेट, p 160, 35.
चमर, p 129, n. p198,n.
चमरिक, p 91, 3.
चमस, p 398, 35.
चमसी, p 387, 10.
चमू, p 210, 46.p385,n.
चमूर, p 128, 9.
चमक, p 101, 44.
चब, p 78, 3. p135, 40.
चर, p 277,23.p194,13.
चरक, p 397, 23.
चरण, p 156, 22.
चरणाशुध, p 131, 17.
चरम, p 278, 30.
चरमच्छाभत्, p 84, 2.
चराचर, p 277, 23.
चरिष्णु, p 277, 23.
चर्चन, p 33, n.
चइ, p 180, 22.
चंची, p 387, 10.

चर्चा—चर्षा.
 चर्चा, p 32,11.p170,23.
 चर्पंठ, p 161, n.
 चर्म, p 213, n.
 चर्मकथा, p 120, 9.
 चर्मकसा, p 120, n.
 चर्मकार, p 249, 7.
 चर्मन्, p187,46.p208,39.
     p 213, 58.
 चर्मप्रभेदिका, p 255,35.
 चर्मप्रसेवक, p 255, n.
 चर्मप्रसेविका, p255, 83.
 चर्मार, p 249, n.
 चर्मिन्, p 97, 26.
 चर्मा, p 184, 35.
 चर्मित, p 285, 60.
 चर्ल, p 277, 24.
 चरदल, p 91, 1.
 चरन, p 277, 24.
 चराचर, p 277, 24.
 चरित, p214, 64. p280,
     36.
 चरिक, p 108, n.
 चरिका, p 108, 16.
 चरी, p 108, n.
 चर्य, p 108, 16.
 चर्या, p 108, n.
 चरक, p 257, 43.
 चराळ, p 179, 18.

चाकि—चिकि.
 चाकिक, p 215, 65.
 चाङ्गेरी, p 119, 6.
 चाटवैर, p 131, 18.
 चाषकीन, p 221, n.
 चारखाल, p 249, 4.
 चारखालिका, p 255, 32.
 चातक, p 130, 17.
 चान्दधागा, p 69, n.
 चान्दभागी, 69, n.
 चाय, p 211, 51.
 चामर, p 198, 31.
 चामरा, p 198, n.
 चामरी, p 198, n.
 चानीकर, p 243, 95.
 चान्देय, p 101, 44.
 चार, p 290,14.p194,31.
 चाली, p 120, 11.
 चारण, p 250, 12.
 चाह, p 272, 1.
 चार्दिकय, p 169, 23.
 चार्म, p 205, n.
 चार्मच, p 297, 43.
 चार्मित्य, p 297, n.
 चाल, p 81, n.
 चालन, p 227, n.
 चालनी, p 227, 26.
 चाल, p 130, 16.
 चिकित्सक, p 152, 8.

G

चिकि—चिन्त.
 चिकित्सा, p 150, 1.
 चिकीत्सा, p 385, n.
 चिकुर, p162,46. p270,
     46.
 चिक्षा, p 232, 46.
 चिच्छा, p 96, 24.
 चिद्, p 33, 10. p 377,3.
 चिता, p 218, 86.
 चिति, p 218, 86.
 चित्त, p 33, 9.
 चित्तविभ्रम, p 51, 26.
 चित्तसहन्यति, p 50, 22.
 चित्ताभोग, p 33, 11.
 चित्ता, p 218, 86.
 चित्र, p 38,26. p 50,19.
     p 350, 180.
 चित्रक, p105, 60. p98,
     31.
 चित्रकर, p 249, 7.
 चित्रङ्गद्, p 92, 7.
 चित्रतख्ता, p 110, 24.
 चित्रपर्णी, p 107, 11.
 चित्रभालु, p 11, 51.
     p 330, 107.
 चित्रशिखिलज, p21,26.
 चित्रशिखिलन्, p21,28.
 चित्रा, p107,6.p123,22.
 चिन्त, p 52, n.

चिन्ता—चिह्न.

चिन्ता, p 52, 29.
 चिन्तिता, p 52, n.
 चिपिट, p 232, n.
 चिपिटक, p 232, 47.
 चिषुट, p 232, n.
 चिर, p 376, n.
 चिरक्षिय, p 262, 17.
 चिरस्थी, p 139, 9.
 चिरन्तन, p 277, 26.
 चिररावाय, p 376, 1.
 चिरविलू, p 97, 28.
 चिरदूता, p 238, 71.
 चिरस्थ, p 376, 1.
 चिरात्, p 376, n.
 चिरातिक, p 119, n.
 चिराव, p 376, 1.
 चिरिष्ठी, p 139, n.
 चिरिविलू, p 97, n.
 चिरे, p 376, n.
 चिरेष, p 376, n.
 चिलिचिम, p 65, 18.
 चिलिचिमि, p 65, n.
 चिलिदोष, p 65, n.
 चिलिमीनक, p 65, n.
 चिलीचिम, p 65, n.
 चिलोचिमि, p 65, n.
 चिलोष, p 65, n.
 चिङ्ग, p 131, n. p 153, 11.

चिवि—चेट.

चिविट, p 232, n.
 चिवु, p 161, n.
 चिडुक, p 161, 41.
 चिङ्ग, p 19, 18.
 चीन, p 128, 9,
 चीर p 396, 31.
 चीटी, p 133, 28.
 चीवर, p 396, 31.
 चुक्र, p 119 6. p 229, 35.
 चुक्रिका, p 119, 6
 चुहुक, p 158, n.
 चुलूपी, p 65, n.
 चुड़ा, p 152, 11.
 चुड़ि, p 227, 29.
 चुड़ी, p 227, n.
 चुक्र, p 398, n.
 चुड़ुक, p 158, 28.
 चुड़ा, p 134, 31. p 163, 48.
 चूषालयि, p 165, 4.
 चूषाला, p 124, 25.
 चूत, p 94, 14.
 चूर्ण, p 173, 35. p 215, 67.
 चूर्णकुल्ल, p 162, 47.
 चूर्णि, p 386, 9.
 चूर्णी, p 386, n.
 चूखिका, p 201, 6.
 चूबा, p 102, 10.
 चेट, p 251, n.

चेट—चौरी.

चेटक, p 251, 17.
 चेटिका, p 251, n.
 चेटी, p 251, n.
 चेढ, p 251, n.
 चेढक, p 251, n.
 चेटी, p 251, n.
 चेत, p 33, 9.
 चेतकी, p 100, 40.
 चेतन, p 33, 8.
 चेतना, p 33, 10.
 चेतस्, p 33, n.
 चेल, p 168, 17. p 358, 204.
 चेली, p 168, n.
 चेल्व, p 79, 7.
 चेल्व, p 28, 15.
 चैत्ररथ, p 14, 65.
 चैत्रिक, p 28, 15.
 चोच, p 118, 22. p 396, 30.
 चोर, p 253, n.
 चोरपुष्टी, p 115, 14.
 चोरिका, p 253, n.
 चोख, p 169, 19.
 चोखी, p 169, n.
 चौर, p 253, 25.
 चौरिका, p 253, 26.
 चौरी, p 253, n.

चौर्य—छवि.	छवी—जग.	जग—जतु.
चौर्य, p 253, 26.	छवी, p 19, n.	जगल, p 257, 42.
चुत, p 284, 53.	जाग, p 239, n.	जग्ब, p 285, 60. n.
चोत, p 289, 10. n.	जागल, p 23 ¹ , n.	जग्भि, p 234, 55.
	जागी, p 239, 76.	जबन, p 157, 25.
जग, p 239, n.	जात, p 147, 44. p 284, 53.	जबनेफल, p 100, 42.
जगल, p 239, n.	जात्र, p 177, 10.	जबन्न, p 278, 30. p 345, 161.
जगलक, p 239, 76.	जादन, p 18, 14.	जापन, p 147, 43.
जगला, p 118, n.	जादिन, p 283, 47.	p 248, 1.
जगलांडी, p 118, n.	जाम्ब, p 176, 6.	जहान, p 277, 23.
जगलान्दी, p 118, 2.	जामा, p 345, 159.	जहाना, p 156, 28.
जगलान्दी, p 199, n.	जित, p 284, 53.	जहानाकरिक, p 209, 41.
जगल, p 199, 32.	जिट, p 56, 2.	जहानाल, p 209, 41.
जला, p 110, 23. p 125, 32. p 229, 37.	जित्रित, p 282, 40.	जठा, p 88, 11. p 311, 40. p 163, 48. p 117, n.
जलाकी, p 113, 3.	जित्रित, p 106, 1.	जटाकूट, p 6, 30.
जह, p 89, 14. p 134, 36.	जुरिका, p 214, 60.	जटामांसी, p 117, 22.
जहन, p 89, 14. p 18. n.	जेक, p 136, 43.	जटि, p 93, n.
जहिच, p 81, 14.	जेत्त, p 287, 7.	जटिल, p 93, n.
जहानू, p 52, 30.	जच, p 2, n.	जटिला, p 117, 22.
जह्न, p 368, n. p 196. n. p 325, 91.	जच्छ, p 150, n.	जटी, p 93, 18, n.
जह्न, p 368, 234. p 180, 22. p 292, 20.	जच्छानू, p 150, n.	जटुल, p 149, 49.
जच, p 196, 22. p 283, 47.	जगल, p 74, 6. p 12, n.	जठर, p 158, 28. p 277, 26.
जर्दि, p 151, n.	जगलौ, p 74, 6. p 320, 47.	जठरा, p 277, n.
जर्दी, p 151, n.	जगलौ, p 12, n.	जछ, p 19, 20. p 268, 38.
जख, p 217, 77.	जगत्प्राण, p 12, 53.	जषा, p 106, 5. p 268, 38.
जधि, p 19, 19.	जगर, p 207, n.	जंद, p 171, 26.

अतु—अन्य.

अद्वक, p 230, 40.
 अद्वका, p 132, 26.
 अद्वक्तु, p 122, 19.
 अद्वका, p 132, n. p 122,
     19.
 अत्व, p 158, n.
 अत्वची, p 158, 29.
 अन, p 192, 8.
 अनक, p 144, 28.
 अनहृत, p 252, 20.
 अनता, p 297, 42.
 अनग, p 175, 1, p 32, 8.
 अननी, p 122, n. p 144,
     29.
 अनपद, p 75, 8.
 अनविलो, p 144, 29.
 अनशुति, p 40, 7.
 अनार्हन, p 4, 14.
 अनाच्छ, p 80, 9.
 अनि, p 32, 8. p 122, n.
     p 139, n.
 अनिकी, p 144, n.
 अनी, p 32, n. p 139, n.
     p 122, 19.
 अहस्, p 32, 8.
 अन्तु, p 33, 8.
 अन्तुफल, p 91, 2.
 अन्न, p 32, n.

अन्य—अर.

अन्यन्, p 32, 8.
 अन्यिन्, p 33, 8.
 अन्य, p 190, 57. p 345,
     161. p 216, 72.
 अन्यु, p 33, 8.
 अप, p 289, n. p 187, 46.
 अपन, p 289, n.
 अपा, p 104, n.
 अपन, p 234, n.
 अप्यती, p 146, 38.
 अप्यात्र, p 62, 9.
 अप्योर, p 105, 1. p 91, 5.
 अप्य, p 90, 19.
 अप्युक्त, p 28, 5. p 298, 3.
 अप्य, p 90, 19.
 अप्यु, p 128, n.
 अप्य, p 91, 5.
 अप्येदिन्यु, p 8, 39.
 अप्यस्त, p 91, 5.
 अप्योर, p 91, 5.
 अय, p 289, 12. p 217, 78.
 अयन, p 289, 12.
 अयन, p 8, 41.
 अयनी, p 101, 46.
 अबा, p 101, 47. p 101, 46.
 अच्य, p 209, 42.
 अरठ, p 277, 26.
     p 158, 28.

अर—अला.

अरख, p 229, 36.
 अरत्, p 147, 42.
 अरहय, p 236, 61.
 अरहयी, p 236, n.
 अरा, p 147, 41.
 अरस्, p 146, 38.
 अराधुज, p 271, 50.
 अराधुस्, p 146, n.
 अल, p 60, 3.
 अलहृत, p 252, n.
 अलज, p 92, 8.
 अलजन्तु, p 66, 20.
 अलजन्तुका, p 66, n.
 अलद, p 16, n.
 अलधर, p 16, 8.
 अलनिवि, p 60, 2.
 अलनिगंथ, p 61, 7.
 अलनीसी, p 70, 38.
 अलमुष्म, p 393, 23.
 अलमाय, p 75, 10.
 अलमृत, p 16, n.
 अलमृष्, p 16, 9.
 अलव्याक, p 60, 5.
 अलघुक्ति, p 67, 23.
 अलघुची, p 66, n.
 अलाधार, p 67, 25.
 अलखोका, p 66, n.

जाला—जाग.

जलाशय, p 67, 25. p 125,
30.
जलासुका, p 66, n.
जलिकावेषी, p 66, n.
जलूका, p 66, n.
जलौकस, p 66, n.
जलौका, p 66, n.
जलोच्चास, p 62, 10.
जलोरगी, p 66, n.
जलौकस, p 66, 22.
जलौकस, p 66, n.
जलौका, p 66, 22.
जल्याक, p 267, 36.
जल्याकी, p 267, n.
जल्यित, p 284, 57.
जव, p 209, 41. p 13, 60.
जवन, p 203, 13. p 209, 41.
p 296, 38. p 13, n.
जवनिका, p 169, 22.
जवा, p 104, 56.
जवाधिक, p 203, 18.
जड़तनया, p 69, 31.
जागर, p 207, 32.
जागरण, p 291, n.
जागरा, p 291, 19.
जागरिति, p 266, 32.
जागरूक, p 266, 32.
जागर्सि, p 291, n.

जाग—जाय.

जागरा, p 291, 19.
जापिया, p 291, n.
जाहूलिक, p 58, n.
जाहूलिक, p 58, 11.
जाहूल, p 209, 41.
जाटिजि, p 400, 38.
जात, p 33, 9.
जातवेदस, p 10, 49.
जातकृप, p 243, 95.
जातापत्ति, p 141, 16.
जाति, p 320, 70. p 172, n.
p 33, 9. p 103, 53.
जातिफल, p 172, 34.
जाती, p 172, n.
जातीज्ञ, p 172, 34.
जातीकोष, p 172, n.
जातीफल, p 172, n.
जातु, p 377, 4.
जात्युधान, p 12, n.
जातोच्च, p 236, 61.
जातु, p 156, 23.
जाप, p 187, n.
जापाल, p 250, 11.
जामाल, p 145, 32.
जाचि, p 341, 144.
जाम्ब, p 90, 19.
जाम्बूद, p 243, 96.
जाम्ब, p 171, 27.

जाय—जीर्ण.

जाया, p 138, 6.
जावाजीव, p 250, 12.
जावापति, p 146, 38.
जावु, p 150, 1.
जार, p 145, 35.
जार, p 145, 36.
जार, p 64, 16. p 358, 202.
~~जारक~~, p 89, 16.
जारिक, p 251, 14.
जारी, p 113, 6. p 358, n.
जार्य, p 251, 16.
p 262, 17.
जाषक, p 171, n.
जिष्ठु, p 263, 20.
जिङ्गी, p 107, 9.
जित्तर, p 210, 45.
जिन, p 3, 8.
जिष्ठु, p 8, 37. p 210, 45.
जिळ्ड, p 276, 20.
जिङ्ग, p 58, 8.
जिङ्ग, p 161, n.
जिङ्गा, p 161, 42.
जीन, p 147, 42.
जीमूल, p 16, 9. p 102, 49.
p 317, 61.
जीरक, p 229, 36.
जीर्ण, 147, 42.
जीर्णय, p 168, 16.

जीर्णि—जूर्णि.

जोर्णि, p 288, 9.
 जीव, p 21 26.p219,
 जीषक, p 96,24.p119,8.
 जीवझीव, p 134, 35
 जीवन, p 60, 3. p220,1.
 p 219, n.
 जीवना, p 119, n.
 जीयनी, p 119, 7.
 जीवनीब, p 60, n.
 जीवनीया, p 119, 7.
 जीवनीष, p 219, 88.
 जीवनिक, p 251, n.
 जीवनिका, p 105, 62.
 p 106, 1.
 जीवनी, p 119, 7.
 जीवा, p 119,7.p219,n.
 जीवातु, p 219, 88.
 जीवान्तक, p 251, 14.
 जीविका, p 220, 1.
 p 385, n.
 जीवितकाल, p 219, 88.
 जुश्शा, p 41, 14.
 जुङ, p 118, 3.
 जुङा, p 118, n.
 जुङ, p 181, n.
 जुह, p 181, 24.
 जूति, p 296, 38.
 जूति, p 296, 38.

जूष—ज्यानि.

जूष, p 398, n.
 जृम, 54, 35.
 जृम्ब, p 54, '35.
 जृम्भा, p 54, n.
 जृद्व, p 209, 42. p 210,
 45.
 जैगन, p 234, 56.
 जैव, p 209, 42.
 जैत्र, p 209, 42.
 जैवात्मक, p260, 6. p18,
 16. p 301, 11.
 जैवात्मका, p 260, 6.
 जोड़क, p 174, 23.
 जोष, p 374, 12.
 जोषा, p 137, n.
 जू, p 176, 5. p309, 36.
 जपित, p 283, 47.
 जूङ, p 283, 47.
 जूङि, p 33, 10.
 ज्ञातसिद्धान्त, p 194, 15.
 ज्ञाति, p 145, 34.
 ज्ञात, p 265, 30.
 ज्ञातेय, p 145, 35.
 ज्ञान, p 34, 15.
 ज्ञानिन्, p 194, 14.
 ज्ञा, p 73, 2. p212,53.
 ज्ञातात्मारण, p212,52.
 ज्ञानि, p 288, 9.

ज्याव—भाटा.

ज्यावर, p 147, 43.
 p 369, 237.
 ज्यायसी, p 369, n.
 ज्यैष, p 312, 44. p29,n.
 ज्यैष, p 29, 16.
 ज्योतिरिक्षम, p 133,28.
 ज्योतिषिक, p 194, n.
~~ज्योतिष्ठाती~~, p 121, 15.
 ज्योतिस्, p 367, 232.
 ज्योत्स्ना, p 19, 18.
 p 113, n.
 ज्योत्स्नी, p25,5.p113,6.
 ज्योतिषिक, p 194, 14.
 ज्वर, p 151,7.p296,38.
 ज्वलन, p 10, 49.
 ज्वाल, p 11, 52.
 ज्वाला, p 11, n.
 ज्वाला, p 116, 15.
 ज्वटिति, p 876, 2.
 ज्वर, p 85, 5.
 ज्वरं, p 47, 8.
 ज्वरी, p 387, 10.
 ज्व, p 65, 17.
 ज्वा, p 113, 5.
 ज्व, p 65, n.
 ज्वाल, p 95, 20.
 ज्वाला, p 116, n.

आटा—डुलि.	ढक्का—तत.	तथा—तम्.
आटाबाबा, p 116, n.	ढक्का, p 46, 6.	तथा, p 387, 9.
आडुक, p 95, 20.		तथामत, p 2, 8.
फिल्डी, p 104, 55.	तम्, p 237, 53.	तम्, p 43, 22.
फिल्हिका, p 133, 28.	तम्भक, p 299, 4.	तदा, p 382, 22.
ओरका, p 133, 28.	तम्भन्, p 250, 9.	तदात्, p 198, 29.
	तम्, p 255, n. p 300, 10.	तदन्तेष्ट, p 382, 22.
ठङ्ग, p 397, n. p 255, 34.	p 397, n.	तन्त्र, p 143, 27.
ठङ्गपति, p 192, n.	तठ, p 61, 7.	तन्त्रबा, p 143, n.
ठिटिभक, p 184, n.	तठाक, p 68, n.	तन्तु, p 156, 22. p 274, 11.
ठिट्ठिख, p 134, 35,	तठिनो, p 69, 30	p 333, 115, p 275, 15.
टोका, p 386, 7.	तठी, p 61, n.	तन्त्रात्, p 207, 32.
टुण्डुक, p 99, 37.	तठाक, p 68, 2.	तन्तू, p 156, 22.
	तठाग, p 68, 28.	तन्त्रया, p 10, n.
उगर, p 290, 14.	तठित, p 17, 11.	तन्त्रात्, p 283, 48.
उगर, p 47, 8.	तठिस्त, p 16, 8.	तन्त्रपाद्, p 10, 49.
उगरक, p 47, n.	तठुक, p 397, 33.	तन्त्रूह, p 134, 36.
उगर, p 217, 76.	तठुक, p 110, 25.	p 263, 50:
उयन, p 204, n.	तठुखोब, p 118, 1.	तन्त्र, p 254, 28.
उज्ज, p 100, 41.	तद्, p 377, n. p 155, n.	तन्तु, p 254, n.
उचर, p 290, n.	ततस्, p 46, 4. p 280, 35.	तन्तुक, p 224, n.
उचिन, p 101, n.	p 377, n.	तन्तुभ, p 224, 17.
हिण्डुम, p 47, 8.	तत्काल, p 198, 29.	तन्तुवाय, p 249, 6, n.
हिम, p 290, 14.	तत्त्विय, p 263, 19.	तन्त्र, p 353, 187.
हिम्म, p 135, 38.	तत्त्वबो, p 230, 40.	तन्त्रक, p 167, 13,
हिम्मा, p 147, 41.	तत्पर, p 260, 9.	तन्त्रवाप, p 249, n.
हुखुम, p 57, 5.	तत्त्व, p 47, 9.	तन्त्रवाय, p 249, n.
हुहुम, p 57, n.	तच्च, p 47, n.	तन्त्रिक, p 106, 1.
हुस्ति, p 67, n.	तत्त्व, p 47, n.	तन्द्रवाय, p 249, n.

तम्भा—तमो.	तर—तर्जा.	तर्ष—ताम्ब.
तम्भा, p 350, n. p 55, n.	तरज्जु, p 127, 1.	तर्ष, p 52, 28. p 234,
तम्भि, p 350, n. p 55, n.	तरङ्ग, p 61 5.,	55.
तम्भी, p 55, 37. p 350, 178.	तरङ्गियो, p 69, 30.	तर्वित, p 263, n.
तप, p 30, 19. p 368, 234. p 30, n. p 28, n.	तरज्ज, p 202, 10.	तख, p 212, n. p 358, 204.
तपःस्त्रेष्ट, p 186, 42.	तरज्जि, p 22, 81. p 103, 54. p 62, 10.	तखा, p 112, 52. n.
तपन, p 22, 32. p 59, 1.	तरखी, p 62, n.	तखिन, p 337, 129.
तपनीय, p 243, 95.	तरपक्ष, p 63, 11.	तखू, p 338, 133.
तपस्, p 28, 15. p 368, n.	तरख, p 277, 24. p 165, 4.	तखज, p 32, 5.
तपस्, p 28, 15.	तरखा, p 233, 50.	तह, p 310, n.
तपस्त्रिग्. p 186, 41.	तरख्, p 12, 59. n.	तखर, p 293, n.
तपस्त्रिनी, p 117, 22.	तरख, p 154, 11.	तखर, p 253, 25.
तथ, p 239, n.	तरखिन्, p 209, 41. p 337, 130.	तारख, p 47, 10. p 398, 34.
तथ, p 56, n.	तरि, p 32, 10.	ताडि, p 126, n.
तथस्, p 21, 28. p 32, n. p 56, 3. p 368, 333.	तद, p 87, 5.	ताढो, p 126, n.
तथस्, p 56, n.	तद्ध, p 147, 42.	तात, p 144, 28.
तथस्ती, p 25, n.	तद्धी, p 189, 8.	तात्त्विक, p 194, 15.
तथस्त्रिनी, p 25, 4.	तद्ध, p 33, 12.	तापन, p 22, n.
तथा, p 25, n. 56, n.	तद्धिया, p 39, 5.	तापस, p 186, 41.
तथाक्ष, p 102, 48. p 39, 33.	तद्धीरो, p 101, 46.	तापसत्त, p 97, 26.
तथात्पत्त, p 170, 24.	तद्धनी, p 159, 32.	तापिञ्च, p 102, 48.
तभित, p 56, 3.	तद्धक, p 236, 61.	तापिञ्च, p 102, n.
तभित्ता, p 25, 5.	तद्ध, p 229, 34.	तापरस, p 71, 40.
तभी, p 25, 4.	तद्ध, p 235, 56.	तापलकी, p 116, 15.
तभोद्धु, p 326, 92.	p 287, 4.	तामसी, p 25, 5.
तभोपह, p 370, 240.	तद्धन्, p 179, 18.	तामो, p 25, n.
		तामक, p 244, 97.

ताम्ब—ताव.

ताम्बकर्णी, p 16, 6.
 ताम्बकुटुक, p 250, 8.
 ताम्बचूर्ज, p 181, 17.
 ताम्बूलपद्मो, p 114, 8.
 ताम्बूली, p 114, 8.
 तार, p 45, 2. p 847, 168.
     p 20, n.
 तारक, p 20, n.
 तारकजितु, p 7, 35.
 तारका, p 20, 22. p 20, 25.
 तारा p 20, 23.
 तारख, p 146, 40.
 तार्ष्ण, p 5, 24. p 342,
     147.
 तार्ष्णयै, p 245, 102.
 ताळ, p 47, 9. p 126, 34.
     p 245, 104. p 159, 34.
 तालपत्र, p 165, 5.
 तालपर्णी, p 115, 11.
 तालमूलिका, p 114, 7.
 तालहन्त, p 174, n.
 तालहन्तक, p 174, 41.
 तालाङ्ग, p 4, 15.
 तालि, p 126, n.
 ताळी, p 116, 15. p 126,
     35.
 ताळ, p 161, 42.
 तावत्, p 373, 8.

तिक्क—तिरो.

तिक्क, p 35, 18.
 तिक्का, p 122, 20.
 तिक्काक, p 91, 5.
 तिक्क, p 23, 37.
 तित्तु, p 227, 26.
 तित्ता, p 51, 24.
 तित्तु, p 266, 31.
 तित्तिर, p 134, n.
 तित्तिरि, p 134, 35
 तिथि, p 24, 1.
 तिनिय, p 92, 7.
 तिन्दिडी, p 96, 24.
 तिन्दिडीक, p 96, n.
     p 229, 35.
 तिन्दिडी, p 96, n.
 तिन्दृक, p 95, 19.
 तिन्दुगा, p 95, n. p 386, 8.
 तिन्दु, p 65, 19.
 तिन्हिल, p 66, 20.
 तिनित, p 284, 55.
 तिनिर, p 56, 3.
 तिरस्, p 375, 18. n.
 तिरची, p 266, n.
 तिरखरिणी, p 169, 22.
 तिरखारिणी, p 169, n.
 तिरखिला, 50, 22.
 तिरीठ, p 94, 13.
 तिरोधान, p 18, 14.

तिरो—तुच्छ.

तिरोहित, p 218, 80.
 तिर्यंच्, p 266, 34.
 तिल, p 225, 19.
 तिलक, p 95, 20. p 149,
     49. p 154, 16. p 170,
     24. p 231, 43.
 तिलकालक, p 149, 49.
 तिलपर्णी, p 172, 33.
 तिलपिञ्च, p 225, 19.
 तिलपेत्र, p 225, 19.
 तिलिल्ल, p 57, 5.
 तिल्ल, p 221, 7.
 तिलू, p 94, 13.
 तिल्ल, p 20, 23.
 तिल्लपत्रा, p 99, 38.
 तोङ्ग, p 23, 37. p 244,
     98. p 316, 56.
 तोङ्गगन्ध, p 93, 11, n.
 तोङ्गगन्धक, p 93, 11. n.
 तोर, p 61, 7.
 तोष, p 325, 89.
 तोव्र, p 13, 62.
 तोव्रवेदमा, p 59, 3.
 ठ, p 372, 3. p 377, 5.
     p 380, 15.
 ठङ्ग, p 92, 6. p 276, 19.
 ठङ्गी, p 119, 5.
 ठुच्छ, p 273, 6.

तुणि—तुम्बु.

तुणि, p 116, n.
 तुक्कु, p 161, 40.
 तुखुबेरी, p 119, n.
 तुणिकेरी, p 119, 4.
     p 119, 4.
 तुविलग, p 153, 12.
 तुविलग, p 153, 12.
 तुल्य, p 245, 102.
 तुला, p 115, 13. p108,
     18.
 तुलाजन, p 214, 101.
 तुम्ब, p 158, 28.
 तुम्बपरिवार्ग, p 252, n.
 तुम्बपरिवार्ग, p 252, 19.
 तुम्बिक, p 148, 44, n.
 तुम्बिन्, p 148, 44.
 तुम्बिख, p 148, n.
 तुम्बिल, p 148, 44.
 तुम्ब, p 116, 15.
 तुम्बाक, p 249, 6.
 तुबरिका, p 117, 19.
 तुहुर, p 216, n.
 तुहुल, p 216, 75.
 तुमूळ, p 216, n.
 तुच्छि, p 123, n.
 तुम्ही, p 123, 21, n.
 तुम्हरी, p 230, n.
 तुम्हुड, p 230, n.

तुर—द्रस.

तुरग, p 202, 11.
 तुरङ्ग, p 202, 11.
 तुरङ्गम, p 202, 11.
 तुरङ्गदग, p 14, 66.
 तुरायच, p 286, n.
 तुरायाच, p 8, 39.
 तुरम्भ, p 171, 30.
 तुला, p 242, 87.
 तुलाकोटि, p 166, 11, n.
 तुलाकोटी, p 166, n.
 तुलि, p 255, n.
 तुली, p 255, n.
 तुला, p 256, 37.
 तुलापाल, p 234, 55.
 तुपर, p 25, 19.
 तुष्ण, p 225, 22.
 तुपर, p 19, 21.
 तुचित, p 2, 5.
 तुष्टीक, p 268, 39.
 तुष्टीशीक, p 268, 39.
 तुष्टीक, p 268, 39.
 तुष्ण, p 225, n.
 तुष्ण, p 398, n.
 तुष्णि, p 19, 19.
 तुष्ण, p 212, 56.
 तुष्णी, p 213, 57, n.
 तुष्णीर, p 212, 56.
 तुष्णिका, p 117, n.

द्रव—द्रष्टा.

द्रवरी, p 117, n.
 द्रवरीका, p 117, n.
 द्रवं, p 13, 60.
 द्रङ, p 246, 106, n.
     p 96, 22.
 द्रवणि, p 246, n.
 द्रविका, p 255, 33.
 द्रवी, p 108, n.
 द्रवर, p 347, 167.
     p 35, n.
 द्रवरी, p 117, n.
 द्रवीकाम्, p 378, 9.
 द्रवीम्, p 378, 9.
 द्रण, 125, 31.
 द्रणहृष, p 126, 35.
 द्रणवाच्य, p 226, 25.
 द्रणध्य, p 124, 26.
 द्रणराज, p 117, 34.
 द्रणमूल्य, p 102, 50.
 द्रणला, p 126, 33.
 द्रतीबप्रलक्षि, p 146, n.
 द्रतीयाक्षत, p 222, 9.
 द्रतीयाप्रलक्षि, p 146, 39.
 द्रङ, p 284, 52.
 द्रङ्ग, p 235, 56.
 द्रफका, p 347, n.
 द्रष्ण, p 234, 55.
 द्रष्टा, p 234, n.

त्रिष्णु—तोर.

त्रिष्णु, p 263, n.
 त्रिष्णु, p 263, n.
 त्रिष्णु, p 263, 22, vi.
 त्रिष्णु, p 234, n. p 315, 54.
 तेजन, p 124, 26.
 तेजनक, p 124, 27.
 तेजनी, p 106, 2.
 तेजस्, p 153, 13. n.
     p 368, 236. n.
 तेजित, p 281, 40.
 तेज, p 377, n.
 तेज, p 284, 29.
 तेजन, p 231, 44.
 तैजसावर्जनी, p 255, 33.
 तैत्तिर, p 136, 43.
 तैलपर्णिक, p 172, 33.
 तैत्तिराविका, p 132, 26.
 तैत्तीम, p 221, 7.
 तैष, p 28, 15.
 तोक, p 144, 28.
 तोकक, p 130, 17.
 तीक्ष्ण, p 223, 16.
 तोत्र, p 201, 9.
 तोहन, p 223, 12.
 तोत्र, p 214, 61.
 तोव, p 61, 4.
 तोवपिष्ठली, p 111, 29.
 तोरण, p 82, 16.

तौर्बं—त्रित.

तौर्बंशिक, p 47, 10.
 त्रक्ष, p 284, 56.
 त्राग, p 182, 28.
 त्रपा, p 51, 23.
 त्रुष, p 246, 106.
 त्रश्च, p 233, 51.
 त्रयी, p 39, 4.
 त्रयीधर्म, p 39, 3.
 त्रष, p 277, 23.
 त्रसर, p 293, 24.
 त्रस्त, p 264, n.
 त्रस्तु, p 264, 26.
 त्राष्ण, p 284, 55.
 त्रात, p 264, 55.
 त्रावन्नी, p 121, 16.
 त्रावस्त्री, p 121, 16.
 त्रात्त, p 50, 21.
 त्रिक, p 157, 27.
 त्रिकक्षुत, p 84, 2.
 त्रिकटु, p 247, 112.
 त्रिका, p 68, 27.
 त्रिकूट, p 84, 2.
 त्रिकृतु, p 401, 41.
 त्रिकृती, p 401, 41.
 त्रिगण, p 190, n.
 त्रिषुषालम्, p 222, 9.
 त्रित्र, p 401, 41.
 त्रित्री, p 401, 41.

त्रिद—त्रिहा.

त्रिदय, p 1, 1.
 त्रिदणालय, p 1, 1.
 त्रिदिव, p 1, 2.
 त्रिदिवेष, p 1, 2.
 त्रिधर्म, p 69, 31.
 त्रिपिटक, p 1, n.
 त्रिपुठा, p 111, 26.
     p 115, 13.
 त्रिपुठी, p 111, n.
 त्रिपुरालक, p 6, 29.
 त्रिपुत्रा, p 238, 112.
 त्रिपुष्टी, p 247, n.
 त्रिपिटप, p 1, n.
 त्रिभर्णी, p 111, 27.
 त्रिभाषा, p 25, 4.
 त्रिरात्र, p 394, n.
 त्रिलोकी, p 384, n.
 त्रिलोचन, p 6, 28.
 त्रिवर्ग, p 86, 19. p 190, 57.
 त्रिपिक्ष, p 4, 15.
 त्रिपिटप, p 1, 1.
 त्रिहत्, p 111, 26.
 त्रिहता, p 111, 26.
 त्रिहत्र, p 25, 3, n.
 त्रिशीत्र, p 123, 9.
 त्रिचोत्तर, p 69, 31.
 त्रिहत्र, p 222, 9.
 त्रिहावणी, p 237, 69.

DR.RUPAKNATH

बुटि—तिषा.
 बुटि, p 115, 13.p274, n.
 p 311, 40.
 बुटी, p 274, 11.
 बूषण, p 247, n.
 बूषण, p 247, 112.
 बेता, p 130, 19.
 बोटि, p 185, 36.
 बोटी, p 185, n.
 ब्रह्मक, p 6, 29.
 ब्रह्मकरण, p 14, 63.
 बक्, p 154, n.
 बक्कीरा, p 247, 110.
 बक्कपद, p 118, 22.
 बक्कपत्री, p 230, n.
 बक्कसार, p 124, 26.
 बच्, p 88, 12.p154,13.
 बच, p 118, 22.p154,n.
 बचा, p 154, n.
 बचिसार, p 24, 26.
 बरा, p 293, 26.
 बराबण, p 286, n.
 बरि, p 293, n.
 बरित,p209,41.p13,60.
 बरितोदित, p 43, 20.
 बछ, p 283, 48.
 बट्ट, p 250, 9.
 बिधि, p23,35.p360,227.
 बिजामति, p 22, 32.

त्वर—दरू.
 त्वर, p 213, 58.
 दक, p 60, n.
 दंष, p 138, 27.
 दंशन, p 207, 32.
 दंशित, p 207, 33.
 दंशी, p 133, 27.
 दंझी, p 127, 2.
 दंसन, p 207, n.
 दध, p 252, 19.
 दधिल, p 279, 34.
 p 260, 8.
 दधियस, p 266, 28.
 दधियालि, p 179, 19.
 दधियाल, p 383, n.
 दधियाल, p 383, n.
 दधियाल, p 253, 24.
 दधियाल, p 260, 5.
 दधियोद, p 260, 5.
 दधियेन, p 283, n.
 दधियेन्द्र, p 253, 24.
 दधियल, p 260, n.
 दध्व, p 283, 48.
 दधिका, p 233, 40.
 दरू, p22,33.p196,20.
 p 312, 44.
 दरूक, p 397, n.
 दरूधर, p 11, 54.

दरू—दन्द.
 दरूधर, p 11, n.
 दरूनीति, p 39, 5.
 दरूडिक्कम्भा, p 239, 75.
 दरूडाहत, p 234, 53.
 दरिल p 402, n.
 दरिल, p 402, n.
 दरू, p 161, n.
 दरू, p 152, n.
 दहुज, p 120, 12.
 दहुण, p 152, 10.
 दहुरोगिन्, p 152, 10.
 दहू, p 152, n.
 दहूण, p 152, n.
 दविल, p 91, 1.
 दविफल, p 91, 2.
 दविपल, p 232, 48.
 दहुज, p 2, 7.
 दन्त, p 161, 42.
 दन्तधात्र, p 98, 31.
 दन्तधात्र, p 201, 8.
 दन्तधठ, p 91, 5.p91,2.
 दन्तधठा, p 119, 6.
 दन्ता, p 161, n.
 दन्तावल, p 200, 2.
 दन्तिका, p 120, 10.
 दन्तिन्, p 200, 2.
 दन्तनूक, p 58, 8.

दभ—दर्श.

दभ, p 274, 11.
दच, p 196, 21.p286,3.
दचय, p 286, 3.
दचित, p 283, 47.
दस्मस्, p 11, 51.
दम्भती, p 146, 38.
दम्भ, p 52, 30.
दम्भोक्ति, p 9, 43.
दम्भ, p 236, 62.
दवा, p 49, 18.
दवाहु, p 263, 15.
दवित, p 272, 3.
दर, p 50, 21.p353,186.
दरत्, p 386, 9.
दरिद्र, p 270, 49.
दरो, p 85, 6.
दरोदर, p 349, n.
दड़र, p 67, 24.
दड़ु, p 152, n.
दड़ू, p 152, n.
दप्तक, p 5, 20.
दप्तय, p 174, 41.
दधे, p 125, 31.
दधिं, p 229, 34.
दधीं, p 229, n.
दधीकर, p 58, 8.
दध, p 26, 8.
दधक, p 192, 6.

दर्श—दाढि.

दधन, p 294, 31.
दख, p 89, 14.
दध, p 359, 208.
दधित, p 276, 18.
दधीवस्, p 276, 18.
दधन, p 161, 42.
दधनवासस्, p 161, 41.
दधना, p 161, 42.
दधपुर, p 117, n.
दधपूर, p 117, n.
दधवक, p 3, 9.
दधविन्, p 147, 43.
दधमोस्य, p 25, 90.
दधा, p 169, 15.
दधु, p 25, 25.p193,11.
दध, p 10, 47.
दधन, p 11, 51.
दधक, p 296, n.
दाचाप्त, p 131, 21.
दाचावधी, p 20, 23.
दाचाप्त, p 131, 21.
दाचिकन्या, p 395, n.
दाचिष्ठ, p 260, n.
दाचित, p 401, 42, n.
दाचिगुप्तक, p 97, 29.
दाचिजी, p 401, n.
p 101, n.
दाचित्त, p 101, n.

दाढह—दाढी.

दाढुपाता, p 386, 6.
दात, p 284, 53.
दात्यृह, p 181, 21.
दात्योह, p 181, n.
दात्र, p 293, 13.
दात्र, p 182, 28.p200,5.
दात्र, p 2, 7.
दानवारि, p 2, 4.
दानशोग्ण, p 260, 6.
दान्त, p 186, 42.
p 283, 47.
दान्ति, p 286, 3.
दानित, p 268, 40.
दान, p 238, 74.
दानन्, p 238, 74.
दाननी, p 238, 74.
दानोदर, p 3, 13.
दायाद, p 326, 91.
दावित, p 268, n.
दार, p 188, 6.
दारद, p 58, 11.
दारा, p 138, n.
दारित, p 283, 50.
दाह, p 98, 34.p250,8.
दाह, p 50, 20.
दाहहरिदा, p 109, 20.
दाहहसक्, p 229, 34.
दाढांकाठ, p 130, 17.

DR.RUPAK NATH

दार्ढि—दिव.

दार्ढिका, p 114, 7.
p 245, 102.

दार्ढी, p 109, 20.

दार्ढिका, p 101, n.

दार्ढ, p 359, 108.

दार्ढिक, p 70, 36.

दार्ढ, p 64, n. p 251, n.

दार्ढपुर, p 117, 19.

दार्ढपूर, p 117, n.

दार्ढी, p 251, 17, n.

दार्ढ, p 64, 15. p 251, 17.

दार्ढी, p 251, n.
p 104, 55.

दार्ढीतम, p 394, n.

दार्ढेव, p 251, 17.

दार्ढेर, p 251, 17.

दिग्मवर, p 298, 39.

दिग्मात्र, p 16, 5.

दिग्म, p 281, 39.
p 212, 56.

दित, p 284, 53.

दितिहृत, p 2, 7.

दिधिज, p 142, 23.

दिधिजू, p 142, 23.

दिन, p 24, 2.

दिनान्त, p 24, 3.

दिव, p 1, n.

दिवस, p 24, 2.

दिव—दीना.

दिवसति, p 8, 37.

दिवा, p 377, 6.

दिवाकर, p 21, 29.

दिवाकोत्ति, p 251, 10.
p 252, 20.

दिविषद्, p 2, 3.

दिविसद्, p 2, n.

दिवोक्त्स्, p 366, n.

दिवोका, p 366, n.

दिवौ, p 15, 1.

दिवोक्त्स्, p 366, 226.
p 1, 2.

दिवोका, p 366, n.

दिव्य, p 114, 10.

दिव्योपराद्य, p 271, 50.

दिव्य, p 15, n.

दिवा, p 15, n.

दिव्य, p 15, 3.

दिट्, p 32, 6. p 310, 37.
p 24, 1.

दिटान्त, p 218, 84.

दिट्टि, p 378, 10.

दीजान्त, p 182, 27.

दीजित, p 176, 7,

दीदिति, 233, 48.

दीजिति, p 22, 35.

दीन, p 270, 49.

दीना, p 302, 14.

दीप—दुरा.

दीप, p 174, 40.

दीपक, p 111, n.

दीप्ति, p 28, 35.

दीप, p 111, 30.

दीप्तक, p 301, n.

दीपं, p 276, 18.

दीपकोत्थिका, p 67, n.

दीपकोत्थिका, p 67, 25.

दीपं दर्शन, p 176, 6.

दीप्त उष्ण, p 58, 8.

दीपं हल, p 99, 37.

दीपं चूल, p 262, 17.

दीर्घिका, p 68, 28.

दुःख, p 59, 3.

दुःप्रधर्षणी, p 112, 2.

दुःप्रधर्षणी, p 112, n.

दुःषम, p 380, 14.

दुःस्तर्प, p 107, 10.

दुःस्तर्प, p 108, 12.

दुकूल, p 168, 15.

दुष्ट, p 238, 51.

दुग्धिका, p 109, 18.

दुष्टि, p 67, n.

दुष्ट, p 121, 18.

दुष्ट, p 4, n.

दुष्टुभि, p 46, 6.

दुर्ख, p 77, 16.

दुराक्षमा, p 107, 10.

दुरि—दुष्य.	दुष्टि—दृष्टि.	देव—देवा.
दुरित, p 31, 1.	दुष्टिहःपति, p 145, 32.	देष, p 1, 2. p 48, 13.
दुरोदर, p 349, 173.	दुष्टिल, p 148, 28. n.	p 145, n.
दुर्ग, p 195, 17.	दूग, p 195, 16.	देवकीमन्दन, p 4, 16.
दुर्गंत, p 270, 49.	दूसी, p 141, 17. p 195. n.	देवकुमुख, p 171, 27.
दुर्गंति, p 59, 1.	दूत, p 195, 16.	देवकामिल, p 68, 27.
दुर्गंव, p 36, 21.	दूज, p 284, 52.	देवकातिल, p 85, 6.
दुर्गंवी, p 36, n.	दूर, p 275, 18.	देवकृष्ण, p 165, 6.
दुर्गंसम्भूर, p 293, 25.	दूरदर्शिन्, p 176, 6.	देवलग्नक, p 125, 32.
दुर्गां, p 7, 33.	दूषी, p 128, 23.	देवतह, p 9, 45.
दुर्जन, p 270, 47.	दूष्य, p 169, n.	देवता, p 2, 4. p 380, n.
दुर्हिंन, p 18, 13	दूषिका, p 155, 18	देवताल, p 102, 49.
दुर्कृष्ट, p 121, n.	दूषी, p 155, n.	देवतल, p 189, n.
दुनारक, p 151, 5.	दूषीका, p 155, n.	देवदात, p 99, 34.
दुनारन्, p 67, 25.	दूष्य, p 169, n.	देवद्रग्न, p 266, n.
दुर्बल, p 147, 44.	दूष्या, p 202, n.	देवद्रग्न, p 266, 34.
दुर्घंस्त, p 260, 8.	दृ, p 18, 62. p 277,	देवन, p 334, 120.
दुर्घुष्ट, p 267, 36.	25. p 313, 47.	p 258, 45.
दुर्घञ्च, p 243, 97.	दृश्यन्ति, p 277, 25.	देवद्रग्न, p 92, 6.
दुर्घिंच, p 270, 49.	दृति, p 391, 19.	देवभूत, p 189, 51,
दुर्घृष्ट, p 193, 10.	दृष्ट, p 280, 85.	देवतालक, p 76, 12:
दुर्घि, p 67, n.	दृष्टि, p 162, 44. p 362,	देवयोनि, p 2, 6.
दुर्घो, p 67, n.	219.	देव, p 145, 32.
दुर्घापन, p 8, 39.	दृष्टु, p 84, 4.	देवत, p 145, n. p 250,
दुर्घृत, p 31, 1.	दृष्ट, p 198, 30.	11.
दुर्घु, p 381, 19.	दृष्टरजस्, 189, 8.	देवतिस्तिन्, p 310, 37.
दुर्घव, p 116, 16.	दृष्टान्त, p 318, 65.	देवसभा, p 9, 44.
दुर्घर्घिंघी, p 112, n.	दृष्टि, p 162, 44. p 311,	देवसातुर्य, p 189, n.
दुर्घ्य, p 169, 21.	41.	देवाशीष, p 250, 11.

देवा—दोह.

देवाजीवी, p 150, 11.
 देरी, p 48, 13. p106,2.
 देह, p 145, 32.
 देष, p 74, 7.
 देश्वर्ष, p 197, 24.
 देह, p 156, 22.
 देहडी, 81, 13.
 दैतेव, p 2, 7.
 दैत्य, p 2, 7.
 देवशुद, p 21, 26.
 दैत्या, p 115, 11.
 दैत्यारि, p 4, 14.
 दैर्घ्य, p 168, 16.
 दैव, p 32, 6. p 188,
     50.
 दैवकीनम्भन, p 4, n.
 दैवज्ञ, p 194, 14.
 दैवज्ञा, p 141, 20.
 दैवत, p 2, 4.
 दैर्घ्य, p 32, n.
 दोषा, p 108, 13. p265
     21.
 दोषज्ञ, p 176, 4. p309,
     36.
 दोषा, p 377,6. p158,n.
 दोषैकदण्ड, p 270, 46.
 दोष, p 158, 31.
 दोहद, p 52, 27.

दोह—द्राक्.

दोहदग्नी, p 142, 21.
 दोहूल, p 205, n.
 दोला, p 195, n.
 दोषारिक, p 192, n.
 दृति, p 19, 19. p 23,
     35.
 द्यात्री, p 19, n.
 द्युषणि, p 22, 31.
 द्युम्भ, p 242, 91.
 द्युषद्, p 2, n.
 द्युषत्, p 2, n.
 द्यस्त, p 270, n.
 द्यूत, p 258, 45.
 द्यूतकारक, p 258, 44.
 द्यूतकृत, p 258, 44.
 द्यो, p 1, 2. p 15, 1.
 द्योग, p 23, 36.
 द्रष्ट, p 233, n.
 द्रष्ट, p 238, n.
 द्रष्ट, p 53, 32. p 217,
     79.
 द्रवनी, p 107, 6.
 द्रविण, p 242, 91.
     p 315, 55.
 द्रविणलर, p 216, 70.
 द्रष्ट, p 242, 90. p344,
     156.
 द्राक्, p 377, 2.

द्राक्षा—द्रोणी.

द्राक्षा, p 111, 26.
 द्राविष, p 285, 62.
 द्राष, p 217, 79.
 द्रापिष्ठक, p 118, 23.
 दु, p 87, 5.
 दुक्तिलिङ्, p 98, 34.
 दुष्ट, p 213, 59. n.
 दुष्ट, p 130, 14.
 दुष्ट, p 63, n.
 दुष्णी, p 63, n. p386,9.
 दुष्ट, p 283, 49. p 13,
     60. p 47, 9.
 दुष्टा, p 280, 49.
 दृष्ट, p 87, 5.
 दृष्टाचय, p 171, 26.
 दृष्टोत्पल, p 100, 40.
 दृष्ट, p 241, 85.
 दृष्ट, p 67, n.
 दृष्टन, p 3, n.
 द्रुष्टि, p 3, 12.
 द्रोष, p 314,51.p131,n.
 द्रोषकाक, p 131, 21,
 द्रोषज्ञीरा, p 288, 72.
 द्रोषदुष्टा, p 238, 72.
 द्रोषिण, p 63, n.
 द्रोषिका, p 63, n.
 द्रोषिकी, p 222, n.
 द्रोषी, p 63, 11.

द्रोह—हिती.

द्रोहचिन्तन, p 34, 13.
 द्रौणिक, p 222, 10.
 दृश्य, p 135, 38. p 361,
 214.
 हयातिगा, p 187, 44.
 ह्वास्य, p 192, n.
 हादशाकृत्य, p 159, 35.
 हादशाक्तन्, p 21, 29.
 हापर, p 34, 12. p 346,
 164.
 हार्, p 81, 16.
 हार, p 81, 16.
 हारपाल, p 192, 6.
 हारिक, p 192, n.
 हारिन्, p 192, n.
 हास्य, p 192, 6.
 हास्यित, p 192, 6.
 हास्यितदर्शक, p 192, n.
 हिशुखाक्त, p 222, 9.
 हिज, p 134, 32. p 308,
 32. p 175, n.
 हिक्कमन्, p 175, n.
 हिक्कराज, p 18, 16.
 हिक्का, p 114, 8.
 हिक्कालि, p 175, 3. n.
 हिक्किङ्ग, p 338, 136.
 हिक्कीवा, p 138, 5.
 हितीवाक्त, p 222, n.

हिष — धन.

हिष, p 200, 2.
 हिपाद्य, p 197, 27.
 हिरद, p 200, 2.
 हिरेष, p 133, 29.
 हिष्मा, p 237, 68.
 हिष्, p 198, n.
 हिष, p 193, n.
 हिष्टु, p 193, 10.
 हिष्टा॒ष, p 378, 10.
 हिष्ठ, p 244, n.
 हिषोऽस्त, p 222, n.
 हिष्टल्ल, p 222, n.
 हिष्मायती, p 237, 68.
 हीप, p 62, 8.
 हीपवती, p 69, 30.
 हीपिंग, p 127, 1.
 हेष, p 193, 10.
 हेष, p 269, 45.
 हेष, p 195, 18.
 हेष, p 205, 22.
 हेवादुर, p 7, 33.
 ह्यष, p 244, 98.
 हठ, p 390, 17.
 हन, p 47, 9.
 हनञ्चव, p 10, 48.
 हनद, p 14, 64.
 हनहीरी, p 116, 16.

धना—धम.

धनाधिष, p 14, 64.
 धनिक, p 230, n.
 धनिन्, p 261, 10.
 धनिनो, p 261, n.
 धनिष्ठा, p 20, 24.
 धनीजक, p 230, n.
 धनःचेषी, p 106, 2. n.
 धु, p 211, n.
 धनुषर, p 208, 37.
 धनुष्माण्थ, p 212, 59.
 धनुयोस, p 107, n.
 धनुष्ठ, p 94, 15.
 धन्दात्, p 208, 37.
 धन्स, p 211, 51.
 धन्, p 211, n.
 धनेयक, p 280, n.
 धन्य, p 230, n.
 धन्या, p 280, n.
 धन्याक, p 230, 38.
 धन्याम्भ, p 230, 39.
 धन्य, p 211, n.
 धन्यन्, p 211, n.
 धन्ययशास, p 107, n.
 धन्यवास, p 107, 10.
 धन्यन्, p 208, 37.
 धन, p 124, 28.
 धनि, p 116, n. p 154,
 16.

<p>धम — धाना.</p> <p>धमनो, p 154, n. p116, 18. n.</p> <p>धमिका, p 163, 48.</p> <p>धर, p 84, 1.</p> <p>धरणि, p 73, 2.</p> <p>धरणी, p 73, n.</p> <p>धरा, p 73, 2.</p> <p>धरिकी, p 73, 2.</p> <p>धर्म, p 31, 2. p340,141.</p> <p>धर्मचिना, p 52, 28.</p> <p>धर्मजिन्, p 190, 53.</p> <p>धर्मपत्तन, p 229, 36.</p> <p>धर्मराज, p2,8.p308,33.</p> <p>धर्मसंहिता, p 40, 7.</p> <p>धर्मणी, p 139, n.</p> <p>धर्मिणी, p 139, 10.</p> <p>धष, p145,35.p360,208.</p> <p>धख, p 37,22.p237,68.</p> <p>धखा, p 237, 68.</p> <p>धखी, p 237, n.</p> <p>धित्र, p 180, n.</p> <p>धात्री, p 115, 12.</p> <p>धातु, p 85, 8. p319,68.</p> <p>धातुप्रियिका, p 115, n.</p> <p>धातृ, p 3, 12.</p> <p>धातुप्रियिका, p 115, 12.</p> <p>धात्री, p 350, 178.</p> <p>धाना, p 232, 47.</p>	<p>धातु—धीन्द्रि.</p> <p>धातुका, p 208, 37.</p> <p>धात्य, p 225, 21. p 230, n.</p> <p>धात्यका, p 230, n.</p> <p>धात्यत्वक्, p 225, 22.</p> <p>धात्यांश, p 314, 48.</p> <p>धात्याका, p 230, 39.</p> <p>धात्यन्, p 336, 126.</p> <p>धात्यांव, p 107, 7 p 113, 5.</p> <p>धात्या, p 180, 21.</p> <p>धारण, p 206, 20.</p> <p>धारणा, p 197, 26.</p> <p>धारा, p 204, 17. n.</p> <p>धाराधर, p 16, 8.</p> <p>धारारूपात्, p 17, 13.</p> <p>धार्त्तराङ्ग, p 182, 24.</p> <p>धारणि, p 108, 11.</p> <p>धिक्, p 371, 2. n.</p> <p>धिकृत, p 268, 39.p282, 43.</p> <p>धिषज, p 20, 25.</p> <p>धिषणा, p 33, 10.</p> <p>धिष्ट, p 344, n.</p> <p>धिष्णा, p 344, 157.</p> <p>धी, p 33, 10. p 384,n. p 34, n.</p> <p>धीन्द्रिय, p 35, 17.</p>	<p>धीत—धस्या.</p> <p>धीतत्, p 176, 5.</p> <p>धीततो p 140, 12.</p> <p>धीर, p 170,26.p176,5.</p> <p>धीवर, p 64, 15.</p> <p>धीवरी, p 64, n.</p> <p>धीयत्रि, p 283, 25.</p> <p>धीरोक्त, p 192, 4.</p> <p>धू, p 280, 36. .</p> <p>धून, p 69, u.</p> <p>धूनी, 69, 30.</p> <p>धूरन्धर, p 236, 65.</p> <p>धूर, p 205, 23.</p> <p>धूरा, p 205, n.</p> <p>धूरीण, p 236, 65.</p> <p>धूर्य, p 236, 65.</p> <p>धूर्वह, p 236, 65.</p> <p>धूवित्र, p 180, 23.</p> <p>धूख्त, p 104, n.</p> <p>धूख्तूर, p 104, 58.</p> <p>धूत, p 28, 36.</p> <p>धूनी, p 69, n.</p> <p>धूपाचित, p 284, 52.</p> <p>धूपित, p 284, 52.</p> <p>धूमकेत, p 317, 61.</p> <p>धूमयोनि, p 16, 9.</p> <p>धूमल, p 37, 25.</p> <p>धूम्या, p 297, 42.</p> <p>धूम्याट, p 130, 16.</p>
--	--	--

DR. RUPNATH JYODH RUPAK BHATT

धूस्त—धनि.	धसा—नगौ.	नग—नन्दि.
धूस्त, p 37, 25.	धसा, p 284, 53.	नग, p 268, 39.
धूर्मठि, p 6, 28.	धांज, p 131, 20.	नगह, p 257, n.
धूसं, p 104, 58. p 258, 44. p 270, 47.	p 363, 221.	नगह, p 257, 42.
धूधर, p 236, n.	धान, p 44, 1.	ननिका, p 139, 8.
धूलि, p 215, 66. n.	धान्न, p 56, 3.	p 141, 17.
धूली, p 215, u.	ध्रुव, p 19, 21. p 87, 8.	नन्, p 99, 37. p 250, n.
धूसर, p 37, 23.	p 276, 22. p 181, 24.	नन्ज, p 47, 10.
धूलूर, p 104, n.	धुशा, p 13, 3.	नटो, p 116, 17.
धृति, p 321, 77.	न, p 379, n.	नडप्राय, p 75, 9.
धृद, p 265, 25.	नकुच, p 100, n.	नडमीन, p 65, n.
धृण, p 264, n.	नकुलेटा, p 113, 3.	नडसंहति, p 126, 33.
धृण्णविद्यास, p 264, 25.	नक्क, p 372, 6.	नडगा, p 126, 33.
धृण्णन्, p 264, 25.	नक्कक, p 168, 16.	नडत, p 75, 9.
धृण्णि, p 22, 34.	नक्कमल, p 97, 28.	नडुक, p 75, 9.
धेरु, p 238, 71.	नक्क, p 66, 21.	नत, p 381, 18. p 276, 20.
धेरुका, p 200, 4. p 302, 15.	नक्कम, p 20, 22. n.	नतनासिक, p 148, 45.
धेरुआ, p 238, 72.	नक्कमाला, p 166, 8.	नदी, p 68, 29.
धेरुक, p 235, 60.	नक्कलेष, p 18, 16.	नदीबाहक, p 76, 12.
धेरन, p 45, 1.	नख, p 159, 34. p 116, 17.	नदीसर्जन, p 96, 25.
धौतकोषेय, p 167, 14.	नखर, p 159, 34.	नखो (नखी), p 254, 31.
धौरितक, p 204, 16.	नखरा, p 159, n.	ननंड, p 144, n.
धौरेय, p 236, 65.	नखो, p 116, n.	ननांड, p 144, 29.
धाच, p 125, 32.	नग, p 304, 20.	नहु, p 380, 14. p 373, 10.
धच, p 215, 67.	नगर, p 200, n.	नन्दक, p 5, 24.
धविनी, p 210, 46.	नगर, p 77, n.	नन्दन, p 8, 41.
धवि, p 44, 1.	नगरी, p 77, n. p 8, 40.	नन्दि, p 31, n.
धवित. p 282, 44.	नगौकस्, p 131, 33.	नन्दिहच, p 116, 16.

नम्ही—नर्मा.

नम्हीहज, p 116, n.
 नम्हावसं, p 80, 10.
 नपुसकम्, p 148, 89.
 नम्, p 144, n.
 नम्ही, p 144, 29.
 नम्, p 15, n.
 नमस्, p 368, 234, p 15,
     1. n. p 29, 16.
 नमस्कृत, p 184, 34.
 नमस्, p 29, 17.
 नमस्तु, p 12, 58.
 नमस्, p 381, 18.
 नमस्ति, p 284, 51.
 नमस्तारी, p 119, 7.
 नमस्ता, p 184, 34.
 नमस्ति, p 284, 51.
 नमस्तिसूदन, p 8, 39.
 नय, p 288, 9.
 नमन, p 162, 44.
 नर, p 137, 1.
 नरक, p 59, 1.
 नरपति, p 191, n.
 नरवाहन, p 14, 64.
 नर्तक, p 47, 11.
 नर्तकी, p 47, 8.
 नर्तन, p 47, 10.
 नर्तदा, p 69, 82.
 नर्तन्, p 53, 32.

नख—नाक.

नख, p 125, 31.
 नखाशर, p 14, 65.
 नखट, p 125, 30.
 नखीज, p 65, 18.
 नखिन, p 71, 39.
 नखी, p 116, 17.
 नख, p 77, 18.
 नख, p 278, 27.
 नखटल, p 72, 43.
 नखनीत, p 283, 52.
 नखालिका, p 105, 53.
 नखस्तिका, p 988, 71.
 नखासर, p 167, 18.
 नखोन, p 278, 27.
 नखून्, p 233, 52.
 नख, p 278, 27.
 नख, p 218, 80.
 नटचेटना, p 54, 33.
 नटालि, p 190, 52.,
 नटेन्डकाला, p 26, 9.
 नसा, p 161, n.
 नसिल, p 236, 63.
 नसा, p 161, n.
 नसोत, p 263, 63.
 नडि, p 379, n.
 ना, p 379, 11.
 नाक, p 1, 1. p 298, 2.

नाकु—नामा.

नाकु, p 76, 14.
 नाकुली, p 192, 2.
 नाम, p 56, n. p 200, 2.
     p 305, 22.
 नामकेश्वर, p 101, n.
 नामकेश्वर, p 101, 45.
 नामालिङ्गिका, p 246, 108.
 नामर, p 230, 38.
 नामरक, p 95, 18.
 नामकोक, p 56, 1.
 नामधारा, p 113, 5.
 नामधूमी, p 114, 8.
 नामसम्भव, p 246, 105.
 नामसुगम्बा, p 112, n.
 नामान्नक, p 5, 25.
 नाम्य, p 47, 10.
 नाढि, p 154, n.
 नाढिकेल, p 126, n.
 नाढीम्बन, p 249, 8.
 नाढी, p 154, 16. p 313,
     45. p 225, 22.
 नाढीम्ब, p 151, 5.
 नाथवत्, p 262, 16.
 नाद, p 44, 1.
 नादेही, p 93, 11. p 95,
     18. p 113, 6.
 नामा, p 376, 3.
 नानाहृष, p 282, 43.

DR.RUPAK NATH

नान्दि—नार्य.

नान्दिकर, p 267, n.
 नान्दीकर, p 267, 38.
 नान्दोनादिन्, p 267,
 38.
 नापित, p 250, 10.
 नाभि. p 392, 20. p 172, n.
 p 205, 24. p 339, 139.
 नाभी, p 205, n. p 339,
 109.
 नाच, p 374, 13.
 नामधेव, p 40, 8.
 नामन्, p 48, 8.
 नाथ, p 288, 9.
 नाथ, p 161, 11.
 नार, p 161, n.
 नारक, p 59, 1.
 नारद, p 9, 43.
 नाराच. p 212, 55.
 नाराची, p 255, 32.
 नारायण, p 3, 13.
 नारायणी, p 109, 19.
 नारिकेर, p 126, 34.
 नारिकेल, p 126, n.
 नारिकेलि, p 126, n.
 नारिकेली, p 126, n.
 नारी, p 187, 2.
 नारीकेल, p 126, n.
 नार्यङ्, p 95, n.

नाल—निक.

नाल, p 245, n. p 71, n.
 p 225, 22.
 नाली, p 71, n.
 नालिक, p 63, 12.
 नाल, p 62, 10.
 नाल, p 218, 85.
 नालत, p 10, 47.
 नाला, p 81, 13. p 161, 40.
 नालिका, p 161, 40.
 नालिकौ, p 10, n.
 नालिकता, p 34, 13.
 निःकालित, p 248, 39.
 निःकालित, p 268, n.
 निःप्रभ, p 283, 49.
 निःशलस्त, p 196, 22
 निःचेष्ट, p 275, 14.
 निःशास्त्र, p 273, 5.
 निःचेष्टि, p 82, 18.
 निःचेष्टी, p 82, n.
 निःचेष्ट्व, p 34, 15.
 निःषम, p 380, 14.
 निःसरज, p 82, 19.
 निःख, p 270, 49.
 निकट, p 275, 16.
 निकर, p 135, 39.
 निकर्षण, p 82, 19.
 निकर्ष, p 255, 32.
 निकरा, p 381, 19.

निक—निग.

निकालाज, p 12, 55.
 निकास, p 255, n.
 निकाश, p 235, 57.
 निकाश, p 136, 42.
~~निकाश~~, p 79, 5.
 निकाश, p 290, 15.
 p 295, 36.
 निकारण, p 218, 81.
 निकाल, p 256, n.
 निकुञ्जक, p 242, 89.
 निकुञ्ज, p 85, 8.
 निकुञ्ज, p 120, 10.
 निकुरम, p 135, 40.
 निकल, p 268, 41. p 270,
 46.
 निकलि, p 53, 30.
 निकट, p 272, 3.
 निकेतन, p 78, 4.
 निकोषक, p 93, 2.
 निकृष्ट, p 44, 3.
 निकाश, p 44, 3.
 निकिल, p 275, 14.
 निगड, p 202, 9.
 निगद, p 290, 12.
 निगम, p 77, 1. p 340,
 142.
 निगाह, p 290, 12.
 निगार, p 296, 37.

निगा—निध.	निधि—निया.	निया—निर्ज.
निगाल, p 203, 16.	निधि, p 14, 67.	नियाल, p 63, n.
नियह, p 290, 13.	निधुवन, p 190, 56.	नियुत, p 393, 24.
नियाह, p 296, n.	निधान, p 294, 31.	नियुक, p 216, 75.
निष, p 295, 36.	निनद, p 44, 1.	नियोज्ज, p 251, 17.
निषस, p 234, 56.	निनाइ, p 44, 1.	निर्, p 275, 14.
निझ, p 262, 16.	निन्दा, p 41, 14.	निरक्तु, p 262, n.
निचिकी, p 237, n.	निप, p 228, 32.	निरल्लर, p 275, 15.
निचुल, p 100, 41. p 169, n.	निपठ, p 294, 29.	निरय, p 59, 1.
निचोल, p 169, 18.	निपाठ, p 294, 29.	निरग्नल, p 279, 33.
निचोली p 169, n.	निपातन, p 294, 27	निरधंक, p 278, 31.
निज, p 309, 34.	निपाज, p 68, 26.	निरपथ, p 292, 15.
नितम्ब, p 157, 25.	निपुण, p 259, 4.	निरसन, p 295, 31.
नितम्बस्य, p 157, 26.	निवर्ज्ज, p 218, 81.	निरक्ष, p 212, 56.
नितम्बनी, p 137, 3.	निभ, p 256, 38.	निराकारिण्य, p 265, 30.
नितान्न, p 13, 62.	निभत, p 264, 25.	निराकृत, p 268, 40.
नित्त, p 13, 61.	निभु, p 240, 81.	निराकृति, p 189, 53.
निदाच, p 30, 19. p 54, 33.	निनिस, p 322, 79.	p 295, 31.
निदान, p 32, 6.	निमेष, p 27, 11,	निरामय, p 152, 8.
निदिग्ध, p 280, 38	निन्द, p 64, 15.	निरीष, p 223, n.
निदिग्धिका, p 108, 12.	निन्दगा, p 69, 30.	निरीष, p 223, 13. n.
निदेष, p 197, 27.	निन्द, p 100, 43.	निरोष, p 290, n.
निद्रा, p 54, 36.	निन्दत्व, p 92, 6.	निन्दूति, p 59, 2.
निद्राण, p 266, 33.	निन्दति, p 32, 6.	निर्गम्भन, p 218, n.
निद्राहु, p 266, 33.	नियन्त, p 206, 27.	निशुँखो, p 102, n.
निश्रित, p 266, n.	नियम, p 184, 37. p 188, 48. p 34, 14.	निशुँखडो, p 102, 49.
निषन, p 218, 85. p 386, 125.	नियातन, p 294, n.	नियन्त्रन, p 218, 82.
	नियामक, p 63, 12.	निर्वेष, p 44, 1.
		निर्जर, p 1, 2.

निर्जि—निवौ.

निर्जितेम्भ्रवयान्, p186,
43.
निर्झर, p 85, 5.
निर्यंथ, p 34, 12.
निर्णिक, p 273, 5.
निर्येजक, p 250, 10.
निर्देश, p 199, 25.
निर्षायं, p 261, n.
निर्वच, p 369, 238.
निर्वहण, p 218, n.
निर्वर्त, p 13, 62.
निर्वद, p 200, 4.
निर्वुक्त, p 57, 6.
निर्वोक, p 58, 9.
निर्वक्त्वा, p 262, n.
निर्वाण, p 201, 6.
निर्वातन, p 835, 122.
निर्वास, p 344, 155.
निर्वक्ष, p 370, 238.
निर्वहन, p 49, n.
निर्वप्त, p 182, 29.
निर्वयन, p 294, 31.
निर्वहण, p 49, 15.
निर्वाण, p 282, 45. p34,
15.
निर्वात, p 282, 45.
निर्वाद, p 41,13. p326,
92.

निर्वा—निशि.

निर्वाप, p 182, n.
निर्वाप्ता, p 218, 83.
निर्वाये, p 261, 213.
निर्वासन, p 218, 82.
निर्वेच, p 283, 50.
निर्वेष, p 256, 39. p362,
217.
निर्वधन, p 56, 2.
निर्वाद, p 44, 1.
निर्वांत, p 291, 17.
निर्वाहिन्, p 36, 26.
निर्वाय, p 79, 5.
निर्वष, p 155, 39.
निर्वात, p 224, 27.
निर्वाप, p 182, 30.
निर्वाप, p 188, 49.
p 168, 15.
निर्वीता, p 168, n.
निर्वृत, p 168, n.
निर्वेष, p 199, 1.
निर्वा, p 25, 4.
निर्वात, p 181, n.
निर्वाद, p 252, n.
निर्वान्त, p 79, 5.
निर्वापति, p 18, 15.
निर्वारण, p 218, 81.
निर्वाहा, p 230, 41.
निर्वित, p 281, 40.

निशी—निष्ठी.

निशोष, p 25, 6.
निशीचिनो, p 25, 4.
निशय, p 34, 12.
निश्चेषि, p 82, n.
निश्चेषी, p 82, n.
निष्ठ, p 212, 56.
निष्ठिन्, p 208, 37. n.
निष्ठट, p 45, n.
निष्ठा, p 78, 2.
निष्ठर, p 62, 9.
निष्ठव, p 84, 3.
निष्ठाद, p 45, 1. p 252,
20.
निष्ठादिन्, p 206, 27.
निष्ठूदन, p 218, 81.
निष्ठ, p 3, 2, 14.
निष्ठाला, p 142, 21.
निष्ठालो, p 142, n.
निष्ठासित, p 268, 39.
निष्ठट, p 89, 13.
निष्ठुठि, p 115, 13.
निष्ठुक्त, p 120, n.
निष्ठुष, p 89, 13.
निष्ठल, p 293, 25.
निष्ठा, p 49, 15. p 312,
43.
निष्ठान, p 231, 44.
निष्ठीषन, p 296, 38.

निष्ठा—निष्ठा.

निष्ठा, p 43, 19, 277, 25.
 निष्ठूत, p 280, 37.
 निष्ठुति, p 296, 38.
 निष्ठेवं, p 296, n.
 निष्ठेवन, p 296, 38.
 निष्ठेवा, p 296, n.
 निष्ठात, p 259, 4.
 निष्ठक, p 282, 45.
 निष्ठक, p 283, 50.
 निष्ठाप, p 293, 24.
 निष्ठम, p 200, 49.
 निष्ठवाचि, p 167, 18.
 निष्ठवा, p 143, n.
 निष्ठवी, p 143, n.
 निष्ठगं, p 55, 38.
 निष्ठट, p 280, 38.
 निष्ठर्षण, p 218, 82.
 निष्ठत, p 276, 19.
 निष्ठिण, p 218, 57.
 निष्ठाप, p 233, 49.
 निष्ठन, p 44, 1.
 निष्ठान, p 44, 1.
 निष्ठन, p 218, 82.
 निष्ठाका, p 66, 22.
 निष्ठिसन, p 218, 81.
 निष्ठोन, p 251, 16.
 निष्ठव, p 42, 17, p 360,
 210.

निष्ठा—नीबी.

निष्ठाद, p 44, 1.
 नोकाश, p 256, 38.
 नीच, p 251, 16.
 नीचिका, p 237, n.
 नीचिकी, p 237, n.
 नीबी, p 276, n.
 नीचैस्, p 380, 17.
 नीड, p 135, 37.
 नीडोङ्ग, p 134, 34.
 नीध, p 81, 14.
 नीप, p 96, 22.
 नीर, p 61, 4.
 नीख, p 87, 23.
 नीखकछ, p 312, 42.
 p 133, 33.
 नीखु, p 130, 13.
 नीखोहित, p 6, 28.
 नीका, p 37, n. p 133, n.
 नीकाङ्ग, p 130, n.
 नोखावर, p 4, 19.
 नोखाम्बज्जातु, p 70, 37.
 नीकिका, p 103, 51.
 नीलिनी, p 108, 13.
 नीली, p 108, 13. p 133, n.
 नीवाक, p 292, 23.
 नीवार, p 226, 25.
 नीवि, p 361, n. p 240, n.
 नीबी, p 240, 80. p 361, 214.

नीट—नेप.

नोष्ट्य, p 75, 8.
 नीचार, p 169, 20.
 नीडार, p 19, 19.
 ने. p 380, n. p 373, 9.
 नेति, p 41, 12.
 नुत्त, p 280, 37.
 नुव, p 280, 37.
 नुन, p 278, 27.
 नुव, p 278, 27.
 नुद, p 96, 22.
 नुन, p 374, 12. p 380,
 16.
 नुउर, p 166, 11.
 न्व, p 187, n.
 न्वत्य, p 47, 10.
 न्वप, p 191, 1. n.
 न्वपति, 191, n.
 न्वपत्त्वम्भान्, p 199, 32.
 न्वपसम, p 394, n.
 न्वपासन, p 198, 31.
 न्वयंस, p 270, 47.
 न्वसेन, p 400, 40. n.
 नेत्र, p 261, 11.
 नेत्र, p 162, 44. p 351,
 182.
 नेवाल्पु, p 162, 44.
 नेदिड, p 275, 18.
 नेपथ, p 164, 1.

DR.RUPAK NATH

नेमि—न्याय.

नेमि, p 68, 27. p 205,
24. p 92, n.
नेमिन्, p 92, n.
नेमी, p 92, n. p 205,n.
नैकभेद, p 279, 32.
नैगम, p 239, 78.
नैचिकी, p 237, 67.
नैपाली, p 246, 109.
नैसेव, p 240, 81.
नैयपोध, p 90, 18.
नैर्भृत, p 12, 56. n.
p 15, 4.
नैनिक, p 192, 7.
नैखिंशिक, p 208, 38.
नो, p 379, 11.
नौ, p 62, 10.
नौकाहण्ड, p 68, 13.
नृक्, p 276, n.
नृष्ट, p 365, 227.
नृयोध, p 328, 98
नृयोधी, p 107, 6.
नृष्ट, p 276, n.
नृहृ, p 129, 10.
नृष्ट, p 276, 20.
नृसा, p 280, 28.
न्याद, p 234, 56.
न्याय, p 197, 24.
न्याय, p 197, 25.

न्यास—पंक्ति.

न्यास, p 240, 81.
न्युइ, p 390, 17.
न्युइ, p 158, 12.
न्यून, p 337, 130.
पङ्क्ति, p 83, 20.
पङ्क्ति, p 282, 46.
पङ्क्ति, p 27, 12. p 163,
49. p 364, 222. p 212
55. p 134, n.
पङ्क्ति, p 81, 14.
पङ्क्ति, p 24, 1. p 185, 36.
पङ्क्ति, p 24, n.
पङ्क्तिर, p 91, 14.
पङ्क्तिर, p 201, 8.
पङ्क्तिर, p 135, 36.
पङ्क्तिर, p 134, n.
पङ्क्तिर, p 26, 7.
पङ्क्तिर, p 25, 5.
पङ्क्तिर, p 134, 32.
पङ्क्तिर, p 335, 123.
पङ्क्ति, p 31, 1.
पङ्क्तिर, p 75, 10.
पङ्क्तिर, p 71, 40.
पङ्क्ति, p 149, 48. n.
पङ्क्ति, p 149, n.
पंक्ति, p 86, 4. p 180, n.
p 321, 74.

पंक्ती—पटी.

पंक्ती, p 86, n.
पचमवचा, p 109, 20.
पचमवचा, p 109, n.
पचा, p 288, 8.
पचामन, p 187, 1.
पचल, p 218, 84.
पचल, p 218, n.
पचदशी, p 26, 7.
पचन, p 45, 1.
पचरात्र, p 388, n.
पचक्षक्षण, p 39, 6.
पच्छर, p 5, 20.
पच्छाल, p 159, 32.
पच्छालु, p 98, 32.
पच्छालिका, p 254, n.
पच्छास्त्र, p 127, 1.
पच्चर, p 396, 31.
पच्छिका, p 386, 7.
पठ, p 81, n.
पठ्चर, p 168, 16.
पठल, p 81, 14. p 858,
203.
पठलग्राम, p 81, 14.
पठभेदन, p 77, n.
पठवासक, p 174, 41.
पठ्च, p 46, 6. p 217, 76.
पठि, p 168, n.
पटी, p 168, n.

पटु—पत.	पत—पता.	पता—पथ.
पटु, p 122,20. p 252,n. p 311, 42. p 267, n.	पतल, p 134, 36.	पताकृष्ण, p 170, 24.
पटुपर्णी, p 119, 3.	पतनिन्, p 134, 33.	पतिन्, p 134,33. p130, 15.
पटोल, p 123, 20.	पतदूषक, p 174, 40.	पतोर्णं, p 99, 37.
पटोलिका, p 113, 6.	p 392, 21.	पथ, p 76, n.
पटु, p 390, 17.	पतवाह, p 265, 27.	पचन, p 76, n.
पहुन, p 77, n.	पताका, p 215, 67.	पात्रिक, p 195, 17.
पहुनी, p 77, n.	पताकी, p 208, 39.	पतियका, 195, n.
पहुका, p 95, 21.	पति, p 145, 35. p 261,10.	परिवकी, p 195, n.
पहुन्, p 95, 21.	पतिष्वरा, p 138, 7.	पथिन्, p 76, n.
पहुष, p 392, 21.	पतिभ्रता, p 138, 6.	पथा, p 100, 39.
पहुष, p 392, n.	पतिबली, p 140, 12.	पहु, p 156, n.
पच, p 242, 88. p 256, 39. p 314, 49.	पत्तङ, p 172, n.	पह, p 156,n. p 327,96.
पचन, p 47, 8.	पत्तन, p 77, 1.	पहम, p 208, 34.
पचावित, p 285, 59.	पत्ति, p 208, 34. p 210, 42.	पहमि, p 76, n.
पचित, p 285, 59.	पत्तसंहिति, p 208, 35.	पहमी, p 76, 15.
पचितम्भ, p 240, 82.	पत्तन्, p 212, 55.	पहाजि, p 208, 34.
परण, p 146, 39.	p 134, 33.	पहाति, p 208, 34.
परित्वत, p 176, 5.	पत्तौ, p 138, 5.	पहिक, p 208, 35.
पचन, p 240, 82	पत्त, p 89, 14.	पह, p 208, 35.
पचनवैशिका, p 25, 2.	पत्तङ, p 172, n.	पचति, p 76, 15.
पचना, p 121, 15.	पत्तपरशु, p 255, 33.	पहती, p 76, n.
पचनली, p 339, 79.	पत्तपात्रा, p 165, 4.	पह्न, p 200, n.
पतग, p 134, 33.	पत्तरथ, p 134, 33.	पह्नक, p 201, 7.
पतङ, p 133, 28.	पत्तेका, p 170, 24.	पह्नचारिकी, p 120, 11.
पतङ्का, p 133, 27.	पत्ता, p 172, 33.	पह्ननाथ, p 4, 15.
पत्तु, p 134, 33.	p 247, 111.	पह्ननामि, p 4, n.

पद्म—परः.	परः—परा.	परा—परि.
पद्मपत्र, p 120, 11.	परःस्त्र, p 382, u.	पराब, p 382, 20.
पद्मराग, p 243, 93.	परज्ञात, p 252, 18.	परावस्थ, p 286, 2.
पद्मा, p 5, 22. p 120, 11.	परजित, p 252, n.	परार्दि, p 382, n.
पद्माकर, p 68, 28.	परतन्त्र, p 262, 16.	परार्द्ध, p 278, 7.
पद्माट, p 120, 13.	परपिण्डाद, p 263, 20.	पराश्रित्, p 185, n.
पद्मालया, p 5, 22.	परवृत्त, p 181, 20.	परास्त्री, p 185, n.
पद्मिन्, p 200, 3.	परभूत, p 181, 19.	परास्त्र, p 218, 81.
पद्मिनी, p 71, 39. p 200, n.	परम, p 379, 12.	पराष्ठ, p 218, 85.
पद्म, p 366, 31.	परमात्म, p 181, 23.	परास्त्रमित्, p 253, 25.
पद्मा, p 76, 15.	परमेश्वर, p 3, 11.	परि, p 155, n.
पद्म, p 100, 41.	परम्पराक, p 181, 25.	परिकर, p 347, 167.
पद्मावित, p 285, 59.	परवृत्, p 262, 16.	परिकर्मन्, p 169, 22.
पद्मित, p 285, 59.	परथु, p 218, 60.	परिक्रन्, p 291, 16.
पद्म, p 284, 53.	परवृत्त, p 382, 22.	परिक्रिया, p 292, 20.
पद्मग, p 58, 8.	परवृत्त, p 213, n.	परिच्छ, p 280, 37.
पद्मगाढन, p 5, 25.	पराक्रम, p 216, 71. p 340, 141.	परिष्वा, p 68, 29.
पद्मस, p 60, 3. p 233, 51. p 368, 285.	पराग, p 90, 17. p 305, 22.	परिष्व, p 210, 47. n. p 370, 239.
पद्मस, p 233, 51.	पराकृत्त, p 266, 33.	परिव, p 307, 28. p 213, 59.
पदोधर, p 347, 165.	परावित, p 252, 18.	परिवातन, p 213, 59.
पर, p 355, 193. p 193, 11.	पराचीन, p 266, 33.	परिव, p 292, 23.
परंशत, p 274, n.	पराक्रम, p 217, 80.	परिवर, p 207, 30.
परंसहस्र, p 274, n.	परजित, p 218, 80.	परिच्छाँ, p 184, 34.
परःशत, p 274, 13. n.	पराधीन, p 262, 16.	परिचायं, p 180, 20.
परःशता, p 274, 13.	पराज, p 263, 20.	परिचारक, p 251, 17.
परःसहस्र, p 274, n.	पराभूत, p 218, 80.	परिष्वत, p 282, 46.

परि—परि.

परिष्वाय, p 291, 15.
 परिष्वाव, p 258, 46.
 परिष्वाह, p 168, 16.
 परिष्वस्, p 379, 13.
 परिष्वाष, p 287, 5.
 परिष्वान, p 240, 81.
 परिष्वेष, p 42, 16.
 परिष्वान, p 196, 18.
 परिष्वि, p 22, 84. p 328,
     99.
 परिष्विश, p 207, 30.
 परिष्वष, p 240, 80.
 परिष्वयित्रू, p 193, 11.
 परिष्वाटि, p 184, n.
 परिष्वाटी, p 184, 36.
 परिष्वर्षता, p 173, 38.
 परिष्वेष, p 117, n.
 परिष्वेष, p 117, 19.
 परिष्वृव, p 277, 24.
 परिष्वङ्, p 370, 241.
 परिष्वव, p 50, 22.
 परिष्वाव, p 50, 22.
 परिष्वाष, p 42, 15.
 परिष्वूत, p 284, 56.
 परिष्वल, p 36, 19.
     p 290, 18.
 परिष्वम्, p 294, 20.
 परिष्वृव, p 30, n.

परि—परि.

परिष्वज्जन, p 218, 82.
 परिष्वर्ज, p 240, n.
     p 30, n.
 परिष्वाद्वी, p 45, 3.
 परिष्वापित, p 279, 35.
 परिष्वार, p 348, n.
 परिष्वाष, p 62, n.
 परिष्विति, p 190, 55.
 परिष्वठ, p 261, 11.
 परिष्वच्छि, p 190, n.
 परिष्वस्ति, p 190, n.
 परिष्वेष्टु, p 190, 55.
 परिष्वेष, p 22, n.
 परिष्वेष, p 92, 34.
 परिष्वाष, p 93, 11.
     p 100, 41.
 परिष्वेष, p 185, 41.
 पारक्षाजक, p 185, n.
 परिष्वह, p 178, 14.
 परिष्वाल्प, p 252, n.
 परिष्वज्ज, p 252, n.
 परिष्वार, p 164, 3.
 परिष्वृत, p 164, 2.
 परिष्वोष, p 202, n.
 परिष्वङ्ग, p 294, 30.
 परिष्वर, p 76, 14.
 परिष्वर्ष, p 292, 20.
 परिष्वाँ, p 184, n.
     p 292, 21.

परि—परे.

परिष्वन्ध, p 252, 18.
 परिष्वाच, p 252, n.
 परिष्वोष, p 202, 10.
 परिष्वन्ध, p 173, 38.
 परिष्वन्ध, p 173, n.
 परिष्वङ्, p 256, 39.
 परिष्वात, p 257, 40.
 परिष्वक, p 260, 7.
 परीष्वाय, p 258, n.
 परीष्वाय, p 50, n.
 परीष्वाम, p 294, n.
 परीष्वर्ज, p 240, 81.
 परीष्वाद, p 41, 13.
 परीष्वाय, p 337, 182.
 परीष्वार, p 348, 171.
 परीष्वाष, p 62, 10. n.
 परीष्वाटि, p 183, 31.
 परीष्वाँ, p 292, n.
 परीष्वार, p 292, 21.
 परीष्वाष, p 53, 32.
 परू, p 124, n.
 परू, p 382, 20. n.
 परू, p 43, 19. p 273, n.
 परू, p 124, 27. n.
 परेत, p 218, 85.
 परेतराज्, p 11, 53.
 परेता, p 59, n.
 परेद्यावि, p 382, 21.

DR.RUPNATH SUDER RUPAK BHAVAN

परे—पर्द्धा.

परेष्टुका, p 238, 71.
 परैवित, p 252, 18.
 परोच, p 278, n.
 परोटी, p 132, n.
 परोष्टी, p 132, 26.
 परंठिन्, p 93, n.
 परंटी, p 93, 13. n.
 पर्यानी, p 109, 20.
 पर्यन्त, p 342, 148.
 पर्यं, p 94, 10. p89,14.
 पर्यंशासा, p 79, 6.
 पर्यांस, p 105, 60.
 पर्यी, p 70, n.
 पर्यङ्क, p 174, 39.
 पर्यंग, p 184, 35.
 पर्यंनभू, p 76, 14.
 पर्यंव, p 184, 36.
 पर्यंव्या, p 292, 21.
 पर्यांप्त, p 235, 57.
 पर्यांप्ति, p 287, 5.
 पर्यांय, p 184, 36.
 पर्युद्वजन, p 220, 3.
 पर्येव्या p 183, 31.
 पर्यंत, p 84, 1.
 पर्यंन्, p 124, 27.p335,
     124.
 पर्यंसम्ब, p 26, 7.
 पर्यं, p 156, n.

पर्द्धा—पर्द्धा.

पर्द्धा का, p 156, 20.
 पर्द्धा, p 241, 86. p 358,
     204.
 पर्द्धगर्ज, p 249, 6.
 पर्द्धहाचा, p 109, 17.
 पर्द्धल, p 154, 14.
 पर्द्धार्जु, p 121, 13.
 पर्द्धाज, p 225, 22.
 पर्द्धाष, p 89, 14. p122
     20. p 37, n.
 पर्द्धाभिन्, p 87, 5.
 पर्द्धिकी, p 144, 12.
 पर्द्धित, p 147, 41.
 पर्द्धिता, p 140, n.
 पर्द्धार्जु, p 174, 39.
 पर्द्धल, p 89, 14.
 पर्द्धल, p 68, 28.
 पर्द्ध व p 293, 24.
 पर्द्धन, p12,58.p293,24.
 पर्द्धनाथन, p 58, 8.
 पर्द्धनाम, p 12, 58.
 पर्द्धि, p 9, 42.
 पर्द्धिल, p 187, 44.
 पर्द्धिवक, p 64, 16.
 पर्द्धु, p 129, 11.
 पर्द्धुपति, p 6, 25.
 पर्द्धुप्रेरज, p 296, 39.
 पर्द्धुर्जु, p 238, 74.

पचा—पाठि.

पचात्, p 372, 4.
 पचाप्ताय, p 51, 25.
 पचित, p 278, 30.
 पच्छ, p 79, n.
 पांशु, p 225, 66.
 पांशुरा, p 139, 11.
 पांस, p 215, n.
 पाक, p 135, 38.
 पाकल्पापक, p 202, n.
 पाकल, p 202, n.
 पाकल, p 115, 14.
 पाकशासन, p 7, 36.
 पाकशासनि, p 8, 41.
 पाकस्तान, p 227, 27.
 पाक्य, p 231, 42. p 247,
     109.
 पाखर्ज, p 187, n.
 पाश्चाय्य, p 5, 23.
 पाश्चालिका, p 254, 29.
 पाठ्य, p 223, 15. p 37,
     25.
 पाठ्या, p 90, 20. p 99,
     35.
 पाठ्यि, p 99, 35.
 पाट्यो, p 99, n.
 पाठ, p 294, 29.
 पाठा, p 106, 3.
 पाठिन्, p 105, 60.

पाठी—पाद.

पाठीन, p 65, 18.
पांडुल, p 378, 7.
पाचि, p 159, 32.
पाचिमहोती, p 138, 5.
पाचियम्बण, p 190, n.
पाचिच, p 251, 13.
पाचिपीडन, p 190, 56.
पाचिचाद, p 251, 18.
पारु, p 37, 23.
पारुक्कम्बलिन्, p 205, 22.
पारुक्कर, p 36, 22.
पातक, p 397, 33.
पाताळ, p 56, 1. p 358, 204.
पातुक, p 265, 27.
पात्र, p 62, 8. p 181, 24. p 239, 33.
पात्रवुग, p 384, n.
पात्री, p 401, 42.
पात्रोच, p 398, 35.
पाषस्, p 60, 4.
पाद, p 156, 22. p 85, n. p 242, 90. p 326, 92.
पाहकठक, p 167, 11.
पादयम्बण, p 185, 40.
पादप, p 87, 5.

पाद—पात्र.

पादयम्बण, p 235, 58.
पादस्कोठ, p 50, 3.
पादाय, p 156, 22.
पादाङ्गद, p 166, 11.
पादात, p 208, 35. n.
पादातिक, p 208, 34. n.
पादाचिक, p 208, n.
पाडुका, p 254, 30.
पाढू, p 254, 31.
पाढुक्त, p 249, 7.
पाद्या, p 183, 32.
पाद्या, p 183, n.
पानगोठिका, p 257, 43.
पानपात्र, p 257, 43.
पानभाजन, p 228, 32.
पानीब, p 61, 4.
पानीम्बालिका, p 79, 7.
पात्र, p 195, 17.
पाप, p 31, 1.
पापेडी, p 106, 3.
पाशन्, p 31, 1.
पाषन्, p 150, 4.
पाषन, p 152, 9.
पाषर, p 251, 16.
पात्रा, p 150, n.
पाषस्, p 171, 30. p 181, 23.
पात्रु, p 157, 24.

पात्र—पारि.

पात्र, p 241, 85.
पार, p 62, 8. n. p 244, n.
पारत, p 244, n.
पारद, p 244, 100.
पारम्पर्यापदेष, p 178, 12.
पारम्पर, p 300, 212.
पारयात्र, p 203, 13. n.
~~पारिधिक~~, p 208, 88.
पारसीक, p 208, v.
पारस्येव, p 143, 24.
पारापत, p 130, n.
पारापार, p 60, n.
पारायम्ब, p 285, 2.
पारावत, p 130, 14.
पारावतांशि, p 121, 15.
पारापार, p 60, 1.
पाराष्ट्रिन्, p 185, 41. n.
पाराषरी, p 185, n.
पारिकांचिन्, p 186, 41.
पारिज्ञातक, p 9, 45. p 92, 6.
पारित्या, p 165, 4.
पारिपात्रक, p 84, 3.
पारिपांचिक, p 22, 33.
पारिषुष, p 277, 24.
पारिभृत, p 92, 6.
पारिभृक, p 98, 33.
पारिभाव्य, p 115, 14.

DR. RUPAK MATHUR

पारि—पाशि.

पारिषद, p 6, 31. n.
 पार्वद, p 6, n.
 पार्वद्य, p 6, n.
 पारिहार्य, p 166, 8.
 पारी, p 387, 10.
 पारव्य, p 42, 14.
 पार्यिंच, p 191, 1.
 पार्वती, p 7, 33.
 पार्वतीनरेत्र, p 7, 35.
 पार्व, p 158, 30. p297,
     41.
 पार्वताम, p 201, 8.
 पार्वतीस्ति, p 156, 20.
 पार्वी, p 156, 23.
 पार्विंधारा, p 193, 10.
 पारुल, p 125, 32.
 पारुषी, p 114, n.
 पारुक्का, p 114, 9. n.
 पारुष, p 37, 24.
 पार्खि, p 214, 61. n.
 पारिन्दी, p 111, n.
 पारिन्दी, p 111, 27.
 पार्खी, p 114, n.
 पारुषा, p 385, 5.
 पारुक, p 10, 50.
 पारु, p 168, 49.
 पारुक, p 258, 45.
 पारिन्, p 12, 56.

पाशु—पिञ्च.

पाशुमल, p 105, 62.
 पाशुपाल्ल, p 220, 2.
 पाशा, p 384, n.
 पाशात्त्व (त्त्र), p 278,
     30, n.
 पाशुल, p 187, 44.
 पाशाण, p 84, 4.
 पाशापदारु, p 255, 34.
 पिक, p 131, 19.
 पिङ्ग, p 88, 25.
 पिङ्गल, p 22, 33. p 38,
     25.
 पिङ्गला, p 98, n.
 पिचल, p 158, n.
 पिचिल, p 158, 28.
 पिचिलचतु, p 391, 18.
 पिचिलिङ्ग, p 148, 44.
 पिचु, p 246, 106.
 पिचुत्तुल, p 246, n.
 पिचुपर्द, p 100, 43.
 पिचुल, p 95, 20. p246, n.
 पिचुठ, p 246, 106.
 पिचु, p 134, 31.
 पिच्छा, p 97, 27.
 पिच्छल, p 232, 46.
 पिच्छिला, p 97, 27.
 पिङ्ग, p 218, 84.
 पिङ्गर, p 396, n.

पिञ्च—पिल.

पिङ्गल, p 215, 67.
 पिठ, p 227, 26.
 पिटक, p 151, 4. p254,
     30.
 पिटका, p 151, n.
 पिट, p 228, 31.
 पिटोरी, p 228, n.
 पिल, p 244, 98. p391,
     18.
 पिलक, p 171, 30.
 पिलगोल, p 245, n.
 पिलु, p 205, n.
 पिलुखा, p 205, 24.
 पिलौ, p 205, n.
 पिलौतक, p 98, 33.
 पिलौटर, p 246, n.
 पिला, p 221, n.
 पिलाक, p 300, 9.
 पिलरौ, p 146, 37.
 पिलामह, p 3, 11. p145,
     33.
 पिलामही, p 145, n.
 पिल, p 144, 28.
 पिलकालन, p 219, n.
 पिलदान, p 182, 30.
 पिलपति, p 15, 4. p11,
     53.
 पिलपिल, p 145, 33.

पिट—पिशु.

पिटपस्त, p 24, 3.
 पिटवन, p 219, 87.
 पिटवस्ति, p 219, n.
 पिटव्य, p 144, 31.
 पिटहस्तिभ, p 261, 13.
 पित्त, p 153, 13.
 पित्तवृत्, p 134, 34.
 पित्तान, p 18, 14.
 पिनष्ट, p 207, 33.
 पिनस, p 150, n.
 पिनाक, p 6, 30. p 302,
     14.
 पिनकिन्, p 6, 27.
 पिपासा, p 234, 55.
 पिपीलिका, p 386, 8.
 पिप्पल, p 91, 1.
 पिप्पलि, p 108, n.
 पिप्पली, p 108, 15.
 पिप्पलीमूल, p 247, 11.
 पिश्, p 149, 49.
 पिवाल, p 94, 15.
 पिश्, p 153, 11.
 पिश्छ, p 38, 25.
 पिश्छी, p 38, n.
 पिशाच, p 2, 6.
 पिशित, p 154, 14.
 पिशुन, p 170, 26.
 पिशुना, p 117, 21.

पिट—पीव.

पिटक, p 232, 48.
 पिटप, p 76, n.
 पिटपचन, p 228, 32.
 पिटात, p 174, 41.
 पीठ, p 174, 40.
 पीठन, p 217, 78.
 पीडा, p 59, 3.
 पीत, p 37, 24.
 पीतक, p 245, 104.
 पीतदार्, p 98, 34.
 पीतद्रू, p 100, 40.
 पीतन, p 170, 27. p 92, 7.
 पीतसाखक, p 96, 24.
 पीता p 230, 41.
 पीताम्, p 4, 14.
 पीतिल, p 202, 11.
 पीतिन्, p 202, h.
 पीन, p 274, 10.
 पीनल, p 150, 2.
 पीनोडी, p 238, 72.
 पीयूष, p 234, 54. n.
     p 9, 44.
 पीष, p 92, 9. p 355,
     195.
 पीषपर्णी, p 106, 2.
 पीषवृ, p 274, 10.
 पीवर, p 274, 10.
 पीवरसनी, p 238, 72,

मुंच—पुच्च.

पंचली, p 139, 10.
 पुच्च, p 252, n.
 पुच्च, p 252, n.
 पुच्च, p 252, 20.
 पुच्च, p 290, 17.
 पुच्च, p 273, 8.
 पुच्च, p 204, 18.
 उच्च, p 136, 42.
 मुटकिनी, p 71, n.
 मुट्ठेदा, p 61, 7.
 मुट्ठेदन, p 77, 1.
 मुटी, p 401, 42.
 मुखरीक, p 16, 5. p 301,
     11. p 71, 41.
 मुखरीकाल, p 4, 14.
 मुख्य, p 116, 15.
 मुख्य, p 125, 29.
 मुख्य, p 103, 52.
 मुख्य, p 31, 4. p 346,
     162.
 मुख्य, p 184, 37.
 मुख्यन, p 12, 56.
 मुख्यनेत्र, p 14, 65.
 मुख्यमूर्ख, p 74, 8.
 मुख्यवृ, p 259, 3.
 मुख्यार्, p 395, n.
 मुत्तिका, p 133, 27.
 मुच्च (ल), p 143, 27.

DR. RUPAK MATE

पुच्च—पुरा.

पुच्चका, p 143, n.
 पुच्चिका, p 143, n.
 पुच्ची, p 143, n.
 पुच्चो, p 146, 37.
 पुहल, p 392, 20.
 पुनःपुनर्, p 376, 1.
 पुनर्, p 375, 14.
 पुनर्नव, p 159, n.
 पुनर्नवा, p 121, 14.
 पुनर्वंव, p 159, 34.
 पुनर्धू, p 142, 28.
 पुच्चाग, p 92, 6.
 पुम्ल, p 137, 1.
 पुरःसर, p 208, 40.
 पुर्, p 77, 1.
 पुर, p 94, 14. p352, 185.
 p 77, n.
 पुरत्स, p 378, 7.
 पुरद्वार, p 82, 16.
 पुरद्वर, p 8, 37.
 पुर्द्विंशि, p 138, n.
 पुर्द्वी, p 138, o.
 पुरस्, p 373, n.
 पुरस्त, p 324, 86.
 पुरस्त्, p 373, 7.
 p 383, n.
 पुरङ्, p 274, 13.
 पुरा, p 375, 15.

पुरा—पुषि.

पुराण, p 242, n.
 p39, 6.
 पुराणा, p 277, n.
 पुराणी, p 277, n.
 पुरातन, p 277, 26.
 पुराहन्त, p 39, 5.
 पुरि, p 77, n.
 पुरी, p 77, 1.
 पुरीतस्, p 155, 17.
 पुरीष, p 155, 19.
 पुर्, p 274, 13.
 पुष्प, p 32, 7. p 137, 1.
 p 92, 6. p 383, 220.
 पुष्पोत्तम, p 4, 16.
 पुरङ्, p 274, n.
 पुरङ्ग, p 8, 37.
 पुराग, p 208, 40.
 पुरागम, p 209, 40.
 पुरोगामिन्, p 209, 40.
 पुरोड़ाष, p 392, 21.
 पुरोधर्, p 192, 5.
 पुरोधागिन्, p 270, 46.
 पुरोहित, p 192, 5.
 पुराक, p 299, 5.
 पुरिल, p 62, 9.
 पुरिल्ल, p 252, 21.
 पुरोज्जाम, p 8, 40.
 पुरित, p 282, 46.

पुष्टा—पूत.

पुष्टर, p 132, n. p 15,
 1. p 60, 4. p71, 41.
 पुष्टराङ्, p 132, n.
 पुष्टरिणी, p 68, 27.
 पुष्टाष, p 273, 8.
 पुष्ट, p 282, 46.
 पुष्ट, p 90, 19.
 पुष्ट, p 14, 66.
 पुष्टतस्, p 245, 103.
 पुष्टदत्त, p 16, 5.
 पुष्टवत्तु, p 5, n.
 पुष्टवत्तुन्, p 5, 21.
 पुष्टफल, p 91, 2.
 पुष्टरथ, p 204, 19.
 पुष्टरस, p 90, 17.
 पुष्टलिङ्, p 133, 29.
 पुष्टवत्, p 26, 10.
 पुष्टवती, p 142, 20.
 पुष्टसमय, p 29, 18.
 पुष्टाङ्गन, p 245, n.
 पुष्ट, p 20, 23. p342, 149.
 पुष्टरथ, p 204, n.
 पुस्त, p 254, 29.
 पूण, p 126, 34. p304, 21.
 पूजा, p 184, 34.
 पूजित, p 239, 47.
 पूज्य, p 259, 5.
 पूर्, p 226, 23. p273, 5.

पूत—पूर्वी.

पूतना, p 100, 39.
पूतिक, p 97, 28.
पूतिकरज, p 97, 28.
पूतिकरज्ज, p 97, n.
पूतिका, p 123, n.
पूतिकात, p 99, 34.
p 100, 40.
पूतिगच्छ, p 36, 21.
पूतिकली, p 108, 14.
पूप, p 232, 48.
पूर, p 392, 20.
पूर्णी, p 97, 27.
पूरित, p 283, 48.
पूरम, p 137, 1. p 32, n.
पूर्ण, p 275, 15.
पूर्णदुर्भ, p 199, 32.
पूर्णना, p 26, n.
पूर्णनासी, p 26, n.
पूर्णिमा, p 26, 7.
पूर्णिमासी, p 26, n
पूर्ण, p 182, 27.
पूर्व, p 339, 126, n.
पूर्व, p 275, n. p 278,
30. p 339, n.
पूर्वज, p 147, 43.
पूर्वदेव, p 2, 7.
पूर्वपूर्वत, p 84, 2.
पूर्वाङ्ग, p 382, 20.

पूर्वे—पृष्ठ.

पूर्वेद्युस्, p 382, n.
पूर्ष, p 22, 31.
पूर्ष, p 96, 22.
पृष्ठा; p 117, 21.
पृष्ठि, p 288, 9.
पृष्ठा, p 41, 10.
पृष्ठना, p 210, 46.
पृष्ठक, p 376, 3.
पृष्ठकपर्णी, p 107, 11.
पृष्ठगात्रता, p 184, 37.
पृष्ठगतिका, p 33, 9.
पृष्ठगत्तन, p 232, 16.
p 331, 18.
पृष्ठचित्त, p 282, 43.
पृष्ठवी, p 73, n.
पृष्ठिनी, p 73, n.
पृष्ठ, p 229, 37. p 274, 10.
पृष्ठ, p 135, 38. p 232,
47.
पृष्ठुरोमन्, p 65, 17.
पृष्ठुर, p 274, 10.
पृष्ठी, p 73, 1.
पृष्ठीका, p 116, 13.
पृष्ठाकु, p 57, 6.
पृष्ठि, p 149, 48.
पृष्ठिपर्णी, p 107, n.
पृष्ठतु, p 61, 6. n. p 129, n.
पृष्ठत, p 61, n. p 129, n.

पृष्ठ—पैशा.

पृष्ठतात्त्व, p 12, n.
पृष्ठती, p 129, n.
पृष्ठत्तक, p 212, 54.
पृष्ठदश, p 12, 57.
पृष्ठदात्त, p 181, 23.
पृष्ठ, p 158, 29.
पृष्ठ, p 203, 14. p 297, 41.
पृष्ठि, p 149, n.
पृष्ठिपर्णी, p 107, 11.
पैधक, p 130, 15.
पैटक, p 254, 30.
पैटी, p 401, 42.
पैडा, p 254, n.
पैयूष, p 234, n. p 9. n.
पैखव, p 275, 15.
पैशल, p 252, 19. p 359,
207.
पैशि, p 135, n.
पैशी, p 135, 37.
पैशीकोष, p 135, n.
पैशल, p 252, n.
पैसल, p 252, n.
पैठर, p 231, 45.
पैद्वषसेव, p 143, 25.
पैद्वषस्त्रीव, p 143, 25.
पैद्व, p 189, 50.
पैद्व, p 9, n.
पैशाच, p 2, n.

BR. RUPNATH (DR. RUPDAYA KUMAR)

पोग—प्रका.

पोगण्ड, p 148, 46.
पोटगड, p 124, 28.
पैटा, p 140, 15.
पैल, p 135, 38.
पैतकी, p 123, n.
पैतवचिज्, p 63, 12.
पैतवाह, p 63, 12.
पैताधान, p 65, 19.
पैतिका, p 123, n.
पैती, p 135, n.
पोल, p 351, 182.
पैतिन्, p 144, n.
पैती, p 144, 29.
पैत्यर्थ्य, p 116, n.
पैर, p 125, 32.
पैरस्त, p 278, 30.
पैरव, p 160, 38.
पैरवी, p 160, n.
पैरोगच, p 227, 27.
पैर्यंवास, p 188, 47.
पैर्यंवी, p 26, n.
पैर्यंवासी, p 26, 7.
पैरास्त्य, p 14, 64.
पैरि, p 232, 47.
पैष, p 28, 15.
पैर्यक, p 245, 103.
ज्ञात्, p 378, 7.
प्रकारु, p 32, 5. p 88, 10.

प्रका—प्रष्ठा.

प्रकाष, p 235, 57.
प्रकार, p 346, 164.
प्रकाश, p 28, 36.
प्रकीर्णक, p 198, 31.
प्रकीर्ण, p 97, 28.
प्रकृति, p 32, 7. p 55, 37.
प्रकोष, p 159, 31.
प्रकृष्ट, p 293, 26.
प्रक्रिया, p 198, 31.
प्रकृष्ण, p 44, 3.
प्रकाश, p 44, 3.
प्रक्षेपन, p 212, n.
प्रक्षेपना, p 212, 55.
प्रक्षेदना, p 212, n.
प्रगल्भ, p 159, 31.
प्रगतिशालु, p 148, n.
प्रगतिशालुक, p 148, 47.
प्रगल्भ, p 264, 25.
प्रगाढ, p 313, 47.
प्रशुष, p 276, 21.
प्रगे, p 381, 19.
प्रथा, p 219, 87. p 370,
239.
प्रथाह, p 370, 239.
प्रथीव, p 398, 35.
प्रस्त्र, p 273, 7.
प्रवृष्ट, p 81, 12.
प्रवाष, p 81, 12.

प्रच—प्रणा.

प्रचक, p 214, 64.
प्रचलावित, p 266, 32.
प्रचुक, p 392, 20.
प्रचुर, p 274, 12.
प्रचेतस, p 12, 56.
प्रचेतनी, p 108, 12.
प्रचेतपठ, p 169, 18-
प्रचलन, p 41, n.
प्रचल, p 81, 14.
प्रचदिका, p 151, 6.
प्रचल, p 293, 25.
प्रचिन्, p 209, 41.
प्रचा, p 309, 34.
प्रचाता, p 141, 16.
प्रचापति, p 3, 12.
प्रचावती, p 144, 30.
प्रच, p 176, n.
p 148, n.
प्रचा, p 140, 12.
प्रचान, p 335, 125.
प्रचु, p 148, 47.
प्रछीन, p 135, 37.
प्रचय, p 293, 25. p 313,
153.
प्रचब, p 39, 4. p 47, n.
प्रचद, p 41, n.
प्रचाद, p 41, 11.
प्रचाक, p 70, n.

प्रणा—प्रति.

प्रणाली, p 70, 35.
 प्रणिधि, p 194, 13.
     p 329, 102.
 प्रणिहित, p 280, 36.
 प्रणीत, p 282, 45.
     p 180, 19.
 प्रणूत, p 285, 59.
 प्रणेय, p 264, 25.
 प्रति, p 88, n.
 प्रतन, p 277, 26.
 प्रत्त, p 160, 36.
 प्रतानिनी, p 88, 9.
 प्रताप, p 196, 20.
 प्रतापस, p 105, 61.
 प्रति, p 372, 6.
 प्रतिकर्ष्णन्, p 164, 1.
 प्रतिकाश, p 256, n.
 प्रतिकास, p 256, n.
 प्रतिकूल, p 279, 33.
 प्रतिकृति, p 256, 39.
 प्रतिकृष्ट, p 272, 3.
 प्रतिक्षिप्त, p 258, 42.
 प्रतिक्षम, p 210, 47.
     p 174, n.
 प्रतियाङ्, p 174, 40.
 प्रतिष्ठा, p 51, 26.
 प्रतिष्ठासन, p 218, 83.
 प्रतिष्ठाद्या, p 256, 36.

प्रति—प्रति.

प्रतिकागर, p 294, 28.
 प्रतिज्ञात, p 285, 58.
 प्रतिज्ञान, p 34, 14.
 प्रतिदान, p 240, n.
 प्रतिज्ञान, p 44, 4.
 प्रतिविधि, p 256, 36.
 प्रतिपत्, p 33, 10.
 प्रतिपद्, p 24, 1, p 26, n.
 प्रतिपञ्च, p 285, 57.
 प्रतिपादन, p 182, 23.
 प्रतिवच, p 258, 41.
 प्रतिवच्न, p 294, 27.
 प्रतिविच्च, p 256, 36.
 प्रतिवच्छ, p 30, 20.
 प्रतिवाचित, p 264, 25.
 प्रतिवू, p 258, n.
 प्रतिवा, p 256, 36.
 प्रतिवान, p 201, 7.
     p 256, 36.
 प्रतिवक्त, p 207, 33.
 प्रतिवक्त्र, p 331, 109.
 प्रतिवासना, p 256, 36.
 प्रतिरोधक, p 253, n.
 प्रतिरोधिन्, p 253, 25.
 प्रतिवचन, p 41, n.
 प्रतिवाक्य, p 41, 10.
 प्रतिविच्च, p 256, 36.
 प्रतिविचा, p 109, 18.

प्रति—प्रती.

प्रतिघासन, p 295, 34.
 प्रतिष्ठा, p 150, n.
 प्रतिष्ठाद्य, p 150, 2.
 प्रतिष्ठय, p 344, 155.
 प्रतिष्ठव, p 34, 14.
 प्रतिष्ठव, p 44, 4.
 प्रतिष्ठुव, p 285, n.
 प्रतिष्ठव, p 294, 27.
 प्रतिसर, p 349, 176.
 प्रतिसीरा, p 169, 22.
 प्रतिष्ठाव, p 150, n.
 प्रतिष्ठन, p 44, n.
 प्रतिष्ठत, p 268, 41.
 प्रतिष्ठार, p 250, n.
 प्रतिष्ठास, p 104, 57.
 प्रतीक, p 156, 21.
     p 299, 7.
 प्रतीकार, p 217, 79.
 प्रतीकाश, p 256, n.
 प्रतीकास, p 256, 38.
 प्रतीक्ष्य, p 259, 5.
 प्रतीची, p 15, 3.
 प्रतीत, p 323, 84.
     p 261, 9.
 प्रतीपदर्थिनी, p 137, 2.
 प्रतीर, p 61, 7.
 प्रतीहार, p 81, 16, p 848,
     172, p 192, 6.

प्रती—प्रत्यु.
प्रतोहारिन्, p 348, 172.
प्रतीक्षा, p 104, n.
प्रतोखी, p 78, 3.
प्रत्र, p 277, 26.
प्रत्यक्षपञ्ची, p 107, 7.
प्रत्यक्षेवी, p 107, 6.
प्रत्यञ्ज, p 278, 28.
प्रत्यय, p 278, 27.
प्रत्यञ्च, p 383, n.
प्रत्यन्, p 74, 7.
प्रत्यन्तपञ्च, p 85, 7.
प्रत्यय, p 342, 149.
प्रत्ययित, p 194, 13.
प्रत्ययिता, p 194, n.
प्रत्यर्थिन्, p 193, 11.
प्रत्यसित, p 285, 60.
प्रत्याख्यात, p 268, 40.
प्रत्याख्यान, p 295, 31.
प्रत्यादिट, p 268, 40.
प्रत्यादेय, p 295, 31.
प्रत्याखीड, p 212, 53.
प्रत्यासर, p 210, n.
प्रत्यासार, p 210, 47.
प्रत्याहार, p 291, 16.
प्रत्युत्काम, p 293, 26.
प्रत्युत्कान्ति, p 293, n.
प्रत्युष, p 24, n.
प्रत्युष, p 24, 2.

प्रत्यु—प्रपि.
प्रत्युषस्, p 24, n.
प्रत्युष, p 292, 19.
प्रथम, p 341, 146.
p 278, 30.
प्रथा, p 288, 9.
प्रथित, p 261, 9.
प्रथक, p 135, n.
प्रदर, p 347, 166.
प्रदिक, p 16, n.
प्रदीप, p 174, 40.
प्रदीपन, p 58, 10.
प्रदेश, p 159, 4.
प्रदेशन, p 157, 27.
प्रदेशनी, p 159, 32.
प्रदेशिन, p 159, n.
प्रदेश, p 25, 6.
प्रद्युष, p 5, 20.
प्रद्राव, p 217, 79.
प्रधन, p 216, 72.
प्रधान, p 192, 5. p 32, 7.
p 335, 125.
प्रधि, p 205, 24.
प्रपञ्च, p 307, 29.
प्रपद, p 156, 22.
प्रपा, p 79, 7.
प्रपात, p 84, 4.
प्रपितामह, p 145, 33.
प्रपितामही, p 145, n.

प्रपु—प्रम.
प्रपुनाष, p 120, n.
प्रपुचड, p 120, n.
प्रपुचाष, p 120, 12.
प्रपौणज्ञरीक, p 116, 15.
प्रफुल्ल, p 87, 7.
प्रपञ्चकल्पना, p 40, 6.
प्रपात, p 243, 93.p 359,
206.
प्रपोषन, p 170, 23.
प्रभञ्जन, p 12, 58.
प्रभद, p 360, 212.
प्रभा, p 23, 35.
प्रभाकर, p 22, 30.
प्रभात, p 24, 3.
प्रभाव, p 196, 21.
प्रभिज्ञ, p 200, 4.
प्रभु, p 261, 11.
प्रभूत, p 274, 12.
प्रभृष्टक, p 173, 37.
प्रभवस्, p 260, n.
प्रभव, p 6, 31.
प्रभवन, p 218, 83.
प्रभवाधिप, p 6, 27.
प्रभद, p 31, 2.
प्रभदपन, p 86, 3.
प्रभदा, p 137, 3.
प्रभदापन, p 86, n.
प्रभनस्, p 260, 7.

प्रभा—प्रव.

प्रभा, p 289, 10.
 प्रभाष, p 316, 56.
 प्रभासामङ्ग, p 145, n.
 प्रभाद, p 53, 30.
 प्रभापद्या, p 218, 81.
 प्रभापन, p 218, n.
 प्रभिति, p 289, 10.
 प्रभीत, p 181, 26.p218,
     86.
 प्रभीका, p 55, 37.
 प्रभुष, p 273, 6.
 प्रभुदित, p 284, 52.
 प्रभेह, p 151, n.
 प्रभोद, p 31, 2.
 प्रयत्, p 187, 44.
 प्रयत्त, p 232, 45.
 प्रयाम, p 292, 23.
 प्रयुचार्थ, p 293, n.
 प्रयोगार्थ, p 100, 40.
 प्रलम्बन, p 4, 18.
 प्रलय, p 30, 22. p54,35
 प्रलाप, p 42, 16.
 प्रवृण, p 316, 59.
 प्रवयत्ता, p 222, n.
 प्रवयस्, p 147, 42.
 प्रवर्ष, p 273, 7.
 प्रविक्षिका, p 40, 6.
 प्रवृह, p 219, 18.

प्रव—प्रस.

प्रवृष्ट, p 204, 20.
 प्रविल्लु, p 40, n.
 प्रविल्लुका, p 40, 6. n.
 प्रवृल्ली, p 40, n.
 प्रवारण, p 286, 3.
 प्रवाक्ष, p 46, 7.
 प्रवासन, p 218, 81.
 प्रवाह, p 291, 18.
 प्रवाहिका, p 151, 6.
 प्रविष्वाति, p 294, 23
 प्रविदारण, p 216, 72.
 प्रविश्वेष p 292, 26.
 प्रवीण, p 260, 4.
 प्रहृति, p40,8,p291,18.
 प्रदृष्ट, p 277, 26.
 प्रदेव, p 273, 26.
 प्रदेविण, p202,n,p264,49.
 प्रदेवो, p 202, 10.
 प्रदेवट, p 158, 31.
 प्रद्युम्न, p 278, 31.
 प्रज्ञ, p 41, 10.
 प्रज्ञि, p 22, n.
 प्रज्ञय, p 293, 25.
 प्रज्ञित, p 264, 25.
 प्रड, p 208, 40.
 प्रठवाह, p 236, 63.
 प्रठोही, p 238, 70.
 प्रसन्न, p 64, 27.

प्रस—प्रसूः

प्रसञ्जता, p 19, 18.
 प्रसञ्जा, p 257, 40.
 प्रसञ्जेरा, p 257, n.
 प्रसभ, p 217, 7.
 प्रसर, p 292, 23.
 प्रसरण, p 214, 64.
 प्रसरणि, p 214, n,
 प्रसरणी, p 214, n.
 प्रसव, p 289, 10. p360,
     210.
 प्रसववस्त्र, p 89, 15.
 प्रसव्य, p 279, 33,
 प्रसद्धा, p 379, 10.
 प्रसाद, p 18, 18.
 प्रसाधन, p164,1.p174,n.
 प्रसाधनी, p 164, 1.
 प्रसाधित, p 164, 2.
 प्रसारणी, p 214, n.
     p 122, 18.
 प्रसारिन्, p 266, 31.
 प्रसित, p 260, 9.
 प्रसिति, p 290, 14.
 प्रसिद्ध, p 330, 107.
 प्रसू, p 367, 231.p144,
     29.
 प्रसूता, p 141, 16.
 प्रसूति, p 289, 10.
 प्रसूतिका, p 141, 16.

प्रस्तु—प्राक्.
 प्रस्तुतिज्ञ, p 59, 3.
 प्रस्तुत, p 90, 17. p 336, 125.
 प्रस्तुत, p 220, n. p 280,
 38. p 160, 36.
 प्रस्तुता, p 156, 23.
 प्रस्तुति, p 160, n.
 प्रसेव, p 227, 26. p 46, n.
 प्रसेवक, p 46, 7.
 प्रस्तर, p 84, 4.
 प्रस्ताप, p 293, 24.
 प्रस्त, p 242, 89. p 85, 5.
 p 325, n.
 प्रस्तपुष्य, p 105, 59.
 प्रस्तान, p 214, 63.
 प्रस्तोठन, p 227, 26.
 प्रस्तव्य, p 85, 5.
 प्रस्ताव, p 155, 18.
 प्रस्तेद, p 54, n.
 प्रस्तर, p 25, 6.
 प्रस्तरण, p 204, n. p 212,
 50.
 प्रस्तरा, p 160, 55.
 प्रस्ति, p 68, 26.
 प्रस्तेति, p 40, n.
 प्रस्तेतिका, p 40, 6.
 प्रस्तुच, p 284, 52.
 प्रांशु, p 275, 19.
 प्राक्, p 380, 16.

प्राका—प्राय.
 प्राकार, p 78, 3.
 प्राकास, p 251, 16.
 प्रागंय, p 178, 15.
 प्राप्तहर, p 273, 7.
 प्राचार, p 289, 10.
 प्राच, p 383, n.
 प्राचिका, p 386, 8.
 प्राची, p 15, 3.
 प्राचीन, p 78, n
 प्राचीना, p 106, 3.
 प्राचीनावीत, p 188, 49.
 प्राचीर, p 78, 3.
 प्राच्य, p 74, 7.
 प्राचन, p 292, 12.
 प्राचिन, p 206, 27.
 प्रात्, p 176, 5.
 प्राता, p 140, 12. p 33, n.
 प्राती, p 140, 12.
 p 176, n.
 प्राति, p 274, 12.
 प्रातिकाक, p 192, 5.
 प्राति, p 12, 59.
 प्राणिन्, p 33, 8.
 प्रातर्, p 381, 19.
 प्रातिहार, p 250, n.
 प्रातिहारक, p 250, n.
 प्रातिहारिक, p 250, 11.
 प्रायनकलिक, p 177, 10.

प्रादू—प्राय.
 प्रादूस, p 375, 17.
 p 379, 12.
 प्रादेश, p 159, 34.
 प्रादेशन, p 182, 29.
 प्राध्यन्, p 377, 4.
 प्रात्, p 77, 17.
 प्राय, p 280, 36. p 284,
 54.
 प्राप्तपञ्चल, p 218, 85.
 प्राप्तरूप, p 338, 134.
 प्राप्ति, p 320, 71.
 प्राय, p 281, 42.
 प्रायत्, p 197, 27.
 प्राय, p 189, 52. p 344,
 155. p 380, 17.
 प्रायस्, p 410, 17.
 प्रार्थित, p 283, 47.
 प्रावस्त्र, p 173, 37.
 प्राविन्दित, p 165, 6.
 पालेव, p 19, 20.
 प्रावरण, p 169, 20.
 प्रावार, p 169, 19.
 प्राहत, p 168, 15. n.
 प्राहता, p 168, n.
 प्राह्य, p 30, 19.
 प्राह्या, p 30, n.
 प्राह्यावर्णी, p 106, 5.
 प्राय, p 214, n.

प्राप्त—प्रेष.

प्राप्त, p 214, 61.
 प्राप्ति, p 206, 25.
 प्राप्तिव्य, 236, 64.
 प्राप्ताद्, p 80, 9.
 प्राप्तिक, p 208, 38.
 प्राप्तिक, p 222, n.
 प्राप्ति, p 25, 3.
 प्रिय, p 145, 35.p272,3.
 प्रियक, p 96,22.p128,9.
 प्रियकृ,p99,36.p225,20.
 प्रियता, p 52, 27.
 प्रियव्यवद्, p 267, 36.
 प्रियाक, p 94, n.
 प्रीणन, p 287, 4.
 प्रीत, p 284, 52.
 प्रीति, p 31, 2.
 प्रट्, p 283, 48.
 प्रेषा, p 33, 10, p 365,
     226.
 प्रेषा, p 205, 21.
 प्रेषित, p 280, 36.
 प्रेत, p 59, 2. p218, 85
     p 317, 62.
 प्रेत्य, p 378, 8.
 प्रेत, p 52, n.
 प्रेतन्, p 52, 27.
 प्रेता, p 295, 34.
 प्रेत, p 265, 61.

प्रेष—फटा.

प्रेष, p 251, n.
प्रैष, p 251, n.
प्रैष्म, p 251, 17.
प्रोक्षण, p 181, 25.
प्रोक्षित, p 181, 26.
प्रोक्ष, p 204, 17.
प्रोड, p 129, n.
प्रोउपद, p 20, 24.
प्रोटी, p 65, 18.
प्रोउपद, p 29, 17.
प्रोड, p 277, 26.
झच, p 93, 13, n.
झण, p 117, 20, p 13.
झरग, p 127, 3, p 30.
झरङ्ग, p 127, 3.
झरङ्ग, p 340,
    p 127, n.
झच, p 90, 18.
झिल्ल, p 155, 17.
झील्ल, p 155, n.
झील्लतु, p 97, 29.
झुत, p 204, 16.
झुट, p 283, 48.
झोष, p 288, 9.
झात, p 285, 60.

PHANTHUS DRAKE

फङ्किका, p 107, 8
फटा, p 58, n.

फण—फाल.

परम्, p 58, n.
परम्, p 58, n.
परमा, p 58, 9.
परिवर्तक, p 105, 59.
परिन्, p 58, 7.
पर, p 213, n.
पर, p 240, 80.p89,15.
पर, 126,35. p 213,58.
परवत्, p 218, 58.
परवर्तयाणि, p 208, 39.
परवर्ति, p 87, n.
परविक, p 247, 112.
परवूर्, p 105, 59.
परवत्, p 87, 7.
परस, p 100, n.
पराधर्म, p 97, 26.
परिन्, p 87, 7.
परिन्, p 87, 7.
परिनो, p99,36.p118,2.
पर्वी, p 99, 36.
परेपर्वि, p 87, 6.
परेष्वाः, p 99, 35.
परगु, p 273, 6.
p 100, 42.
परगु, p 28, n.
पार्वित, p 231, 43.
पार्व, p 282, 44.
पर, 1228,13.p167,12

फालगु—बन्ध.

फालगुव, p 28, 15.
 फालगुनिका, p 28, 15.
 फालगुनी, p 386, 6.
 फूल, p 87, 8.
 फेन, p 246, 105.
 फेनिल, p 93, 12.
 फेरच, p 128, 5.
 फेच, p 128, 5.
 फेचक, p 235, n.
 फेवा, p 235, 56.
 फेचि, p 235, n.

 फच, p 288, n.
 फच, p 268, 48. p 282, 44.
 फचौ, p 254, n.
 फच, p 218, 84.
 फधिर, p 149, 48.
 फधु, p 139, n.
 फधु, p 329, 104. p 189, n.
     p 117, 21. p 137, 2.
 फधूटी, p 139, n.
 फधोद्युत, p 269, 44.
 फच, p 269, 45.
 फन्धक, p 328, 100.
 फन्धकी, p 159, 10.
 फन्धन, p 197, 26.
 फन्धनालय, p 219, 87.
 फन्धनी, p 238, n.

बन्ध—बलि.

बन्धस्तम्भ, p 201, 9.
 बन्धु, p 145, 34.
 बन्धुजीवक, p 103, 53.
 बन्धुता, p 145, 35.
 बन्धुर, p 276, 19.
 बन्धुव, p 143, 26.
 बन्धुक, p 103, 53.
 बन्धुर, p 276, n.
 बन्ध्य, p 87, 7.
 बन्ध्या, p 237, 69.
 बन्धु, p 349, 172.
 बल, p 4, 19. p 210, 46.
     p 216, 70. p 356,
     197. p 393, 22.
 बलवा, p 309, 33.
 बलवा, p 309, 33.
 बलव, p 4, n.
 बलधू, p 4, 18.
 बलभिका, p 121, 16.
 बलवित, p 281, 40.
 बलवत्, p 148, 44.
     p 376, 2.
 बलविद्यास, p 210, 47.
 बला, p 110, 25.
 बलात्कार, p 217, 77.
 बलाराति, p 7, 38.
 बलि, p 178, 13. p 197,
     27. p 356, 197.

बलि—बीभ.

बलिज्जिन्, p 4, 16.
 बलिसद्गन्, p 56, 1.
 बली, p 356, n.
 बलीवद्, p 235, 59.
 बलायणी, p 238, n.
 बलिष्ठ, p 2, n.
 बलंग, p 2, n.
 बल, p 374, 11.
 बाल, p 104, n.
 बाला, p 104, 55.
 बाला, p 59, 3.
 बालकिनेश, p 143, 26.
 बालव, p 145, 34.
 बाल, p 147, 42. p 114,
     10. p 162, 46. p 359,
     207. p 203, 14.
 बालगर्भिणी, p 238, 70.
 बालतन्त्र, p 98, 30.
 बालदलक, p 98, n.
 बालवि, p 204, 18.
 बालपत्र, p 98, n.
 बालहस्त, p 204, 18.
 बाला, p 147, n.
 बालेब, p 239, 78.
     p 107, 8.
 बालेयशाक, p 107, 8.
 बाल्य, p 146, 40.
 बीभल, p 369, 236.

बुद्ध—बोधि.

बुद्ध, p 154, n.
बुद्धन्, p 154, n.
बुद्धा, p 154, 15.
बुद्धाधारांस, p 154, n.
बुद्धी, p 154, n.
बुद्ध, p 329, n. p 2, 8.
p 285, 57.
बुद्धि, p 33, 10.
बुद्धुद, p 391, 19.
बुध, p 2, n. p 329, 103.
p 21, 27. p 176, 4.

बधित, p 285, 57.
बध्याचा, p 234, 54.
बुधित, p 263, 20.
बुध, p 225, n.
बुर, p 225, 22.
बूक, p 154, n.
बृहा, p 154, n.
बृह, p 154, n.
बृक्षन्, p 154, n.
बृक्षा, p 154, n.
बृच्छावा, p 8, n.
बृहारक, p 303, 16.
बृन्दित, p 285, 62.
बैत्त, p 110, 24.
बैल, p 90, n.
बोधकर, p 215, 65.
बोधि, p 91, n.

बोधि—म.

बोधिद्वय, p 91, 1.
ब्रति, p 319, n.
ब्रह्मचारिन्, p 175, 3.
p 186, 42.
ब्रह्मस्त्र, p 96, 22.
ब्रह्मत्व, p 189, 51.
ब्रह्मदर्भा, p 120, 10.
ब्रह्मदार, p 96, 22.
ब्रह्मगु, p 3, n. p 333,
117.
ब्रह्मपञ्च, p 58, 11.
ब्रह्मपूव, p 189, 51.
ब्रह्मवच, p 178, 14.
ब्रह्मवञ्चस्, p 184, 38.
ब्रह्मतिक, p 185, 38.
ब्रह्मती, p 6, n.
ब्रह्माद्युज्ज, p 189, 51.
ब्रह्मस्त्र, p 5, 22.
ब्रह्माङ्गि, p 185, 38.
ब्रह्मासम, p 185, 39.
ब्राह्म, p 189, 50.
ब्राह्मत्व, p 175, 4.
ब्राह्मत्वदिका, p 107, 8.
ब्राह्मत्वो, p 107, 8.
ब्राह्मी, p 38, 1. p 6, 31.
p 118, 3.
म, p 20, 22.

भक्त—भद्र.

भक्त, p 233, 48.
भवत, p 263, 20.
भवित, p 285, 60.
भव्यकार, p 227, 28.
भग, p 157, 27. p 306,
27.
भगवत्, p 151, 7.
भगवत्, p 3, 8.
भगिनो, p 144, 29.
भगी, p 144, n.
भङ्ग, p 61, 5.
भङ्गा, p 225, 20.
भङ्गि, p 386, 8.
भवत्यान, p 197, 24.
भठ, p 207, 29.
भटिल, p 231, 45.
भडारक, p 48, 13.
भडिनी, p 48, 13.
भडाकी, p 112, 2.
भिलुर, p 101, n.
भिलुरी, p 107, n.
भिलुल, p 101, 44.
भण्डी, p 107, 9.
भण्डीर, p 101, n.
भण्डीरी, p 107, 9.
भण्डीव, p 101, n.
भद्र, p 31, 3.
भद्रक, p 272, n.

DR. RUPNATH DEE RUPAK MATE

भद्र—भर्तुः
 भद्रकुम्हा, p 199, 32.
 भद्रदाव, p 98, 34.
 भद्रपदा, p 20, n.
 भद्रपर्णी, p 94, 16.
 भद्रवल्ल, p 4, n.
 भद्रवत्ता, p 122, 18.
 भद्रसुखाक, p 124, 25.
 भद्रवत, p 102, 47.
 भद्रवल्ल, p 4, n.
 भद्रवत्ता, p 122, 18.
 भद्रच्छी, p 172, 32.
 भद्रासन, p 198, 31.
 भव, p 50, 21.
 भवहूर, p 50, 20.
 भवहूत, p 269, 42.
 भवानक, p 50, 20.
 भर, p 13, 61. p 242, n.
 भरच्छ, p 256, 39.
 भरण्य, p 256, 39.
 भरवत्तुभुज्, p 263, 15.
 भरवत्ता, p 256, n.
 भरत, p 250, 12.
 भरतवर्ष, p 74, n.
 भरद्वाज, p 130, 15.
 भग्, p 6, 29.
 भव्यं, p 6, n.
 भज्जंदारिक, p 48, n.
 भर्तुः, p 145, 35.

भर्तु—भागि.
 भर्तुः दारक, p 48, 12.
 भर्तुः दारिका, p 48, 13.
 भर्तुः न, p 42, 14.
 भर्तुः न्, p 243, 95.
 भहु, p 392, 21. p 127, 4.
 भहातक, p 96, n.
 भहातकी, p 96, 23.
 भह्मक, p 127 n.
 भह्मूक, p 127, n.
 भव, p 6, 30. p 359,
     208.
 भवन, p 80, 11.
 भवानी, p 6, 32.
 भविक, p 31, 4.
 भविहृ, p 265, 29.
 भविष्य, p 265, 29.
 भव्य, p 31, 4. p 403, n.
 भव्या, p 403, n.
 भवक, p 252, 22.
 भव्या, p 255, 33.
 भव्यगव्यनी, p 114, 8.
 भव्यगभाः, p 101, 43.
 भव्यन्, p 320, 72.
 भा, p 23, 35.
 भाग, p 242, 90.
 भागवेच, p 197, 27.
     p 32, 6.
 भागिनेय, p 145, 32.

भागि—भालु.
 भागिनी, p 48, n.
 भागिनेबी, p 145, n.
 भागीरथी, p 69, 31.
 भाव्य, p 32, 6.
 भाङ्गीन, p 221, n.
 भालु, p 229, 33.
 भालु, p 229, 33.
 भइ, p 29, 17.
 भाद्रपद, p 29, 17.
 भाद्रपदा, p 20, 24.
 भाद्रु, p 22, 32. p 22,
     35. p 330, 107.
 भाद्रिनी, p 137, 4.
 भार, p 242, 87.
 भारत, p 250, n. p 74, 6.
 भारती, p 38, 1.
 भारद्वाज, p 130, n.
 भारद्वाजी, p 113, 4.
 भारवटि, p 254, 30.
 भारवाह, p 251, 15.
 भारिक, p 251, 15.
 भारिन्, p 251, n.
 भार्गव, p 21, 26.
 भार्गवी, p 123, 24.
 भार्गी, p 107, 8.
 भार्या, p 138, 6.
 भाव्यापती, p 146, 38.
 भालुक, p 127, n.

मासु—भिया.

भाष्मूक, p 127, 4.
 भाव, p 48, 12. p 50,
     21. p 360, 209.
 भावोधक, p 50, 21.
 भावित, p 232, 46.
 भाविनी, p 137, 3.
 भावुक, p 31, 4.
 भाष्य, 28, 58.
 भाषा, p 38, 1.
 भावित, p 38, 1.
 भाष्य, p 396, 31.
 भास्, p 23, n.
 भास्तर, p 22, 30.
 भास्तु, p 22, 30.
 भिक्षा, p 287, 6. p 265,
     226.
 भिक्षु, p 175, 3. p 185, 41.
 भिक्षुकी, p 143, 26.
 भित्ति, p 18, 17.
 भित्ति, p 78, 4.
 भिदा, p 287, 5.
 भिदि, p 9, n. p 26, 21.
 भिड, p 9, n.
 भिट्ठर, p 9, 42.
 भिन्दिपाल, p 213, 59.
 भिज, p 279, 32. p 283,
     50.
 भिया, p 50, n.

भिष—भुज.

भिषय, p 152, 8.
 भिष्मा, p 233, n.
 भिष्मिका, p 233, n.
 भिष्मिटा, p 233, n.
 भिष्मिटा, p 233, n.
 भिष्मिटा, p 233, 48.
 भिष्मिटा, p 233, 49.
 भिष्मिटा, p 233, 48.
 भिष्मिटा, p 233, n.
 भी, p 50, 21.
 भीत, p 50, n.
 भीति, p 50, 21.
 भीम, p 50, 20. p 6, 30.
 भीरु, p 127, 3. p 264, 26.
 भीरुक, p 264, 26.
 भीषणवी, p 109, 19.
 भीहु, p 137, n.
 भीष्म, p 265, 26.
 भीष्म, p 50, 20.
 भीष्म, p 50, 20.
 भीष्म, p 69, 31.
 भक्त, p 285, 60.
 भक्तसुजित, p 235, 56.
 भग्न, p 276, 21. p 281, 40.
 भज, p 158, 31.
 भजग, p 57, 6.
 भजङ्ग, p 57, 6.

भुज—भूमि.

भजङ्गभज्, p 133, 30.
 भजङ्गन, p 57, 6.
 भजङ्गाची, p 112, 3.
 भजङ्गिरस्, p 158, 29.
 भजा, p 158, n.
 भजालर, p 158, 28.
 भजिष्म, p 251, 17.
 भज्ञ, p 60, 3.
 भू, p 73, 2. n.
 भूत, p 2, 6. p 256, n.
     p 284, 54. p 322, 80.
 भूतकेश, p 247, 111.
 भूतपाल, p 100, 39.
 भूतवेशी, p 103, 51.
 भूतालगु, p 331, 108.
 भूति, p 7, 31.
 भूतिक, p 300, 8.
 भूतेष, p 6, 26.
 भूदार, p 127, 2.
 भूदेव, p 175, 3.
 भूनिम्ब, p 119, 8.
 भूप, p 191, 1.
 भूपदी, p 102, 50.
 भूपाल, p 191, n.
 भूभट्ट, p 318, 63. .
 भूमनु, p 274, n.
 भूमि, p 73, 2.
 भूमिजम्बुका, p 95, 18.

DR.RUPAK MATHUR

भूमि—भृत.

भूमिदेव, p 175, n.
 भूमिपाल, p 191, n.
 भूमिकृष्ण, p 220, 1.
 भूमी, p 73, n.
 भूयस, p 274, 18.
 भूविठ, p 274, 18.
 भूरि, p 274, 13, p 352, n.
 भूरिपेना, p 120, 9.
 भूरियाय, p 128, 5.
 भूरुचडी, p 102, 50.
 भूर्ज्ञ, p 97, 26.
 भूर्षण, p 164, n.
 भूषा, p 164, 2.
 भूषित, p 164, 2.
 भूषण, p 265, 29.
 भूसूख, p 125, 32.
 भूजटि, p 55, n.
 भूजटी, p 55, n.
 भूकुंस, p 47, n.
 भूग, p 20, n.
 भूगु, p 84, 4, p 21, n.
 भूङ्ग, p 130, 10.
 भूङ्गरजस, p 121, n.
 भूङ्गराज, p 121, 17.
 भूङ्गराजन्, p 121, n.
 भूङ्गार, p 199, 32.
 भूङ्गारी, p 133, 28.
 भूतक, p 251, 15.

भृति—भृकु.

भृति, p 256, 38.
 भृतिभृज, p 251, 15.
 भृस, p 251, 17.
 भृता, p 256, 38.
 भृष, p 13, 62.
 भृष्टवप, p 282, 47.
 भैक्ष, p 67, 24.
 भैकी, p 67, 24.
 भैद, p 196, 20.
 भैदित, p 283, 50.
 भैरी, p 46, 6.
 भैवजा, p 150, 1.
 भैक्ष, p 187, 46.
 भैरव, p 50, 19.
 भैषच्छ, p 150, 1.
 भोज, p 210, n, p 305, 24.
 भोगवत्, p 320, n.
 भोगवती, p 320, 72.
 भोगिन्, p 58, 8.
 भोगिनी, p 138, 5
 भोजन, p 234, 55.
 भोस्, p 378, 7.
 भोज, p 21, 27.
 भोरिक, p 192, 7.
 भैंश, p 197, 23.
 भैकुण, p 47, n.
 भैकुंस, p 47, 11.
 भैक्षटि, p 55, 37.

भृकु—मक.

भृकुटी, p 55, 37.
 भृम, p 34, 18, p 61, 6.
 p 288, 9.
 भृमर, p 183, 29.
 भृमरक, p 163, 47.
 भृषि, p 288, 9.
 भृष, p 284, 53.
 भृतिष्यु, p 164, 2.
 भृतरौ, p 146, 36.
 भृद्वज, p 146, 36.
 भृद्वजाया, p 144, 30.
 p 146, 36.
 भृद्वगिनी, p 146, 36.
 भृद्वज, p 146, n.
 भृद्वीय, p 846, 86.
 भृन्ति, p 34, 13.
 भृइ, p 228, 30.
 भृकुंस, p 47, 11.
 भृकुटी, p 55, 37.
 भृण, p 146, 39.
 भू, p 162, 43, p 84, n.
 भूकुंस, p 47, 11.
 भूकुटि, p 55, 37, n.
 भूकुटी, p 55, n.
 भूषण, p 314, 48.
 भैष, p 197, 23.
 भक्त, p 66, 20.

मक—मस्तु

मकरध्वनि, p 5, 21.
 मकरन्द, p 90, 17.
 मकुट, p 164, 3.
 मकुर, p 174, n.
 मकुष्टक, p 224, n.
 मकुष्टक, p 224, 17.
 मकुव्यक, p 120, n.
 मचिका, p 133, 26.
     p 399, n.
 मख, p 178, 13.
 मगध, p 215, 65. n.
 मधवन्, p 7, 36. n.
 मधवान्, p 7, n.
 महूर, p 174, n.
 मंच, p 376, 2.
 महूल, p 31, 3.
 महूल्यक, p 224, 17.
 महूल्या, p 171, 28.
 मचिंका, p 32, 5.
 मज्जा, p 88, 12.
 मच्छूषा, p 254, n.
 मच्छ, p 65, n.
 मच्छ, p 174, 39.
 मच्छरि, p 89, 13.
 मच्छरी, p 89, n.
 मच्छिडा, p 107, 9.
 मच्छीर, p 166, 11.
 मच्छु, p 272, 2.

मस्तु—मत्त.

मस्तु च, p 272, 2.
 मस्तु षा, p 254, 30.
 मठ, p 79, 8.
 महु, p 47, 8.
 मणि, p 243, 94.
 मणिक, p 228, 31.
 मणिमन्द, p 159, 32.
 मणी, p 243, n.
 मणु, p 233, 49. p 98, 32.
 मणुन, p 164, 3. p 265, 29.
 मणुना, p 385, n.
 मणुप, p 80, 9.
 मणुस, p 22, 34. p 18,
     17. p 16, 7. p 210, n.
 मणुवा, p 151, 5.
 मणुवाम, p 213, 57.
 मणुवेश, p 191, 2.
 मणुवारक, p 250, 10.
 मणित, p 164, 1.
 मणुल, p 67, 24.
 मणुकपर्यं, p 99, 37.
 मणुकपर्यी, p 107, 9.
 मणुर, p 244, 29.
 मत्तुना, p 200, 2.
 मत्तिका, p 32, 5.
 मति, p 33, 10.
 मत्त, p 200, 4. p 284,
     52. p 264, 23.

मत्त—मद्र.

मत्तकाशिनी, p 137, 4.
 मत्तकाषिणी, p 137, n.
 मत्तकासिनी, p 137, n.
 मत्तु, p 65, n.
 मत्तर, p 349, 174.
 मत्ती, p 65, n.
 मत्तु, p 65, 17. n.
 मत्तुप्रस्तो, p 231, 43.
 मत्तुप्रधानी, p 64, 16.
 मत्तुप्रिता, p 106, 4.
 मत्तुप्रस्त, p 134, n.
 मत्तुप्रयेषन, p 64, 16.
 मत्तुप्रयेषनी, p 64, n.
 मत्तुप्राची, p 118, 3.
 मचित, p 234, 53.
 मद, p 200, 5. p 326, 94.
 मदकल, p 200, 3.
 मदन, p 5, 20. p 98,
     38. p 104, 58.
 मदस्याम, p 257, 41.
 मदिरा, p 257, 40.
 मदिराम्भ, p 79, 8.
 महोल्लट, p 200, 3.
 महु, p 134, 34.
 महुर, p 65, 19.
 महुरसी, p 67, n.
 मद्य, p 257, 40.
 मद्र, p 45, n.

DR.RUPAKHATE

मधु—मधु.

मधु, p 246, 108. p 257,
41. p 330, 105. p 28,
15. p 119, 7. p 92, n.
मधुक, p 92, n. p 111, 28.
p 215, n.
मधुकर, p 133, 29.
मधुकर, p 257, 41.
मधुहृष्ट, p 92, 8.
मधुप, p 133, 29.
मधुपर्यंका, p 94, 16.
p 108, 13.
मधुपर्यी, p 106, 1.
मधुपात्रिन्, p 133, n.
मधुपत्रिका, p 133, 26.
मधुपात्रीक, p 257, n.
मधुवटिका, p 111, 28.
मधुर, p 35, 18. p 355,
193.
मधुरक, p 119, 8.
मधुरसा, p 106, 2.
p 111, 26.
मधुरा, p 122, 1.
मधुरिका, p 119, 23.
मधुरिषु, p 4, 15.
मधुखि॒, p 133, 29.
मधुधार, p 257, 41.
मधुद्रव, p 133, 29.
मधुयिषु, p 93, 12

मधु—मधु.

मधुनेषी, p 106, 2.
मधुठोक, p 92, 8.
मधुज्जवा, p 116, n.
मधुक, p 92, 8.
मधुचिट्ठ, p 246, 108.
मधुखल, p 92, 8.
मधुखिका, p 106, 2.
मध्य, p 158, 30. p 47, 9.
p 346, 163.
मध्यदेश, p 74, 7.
मध्यम, p 45, 1. p 158,
30. p 74, 7.
मध्यमा, p 120, 8. p 159, 33.
मध्या, p 139, n.
मध्याक्, p 25, 3.
मध्याम, p 257, 41.
मध्याखल, p 246, n.
मध्यःशिला, p 246, 108.
मनःसिला, p 246, n.
मनसु, p 33, 9.
मनस्तार, p 33, 11.
मनसिकार, p 33, n.
मनसिका, p 5, 21.
मनाक्, p 378, 8.
मनित, p 285, 57.
मनीषा, p 33, 10.
मनीषिन्, p 176, 5.
मनु, p 400, 38.

मनु—मन्द.

मनुज, p 137, 1.
मनुषी, p 137, n.
मनुष्य, p 137, 1.
मनुष्यवर्गमन्, p 14, 64.
मनोषुपा, p 246, 108.
मनोल, p 5, n.
मनोज्ञ, p 261, 13.
मनोज्ञ, p 272, 2.
मनोज्ञा, p 246, n.
मनोरथ, p 52, 27.
मनोरम, p 272, 2.
मनोइत, p 268, 41.
मनोहर, p 272, n.
मनोहरिन्, p 272, n.
मनोज्ञा, p 246, 108.
मनु, p 197, 26.
मन्त्र, p 348, 169.
मन्त्रव्याख्यात, p 176, 7.
मन्त्रिन्, p 192, 4.
मन्त्र, p 239, 74.
मन्त्रदण्डक, p 239, 74.
मन्त्रन्, p 239, 74.
मन्त्रगी, p 239, 75.
मन्त्रर, p 209, 40.
मन्त्रान, p 239, 74.
मन्द, p 252, 19. p 327, 97.
मन्दगामिन्, p 209, 40.

मर्हा—मरि.	मरी—मरा.	मरा—मह.
मन्दाकिनी, p 9, 44.	मरीच, p 229, 36.	मरा, p 116, n.
मन्दाच, p 51, 23.	मरीचि, p 22, 35.	मलिन, p 272, 4.
मन्दार, p 105, 61. p 9, 45. p 92, 6.	मरीचिका, p 23, 37.	मलिनी, p 142, 20.
मन्दास, p 51, n.	मर, p 347, 165. p 74, 5.	मलिन्दुच, p 253, 25.
मन्दिर, p 79, 5. p 352, 186.	मरत्, p 12, 58. p 317, 61. n.	मलोमस, p 272, 4.
मन्दुरा, p 79, 7.	मरत्, p 317, 61. n.	मलू, p 392, 21.
मन्दोच्छ, p 23, 36.	मरत्यत्, p 7, 36.	मलूक, p 399, 37.
मन्दू, p 45, 2.	मरवाला, p 117, 21.	मलिका, p 102, 50.
मन्द्र, p 5, 20. p 91, 1.	मरवंक, p 98, 83. p 105, 59.	मलिकाल, p 132, n.
मन्दा, p 154, 16.	मकड़, p 127, 3.	मलित, p 280, n.
मन्दु, p 51, 25. p 344, 155.	मकटक, p 129, 13.	मलि, p 387, n.
मन्दन्वर, p 30, 22.	मकटी, p 97, 99. p 106, 5.	मली, p 387, 10.
मपठक, p 224, n.	मल्ल, p 137, 1.	मल्हर, p 224, n.
मपुठक, p 224, 17.	महंग, p 292, 22.	मल्हरा, p 224, n.
मव, p 239, 75.	महंव, p 47, 8.	मल्हर, p 224, 17.
मवठक, p 224, n.	महित, p 280, n.	मल्हरविद्वा, p 111, 27.
मवु, p 14, 66.	मध्य, p 396, 30.	मल्हरा, p 224, n.
मवुठक, p 224, n.	मध्यंत, p 44, 2.	मल्हव, p 232, 46.
मयू, p 22, 34. p 304, 19.	मध्यस्थुश, p 279, 33.	मल्हर, p 124, 26.
मयूर, p 111, 30. p 34, 30.	मध्योदा, p 197, 26.	मल्हरित्यू, p 185, 41.
मयूरक, p 242, 101. p 107, 7.	मरा, p 155, 16. p 357, 199.	मल्हा, p 162, n.
मयूरीकुकुटी, p 402, n.	मलदूषित, p 272, 4.	मल्हक, p 162, 46.
मरकत, p 243, 92.	मराप, p 100, 42.	मलिक, p 154, 16.
मरच, p 218, 85.	मरायज, p 172, 32.	मसु, p 234, 54.
मरिच, p 229, n.	मरय, p 100, n.	मह, p 367, n. p 55, 38.
		महत्, p 274, 10.
		महती, p 320, 72.

मह—महि.
 महस्, p 367, 133, n.
 महाकन्द, p 121, 14.
 महाकुल, p 175, 2.
 महाकृष्ण, p 239, 75.
 महावासी, p 113, 5.
 महादेव, p 6, 28.
 महावन, p 137, 14.
 महानस, p 227, 27.
 महामाल, p 192, 5.
 महायज्ञ, p 178, 14.
 महाराजत, p 243, 95.
 महाराजन, p 246, 107.
 महारथ्य, p 86, 1.
 महाराजक, p 2, n.
 महाराजिक, p 2, 5.
 महारोट्रव, p 59, 1.
 महाशय, p 259, 3.
 महाशूद्री, p 140, 18.
 महाबेता, p 111, 29.
 महाबहा, p 119,
 p 104, 54.
 महासेन, p 7, 34.
 महि, p 73, n.
 महिन, p 84, n.
 महिर, p 22, n.
 महिला, p 99, 35. p 137, 2.
 महिष, p 128, 4.
 महिषी, p 128, n. p 138, 5.

मही—माग.
 मही, p 73, 3.
 महीचित, p 191, 1.
 महीब्र, p 84, 1.
 महीघर, p 84, n.
 महीहङ्ग, p 87, 5.
 महीलता, p 66, 21.
 महीला, p 137, n.
 महीसुत, p 21, 27.
 महेच्छ, p 259, 3.
 महेरणा, p 115, 12.
 महेश्वा, p 115, n.
 महेला, p 137, n.
 महेवर, p 6, 25.
 महोच, p 236, 61.
 महोत्यव, p 71, 39.
 महोत्तम, p 259, 3.
 महोद्युम, p 259, 3.
 महोपच, p 121, 13. p 109,
 18. p 230, 38.
 महोवधी, p 230, n.
 मा, p 379, 11.
 मांस, p 154, 14.
 मांसक, p 148, 44.
 मांसिक, p 251, 14.
 माचिक, p 246, 108.
 मागध, p 215, 65.
 p 248, 2.
 मागधी, p 103, 51.
 p 108, 15.

माघ—माट.
 माघ, p 28, 15.
 माघ्य, p 103, 53.
 माठर, p 22, 33.
 माढि, p 386, n.
 माखच, p 137, n.
 माष्वर, p 166, 7.
 p 147, 42.
 माष्वय, p 297, 40.
 माणिक्य, p 396, 31.
 माणिक्यम, p 230, n.
 माणिक्यं, p 230, 42.
 मातङ्ग, p 252, 20.
 p 305, 22.
 मातरपितरौ, p 146, 37.
 मातरिश्वन्, p 12, 57.
 मातसि, p 8, 41.
 मातापितरौ, p 146, 37.
 मातामङ्ग, p 145, 33.
 मातुल, p 104, 58.
 p 144, 31.
 मातुलपुञ्चक, p 105, 58.
 मातुलानी, p 144, 30.
 मातुलाहि, p 57, 6.
 मातुली, p 144, 30.
 मातुलङ्गक, p 105, 59.
 मातुल, p 6, 31. p 48, 14.
 p 144, n. p 237, 66.

माण—मायि.

मातृसेवा, p 143, n.
 मातृस्वर्गीय, p 143, n.
 मातृस्वर्गीय, p 143, n.
 मातृस्वर्गीया, p 143, n.
 मात्र, p 350, 180.
 मात्रा, p 350, 179-
     p 274, 11.
 माद, p 290, 12.
 मादव, p 3, 13. p 29, 16.
 माधवक, p 257, 41.
 माधवी, p 103, 52. n.
 माधवीकरण, p 103, 52.
 माध्वक, p 257, n.
 माध्वीक, p 257, 41.
 मान, p 50, 22. p 241, 85.
 मानव, p 137, 1.
 मानव्य, p 297, n.
 मानस, p 33, 9.
 मानसोकर, p 132, 22.
 मानिनी, p 137, n.
 मानुष, p 137, 1.
 मानुषी, p 137, n.
 मानुषक, p 297, 42. .
 माया, p 250, 11.
 मायाकार, p 250, 11.
 मायादेवीसुत, p 3, 10.
 मायाचिन्, p 250, n.
 मायिन्, p 250, n.

मात्र—माला.

मात्र, p 153, 13.
 मायूर, p 137, 43.
 मार, p 5, 20.
 मारवित्, p 3, 8.
 मारण, p 219, 83.
 मारिष, p 48, 14.
 मारुत, p 12, 58.
 मार्कंघ, p 121, 17.
 मार्ग, p 28, 14.
 मार्गश, p 212, 55. p 270,
     49. p 294, 30.
 मार्गशीर्ष, p 28, 14.
 मार्गित, p 254, 54.
 मार्जन, p 94, 13.
 मार्जन, p 170, 22.
 मार्जनार, p 128, 6.
 मार्जिता, p 231, 44.
 मार्जन्त, p 22, 31.
 मार्जन्तार, p 22, n.
 मार्हिक, p 251, 13.
 मार्हीक, p 257, n.
 मार्षक, p 48, n.
 माटि, p 170, 22.
 मालक, p 100, 42.
 मालती, p 103, 53.
 माला, p 173, 36.
 मालाकर, p 249, 5.
 मालाणक, p 125, 32.

मालि—मिथ्या.

मालिक, p 249, 5.
 मालुधान, p 57, 6.
 मालूर, p 93, 12.
 माल्य, p 173, 36.
 माल्यन्, p 84, 3.
 माल, p 241, n.
 मालपर्णी, p 119, 4.
 मालीण, p 221, n.
 माल्य, p 221, n.
 मास, p 27, 12. p 241, n.
 मासर, p 233, 49.
 मालिक, p 183, 31.
 माला, p 379, 11.
 मालाकुल, p 175, n.
 मालिष्य, p 248, 3.
 मालेशी, p 237, 66.
 मितम्बर, p 270, 48.
 मित्र, p 193, n. p 194, n.
     p 194, 12. p 193, 9.
     p 22, 31. p 348, 169.
     p 194, n.
 मित्रा, p 194, n.
 मिथ्य, p 375, 17.
 मिथुन, p 135, 38.
 मिथ्या, p 380, 15.
 मिथ्यादाढि, p 34, 13.
 मिथ्याभियोग, p 41, 11.
 मिथ्याभियंसन, p 41, 11.

मिथ्या—मुक्ता.	मुक्ता—मुरा.	मुर्वी—मूलि.
मिथ्यामति, p 34, 13.	मुक्तास्फोट, p 67, 23.	मुर्वी, p 106, n.
मिथि, p 110, n. p 117, n. p 122, n.	मुक्ति, p 84, 15.	मुश्ली, p 129, n. p 4, n.
मिथ्या, p 110, 23.	मुख, p 82, 19. p 161, 40. p 273, n.	मुष्ठ, p 226, n.
मिथ्या, p 110, 24.	मुखर, p 267, 36.	मुष्ठी, p 4, n. p 114, n. p 129, n.
मिथि, p 117, n. p 122, n.	मुख्यासन, p 36, 20.	मुष्ठ्य, p 269, n.
मिथी, p 117, n.	मुख्य, p 185, 39.	मुधा, p 255, n.
मिसि, p 110, n. p 122, 17.	मुख्य, p 270, n.	मुपका, p 255, n.
मिसो, p 110, n. p 117, 22.	मुख्य, p 149, 48. p 398, 34.	मुचित, p 280, 37.
मिहिका, p 19, 20.	मुख्या, p 149, n.	मुच्छ, p 157, 27.
मिहिर, p 22, 31.	मुख्यित, p 149, 48. p 279, 35.	मुच्छक, p 95, 20.
मीढ, p 282, 46.	मुख्यिन्, p 290, 10.	मुटि, p 160, 37.
मीन, p 65, 17.	मुह, p 31, n.	मुदिष्ट, p 290, 14.
मीनकेतन, p 5, 20.	मुहा, p 31, n.	मुस्त, p 226, 25.
मुकुट, p 164, n.	मुहिन, p 31, n.	मुस्तिन्, p 4, 19.
मुकुन्द, p 114, n.	मुहिर, p 16, 9.	मुस्ति, p 114, 7. p 129, 12.
मुकुन्दक, p 121, n.	मुहयर्यी, p 112, 1.	मुस्त्य, p 267, 45.
मुकुन्द, p 114, n.	मुहर, p 213, 59.	मुस्तक, p 124, 25.
मुकुर, p 174, 41.	मुहष्टक, p 224, n.	मुस्ता, p 124, 25.
मुकुल, p 89, 16.	मुधा, p 377, 4.	मुड्डभाँधा, p 42, 16.
मुकुष्टक, p 224, n.	मुनि, p 186, 41.	मुड्डर, p 376, 1.
मुकुखक, p 120, n.	मुनिष्टुष्ट, p 273, n.	मुह्यं, p 27, 11.
मुक्त, p 396, n.	मुनीन्द्र, p 3, 9.	मूक, p 261, 13. p 268, 38.
मुक्तकम्बक, p 57, 6.	मुढ, p 400, 38.	मूढ, p 270, 48.
मुक्ता, p 243, 93.	मुरा, p 46, 5. n.	मूत, p 282, 44.
मुक्तापखो, p 165, 6.	मुरा, p 115, 11.	मूत्र, p 155, 18.
		मूवलच्छ, p 152, 7.
		मूत्रित, p 282, 46.

मूर्ख—मृग.

मूर्ख, p 270, 48.
 मूर्खा, p 217, 78.
 मूर्खाल, p 153, 12.
 मूर्खित, p 153, 12.
 p 324, 85.
 मूण, p 282, n.
 मूर्च्छ, p 153, 12. p 277, 26.
 मूर्च्छि, p 156, 22. p 319, 69.
 मूर्च्छित्, p 277, 26.
 मूर्च्छन्, p 162, 46.
 मूर्च्छाभिविक्त, p 191, 1,
 p 318, 64.
 मूर्छा, p 106, 2.
 मूख, p 88, 12. p 358,
 202.
 मूखक, p 123, 23.
 मूखकम्बन्, p 287, 4.
 मूखधन, p 240, 80.
 मूख्य, p 240, 80. p 256, 39
 मूषा, p 255, 33. p 409,
 38.
 मूषिक, p 129, 12.
 मूषिकपर्णी, p 107, 6.
 मूषिका, p 255, n.
 मूषित, p 280, 37.
 मूषी, p 255, n.
 मृग, p 294, 30. p 128,
 8. p 172, n. p 305,
 21. p 20, n.

मृग—मृणा.

मृगचा, p 294, 30.
 मृगदृष्टा, p 23, 37.
 मृगदंशव, p 252, 22.
 मृगधूतंक, p 128, 5.
 मृगनामि, p 172, 31.
 मृगवधारी, p 252, 21.
 मृगवन्मी, p 253, 27.
 मृगमद, p 172, 31.
 मृगया, p 253, 24.
 p 294, n.
 मृगशु, p 252, 21.
 मृगरोमज, p 157, 13.
 मृगव्य, p 253, 24.
 मृगविरर, p 20, 24. n.
 मृगविरा, p 20, n.
 मृगवीरे, p 20, 24. n.
 मृगाङ्ग, p 18, 16.
 मृगादन, p 127, 1,
 मृगित, p 284, 54.
 मृगेन्द्र, p 127, 1.
 मृजा, p 170, 22.
 मृह, p 6, 26.
 मृहानी, p 7, 33.
 मृणाल, p 72, 42.
 p 125, n.
 मृणालिनी, p 71, n.
 मृणाली, p 72, n.
 p 386, n.

मृत—मैघ.

मृत, p 218, 86. n.
 मृतस्तात, p 263, 19.
 मृता, p 220, 3.
 मृतालक, p 117, 19.
 मृति, p 218, n.
 मृत्यालक, p 117, n.
 मृत्यु, p 73, 4.
 मृत्यिका, p 73, 4.
 मृत्यु, p 218, 85.
 मृत्युङ्गव, p 6, 27.
 मृत्या, p 73, 4.
 मृत्यु, p 73, 4.117, 19.
 मृद, p 73, 4.
 मृदा, p 73, n.
 मृद्ध, p 46, 5.
 मृदु, p 327, 97. p 278, 27.
 मृदुत्व, p 97, 26.
 मृदुल, p 278, 27.
 मृद्वीका, p 111, 26.
 मृध, p 216, 72.
 मृषा, p 377, n. p 380, 15.
 मृषाधंक, p 43, 21.
 मृष्ट, p 273, 5.
 मेकलकन्धका, p 69, 32.
 मेलकलकन्धका, p 69, n.
 मेलवा, p 213, 58.
 p 166, 10.
 मैघ, p 16, 8.

DR. RUPNATH DUTTA LIBRARY

मेर—मैत्री.	मैत्र—ग्लिट.	मेरेकू—यथा.
मेरवल्लोति, p 17, 11.	मैत्रग, p 400, 39.	मेरेकू, p 252, 21.
मेरवनादालुखासिन्, p 133, 30.	मैत्रन, p 190, n. p 335, 124.	मेरेकूदेश, p 74, 7.
मेरवनामन्, p 124, 25.	मैरेब, p 257, 42.	मेरेकूसुख, p 244, 98.
मेरवनिर्वाप, p 17, 10.	मोच, p 35, 16. p 95, 20.	यहातु, p 155, 17.
मेरवपुष्प, p 61, 5.	मोच, p 278, 31.	यहातु, p 2, 6.
मेरवनाला, p 16, 9.	मोचा, p 99, n.	यहवर्हन, p 173, 34.
मेरवचाहन, p 8, 39.	मोच, p 396, n.	यहवधूप, p 171, 29.
मेरवक, p 37, 23. p 133, 31.	मोचक, p 98, 11.	यहराज, p 14, 63.
मेरदृ, p 239, 77. p 157, 27.	मोचा, p 97, 27 p 112, 1.	यहन्, p 150, 2.
मेरद, p 154, 15.	मोदक, p 397, 23.	यहिनी, p 2, n.
मेरदक, p 257, 42.	मोरठ, p 24, 110.	यही, p 2, n.
मेरदस, p 154, n.	मोरठा, p 106, 2.	यहेश्वर, p 14, n.
मेरदिनी, p 73, 3.	मोरक, p 253, 25.	यहनाम, p 176, 7.
मेरदुर, p 265, 30.	मेर, p 217, 78.	यहस्, p 39, 4.
मेरधा, p 33, 11.	मात्रिक, p 243, 93.	यहशेष, p 182, 28.
मेरधि, p 223, 15.	मोडीन, p 221, 8.	यहाङ्ग, p 91, 2.
मेरध, p 273, 5.	मोज, p 184, 35.	यहिय, p 182, 27.
मेरह, p 9, 45.	मोरजिक, p 251, 13.	यहिया, p 182, n.
मेरख, p 294, 29.	मोर्खी, p 212, 53.	यहन्, p 177, 8.
मेरता, p 108, n.	मोर्ख, p 355, 195.	यत्, p 377, 3. n.
मेरध, p 21, 29. p 239, 77.	मोटा, p 385, 5.	यतस्, p 377, 3.
मेरवकम्बल, p 246, 107.	मौटग, p 385, n.	यति, p 186, 43. n.
मेरह, p 151, 7.	मोहर्सं, p 194, 14.	यतिन्, p 186, 43.
मेरहन, p 157, 27.	मोहर्तिंक, p 194, 14.	यत्यान, p 216, 71.
मैत्रायद्विः, p 20, 22.	मूल, p 272, n.	यथा, p 378, 9.
मैत्री, p 400, 39.	ग्लिट, p 43, 22.	यथाजात, p 270, 48.

यथा—यवा.

यथात्यम्, p 380, 15.
 यथायथम्, p 380, 14.
 यथाथे, p 380, 15.
 यथाहृवर्ण, p 194, 13.
 यथाशक्ति, p 394, n.
 यथास्मू, p 380, 14.
 यथेच्छित, p 235, 57.
 यदि, p 379, 12. n.
 यहच्छ्रा, p 286, 2.
 यन्त्र, p 206, 27. p 317, 62.
 यन्त्र, p 394, n.
 यम्, p 11, 54. p 291, 18.
 यमनिका, p 169, n.
 यमराज्, p 11, 54.
 यमनिका, p 120, n.
 यमानी, p 120, n.
 यमी, p 69, n.
 यस्ता, p 69, 32.
 यस्ताभाष्ट, p 11, 54.
 यशु, p 203, 13.
 यष, p 223, 15.
 यवक्ष्य, p 221, 7.
 यवचार, p 246, 109.
 यवन, p 203, 13.
 यवनिका, p 169, n.
 यवफल, p 124, 26.
 यवस्, p 125, 33.
 यवाशु, p 233, 50.

यवा—यात.

यवायज्, p 246, 109.
 यवानिका, p 120, 10.
 यवानी, p 120, n.
 यवास, p 107, 10.
 यविड, p 147, n.
 यवीय, p 147, 43.
 यवीयस्, p 147, n.
 यव्य, p 221, 7.
 यशःपट्ट, p 46, 6.
 यशस्, p 41, 12. p 393, n.
 यष्टि, p 400, 38.
 यष्टिवृक्षा, p 111, 28.
 यष्टी, p 111, n.
 यहृ, p 176, n.
 याग, p 178, 13.
 याचक, p 402, n. p 270,
     49.
 याचका, p 402, n.
 याचनक, p 270, 49.
 याचना, p 183, 32.
     p 59, n.
 याचित, p 220, 3.
 याचितक, p 221, 4.
 याच्छा, p 183, 32.
     p 287, 6.
 याजक, p 179, 17.
 यातना, p 59, 3.
 यातथाम्, p 342, 147.

यातु—युक्त.

यातु, p 12, 56.
 यात्त्वान्, p 12, 56.
 यात्त, p 144, 30.
 यात्रा, p 214, 63. p 350,
     177.
 यादःपत्, p 60, 2.
 याद्ध, p 66, 20.
 यात्राप्रवृत्ति, p 12, 56.
 यान्, p 195, 18. p 206,
     26.
 यानसुख, p 205, 23.
 याम्य, p 272, 3.
 याम्यान्, p 204, 21.
 याम्, p 25, 6. p 291, 18.
 यामवती, p 25, n.
 यामात्, p 145, n.
 यामि, p 341, n.
 यामिनी, p 24, 4.
 यासुन्, p 244, 101.
 याम्य, p 15, n.
 यायच्छक, p 176, 8.
 याम्, p 171, 26.
 यामक p 224, 18.
 याष्ट्, p 374, 8.
 याष्टन्, p 171, 30.
 याष्टोक, p 208, 38.
 यास, p 107, 10.
 युक्त, p 197, 24.

DR.RUPAKNATH

शक्ति—यूप.	यूप—रक्त.	रक्त—रजः.
युक्तिरसा, p 119, 5.	यूपाय, p 179, 18.	रक्तक, p 103, 53.
युग, p 135, 38. p 206, 25.	यूय, p 398, 35. n.	रक्तचन्दन, p 170, n.
युगकीलक, p 223, 14.	यूष, p 398, 35. n.	p 247, 111.
युगम्भर, p 398, 35. p 206, 25.	येन, p 377, n.	रक्तपा, p 66, 22.
युगपत्रक, p 91, 3.	योक्तु, p 223, 13.	रक्तप्लास्टिक, p 119, 4.
युगपद्म, p 382, 22.	योग, p 305, 23.	रक्तचन्द्रिक, p 70, 36.
युगभावक, p 236, n.	योगेष्ट, p 246, 106.	रक्तसरोबर, p 71, 41.
युगपांचंग, p 236, 63.	योग्य, p 112, 31.	रक्ताङ्ग, p 120, 12.
युगज, p 135, 38.	योजन, p 396, 30.	रक्तोत्पत्ति, p 71, 42.
युग्म, p 135, 38.	योजनपर्णी, p 107, 4.	रजःसम, p 394, n. p 395, 27.
युग्म, p 206, 26. p 236, 64.	योजनवस्त्री, p 107, 9.	रजस्, p 2, 6. p 12, n.
युज, p 216, 72.	योक्त्र, p 223, 13.	रजा, p 171, n. p 288, n.
युष्, p 216, n.	योक्तु, p 207, n.	रजित, p 284, 55.
युनी, p 139, 3.	योध, p 207, 29.	रजिवगं, p 192, 6.
युष्टि, p 139, 8.	योधराज, p 217, 76.	रज्जा, p 288, 8.
युष्टी, p 129, n.	योगी, p 157, 27.	रजु, p 129, 10.
युष्ट्, p 147, 42.	योगी, p 157, n.	रज्ज, p 246, 106.
यूति, p 296, n.	योग्या, p 137, 2.	रज्जायोज, p 249, 7.
यूथ, p 136, 41.	योग्यिता, p 137, n.	रजु, p 12, n.
यूथनाथ, p 200, 3.	योत्तम, p 241, 95.	रजना, p 173, 38.
यूथय, p 200, 3.	योतुक, p 198, n.	रज, p 142, n. p 215, n. p 32, n. p 367, n.
यूथिका, p 103, 52.	योवत, p 142, 22.	p 142, 21.
यूप, p 179, n. p 391, n. p 398, 35.	योवन, p 146, 40.	रजक, p 250, 10.
यूपक, p 391, 19.	रंजस्, p 12, 59.	रजकी, p 250, n.
यूपकटक, p 179, 18.	रक्त, p 37, 24. p 154, 15. p 170, 26. p 323, 82.	

रज—रथ.	रथा—रवि.	रथ—रात्र.
रजत, p 243, 97.	रथाङ्ग, p 205, 24. p 132,	रथना, p 161, n.
रजनि, p 25, n.	22.	रथिं, p 340, 140.
रजनी, p 25, 4. p 122, 19.	रथाभ्युष्म, p 93, n.	रथ, p 35, 16. p 35, 18.
रजनीहृष्ट, p 25, 6.	रथिक, p 209, 44.	p 49, 17. p 366, 229.
रजस्, p 215, 66. p 367,	रथिन्, p 209, 44.	, p 244, 100.
233. p 32, 7.	रथिन, p 209, n. p 206,	रसगङ्गा, p 245, 105. n.
रजस्तावा, p 141, 20.	28.	रसायन, p 245, 102.
रज्जु, p 253, 27.	रथिर, p 209, 44.	रसाया, p 161, 42.
रज्जन, p 172, 33.	रथ्य, p 203, 14.	रसन, p 161, n.
रज्जनी, p 108, 13.	रथ्या, p 78, 3. p 205, 23.	रसना, p 161, 42. p 166,
रथ, p 288, 8. p 216,	रद, p 161, 42.	10.
73. p 314, 51.	रदन, p 161, 42.	रसपती, p 227, 27.
रथरक्षुल, p 216, 75.	रदनच्छद, p 101, 41.	रसा, p 78, 2. p 115, 11.
रथ्या, p 107, 6.	रथ्य, p 56, 2.	p 106, 3.
रत, p 190, 56.	रथस, p 392, 21.	रसाङ्गन, p 245, 102.
रति, p 190, n.	रथठ, p 130, 40.	रसातख, p 56, 1.
रतिपति, p 5, 21.	रथस, p 190, n.	रसात्र, p 94, 14. p 125,
रत्र, p 243, 94. p 336,	रथशा, p 187, n.	29.
129.	रथयी, p 137, 4.	रसात्ता, p 231, 44.
रथशाहु, p 9, 45.	रथयीव, p 272, n.	रसित, p 17, 10.
रथाकर, p 60, 2.	रणा, p 5, 23.	रसोनक, p 221, 14.
रथ, p 93, 10. p 264, 19.	रणा, p 112, 1.	रहस्, p 196, 22.
रथकण्ठा, p 384, n.	रथ, p 12, 59.	रहसा, p 196, n.
p 205, 23.	रणक, p 169, 18. p 390,	रणा, p 349, n.
रथकार, p 249, 4. p 250,	17.	राका, p 26, 8.
9.	रण, p 44, 1.	रात्रस, p 11, 55.
रथयुधि, p 206, 25.	रथण, p 267, 38.	
रथहृ, p 92, 7.	रवि, p 22, 32.	

राज्ञा—राजि.

राज्ञा, p 171, 26.
राङ्ग, p 167, 13.
राज्, p 191, 1.
राजक, p 191, 3.
राजक्षेत्र, p 354, 190.
राजनास्थान्, p 150, n.
राजन्, p 394, n. p332, 114. p 191, 1.
राजन्य, p 191, 1.
राजन्यक, p 191, n.
राजन्यत्, p 76, 13.
राजयस्थान्, p 150, n.
राजराज, p 14, 64.
राजवंश, p 175, 2.
राजवत्, p 76, 13.
राजवता, p 122, 18.
राजवीजिन्, p 175, 2.
राजदृष्ट, p 91, 4.
राजसदन, p 80, 10.
राजसभा, p 387, 5.
राजस्थ, p 396, 31.
राजहंस, p 142, 24.
राजातन, p 94, n.
राजादन, p 94, 15.
राजादनफल, p 97, n.
राजाई, p 171, 28.
राजि, p 86, 4. n.
राजिका, p 225, 19.

राजि—रित.

राजिक, p 57, 6.
राजो, p 86, n.
राजीव, p65,19.p71,41.
राज्याङ्ग, p 195, 18.
राति, p 25, 4.
रात्रिचर, p 12, 55.
रात्रिचर, p 12, 55.
रात्रो, p 25, n.
रात्रान्, p 34, 13.
रात्र, p 29, 16.
राधा, p 20, 29.
राम, p 4, 18. p29,11. p 341, 43.
रामठ, p 230, 40.
रामवीच, p 272, n.
राम, p 187, 4.
राम, p 187, 45.
राम, p 171, n.
राष, p 44, n.
राणि, p 362, 216. p 136, 42.
राङ, p 352, 186.
राङिका, p 108, 12.
राङिय, p 48, 14.
रासभ, p 239, 78.
राज्ञा, p112,2. p119,5.
राङ, p 21, 28.
रिक्षक, p 276, 6.

रिक्ष—रुजा.

रिक्ष, p 242, 90.
रिहन, p 54, n.
रिङ्ग, p 54, 36.
रिपु, p 193, 10.
रियकेतु, p 5, n.
रियकतु, p 5, n.
रिति, p 186, n.
रिट, p 310, n.
रिटि, p 213, n.
रो, p 349, n.
रीज्ञा, p 295, n.
रीढा, p 51, 23.
रीण, p 281, 42.
रीति, p244,97.p320,71.
रीतिपुम्ब, p 245, 103.
रीती, p 244, n.
इकप्रतिक्रिया, p 150, 1.
इल, p 243, 96.
इलकारक, p 249, 8.
इच, p 365, 227.
इन, p 281, 40.
इचक, p 105,59. p247, 110. p 105, 59.
इचि, p23,35. p307,30.
इचिर, p 272, 1.
इच्छ, p 272, 2.
इज, p 150,2.n.p23,35.
इजा, p 150, 2.

हत—रेप.

हत, p 44, 4.
 हदित, p 54, 35.
 हच, p 281, 40.
 हद, p 2, 5, p 6, 30.
 हद्वाणी, p 7, 32.
 हधिर, p 154, 15.
 हह, p 129, 10.
 हहक, p 98, n.
 हपूक, p 98, n.
 हथती, p 42, n.
 हष, p 51, 26, n.
 हहा, p 123, 24.
 हृप, p 55, n. p 35, 16.
     p 256, n.
 हृपाजीवा, p 141, 19.
 हृष, p 243, 97.
     p 346, 162.
 हृथाच्छ, p 192, 7.
 हुडुच, p 98, n.
 हृषित, p 280, 38.
 हैखा, p 86, n.
 हैचनी, p 111, n.
 हैचित, p 204, 16.
 हैच, p 215, 66.
 हैचुका, p 114, 8.
 हैतस्, p 153, 13.
 हैत्य, p 244, n.
 हैप, p 272, n.

रेप—रोम.

रेपस्, p 272, n.
 रेफ, p 272, 3. p 338, 135.
 रेफस्, p 272, n.
 रेवतीरमण, p 4, 18.
 रेवा, p 69, 32.
 रे, p 347, n. p 242, 91.
 रोक, p 56, 2.
 रोग, p 150, 2.
 रोगहारिन्, p 152, 8.
 रोचन, p 97, 27.
 रोचनी, p 111, 27.
     p 120, 12.
 रोचिण्य, p 164, 2.
 रोचिस्, p 93, 36.
 रोद, p 367, n.
 रोदन, p 54, n. p 162, 44.
 रोदनी, p 107, 10.
 रोदस्, p 367, 231.
 रोदसी, p 367, 231.
 रोदस्त्रो, p 367, 231.
 रोध, p 61, n.
 रोधस्, p 61, 7. n.
 रोए, p 212, 55.
 रोमन्, p 163, 50.
 रोमन्य, p 391, 19.
 रोमहंस, p 54, n.
 रोमहंश, p 54, 35.
 रोमविक्रिया, p 54, n.

रोमा—लक्ष.

रोमाज्ञ, p 54, 35.
 रोमोहम, p 54, n.
 रोमोज्ञेद, p 54, n.
 रोष, p 51, 26.
 रोहिणी, p 37, n. p 237, 67.
 रोहित, p 65, 19. p 17, 12.
     p 37, 24. p 129, 10.
 रोहितक, p 97, 29.
 रोहिता, p 37, n.
 रोहिताश, p 11, 50.
 रोहिन्, p 97, 29.
 रोहीतक, p 67, n.
 रोइ, p 50, 20 p 49, 17.
 रोम, p 231, n.
 रोमक, p 231, 42.
 रोरव, p 59, 1.
 रोहिष्येव, p 4, 19.
     p 21, 27.
 रोहिष, p 129, 10.
     p 125, 32.

 लं, p 358, n.
 लक्ष, p 100, 41.
 लक्षक, p 168, n.
 लच, p 53, n. p 393, n.
     p 212, 54.
 लचण, p 19, 18.
 लचणा, p 132, n.

DR.RUPAK NATH

खत्ता - खटा.	खता — खम्भु.	खस्त — लिकु.
खत्ता, p 393, 24.	खता, p 88, 9. p 88, 11.	खस्तक, p 212, 53.
खच्छण, p 19, n. p 262,	p 99, 36. p 117, 21.	खा, p 359, n.
14. p 294, n.	p 121, 15.	खाचा, p 171, 26. p 387,
खच्छणा, p 132, 25.	खसाक, p 121, 13.	10.
खच्छन्, p 19, n.	खपन, p 161, 40.	खाचामसाहन, p 95, 21.
p 336, 127.	खपिस, p 38, 1. p 284, 57.	खाकूल, p 223, 14.
खच्छो, p 5, 22. p 211,	खब, p 284, 54.	खाकूलदण्ड, p 223, 14.
50. p 112, 31.	खब्बर्य, p 176, 5.	खाकूलपचति, p 223, 14.
p 385, n.	खखारुच, p 177, 10.	खाकूलिकी, p 113, 6.
खच्छोपत्, p 262, 14.	खभ्य, p 197, 24.	खाकूलिन्, p 126, n.
खच्छा, p 53, 33. p 212,	खम्भन, p 165, 5.	खाकूली, p 111, 29.
54.	खम्भोदर, p 7, 29.	p 126, 34.
खगुह, p 391, 18.	खव, p 47, 9.	खाकूल, p 204, n.
खग्न, p 21, 29.	खखना, p 137, 3.	खाकूल, p 204, 18.
खग्नक, p 258, 44.	खखनिका, p 165, 5.	खाज, p 232, 47.
खग्निका, p 139, n.	खखाजा, p 161, 43. p 201, 6.	खाज्जन, p 19, 18.
खघ्, p 13, 60. p 117,	खखटिका, p 165, 4.	खाभ, p 240, 80.
21. p 307, 29.	खजाम, p 341, 145.	खाष्टक, p 125, 30.
खघुसय, p 125, 30.	खखाषक, p 173, 87.	खालसा, p 52, n.
खझा, p 386, 7.	खखित, p 53, n.	खालसा, p 52, 28. p 367,
खझपिका, p 117, n.	खय, p 274, 11. p 293, 24.	231.
खझायिका, p 117, n.	खय्य, p 171, 27.	खाला, p 155, 18.
खझोपिका, p 117, 21.	खय्य, p 35, 18. p 230, 41.	खालाटिक, p 303, 17.
खज्जा, p 51, 23.	p 393, 23.	खाव, p 134, 35.
खज्जाशील, p 265, 28.	खइयोद, p 60, 2.	खासिका, p 47, 8.
खज्जा, p 51, n.	खवन, p 293, 24.	खास्फोटनी, p 255, n.
खज्जित, p 281, 41.	खचित्र, p 223, 13.	खास्त, p 47, 10.
खटा, p 387, 10.	खश्यन, p 121, 14.	विझुच, p 100, 41.

लिंगा—लेख.

लिंगा, p 387, 10.
 लिंगन, p 195, n.
 लिंगित, p 195, 17.
 लिङ्ग, p 306, 26.
 लिङ्गादत्ति, p 190, 53.
 लिपि, p 195, 16.
 लिपिकर, p 194, n.
 लिपिकार, p 193, 15.
 लिपी, p 194, n.
 लिप्त, p 281, 39. p 285,
     60.
 लिप्तक, p 212, 56.
 लिंगा, p 52, 27.
 लिंगि, p 195, 16.
 लिंगिकर, p 194, n.
 लिंगी, p 195, n.
 ली, p 359, n.
 लीढ, p 285, n.
 लीला, p 53, 32. p 357, 20.
 लुठित, p 204, 18.
 लूच, p 263, 22.
 लूचक, p 252, 21.
 लुताप, p 128, 4.
 लुताय, F 128, n.
 लूता, p 129, 13. p 399, n.
 लून, p 284, 53.
 लूच, p 204, 18.
 लेख, p 2, 3.

लेख—लोख.

लेखक, p 194, 15.
 लेखन, p 195, n.
 लेखर्वण, p 8, 37.
 लेखा, p 86, 4.
 लेष, p 234, 56.
 लेपक, p 249, 6.
 लेश, p 274, 11.
 लेट, p 222, n.
 लेट्रु, p 222, n.
 लोक, p 298, 2. p 74, 5.
 लोकजित, p 3, 8.
 लोकमाल, p 5, 22.
 लोकायत, p 316, 32.
 लोकालोक, p 84, 2.
 लोकेष, p 8, 11.
 लोक्य, p 162, 44.
 लोक्यकंट, p 111, n.
 लोक्यसाक, p 111, 30.
 लोत, p 253, n.
 लोब, p 253, n.
 लोभ, p 94, 13.
 लोपासद्रा, p 20, 22.
 लोभ, p 253, 26.
 लोमत्, p 163, 50.
 लोवशा, p 117, 22.
 लोमहर्वण, p 54, 35.
 लोख, p 359, 207.
     p 277, 24.

लोला—वंश.

लोला, p 359, n.
 लोलप, p 263, 22.
 लोहम, p 263, 22.
 लोट, p 222, 12.
 लोट्टा, 222, n.
 लोट्टेरी, p 222, 12.
 लोड, p 244, 98. p 171, 28.
 लोहकारक, p 249, 7.
 लोहिट, p 130, 16.
 लोहप्रतिमा, p 256, 35.
 लोहल, p 267, 37.
 लोहाभिषाद, p 214, n.
 लोहाभिधार, p 214, 62.
 लोहित, p 65, n. p 37, 24.
     p 154, 15.
 लोहितक, p 243, 93.
 लोहितचन्दन, p 170, 26.
 लोहिता, p 37, n.
 लोहिताङ्ग, p 21, 27.
 लोहिनी, p 37, n.
 लोइ, p 244, n.
 ल्य, p 390, n.
 ल्य, p 390, 15.
 च, p 378, n.
 चंश, p 175, 1. p 362, 216.
 चंशक, p 171, n.
 चंशरोचना, p 247, 110.

DR.RUPNATH J.D.P. RUPAK MATH

वंश—वस्त्रि.

वंशलोचना, p 247, n.
 वंशिक, p 171, 28. n.
 वंहित, p 285, 61.
 वक्त, p 105, 62. p132, 22.
 वक्तृपक, p 171, n.
 वकुल, p 101, 45.
 वक्ष, p 267, 35.
 वक्षाय्य, p 345, 161.
 वक्षः, p 161, 40.
 वक्षः, p 61, 7. p276, 21.
 वक्षस्, p 158, 29.
 वक्ष्यत्तण, p 157, 24.
 वक्षः, p 246, 106.
 वक्षन, p 38, 1.
 वक्षनयाहिन्, p 264, n.
 वक्षस्, p 38, 1. p109, 21.
 वक्षनेस्थित, p 264, 24.
 वक्ष, p 9, 42. p 353,
     186.
 वक्षद्व, p 110, 24.
 वक्षनिर्वैष, p 17, n.
 वक्षनिष्ठे, p 17, 11.
 वक्षपुष्य, p 104, 56.
 वक्षिन्, p 8, 38.
 वक्षाशनि, p 9, n.
 वक्षक, p 128, 5. p270,
     47.
 वक्षित, p 268, 41.

वक्षु—वक्ष्य.

वक्षुः, p 92, 7. p 101,
     45. p 93, 10.
 वट, p 93, 13.
 वटक, p 390, 17.
 वटाकर, p 253, n.
 वटी, p 253, 27.
 वहमि, p 81, n.
 वहमी, p 81, 15.
 वहवा, p 203, 14.
 वहवानक्ष, p 11, 52.
 वहिष, p 64, 16.
 वहिषा, p 64, 1.
 वहिषी, p 64, n.
 वहु, p 274, 10.
 वहिष्मित, p 220, 3.
 वहिष्मि, p 239, 78.
 वहिज, p 239, n.
 वहिज्ञा, p 220, n.
     p 240, n.
 वहिज्ञा, p 220, n.
     p 240, 80.
 वहक, p 242, 90.
 वहस, p 366, n.
 वहु, p 378, 9.
 वह, p 378, n. p372, 5.
 वहु, p 366, 238. p158,
     29. p 236, 62.
 वहक, p 102, 47.

वत्स—वन.

वत्सतर, p 236, 62.
 वत्सनाभ, p 58, 11.
 वत्सर, p 30, 20. p28, 13.
 वत्सल, p 262, 14.
 वत्सादनी, p 106, 1.
 वद, p 267, 35.
 वदन, p 161, 40.
 वदन्य, p 260, v.
 वदन्या, p 260, n.
 वदर, p 95, 17. p 113,
     4. p 94, n.
 वदरा, p 121, 16.
 वदरी, p 95, 17.
 वदान्य, p 260, 6. p346,
     162.
 वदावद, p 267, 35.
 वदी, p 254, n.
 वधु, p 117, 21. p187, 2.
 वन, p 60, 3. p 86, 1.
     p 336, 129.
 वनकार्पोर, p 113, n.
 वनतिष्ठिका, p 106, 3.
 वनमिय, p 131, 19.
 वनमाचिक, p 133, 27.
 वनमालिन्, p 4, 16.
 वनस्त्रङ, p 224, 17.
 वनश्ट्राठ, p 109, 17.
 वनस्मृत, p 87, 4.

बन—बय.	बय—बरि.	बरि—बर्त्त.
बनस्ति, p 87, 6.	बयस्ता, p 99,38. p100,	बरिष्या, p 184, 34.
बनायुज, p 203, n.	39. p 118, 3.	बरिष्यित, p 284, 51.
बनिता, p 137, 2.p321, 76.	बयस्ता, p 193, 12.	बरिठ, p 244, 98.
बनीषक, p 270, n.	बर, p 288, 8. p 349, 173. p 170, 25.	p 285, 61.
बनीयक, p 270, 49.	बरट, p 133, n.	बरी, p 109, 19.
बनौकस्, p 127, 3.	बरटा, p 183, 27.p132, 25.	बरोपहु, p 235, n.
बन्दका, p 105, n.	बरटी, p132,n. p133,n.	बरोयज्, p 369, 237.
बन्दा, p 105, 62.	बरण, p 78, 3. p 91, 6.	बरायसी, p 369, n.
बन्दाका, p 105, n.	बरण, p 391, 13.	बरण, p 12, 56. p91,5.
बन्दार, p 265, 28.	बरता, p 202,10. p254, 31.	बरणालजा, p 256, 39.
बन्दि, p 219, 87. n.	बरद, p 260, 7.	बरूय, p 206, 25.
बन्दिन्, p 215, 65.	बरवाणी, p 137, 4. p 230, 41.	बरूयिनी, p 210, 46.
बन्दी, p 219, n.p215,n.	बरवाहीक, p 170, n.	बरेख, p 273, 7.
बन्दूक, p 103, 53.	बराङ्ग, p 306, 27.	बर्कर, p 253, 23.
बन्दूकपुण्य, p 96, 24.	बराङ्गक, p 118, 22.	बर्करी, p 253, n.
बन्दा, p 87, 4.	बराट, p 253, n.	बर्ग, p 136, 41.
बपा, p 56, 2.p154,15.	बराटक, p 72, 43.p253, 27. p 400, 38.	बच्चस्, p 367, 233.
बपुस्, p 156,21.p393,n.	बरारोहा, p 137, 4.	बच्चल, p 155, 19.
बप्र, p 78, 3. p222,11.	बराभि, p 168, 17.	बर्ण, p 175, 1. p 314, • 50. p 202, 10.
बभ, p 274, n.	बराब, p 168, n.	बर्णक, p 400, 38.p173, 35.
बभु, p 349, 172.	बराह, p 127, 2.	बर्णित, p 285, 59.
बभु, p 151,6. p200,5.	बराट, p 284, 51.	बर्णिन्, p 181, 42.
बभि, p 151, 6.		बर्सक, p 184, 35.
बयःस्ता, p 118, n. p 100, n.		p 301, 11.
बयस्, p 357, 232.		बर्सका, p 184, n.
बयस्य, p 147, 42.		बर्सन, p265,29.p220,1.

वर्जी—वर्ष.

वर्जनि (नी), p 76, n.
 वर्जी p 173, 35. n.
 वर्जिका, p 134, 35.
 वर्जिनी, p 76, 15. n.
 वर्जिण्य, p 265, 29.
 वर्जी, p 173, n.
 वर्जुल, p 276, 19.
 वर्तन्, p 335, 124. p76,
     15.
 वर्तनि, p 76, n.
 वर्तनी, p 76, n.
 वर्जक, p 107, 8.
 वर्जकि, p 250, 9.
 वर्जन, p 265, 28.
 वर्जमान, p 98, 32.
 वर्जमानक, p 228, 32.
 वर्जिण्य, p 265, 28.
 वर्जी, p 254, 31.
 वर्जेषा, p 133, 29.
 वर्जन्, p 207, 32.
 वर्जित, p 207, 33.
 वर्जे, p 273, 7.
 वर्जी, p 138, 7.
 वर्जर, p 107, 8.
 वर्जरा, p 119, 5.
 वर्जे, p 17, 12. p 365,
     226.
 वर्जेर, p 193, 9.

वर्ष—वस्त्र.

वर्षण, p 17, n.
 वर्षा, p 30, 19. p365,n.
 वर्षाशू, p 67, 24.
 वर्षांश्ची, p 67, 24.
 वर्षोरात्र, p 388, n.
 वर्षोलङ्घायिका, p 117,n.
 वर्षीयस्, p 147, 43.
 वर्षीयत्व, p 18, 13.
 वर्षन्, p 156, 21.
     p 336, 126.
 वर्ष, p 117, n. p 134,
     31. n.
 वहिःःुष्म, p 117, n.
 वहिःःु, p 114, n.
 वहिःःु, 133, 30.
 वहिःःु, p 117, n.p133.
     30.
 वहिःुष्म, p 117, 20.
 वहिःु, p 114, 10.
 वलच, p 37, 22.
 वलदेष, p 4, 18.
 वलभी, p 81, 15.
 वलय, p 166, 8.
 वलाका, p 132, 25.
 वलाहक, p 16, 8.
 वलि, p 197,27. p356,n.
 वलिभंसी, p 5, n.
 वलिक, p 76, n.

वलि—वल.

वलिन, p 148, 45.
 वलिपुट, p 131, 20,
 वलिभ, p 148, 45.
 वलिभुज्, p 131, 20.
 वलिमत, p 148, n.
 वलिहृज्, p 127, n.
 वलिर, p 149, 49.
 वलाल, p 64, n.
 वलिसी, p 64, n.
 वलोक, p 81, 14.
 वलीसख, p 127, 3. n.
 वलीवर्द्ध, p 235 n.
 वल्ल, p 88, 12.
 वल्लख, p 88, 12,
 वल्लात, p 204, 16.
 वल्लीक, p 76, 14.
 वल्लकी, p 45, 3.
 वल्लभ, p 340, 140.
     p 272, 3.
 वल्लरि, p 89, 13.
 वल्लरी, p 89, n.
 वल्लव, p 227, 27. p235,
     57.
 वल्लि, p 88, n.
 वल्ली, p 88, 9.
 वल्लूर, p 154, 14.
 वल्लूरा, p 154, n.
 वल्लूज, p 124, 28.

व्यव—वसु.

व्यवहरण, p 40, n.
 वश, p 288, 8. p 175,
     1. p 124, 26.
 वशक्रिया, p 287, 4.
 वशा, p 273, 69. p 362,
     219. p 200, 4.
 वशिक, p 273, 6.
 वशिर, p 230, n. p 108,
     16.
 वश्व, p 264, 25.
 वषट्, p 378, 8.
 वषट्कल, p 181, 26.
 वस्त्रयष्ठी, p 238, 71.
 वस्त्रयन्नी, p 238, n.
 वसति, p 319, 69.
 वसती, p 319, 69.
 वसन, p 168, 17.
 वसन, p 29, 18.
 वसा, p 154, 15.
 वसिर, p 108, n. p 230,
     41. n.
 वसु, p 2, 5. p 366, 230.
     p 242, 90. p 105, 62.
 वसुक, p 105, 61. p 231,
     42.
 वसुदेव, p 4, 17.
 वसुधा, p 73, 3.
 वसुम्भरा, p 73, 3.

वसु—वक्त.

वसुभती, p 73, 3.
 वसुक, p 105, n.
 वसुवनी, p 238, n.
 वसु, p 239, 76.
 वस्ति, p 168, 15. p 157,
     24.
 वसी, p 157, n.
 वसु, p 389, 13.
 वसु, p 168, 17.
 वसुवोनि, p 167, 12.
 वसुवेषज्ञ, p 169, 21.
 वस्त्र, p 240, 80.
 वस्त्रा, p 156, 17.
 वह, p 236, 63.
 वहिहीर, p 82, 16.
 वहिम्, p 381, 17.
 वह, p 274, 12.
 वहयाद्, p 93, 13.
 वहुप्रद, p 260, 6.
 वहुमूल, p 167, 14.
 वहुरूप, p 171, 29.
 वहुत, p 274, 12. p 357,
     201.
 वहुता, p 357, n. p 115,
     13.
 वहुवीक्ष, p 226, 23.
 वहुवारक, p 94, 15.
 वहुनिध, p 282, 43.

वक्त—वाज.

वक्तव्यता, p 109, 19.
 वक्तव्यति, p 238, 71.
 वक्ति, p 10, 48. p 105,
     60.
 वक्त्रिष्ट, p 246, 107.
 वा, p 280, 15. p 378, 9.
 वालवा, p 108, 14.
 वाप्ति, p 267, 35.
 वाक्य, p 39, 3.
 वास्त्री (उष्णी), p 267, 35. n.
 वागीष, p 267, 35.
 वाशुजी, p 108, n.
 वाशुरा, p 253, 27.
 वाशुरिक, p 251, 14.
 वास्त्रन्, p 267, 35.
 वाहन्तुख, p 40, 9.
 वाच, p 38, 1.
 वाचंयम, p 186, 41.
 वाचक, p 38, 2.
 वाचस्ति, p 21, 26.
 वाचा, p 38, n.
 वाचाट, p 267, 36.
 वाचाल, p 267, 36.
 वाचिक, p 42, 18.
 वाचोमुक्ति, p 267, n.
 वाचोमुक्तिपट्, p 267, 35.
 वाज, p 212, 55.
 वाजपेय, p 396, 31.

वाचि—वात.	वात—वाम.	वाम—वारि.
वाचि, p 184, 33. p 202, 12.	वातप्रभी, p 128, 7.	वामनी, p 148, n.
वाचिदलक्ष, p 110, 22.	वातकूम, p 128, 7.	वामकूर, p 76, 14.
वाचिन्, p 134, 33. p 202, 12. p 331, 110.	वातरोगिन्, p 153, 10.	वामलोचना, p 137, 3.
वाचिवाचा, p 79, 6.	वातावन, p 80, 9.	वामा, p 137, 2.
वाञ्छा, p 52, 27.	वाताङ्, p 128, 8.	वाली, p 203, 14.
वाटी, p 401, 42.	वाति, p 12, n.	वालदण्ड, p 254, 28.
वाल्वालक, p 110, 25.	वातुक, p 356, n.	वालस, p 131, 20.
वाढ, p 11, 52. p 203, 14. p 175, 3.	वातुल, p 356, 198.	वाल्वालाराति, p 130, 15.
वाढ्य, p 297, 41.	वात्स, p 235, 60.	वायसी, p 121, 17.
वाढ, p 13, 62. p 313, 47.	वादर, p 167, 12.	वायसोली, p 120, 9.
वाढ, p 212, 54.	वादिव, p 46, 5.	वाढु, p 12, 57.
वायाप्रस्थ, p 175, 3.	वाद्य, p 46, 5.	वाकुसचि, p 11, 55.
वायाचार, p 207, n.	वाज, p 85, 15.	वारिष्ठर, p 16, n.
वायि, p 254, 29. p 388, n.	वागप्रस्थ, p 92, 8.	वार, p 60, 3.
वायिज, p 239, 78.	वानर, p 127, 3.	वार, p 346, 163. n. p 135, 39.
वायिजिक, p 239, n.	वानस्पति, p 87, 6.	वारण p 200, 2.
वायिज्ज, p 220, 2. p 240, 80.	वानामुख, p 213, 13.	वारणद्वारा, p 112, n.
वायिनी, p 435, n.	वानीर, p 93, 10.	वारणद्वारा, p 112, 1.
वायो, p 38, 1.	वानेष, p 117, 19.	वारणद्वारा, p 112, n.
वात, p 12, 58.	वापदश्व, p 254, n.	वारसुस्त्रा, p 141, 19.
वातक, p 121, 15.	वापि, p 68, n.	वारवाच, p 207, 31.
वातकिन्, p 153, 10.	वापी, p 68, 28.	वारस्त्री, p 141, 19.
वातकूम्भ, p 201, n.	वाप, p 115, 14.	वाराही, p 121, 16.
वातपोष, p 93, 10.	वाप, p 279, 34. p 342, 146.	वारि, p 60, 3.
	वापदेष, p 6, 21.	वारिद, p 16, 8.
	वापन, p 16, 5. p 276, 19. p 148, 46.	वारिपर्णी, p 70, 38.
		वारिपूर्णी, p 70, n.

वारि—वात्स.	वात्सली—वात्स.	वात्सु—वाह्नि.
वारिप्रवाह, p 85, 5.	वात्सली, p 167, n.	वात्सु, p 83, 19.
वारिवाह, p 16, 8.	वावदूक, p 267, 35.	वात्सुक, p 123, n.
वारी, p 287, n. p 202, 11.	वायर, p 24, n.	वाक्षुक, p 123, 23.
वाह्णी, p 315, 54. p 20, n.	वाशा, p 110, n.	वाक्षोव्यति, p 8, 38. n.
वार्ष, p 322, 78. p 152, 8.	वाशित, p 44, 4.	वात्स, p 205, 22. n.
वात्सा, p 220, 1. p 40, 8. p 112, n. p 152, n. p 322, 78.	वाशिता, p 322, 78, n.	वाह, p 37, 5. p 202, 12. p 158, n. p 242, 30.
वात्साकी, p 112, 2.	वात्स, p 137, 331.	वाहद्रिष्ट, p 128, 4.
वात्साकु, p 112, n.	वात्सिका, p 230, 40.	वाहन, p 206, 26.
वात्सावह, p 251, 15.	वात्सिका, p 230, n.	वाहना, p 210, n.
वाच्चक, p 147, 40.	वास, p 79, 6. p 168, 17. n.	वाहा, p 158, n.
वार्चक, p 147, n.	वासक, p 110, 22.	वाहिक, p 201, 7.
वार्षुचि, p 221, 5.	वासम्भ, p 80, 8.	वाहिनी, p 333, 114. p 210, 46.
वच्चुचिक, p 221, 5,	वासन्ती, p 103, 52.	वाहिनीपति, p 207, 30.
वाही, p 254, n.	वासन्ते, p 173, 35.	वाङ्, p 158, 31.
वार्ष्यण, p 297, n.	वासर, p 24, 2.	वाङ्गन, p 191, 1.
वानिष्ठ, p 297, n.	वाष्प, p 8, 38.	वाङ्गदा, p 69, 33.
वाचिक, p 121, 16.	वासस्, p 168, 17.	वाङ्गमूल, p 158, 30.
वाहृत, p 90, 19.	वासिका, p 110, 21.	वाङ्गयुष, p 216, 75.
वालद्वय, p 125, 33.	वासित, p 44, n. p 178, 35.	वाङ्गुक, p 29, 18.
वालपाण्डा, p 165, 4.	वासिता, p 200, n. p 322, 78.	वाङ्गेय, p 7, 35. n.
वालमूषिका, p 129, 12.	वासु, p 4, n.	वाङ्गक, p 396, 32.
वालिश, p 363, 220. p 270, 48.	वाहुकि, p 57, 4. n.	वाङ्गव, p 396, n.
वाङ्गुक, p 114, 9.	वाहुदेव, p 4, 15.	वाहुक, p 170, n. p 203, n.
वात्स, p 167, 12.	वात्स, p 48, 14.	वाहुका, p 203, 13.

वाक्ती—विक्र.	विक्र—विच्छा.	विज—वित.
वाहूक, p 203, n. p 170,	विक्रय, p 241, 83.	विजन, p 196, 22.
25. p 230, 40.	विक्रयिक, p 340, 79.	विजय, p 217, 78.
विधति, p 241, 84.	विक्रान्त, p 210, 45.	विजिन, p 232, n.
विधती, p 241, n.	विक्रिया, p 291, 15.	विजिल, p 232, 46.
वि, p 134, n.	विक्रेत, p 240, 79.	विजेत, p 232, n.
विक्रूत, p 95, 18.	विक्रेय, p 240, 82.	विज्ञ, p 259, 4.
विक्र, p 87, 7.	विक्रम, p 269, 44.	विज्ञात, p 261, 9.
विकर्तन, p 22, 31.	विक्रात, p 296, 37.	विज्ञान, p 259, 4.
विकलाङ्ग, p 148, 46.	विगत, p 283, 49.	विज्ञानिक, p 259, n.
विकल्प, p 30, n. p 33, n.	विगतासंषा, p 242, 21.	विट, p 390, 17.
विकल्पर, p 265, n.	विद्य, p 148, 46.	विटह, p 81, 15.
विकल्पा, p 107, n.	विद्यह, p 150, 21. p 195,	विटप, p 89, 14. p 338,
विकल्पर, p 265, n.	18. p 222, 22.	133.
विकल्पा, p 107, 9.	विवस, p 182, 28.	विटपिन्, p 87, 5.
विकल्पित, p 33, n. p 87, 8.	विवोक, p 53, n.	विट्खदिर, p 98, 30.
विकल्पर, p 265, 30.	विष, p 262, 16.	विठ्चर, p 253, 23.
विकार, p 291, 15.	विवराज, p 7, 33.	विड, p 231, 42.
विकाश, p 362, n.	विवरण, p 176, 5.	विडङ्ग, p 110, 25.
विकाशित, p 265, n.	विवशन, p 294, 30.	विडाळ, p 128, 6.
विकाशितु, p 265, n.	विवर्जिका, p 150, 4.	विडोबस, p 7, 36.
विकाशितु, p 265, 30.	विवारणा, p 33, 11.	विडौला, p 7, n.
विकिर, p 134, 33.	विवार, p 33, n.	विसंस, p 253, n.
विकीरण, p 105, 61.	विवारित, p 283, 49.	वितरणा, p 386, 9.
विकुलांग, p 260, 7.	विवि, p 61, n.	विवास, p 50, n.
विक्ष, p 152, 9.	विविकित्सा, p 33, 12.	वितथ, p 43, 22.
विक्षति, p 291, 15.	विच्छन्दक, p 80, 11.	वितरण, p 182, 29.
विक्रम, p 341, 143.	विच्छदक, p 80, n.	वितर्षि, p 81, 16.
p 216, 71.	विच्छाय, p 394, 26.	

वित—विहृ.

वितर्दी, p 81, n.
वितस्ति, p 159, 35.
वितान, p 333, 116.
p 169, 21.
वित्तम्, p 121, 14.
विद्युत्क, p 115, 14. p 244,
101. p 229, 37.
विज्ञ, p 261, 9. p 283,
49. p 242, 90.
विद्व, p 287, 5.
विद्व, p 396, 32.
विद्वक, p 62, 10.
विद्वारी, p 111, 28.
p 113, n.
विद्वारीगम्भ, p 113, 3.
विदित, p 285, 57.
विदिष्, p 16, 7.
विदु, p 201, 5.
विदुर, p 265, 30.
विदुल, p 93, 10. p 93, 1.
विदू, p 201, n.
विष, p 283, 49.
विषकर्णी, p 106, 3.
विद्याभ्र, p 2, 6.
विद्युत्, p 17, 11.
विद्रूप, p 217, 79.
विद्युत्, p 283, 49.
विद्युचि, p 151, 7.

विहृ—विना.

विहृत, p 243, 93.
विहृतता, p 116, 17.
विहृत्, p 176, 4. p 269,
236.
विहेष, p 51, 25.
विध, p 329, n.
विधवा, p 139, 11.
विधस्, p 182, n.
विधा, p 329, 104. p 256,
38. p 289, n.
विधात्, p 3, 12.
विधि, p 3, 12. p 22, 6.
p 185, 34. p 329,
102.
विधिदिव्यि, p 178,
15. n.
विधि, p 4, 17. p 18, 15.
p 328, 102.
विधुत, p 284, 56.
विधुन, p 287, n.
विधुन्तुद, p 21, 28.
विधुर, p 292, 20.
विधुन, p 287, 4.
विधुन, p 287, 4.
विधेय, p 264, 24.
विनयदाहिन्, p 264, 24.
विना, p 376, 3.
विनाइ, p 68, n.

विना—विपु.

विनायक, p 3, 9. p 7, 33.
विनाश, p 292, 22.
विनायोजुख, p 281, 41.
विनिगत, p 240, n.
विनीत, p 202, 12. p 264,
25.
विन्द, p 61, 6. p 265, 30.
विन्दुजात्मक, p 201, 7.
विन्द्य, p 84, 3.
विन्द, p 283, 49. p 284, 54.
विपञ्च, p 193, 11.
विपञ्ची, p 45, 3.
विपञ्च, p 241, 83.
विपञ्चि, p 78, 2. p 315,
54.
विपञ्चो, p 78, n.
विपञ्चि, p 211, 50. n.
विपञ्च, p 76, 16.
विपदू, p 211, 50.
विपदा, p 211, n.
विपर्यय, p 295, 33.
विपर्यास, p 295, 33.
विपश्चित्, p 176, 4.
विपादिका, p 150, 3.
विपाण, p 69, 33.
विपाशा, p 69, 33.
विपिन, p 86, 1.
विपुल, p 274, 10.

DR. RUPNATH JI (DR. RUPAK RATH)

विप्र—विभू.	विभ—विर.	विर—विव.
विप्र, p 175, 4.	विभूष, p 53, 31.	विरज्जि, p 3, n.
विप्रकार, p 290, 15.	विभाज्, p 164, 2.	विरिज्जि, p 3, n.
विप्रकृत, p 268, 41.	विभवस्, p 260, 8.	विरिज्जि, p 3, 11.
विप्रकृष्ट, p 275, n.	विभवा, p 260, 8.	विरूपाज्, p 6, 28.
विप्रकृष्टक, p 275, 18.	विभव, p 240, n.	विरोक्, p 56, n.
विप्रतीर्थार, p 51, 25.	विभृंग, p 290, 13.	विरोक्त, p 22, 31. p 332, 311.
विप्रयोग, p 294, 28.	विभव, p 278, 5.	विरोध, p 51, 25. p 290, n.
विप्रलब्ध, p 268, 41.	विभवात्मक, p 273, 5.	विरोधन, p 292, 21.
विप्रवस्था, p 54, 36. p 294, 28.	विभाद्य, p 143, 25.	विरोधीत्ति, p 42, 17.
विप्रवाप, p 42, 17. p 54, n.	विभाज, p 9, 43.	विल, p 56, 1.
विप्रश्चिका, p 141, 20.	विभानना, p 51, n.	विलच, p 264, 26.
विप्रुष, p 61, n.	विल्ल, p 18, 27.	विलचण, p 286, 2.
विष्णुव, p 290, 14.	विल्ली, p 18, n.	विलम्ब, p 158, n.
विष्णु च, p 61, 6. p 185, 38.	विल्लिक, p 119, 4.	विलम्बित, p 47, 9.
विवन्ध, p 151, 6.	विल्लु, p 15, 2.	विलम्बा, p 294, 28.
विविक्त, p 251, n.	विल्लुद्धा, p 9, 44.	विलम्बय, p 58, n.
विवुष, p 1, 2.	विल्लम, p 291, 18.	विलाप, p 42, 16.
विधव, p 242, 91.	विलात, p 264, 25.	विलाल, p 128, n.
विधाकर, p 22, 30.	विलाम, p 291, 18.	विलास, p 53, n.
विधावरी, p 25, 4.	विरजस्तमस्, p 187, 44.	विलीन, p 283, 49.
विधावहु, p 11, 51. p 22, 32. p 366, 228.	विरति, p 296, 37.	विलेपन, p 173, 35. p 294, 27.
विधीतक, p 99, n.	विरक, p 275, 15.	विलेपी, p 233, 50.
विधीतकी, p 99, n.	विराज, p 291, 1.	विलेशव, p 58, 8.
विधूति, p 7, 31. n.	विराक्, p 128, n.	विलू, p 93, 12.
विधूषण, p 164, 3.	विराक, p 44, 2.	विधव, p 328, 99.
	विरक्ष, p 3, n.	विधर, p 56, 1.
	विरक्षन, p 3, n.	

विव—विशा.

विवर्ण, p 251, 16.
 विवश, p 269, 44.
 विवस्तु, p 22, 30.
 विवाद, p 4, 9.
 विवाह, p 190, 55.
 विविक्षा, p 196, 22,
     p 325, 85.
 विविक्षा, p 196, n.
 विविच्छ, p 182, 13. p328,
     99.
 विवेक, p 184, 37.
 विव्योक, p 53, 31.
 विश्व, p 361, 216.
     p 220, 1.
 विश्व, p 72, n.
 विश्वष्ट, p 274, 10.
 विश्वकृता, p 274, n.
 विश्वकृष्टी, p 274, n.
 विश्वस्त्रन, p 71, n.
 विश्वद, p 36, 22.
 विश्व, p 218, 84.
 विश्वस्त्रा, p 118, 2. p344,
     157. p 106, 1.
 विश्वसन, p 218, 83.
 विश्वास, p 7, 35. p212, n.
 विश्वासा, p 20, 23.
 विश्वाय, p 295, 32.
 विश्वारथ, p 218, n.

विश्वा—विष्व.

विश्वारद, p 327, 98.
 विश्वाल, p 274, 10.
 विश्वालता, p 168, 16.
 विश्वालत्वद्, p 91, 3.
 विश्वाला, p 123, 22.
 विश्विष्व, p 212, 54.
 विश्विष्वा, p 78, 3.
 विश्वेषक, p 170, 24.
 विज्ञ, p 36, n.
 विज्ञान, p 196, 23.
 विज्ञेयन, p 182, 25.
 विज्ञाय, p 294, 28.
 विज्ञुत, p 201, 9.
 विज्ञ, p 250, 38. p275,
     14. p 2, 5.
 विज्ञकृतु, p 252, 23.
 विज्ञकर्मन्, p 332, 111.
 विज्ञेत्र, p 5, 22.
 विज्ञेयन, p 4, n.
 विज्ञतस्, p 379, n.
 विज्ञेत्र, p 2, n.
 विज्ञद्युत्, p 266, n.
 विज्ञेषण, p 230, 38.
 विज्ञम्भार, p 4, 17.
 विज्ञम्भरा, p 73, 2.
 विज्ञहज्, p 3, 12.
 विज्ञस्ता, p 139, 11.
 विज्ञस्या, p 139, n.

विश्वा—विष.

विश्वा, p109,18.p230,n.
 विश्वास, p 196, 23.
 विष, p 155, n.
 विष, p 58, 9. p 72, n.
     p 155, 19. p 365,
     225.
 विष, p 36, n.
 विषधर, p 57, 7.
 विषप्रस्त्रन, p 71, n.
 विषवस्त्रद, p 91, 3.
 विषय, p 35, 16. p 75,
     8. p 289, 11. p 343,
     154.
 विषविन्, p 35, 17.
 विषवैद्य, p 58, 11.
 विषा, p 155, n. p 109,
     18.
 विषाय, p 316, 58.
 विषायो, p 114, 7.
 विष्व, p 28, n.
 विष्व, p 28, n.
 विष्व, p 28, 14.
 विष्वस्, p 28, 14.
 विषुचान, p 28, n.
 विष्विर, p 134, 83.
 विष्वाम्, p 82, 17.
 विष्वप, p 74, 6.
 विष्वम्, p 204, n.

विष्ट—विसा-

विष्टर, p 348, 171.
 विष्टरच्चवस्, p 3, 13.
 विष्टि, p 59, 8.
 विष्टा, p 155, 19.
 विष्टु, p 3, 13.
 विष्टुक्रान्ता, p 110, 22.
 विष्टुपद, p 15, 2.
 विष्टुपदी, p 69, 31.
 विष्टुरथ, p 5 25.
 विष्टार, p 217, n.
 विष्ट, p 269, 13.
 विष्टक्, p 379, 13.
 विष्टक्षेन, p 3, 14.
 विष्टक्षेनप्रिया, p 121, 16.
 विष्टक्षेना, p 99, 36.
 विष्टक्, p 379, 23.
 विष्टदीची, p 266, n.
 विष्टद्रग्क, p 266, n.
 विष्टद्रग्छ, p 266, 34.
 विस, p 72, 42.
 विसक्षिका, p 132, 25.
 विसप्रस्तून, p 72, 42.
 विसम्बाद, p 54, 36.
 विसर, p 135, 39.
 विसर्जन, p 182, 28.
 विसर्पण, p 292, 28.
 विसार, p 65, 17.
 विसारिण्, p 266, 31.

विसा—विह.

विसारी, p 65, n.
 विसिनी, p 71, 39.
 विष्टत, p 280, 35.
 विष्टत्वर, p 266, 31.
 विष्टभर, p 266, 31.
 विस, p 241, 87.
 विसार, p 292, 22. n.
 विसार, p 88, 14. p 292,
 22.
 विष्टृत, p 280, 35.
 विष्टासा, p 147, 41.
 विष्टार, p 217, 76.
 विष्टुर्ज्ञ, p 17, n.
 विष्टुर्ज्ञय, p 17, n.
 विस्तोर, p 151, 4.
 विष्ट, p 50, 19.
 विष्टावाचित, p 264, 26.
 विष्टृत, p 280, 35.
 विष्ट, p 36, 21.
 विष्टसा, p 339, 138.
 p 196, n.
 विष्टसा, p 147, 41.
 विष्टग, p 134, 32.
 विष्टह, p 134, 32.
 विष्टहन, p 134, 32.
 विष्टहना, p 254, n.
 विष्टहिका, p 254, 30.
 विष्टसित, p 54, 35.

विह—वीध.

विहस्त, p 269, 43.
 विहापित, p 182, 28.
 विहाय, p 15, n.
 विहायशा, p 15, n.
 विहायस्, p 15, 2. n.
 p 134, 32.
 विहाया, p 15, n.
 विहार, p 291, 16.
 विहल, p 269, 44.
 वी, p 134, n.
 वीकाश, p 362, 217.
 वीची, p 61, 5, n.
 वीज, p 32, 6. p 153, 13.
 वीजाकोश, p 72, 43.
 वीजपूर, p 105, 59.
 वीजालत, p 221, 1.
 वीज्ञ, p 175, 2.
 वीषा, p 45, 3.
 वीषादग्न, p 46, 7.
 वीषावाद, p 251, 13.
 वौरंस, p 253, 26.
 वोत, p 202, 11.
 वोति, p 202, n.
 वीतिहोल, p 10, 48.
 वीचि, p 86, n.
 वीचो, p 86, 4. p 325.
 90.
 वीम्र, p 273, 5.

Digitized by DR. RUPAK MATHUR

बीना—दुन्.	दुष—दृति.	दत्त—दृष्टि.
बीनाह, p 68, 27.	दुष, p 225, n.	दत्तहन्, p 8, 38.
बीभत्ता, p 50, 10. p 49, 17.	दुषा, p 212, n.	दत्ता, p 347, 166.
बीभत्ता, p 369, n.	दुष, p 225, 22. p 394, n.	दुषा, p 373, 9. p 377, 4.
बीर, p 210, 45. p 49, 17.	दृष्टि, p 217, 76.	दुष, p 115, 10. p 147, 42.
बीरण, p 125, 29.	दृक्, p 122, 7.	दुष्टत्व, p 147, 42.
बीरतर, p 125, 29.	दृक्षूप, p 171, 29. p 172, 30.	दृष्टादात्र, p 118, 2.
बीरत्त, p 96, 25.	दृक्, p 154, n.	दृष्टिरस, p 8, 37.
बीरपत्री, p 141, 16.	दृष्टगृ, p 154, n.	दृष्टङ्, p 147, 40.
बीरपाण, p 216, 71.	दृष्ट, p 154, n.	दृष्टा, p 140, 12.
बीरपान, p 216, n.	दृष्ट, p 284, 53.	दृष्टि, p 112, 31. p 126, 19.
बीरधार्मी, p 141, 16.	दृष्ट, p 87, 5.	दृष्टिकीव, p 221, 4.
बीरधार्मा, p 141, 16.	दृष्टमेदिन्, p 255, 34.	दृष्टिकीविका, p 821, 4.
बीरहस्त, p 96, 23.	दृष्टहस्ता, p 105, 62.	दृष्टोक्त, p 236, 61.
बीराश्चल्य, p 215, 68.	दृष्टवातिका, p 86, 2.	दृष्टाभीव, p 221, 5.
बीरस्त, p 141, 16.	दृष्टादृत्, p 255, 34.	दृत्त, p 89, 15.
बीरहन्, p 189, 52.	दृष्टदन्ती, p 105, 62.	दृत्त, p 135, 40.
बोध्य, p 88, 9.	दृष्टान्त, p 229, 35.	दृत्तमेद, p 136, 41.
बीर्यं, p 52, 29. p 158, 13. p 344, 156.	दृष्टिग, p 31, 1. p 332, 111. p 276, 20.	दृत्तारक, p 2, 4.
बीर्य, p 328, 93.	दृत, p 281, 41.	दृष्ट, p 110, n.
च, p 384, n,	दृति, p 288, 8.	दृष्टिक, p 130, 14
दुक्, p 105, n.	दृत, p 276, 19. p 322, 81. p 281, 41.	p 299, 7.
दुज्, p 384, n.	दृताभ्यवन्धि, p 184, 38.	दृष्ट, p 21, 29. p 236, 61. p 113, 4. p 364,
दुष्, p 384, n.	दृत्तान्त, p 40, 8. p 318, 66.	222.
दृष्टित, p 245, 57.	दृत्ति, p 220, 1. p 220, 2. p 288, n.	दृष्टदंशक, p 128, 6.
दृग्, p 384, 4.		दृष्टव्यज, p 6, 29.

हृषि—वेता.

हृषगु, p 8, 38.
हृषभ, p 113, 4, p 285, 59.
हृषब, p 228, 1.
हृषस्तन्ती, p 139, 9.
हृषा, p 107, 6.
हृषांकपादी, p 345, 158.
हृषाकर्षिणी, p 337, 132.
हृषी, p 187, 45.
हृषि, p 17, 12.
हृष्णि, p 239, 77.
हृष्टिधू, p 67, n.
हृष्टु, p 274, 10.
हृष्टिका, p 169, 19.
हृष्टी, p 108, 12, p 321,
77. p 180, n.
हृष्टमाचि, p 148, 44.
हृष्ट्वादु, p 10, 50.
हृष्ट्यति, p 20, 25.
हृष्टित, p 217, 76.
वेग, p 305, 21.
वेगिन्द्र, p 209, 41.
वेहि, p 163, 49, p 234, n.
वेषो, p 102, 49, p 163, n.
वेचु, p 124, 26.
वेषक, p 201, n.
वेषुधा, p 251, 13.
वेषन, p 256, 38.
वेलस, p 93, 10.

वेत—वेशा.

वेतस्तु, p 75, 9.
वेताळ, p 392, 21.
वेत्त्वती, p 69, 34.
वेद, p 39, 3.
वेदना, p 287, 6.
वेदि, p 179, 17, p 81, n.
वेदिका, p 81, 16.
वेदी, p 81, n. p 179, n.
वेष, p 288, 8.
वेषनिका, p 255, 34.
वेष्टुष्टुष्टक, p 118, 28.
वेष्टस, p 367, 284, 28, 12.
वेष्टित, p 285, 57.
वेष्टित, p 283, 49.
वेपुष, p 55, 38.
वेच, p 254, n.
वेचन्द्र, p 254, 28,
वेच, p 357, 200.
वेच, p 110, 24.
वेच्छज, p 229, 35.
वेच्छित, p 276, 21.
वेच्छित, p 280, 36.
वेच, p 78, 2. p 164, 1.
वेच्छन, p 68, 28.
वेच्छवार, p 229, n.
वेच्छन, p 78, 4.
वेच्छाधू, p 83, 19.
वेच्छा, p 141, 19.

वेशा—वैदे.

वेशाजनशणाच्च, p 78, 2,
वेच, p 164, n.
वेचवार, p 229, n.
वेचित, p 281, 40.
वेचवार, p 229, 35.
वेच, p 237, 70.
वै, p 377, 5.
वैच्छक, p 178, 37.
वैच्छक्षत, p 95, n.
वैच्छण, p 3, 13.
वैच्छत, p 50, n.
वैच्छनक, p 146, 39.
वैच्छयन्त, p 8, 41.
वैच्छयन्तिक, p 208, 39.
वैच्छयन्तिका, p 101, 46.
वैच्छयन्ती, p 215, 67.
वैच्छानिक, p 259, 4.
वैच्छ, p 90, 18. p 187,
45.
वैच्छिक, p 251, 13.
वैचिक, p 251, 13.
वैचुक, p 201, 9.
वैतसिक, p 251, 14.
वैतनिक, p 251, 15.
वैतरचि, p 59, n.
वैतरचो, p 59, 2. n.
वैतानिक, p 215, 65.
वैदेह, p 239, n.

बैदे—बौष.

बैदेहक, p 239, 78.
p 248, 3.
बैदेही, p 108, 15.
बैश्य, p 152, 8. n.
बैद्युताश, p 110, 21.
बैधातकि, p 10, n.
बैधात्र, p 10, 46.
बैधेव, p 270, 48.
बैधेयी, p 270, n.
बैनतेय, p 5, 24.
बैनीतक, p 206, 26.
बैचात्रेव, p 143, 25.
बैभेद, p 240, n.
बैयाज्ञ, p 205, 21.
बैर, p 51, 25.
बैरनियोतम, p 217, 79.
बैरगुडि, p 217, 79.
बैरिन्, p 193, 10.
बैङ्ग, p 90, n.
बैवधिक, p 251, 15.
बैवस्त, p 11, 54.
बैधाक, p 29, 16. b 239, 74.
बैश्व, p 220, 1.
बैच्छवण, p 14, 64.
बैच्छानर, p 10, 48.
बैसारिण, p 65, 17.
बौक, p 245, 105.
बौषट, p 378, 8.

अ—आञ्ज.

अ, p 288, 8.
अक्ष, p 318, 65.
अक्ति, p 39, 9.
अथ, p 354, 192.
अज्ञन, p 174, 41.
अञ्जक, p 49, 16.
अञ्जन, p 334, 118.
p 393, 23.
अञ्जन्मक, p 98, 32.
अञ्जन्मन, p 98, n.
अञ्जय, p 295, 33.
अञ्जास, p 295, 33.
अञ्जा, p 59, 3.
अञ्ज, p 288, 8.
अञ्ज, p 76, 16.
अञ्ज, p 291, 17.
अञ्जेक, p 301, 12.
अञ्जा, p 18, 14.
अञ्जकार, p 40, 9.
अञ्जाय, p 190, 56.
अञ्जन, p 335, 123.
अञ्जनात्त, p 269, 43.
अञ्जन, p 276, 21.
अञ्जन, p 269, 43.
अञ्जोष, p 87, n.
अञ्जोष, p 87, 7.
अञ्ज, p 127, 1.
अञ्जनख, p 116, 17.

आञ्ज—अुष्टि.

आञ्जपाद, p 95, 18.
आञ्जुच्छ, p 98, 31.
आञ्जाट, p 130, 15.
आञ्जी, p 108, 12.
आञ्ज, p 52, 30. p 53, 33.
आह, p 312, 45.
आञ्जात्रुष, p 116, 17.
आध, p 252, 21.
आधि, p 115, 14. p 150, 2.
आधिचात, p 91, 4.
आधित, p 152, 9.
आज, p 12, 59.
आपाद, p 34, 18.
आप्न, p 280, n.
आष, p 115, 14.
आज, p 160, 38.
आषत, p 285, 62.
आञ्ज, p 57, 7. p 356, 198.
आञ्जयाङ्ग, p 58, n.
आञ्जपाहिन्, p 58, 11.
आञ्जात्रुष, p 116, n.
आञ्जी, p 356, n.
आञ्जोषी, p 385, n.
आहस, p 281, n.
आष, p 292, 22.
आहार, p 38, 1.
आत्मान, p 334, 121.
अुष्टि, p 311, 41.

अठ—ब्रीहि.
 अठ, p 313, 47.
 अठकहृष्ट, p 207, 33.
 अन्ति, p 254, 29.
 अङ्ग, p 135, 39. p 210, 47.
 अङ्गपाणि, p 210, 47.
 अोकार, p 249, 7.
 अोलकेण, p 6, 30.
 अोलगु, p 15, 1.
 अोवदान, p 9, 43.
 अोष, p 247, 112.
 अज, p 135, 39.
 अज्ञा, p 184, 35. p 214, 63.
 अज्य, p 151, 5.
 अत, p 184, 37.
 अति, p 319, 69. p 88, 9.
 अती, p 88, n.
 अतिन्, p 176, 7.
 अड, p 88, 12.
 अचन, p 255, 33.
 अस्ता, p 3, n.
 अास, p 135, 39.
 अाल, p 189, 52.
 अाश, p 189, 50.
 अीडा, p 53, 33.
 अीडन, p 51, n.
 अीडित, p 51, n.
 अीहि, p 223, 15.
 अीहिभेद, p 225, 20.

बैहे—शक.
 बैहेष, p 221, 6.
 शकट, p 204, 20.
 शक्त, p 18, 17.
 शक्तिन्, p 65, 17.
 शक्तम्, p 134, 32.
 शक्तनि, p 134, 32.
 शक्तन्, p 134, 32. p 317, 60.
 शक्तनि, p 134, 32.
 शक्त, p 65, 19.
 शक्ताचक, p 124, 24.
 शक्तादनी, p 106, 1.
     p 111, 29.
 शक्तार्थक, p 65, 17.
 शक्त, p 155, 18.
 शक्तकर्, p 236, 62.
 शक्त, p 267, n.
 शक्ति, p 195, 19. p 216, 71.
     p 219, 69. n.
 शक्तिघर, p 7, 36.
 शक्तिहेतिक, p 208, 87.
 शक्ती, p 319, n.
 शक्त, p 267, n.
 शक्त, p 267, 36.
 शक्त, p 8, 37. p 102, 47.
 शक्तभृस्, p 17, 12.
 शक्तपादप, p 98, 33.
 शक्तपुष्टी, p 118, 2.
 शक्त, p 267, n.

शक्ती—शत.
 शक्ती, p 65, n.
 शहर, p 6, 25.
 शहोर, p 279, n.
 शह, p 87, 8. p 214, 61.
     p 66, 20.
 शह, p 14, 67. p 67, 23.
     p 116, 18.
 शहनव, p 67, 23. n.
 शहनी, p 115, 14.
 शचि, p 8, n.
 शचो, p 8, 40.
 शचीपति, p 8, 38.
 शटा, p 163, n.
 शटी, p 122, 19.
 शठ, p 270, 46.
 शचपर्णी, p 121, n.
 शचपुष्पिका, p 110, 25.
 शचस्त्र, p 64, 16.
 शच, p 146, n.
     p 236, n.
 शच, p 236, n. p 198, 9.
     p 146, 39.
 शतकोठि, p 9, 43.
 शतहृ, p 69, 33.
 शतपत्र, p 71, 40.
 शतपत्र, p 130, 16.
 शतपदी, p 130, 13.
 शतपर्वत्, p 124, 26,

DR.RUPNATH JORAI RUPAK MATHI

शत—शम.	शम—शवि.	शवु—शर्व.
शतपञ्चिका, p 109, 21.	शब्द, p 286, 3.	शब्द, p 57, 5.
प 123, 23.	शब्दन, p 181, 25. p 11, 54.	शब्दा, p 174, 39.
शतपुष्ट्या, p 122, 17.	शब्दनस्त्र, p 69, 32.	शर, p 124, 27. p 212, 55.
शतप्राप्त, p 104, 57.	शब्दत, p 155, 18.	शरजनान्, p 7, 34.
शतभीक्, p 102, n.	शवित, p 288, 47.	शरठ, p 129, n.
शतभन्त्य, p 8, 37.	शब्दी, p 98, 32.	शरण, p 815, 55.
शतभान्, p 898, 84.	शब्दोक्, p 216, n.	शराति, p 76, n.
शतभूली, p 109, 19.	शब्दीधात्व, p 226, 24.	शराती, p 76, n.
शतवटिक, p 165, 6.	शब्दीर, p 98, 32.	शरद, p 30, 19. p 30, 20.
शतवीर्या, p 124, 24.	शब्दी॒, p 98, n.	p 327, 95.
शतवेचिनू, p 119, 6.	शब्द, p 9, 43.	शरण, p 129, 11.
शतहृदा, p 17, 10.	शब्द॑, p 61, 4. n 20, 10.	शरण, p 212, 54.
शताहृ, p 204, 19.	शब्दरारी, p 5, 21. n.	शराति, p 182, n.
शतावरी, p 109, 19.	शब्दत, p 398, 34.	शराभ्यास, p 212, 54.
शत्रु, p 193, 9. p 193, 11.	शब्दा (शब्द), p 17, 10. n.	शरारि, p 182, 25.
शनि, p 21, n.	शब्दात्, p 222, n.	शराद, p 265, 28,
शनैचर, p 21, 27.	शब्द, p 67, n.	शराति, p 182, n.
शनैस्, p 380, 17.	शब्दोक्, p 67, n.	शरात, p 228, 32.
शपथ, p 41, 10.	शब्दूक्, p 67, 23.	शरावती, p 69, 34.
शपन, p 41, 10.	शब्दवी, p 141, 19.	शरासन, p 211, 51.
शफ, p 204, 17.	शब्द॑, p 6, 25. p 389, n.	शरीर, p 156, 21.
शफर, p 65, n.	शब्द॑, p 6, n. p 39, 37.	शरीरिन्, p 33, 8.
शफरी, p 65, 18.	शब्दा, p 223, 14.	शर्करा, p 75, 11. p 350,
शवरात्व, p 83, 20.	शब, p 159, 32.	177, p 231, 43.
शब्द, p 85, 16. p 44, 1.	शब्दन, p 54, 36. p 174, 39.	शर्करात्, p 75, 11.
शब्दप्र॒, p 162, 45.	शब्दवी॒, p 174, 39.	शर्वंति, p 75, 11.
शब्दन, p 267, 38. p 44, n.	शब्दात्, p 266, 33.	शर्मन्, p 31, n.
शब्द, p 286, 3.	शवित, p 266, 33.	शब॑, p 6, n.

शब्द—शब्द.

शब्दरी, p 25, 3.
 शब्दसा, p 214, n.
 शब्द, p 128, 7.
 शब्दन, p 133, 28.
 शब्दन, p 128, 7.
 शब्दिन्, p 128, 7.
 शब्दाटु, p 89, 15.
 शब्द, p 301, 13.
 शब्दाति, p 97, n.
 शब्द, p 98, 33. p 128,
     7. p 214, 61.
 शब्दकी, p 115, 12.
 शब्द, p 219, 87.
 शब्द, p 252, 21.
 शब्दाक्षय, p 83, 20.
 शब्द, p 38, 26.
 शब्दा, p 237, n.
 शब्दो, p 237, 68.
 शब्द, p 129, 11. p 245 n.
 शब्दधर, p 18, 16.
 शब्दाक्षय, p 18, n.
 शब्दलोकन्, p 246, 107.
 शब्दांक, p 18, n.
 शब्दादन, p 130, 14.
 शब्दी, p 18, n.
 शब्देच, p 246, 107.
 शब्दत्, p 372, 5. p 376, 1.
     p 379, 11.

शब्द—शाठी.

शब्द, p 125, 33.
 शब्दन, p 181, n.
 शब्द, 31, 4. p 285, 59.
 शब्द, p 351, 181. p 211,
     50.
 शब्दाक, p 244, 98.
 शब्दाति, p 249, 7.
 शब्दात्रोप, p 208, 35.
 शब्दी, p 351, n. p 214, 60.
 शब्द, p 89, 15.
 शब्दमञ्जरी, p 225, 21.
 शब्दमूक, p 225, 21.
 शब्दमन्त्र, p 96, 25.
 शाक, p 229, 34. p 118, 1.
 शाक, p 236, 64.
 शाकुनिक, p 251, 14.
 शाक्षीक, p 208, 37.
 शाक्य, p 3, n.
 शाक्यासुनि, p 3, 9.
 शाक्यसिंह, p 3, 10.
 शाक्या, p 88, 11.
 शाक्यानगर, p 78, 2.
 शाक्यामृग, p 127, 3.
 शाक्याशिफा, p 88, 11.
 शाक्यन्, p 87, 5.
 शाक्षिक, p 250, 8.
 शाटक, p 397, 33.
 शाठी, p 400, 38.

शाठी—शार.

शाठी, p 53, 30.
 शाख, p 255, 32.
 शाखी, p 386, 9.
 शाखिलन्, p 93, 12.
 शात्, p 31, 3. p 231, n.
     p 147, 44.
 शातकुम्ह, p 243, 95.
 शातकोन्ह, p 243, n.
 शातकर, p 120, n.
 शात्र, p 163, 11.
 शाद, p 62, 9. p 326, 92.
 शादहरित, p 75, 10.
 शाहूष, p 75, 10.
 शान, p 255, n.
 शान, p 283, 47.
 शान्ति, p 286, 3.
 शान्त, p 196, n.
 शाप, p 41, n.
 शान्, p 196, n.
 शान्तरी, p 250, 11.
 शास्त्र, p 67, n.
 शास्त्र, p 67, n.
 शावक, p 298, n.
 शार, p 348, 168.
 शारक, p 298, n.
 शारङ्, p 130, n. p 305, n.
 शारद, p 91, n. p 327, 97.
 शारदी, p 91, 3. p 111, 29.

शारि—शासि.

शारिफ़, p 258, 46.
 शारिवा, p 112, 30.
 शार्कर, p 75, 11.
 शार्हिन्, p 4, 14.
 शार्हुल, p 127, 1, p 273, 9.
 शार्हर, p 354, 190.
 शार्हरी, p 25, n.
 शार्ह, p 65, 19, p 78, 3.
 शालपर्णी, p 113, n.
 शाला, p 79, 6, p 88, 11.
 शालाटक, p 301, 12.
 शालि, p 226, n.
 शालीन, p 294, 26.
 शालूक, p 70, 38.
 शालूर, p 67, 24.
 शालेय, p 110, 23, p 221,
     6. p 226, 24.
 शाल्लखि, p 97, 27. n.
 शाल्लधी, p 97, n.
 शाल्लालीनेट, p 97, 27.
 शालव, p 135, 38.
 शालर, p 94, 13.
 शालत, p 276, 22.
 शाल्ल, p 263, n.
 शाल्लुलिक, p 296, 40.
 शालन, p 197, 25.
 शालिता, p 3, n.
 शालि, p 197, n.

शालू—शिच्छ.

शालू, p 3, n.
 शालू, p 351, 181.
 शालूचिदू, p 260, 6.
 शिंशपा, p 100, 43.
 शिक्षा, p 254, 30.
 शिक्षित, p 280, 39.
 शिक्षा, p 39, 4.
 शिक्षित, p 259, 4.
 शिखरालू, p 134, 31.
     p 163, n.
 शिखरालूक, p 163, 47.
 शिखर, p 84, 4. p 88, 12.
 शिखरिणी, p 831, n.
 शिखरिन्, p 831, 109.
     p 84, 1.
 शिखा, p 11, 52. p 134,
     31, p 163, 48. p 304, 20.
 शिखरालूक, p 163, n.
 शिखावत, p 11, 50.
 शिखावल, p 133, 30.
 शिखिपोष, p 244, 101.
 शिखिन्, p 133, 30. p 331,
     109.
 शिखिभाइन, p 7, 35.
 शिघु, p 93, 11. p 229, 34.
 शिघुज, p 247, 110.
 शिघुनाथ, p 214, n.
 शिच्छ, p 254, n.

शिङ्गा—शिल.

शिङ्गा, p 44, n.
 शिङ्गित, p 44, 2.
 शिङ्गिनी, p 211, 53.
 शितहृ, p 69, 33.
 शितयिष, p 230, n.
~~शितमूल~~, p 223, n.
 शिति, p 324, n.
 शितिकथ, p 6, 27.
 शितिसारक, p 95, 19.
 शिती, p 324, 85.
 शिपविष्ट, p 310, n.
 शिपिविष्ट, p 310, 37.
 शिप्ता, p 88, 12.
 शिप्ताकन्त, p 72, 43.
 शिप्ता, p 226, n.
 शिप्ति, p 226, n.
 शिर्, p 126, n.
 शिर्, p 88, 12. p 162, 46.
 शिरज, p 207, 32.
 शिरज, p 163, 49.
 शिरा, p 154, n.
 शिरोष, p 101, 43.
 शिरोदीप, p 394, n.
 शिरोधि, p 160, 39.
 शिरोरत्न, p 165, 4.
 शिरोबह, p 162, 46.
 शिरोस्त्रि, p 156, 20.
 शिर, p 220, n. p 84, 1.

DR. RUPNATH DUTTA LIBRARY

शिला—शिश्र.	शिंख—शुक.	शुक्ति—शुभ.
शिला, p 81,13. p 84,4.	शिंदिदान, p 270, 46.	शुक्ति, p 67, 23. p 116, 18. p 324, 85.
शिलाजाद, p 245, 104.	शिटि, p 197, 26.	शुक्र, p 11, 51. p 153, 13. p 29,16.p21,26.
शिलो, p 67, 24.	शिष्य, p 177, 10.	शुक्रजा, p 124, n.
शिलोसुख, p 304, 19.	शिरु, p 171, n.	शुक्रशिव, p 2, 7.
शिलोशुभ, p 84, 1.	शीकर, p 17, 18.	शुक्र, p 402, n. p36,22.
शिल्प, p 256, 35.	शीत, p 13, 60.	शुक्रा, p 402, n.
शिल्पशास्त्र, p 79, n.	शीत, p 19, 20. p19,21. p 98, 10. p 94, 15.	शुच्, p 51, 25.
शिल्पशास्त्रा, p 79, n.	p 393, 22.	शुचि, p 11, 52. p29,16. p 36, 22. p307,29.
शिल्पशास्त्र, p 79, n.	शीतल, p 252, 19.	शुचिं, p 230, n.
शिल्पगृ, p 249, 5.	शीतली, p 102, 50.	शुच्छी, p 230, 38.
शिल्पकौ, p 115, n.	शीतल, p19,2,p121,15.	शुरणा, p 257, 41.
शिप, p 6, 25. p 31, 3.	शीतलयात्रा, p 121, n.	शुरुच्छि, p 69, n.
शिवक, p 238, 73.	शीतलिष, p 115, 10.	शुष्ठान्त, p80,12.p319,68.
शिवमहो, p 105, 62.	p 110, 23. p230.n.	शुनक, p 252, 22.
शिवा, p 6, 32. p 128,5. p 98, 32. p 399, n.	शीतल, p 223, n.	शुनाशीर, p 8, n.
p 100, 40. p 361, 214. p 116, 15.	शीफाचिका, p 103, n.	शुनाशीर, p 8, n.
शिविका, p 204, 21.	शीडु, p257,42. p398,34.	शुनि, p 252, n.
शिविष्ट, p 310, n.	शीर्ष, p 162, 46.	शुनी, p 252, 23.
शिविर, p 199, 1.	शीर्षक, p 207, 31.	शुन्ध, p 273, n.
शिवी, p 7, n.	शीर्षक्षेत्र, p 269, 45.	शुन्धु, p 271, 50.
शिविर, p19,20.p29,18.	शीर्षख, p 163, 49.	शुभ, p 31, 3. p393,23,
शिष्ट, p135,38.p239,75.	शीत, p 258, 203.	शुभदनी, p 16, n.
शिष्ट, p 65, 18.	p 51, 26.	शुभवासन, p 36, n.
शिष्टल, p 146, 40.	शीतल, p 71, n.	शुभान्वित, p 271, 50.
शिष्टार, p 66, 20.	शुक, p 117, 20.	शुभ, p36,22 p355,194.
शिश्र, p 157, 27.	शुकनाल, p 99, 37.	

शूष्मदली, p 16, 6.	शूर्प, p 227, 26.	शेफर, p 157, 27.
शूवाण्यु, p 18, 15.	शूर्पि, p 256, n.	शेफालि, p 103, n.
शूक, p 197, 27.	शूर्पी, p 256, n.	शेफालिका, p 103, 51.
शूर्प, p 244, 98, p 253, 27. p 393, 23.	शूल, p 357, 199.	p 386, 7.
शूर्वा, p 253, n.	शूलाक्षत, p 231, 45.	शेफाली, p 103, n.
शूर्वी, p 253, n.	शूलिन्, p 6, 25.	शेच, p 157, n.
शूर्व, p 253, n.	शूल्य, p 231, 45.	शेहरी, p 33, 10.
शूचूरा, p 184, 34.	शूगाल, p 128, 5.	शेह, p 94, 15.
शूचि, p 56, n.	शूहुल, p 166, 10. p 201, 9.	शेहिर, p 14, 67.
शूचिर, p 56, 2.	शूहुलक, p 239, 76.	शेहल, p 71, n.
शूचिरा, p 116, 17.	शूहुला, p 166, n. p 201, n.	शेच, p 57, 4. p 397, 32.
शूची, p 56, n.	शूहुल, p 84, 4. p 119, 8. p 306, 27.	शेच, p 177, 10.
शूचावांस, p 154, 14.	शूहुलेर, p 229, 37.	शूररिक, p 107, 7.
शूचाल, p 263, n.	शूहुलात, p 77, 17.	शैखरेब, p 107, n.
शूच, p 10, n.	शूहुला, p 49, 17.	शैख, p 84, 1.
शूचन्, p 10, n.	शूहुल, p 67, n.	शैखालिन्, p 250, 12.
शूक, p 226, 28.	शूहुली, p 267, 66.	शैखूच, p 93, 12. p 250, 12.
शूककीठ, p 180, 14.	शूहुल्य, p 113, n.	शैखेद, p 115, 11.
शूकधात्व, p 226, 24.	शूहुली, p 67, 25. p 109, 18. p 113, 4.	शैख, p 71, 38.
शूकर, p 127, 2. p 253, 27.	शूहुलीकनक, p 243, 96. n.	शैखिनी, p 69, 30.
शूकरिचि, p 106, 5.	शूहन, p 282, 45.	शैखा, p 71, 38.
शूह, p 248, 1.	शेख, p 173, 38.	शैखप, p 146, 40.
शूहा, p 140, 13.	शेखर, p 157, n.	शोक, p 51, 25.
शूही, p 140, 13.	शेप, p 157, n.	शोचिल्लेप, p 10, 49.
शूव्य, p 273, 6.	शेपस्, p 157, n.	शोचिस्, p 23, 36.
शूर, p 21, n. p 210, 45.	शेफ, p 157, n.	शोच, p 69, 34. p 87, 24.
शूर्प, p 123, 22.		शोचफ, p 99, 38.

शोण—शाश्व.

शोचरत्र, p 243, 93.
 शोषा, p 37, n.
 शोषित, p 154, 15.
 शोषी, p 37, n.
 शोष, p 150, 3.
 शोष्णी, p 121, 14.
 शोषनी, p 82, 18.
 शोषित, p 232, 46.
 p 273, 5.
 शोफ, p 150, 3.
 शोभन, p 272, 1.
 शोभा, p 19, 19.
 शोभाङ्गन, p 93, 11.
 शोष, p 150, 2.
 शौक, p 136, 43.
 शोङ्किंशेव, p 58, 10.
 शौर, p 264, 23.
 शौखिक, p 250, 10.
 शौखी, p 108, 15.
 शौचोदनि, p 3, 10.
 शौरि, p 4, 16. p 21, 27.
 शौश्यं, p 216, 70.
 शौखिक, p 250, 8.
 शौख्यल, p 263, 19.
 शेषात्, p 289, 10.
 श्वाशान, p 219, 87.
 श्वास, p 163, 50.
 श्वासन्, p 163, 50.

शाम—चौ.

शाम, p 37, 23. p 341, 145.
 शामक, p 37, 23.
 शामा, p 99, 35. p 111, 27.
 p 112, 30. p 341, 145.
 शामाक, p 125, 31.
 शाम, p 144, 32.
 शाम, p 37, 25.
 शेता, p 36, n.
 शेज, p 130, 15.
 शेनपाता, p 386.
 शेनी, p 37, n.
 शैनध्याता, p 236, 6.
 शोगाक, p 99, 37.
 शवा, p 329, 105.
 शवात्, p 265, 27.
 p 142, 21.
 शवाच, p 289, 12.
 शव, p 288, n. p 162, n.
 शवस, p 162, 45.
 शवस्, p 162, 45.
 शविता, p 20, 23.
 शाचा, p 233, 50.
 शाच, p 182, 30.
 शाचहेत्, p 11, 54. p 162, n.
 शाच, p 289, 12.
 शाचच, p 29, 16.
 शाचचित्, p 29, 16.
 चौ, p 5, 22.

चौक—चेव.

चौकरु, p 6, 27. 16,
 चौघन, p 3, 9. 15,
 चौद, p 14, 65. 26.
 चौपति, p 4, 16.
~~चौपति~~, p 101, 46. p 315, 55.
 चौपर्चिका, p 95, 21.
 चौपर्ची, p 94, 16.
 चौफल, p 98, 12.
 चौफसी, p 108, 18.
 चौपत्, p 95, 20. p 262, 14.
 चौख, p 262, 14.
 चौपत्, p 4, n.
 चौपत्तालाक्ष्मन, p 4, 17.
 चौवाल, p 172, 30.
 चौवासस्, p 172, n.
 चौवेट, p 172, 30.
 चौसंज, p 171, 27.
 चौहसिनी, p 102, 50.
 चूत, p 322, 79.
 चुति, p 39, 3. p 162, 45.
 p 321, 76.
 चुम्प, p 216, n.
 चुम्पन्, p 216, 70.
 चेष्टि, p 239, 5.
 चेष्टी, p 249, n.
 चेष्ट्, p 34, 15. p 31, 2.
 p 273, 8.
 चेष्टी, p 100, 40. p 106,
 3. p 108, 16.

चेष्ट—खण्ड.

चेष्ट, p 273, 8.
चेती, p 249, n.
चोषा, p 149, 48.
चोषि, p 157, n. p 385 n.
चोषिष्ठक, p 157, 25.
चोषो, p 157, 25. n.
चोषीष्ठक, p 157, n.
चोल, p 162, 45.
चोत्रिय, p 176, 6.
चोल, p 162, n.
चोषट्, p 378, 8.
चाल्ल, p 274, 11.
चोल, p 262, n.
चेष, p 289, 11.
चेष्ठा, p 153, 11.
चेष्टा, p 153, 13.
चेष्ठा, p 153, 11.
चेष्टातक, p 94, 15.
चोक, p 298, 2.
चःचेष्ट, p 31, 3.
चूरंडा, p 109, 17.
चतु, p 252, n.
चूनिय, p 400, 46.
चूपच, p 252, 20.
चूच, p 56, 2.
चूयथ, p 150, 3.
चूहसि, p 220, 2.
चूयुर, p 144, 31.

चहम्मु—घर्स्त.

चूयुरो, p 146, 37.
चूयुव, p 342, 148.
चन्नू, p 144, 31.
चन्नूपूरो, p 146, 37.
घृस्, p 382, 22.
घृसन, p 12, 57, p 98, 33.
घाविध्, p 128, 7.
घृत, p 151, 5.
घेत, p 36, 22. p 151, n.
p 243, 97.
घेतग्रह्य, p 132, 23.
घेतग्रिच, p 247, 110.
घेतरक्त, p 87, 25.
घेतहुरसा, p 103, 51.
घेता, p 36, n.
घेत, p 151, n.
घटी, p 122, n.
घृतच्छन्न, p 176, 4.
घटपद, p 138, 29.
घटभिज्ञ, p 3, 9.
घट्यन्ध, p 97, 29.
घट्यन्धा, p 109, 21.
घट्यन्धिका, p 122, 19.
घृत्त, p 45, 1.
घठानन, p 7, 34.
घर्स्त, p 146, n. p 236, 62.
p 72, 42.

घटि—संकु.

घटिक, p 226, 24.
घटिक्य, p 221, 7.
घायलाद्वार, p 7, 36.
संक्रन्दन, p 8, 39.
संक्रन, p 293, n.
संक्राण, p 293, 25.
संच, p 376, n.
संकरण, p 292, 21.
संज्ञ, p 216, 72.
संज्ञा, p 33, 11. p 241, 83.
संखात, p 275, 14.
संखान, p 33, n.
संखापत्, p 176, 5.
संखेव, p 241, 84.
संघङ्, p 40, 7.
संधार, p 216, 74.
संधार्, p 213, 58.
p 290, 14.
संज्ञ, p 148, n.
संज्ञपन, p 218, 82.
संज्ञा, p 309, 35. p 40, n.
संज्ञ, p 148, 47.
संज्वर, p 11, 53.
संहोन, p 135, 37.
संदाव, p 217, 79.
संद्राव, p 217, 79.
संकुल, p 87, 7.

DR.RUPNATHJI(DR.RUPNATHJI)

संमा—संसा.	संसा—संग.	संगो—सञ्जा.
संमार्जनी, p 82, 18.	संसाच, p 292, 23.	संगोब, p 145, 38.
संमष्ट, p 232, 46.	संसाप, p 295, 34.	संगिध, p 234, 55.
संयत्, p 216, 74.	संसाप, p 343, 153.	संज्ञट, p 279, 34.
संवत्, p 268, 42.	संस्वा, p 197, 26.	संज्ञर, p 82, 18.
संयम, p 291, 18.	संस्वान, p 336, 127.	संज्ञर्य, p 4, 19.
संयम, p 79, n.	संस्थित, p 218, 85.	संज्ञित, p 281, 42.
संयम, p 291, 18.	संस्थापन, p 122, 19.	संज्ञल्य, p 33, 11.
संयुग, p 216, 73.	संस्केट, p 216, n.	संज्ञस्तक, p 269, 43.
संयोगित, p 281, n.	संस्कोट, p 216, 73.	संज्ञाश, p 256, 38.
संयोजित, p 281, 41.	संहत, p 277, 25, p 160, 36.	संज्ञीय, p 248, 1.p 316,
संराच, p 44, 2.	संहतजातु, p 143, n.	59, p 279, 35.
संखाप, p 42, 17.	संहतजातुक, p 148, 47.	संज्ञज, p 279, 35.p 43, 20.
संव्यान, p 169, 18.	संहतक, p 160, 36.	संज्ञोच, p 170, 26.
संशप्तक, p 215, 66.	संहति, p 135, 40.	संज्ञ, p 294, 29.
संश्वर, p 33, 12.	संहतन, p 156, 21.	संज्ञत, p 43, 19.
संश्वरापचानस, p 259, 5.	संहार, p 59, 2.	संज्ञम, p 294,u.p 398,34.
संच्च, p 34, 14.	संहति, p 40, 9.	संज्ञर, p 348, 168.
संच्चुत, p 285, 58.	संकल, p 275, 15.	संज्ञीय, p 285, 58.
संच्छेष, p 294, 30.	संकलृ, p 155,n. p 372, 4.	संज्ञट, p 281, 42.
संसद्, p 178, n.	संकल्पन, p 131, 20.	संज्ञ, p 136, 41.
संसङ्ग, p 275, 17.	संकुच, p 65, n.	संज्ञात, p 59,u.p 135,39.
संसद्, p 178, 14.	संकुपला, p 98, 32.	संचि, p 8, n.
संसरण, p 77, 18.p 316, 57.	संकुपली, p 98, n.	संचिच, p 360, 208.
संचिदि, p 55, 37.	संक्षि, p 156, 24.	संचो, p 8, n.
संस्कार, p 173, 36.	संखि, p 194, 12.	संज्ञम्बाल, p 75, 10.
संस्कारणी, p 189, 53.	संखी, p 140, 12.p 194,n.	संजुत्, p 377, n.
संस्कृत, p 328, 83.	संख्य, p 194, 12.	संज्ञ, p 207, 33.
संसर, p 346, 163.	संगर्भ, p 145, 34.	संज्ञन, p 199,1.p 175,2.

सत्ता—सत्या:

सत्ताना, p 202, 10.
 सत्त्वा, p 135, 39.
 सत्त्वार, p 293, n.
 सत्त्वारिका, p 141, 17.
 सत्त्वपन, p 79, 6.
 सटा, p 163, 48.
 सटी, p 122, n.
 सत्त्वारूप, p 64, 16.
 सत्त्व, p 146, n.
 सत्, p 176, n.p324,n.
 सतत, p 13, 61.
 सतपुष्टा, p 122, n.
 सति, p 319, n.
 सती, p 138, 6.p324,n.
 सतीनक, p 224, n.
 सतीर्थ, p 177, n.
 सतीर्थ, p 177, 11, n.
 सतील, p 224, n.
 सतीलक, p 224, 16.
 सत्तुमार, p 10, n.
 सत्तम, p 273, 8.
 सत्ती, p 194, n.
 सत्, p 361, n.
 सत्य, p 76, 16.
 सत्य, p43,22.p344,156.,
 सत्याकार, p 240, 83.
 सत्यवचस्, p 186, 42.
 सत्यालति, p 210, 83.

सत्ता—सत्प्रग.

सत्त्वाङ्गत, p 120, 3.
 सत्त्वापन, p 240, 83.
 सत्त्वापना, p 240, n.
 सत्, p 351, 183.
 सत्ता, p 377, 4.
 सत्तिक्, p 194, 15.
 सत्, p 32, n.
 सत्, p 361, 215.
 सद्, p 18, 60.
 सद्, p 178, 15. n.
 सद्ग, p 79, 5.
 सदस्, p 178, 15.
 सदस्य, p 178, 15.
 सदा, p 382, 22.
 सदागति, p 12, 57.
 सदातन, p 276, 22.
 सदनीय, p 69, 33.
 सदाय, p 198, 28.
 सद्ब, p 256, 37.
 सद्य, p 256, 37.
 सहय, p 256, 37.
 सहेय, p 275, 16.
 सद्गत्, p 78, 4.
 सद्यास्, p 378, 9.
 सधिर्णी, p 138, n.
 सधीक्, p 266, n.
 सध्राच्, p 266, 34.
 सध्राची, p 266, n.

सत्—सन्धा.

सनद्, p 381, n.
 सनत्कुमार, p 10, 45.
 सनस्त्र, p 64, n.
 सना, p 381, 17.
 सनात्, p 381, n.
 सनातन, p 276, 22.
 सनाति, p 145, 33.
 सनि, p 183, 32.
 सनिष्ठ, p 43, 21.
 सनो, p 183, n.
 सनीष, p 275, 16.
 सनत, p 13, 61.
 सनति, p 175, 1.
 सनम्, p 284, 52.
 सनमस, p 56, 4.
 सनाम, p 175,1. p9,46.
 सनाप, p 11, 53.
 सनापित, p 284, 52.
 सन्दान, p 288, 74.
 सन्दानित, p 282, 44.
 सन्दाय, p 217, 79.
 सन्दित, p 280, 35.
                                   p 282, 44.
 सन्देशवाच्, p 42, 18.
 सन्देशहर, p 195, 16.
 सन्देह, p 34, 12.
 सन्दोष, p 135, 39.
 सन्धा, p 329, 105.

DR.RUPAKHATI DR.RUPAKHATI DR.RUPAKHATI

सन्धा—सम.	सुभा—सम.	सुम—समा-
सन्धान, p 257, 42.	सुभा, p 79, 6. p178,14.	समयंन, p 197, 25.
सन्धा, p 24, 3. n.	p 340, 140.	समहंक, p 260, 7.
सन्धि, p195,18.p289,11.	सुभाजन, p 287; 7.	समयांद, p 275, 16.
सन्धिनी, p 237, 69.	सुभासत्, p 178, n.	सुभवत्तिन्, p 11, 53.
सन्धकहृ, p 94, 15.	सुभासहृ, p 178, 16..	सुभवाव, p 135, 40.
सन्धष, p207,33.p269,44.	सुभासार, p 178, 16.	सुभविता, p 123, 22.
सन्धव, p 343, 153.	सुभिक, p 258, 44. n.	सुभवन, p 292, 21.
सन्धिकर्षण, p 292, 23.	सुभ 175,2. p178,16	सुभवा, p 275, 4.
सन्धिलट, p 275, 16.	सुभ, p256,37.p275,14	सुभवा, p 40, 7.
सन्धिष, p 292, n.	सुभध, p 275, 15.	सुभवाषी, p 40, n.
सन्धिषि, p 292, 23.	सुभङ्गा, p107,9.p119,7.	सुभा, p 30, 20.
सन्धिवेष, p 82, 19.	सुभज, p 136, 42.	सुभासदोगा, p 238, 73.
सपल, p 193, 10.	सुभजा, p 41. n.	सुभाविंग्, p 36, 20.
सपदि, p377,2. p378,9.	सुभज्ञा, p41,n.p178,14.	सुभाजा, p 41, n.
सपव्यो, p178, 13.	सुभज्ञ, p 197, 24.	सुभावात, p 216, 74.
p 184, 34.	सुभन्द, p 277, 25.	सुभाज, p 136, 42.
सपिण्ड, p 145, 33.	सुभन्द, p 337, 130.	सुभावि, p34,14. p 328,
सपीति, p 234, 55.	सुभन्नत, p 379, 18.	100.
सप्तकी, p 166, 10.	सुभन्नदुर्ब्रवा, p 110, 24.	सुभान,p12,59.p256,37.
सप्ततन्तु, p 178, 18.	सुभन्नवहृ, p 4, 8.	सुभानोदव्यं, p 145, 34.
सप्तपर्यं, p 91, 3.	सुभन्नात, p 379, n.	सुभाउच्च, p 294, 27.
सप्तर्षि, p 21, 25.	सुभन्नितस्वव, p 45, 3.	सुभावाव, p 135, n.
सप्तखा,p103,53.p119,8.	सुभपद, p 212, n.	सुभाहस्त, p 177, 10.
सप्तार्चिस्, p 11, 51.	सुभम्, p 377, 4.	सुभादाद्य, p 281, 42.
सप्ताश्च, p 22, 30.	सुभव, p24,1.p343,151.	सुभासाथी, p 40, 7.
सप्ति, p 202, 12.	सुभवा, p378,7.p375,14.	सुभाह्वर, p 291, 16.
सप्तरी, p 65, n.	सुभर, p 216, 73.	सुभाह्वित, p 285, 58.
सप्तसूका, p 140, 12,	सुभं p 325, 89.	सुभाह्वति, p 40, 7.

समा—सम्.

समाज्य, p 258, 46.
 समिति, p 178, 14. p 320,
     73. p 216, 74.
 समिध्, p 89, 13.
 समीक, p 216, 72.
 समीप, p 275, 16.
 समीर, p 12, 58.
 समीरच, p 12, 58.
     p 105, 59.
 समुच्चय, p 291, 16.
 समुद्रज्य, p 348, 154.
 समुचित, p 284, 56.
 समिझ, p 215, 67.
 समुद्रक, p 281, 39.
 समुद्र, p 135, 40.
 समुदाय, p 135, 40.
     p 216, 74.
 समुइ, p 174, n. p 390, 17.
 समुद्रक, p 174, 40.
 समुचत, p 264, 23.
 समुचरण, p 316, 58.
 समुइ, p 60, 1.
 समुझेन, p 246, v.
 समुझामा, p 107, 10.
     p 113, 4. p 117, 21.
 समुद्रन, p 294, 29.
 समुच, p 284, 55.
 समुच्च, p 330, 106.

सम—सम्य.

समुपजोष, p 378, n.
 समुद्रा, p 180, 20.
 समूच, p 129, 9.
 समूह, p 135, 39.
 समृद्ध, p 261, 11.
 समृचि, p 289, 10.
 समृति, p 211, 50.
 समृद, p 211, 49.
 समराय, p 348, 152.
 समरावक, p 216, n.
 स(श)म्बाक, p 91, 4.
 समिधान, p 336, 127.
 समृटक, p 174, 40.
 समृति, p 383, 23.
 समदाव, p 287, 7.
 समधारणा, p 197, 25.
 समापार, p 216, 73.
 सम्, p 9, n.
 सम्भव, p 398, n.
 सम्भालत, p 222, 9.
 सम्भाष, p 279, 34.
 सम्भासी, p 141, n.
 सम्भेद, p 20, 35.
 समृग, p 54, 34. p 293, 26.
 समृद, p 31, 2.
 समृज्जन, p 287, 6.
 समृक्, p 266, n.
 समृज्, p 43, 22.

समा—सर.

समाख, p 191, 3.
 सम्ब, p 9, n.
 सम्बन्, p 380, 16.
 सम्बलर, p 30, 20.
 सम्बद्ध, p 287, 4.
~~सम्बद्धा~~, p 287, n.
 सम्बन्ध, p 287, n.
 सम्बर, p 129, n.
 सम्बराफ, p 5, n.
 स(श)म्बरी, p 107, 6. n.
 सम्बन्ध, p 30, 22.
 सम्बन्धि, p 72, n.
 सम्बन्धिका, p 72, 43.
 सम्बन्धी, p 72, n.
 सम्बल, p 398, n.
 सम्बल्य, p 83, 19.
 सम्बाहन, p 292, 22.
 सम्बित, p 33, 10.
 सम्बिद्, p 34, 14. p 33, 10.
     p 327, 95.
 सम्बिदित, p 285, 58.
 सम्बीचण, p 294, 30.
 सम्बीत, p 281, 40.
 सम्बेग, p 54, 34.
 सम्बेद, p 287, 6.
 सम्बेय, p 54, 36.
 सम्बेष, p 275, n.
 सर, p 212, n.

DR.RUPNATH DRAJENDRA RUPAK NATH

सर—सर्जी.

सरक, p 257, 43.
 सरषा, p 133, 26.
 सरठ, p 129, n.
 सरठ, p 129, 12.
 सरणा, p 111, n. p 122, 18.
 सरणि, p 76, 15.
 सरणी, p 122, n.
 सरान्नि, p 160, 37.
 सरना, p 252, 23.
 सरख, p 100, 40. p 260, 8.
 सरखदूष, p 172, 30.
 सरखा, p 111, 26.
 सरख, p 212, n.
 सरख, p 68, 28.
 सरखा, p 111, n.
 सरखी, p 68, 28.
 सरखीदृष्ट, p 71, 40. n.
 सरखतु, p 60, 1. p 317, 60.
 सरखती, p 38, 1. p 69, 34.
 सराच, p 228, 32. n.
 सरितु, p 68, 29.
 सरित्यनि, p 60, 1.
 सरिल, p 60, n.
 सरिषप, p 224, n.
 सरीखूप, p 57, 7. n.
 सह, p 213, n.
 सर्जी, p 96, 25.
 सर्जंक, p 96, 24.

सर्जी—सर्वा.

सर्जीरस, p 171, 29.
 सर्जिंका, p 247, n.
 सर्जिंकाशार, p 247, 109.
 सर्प, p 57, 6.
 सर्पराक, p 57, 4.
 सर्पिंधी, p 57, n.
 सर्पिंस, p 238, 52.
 सर्पी, p 57, n.
 सर्वेचहा, p 73, 3.
 सर्व, p 6, 26. p 273, 14.
 सर्वज्ञ, p 6, 28.
 सर्वेतस, p 379, 13.
 सर्वेतोभद्र, p 80, 10.
                           p 100, 42.
 सर्वेतोधर, p 94, 16.
 सर्वेतोषुल, p 60, 4.
 सर्वदा, p 382, 22.
 सर्वभुरामङ्ग, p 237, 66.
 सर्वभुरोच, p 237, 66.
 सर्वमङ्गला, p 7, 32.
 सर्वरस, p 171, 29.
 सर्वका, p 214, 61.
 सर्वलिङ्गिन्, p 187, 84.
 सर्वेदस, p 177, 9.
 सर्वसचहन, p 214, 62.
 स(श)र्वाणी, p 7, 32.
 सर्वाहमूलि, p 111, 26.
 सर्वाक्षभोगिन्, p 263, 22.

सर्वा—सह.

सर्वाक्षीन, p 263, 22.
 सर्वाभिसार p 214, 62.
 सर्वांयं, p 3, n.
 सर्वांवस्ति, p 3, 10.
 सर्वात्, p 214, 62.
 सर्वे, p 224, 17.
 सर्विक, p 60, 3.
 सर्वकी, p 115, n.
 सह, p 178, 13.
 सहन, p 188, 46.
 सहवस्, p 152, 12.
 सहहा, p 111, n.
 सर्विद, p 22, 32.
 सर्विष, p 275, 16.
 सर्वेष, p 275, 16.
 सर्व, p 279, 34.
 सर्वेष, p 206, n.
 सर्वेषृ, p 206, 28.
 सर्वेष, p 206, n.
 सर्वसाधारिन्, p 177, 11.
 सहम, p 181, n.
 सह, p 89, n.
 सहस्रम्बर, p 96, n.
 सह, p 377, 4. p 216,
       368, n. p 28, n.
 सहकार, p 94, 14.
 सहचरी, p 104, 56.
 सहज, p 145, 34.

DR. RUPNATH DAS OF PURNAK NATH

सह—साक्षा.

सहधित्यो, p 188, 5.
 सहन, p 266, 31.
 सहभोगन, p 284, 55.
 सहस्, p 28, 14. p 216, 70.
     p 368, 234.
 सहसा, p 378, 7.
 सहस्र, p 28, 15.
 सहस्रदङ्ग, p 64, 18.
 सहस्रपत्र, p 71, 40.
 सहस्रनीयों, p 123, 24.
 सहस्रवेचि, p 230, 40.
 सहस्रविन्, p 119, 6.
 सहस्राण्यु, p 22, 32.
 सहस्रात्म, p 8, 40.
 सहस्रिन्, p 207, 80.
 सहा, p 103, 54. p 112,
     1. p 78, n.
 सहाचर, p 104, n.
 सहाय, p 208, 39.
 सहायता, p 297, 40.
 सहिण्य, p 266, 31.
 सहस्र, p 259, n.
 सहोदर, p 145, n.
 सांखातिक, p 63, 12.
 सांतुगीन, p 210, 45.
 सांबिक, p 259, 5.
 साक, p 377, 4.
 साक्षात्, p 372, 5.

साग—साखी.

सागर, p 60, 1.
 साचि, p 377, 6.
 सातका, p 120, 9.
 साति, p 387, 9. p 296,
     38. p 319, 70.
 सातिशार, p 153, 10.
 सातीकाक, p 224, n.
 सातिक, p 49, 16.
 सादन, p 79, n.
 सादिन्, p 206, 28. p 331
     109.
 साधन, p 335, 122.
 साधारण, p 279, 31.
     p 256, 37.
 साधारण्य, p 256, n.
     p 275, n.
 साधारणी, p 256, n.
     p 279, n.
 साधित, p 268, 40.
 साधित, p 285, 62.
 साधीकर, p 369, 287.
 साधीयसी, p 369, n.
 साधु, p 329, 104. p 175,
     2. p 272, 1. p 158; n.
 साधुपाहिन्, p 202, 12.
 साध्य, p 2, 5.
 साध्यस्, p 50, 21.
 साखी, p 139, 6.

सातु—सार.

सातु, p 85, 5.
 सान्तपन, p 189, 51.
 सान्त, p 43, 19. p 196, 21.
 सान्दृष्टि, p 198, 29.
 सान्द्र, p 205, 30. p 275, 15.
 सान्द्रात्म, p 181, 26.
 सापद्वय, p 193, n.
 सापुप्तीन, p 194, 12.
 साप्तसेनी, p 180, 21.
 साप्तन्, p 39, 4. p 196, 21.
 साप्तनी, p 238, n.
 साप्तातिक, p 178, 16.
 साप्तात्म, 33, 9.
 साचि, p 374, 11.
 सास्त्र, p 230, 41.
 सामरातिक, p 216, 72.
 साम्यत, p 379, 11.
     p 383, 23.
 साम्यवर, p 194, 14.
 साम्यवरी, p 250, 11. n.
 साव, p 24, 3.
 सायक, p 298, 2.
 सायम्, p 24, 3. p 381, 19.
 सार, p 88, 12. p 349, 178.
 सारङ्ग, p 130, 17. p 305, 24.
 सारथि, p 206, 27.
 सारभेय, p 252, 22.
 सारच, p 70, 36.

સાર—સિંહા.

સારસ, p132,22,p71,40.
 સારસન, p 166, 10.
 સારસના, p 207, 31.
 સારિકા, p 386, 8.
 સારોદ્વિક, p 58, n.
 સાંખ, p 136, 41.
 સાંખ્યાક, p 239, 78.
 સાર્વ, p 284, 55.
 સાચ, p 377, 4.
 સાંખ્યોગ, p16,5,p191,2.
 સાચ, p 65, n. p96, 25.
     p 78, n.
 સાધપર્ણી, p 113, 3.
 સાધા, p 79, n.
 સાધૂર, p 67, n.
 સાધૂષ, p 70, n.
 સાદેય, p 110, n.
 સાબર, p 94, n.
 સાદ્જા, p 286, 63.
 સાહસ, p 196, 21.
 સાહસ, p 297, 12.
 સિંહ, p 127, 2.
 સિંહતક, p 160, n.
 સિંહનાદ, p 217, 75.
 સિંહપુષ્પી, p 108, 11.
 સિંહસંહન, p 261, 12.
 સિંહા(બા)ચ (ન), p 244,
     99.n.

સિંહા—સિન્હ.

સિંહસન, p 198, 31.
 સિંહસન, p 110, 22
 સિંહો, p 112, 2.
 સિકતા, p 321, 76.
 સિકતામણ, p 62, 9.
 સિકતાચતુ, p 75, 11.
 સિક્ષણ, p 246, 108.
     p 299, 5.
 સિત, p 37,22. p282,14.
     p 323,83. p282,43.
 સિતચલા, p 122,17.
 સિતથિ(શિ)ચ p 230, n.
 સિતચુક, p 223, 15.
 સિતા, p 37,n. p281,43.
 સિતાચ, p 172 32.
 સિતાચોચ, p 71, 41.
 સિતિ, p 324, n.
 સિથ, p 2, 6. p283, 50.
 સિથાન, p 34, 13.
 સિથાં, p 224,18.p3,n.
 સિચિ, p 112, 31.
 સિદ્ધ(—જૃ),p 150, 4. n.
 સિદ્ધાચ,p153,12.p387,10.
 સિદ્ધ, p 20, 23.
 સિધ્રકા, p 386, 8.
 સિનીવાલી, p 26, 9.
 સિન્હ(ન્દ્ર)ચ, p102,48.n.
 સિન્હ(ન્દ્ર)ચાર,p102,49.n.

સિન્હ—સુલ.

સિન્હર, p 246, 105.
     p 396, 31.
 સિન્હુ, p 59, 2. p60, 1.
     p 229, 103.
 સિન્હુજ, p 230, 42.
 સિન્હસઙ્કુલ, p 70, 35.
 સિન્હા, p 154, 16.
 સિન્હકી, p 115, n.
 સિન્હ, p 171, 30.
 સીકર, p 17, n.
 સીતા, p 223, 14.
 સીતીમણ, p 224, n.
 સીતા, p 222, 8.
 સીજનુ (ણા), p 88, 20.
 સીજનુ, p 391, 19.
 સીજની, p 137, 2.
 સીર, p 223, 14.
 સીરધાણ, p 4, 19.
 સીદન, p 287, 5.
 સીદક, p 246, 106.
 સીદુરણ, p 110, 24.
 સુ, p 377, n.
 સુકન્દક, p 121, 13.
 સુકરા, p 238, 71.
 સુકલ, p 260, 8.
 સુકુમાર, p 278, 27.
 સુકત, p 31, 2.
 સુકતિનુ, p 259, 3.

सोम—स्वन्ध.

सोमवर्षिका, p 108, 14.
p 118, n.
सोमवस्त्री, p 106, 1.
सोमोद्भवा, p 69, 32.
सौख्य, p 31, n.
सौगतिक, p 70, 36.
p 125, 32. p 245, 103.
सौचिक, p 249, 6.
सौदाबनी(ज्वी), p 17, n.
सौदाबिनी, p 17, 11.
सौध, p 80, 10.
सौभागिनेय, p 143, 24.
सौब्द, p 21, 27. p 346, 163.
सौर(fri), p 21, n.
सौरभेय, p 235, 60.
सौरभेदी, p 237, 66.
सौराण्डिक, p 58, 10.
सौख्यिक, p 250, n.
सौर्वद्वय, p 231, 43. p 247,
110.
सौविद(—क्ष), p 193, 2.
सौषीर, p 230, 34. p 25,
17. p 244, 101.
सौसंविकन्ध, p 395, n.
सौहित्र, p 235, 56.
स्वद, p 7, 35.
स्वद, p 88, 10. p 329, 103
स्वदेश, p 201, 7.

स्वन्ध—सेन.

स्वन्धशास्त्र, p 88, 11.
स्वन्धस्, p 158, n.
स्वत, p 284, 53.
स्वतन, p 54, 36.
स्वतित, p 217, 77.
स्वन, p 158, 28.
स्वनव्यया(वी), p 147, 41. n.
स्वनपा, p 147, 41.
स्वनित्र, p 16, 8.
स्वनित, p 17, 10.
स्वाक्षरोपन्तु, p 127, 2.
स्वात्मुभ, p 239, 76. n.
स्वन्ध, p 88, 9. p 225, 21.
स्वान्धकरि, p 225, 21.
स्वान्धवन(ङ्ग), p 295, 35.
स्वान्धवन, p 295, n.
स्वन्धेन, p 200, 3.
स्वान्ध, p 339, 137.
स्वव, p 41, 12.
स्ववक, p 89, 16.
स्वात्, p 383, n.
स्वित, p 284, 55.
स्वत, p 285, 59.
स्वति, p 41, 12.
स्वतिपाठक, p 215, 65.
स्वूप, p 391, 19.
सेन, p 253, 25.
सेन, p 294, 29.

सेव—स्थाव.

सेव, p 253, 26.
सेव्य, p 253, 26.
सोक, p 274, 11.
सोब, p 41, 12.
सोम, p 135, 39.
सो, p 137, 2.
सोधार्यजी, p 142, 20.
सोधन, p 135, 38.
सोगार, p 80, 11.
स्वयित्र, p 179, 17.
p 187, 44.
स्वयित्रवाक्यिन्, p 186, 43.
स्वपति, p 177, 8. p 193, n.
p 318, 63.
स्वत, p 74, 5.
स्वता(ली), p 74, 5. n.
स्वप्ति, p 147, 42.
स्ववित्र, p 285, 61.
स्वाय, p 6, 30. p 87, 8.
p 314, 51.
स्वान, p 334, 120. p 196,
19.
स्वानीव, p 77, 1.
स्वाने, p 379, 71.
स्वापत्त्व, p 198, 8.
स्वापनी, p 106, 3.
स्वापन, p 216, 70.
स्वाकुक, p 192, 7

स्थात—स्थुत.	स्थुपा—स्थेष्ठ.	स्थ—स्थोत.
स्थाक, p 396, 32.	स्थुपा, p 139, 9.	स्थ, p 377, 5.
स्थाको, p 228, 31. p 99, n.	स्थ इ(ही), p 110, 24.	स्थर, p 5, 20.
स्थावर, p 277, 23.	स्थेष्ठ, p 52, 27.	स्थरहर, p 6, 29.
स्थाविर, p 147, 40.	स्थांग, p 35, 16. p 290, 41.	स्थित, p 54, 34.
स्थासक, p 170, 23.	स्थांगन, p 182, 29. p 12, 57.	स्थृति, p 40, 7. p 52, 29.
स्थाज्ञु, p 277, 22.	स्थथ, p 194, 13. p 290, n.	p 385, n.
स्थिति, p 197, 26.	p 362, 216.	स्थद, p 12, 59.
स्थिरतर, p 277, 22.	स्थष्ट, p 278, 31.	स्थम्भन, p 92, 7. p 204, 19.
स्थिरा, p 73, 2. p 113, 3.	स्थष्टा, p 290, n.	स्थम्भनारोह, p 206, 28.
स्थिरामुष्, p 97, 27.	स्थृणी, p 108, 12.	स्थन्दिनी, p 155, 18.
स्थुरी, p 203, n.	स्थृष्टि, p 288, 9.	स्थञ्ज, p 281, 42.
स्थूषा, p 256, 35. p 315, 53.	स्थृष्टा, p 52, 27.	स्थात, p 144, n.
स्थूल, p 274, 10. p 359, 206.	स्थृष्टू, p 295, 41.	स्थूति, p 227, 26. n.
स्थूलतम्ब(स्था), p 260, 6. n.	स्फटा, p 58, n.	स्थोनाक, p 99, n.
स्थूलशाटक, p 168, 17.	स्फट(स्फट)रण, p 289, 10. n.	संसिन्, p 92, 9.
स्थूलशाटका, p 168, n.	स्फटति, p 288, 9.	स्थाज, p 173, 36.
स्थूलोच्चव, p 343, 150.	स्फृष्ट, p 157, 26.	स्थपदभाँ, p 337, 69.
स्थेवस्, p 277, 22.	स्फर, p 274, 13.	स्थपनी, p 69, 30.
स्थोयेव, p 117, 20.	स्फुट, p 87, 7. p 278, 31.	स्थू(स्थु)पा, p 106, 2. n.
स्थोरी, p 203, 14.	स्फु(स्फु)ठन, p 287, 5. n.	स्थृट, p 3, n.
स्थू(स्थू, स्था)प, p 288, 9. n.	स्फुर, p 289, n.	स्थृत, p 284, 53.
स्थातक, p 136, 42.	स्फु(स्फु)ज्ञयु, p 17, 11. n.	स्थाक, p 376, 2.
स्थान, p 170, 23.	स्फुरण(या), p 289, 10. n.	स्थू(स्थू)प, p 181, 24. n.
स्थायु, p 155, 17.	स्फुरुन, p 289, n.	स्थूत, p 281, 42.
स्थिग्व, p 193, 12. p 232, 46.	स्फुरिष्ट, p 11, 53.	स्थूय, p 181, 24.
स्थु, p 85, 5.	स्फुर्ज्ञक, p 95, 19.	स्थूयात्तम, p 95, 18.
स्थुत, p 281, 42.	स्फुरेन, p 391, 19.	स्थोत्र, p 62, 11.
<i>DR. PURNATH J. D. RUPAK NATH</i>		

स्रोत—स्वर्ण.

स्रोतस्ती, p 69, n.
 स्रोतस्तीनी, p 69, 30.
 स्रोतोङ्गन, p 244, 101.
 स्रोतोऽष्टा, p 69, n.
 स्त, p 361, 213. p 145, 34.
 स्तक्षन्त, p 262, 15.
 स्तजन, p 145, 34.
 स्तत्त्व, p 262, 15.
 स्तधा, p 378, 8.
 स्तविति, p 213, 60.
 स्तन, p 44, 1.
 स्तनित, p 282, 44.
 स्त्र, p 54, 36.
 स्त्रज्ज, p 266, 38.
 स्त्रभाजन, p 287, 7. n.
 स्त्रभाव, p 55, 38.
 स्त्रू, p 3, 13.
 स्त्रयम्, p 380, 16.
 स्त्रयम्, p 3, 11.
 स्त्रयम्बरा, p 138, 7.
 स्त्र, p 1, 1.
 स्त्र, p 39, 5.
 स्त्रिता, p 286, 2.
 स्त्र, p 9, 43 p 348, n.
 स्त्रृप, p 86, 558.
 स्त्रृपा, p 338, 134.
 स्त्रंग, p 1, 1. p 305, 23.
 स्त्रंग, p 243, 94.

स्तर्ण—स्तेद.

स्तर्णकार, p 249, 8.
 स्तर्णक्षीरो, p 119, 3.
 स्तर्ण(नं)दी, p 9, 44. n.
 स्तर्णदु, p 21, 28.
 स्तर्णद्या(ज्ञा), p 10, 47. n.
 स्तर्णद्य, p 9, 46.
 स्तर्ण, p 144, 29.
 स्तस्ति, p 372, 3.
 स्तस्तिक, p 80, 10.
 स्तस्तीय(शा), p 145, 32. n.
 स्ताति, p 400, 38.
 स्ताडु, p 327, 97.
 स्ताहुकाष्ठक, p 95, 17.
     p 109, 17.
 स्तादरसा, p 120, 9.
 स्ताहो, p 113, 26.
 स्ताध्यात्, p 187, 46.
 स्तान, p 44, 1.
 स्तान, p 33, 9.
 स्ताप, p 54, 36.
 स्तापतेय, p 242, 90.
 स्तामिन्, p 261, 10.
 स्ताराज्, p 8, 39.
 स्ताहा, p 180, 21. p 378, 8.
 स्तित, p 372, 3.
 स्तेद, p 54, 33.
 स्तेज, p 271, 51.
 स्तेजी, p 228, 30.

स्तैर—हरि.

स्तैर(रिन्), p 262, 15. n.
 स्तैरता, p 286, n.
 स्तैरिणी, p 139, 11.
 ह, p 377, 5.
 हंस, p 182, 28.
 हंसक, p 167, 11.
 हंसी, p 132, n.
 हंसी(खो), p 49, 15.
 हंस, p 391, 18.
 हड्डिलिलासिनी, p 116, 18.
 हठ, p 217, 77.
 हठ, p 268, 41.
 हठ, p 116, 18. p 161, 41.
 हठ, p 161, n.
 हल, p 372, 6.
 हच, p 282, 46.
 हय(बी), p 202, 12. n.
 हयन, p 204, 20.
 हयुष्मी, p 119, 4.
 हयमारक, p 104, 57.
 हर, p 6, 29.
 हरण, p 198, 28.
 हरि, p 127, 1. p 350, 177.
 हरिचन्दन, p 9, 46.
     p 172, 33.
 हरिण, p 128, 8. p 37, 23.
     p 315, 53.